

Halmos Antal

Vádirataim

I. Vádirat az USA ellen!

(Megjelent a Magyar Elektronikus Könyvtárban: <http://mek.oszk.hu/18000/18029/>)

II. Vádirat a kommunizmus ellen!

(Megjelent a Magyar Elektronikus Könyvtárban: <http://mek.oszk.hu/18300/18345/>)

III. Vádirat a vallások és egyházak ellen!

IV. Vádirat az emberi ostobaság ellen!

Budapest, 2018

Halmos Antal

Vádirat a vallások és egyházak ellen!

Jelen könyvet, illetve annak részeit a szerző előzetes írásos engedélye nélkül tilos reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni, bármilyen formában, vagy eszközzel – elektronikus, vagy más módon közölni!

**Szerkesztette és a borítót készítette:
Lónyai Péter**

III. Vádirat a vallások és egyházak ellen

Tartalomjegyzék:

- Előszó**
- I. A hit kérdései. Mítoszok és vallások.**
- II. Ősi (primitív) vallások**
 - Az indiánok hitvilága
- III. Az antik világ vallásai**
 - **Zoroasztrianizmus**
 - **Mezopotámia**
 - **Egyiptom**
 - **Görög-római vallások**
 - **Kína**
 - Konfucianizmus
 - Taoizmus
 - **Japán**
 - A japán Zen (és a kínai Csan)
 - **Mithraizmus**
 - **Északi (Norse) vallás**
- IV. A ma élő fontos vallások**
 - **Judaizmus**
 - **Kereszténység**
 - **India vallásai és istentagadó hitei**
 - Hinduizmus
 - Buddhizmus és dzsainizmus
 - Lámaizmus
 - Szikhizmus
 - **Iszlám**
 - Mongolok és tatárok
 - A bahái vallás
- V. Mi a baj a vallásokkal?**
- VI. Egyházak**
 - A római katolikus egyház
 - Más keresztény egyházak
 - Az anglikán egyház
 - A bahái egyház
- VII. Összegzés**
- VIII. A Nagy és *Szent* háború**
- Mellékletek**
- Irodalom**
- Linkek**

Előszó

Már az adatgyűjtésnél tapasztalnom kellett, hogy minden eddigi írásomnál nagyobb bátorságra lesz szükségem. Több szempontból másképp láttam a világot, más adatok éltek bennem, mint amit az első adatsorok mutattak. Egyrészt tehát meg kell birkóznom saját ateista bensőmmel, másrészt – mivel változatlanul vallom, hogy isten vagy akármi más néven a világunk felett alkotóként és uralkodóként szereplő lény nem létezhet – jóval nagyobb ellenállással, ellenszenvvel fog találkozni az írásom, mint amivel eddig számoltam. Rettenetesen nehéz leírni – mivel már a szűk rokonságomban, közeli ismerőseim, barátaim körében sok végtelenül mélyen hívő ember van -, hogy ha isten létezik, az gonosz lény. Normális, emberieségtől fűtött lény nem hozhatta létre, nem irányíthatja ezt a gyűlölettel, mocsokkal teli, vérben úszó világot.

Első mehökkentő információval Jason Boyett e-könyvében³ találkoztam, aki azt állítja, hogy „humans are born believers” (az emberek született hívők). Magyar származású tudós hölgyre, Deborah Kelemen gyerekekkel (két csoporttal, 5-6 és 7-8 évesekkel) végzett kutatásaira utal, amelyek szerint a gyerekek okot és célt látnak a természet dolgaiban, és elkülönítik a fizikai és szellemi kérdéseket. Meglepő, nemde? Engem nagyon meglepett!

A második meglepetés-csokrot a „Pew Research Center” (Pew Kutató Központ) vallásokkal kapcsolatos adatai szolgáltatták. Rögtön találkoznak, kedves olvasók a magát pártsemleges, nem érdekképviselői intézménynek valló társaság részletes adataival. Kelet-Közép-, majd Nyugat-Európa népei közvéleménykutatások során vallanak arról, hívők-e, és mennyire gyakorolják a vallásukat (milyen sűrűn járnak templomba)? Biztos vagyok benne, hogy – figyelemmel a még általános közvéleménnyel, amelyben az ateisták közveszélyes alakokként szerepelnek – a vallomások túlzottak. Ezzel együtt hihetetlennek tűnik, hogy Kelet-Európa népeinek döntő többsége 80 százalék feletti arányban hívő. A templomba járók aránya közel azonos az eddigi ismereteimmel, és Nyugat-Európa adatai sem lepnek meg. Érdekes ellentmondásnak tűnik, hogy míg az ortodox keresztények között több a hívő, mint a nem ortodoxok körében, a vallásgyakorlók aránya fordított. A többi kontinens közül Ázsiáról van valami képem, mivel hét évet éltem Indiában, és ott a nem hívő ritka volt, mint a fehér holló. Gyökeresen más a hit, nincs mindent torzító egyház, de elképesztően mély hit uralja az országot. Afrika és a két Amerika sötét világ számomra ebben a kérdés-körben. Ez az írás kötelezően tágitani fogja ez irányú tudásomat.

Minden korábbi írásommal tanultam is, tágultak az ismereteim. Most erőteljesebben jelentkezik az ismeretek hiánya. A napokban írtam le Lónyai Péternek, a könyv szerkesztőjének, hogy lubickolok ebben a témában. Lubickolok, mert mérhetetlenül sokat tanulok. Párhuzamosan több könyvet olvasok, kutatok az eddigi írásaimban, az Interneten. Tanulok és tanulok!

Ezzel eleget is tettem szokásos vallomásomnak: nem tudósként írok, hanem mindennapi szürke gondolkodóként, járdakoptatóként. Jelen témakörben különösen fontos ezt hangsúlyozni, hiszen történelem, vallástörténelem, filozófia, vallásfilozófia, pszichológia, teológia, és még számtalan tudományág alapos ismeretére lenne szükség tudományos szint eléréséhez.

Kérem, fogadják ezt a könyvet a helyén: széleskörű megalapozottsággal, javító szándékkal írt ismeretterjesztő mű.

Mivel a rendelkezésre álló tér és idő korlátozott, nem süllyedhetünk el szereplők személyiségi jegyeinek, tevékenységének, szellemiségének részletes leírásába, csak az egyes vallások (kevésbé hitrendszerek) alapismérveit kutathatjuk, tárhatjuk fel, a világ gondolkodására, fejlődésére, sorsára gyakorolt hatásait mérlegelhetjük. Átfoghatatlan ismeretek tárházában keresem a rendet, rendszert...

Külön fejezetet kellene szentelnem a kvantumbiológiának. Arab tudósokat kerestem a modern tudományokban, korábbi írásomhoz, így találtam rá Jim Al-Khalili professzorra, a kvantumfizika tudósára, aki kvantumkémikus professzor-társával, John Joe McFadden-nel munkálkodik ennek a modern tudománynak a fejlesztésén. Keveset értettem meg belőle. Azt igen, hogy állítják: bizonyítottnak tekinthető, hogy nincs szellem az emberben, csak anyag. Minden, amit nem anyagnak hiszünk – psziché, gondolat, érzelmek, indulatok – atomszerkezeti (elektronfelhőkben lejátszódó) események eredménye. Így nincs lét se a halál után! Se túlvilág, se mennyország, tisztító tűz, pokol.

Fontosnak látom India legjelentősebbnek tartott filozófusa, Sarpevalli Radhakrishnan gondolatsorát a világ helyzetéről. „Eastern Religions and Western Thought” című könyvében¹² írja (253):

„Minden társadalmi rendszer tesztje (próbaköve) a férfiak és nők boldogsága és jóléte. Akik gazdasági hatalomért és az államért élnek, nem érdekeltek a nép valódi életminőségének fejlesztésében, ezért kénytelenek a háborút adaptálni nemzeti iparként. A gondolkodásunk szokása és viszonyunk a szomszédjainkhoz nem változtak sokat, de a kölcsönös antagonizmus és meg nem értés legveszélyesebbé pusztító fegyverekkel rendelkező, szorosan összefonódott világban válik. Az óriási technikai fejlődés, spirituális nyerseséggel párosulva, a gazdasági hatalom imádata és politikai reakciói, az igazságtalansággal, amit vonzanak, kizökkentett minket a megelégedettségéből. Megkérdezzük magunkat, hogy a kellékek, amikkel a társadalom eddig bizonytalanul működtette magát, egyáltalán morálisak-e, hogy a jelenlegi, rabszolga alapon és kicsinyes partikularizmuson nyugvó társadalmat az igazságosság szabályai működtetik-e. Amikor az univerzális fősvénység túllépte kielégítésének eszközeit; amikor az élet természetellenes feltételeinek a védelme egész nemzetek mechanikai hadsereggé konvertálását teszi szükségessé; amikor a hatalmi politika elsődlegességét a benne rejlő destruktivitás fenyegeti; amikor a köznép úgy érzi lelke mélyén, hogy ‘áldott az a méh, amelyik sohasem szült, a mell, amelyik sohasem szoptatott’: megkérdőjeleződnek az elveink és hitünk. Az emberiség tragikus megaláztatása észlelésének mélyen el kell gondolkodtatnia minket.

A világ erkölcsi rokkant, amit kuruzslók és sarlatánok, ördögűzők és gyógyászok vesznek körül, akik a páciens évszázadok rossz szokásaiban tartásában érdekeltek. A betegnek drasztikus gyógyításra van szüksége. Az agyát ki kell szabadítani a korlátozó öntőformából, és szabadabbá kell tenni a gondolkodását az eddiginél szélesebb éterben. Az alapvető igazság nem semmisíthető meg. Az erkölcsi törvényeket nem lehet kigúnyolni. George Macdonalds példázatában erős szél próbálta elfújni a Holdat, de minden erőfeszítése ellenére az ‘mozdulatlan maradt mérföldekkel a levegő fölött’, észre se véve, hogy vihar volt.”

A könyv adott oldalát lentebb olvashatják.

was shocked. 'Oh, no,' he replied, 'Brazilians are very honest. Nearly all these men are murderers.' Augustine quotes with approval the reply of the pirate to Alexander the Great. 'Because I do it with a little ship, I am called a robber, and you because you do it with a great fleet, are called an emperor.'

The final test of every social system is the happiness and well-being of men and women. Those who live for economic power and for the State are not concerned with the development of a true quality of life for the people and are obliged to adopt war as a national industry. Our habits of mind and our relations to our neighbours have not altered much, but the mutual antagonisms and reciprocal incomprehensions are turning out most dangerous in a closely knit world with new weapons of destruction. Enormous mechanical progress with spiritual crudity, the love of economic power, and political reaction, with all the injustice that it involves, have suddenly startled us out of our complacency. We are asking ourselves whether the props by which society has hitherto maintained itself precariously are moral at all, whether the present order with its slave basis of society and petty particularism is based on canons of justice. When universal covetousness has outstripped the means of gratifying it; when the unnatural conditions of life demand for their defence the conversion of whole nations into mechanized armies; when the supremacy of power-politics is threatened by its own inherent destructiveness; when the common people feel in their depths 'blessed are the wombs which never bare, the breasts that never gave suck': it is a challenge to our principles and our faith. The perception of the tragic humiliation of mankind must make us think deeply. The world is a moral invalid surrounded by quacks and charlatans, witch-doctors and medicine men who are interested in keeping the patient in the bad habits of centuries. The patient requires drastic treatment. His mind must be led out of the moulds in which it has been congesting and set free to think in a wider ether than before. Ultimate reality cannot be destroyed. Moral laws cannot be mocked. George MacDonald has a parable in which a strong wind tried to blow out the moon, but at the end of it all she remained 'motionless miles above the air', unconscious even that there had been

Megjegyzések

Tudomány és hit: Már majdnem leadásra kész volt a könyv, amikor jóbarát feltette a kérdést: csak nem kezeled a hittel, vallással foglalkozó kutatásokat tudománynak, hisz nem értelmezhető együtt a kettő. Aki hisz transzcendens, mindenekfelett uralkodó lényben, az tagad minden tudományt. Elfogadom az észrevételt, de nem változtatok a már megírt szövegen, maradnak benne a mindennapok fogalmai. Kísérje azonban figyelemmel minden olvasóm ezt a fontos megállapítást.

Helyesírás:

- *Idegen nevek:* Nem mindig követem a helyesírási szótárt, kivéve, ha egyértelmű az eltérés az én korábbi alkalmazásomtól: pl. dzséjn, dzséjnizmus helyett dzsaina, dzsainizmus, de idézésnél nem feltétlenül javítom (berzenkedem: tévesnek tartom). Idegen neveknél – ha nem találtam helyes magyar megfelelőt, vagy korábbi írásaimból idéztem, ahol esetleg kiejtést követtem, nem javítom. Használok megnevezéseket, amiket neves szerzők is használnak (pl. moszlim), még ha nem is biztos, hogy az Akadémia szótárában szerepelnek.
- *Isten:* Mivel ateista vagyok, és mivel ez a könyv is megerősíti bennem, hogy kitalációról van szó – kis *i*-vel írom (Kivételt képeznek az idézetek!). Nem tudom, nagy helyesírási bűn-e? Úgy tudtam, hogy az angolok is kisbetűvel írják, mostanában ők is mind sűrűbben írnak God-ot. A vallásosság világméretű visszavonulásával miként egyeztethető ez össze?
- Ellentmondásnak tűnhet, de a Bibliát viszont nagy kezdőbetűvel írom, tiszteletben tartva a szokást, hogy a szentkönyveket nagybetűvel írják.

Kiemelések: Minden kiemelés tőlem származik, kivéve az idézeteket, ezért csak azokat jelzem. Az esetleges hibákért elnézést kérek. Remélem, nem lesznek.

Linkek: Nem minden használt forrást jelölök indexszel a szövegben.

Indexelés: Sok forrásból dolgoztam, nem ügyeltem az indexelték sorrendjére. Az idézések-ből általában töröltem az azokban szereplő indexeket.

Fordítás: Elég megbízhatók a fordításaim, ahol nem törekszem tökéletességre, ott jelzem. A lényeg azokban a szakaszokban is világos!

Idegen (isten-) nevek: Képtelenség elvi alapot találni az idegen nevek magyarra átírására, különösen a nem latinbetűket használó nyelveknél. Legjobb tudásom szerint igyekeztem megtalálni a legjobb megoldást. Ha ellentmondást fedeznek fel, kérem, nézzék el.

Zárójelek: Többnyire kerek zárójelekben teszek kiegészítő megjegyzést, szögletes zárójelet akkor használok, ha a megjegyzés erősen megtöri a gondolatmenetet.

If God existed,
and if he cared for humankind,
he would never have given us religion.¹

(Martin Amis)

&

Az igazságot nem lehet bebizonyítani,
csak törekedni lehet erre.

(Lin Yutang: „Mi, kínaiak”, Előszó)

Hihetetlenül nagy és kemény fába vágtam a fejszémet. Talán jót tesz a lelkivilágomnak, ha utalok Radhakrishnanra, aki 1936-ban, az Oxfordi Egyetemen tartott székfoglaló beszédében Platón szavait idézte: „A korunk megértésére tett kísérlet tele van nehézségekkel. A benne élők közül senki sem tudhat tárgyilagos véleményt megfogalmazni róla. Mégis, racionális lényekként nem kerülhetjük meg a kérdést, mit jelent az intenzív aktivitással és gyors változásokkal fejlődő modern világ, mi ennek az egésznek az értelme, mivel, mint Szókratész mondja nekünk, minden kutatás legnemesebbje, hogy mi is legyen az ember, milyen célok elérésére törekedjék.”

És folytatja Platón gondolatait. Ha felületesen vizsgálja valaki a történelmet, elterelik a figyelmét a háborúk és csaták, a gazdasági rendellenességek és politikai viaskodások, pedig lent, a mélyben rejtőzik az igazi dráma, az ember korlátozott képességei és az univerzum szuverén célja közötti feszültség. Az ember nem tud megoldatlan ellentmondásokba belenyugodni. Harmóniát kell keresnie, feloldásra törekednie.

Ebbe a szférába próbálok belépni, hitetlenként ámulva a hívők világán. És ismerkedve, tanulva a számtalan tudományág kikerülhetetlen elemeit, téziseit. Próbálják meg szimpátiával követni az erőfeszítéseimet, és megérteni az ilyenkor kötelezően levonandó következtetéseket.

Lássunk hozzá az emberfeszítő munkához.

I. A hit kérdései. Mítoszok és vallások

Az előszóban Boyett-re hivatkozva utaltam arra, hogy a gyermekek a hit hordozói. Ugyancsak ő utal Richard Dawkins ateista biológusra, aki rámutat, hogy a világ is oka a hitnek. A biológia olyan bonyolult dolgokat tanulmányoz, amelyek olyannak mutatkoznak, mintha cél vezérelte volna a tervezőjüket. A világ bonyolultsága, az emberi lét bizonytalanságai váltják ki az elvelfogadását, miszerint valami természetfeletti van mögöttük. Felsorolja a józan ész számára nehezen értelmezhető kérdéseket: Mi az élet értelme? Mi az Univerzum természete? Miért szenvedünk? Mi történik a halálunk után? Ezek körül forog az istenhit. Hozzáteszem: és honnan jöttünk?

Mindennél fontosabbak, értelmet nyitnak, áttekintést nyújtanak a teremtés-történetek, mítoszok. Pazar összeállítást nyújt erről a fantasztikus világról Terebess Gábor összeállítása⁵³. Nagyszerű lenne az egészet átvenni, sajnos azonban csak arra merészkedhetünk, hogy mozzanatokot ismertessünk. Fogjunk hozzá íziben, elfut előlünk a világ!

Kezdi pedig Terebess a *bibliai* történettel, az Ószövetség Mózesével, a hét nappal. Ezt minden olvasóm ismeri, ha mégsem, lapozza fel ezt a csodálatos weblapot!

¹ Ha Isten létezett volna, és törődött volna az emberiséggel, soha sem adott volna nekünk vallást. (Martin Amis angol író)

Következik *Mezopotámia*. Két rövid versrészletre futja ebben a könyvben, a *Gilgamesből* idézem, Rákos Sándor fordításában:

„Kiáltottak az istennőhöz.
A nagy istennőhöz, a bölcshez, az istenek segítőjéhez,
Mamihoz ekként kiáltottak:
‘Isten-anyánk, teremts hát embert!
Anyai tested melegéből verejtéssel, véres lucsokban hozd emberfiát világra.
Szülőanyánk, ne késlekedj hát!
Az ember hiányzik a földnek!’
Felséges száját szóra nyitja Mami s így szól az istenekhez:
‘Én, egyedül, bármint szeretném, nem szülhetem világra mégsem!’
Enki is szóra nyitja száját s nem késik hatalmas tanácsa:
‘Egy istent kell előbb megölnünk!
Annak húsát s véré,
Ninhurszag, jó agyagos földdel keverd el – ebből formáld az ember testét!’”

és

„Uzumában, ég s föld határán, megöljük a két Lagma-istent,
vérüket a földre folytatjuk s ebből az istenvér-sárból
formáljuk meg az ember testét...
Az istenek szolgálatára népesítse ember a földet;
szabja meg a dolgok határát, imádásra szentélyt emeljen;
hátaskosárban téglát hordjon és deszkát és cédrusgerendát;
cövekkel jelölje a mezsgyét, dülönként más-más nevet adjon;
a határokat megjegyezze, a határokat védten védje;
a csatornák és árkok medrét helyes irányba igazítsa;
határköveket állítson föl; öntözze meg a szomjas földet;
nemesítsen növényeket; városfalak kövét lerakja;
sarlóval gabonát arasson, a kalászokat hordja csűrbe!
Építeni az ember dolga, rendben tartani gazdaságát,
az ország erejét növelni. És megadni az isteneknek
az illő részt minden javakból.
Hideg vizet önteni ki a szent helyek kövére, s tenni,
amit a szertartás előír...
Ulligarra s Szalgarra légyen méltó neve az embernek.
Sokasítsák meg barmaikat, az ország erejét növeljék
s tiszta szívvel, tiszta ajakkal zengjék Enul s Ninul
hatalmát!”

Ez a két röpke szakasz is több érdekességet tartalmaz: megjelenik a föld, mint az ember teremtésének anyaga; az isten vére, ami összetartó erőt jelent a teremtéskor; az ember feladatai: építés, földművelés, a földterület felosztása, határvédelem, katonai erősségek építése; és „*megadni az isteneknek az illő részt minden javakból...*”

Szinte hihetetlen: már a *Gilgames* is előírta az isteneknek adakozást, amit természetesen a papok „közvetítették”.

Kiderült, hogy a Terebess Lexikon – együttműködés alapján – a Magyar Elektronikus Könyvtár¹²⁰ használta forrásként, javasolom annak olvasását.

Ismertetem még az iszlám teremtés-legendáját, aztán az egyes hitvilágok taglalásánál térünk ki a teremtésre is.

Tehát: Az ég, a föld és az angyalok teremtése a Korán és a Hadíth nyomán (Román József feldolgozása).

„Allah megparancsolta víz felett lebegő párának, emelkedjék a magasba. És két nap alatt megalkotta az eget. Ezután elválasztotta az eget a földtől, és létrehozta a hét eget és a hét földet.

Amikor Allah megalkotta a földeket, megparancsolta a szélnek, hogy kavargassa fel a vizet. A víz megmozdult, és tajtékzott, magas hullámok tornyosultak, és sűrű pára képződött. Allah elrendelte a tajtéknak: szilárduljon meg, és a tajték megszilárdult. Ebből alkotta meg két nap alatt a víz színén a földeket. Ekkor megparancsolta a hullámoknak: álljanak meg. A hullámok megmeredtek, és ezekből alkotta Allah a hegyeket.

A föld pedig – akár egy bárka – a vizek színén ringott. Allah előhívott egy mérhetetlen erejű angyalt, és megparancsolta neki, ereszkedjék a föld alá. Az angyal alámerült, megragadta a földet keleti és nyugati szegélyénél fogva, és vállára emelte. Ekkor Allah egy négyszögletű sziklát alkotott zöld rubinból, amelyben hétezer lyuk volt, és minden lyukban egy-egy tenger. Megparancsolta a sziklának, ereszkedjék az angyal lába alá. A szikla lemerült, de nem akadt szilárd pont, hogy megálljon. Ekkor Allah egy roppant bikát teremtett. A bikának negyven-negyvenezer feje, füle, orra, szája, nyelve és lába volt. Egyik lábát a másiktól ötévi gyalogút választotta el. Allah elrendelte a bikának, bújjon a szikla alá. A bika a szikla alá bújt, és szarvára emelte azt. De nem volt hely, ahol a bika a lábát megtámaszthatta volna. Ekkor Allah egy óriás bálnát teremtett. A bálna oly hatalmas volt, hogy ha a világ minden tengerének vize egyetlen orrlyukába gyűlné, ez mindössze annyi lenne, mint egy porszem a sivatagban. Isten a bálnát Bahmutnak nevezte, és ráparancsolt, hogy tartsa a bikát. Bahmut a vízen úszik, a víz alatt levegő van, a levegő alatt a sötétség. A hét föld tehát az angyal vállán nyugszik, az angyal a sziklán, a szikla a bikán, a bika a bálnán, a bálna a vízen, a víz a levegőn, a levegő a sötétségen.

Történt egy napon, hogy Iblisz, az ördög rávette a bálnát, vesse le hátáról a súlyos terhet. A bálna hajlott az ördög szavára. Allah ekkor egy parányi férget alkotott, s a féreg bebújt a bálna orrlyukába, és meg sem állt a roppant állat agyvelőjéig. Bahmut szenvedett, nyöszörgött, és rimánkodott Allahhoz, szabadítsa meg kínjaitól. Allah megkönyörült teremtményén, megszabadította a fájdalomtól, de megparancsolta a féregnek, hogy maradjon örökké a bálna közelében, nehogy az újra kísértésbe jöjjön, és ledobja hátáról a bikát, egész terhével.

Íme a hét ég, amelyet Allah teremtett: Az első ég zöld smaragd, és tehén alakú angyalok lakják; a második vérpiros rubin, keselyű formájú angyalokkal benépesítve; a harmadik sárga rubin, lakói hatszárnyú, sas alakú angyalok; a negyedik színezüst, ló formájú szárnyas angyalokkal; az ötödik bíborszínű arany, angyalai hurikhoz hasonlóak; a hatodik csillogó igazgyöngy, benne gyermek formájú angyalok, kerubok röpködnek; végül a hetedik mennyország ragyogó fényből készült, és boldog lakosait ember formára teremtette az alkotó.

És íme, a hét föld, amint Allah megteremtette:

Első a mi földünk. Alatta vannak a Meddő Szelek. Földünket hetvenezer kötélén hetvenezer angyal tartja.

A második föld az elkárhozottak földje, ahol a bűnösök saját húsuikat falják, és saját vérüket isszák.

A harmadik föld a dárda farkú, tüzes mérget fröcskölő, öszvér nagyságú skorpiók földje. Lakosai emberarcúak, de szájuk kutyaszáj, tehénlábúak, kecskefülűek, birkaszőrűek. Allahnak nem engedelmeskednek, és amikor nálunk éjszaka van, náluk nappal.

Sivatag a negyedik föld neve. A pokol tüztét tápláló kénkövekből készült; népének se szeme, se keze, szárnyuk a galambéhoz hasonló.

Az ötödik föld skorpiókkal és kígyókkal van tele, az elkárhozott hitetlenek élnek itt, nyakukban izzó kénkövekkel, és éhségükben egymást zabálják.

A hatodik földön tartják számon a rossz szellemek és az elkárhozottak tetteit.

Végül a hetedik föld az „Ellenség-vidék” – Iblisz, az ördög lakhelye. Iblisz házat maró mérge és dermesztő jég veszi körül. Az itt sürgölődő törpe fekete nép vadállatokhoz hasonló, és könnyörtelenül visszaveri a dzsinneket, a rossz szellemeket, ha ura ellen támadnak.

A hetedik földön túl el nem múló tűzzel lángol a pokol. E tűznek a nap melege és a nyár melege csupán parányi töredéke. Egyszer a tűz panaszkodott Allahnak:

– Megfulladok, elemészttem önmagam.

Ekkor Allah megengedte a tűznek, hogy évente egyszer belélegezzon és kilélegezzon. Ez a kánikula és a tél jeges hidege.

Magasan a pokol felett vezet a Halottak Hídja. Itt áll a mérleg, Allah trónusára felfüggesztve. A Mérleg két tányérja akkora, mint a föld. Egyik sötétségből, másik árnyékból készült. A Mérlegnek hangja és nyelve van. Így kiált:

– Ez üdvözült! Ez kárhozott!

És az üdvözültek felemelkednek a mennybe, a kárhozottakat pedig letaszítják a pokol mélységeibe.”

Nem szeretnék ebben a világban élni. Hét mennyország, de csak a hetedikben ember az ember, hét föld, amelyikből csak egy a miénk, négy tisztító tűz, aztán a számonkérés világa, majd az ördög lakhelye, végül a földökön túl az iszonyú pokol.

Két további, az emlékezetemből előbújó, ősprimitív teremtés-legenda:

A lepcsák, Észak-India kis népcsoportja szerint a Kancsendzsunga havából teremtette az isten az embert, a férfit a jobb kezében tartott hógolyóból alkotta, a nőt a bal kezében tartottból.

Olvastam valahol egy indonéziai közösség teremtés-legendájáról: patakban, halak teremtik az embert.

Fontos a különbségtétel mítoszok és vallások között.⁵⁴ Miért is? Mert, ha a még nem szervezett, szentírásokkal rendszerbe nem foglalt, primitív hitképleteket is az emberiség szempontjából fontos tényezőnek tekintenénk, és ezért beemelnénk a jelen könyvben tárgyalandó témák körébe, felesleges erőfeszítésekre kényszerülnénk. Tartanunk kell magunkat a vallások és egyházak tanulmányozásához, az emberiségre gyakorolt hatásuk vizsgálatához. Mítoszokat akkor érintek, amikor kétségek merülnek fel akár a forrás, akár jómagam részéről, hogy milyen kategóriába is tartoznak?

Ezt írtam a könyv első sorai között, most, újraolvasva rájöttem, hogy téves a döntés. Foglalkozni kell a primitív hitrendszerekkel is, akármilyen tömören is, mert azokból nőtt ki több vallás, a differenciálás miatt is elkerülhetetlen az alapjaik ismerete. Annál is inkább, mert olvastam olyan meghatározást, hogy *a mítosz mások által követett vallás. Az ilyen gúnyolódásban mindig pislákol az igazság lángja.*

Az Előszóban említett PEW kutatásaiban lapozgatva jutottam az itt következő információkhoz:

A Közép- és Kelet-Európában végzett felmérések kategóriái: ortodox keresztények (görög-katolikusok, pravoszlávok), keresztények (katolikusok, reformátusok, evangélikusok), muzulmánok, nem hívők. Bemutatom a vonatkozó diagramot:

Lapozzunk tehát a PEW diagramjaiban!

Feltételezem, hogy aki ezt a könyvet fellapozza, eligazodik az angol országnevek és a fontosabb kategória-megnevezések között. Mankóként mégis megadom a nehezebbek magyar nevét:

Greece	Görögország
Georgia	Grúzia
Croatia	Horvátország

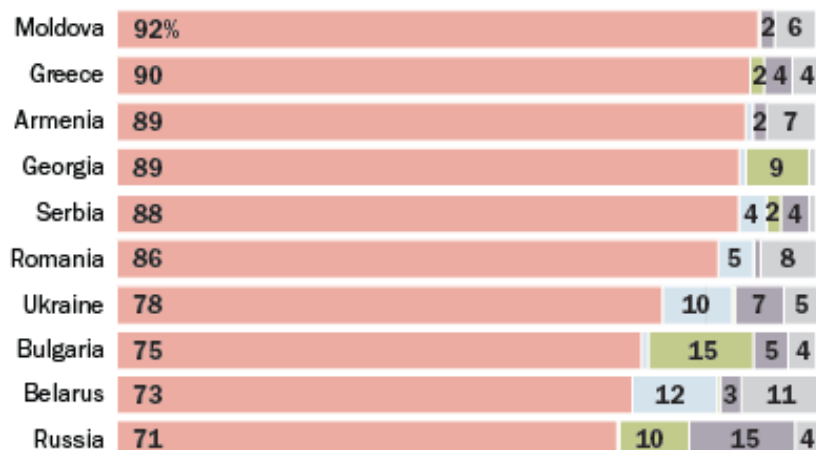
majority	többség
unaffiliated	nem elkötelezett

Religious landscape of Central and Eastern Europe

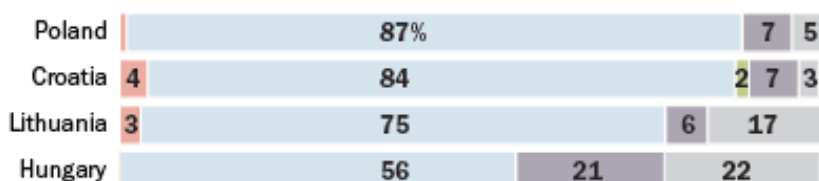
% who identify as ...

Orthodox Catholic Muslim Unaffiliated Other

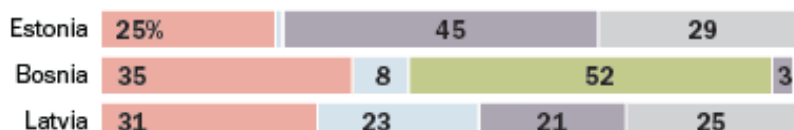
Orthodox majority

Catholic majority

Religiously mixed

Majority religiously unaffiliated

Note: 13% of respondents in Hungary identify as Presbyterian. In Estonia and Latvia, 20% and 19%, respectively, identify as Lutherans. And in Lithuania, 14% say they are "just a Christian" and do not specify a particular denomination. They are included in the "other" category. A negligible share of respondents in each country decline to answer the question. They are included in the "other" category. Source: Survey conducted June 2015-July 2016 in 18 countries.

See Methodology for details.

"Religious Belief and National Belonging in Central and Eastern Europe"

PEW RESEARCH CENTER

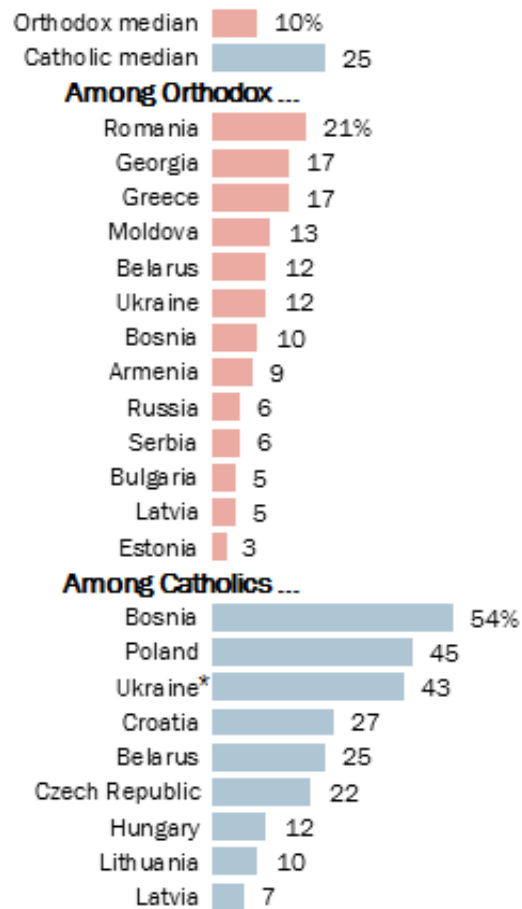
Nem lep meg, hogy az ortodox keresztény vallások országaiban magas a hívők aránya, meglep viszont, hogy a nyugati kereszténység országaiban is – kivéve Magyarországot és Csehországot – igen magas. Minden képzeletet felülmúl a csehországi „pogányság” mérete, ahol a lakosság csupán 21 százaléka vallja egyáltalán hívőnek magát!

Érdemes ránézni a hetente egyszer (mondják, és tudható, hogy ez általában túlzás) templomba járók arányára:

Viszonylag kevés ortodox keresztény jár hetente templomba Közép- és Kelet-Európában

Relatively low shares of Orthodox across Central and Eastern Europe attend church weekly

% who say they attend church weekly

* In Ukraine, most Catholics identify as Byzantine Rite Eastern Catholics, whereas in most other countries, Catholics are Roman Catholics.

Source: Survey conducted June 2015-July 2016 in 18 countries. See Methodology for details.

"Religious Belief and National Belonging in Central and Eastern Europe"

PEW RESEARCH CENTER

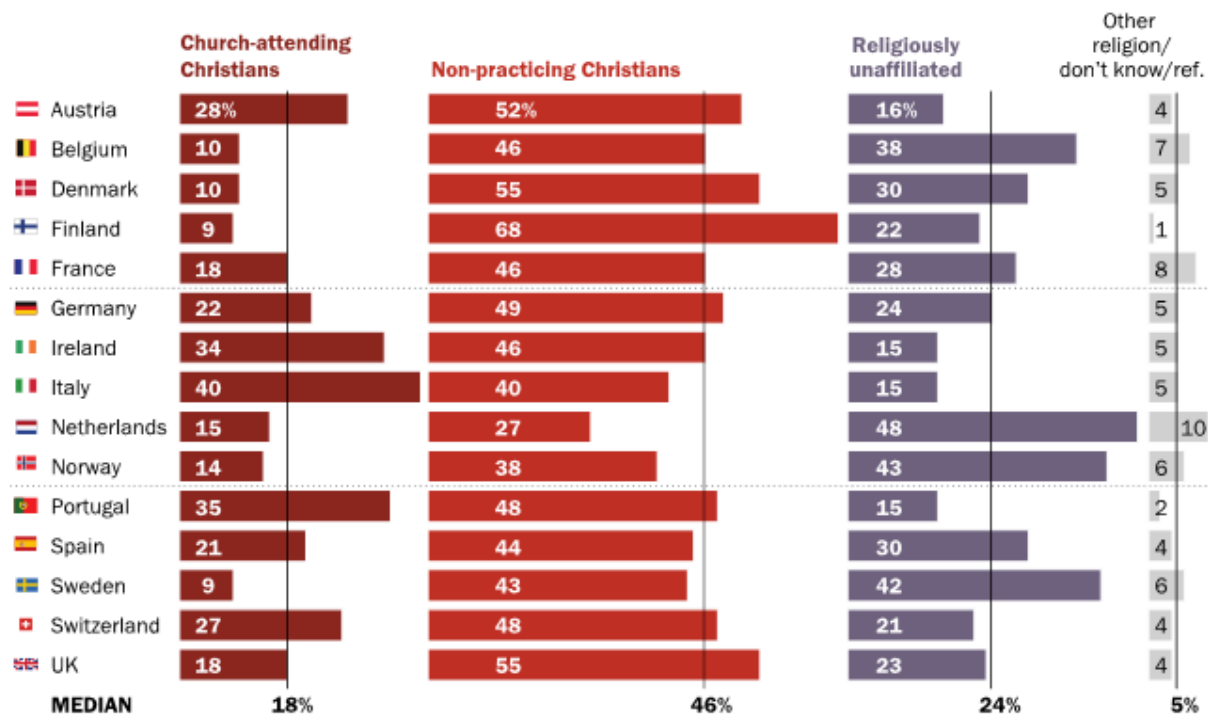
Valóban meglepő az ortodoxok „visszafogott” vallásgyakorlása. A nyugati keresztényeken belüli magasnak tűnő arány is magasabb, mint amit az eddigi ismereteim miatt vártam volna. Valami nincs rendben a cseheknél, nem járhat több templomba, mint amennyi a hívő...

Vessünk egy pillantást Nyugat-Európára is:

A legtöbb nyugat-európai országban a nem gyakorló keresztények képezik a legnagyobb csoportot

In most Western European countries, non-practicing Christians are largest group

% who are ...

Note: Church-attending Christians are defined as those who say they attend church at least monthly. Non-practicing Christians are defined as those who attend less often. Other religion/don't know/ref. are mostly Muslim respondents. General population surveys in Western Europe may not fully capture the size of minority populations, such as Muslims. Therefore, these figures may differ from previously published demographic estimates. Figures may not add to 100% due to rounding.

Source: Survey conducted April-August 2017 in 15 countries. See Methodology for details.

"Being Christian in Western Europe"

PEW RESEARCH CENTER

A vallásgyakorlók 18 százalékos aránya durván egyezik az eddigi ismereteimmel!

Haladjunk tovább. Az USA-ra vonatkozó adatsorokat és szöveges értékelésüket a PEW hosszasan taglalja.⁶⁶ Amellett, hogy a vallásosság kismértékű csökkenése jelentkezett 2007 és 2014 között (56%-ról 53%-ra csökkent), számomra érdekes adat a mennyországban és pokolban hívők aránya. Ki is emelem ide a két táblázatot:

**A legtöbb amerikai hisz a
mennysországban**

Most Americans Believe in Heaven

% who say they believe in heaven

	2007 %	2014 %	Change
Total	74	72	-2
All affiliated	81	82	+1
Christian	83	85	+2
Protestant	84	86	+2
<i>Evangelical</i>	86	88	+2
<i>Mainline</i>	77	80	+3
<i>Historically black</i>	91	93	+2
Catholic	82	85	+3
Orthodox Christian	74	81	+7
Mormon	95	95	-
Jehovah's Witness	46	50	+4
Non-Christian faiths	42	47	+5
Jewish	38	40	+2
Muslim	85	89	+4
Buddhist	36	47	+11
Hindu	51	48	-3
Unaffiliated	41	37	-4
Atheist	12	5	-7
Agnostic	18	14	-4
Nothing in particular	49	50	+1
<i>Religion not important</i>	32	32	-
<i>Religion important</i>	68	72	+4

Source: 2014 Religious Landscape Study, conducted June 4-Sept. 30, 2014. QG5.

¹ Those who describe their religion as "nothing in particular" are subdivided into two groups. The "religion not important" group includes those who say (in Q.F2) religion is "not too" or "not at all" important in their lives as well as those who decline to answer the question about religion's importance. The "religion important" category includes those who say religion is "very" or "somewhat" important in their lives.

PEW RESEARCH CENTER

**Az amerikai felnőttek hattizede
hisz a pokolban**

Six-in-Ten U.S. Adults Believe in Hell

% who say they believe in hell

	2007 %	2014 %	Change
Total	59	58	-1
All affiliated	65	67	+2
Christian	68	70	+2
Protestant	73	75	+2
<i>Evangelical</i>	82	82	-
<i>Mainline</i>	56	60	+4
<i>Historically black</i>	82	82	-
Catholic	60	63	+3
Orthodox Christian	56	59	+3
Mormon	59	62	+3
Jehovah's Witness	9	7	-2
Non-Christian faiths	27	31	+4
Jewish	22	22	-
Muslim	80	76	-4
Buddhist	26	32	+6
Hindu	35	28	-7
Unaffiliated	30	27	-3
Atheist	10	3	-7
Agnostic	12	9	-3
Nothing in particular	37	36	-1
<i>Religion not important¹</i>	23	22	-1
<i>Religion important¹</i>	51	55	+4

Source: 2014 Religious Landscape Study, conducted June 4-Sept. 30, 2014. QG6.

¹ Those who describe their religion as "nothing in particular" are subdivided into two groups. The "religion not important" group includes those who say (in Q.F2) religion is "not too" or "not at all" important in their lives as well as those who decline to answer the question about religion's importance. The "religion important" category includes those who say religion is "very" or "somewhat" important in their lives.

PEW RESEARCH CENTER

Döbbenetes adatok! A modern kapitalizmus összes átkát hordozó ország mégiscsak a tudományos világ élén jár... (Ha még jár...) És ebben az országban a lakosok háromnegyede hisz a mennysországban, és több mint fele a pokolban is. Számomra hihetetlen sötétség. Költői kérdésként hagyom hátra: vajon miért hisznek kevesebben a pokolban, mint a mennysországban? Pedig a poklok képviselik a vallásokban azt a fenyegetést, amivel a hívő – és azon keresztül a teljes – lakosságot engedelmességre kényszerítik.

És itt álljunk meg egy pillanatra! Az USA mérhetetlenül barbár vezetése Trump trónfoglalása óta 2 000 (kétezer!!! sőt, többről is szólnak hírek) gyermeket szakított el az engedély nélkül bevándorló szülőktől. És mivel indokolják ezt a sötét, aljas tetteteket? A keresztény Bibliával!

Idézek kedves ismerőstől érkezett, ezzel foglalkozó írást, engedélyével használom fel. Névtelenséget kért:

Idézet:

Előzmény:

A Trump adminisztráció új „zéró tolerancia” politikája, hogy a mexikói határnál illegálisan Amerikába lépő mexikóiaktól, akik gyerekükkel lépik át a határt, azoktól elveszik a gyerekeiket, mintegy a határátlépéstől való elrettentésként. Április közepétől május végéig 2000 gyereket választottak el szüleiktől. (A kormány állítása szerint a szétválasztás rövid idejű, „mindössze” néhány hétig tart.) Pár nappal ezelőtt az amerikai legfőbb ügyész, Jeff Sessions, egy beszédében a Bibliára hivatkozott, hogy megvédje ezt az embertelen politikai húzást. Konkrétan, Pál apostolnak a rómaiakhoz írott levelének 13. fejezetére utalt, amelyben – saját szavai szerint – Pál tanítványait arra szólítja fel, hogy *engedelmeskedjenek a kormánynak, mert a kormány hatalma Istentől való*. A bibliai fejezet első fele pontosan így szól:

- Engedelmisség a fölöttes hatalom iránt. Mindenki vesse alá magát a fölöttes hatalomnak. Nincs ugyanis hatalom, csak Istentől. Ahol hatalom van, azt Isten rendelte.

- Aki tehát szembeszáll a hatalommal, Isten rendelkezésének szegül ellene. Az ellenszegülő pedig magára vonja az ítéletet.

Vagyis egy bibliai idézettel igazolja azt, hogy bármilyen inhumánus, kegyetlen egy kormány által hozott törvény, annak engedelmeskedni kell, mert a kormány Isten által elrendeltetett, így a törvény is csak jó lehet. Mindezt egy olyan országban, amelynek alkotmánya a Felvilágosodás eszméin alapul és egyik alapelve az állam és egyház szigorú szétválasztása. A diadalmas mosoly jól látszik Sessions arcán, amint erről beszél ebben a rövid részletben (angol):

<https://www.nbcnews.com/video/attorney-general-jeff-sessions-appeals-to-church-friends-cites-the-bible-while-defending-immigration-policy-1255988803632?v=a>

A Felvilágosodás szelleméhez persze közelebb áll és igazabb, progresszívebb Amerika alapító atyái egyikének, Thomas Jeffersonnak a mondása: *„Amikor az igazságtalanságból törvény lesz, akkor az ellenállás kötelességgé válik!”* („When injustice becomes law, resistance becomes duty.”) Ezen az alapon vívták ki Angliától való függetlenségüket. Persze a jobboldal gyakran szereti elfelejteni, hogy nem egyházi államnak dolgozik. De ha csak magát, a beszédein alapuló jézusi tanokat nézzük, még az ő szeretetről szóló szellemiségével és lázadozásával (pl. a kufárok kiűzése a templomból) sem egyeztethető össze ez a szemlélet.

Csütörtökön Sarah Sanders, Trump sajtótitkára egy sajtótájékoztatón próbálta megvédeni Jeff Sessiont. A négyperces jelenetet érdemes végignézni, amint az újságírók egyre vehemensebben támadják őt, lényegében azt kérve számon tőle, hogy hol állítja azt a Biblia, hogy erkölcsös cselekedet gyerekeket anyáiktól elválasztani és hogy belőle, mint anyából, teljesen kihalt-e minden empátia? (angol szöveg, angol felirattal)

https://www.facebook.com/ezraklein/videos/910270375827232/?hc_ref=ARTzipcYKtZ94_Fa_kL5w_JrSsy6abOHEsRJLWvOMvw8FGraBeFAiDmtBF1ejcfq9M4

Mielőtt félremenne a dolog, valaki mást olvasna bele, leszögezném, hogy számomra ez SEM a migrációról, bevándorlásról, integrációról, stb. szól. Sem arról, hogy vissza kell-e ezeket az embereket toloncolni, stb. Ezek legitim jogi és politikai viták, amelyben lehet hivatkozni biztonságra, nemzetbiztonságra, munkaerőszükségletre, emberi jogokra, stb. Hanem arról, hogy hogyan kezelnek jogilag vagy bármely más szempontból kiszolgáltatott helyzetben lévő személyeket azok, akiknek a kezében van a döntéshozás, a hatalom. Emberséggel vagy embertelenül, vagyis erkölcs-telenül, visszaélve a kiszolgáltatott helyzetben lévők sebezhetőségével. Ezt figyelembe véve számomra van néhány tanulsága ennek a történetnek:

- Tisztelem a valóban konzervatív nézetű embereket. Ez egy erkölcsileg is védhető pozíció. És például mert van bennük karitativitás is. A tisztán jobboldali nézetű emberek (akik gyakran tévesen konzervatívnak gondolják magukat, tévesen, mert hiányzik belőlük bármely karitatív szellem, ők csak simán reakciósak) autoriterebb attitűdjéből következően gyakrabban szeretnek szívtelen, embertelen megoldást alkalmazni az ilyen jellegű problémák kezelésére.

- Mivel valahol tudat alatt érezhetik, hogy ez így nem teljesen kóser, *felsőbb hatalmi igazolásokat keresnek ehhez és ezt gyakran bibliai idézeteknél találják meg, vagy általánosabban, a kereszténységre, keresztényi értékekre való hivatkozással operálnak.*

– Csak ritkán veszik észre, hogy pont ezzel hiteltelenítik el magukat, mert a velejéig a szereteten, együttérzésen, a kiszolgáltatott helyzetben lévőkön való segíteni akaráson alapuló jézusi tanítást forgatják ki, és ezzel álszentségükről fedik fel a leplet, mindenki előtt, aki kicsit is látni akar.

– Ez a tulajdonság egy *újabb párhuzam a Trump adminisztráció és az Orbán kormány között*. Elég az utóbbinál a gyűlöletkampányra gondolni és amint egyes kormánytagok, szövivők, szinte ugyanazzal a lélegzettel keresztény kultúránk értékeiről beszélnek. Hogy a határon a „migránsok” ellen alkalmazott (és többszörösen dokumentált) abúzt, verést ne is említsük. Ez a könnyen látható önellentmondás nem teszi őket erkölcsileg túl vonzóvá.

– Szeretném néha látni itthoni sajtótájékoztatókon, amint újságírók a fenti videóhoz hasonló ragaszkodással kérnek számon dolgokat a kormány emberein és szövivőin. Mert túlságosan hozzászórtak ahhoz, hogy bármilyen balhét megúszhatnak. (És tök mindegy az, hogy ez mikor kezdődött, mert ez nem ment fel senkit!) Hol a számonkérhetőség? És milyen demokrácia az, ahol se számonkérhetőség, se fékek és ellensúlyok rendszere nincs?

Idézet vége!

Később látni fogjuk, hogy a mai amerikai vezetés az eddigi is gyakorolt világalpolmi törekvést teljes mértékben pápai módon akarja szentesíteni. A pápák vívták ki maguknak a jogot, miszerint bármit mondanak, bármilyen rendelkezést hoznak, az megtámadhatatlan, mert istentől való!

A Pál leveléből idézettek Károli Gáspár fordításában^{E1} (Újszövetség, 171. oldal) hosszabbak, de ugyanazt mondják, amit más gondolkodó megállapítása is tükröz, és pedig azt a gyalázatot, ami így foglalható össze: *a vallásokat a hatalomra éhesek és mások fölé nőttek találták ki, vagy használták fel, hogy azzal fenyegetve tegyék könnyebbé a hatalom birtoklását. A papok hol csak támogatják a hatalmasokat, hol elhítetik a tömeggel, hogy a felettük uralkodó istentől eredően birtokolja a hatalmat, hol a maguk fejére tétetik az isteni koronát.* Trumpék most éppen a XXI. században játsszák el ezt az „isteni színjátékot”!

Az iszlám és a kereszténység növekedése a szubszaharai Afrikában 1900 óta

Growth of Islam & Christianity in Sub-Saharan Africa Since 1900

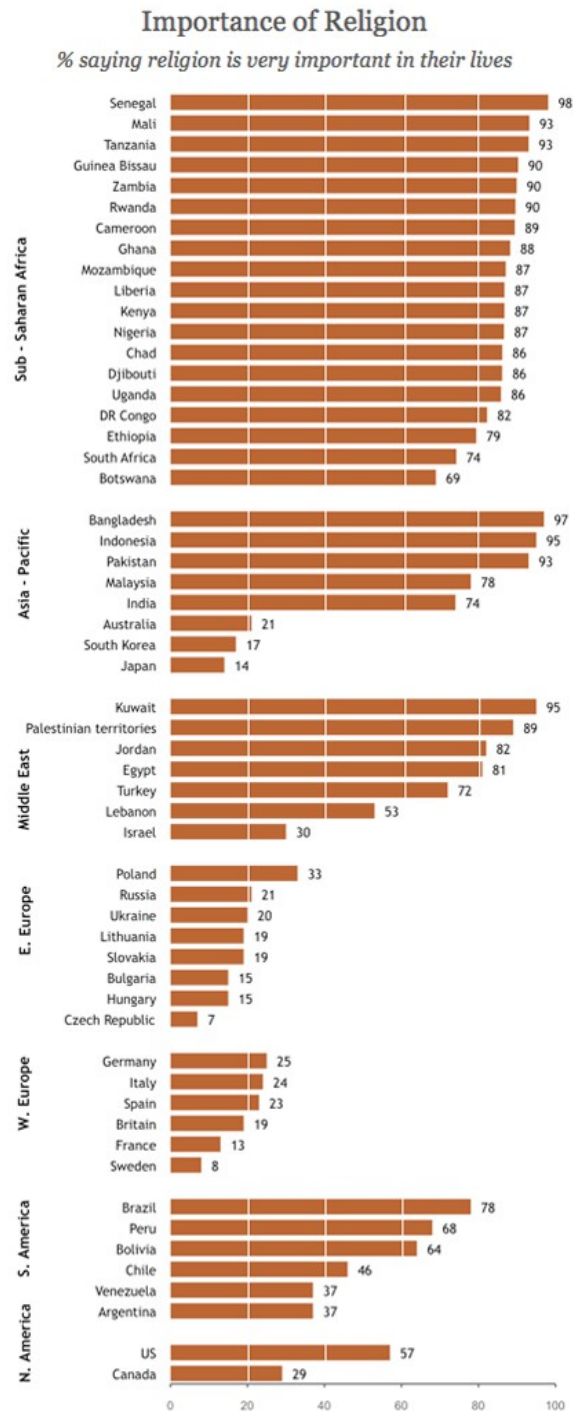
Source: World Religion Database. Historical data draw on government records, historical atlases and reports of religious organizations at the time. Later figures draw on U.N. population estimates, surveys and censuses.

Pew Forum on Religion & Public Life, April 2010

- : hagyományos afrikai hitrendszerek
- : iszlám
- : kereszténység

Érdekes: a statisztika gyorsabb kereszténység-erősödést jelez Afrikában. Bár Európa iszlám menekültek nyomása alatt nyög (ha nyög), a Szaharától délre eső afrikai területeken (fekete Afrika) összehasonlíthatatlanul gyorsabban nő a keresztény hívők száma, mint a muzulmánoké!

A vallás fontossága,
azok százaléka, akik szerint nagyon fontos számukra

Q42. How important is religion in your life – very important, somewhat important, not too important, or not at all important?

Source for U.S. data: 2009 survey by the Pew Forum on Religion & Public Life and the Pew Research Center for the People & the Press

Sources for other non-African countries: 2009, 2008 and 2007 surveys by the Pew Global Attitudes Project.

Nagyon világos a képlet! Alig merek megjegyzéseket tenni. Nem nagyon, de mégis nehezen emészthető a magas afrikai arány, ahol még hódítani is tud a kereszténység; az ázsiai – csendes-óceáni térségben lepleződik le legjobban, hogy az általános műveltségi szinten élőkben kevesebb a vallásos ember; a Közel-Kelet nem mutat egységes képet, kiugrik Izrael a viszonylag alacsony vallásosságával. Nyilván hatással van a vallásosság szintjére a Holokauszt borzalma. Ha hozzátesszük, hogy a Netanjahu vezetése mellett zajló feszültség- és gyűlöletkeltés hatására, izraeli sajtóhírek szerint tömegesen hagyják el a hívők az ortodox judaizmust, valamint, hogy magyar rádióadásban is szerepelt rabbi-nő, aki az új vallási áramlat egyik vezetője, akkor érthetőbbé válik a helyzet. Mindkét európai oldal szívet melegítően szokik le a vallásosságról, kivéve Lengyelországot, ahol – az emberi ostobaság egyik csúcaként – a gengszterváltás óta *az ország elnökévé akarták választani Jézust*. Dél-Amerikában elég nagy a szórás, és egyelőre nem látom az okát; Észak-Amerikában Kanada talán az évtizedek óta emberibb kormányzásának köszönheti az USA-nál jóval alacsonyabb vallásosságát.

Tévedést, illetve általános tévhitet találtam Boyett vallásokat felsoroló szövegének a hinduizmust bevezető soraiban: politeista hitrendszeréről ír. Első pillantásra úgy véltem, hogy az általa nem istenhívőként kezelt dzsainizmus is tévedés, mert istenhívő, azaz vallás. Rögtön tisztázom a zavart.

A világhírű indiai filozófus, teológus, [Sarpevalli Radhakrishnan](#), „Radhakrishnan Reader” könyvében¹¹ egyértelműen állítja, hogy a hinduizmus monoteista vallás, egy istene van, akit Brahma testesít meg, az összes többi istenábrázolás a hívő(k) saját „elváráshoz”, gondolatvilágához, kényelméhez alkalmazkodó megoldás. Találkoztam olyan (egyszerűsített) megközelítéssel is, hogy a hinduizmust három szinten kell (vagy lehet?) értelmezni. A legmagasabb filozófiai szint a világot végtelennek (!) tekinti, amit nem isten(ek) teremtett(ek). A második szint értelmezi a vallást monoteistának. A harmadik szint, a hívők tömege elfogadja a végtelenül sok istent, és szoros kapcsolatban áll a panteonnal. A linkek között bemutatjuk a vele foglalkozó Wikipedia-lapot¹³.

Miért emlékeztem rosszul a dzsainizmus milyenségére? Mert ismerőseink, a kereskedő kasztba (vaiszja) tartozó Sheth család tagjai, gyakorló istenhívőként nem dohányoztak, nem fogyasztottak alkoholt (ez még nem istenhit, nagyon általános), és szigorú vegetáriánusok voltak, tejet, tojást se fogyasztottak, végül – és ez a fontos – minden külföldi útról hazatérve, visszafogottan ugyan, de valami tisztulási szertartáson estek át. Mi ez, ha nem istenfélelem?

És íme, az Interneten elérhető vélemény, Jain nevű hívő diák írja a Quora-ban:

„Yes, we believe in God. But we do not believe in *creator or destroyer* God.

There are 5 parameshthis in Jainism- = *Panch Parmeshthi* means the five supreme beings, the best ones among all living beings.

- Arihant
- Siddh
- Aacharya
- Upadhyay
- Sadhu.

From them Siddh parameshthi are those who have attained moksh and have no body but soul (अशरीरि), other four will attain moksh and are now like us with body. But Tirthankars and Arihant have special body (वज्रवृषभ नाराच संहनन). We can find last 3 parameshthi nowadays.”

Az idézett vélemény lényege: „Hiszünk istenben, de nem hiszünk *teremtő* vagy *romboló* istenben. (Utalás a hinduizmus két isten-alakjára: Brahmára, a teremtőre és Sivára, a romboló istenségre.) Öt különleges lény-kategóriát ismerünk, írja és felsorolja. Közülük a sziddh (sziddi v. szidda) az, aki elérte a *moksa* állapotot, *nincs teste, csak lelke*. A másik négy eléri a *moksa* állapotot, de hozzánk hasonlóak maradnak, van testük, a tirtankarák és az arihantok *teste azonban különleges*. Ma

is léteznek ácsáriják, upadajok és szaduk. – mondja, és valóban, ők ma is ismert szentemberek, hitszónokok. Az upadajokat nem ismerem, az ácsáriják és szaduk nemcsak a dzsainizmus papjai, a hinduizmus tanítói között is megtalálhatók, ott nagyobb szerepet töltenek be. Eszembe jut, hogy a jó szadunak egy-egy szeánsza alkalmával száz kérdést lehet feltenni, és a feltétel sorrendjében ad választ. Hitetlen nyugatiak lefilmezték egy ilyen szeánszt: tökéletesen teljesítette a szadu a vállalt szerepet.

A jainbeliefs.com-ban viszont ez olvasható: „Per Jain beliefs, the whole universe is self-regulated.” (A dzséjn hit szerint az egész Univerzum önszabályozó.) Jobb *anti-teremtés filozófia*, mint a modern tudósok tudománya, az *evolúció-elmélet*. Akkor miért hisznek a követői istenben írásos vallomásban, mindennapi szokásaikban, sőt, hát, mit is tesz a dzsaina hívő, amikor belép a szép, egyszerű, tiszta templomába? Megszólaltatja a bejárattól szinte csak kartávolságra lévő kis harangot, vagy harangocskákat. Mert felhívja az *isten* figyelmét – magyarázta dzsaina hívő -, hogy megjött, és *imádkozni akar* hozzá.

Egy napig azt hittem, ostoba vagyok, mert összesen hét év után, mintegy 300 Indiával foglalkozó könyv elolvasását követően se rögződött bennem sziklaszilárdan ez a varázslatos, elmondhatatlanul fontos tény: *Indiában nem egy (buddhizmus), hanem két hitrendszer is virágzik, amelyekben nincs isten, ha durvábban szabad fogalmaznom, ateista hitrendszerek*. Tovább haladva az anyaggyűjtéssel, rá kellett jönnöm, hogy csak az öregedésem játszik velem: a „7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra” könyvem írásakor (2012) még pontosan fogalmaztam: mind a buddhizmus, mind a dzsainizmus istentagadó hitrendszer (XI.2&3). Azaz *nem vallások*, nem véletlenül használom a hitrendszer kifejezést. Megjegyzem, vitákat folytattam már erről a fogalomról: mi tekinthető vallásnak? Vitapartnereim szerint minden hitrendszer vallás, míg én itt ismét megerősítem, hogy *vallásnak* csak azokat a hitrendszereket tekintem, amelyekben *felsőbbrendű lény* döntő szerepet játszik. Ebben teljesen egyetértek a most felfedezett megfogalmazással. Helmuth von Glasenapp definíciója a wikipedia.org/wiki/vallás weblapban²⁸: „Vallásnak azt a – megismerésben, gondolkodásban, érzésben, akaratban és cselekvésben kifejeződő – meggyőződést nevezzük, amely szerint személyes vagy személytelen *transzcendens* erők vannak működésben.”

Ugyancsak a ²⁸ weblapból idézem a vallások felosztását keletiekre és nyugatiakra:

„Ma legalább kilenc etikailag fejlett világvallást ismerünk: a hinduizmust, a dzsainizmust, a buddhizmust, a kínai univerzalizmust, a szikhizmust, a zoroasztrizmust (zoroasztrianizmust), a judaizmust, a kereszténységet és az iszlámot. Ezek a vallások két nagy csoportra oszthatók: azokra, amelyek a Hindukustól (hegyvonulat) keletre és azokra, amelyek ettől nyugatra keletkeztek:

- a keletiek „az örök világtörvény vallásai”-ként jellemezhetők, mivel e vallások szerint a világ örökkévaló, nincs őскеzdet és meghatározott vége, a benne végbemenő valamennyi történést önmaga szabályozza és minden létezés legfőbb elvét személytelen világtörvény képviseli.
- a „történeti Istenkinyilatkoztatás,, nyugati (ábrahámi) vallásai mindennek a létezését egy, a világtól elkülönült, annál végtelenül hatalmasabb személyes Istentől eredeztetik, aki mindent a semmiből hozott létre, autonóm módon uralkodik mindenek felett. A kereszténységben a Föld teremtése és vége közötti időszak egyszeri és megismételhetetlen.”

Nagyot léptem az önbecsülésem lépcsősorán: anélkül, hogy ennyire szabatos és részletes definíciókkal rendelkezett volna az agyvelőm, mindig Indiában született, illetve zsidó-keresztény-iszlám vallásokról írtam. Kilógnak ugyan a felosztásomból a kínai-japán vallások és a zoroasztrianizmus, de a lényegét megfogtam.

Nemcsak velem nincs teljesen konformitásban ez a felosztás, hanem azokkal sem egyezik, amelyeket enciklopédiaként felsoroltam és most sorszámot kapnak: A1 és A2.

Az A1. alatti enciklopédia egészen más köröket jár be, mert nem vallásokkal, hanem mitológiákkal foglalkozik. Fentebb – második nekifutással – tisztáztam, hogy a mitológiákkal kényszerűen foglalkoznunk kell. Úgy vélem azonban, hogy az érintett hitvilágokra vonatkozó forrásokból fogom meríteni az ismereteket.

Az A2. alatti, világvallásokkal foglalkozó enciklopédia pedig a hit kérdéseinek áttekintése mellett kategorizálja a vallásokat, és néhány kapcsolódó kérdéskört is érint: az ördög problémája, az ember és sorsa, a vallás elemei. Mindhárom témakört érdekes ruhába öltöztetve tárgyalja. Az ördögről két meglátást emelek ki: a hitrendszer vagy eleve egyidejűleg jelenítik meg a jó- és rossz képviselőjét, de előfordul, hogy csak a vallás kései fejlődési szakaszában születik meg az ördög. Az ember és sorsa a halál utáni történésekre koncentrál. Meglepő ellentétet tár fel Egyiptom és Mezopotámia életfelfogása között. Míg az egyiptomiak imádták az életet, és annak köszönhető, hogy a túlvilági élet biztosítására oly nagy gondot fordítottak, míg a mezopotámiaiak életvidámsága korlátozott volt, ezért a halál utáni világgal kevesebbet foglalkoztak. A görög világban megjelenik a kereszténység zsinati döntéssel született tisztítótűzének előfutára is. Vergilius *Aeneis*-ében például a holtakat három természeti elem okozta kínoknak teszik ki: a tűznek, víznek és szélnek. A *vallás* elemeiben megtalálhatjuk a lényeges tételeket, a kinyilatkoztatástól kezdve a prófécián, papokon és áldozat-bemutatókon keresztül a szentségekig.

Korai lenne itt boncolgatni mindezeket, helyesebbnek látom, ha a vallások (és a vallás határán mozgó mítoszok) tanulmányozásában mélyedünk el.

Rossz szokásomhoz híven nagyon elkalandoztam, pedig már leírtam, hogy a dzsainizmus utáni önbizalom-hiányos nap másnapján szűk agyam megvilágosodott, és felállítottam az igen fontos tételt: rendkívüli mértékben különbözhet, és állításom legalább valószínűsíti, hogy *általában különbözik a vallás dogmája, szentkönyvekbe foglalt tanai, és a hívők által elfogadott, megértésre alkalmas gyakorlat!*

Annyira fontos számomra ez a megállapítás, hogy rögzítem az időpontot: 2018. május 28... És kellő nagyképűséggel nevezzük el „Halmos I. tétele”-nek. :)

És a megvilágosodás hirtelen áterjedt a hinduizmus körüli vitákra: monoteista hitrendszer-e, amint Radhakrishnan állítja, vagy politeista-e, ahogy szinte mindenki hiszi, látva a hihetetlenül gazdag panteonját. Ha sikerül, mellékelem a panteon leglényegesebb isteneit bemutató ábrát. Miért ne sikerülne? A könyv szerkesztője, Lónyai Péter barátom megoldotta, tehát az I. Mellékletben található. Piciny morzsa a szinte áttekinthetetlen panteonból, mégis betekintést nyújt a bonyolult világba.

Mégis Radhakrishnan-nak adok igazat, nemcsak mert ő a terület legnagyobb hittudósa, hanem mert láttam istenek születését is. Márpedig a ma születő istenek nem lehetnek új természetfeletti lények, csakis a létező (ha létezne) egy isten új formáinak kifejezői. Csak az egyikről készített fotómat találtam meg, azt bemutatom: dél-indiai templom oszlopán a hívők (!) kiemelték egy női alakot, aki szül, és akit/amit (a két emberalakot együtt) virágokkal, olajjal külön, önálló oltárrá szenteltek. Ezt az utóbbi látványt elneveztem „isten és oltár születésének”. Az eltűnt fotó Bombayban készült, ahol fa tövébe, gyökerek közé beépült követ emberarcra pingálva, virágokkal díszítve, olajjal öntözve istenként imádtak. A fotón szerepel egy asszony is, aki éppen virágokat rendez a kőistenen. Mellékesen jegyzem meg, hogy a komolyabb hindu hívőknek Krisna 100 inkarnációját kell megnevezniük, ha elismerést akarnak kiváltani vizsgáztatóikból. Kis csöpp a végtelen panteonból.

Isten és oltár születése! Saját felvétel.

Mahatma Gandhi (a Nagy Lélek) is a szemünk előtt válik istenné. Nem láttam az ősi istenségek feje körül aranykoszorút, Gandhi feje köré azonban mind sűrűbben rajzolják, festik a szentek jelképét. Ő sem válhat azonban valóban új istenné, legfeljebb a panteon új alakjává!

A buddhizmus is kettős életet él! Az alaptanai szerint nem vallás, mert Buddha tanításai szerint nincs természetfeletti lény, aki teremtett, nincs lélek, amelyik vándorolhat, nincs túlvilág, mindenki magával vívja meg a helyes élet küzdelmét, és szabadulhat meg az élet ismétlődésétől. A gyakorlat teljesen más. Istenné emelték, sőt kitalálták, hogy 30 000 év múlva új Buddha fog megjelenni a földön, Maitreya képében. Igyekeztem buddhista írásokban is tájékozódni, akkor hagytam abba, amikor a buddhizmus tisztítótűzeiről olvastam, amelyekben az emberi valóságban létező kínzások soráról nyertem információkat. Egy jut eszembe hirtelenjében, a *kardélre hányás*. Pontosan körülírja a buddhista írás, hogy gödröt ásnek, a fenekén kardokat rögzítenek, a markolatot bedöngölve a földbe, majd bedobálják az áldozatokat. Helyesebb lenne tehát kardhegyre hányásnak hívni. Tisztáznom kellene, vajon helyesen emlékszem-e, hogy tisztítótűzről van-e szó, vagy pokolról? Mindegy: *amelyik hitrendszer így büntet, az csak vallás lehet!* Ezen gondolkodva jutott eszembe Bethlenfalvy Géza, aki talán öt-hat éve megemlítette, hogy buddhista tisztítótűzekkel foglalkozik, és közel háromszáznál tart! Bocsássa meg, ha tévednék, nem találom az írásai között.

A meseszerű szépségű ranakpuri dzsaina templom
 Készítette: Acred99 – A feltöltő saját munkája, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=6373521>

Ez a templom arról is híres, a négyszáz nem ismétlődő dizájn oszlopán kívül, hogy az iszlámhívő Nagymogul Akbar meglátogatta, és táblát tűzetett ki, amelyiken megtiltotta, hogy rombolják, mert isteni csoda. Az iszlámot érintő vád ellen szólok, miszerint az élőlények ábrázolását el kell távolítani minden ember által látható felületről.

Most pedig bemutatom India valószínűleg legnagyobb gondolkodóját, akiről fentebb már írtam. Miért is most? Mert lassan befejezem a hittel kapcsolatos elmélkedéseimet. Megjegyzem gyorsan, hogy az is a bemutatására ösztönzött, hogy most olvastam: „Úgy gondolta, az oktatók az ország legkiválóbb elméi legyenek!”

Sarvepalli Radhakrishnan, a szabad India második elnöke (ott így szokás).

A kedves figyelmükbe ajánlok még egy gondolatsort a bostonreview.net-ből, gondos fordításomban:

„Az emberek hiszékenyek. Az embereket becsaphatják hazugok, és rászedhetik csalók; manipulálhatók retorikával, és félrevezethetők az önbecsülésükkel; lehurroghatók, levehető a lábukról, megfélemlíthetők, elcsábíthatók, áltathatók, bizalmukba lehet férközni, rászedhetők és csapdába csalhatók. Ebben a tekintetben az emberek *egyedülállók az állatvilágban*. (...)

Az embereket nemcsak félre lehet vezetni, hanem a legtöbb ember félre is van vezetve. Ha a hithű kereszténynek igaza van, akkor az elkötelezett hinduk és zsidók és buddhisták és ateisták tévednek. Amikor ilyen sok csoport nem ért egyet, a többségnek tévednie kell. És ha a többség félre van vezetve ebben az egy témában, akkor szinte mindenkinek tévednie kell néhány nagyon fontos kérdésben. Ez nehéz lecke ahhoz, hogy megtanuljuk, mert paradox dolog elfogadni saját butaságunkat. Nem hihet el valaki egyidejűleg valamit, és ismerheti el, hogy köcsög, mert elhitte. Ha őszintén úgy ítéli meg, hogy kint esik az eső, akkor nem lehet meggyőzni arról, hogy téved a hitében. Minden percben születhet egy balek, de valahogy ez a balek soha sincs magában.”⁴⁷

Nehéz frappánsabb magyarázatot elképzelni a hit erejének rejtelseiről.

Fontos kérdés a tudósok istenhite. Az igazán nagy tudósok, a „felfedezők”, az emberiséget új ismeretekkel gazdagítók általában messze a hittől elvarázsoltak előtt jártak. A kereszténység sötét középkorában többjüket súlyos fenyegetéssel rábírták tudományuk megtagadására, nem kevés azok száma, akiket szörnyű kínhalállal büntettek.

A modern kor tudósai közül Einsteint szokták példaként említeni, amikor ateista voltom kerül szóba, mondván, hogy ez az óriási tudós is hitt istenben. Pedig csak gnosztikusnak vallotta magát: nem lehet sem a létét, sem a nemlétét igazolni, kár foglalkozni vele.

Egyszer megnéztem, mi a nemrég elhunyt angol fizikus-asztrofizikus, Stephen Hawking véleménye? Ez: „A Nagy terv című könyve azért kavart vitát, mert azt fejtette ki, hogy a világegyetem keletkezése a fizika törvényeivel megmagyarázható, így nincs szükség a Teremtőre.”

**

II. Ősi (primitív) vallások

A vallások keletkezéséről elengedhetetlen szólni, ha meg akarjuk érteni a primitív vallásokat.

Olvastam olyan kirohanást is, amelyben a vallásos szerző azzal vádolta az ateistákat, hogy az ősemberek természeti jelenségektől való félelmével indokolják az istenhit születését.

Ha meggondolja az ember, jogos feltételezéssel vádolnak bennünket. Nem kell sokáig olvasni a vallásokkal foglalkozó enciklopédiát^{A2}, máris lélegzetelállítóan fontos megállapításokról olvashat az ember. Ptah¹²¹ főistenről nem mondták az egyiptomiak, hogy azért találták ki, mert *vele akarják megalkotni az egész világot*, beleértve a kisebb istenségeket, templomaikat és síremlékeiket, a sumérokról is csak az derül ki, hogy a regék elején az istenek fáradtságos munkával termelik meg maguknak a létfenntartás szükségleteit, mígnem Enki isten meg nem teremtette földből az embert, hogy *ellássa őket áldozatokkal, és építse meg templomaikat*. A görög Kolophóni Xenophanész azonban, a Kr. előtti hatodik évszázadban – igaz, kritikus hangvétellel illetve az istenek rossz emberi tulajdonságokkal felruházását – felhívta a figyelmet *az istenek etnikai jellemzők szerinti kondicionáltságára és antropomorf (emberi tulajdonságokkal felruházás) voltára*. A róla szóló Wikipédia-lapban¹²² ezt olvashatjuk tőle:

„Az ember úgy tartja, hogy az istenek születnek, ruhát viselnek; s hangjuk és külsőjük: akár az embereké. ...

Bizony, az etiópiaiak istenei feketék és széles orrúak, s a trákokéinak haja veres, és szemük kék. ...

Bizony, ha az ökröknek és lovaknak volna kezük, s az emberekhez hasonlóan szobrokat készítenének, a lovak ló alakú isteneket mintáznának, az ökrök pedig ökr alakúakat. ...”

Zseniális meglátás, egyértelműen következik belőle, hogy *az isteneket emberek alkotják „saját képükre és hasonlatosságukra”*. Aki ezt a megállapítást nem érti meg, imádja, és *szolgálja tovább isteneit*, és az azokat meglovagoló hatalmasságokat!

Több neves gondolkodó követte Xenophanész nyomdokait. Euhemerus (Kr.e. harmadik század) fiktív elbeszélést használva meglátása igazolására, azt állította, hogy *az istenek eredetileg királyok, hősök, hódítók, vagy jótevők voltak*, akik népük elismerését váltották ki, és istenné emeltettek. Zeuszt például Kréta sziget királyának írta le, aki nagy hódítóként vált istenné.

Apuleiusz Aranyszamarával később foglalkozunk, az is meglepő képet tár fel az egyiptomi főistenek imádatáról, a papság manipulációiról.

A Kr.e. első évszázadban Lucretius kifejtette, hogy *a vallások az emberek haláltól és ismeretlentől való félelmét kihasználó gátlástalan papok és látnokok születményei*. Azt tanította, hogy a halál végső megsemmisülés, az utána következőktől nincs mit félni. *Félelmetes*: jó két évezrednek kellett elteltie ahhoz, hogy a kvantumbiológia tudósai ennek bizonyításán dolgozzanak (szerintük sikerrel, a könyv írása közben megpróbálom megérteni az állításukat).

Itt van ugyan:

https://indavideo.hu/video/A_kvantumfizika_titokzatos_vilaga_-_Az_elet_nagy_jateka, de – sajnos – nem értettem meg. Miért nem? Mert nem mondja ki azt, amit a témáról tudóstársával írt könyvben^{A5} állítottak a szerzők, és pedig, hogy a kvantumbiológia már ma bizonyítja: nincs lélek, nincs folytatás, csak anyag van, ezzel minden vallásfilozófia halott. Elolvastam ismét a könyv utolsó fejezetét és az Epilógust, de most nem találtam annyira meggyőzőnek, mint első olvasásra. Bizonyára az én hibám, járatlan vagyok mind ebben a nagyon friss tudományágban, mind a két tudós alap kutatásainak a területén (kvantummechanika, illetve kvantumkémia). Elég azonban belelapozni az Irodalomban megnyitható életrajzába, hogy az ember megnyugodjon: a magfizika egyik vezető tudósa nem állíthat olyat, aminek a bizonyítására és alkalmazására rövidesen ne kerüljön sor.

Kis kitérőnk után lépünk vissza az enciklopédiához, amelyik természetesen foglalkozik az istenhitet alátámasztó korai ismeretekkel is, de aztán hosszú időre lezárja azzal, hogy *a kereszténység győzelmével az istenhit kritikája megszűnt*. A Biblia szentkönyvvé vált, az egyiptomi és görög-római vallások pogányokká lettek nyilvánítva, a judaizmust az isten lényegének meg nem érte vése vádjával illették, az iszlámot pedig eretnekséggé nyilvánították. A világnak a reneszánsz megszületéséig kellett várnia, mire a vallások születésének kérdését egyáltalán újra fel lehetett vetni.

Haladjunk tovább a primitív vallások tanulmányozásával.

Hol kezdődik és végződik a primitivizmus? A vallásokkal foglalkozó enciklopédia^{A2} történelemelőtti vallásokkal kezdi. Nem könnyít a megközelítésen, mert megfoghatatlan, hogy írásnélküliség esetén miként tudható meg, a feltalálható emlékek utalnak-e felsőbbrendű lényre.

Az első állítás: a neandervölgyi ember étellel együtt temette el a halottjait, tehát hitt az élet halál utáni folytatásában. Kicsit furcsának találom az állítást, hogy az élet rendje – születünk, dolgozunk, élünk, meghalunk – is természetfeletti erőre utal. Az Alpokban találtak asztalszerű lapra helyezett medve-koponyát, ami ceremóniális elrendezésnek látszik. Segítő szellemhez fohászkodhattak? Mind elrendezettebbek a sírok, erősödik a túlvilági életbe vetett hit. Hosszasan foglalkozik a mű az *anyaisten* széles körben megjelenő figurájával.

Számomra nem túl meggyőző, áttérek Boyett-re, aki összefogottabban sorolja az istenhit születésének történéseit.

Az új-zélandi maorik úgy gondolták, hogy az erdőiket Tane isten hozta, aki a szülei, az égisten Rangi és a földistennő Papa ölelésében élt. Saját ölelésre vágyva Tane megteremtette a földből az első asszonyt, és összeházasodott vele. (Jaj, milyen fogalmak! Mikor válhatott az együttélés formális kötéssé?)

Az ausztrál őslakosok korábbi, *Álomnak* nevezett korban hittek, ami alatt ősi lények faragták ki a Föld vonalait. A Songline (Énekvonal) – a magyar szakértők által Álomösvénynek nevezett vonulat – ismert „nyomvonal”, amit énekelve követni tudtak a helyiek. A szurdokok és hegyhátak Urulu-nál, a kontinens közepén találkoztak, óriási homokkő képződménynél. Azt tartották, hogy az a volt hazájuk teljes szellemi erejének a lakhelye.

Venezuela Orinoco deltavidékén a víz volt a legfontosabb elem. Az Orinococon nyugodtan kenuztak (kenu! mikor kezdtek ilyen mesterséggel foglalkozni?), de kerülték a Karib-térség hullámain. Azokban lakozott a kétféjű kígyó, Habuba, akinek a lélegzete kavarta fel a hullámokat.

Mindezek a népcsoportok keresték a természeti jelenségek jelentését, okát. Az ellenőrzésük nélkül ható erők mögött láthatatlan erőket véltek működni. Az időjárás (nem is ismerhettek ilyennek nevezhető rendszert, gondolom?) okozta az áradásokat, villámlást, és erős szeleket. Földrengések rázták meg a földjüket. Vulkánok szórták tele a vidéket hamuval. Ismeretlen erők hoztak betegségeket rájuk. Természetes kíváncsisággal kérdezték: Mi okozza ezeket a körülményeket? Milyen szellemek teremtik a folyókat, hullámokat, tüzeket? Honnan jöttek az emberek? (Az én kérdésem volt fentebb.) És mi történik a haláluk után?

A válaszok mesék formáját öltötték, amelyeket közös megmozdulások alkalmával adtak tovább egymásnak, mesélték gyermekeiknek. Szellemek születtek, amelyek megalkották és működtették mindezt. Szülték a tüzet, és telepítettek égitesteket az égboltra. A harcaik okozták a viharokat. Ők vitték le a halottakat az alvilágba, és büntették meg azokat, akik nem tisztelték őket eléggé. Mindebből kialakultak a múltba nyúló történetek és a jövő képe. Magyarázatokat találtak a saját eredetükre.

A három legkomplexebb (ősinek tartott) hitrendszer, az egyiptomi, görög, és északi (Norse) ilyen mondákból formálódott. Természetesen több monda született, mint ami ennek a három kultúrának a kialakulásához vezetett. A babiloni és kínai, az azték, inka, és más indián mítoszok, a fentebb soroltak mellett önálló könyv írását kívánnák. – mondja Boyett, aki határozottan állítja, hogy nem tör lándzsát, csak ismert. Nem lehet azonban nem észrevenni, hogy ugyanazt mondja, amiért a lelkes hívő átkozta az ateistákat: *félelmekről és ismeretlenről beszél, mint a hit természetes okairól.*

Most csupán annyit teszek hozzá, hogy amint olvasgatok a vallásokról, *mind feltűnőbb a nagy víz, az ősvíz szerepe a vallásokban*. A környezetéből kilépő ősember hatalmas, végeláthatatlan vízbe botlott, nem véletlen, hogy a földje, amit taposott, csak ebből az ősvízből születhetett. A Föld teremtésének, kiemelkedésének módja változó, de *a víz szinte kivétel nélkül szerepel, mint ősbölcső, őszanya*.

Az indiánok hitvilága

Régóta készülök az amerikai indiánok mítoszaival foglalkozni. Lehet, hogy nem itt és most a legjobb, de gyorsan idézek:

Paraguay¹²⁴: „A Guaraní emberek számára a teremtmismitosz fő alakja Tupa, aki a Napból jött, ő a teremtő. Tupa a Holdistennő, Arasy segítségével volt képes a Földre eljönni, ahol Paraguay területén először egy hegyre ereszkedett le. Erről a helyről teremtette az eget, a földet és az állatokat. Az állatokkal együtt teremtette az ördögöt – Ana-t – aki a gonosz trükkök mestere. Ezután Tupa létrehozta az első embereket, a guaraní népet. Az eljárás bonyolult ceremónia keretei közt zajlott, ahol is Tupa agyagból formált egy férfi és egy női alakot, és hozzákevert más természeti elemeket is, ebből lett a népe. Ezután *életet lehelt beléjük*, és ellátta őket *a jó és a rossz szellemeivel* (spirit), – a gonosz Tau, a jó Angatupyry, – ezután távozott a világból.”

Ez az „életet lehelt beléjük” akár bibliai eredetű is lehet (a közvetítők részéről, persze), a jó és rossz szellem pedig világszerte első elemekként jelenik meg a hitrendszerekben. Mankó a gonosz világban tévelygők számára.

Mélyebbre látni a magyar Wikipédia-lapban¹³⁹. Óriási területet ölel át, mind földrajzi szempontból (Közép-, Dél- és Észak-Amerika), mind a hitrendszerek tekintetében. Most sem véletlen, hogy hitrendszert írok, mert a legtöbb – az én felfogásom szerint – nem felel meg a vallás ismérveinek. Nagyon felszínesen van csak lehetőségem az ismertetésükre, mert jelen könyv végéről térek vissza, és már minden elképzelt és emészthető terjedelem-határt túlléptem.

Alig percekkel ezelőtt, és pár sorral fentebb utaltam Boyett véleményére, miszerint „...az azték, inka, és más indián mítoszok, a fentebb soroltak mellett *önálló könyv írását kívánnák*.” Csak karjaim széttárásával tudtam kifejezni egyetértésemet!

Kísérletet kell tennem az óriási kultúrák hitvilágára, azon belül pedig a lényeges elemekre (a világ és ember teremtése, születés, istenek vagy szellemek, lélek, halál, túlvilág) összpontosítani!

A természeti népek természeti vallásokat (azaz hiteket), a magaskultúrák bonyolult államvallásokat gyakoroltak. – olvasom, a zárójeles betét nélkül. Az államvallásoknak hívott hitrendszerek valószínűleg tényleg azok. Fontos szempont, de lehet, hogy számomra csak megnehezíti az indián gondolatvilág akár csak felületes megismerését. Meglátjuk, meddig jutok el.

Kolumbusz Kristóf érkezése előtt (1492) három jelentős indián kultúrnép élt a középkori amerikai kontinensen: az aztékok (Mexikó), a maják (Közép-Amerika) és az inkák (Peru, Ecuador, Bolívia). A jó és rossz etikai fogalmát nem ismerték, bár vallásukra a dualisztikus felfogás jellemző volt, mint például: világosság-sötétség, élet-halál stb.

Lehetetlennek érzem, hogy a hitvilágok legegyszerűbb elemeit, a jó és rossz etikai (itt ködösítésnek hat a tudományos fogalomra utalás!) mibenlétét ne ismerték volna!

Lapozok tovább a Wikipédia-lapban.

Az alacsonyabb kultúrszinten álló indián törzsek totemisztikus-animista (vallási) hiedelmeiben is helyet kaptak a *teremtő szellemek*. Hitrendszereik egyes történelemelőtti vallásokkal rokoníthatók, csak tendenciáikban mutatható ki, hogy az egyistenhit felé tartanak.

A lap szerint az indiánok hittek egy *Legfőbb Lény* létezésében is, de kilétét legfeljebb körvonalazni tudták.

Érdekes, hogy szinte az egész amerikai indián hitvilágban jelen van az *ősvíz* – többnyire az özönvízzel összekapcsolva -, mint őszanyag, amiből a világ született.

Közép-Amerika

Csak a múlt század végén derült ki, hogy nem a maják a térség legősibb népcsoportja, és kultúrája, hanem az olmékok. Mezőgazdasággal foglalkozó (!) nép, amelyből az i.e. II. évezred végére kinőtt a szokásos elit réteg. Az *uralkodók öröklődő kasztot képviseltek, a papi hierarchiát*, amit hivatalnokok, kíséret és művészek szolgáltak ki. A hierarchia csúcsán *papkirály uralkodott*, aki valószínűleg az isteneik (szellemek?) földi megtestesüléseként próbált megjelenni a nép előtt. Mivel a hitvilág sámánisztikus volt, nehéz elfogadni a lap istenekről szóló megfogalmazásait.

Mindenesetre egyfajta perszónálunióról van szó, ugyanaz a személy a vallási vezető, aki a világi hatalmat is gyakorolja.

Talán ők voltak az első nép, amelyik fizikai alkotásokkal is hódolt a hit szellemeinek. Legjellemzőbb alkotásaik a piramisok, szobrok, sztélék voltak. A szobraikat egyetlen tömbből faragták ki, piramisaikat földből és kőből emelték.

A közép-amerikai történelem későbbi fejezeteiben olvasható, hogy a maják és az aztékok *nem képzeltek el igazi mennyországot*: az ember végső célja az volt, hogy beteljesítse létezését, *ciklikussá váljon a kozmoszban*, egybeolvadjon vele.

Meglepőnek találom a hasonlóságot és egyben ellentmondást az indiai vallásokkal, ahol ugyancsak ciklikus életről szólnak a vallások, de ott *nem az abba beolvadás, hanem az abból szabadulás a cél!*

A maják a világmindenséget egymás felett elhelyezkedő világok formájában képzeltek el. Közvetlenül a Föld felett tizenhárom ég vagy „égi réteg” magasodott, a Föld alatt pedig kilenc „föld alatti világ” rejtett, amelyek a poklot alkották. A Föld közepén a „Kezdet fája” emelkedett. A „Kezdet fájának” hús árnyékában a paradicsom foglalt helyet. Ide kerültek az igazak lelkei, hogy kipihenjék az erejükön felüli nehéz földi munkát, nyugalomban és vidámságban éljenek.

Megrendítő, hogy ilyen egymástól távoli világokban, mint a Krisztus előtti ismert világ, és az ismeretlen Amerika ugyanazt a paradicsomot és poklot alkotja meg.

Megállok, mert máris ellentmondást látok azon megállapítás, hogy „A jó és rossz etikai fogalmát nem ismerték...”, és a „Kezdet fája” kontra kilenc „földalatti világ”, azaz pokol hiedelmei között. *Jó és rossz ismerete nélkül ezek az elképzelések nehezen születhettek meg.*

Áldozatokat mutattak be a hadistennek, az eső- és napistennek. Mellőzöm az áldozati eljárások leírását, mert barbár módon végrehajtott emberáldozatokról van szó.

Mindkét kultúra fenomenális volt, mind a tudásszintet, mind az építészeti emlékeket tekintve. Hogy mennyire tekinthetők vallásnak, azt nehéznek találom átlátni. Mindenestere a sok isten léte elkerülhetetlenné teszi a politeista istenhit elismerését. Kutatói vénával megáldottak számára lehetővé teszem a maja hitvilág linkjét: <http://www.annwn.hu/panteon/maja-aztek-panteon/maja-istenek-es-hitvilag>

Az azték panteon pedig megtalálható ebben a Wikipédia-lapban: https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_amerikai_%C5%91slak%C3%B3k_vall%C3%A1sa

A könyv első oldalain több teremtés-legendát ismerttettem. Az aztékoké¹⁷⁷ hihetetlenül bonyolult, többretegű történet, érdemes elolvasni.

Ha tovább lépünk, Dél-Amerikába, ott is meglepő felfedezésre tehetünk szert: az inkák előtt is létezett olyan etnikum, amelyik komoly, sőt, meglepően monumentális építészeti emlékeket hagyott hátra. Bár írásbeli emlékeket nem találtak a kutatók, írás nélkül is magas kultúrát hoztak létre Tiahuanaco város *preinkákként* kezelt lakói. Egy istenről hallok: Viracocha, mindent ő teremtett. Olvasom: „...Napkapu, amit európai kutatók fedeztek fel a XIX. század közepén. Keleti homlokzatán, a kapunyílás fölé vésett úgynevezett *naptárfríz* a sugaras fejű Virakocsa napistent – a világ teremtőjét, minden ember ősapját – ábrázolja.”

A legmerészebb vélemény szerint 10-15 000 éve született preinka kultúrájánál általánosabb áttekintést ad a lap¹³⁹ három bekezdése:

A dél-amerikai indiánok hiedelemvilágának közös eleme volt az ókori Egyiptomból és Perzsiából már jól ismert napkultusz; ez állt a viszonylag fejlett, politeista vallás középpontjában. A napistent számos kisebb, a termékenységkultusszal szoros kapcsolatban álló istenség vette körül (*esőisten, kukoricaisten stb.*), de ezek dicsőségét a Nap mindenképpen elhomályosította.

A napisten szerepe és jelentősége, úgy tűnik, az inkák birodalmában volt a legkiemelkedőbb, mivel azt feltételezték, hogy az uralkodócsalád feje közvetlenül a Nap leszármazottja. A Napisten képviselője a *sapa inka* (*a Nap fia*) volt. A Nap, mint leghatalmasabb isten azonban nem élt egyedül az inka mitológia szerint, felesége, a Hold hűségesen állt mellette.

Az inkák főünnepé is szorosan kapcsolódott a napkultuszhoz. Az ún. „napünnepséget” Inti napisten tiszteletére rendezték meg minden évben, a júniusi napforduló idején. A kultuszban nagy szerepet játszott a szent tűz, amelyet a kolostori közösségekben élő napszűzek őriztek és szolgáltatottak ki évente egy alkalommal a papságnak, a szertartássorozat aprólékosan szabályozott lebonyolításához. Erre pedig azért volt szükség, mert az inkák erősen hittek a túlvilági életben: a boldog paradicsomban és a rettenetes alvilágban, amely utóbbit, mint büntetést az isteneknek szánt áldozatok rendszeres bemutatása révén próbáltak elkerülni.” (Eredeti kiemelések.)

Könyvünk szempontjából fontos az itt nem eléggé hangsúlyos tény, hogy a *sapa inkák* egy személyben képviselték a főistent, és a birodalom fejét. A vallási uralom mellett itt nem is nagyon lehet világról beszélni, úgy érzem.

Ugyancsak fontos, hogy hittek a túlvilágban, jól ismerték a jót és rosszat. Az amerikai indiánok lélektanáról csodálatos Google-book részlet olvasható a 178. sorszámú linkünkben.

A születés után néhány nappal beavatási szertartásra kerül sor, aminek a részletei ismeretlenek számomra. A törzsek többnyire felnőtté avatási szertartásnak is alávetik gyermekeiket. Úgy tűnik, egyik sem visel vallási jelleget.

Lényeges megállapítás tehető: az isteneknek írt alakok inkább szellemek, mint istenek, főként a természetből kinőtt alakok, egyetlen *természetfeletti lény*, a preinka Virakocsa tekinthető vallást megtestesítő istennek.

Tikal (Maja civilizáció) piramiskörzetének romjai. KimónBerlin felvétele.

**

III. Az antik világ vallásai

Szakértőkkel nem tudok vitatkozni, de mint Indiában hét évig élt, és erről a csodabirodalomról könyvet írt ember, mégse tudom a Boyett által javasolt három hitvilágra korlátozni az antik vallások világát. Talán szerepet játszik ebben az is, hogy az „északi vallással” (Norse) eddig csak a szakrálisnak nehezen hihető irodalomban, no meg a zenevilágban találkoztam, most ismerkedem a jelentőségével. Keleten indulok el, a Zoroasztrianizmussal.

Zoroasztrianizmus

Zarathusztra születése Kr.e. 600 és 6000 között bármikor lehetett (Dhalla^{HI} szerint). Indiában, párszi tudós köröktől úgy értesültem, hogy ismeretlen a születési dátuma, Kr.e. 2000 és 4000 közé teszik. Azóta olvastam nyugati adatot, miszerint Kr.e. 2000-nél közelebb, emlékezetem szerint valahol 1800 körül született. Ennyi bizonytalanság ismeretében nem foglalkozom komolyan az első monoteista vallás születésével. Valószínűleg a zoroasztrianizmus győzne, mert a zsidó naptár ugyan 5770 felett jár, de nincs komoly alapja (a világ képzeletbeli, bibliai – regének mondható – születésétől számítják), a vallással foglalkozó weblap viszont csak Kr.e. 1300-ról ír. Tekintsünk be tehát az első monoteista vallás rejtelseibe.

Indiában ismerkedtem meg az akkor számomra is nagy meglepetést jelentő vallással. Több párszi üzleti kapcsolatot kellett ápolnom, így például az indiai ipari-kereskedelmi óriás Tata-tröszt második emberével, Naval Tatával többször találkoztam. Azért a másodikkal, mert az első (J.R.D. Tata) annyira csúcsszerepet töltött be (stratégia, politikai- és nemzetközi felső szintű kapcsolatok), hogy nagyköveti szinten közlekedett a külföldiekkel. Ettől nem vált nagyképű hólyaggá, mint mifelénk szokás, csak ennyire futotta az energiájából. Nem lehettek vallásosak, mert a vallásuk (vagy azt torzítók) egyik parancsolata a szigorúan hívők közötti házasság volt, amit Naval Tata nem tartott be: svájci légikísérőbe lett szerelmes első látásra, akit el is vett, és – hogy a hölgy ne unatkozzon – alapított számára egy középüzemet, a kozmetikumokat gyártó Lakmé-t.

Kötelességemnek éreztem megismerkedni a rejtelmes vallással. Kötelességnél több is vezetett, akkor már foglalkoztatott az összehasonlító vallástudomány, tudománynak ugyan nem nevezhető, laikus szinten.

Az indiai kiküldetéseimről végleg hazatelepelve nekifogtam életem egyik nagy művének, megírtam mindent, amit Indiáról részben saját átélések útján, részben 300 könyv-füzet elolvasásával meg sikerült tudnom. Írtam a vallásokról is. Idézem a „7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra„ című könyvem zoroasztrianizmussal foglalkozó sorait (XI.5):

Idézet:

Nagyon kevés ismerősöm rendelkezett, rendelkezik komolynak tekinthető ismeretekkel a zoroasztrianizmusról. Azt hiszem, ez a tájékozatlanság világ-jelenség. Magam se sokat tudnék róla, ha nem éltem volna Indiában és azon belül Bombayban. Röviden foglalkoznom kell vele, mert egyrészt a vallás „hordozói”, az arab nyomás előtt a VII. században Perzsiából átmenekült párszik (a „Parsee” vagy „Parsi” szó jelentése Pars-i, Pársz városból való) döntő része Bombayban és környékén él (a többi az egész világon, de főként az USA-ban élő diaszpóra), másrészt mert India gazdasági életében igen jelentős szerepet játszanak. Mint a példák általában, ez is sántítani fog: mintha Magyarországon a szentendrei szerbek uralnák az ipar 25-30%-át (már csak azért is sántít, mert az aránytalanság sokkal durvább).

Fodor útikönyvében találkoztam a párszik befogadásának figyelemreméltó legendájával. Most nem találok, pedig idéznem kell. Megvan: A partraszállásuk körzetének uralkodója (az egyik gudzsarati maharadzsa) csordultig teli kancsó tejet küldött nekik, szimbolizálva ezzel, hogy „teli a kancsó”, azaz nincs számukra hely. A párszik egy kis pénzérmét csusszantottak a tejbe anélkül, hogy egy csöpp is kicsordult volna és visszaküldték. A királyra hatott a ravasz megoldás és engedélyt adott a letelepedésükre.

Néhány példa a párszik szerepéről: az óriási szubkontinens két legnagyobb gazdasági hatalma a Tata-tröszt és a Birla konglomerátum. Mindkettő keresztbe lenyeli Magyarországot, gyártanak gombostűtől kezdve teherautóig és mozdonyokig, acéltól kezdve alumíniumon keresztül műanyagokig, elektronikáig mindent. A „forgalmuk” azonos nagyságrendet képviselt. Hol egyik vezetett, hol a másik. Az volt a tapasztalatom, párszor rákérdeztem olyanoknál, akiknek a véleményére adtam, főként hinduknál, persze, melyikre szavazna, ha tehetné? Kivétel nélkül mindenki a Tata céget jelölte meg, a párszi Tatákat. És az indok többnyire az 1000%-os megbízhatóság, korrektség volt.

A Tata néven kívül – amint az ember megtanult valamennyire a nevek alapján tájékozódni – sorozatosan ütköztem jelentős párszi vállalatba: Godrej (Godridzs), Kothawala, Khandelwal. Remélem nem hibázok a nevekkal. Nyugati stílusban menedzselte, jól szervezett cégek voltak, bízni lehetett minden szavukban. Feltűnő volt az is, hogy az indiai átlag feletti jövedelmet biztosítottak a dolgozóiknak, és szociális ellátási rendszereket is működtettek: fedélhez segítették a dolgozóikat, tiszta éttermekben jó kosztot kaptak a jövedelmükkel arányos térítésért.

Az indiai atomkutató atyja, és sokáig, 1944-től 1966-ig vezetője, India atombombájának megteremtője, Homi Jehangir Bhabha, ugyancsak párszi volt. Szoros rokoni kapcsolatban állt a Tata családdal, amelyik fontos szerepet játszott ezen a területen is.

Meglepő volt két kirívó „tulajdonságuk”: a nyugati zene értőinek bizonyultak, a Tata cég például koncerttermet is adott az országnak, és a finoman is csak szegényesnek mondható indiai lakáskultúrából messze kiemelkedve teljesen európai-amerikai stílusban és gazdagsággal építették, rendezték be otthonaikat.

Filantropok, oly mértékben azok, amivel másutt – legalábbis ilyen átfogó jelleggel – nem találkoztam. Legjobb példa talán a bombayi „Prince of Wales” múzeum, ami nagyrészt a Tata-család gyűjteményeire épül, de adományok, szociális ügyekkel foglalkozó szervezetek sora is jellemzi a párszik adakozó-készséget.

Miután képet kaptam a kis népcsoportról és annak jelentőségéről, elhatároztam, hogy betekintek a vallás alapműveibe. Aki nem él Indiában, és nincsenek párszi ismerősei, ne kezdjen bele. Hónapokig tartott, mire – az összes lehetséges segítséget igénybe véve – megszereztem a zoroasztrianizmus szent könyveit angol fordításban, és a zoroasztrianizmusról tudós párszi koponyák által írt könyveket. A szentkönyvek igencsak nehéz olvasmányok (mint általában is a szentkönyvek), arra azonban mindenképpen jók voltak, hogy néhány alapkérdésben tisztábban lássak, és pár érdekes momentumra felfigyeljek. A legfontosabb, hogy a zoroasztrianizmus valószínűleg az első monoteista vallás, Zoroaszter egyetlen istenről tanít, Ahura Mazda-ról, a fény istenéről, akit a tűz testesít meg. Tévesen tűzimádóknak tartják a párszikat, mert minden templomban őrzik a tüzet, és a papoknak kötelességük vigyázni, hogy az sose hunyjon ki, de a tűz csak Ahura Mazda megtestesítője.

A szentkönyvek legfontosabbika a Zend Avesta, amely a gonosz és jó harcáról szól és annak a lehetőségéről, hogy az ember győzedelmeskedjék a rossz fölött, az Asha (Asa) útját járva, ami három alapeszmét vagy magatartás-formát ajánl követni: a humata-t, azaz *jó gondolatot*, hukta-t, azaz *jó szót* és huvaršta-t (huvarsta), azaz *jó tettet*. A tűzön – a fény-istenen – kívül a természet további három alapkövét is mélyen tisztelik, mondhatni, imádják, a *földet, levegőt és vizet*. Ez vezetett – állítják egyesek – ahhoz, hogy nem akarván megszenteltségteníteni egyiket se, a keselyűkkel etetik fel a halottaikat. Szerintem a máshol már leírt folyamat játszódhatott le, valószínűleg a vallási vezetők irányítása mellett, és pedig az, hogy a sivatagos földből a sakálok kikaparták a halottakat, elégetni egy idő után nem lehetett, mert a máglyák építése pusztította a kincset érő fát, és végül megengedhetetlen volt a kevés víz megfertőzése. Talán maga Zoroaszter vagy követői az elemek szentté tételével biztosították, hogy a higiéniai szempontokat a hívők szent előírásként

kezeljék. A sorrend fordított, mint annyiszor az életben és a próféták tanításaiban. (Csak utalok itt az iszlám előírásaira: ima előtti kötelező kéz- és lábmosás, a gyorsan romló disznóhús és az annyi bajt okozó alkohol tilalma!) A szentkönyvek egyébként tele vannak nyilvánvaló higiéniai tanítással. Teljesen megrendítőnek találtam például, hogy míg a forró víz fertőtlenítő hatására Semmelweis a XIX. században jött rá, a zoroasztrianizmus tanítómesterei évezredekkel ezelőtt (Zoroaszter Krisztus előtt legalább két évezreddel született) fantasztikus ismeretekkel rendelkeztek a hullák fertőző hatásáról és annak elkerüléséről. Leírják például, hogy a hullát vízből a ruházatánál fogva kell kihúzni és azt (a ruházatot) el kell égetni!

Idézet vége.

Olvasgatok, és gyötröm a memóriám, keresem, mit érdemes még kiemelni a zoroasztrianizmus hitrendszeréből, a párszik emberi tulajdonságaiból. A következőket látom fontosnak.

A vallás a *világunkat isten által teremtettnek* tekinti.

A tűztemplomként ismert imádság-központ nemhívók számára zárt. Hasonló zártsággal csak Dél-Indiában találkoztam, ahol például, amikor óvatosan, indiai fehér gyolcsba öltözve, cigánybarna képpel be akartam menni a hinduizmus egyik legszentebb templomába, férfi hívők tágas köre formálódott körülöttem, ami azonnal megnyílt, amint – értve az üzenetet – megfordultam. Bombayban egy tűztemplomot ismertünk, egyetlen kísérletet tettünk, hogy bemenjünk, szigorú elutasításban részesültünk. Az általános hiedelemmel szemben *nem a tűz az imádat tárgya, az csak képviseli, mintegy megtestesíti a pozitív istent, Ahura Mazdát*, a katolikusok áldozati ostyájához és borához hasonlóan. A tűzre annyira vigyáznak, hogy nem szabad kialudnia. A Perzsiából menekülés során a hajóutakon is megőrizték, bár hallottam olyan véleményt is, hogy csak a megszentelt tűzcsiholó szerszámokat hajózták át a tengeren.

Egyértelműen istenhit, és pedig monoteista. Az „Encyclopedia of World Religions”^{A2} 142. oldalán Ahriman-t „gonosz lélekként” (spirit of evil) írja le, azaz a *másodistent nyugodtan elkönnyvelhetjük az ördög megfelelőjének*. Nem tekinthetők isteneknek – írja – a panteon „szent halhatatlanjait”, a hét Amesha spentá-t, és a harminc Yazatá-t, az „imádandókat”. A kereszténység *angyalaihoz hasonlítják* szeretettel, de náluk hatalmasabbak, erőteljes szerepet játszanak a vallás formálásában. A vallást megteremtő apostolt, *Zarathusztrát (Zoroasztert) szépen beépítették ebbe a panteonba*. Megismétlem, hogy valószínűleg az első monoteista vallás.

Híresek – a téves tűzimádat mellett – a halottaik „feletetéséről” is. Az előbb említett könyv szerint a „Hallgatás tornyaiban” végrehajtott szertartásra a föld és a tűz beszennyezéstől való védelme miatt kerül sor. Vagy az elmélkedéseim során, vagy más forrásból merítve jutottam el a gondolatra, miszerint kényszer miatt folyamodtak ehhez az eljáráshoz. A Perzsiában uralkodó sivatagi körülmények miatt az elásott hullákat a sakálok ki tudták kaparni, az elhamvasztás vésszesen fogyasztotta a faállományt, maradtak a keselyűk. Bombayban a Hallgatás tornya városszéli pihenőhelyként is funkcionált, mint – mondjuk – a hűvösvölgyi rét környéke. Erdő szélén épült, ha elhelyeztek halottat a tetején, megvárták, hogy kellő mennyiségű keselyű repüljön oda, és rájuk csuktak egy rácsos szerkezetet. Sétaösvények, padok, ital- és ételárúsító bódék álltak a pihenő emberek szolgálatára. Először a rendkívül furcsa temetkezési eljárás vonzott minket oda, később már a hőséget csillapító szellők, az élvezhetőbb levegő, és kis gyalogos mozgás miatt is látogattuk. Nem volt temetői hangulat, csak csend, nyugalom, és béke...

Még két tekintetben kezelhető az európai vallások előfutáraként is a zoroasztrianizmus. Egyrészt *hisz a halál utáni létben*, másrészt a túlvilág történései is majdnem azonosak a kereszténység túlvilágával. A halott három napig magában tartja a lelket, majd az elérkezik a túlvilági hídhoz, ahol megmérettetik, *a jók a mennyországba jutnak, a gonoszok a pokolképhez hasonlítható büntetés-körzetbe kerülnek*. Az ebben eltöltendő idő nem végtelen, elkövetkezik az *újra számonkérés* pillanata, ami az egész lét-ciklus újraindulását is jelenti.

Súlyos tragédiát eredményezett a zárt körben házasodás parancsa. Pár éve meglepődve olvastam, hogy a párszik gyakorlatilag elkorcsosodtak, és kihaltak. A napokban indiai népességszámokat tanulmányozva 50 000 feletti számú pársziról olvastam. Az is újdonság számomra, hogy az őshaza Iránban (a volt Perzsiában) is megmaradtak, mégpedig a zoroasztrianizmus hívőinek

eloszlásával foglalkozó angol Wikipedia-lap⁵⁵ szerint 75 000 párszi vallja még az ősi vallás hívének magát. Rendkívül érdekes, hogy a kurdok körében ma annyira népszerű a vallás, hogy akár 200 000-re is tehető az áttértek száma. Ha ez a hír igaz, a vallás újjászületésének lehetünk tanúi.

Az A2. sorszám alatti könyv alátámasztja azt a meggyőződésemet, hogy a párszik óriási szerepet játszottak a befogadó India életében. Mint írja: „A zoroasztrianizmus életigenlő eleme összhangban áll a párszikkal, mint gazdasági és anyagi szempontból egész India leghaladóbb etnikai elemének szerepével. Hozzájárulásuk a kereskedelem és a modern ipar, a tudomány és művészet fejlődéséhez a számukhoz mért minden arányt felülmúl.” (144)

Ez a megállapítás mindennapi életünkben is kézzelfogható volt. Mint említettem, a gazdasági élet óriásán, a Tata cégcsoporton kívül is úton-útfélen virágzó párszi vállalkozásokkal került kapcsolatba az ember. A Tata-család több tagjánál élveztünk vendégszeretetet. Naval Tata felesége, Simone Tata a legfontosabb magyar kapcsolata, a Konsumex osztályvezetője tiszteletére adott ebédjére hívott meg bennünket is a feleségemmel, és bizonyította, hogy az üzleti előkelőség legmagasabb szintjét képviseli. A társalgó, és ebédlő berendezése, dísz tárgyai, az étkezés, a forrón gőzölgő frissítő szalvéta, a kézmosásra szolgáló, virágszirmokat úsztató tálka csak jelezte, hogy pompás ebédet fogunk élvezni. Ami igazán élvezetesnek bizonyult. Másik alkalom: A család egyik oldalágának vezető egyénisége búcsúztatott bennünket díszvacsorával. Előételként avokádóban tálalt garnélarakot szolgáltak fel, a vendéglátó nem felejtette el megemlíteni, hogy az avokádókat különrepülőgép szállította erre az alkalomra Közép-Indiából. Bocsánatos bűn? Mármint a dicsek-vés...

De ne ragadjunk le a kulináris élményeknél. Fontosabb esemény volt Kocsis Zoltán koncertje a Bhabha Auditóriumban. Japánba repült, és ezúttal kivételesen nem Katmanduban szakította meg az útját, ahol Ázsia legjobb zenehallgatóságával szokott találkozni, hanem Bombayban, ahol ismert volt számára a párszi közösség európai klasszikus zene iránti érdeklődése. Mi korábban tudatában voltunk ennek, a Lakmé cég kereskedelmi igazgatója, Suntook úr is igyekezett *karbantartani* bennünket, az egyik meghívásuk alkalmával szemképráztató mennyiségű, 3 500-ra saccolt LP hanglemezt csodálhattam meg. Akkor árulta el, hogy az akkor már világhírű karmester, Zubin Mehta is párszi, és jóbarátja.

India rugalmasságára, befogadóképességére, és a sikerek elismerésére képességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a zoroasztrianizmus fontosabb ünnepei is helyet kaptak a hivatalos ünnepek sorába. Igaz, van ünnep bőven, ha jól emlékszem, 28. Nem hagyható ki egyik vallás sem.

Lapozgattam a zoroasztrianizmus irodalom-jegyzékben felsorolt szentkönyveiben, de nem látom értelmét a részletek elemzésének. Ma nehezebb olvasmánynak tűnnek, mint amikor sikerült szert tennem rájuk, és a következtetések levonásához szükséges lényegét már ismerjük.

Meg kell viszont említenem, hogy a párszik sem egységes társadalom. Valószínűleg az ősközösségek morzsáin kívül ilyen már nincs is. Ők *a papságot ismerik el kiváltságos elitnek*. Kizárólag születés jogán válhat valaki pappá, csupán meg kell tanulnia a hierarchia egyes lépcsőinek megfelelő mennyiségű szent szöveget, és meghatározott tisztulási eljárásokon kell átesnie minden szinten. Két mereven elszigetelt kaszt tehát. Mégsem nevezhetjük egyháznak, legalábbis központi szervezetről, irányításról nem tudok.

És nem utolsó szempont: nem tapad vér a kezükhöz!

*

Mezopotámia

Valószínűnek tartom, hogy ha tanultam is bármit diákkoromban Mezopotámiáról, és ősi kultúráiról – a földrajzán kívül –, az annyira kevés és felületes lehetett, hogy semmi visszhangot sem keltett az agyamban ez a szó a Pergamon Múzeummal⁵⁹ történt első kelet-berlini találkozásom előtti időkből. Első alkalommal hivatalos úton tartózkodtam Berlinben, és csak 4-5 órát tudtam ebben a fantasztikus múzeumban tölteni. Talpaltam rendesen, az Istár-kapuhoz⁶⁰ (Kr.e. 605 – 562)

vezető úton szinte futólépésben mentem, döbbsentem ámultam-bámultam: évezredekkel ezelőtt ilyen csodákra volt képes az emberiség? Még előtttem voltak a Hungexpo-utak, nem láttam Leptis Magna-t, Szabratat, előtttem volt India, millió ámulatraméltó csodájával, 5 000 évesnek tudott Váránaszijával. Pergamon volt életem addigi csúcsa, ami az ősi világok káprázatait illeti. Látogattam, amikor csak tehettem, talán még kétszer hivatalos úton, talán kétszer magánzóként. Mesélnék róla, ha ez lenne a tárgyunk. Most azonban Mezopotámia vallásainak alapvonásait kell megismernünk.

Kedvező a helyzet két egybehangzó vélemény szerint is. Az angol Encyclopedia of World Religions^{A2} és az ősi mezopotámiai vallásokkal foglalkozó magyar Wikipédia lap⁶¹ is együtt foglalkozik a Mezopotámiában művelt vallásokkal, mert nagy vonásokban azonosak, főbb isteneik is csak névváltozásokon mentek át. Azt hiszem, nem tehetek bölcsebbet, mint hogy kövessem az elég tömör magyar lapot. Lehet a következő idézetnél tömörebben ismertetni a régió ősi népeit?

„Nagyjából Kr. e. 3200-tól a sumerek telepedtek le a régió déli részén, Kr. e. 3000 körül dél felől sémi törzsek nyomultak be, Kr. e. 2000-től Kánaán felől érkeztek új jövevények, az amurruk, a Kr. e. 18. századtól a kassúk, Kr. e. 1400-tól pedig az arámiak települtek be. Más népek, pl. az elámiak, hettiták és hurriták is befolyást gyakoroltak olykor-olykor a régióra. Az őshonos vallások közé a sumer, az akkád, az asszír és babiloniai vallás tartozik, az ókori Mezopotámia vallása alatt is elsősorban ezeket értjük, időben a Kr. e. 4. évezred és Kr. u. 400 között, mielőtt népei tömegesen felvették a kereszténységet.” A „felvették a kereszténységet” – ilyen egyszerűséggel – kétségeket ébreszt bennem, de ez most lényegtelen. A mikéntje érdekes lenne, de ezt is a képzeletükre bízom most, kedves olvasók. Ezt a bonyolult világot egységbe foglalni nem lehetett egyszerű, mégis megtették. Mik tehát a közel egyforma vallások közös vonásai?

Az I. fejezetben már idéztem a hihetetlenül érdekes Gilgamesből a teremtés egy mozzanatát. Szerepel benne az a (ott) *Mami* (vagy *Ninhurszag*) istennő, akit a sumerek az egész világ teremtetőjeként emelnek ki a vallás panteonjából. Mit tudhatunk meg róla ebben a Wikipédia-lapban?

„A napjainkig felfedezett ősi szövegek töredékesek és rendkívül nehezen értelmezhetők, és a kutatók semmilyen összefüggő kozmogonikus szöveget nem találtak, csak néhány utalásból következtethetünk arra, hogy tanították a sumerek a teremtés döntő pillanatait. Ezen utalások a Nammu-nak nevezett istennőt ősanaként mutatják be, „*aki az összes istent szülte*”. Az egyszerre kozmikus és isteni teljességgént elképzelt Ősvizeket az Ősanyával azonosítják, aki szűznemzés révén létrehozta az Eget (An) és a Földet (Ki), az első férfi és női elv megtestesítőit. Egyesülésükből született Enlil, a légkör megszemélyesítője.” (Eredeti kiemelés.)

Az egyik fontos jellemzője tehát a mezopotámiai ősvallásoknak, hogy *felsőbbrendű lény teremtetéséről* eredeztetik a világot. Az se lényegtelen, hogy istenek, illetve démonok sokaságát is egyetlen lénytől származtatják, mégpedig *szűznemzés* révén! Nammu hozta létre az eget és földet megtestesítő isteneket, akik egyben (ha jól értem) a férfi és női elvet is megtestesítik. És tovább teremtenek, ők szülik a légkört.

Mennyire hasonlít ez az Ószövetség teremtés-legendájára!

Több más jellemzője előzi meg a főbb vallásokat, a judaizmust, kereszténységet, iszlámot.

Ilyen az édenkertszerű paradicsom, amit Dilmunnak neveztek. Ez a földrész ártatlan, tiszta és napsütötte, olyan hely, ahol a mezőket friss víz táplálja, ahol nincsenek ragadozó állatok, ahol a betegség és az öregedés ismeretlen, ahol az istenek, vagy szent és halhatatlan emberek laknak.

Ilyen az özönvíz legendája, amit a túlélő Ut-napistim mesél el Gilgames-nek. Magát a regét a Gilgames nevét viselő fantasztikus eposzban olvashatjuk el.

Fontosnak tűnik a „szentháromság” megjelenése is:

„A kozmikus *istenháromság* már a sumer időszakban kialakult, amely isteneknek az akkádok később új neveket adtak, így a mai szakirodalomban kettős megnevezésekkel találkozhatunk. Az Ég istene, istenháromság vezető tagja: An → Anu. A Levegő és Föld istene: Enlil → Bélu/Ellil. A vizek istene és a „me-erők” tulajdonosaként a világ sorsának kormányzója: Enki → Éa.”

A *túlvilág* is jelen van a mitológiájukban. Subat sumer királynő (Kr. e. 2600 körül) sírboltjában úrhölgyek, testőrök, szolgák és muzsikás holttestét is eltemették. Szükség volt rájuk a túlvilágon is.

A *mennyország és pokol* is megjelent, a Wikipédia-lap szerint elsőként a vallások között. Amikor a halott megérkezett a túlvilágra, ott az Anunnaki (az Ég istene) istenek gyűlése elé vezették, ahol mindenkit elbíráltak, és vagy *a mennyek birodalmába*, vagy *a pokolba* küldték.

Kis pontosítást érzek szükségesnek, ezért két Wikipédia-lapból idézek a sumer mennyországra, illetve pokolra vonatkozó sorokat.

„A sumer irodalomban is megemlítenek a Bibliához hasonlóan egy édenkertszerű paradicsomot. Ez a Dilmunnak nevezett föld ártatlan, tiszta és napsütötte; egy olyan hely, ahol a mezőket friss víz táplálja, ahol nincsenek ragadozó állatok, ahol a betegség és az öregedés ismeretlen, egy olyan föld, amelyet az istenek vagy szent és halhatatlan emberek laknak. Akárcsak a bibliai Édenkert, Dilmun is keletre fekszik, a felkelő nap irányában.”⁶¹, és:

„A sumerek szerint az alvilág istene Nergal volt, aki nagyon rosszindulatú isten. Eredetileg napisten volt, de nem tisztelt senkit sem, viszályt és káoszt okozott, majd föllázadt a többi isten ellen. Ezért megvonták tőle a rangját és letaszították az alvilágba. Bosszúból minden 200 évben egyszer feljött a Föld felszínére és 100 embert levitt a föld mélyére, akik 100 év szenvedés után szörnyű kínhalállal pusztultak.”¹⁷⁹

A vallások módosulásait, a teremtés másik legendájának, az Enúma elis-nek – istenek halványulásának, kiemelkedésének, a vallás óriási hatalmának – az elemzését a kedves olvasókra bízom. Tényleg csak a rendkívül meglepő volta miatt utalok még a szex furcsán kiemelkedő szerepére. Egyrészt a világteremtés megismétlését megjelenítő Újév ünnepén a király hierosz gamoszára (*szexuális rituálé*) is sor került, amikor nyílt színen közönség előtt az istennőt megszemélyesítő templomi rabnővel, másrészt minden nőnek egyszer át kellett esnie a szent prostitúció aktusán. Mindkettő Indiát juttatja eszembe, ahol egyrészt a férfi hímvesző, a fallosz a hindu templomok többségében a legfőbb imádat tárgya, másrészt léteztek erre gyermekkorukban „kiválasztott” nők, akik szent hivatásként a zárandokok rendelkezésére álltak. Annyira elképesztő rendszerről van szó, hogy beillesztem ide a „7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra”¹⁸⁷ könyvemben erről írtakat:

„Az orisszi is templomi táncként, mint a templomi rituálék elengedhetetlen ‘kelléke’ fejlődött évszázadokig. Érdekes módon a devadasi-k szerepét mindkét nem képviselői betölthették, a férfi táncosok is nőnek öltözve adták elő az istenek előtt. Nekik, és a *maharíknak* hívott női táncosoknak köszönhető, hogy a tánc a politikai viharokat túlélte. (...) Belelapoztam a ‘Devadasi’ weblapba, ahol leírják egyrészt, hogy a ‘rendszer’ 1988-ig (tehát az Indiából távozásom utáni időpontig) hivatalosan is működhetett, hogy az erre ‘felajánlott’ kislányokat általában pubertás előtt adták hozzá valamelyik istenhez, és kötelessége volt a *felső kasztok* nemes férfi egyedeit szexuálisan is kiszolgálni! Micsoda aljas és körmönfont elnyomás, atyaisten! *A nem létező egyház a papok közreműködésével kiszolgáltatja a nincstelen szerencsétleneket a ‘felsőbbrendű’ elnyomók kényé- nek-kedvének!* Miről beszél India ‘politikai elitje’, amikor a kasztrendszert betöltő rendelkezéseit közel fél évszázadon keresztül meg lehetett kerülni a vallás és a papok együttműködésében?! Hosszú és kátyúkkal teli a nyomorultak felszabadításához vezető út ezen az egész embertelen világon!”

„Babylon-Saal”, II. Marduk-apla-iddína törvényoszlopa (i. e. 721–711 körül) *Fotó: KT*

Pergamon Múzeum, az Istár-kapu (Babilon)
© Raimond Spekking / CC BY-SA 4.0 (via Wikimedia Commons)

Egyiptom

A kezdeteket valamikor Kr.e. 3000-re teszik. Mivel hamar akarom áttekinteni az egyiptomi istenek bonyolult világát, legjobb, ha idézem a róluk szóló magyar Wikipédia-lapot⁵¹:

„Az ókori egyiptomiak istenei a természet láthatatlan erőit testesítették meg. Csak néhányuk visel emberi formát, sok közülük állat (vagy részben ember, részben állat, például madár, rovar, hüllő) alakjában jelenik meg, de ezek inkább elrejtik, mint felfedik igazi természetüket.

Sok közülük ősi eredetű és a Nílus völgyének meghatározott részéhez tartozik, míg mások az egész birodalomban elterjedtek.

Néhány nagy isten már az egyiptomi történelem hajnalán is erősnek számított. Ezek közé tartozott Atum, a teremtés szelleme, Ré, a napisten, Thot, a bölcsesség és a hold istene, Hathor és Ízisz, a nagy istennők különböző formákban, Neith, harcos északi istennő, Ptah, a legfőbb teremtő erő, Széth, eredetileg déli isten, majd a sivatag és a vihar istene, később, mint a megtestesült rosszindulat és megsemmisítés istene. Ezt az utolsó szerepét az motiválta, hogy állítólag részt vett testvére, Ozirisz meggyilkolásában (valójában viszonylag későn érkezett az egyiptomi panteonba, az Óbirodalom vége felé, bár vannak, akik azt gondolják, hogy az idősebb istenek az abüdoszi régióban mint Ozirisz „előfutárjai” szerepeltek). Még a legnagyobb és legrégebbi istenek mögött is burkoltan volt valaki, Ő, *kinek neve Rejtett*, egy rejtélyes, mindenható lény, akitől még a leghatalmasabb istenek is tartottak. Azt beszélték, hogy a legősibb Hóruszsólyom képében leszállt egy ülőrúdra ennek az istennek az égi palotájában.

Ezt a rejtett istent soha nem tárták a nyilvánosság elé Egyiptom története során, bár az egyiptomi istenek eredetét kutatók szerint Ámon volt az, akire az egyiptomiak néha „Rejtett”-ként hivatkoztak.”

Rendben, de könyvünk lelkeket vizsgáló szándéka miatt a lényeg most az lenne, hogy tisztázzuk: miként is születtek ezek a furcsa figurák? Közelebb kerülünk a lényeghez az 52. weblap segítségével? Lássuk:

„A varázslás hazáját az ókori ember számára Egyiptom jelentette. Az egyiptomiak elképzelése szerint a világmindenséget egy mindent átható ősergia, a hekának nevezett varázserő tartja össze, amely „előtt nyög az ég, és megremeg a föld”. Az egyiptomiak emberi szobor formájában is megjelenítették a varázserőt. Heka jelen van a Nap bárkájában is, mert az ő erejére is szükség van ahhoz, hogy a bárka el ne akadjon a túlvilágon. Egy piramisszövegben egyenesen így beszél magáról: „Én vagyok az istenek atyja. Az enyém volt minden, mielőtt ti keletkeztetek, istenek, ti, akik engem követve szálltatok alá. Én vagyok a Varázslat.” Heka papjai, a varázslók szinte kivétel nélkül olyan írástudók voltak, akik jól ismerték a varázslatokkal kapcsolatos „szakirodalmat”. Ezeket templomi könyvtárakban őrizték, és szerzőiknek legtöbbször valamely istenséget tartották. Az egyiptomiak a mágiát nemcsak magán-, hanem állami célokból, hadviselésük érdekében is bevetették: a középbirodalmi korszakból olyan edények kerültek elő, amelyekre Egyiptom ellenségeinek (például kánaáni városoknak) neveit írták, majd összetörték őket, így akarva előidézni azok pusztulását.

A Biblia egy jól ismert történettel jellemzi az egyiptomi varázslópapok képességeit: nemcsak Mózes botjának kígyóvá változását tudták leutánozni, hanem az Egyiptomra és isteneire zúduló első két csapást is: a vizeket vérré változtatták, békákkal töltötték meg a földet – a harmadik csodánál azonban megállt a tudományuk, és bevallották: „Isten ujja ez”. Pál apostol az Újszövetségben nevüket is közli: Jánnesz és Jámbresz volt a fáraó két legnagyobb varázsló-papja. Az egyiptomi mágusok természetfeletti képességeiről már az ókorban is fantasztikus történetek keringtek. Szofru fáraó (Kheopsz apja) idejében Dzsadzsamanch varázsló egyetlen varázsigéjével elterelte egy tó vizét, hogy egy háremhölgy hajcsatját meg tudja találni. Kheopsz idejében egy Uba Aner nevű pap egy viaszból készült kis játékkrokodilt életnagyságú, valószínűleg krokodillá változtatott. Ugyancsak az ő korában egy Dzsedi nevű, közönséges származású varázslóról az a hír járta, hogy a levágott

fejet is vissza tudta illeszteni a testre. Kheopsz úgy tette próbára, hogy egy liba nyakát elvágta, testét a terem egyik, fejét a másik sarkába tették. Ekkor Dzsedu pusztán varázsigék segítségével összehozta a fejet és a testet, majd egymásba forrasztotta a kettőt, s a liba vidáman gágogva életre kelt. II. Ramszesz fia, a később Szetna néven is ismert Khaemwésze, olyan képesség birtokában volt, hogy a pincében becsukva tartott könyvet a padláson tartózkodva el tudta olvasni. Az utolsó nagy varázsló-fejedelem II. Nektanébó (359–341) volt, aki analógiás mágia segítségével egy egész ellenséges flottát süllyesztett el. Állítólag egy puccs elől Makedóniába szökött, ahol praktikáival Nagy Sándor anyjának, Olümpiásznak is kegyeibe férkőzött. Az egyiptomiak tárgyakkal, sőt írásjelekkel is gyakorolták a varázslást. A különféle amuletteknek, bajelhárító jeleknek, ereklyéknek természetfeletti erőt tulajdonítottak. A gyakran értelmetlen varázsigék közül máig fennmaradt az „abrakadabra” formula.”

Heka

Ámon-Rá

By fi:Käyttäjä:kompek; improving by User:Perhelion (Own work based on: Nefertari tomb)
[GFDL (<http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>), CC-BY-SA-3.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>)
or CC BY-SA 2.5 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/>)], via Wikimedia Commons

Érdekes¹²⁵: „Sok európai és nyugati [miért tesz különbséget?] mágikus tradíció olyan arab mágusoknak köszönheti a tudományát, akiknek a gyökerei a Nílus völgyéből erednek, Egyiptomból, a ‘Mágiák bölcsőjéből’. A Kabala szerint a Föld által elnyert mágiák tíz része közül kilencet Egyiptom kapott, és a tízediken osztozkodott a Föld többi része. Egyiptomot, a Fekete földet (a Nílus termékeny talajára utalás) valóban sokszor emlegetik ‘A Világ Templomaként’. Valóban elképzelhető lenne, hogy arabok részt vettek volna az egyiptomi mágiák megteremtésében? Azt hiszem, költői kérdésként hagyom a kedves olvasókra, hacsak nem találkozom újra ilyen állítással.

Töredelmes vallomással tartozom: a könyv lezárása előtti napokban, az első ellenőrzés során jókora hiányt fedeztem fel az ókori egyiptomi vallás leírásában. Gyorsan betöltöttem a felfedezett űrt, a vallással foglalkozó Wikipédia-lapra¹⁸² támaszkodva.

Bár sok érdekességgel fűszerezhetném a fáraói világ isteneinek panteonját, megtartóztatom magam, és mindössze két megjegyzést teszek:

Az egyik a szinkretizmus. Legjobb, ha idézek: „Egyiptom hosszú és sokrétű történelme során a domináns hiedelmek folyamatosan változtak, összeolvadtak, ahogy különböző uralkodói csoportok kerültek hatalomra. A mai ismereteink szerint ez a folyamat a klasszikus egyiptomi civilizáció vége után is folytatódott. Példaként említhető, hogy az Újbírodalom során Réből és Ámonból Ámon-Ré lett. Ez az egy istenné való „összeolvadás” szinkretizmusként ismert. A szinkretizmus nem tévesztendő össze az egyszerű csoportosítással, vagy az istenek családjával (mint Ámon, Mut és Honszu esetében, ahol semmiféle „összeolvadásról” nem beszélhetünk).”

A másik az egyiptomi teizmus jellege. Ismét idézet mellett döntöttem: „A vallás változatos és összetett történelme mellett nem meglepő, hogy a teizmus több különböző formája alakult ki. Többnyire henoteista természetű, de néhány ponton egyfajta monoteizmus (mint Ehnaton uralkodása alatt). Fontos felismerni, hogy veszélyes az ókori egyiptomiak vallását a teizmus bármilyen sajátos formájának tekinteni. Még veszélyesebb azt állítani, hogy a klasszikus egyiptomi civilizáció végnapjai felé egyre inkább teret nyert a monoteizmus. Az ebből az időből (görög-római korszak) származó bizonyítékok ennek éppen az ellenkezőjét mutatják: miközben a szinkretizmus még mindig jelen van (és egyre gyakrabban egyiptomi és Egyiptomon kívüli istenségek között), még sok istent imádtak és szolgáltak. Példa erre e kései korszak Thot imádata, amit bizonyít a számára áldozatként bemutatott mumifikált ibiszmadarak óriási száma. Ezenkívül *az egyiptomi istenek tisztelete az Egyiptomon kívüli országokban is terjedni kezdett, például a római civilizációban.*”

A római civilizációban terjedéssel a kereszténység keletkezésének témakörében találkozunk újra.

Következzék most a teremtés-mitológia leírása:

„Az egyiptomiak hite szerint kezdetben az univerzumot a *káosz sötét vizei* töltötték be. Ré-Atum, az első isten a vízből tűnt elő, ahogyan Egyiptom földje mutatkozik meg minden évben a Nílus áradásai közt. Ré-Atum köpött egyet, és a köpetből lett *Su* (levegő) és *Tefnut* (nedvesség). A világot ők teremtették, mikor életet adtak két gyermeküknek: *Nutnak* (ég) és *Gebnek* (Föld). Az embereket akkor teremtette Ré-Atum, mikor *Su* és *Tefnut* kóborlásaik során eltévedtek a sötét pusztaságban. Ré-Atum elküldte a szemét, hogy fellelje őket, és a megtalálásukkor hullajtott *örömkönyeiből* lettek az emberek.

Ozirisz Nut és Geb fia, valamint Egyiptom királya volt. A testvére, *Széth* képviselte a gonoszát a világegyetemben. Megölte Oziriszt, így ő lett az uralkodó, majd Ozirisz testét darabokra szabdalta. Ízisznek sikerült a legtöbb részt fellelnie és megmentenie, majd eltemette férjét. Széth kikiáltotta magát királynak, de Ozirisz fia, Hórusz kihívta maga ellen. Széth veszített, és száműzték a sivatagba, ahol a szörnyű viharok istene lett. *Anubisz* mumifikálta Oziriszt, aki a holtak birodalmának, a fia, Hórusz pedig az élők világának az uralkodója lett. *A fáraókat Hórusz leszármazottainak tekintik.*”

Gondolom, valamennyi kedves olvasó ismeri a fáraók mumifikálását, főként annak célját: megőrzésüket a túlvilági élet számára. Holtak könyve is született, amelynek egy-egy példányát a fáraók sírja mellé temettek, hogy kalauzul szolgálhasson számukra túlvilágon. Bemutatom a könyv egyik oldalát. Figyelemreméltó, hogy az alappéldány *Kr.e. 1240-ben, papiruszra* készült!

Ez a megmérettetés jelenik meg a kereszténységben végítéletként. A szív súlya szerint került ugyanis a halott lelke a mennyországba, vagy a pokolba: „A későbbi hiedelmek szerint a holtak lelkét Anubisz – a mumifikáció istene – a Duatban (alvilág) található ítélet csarnokába vezeti. Ezután az elhunyt szíve (amely egyben a tulajdonosa erkölcsiségének tanúja) mérlegre kerül, amelynek a másik oldalán egy Maatot reprezentáló madártoll van. Kedvező eredmény esetén a halottat Ozirisz elé viszik Aaruba. Ha viszont az ítélet az elhunyt ellen szól, akkor a démon Ammit – a Szívek Felfalója, harmadrészt krokodil, harmadrészt oroszlán és harmadrészt víziló szörnyeteg – elpusztítja a szívet, és a tulajdonosa örökre Duatban reked.” Maat az igazságosság és rend istennője, Aaru pedig kellemes, paradicsominak mondható hely.

A lélek az egyiptomi vallásban a legbonyolultabb!

Három lelket különböztettek meg. A ká különbözteti meg az élőlényeket az élettelenektől, az istenek teremő ereje és lelke. A fentebb bemutatott Héka isten fején látható karok jelképezik. A bá szellemi lélek, a „saját lélek” ősoke, az istenek, a királyok, sőt minden ember egyszeriségének és egyediségének meghatározója. A lenti képen fáraó felett lebegve védelmezi azt. Az ah és az emberi test azonos, de ah az éghez, a test pedig a földi létbe tartozik.

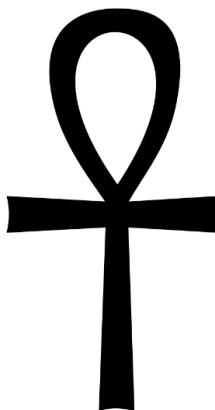

Az ah hieroglifája. Közkins.

A bá az elhunyt múmiája felett lebeg. Közkins.

Feltétlenül szólni kell az egyiptomi kereszt néven is ismert *ankh*-ről, amit a fáraók vagy egyszerűen a kezükben tartanak, vagy a mellükön keresztben tartott kezükkel a mellükre szorítanak. A jelentéséről inkább találgatások folynak, semmint tudományosan bizonyított állítások, a legvalószínűbb, hogy az életet szimbolizálja. Az élet és a halhatatlanság, a világegyetem, a hatalom, valamint az életadó víz és levegő szimbólumaként is szerepelt. A kopt keresztények a halál utáni élet szimbólumaként használták, vagy talán használják ma is. Ez egyike az egyiptomi vallás és kereszténység közötti kapcsolatnak!

Ankh

Az egyiptomi kultúra vége:

Az egyiptomiak a görög hódoltság három évszázada alatt áttértek a kereszténységre. Boyett azzal magyarázza, hogy sok hasonlóság segített ebben, különösen a halál utáni „világkép”, amiben több hasonlóság van: a túlvilág léte, a halál utáni megmérettetés (az egyiptomiaknál a fáraók szívének megmérése, és a súlya szerint kiszabott ítélet, a keresztényeknél a végítélet), és a lélek, például. Segített az *ankh és a kereszt* közötti, valamint *Ozirisz és Jézus feltámadása* közötti hasonlóság is. A keresztény hittérítés módszerei már akkor kegyetlenek voltak: elutasítottak mindent az egyiptomi vallás tételei és gyakorlata közül, a hieroglifák helyét elfoglalta a görög nyelv, átalakították, vagy lerombolták a templomokat. A Kr. utáni negyedik évszázadra az egyiptomi vallásra rásüttetett a *pogány* bélyegző, és elfoglalta a helyét a kereszténység.

A gyors, leigázással megvalósított hittérítés ellenére Egyiptom jelentős szerepet játszott a nagy vallások alakulásában. Egyiptomból származik (részben közvetítette talán? például a mezopotámiai hitvilágból!) a *természetfeletti teremtmény* (a teremtés istenpárosa, Ré-Atum) a fizikai testtől független *lélek* (*Ah*), és a *túlvilági ítélet* (Anubisz) koncepciója.

A lélek! Ismét fontos mozzanathoz érkeztünk, a lélekhez. Fogalmam sincs, a kötelező katolikus gyermekkori hittanon kívül foglalkoztam-e valaha is a lélekkel. Persze, nem számolok a hétköznapi „a lelkem világa” eseteivel, a tudományos oldala izgatott fel, miután megtudtam – ugyancsak Boyett-től -, hogy három hitrendszer, az egyiptomi, a görög, és a keresztény is alapkövei között, nagyon hasonlóan foglalkozik a lélekkel. A görög Plátón jutott arra a gondolatra, hogy a lélek halhatatlan, örökéletű, tőle vette át a kereszténység, és ez is különbség a judaizmussal szemben.

Tehát meg kell néznünk, hogyan is foglalkozik a judaizmus a lélekkel? Remek lélekkel foglalkozó Wikipédia-lapból¹⁸⁰ idézem:

„A zsidó szent iratok nem különböztetik meg élesen a testet és a lelket. A rúah (=lehelet), a nefes (ami megkülönbözteti az élő a halottól) és a nesama (=lélegzet) szavakkal jelölt fogalmaknak nincs önálló ontológiai [léttani] státuszuk.

A talmudi időszakban a rabbik már éltek bizonyos megkülönböztetéssel: úgy vélték, hogy a *lélek a test vendége* mindaddig, míg a test a földön él. A zsidó filozófusok, például Philón, Szaadja Gaon, Salamon ibn Gavirol platonista hatásra dolgozták [ki] a lélek halhatatlanságára valló tanait. A kabbalisták felfogása szerint a lélek isteni entitás, amely belép a testbe; az isteni emanációból [kiáramlás] ered és végső célja, hogy visszatérjen a *szefirák* világába.”

Hol van Maimonidész? – merül fel azonnal az emberben! Meg hogy minden tudományosan meghirdetett lélektan Platónról származik? Ha egyszer a judaizmus őstana nem foglalkoztak a lélekkel, a rabbik csak azért tapasztották rá a hitvilágra a lelket, hogy bonyolultabb legyen?

*

A görög-római vallások

Ismét találkozom – Mezopotámia után – azzal a számomra elég meglepő gondolattal, hogy a görög és római vallás nyugodtan kezelhető együtt.³ (Boyett) A rómaiak ugyanis, a keresztényekkel ellentétben, nem akarták elhitétni a világgal, hogy az ő hitviláguk az egyetlen elfogadható. Miután elfoglalták a görög államokat, elfogadták a görög mitológia panteonjának főbb alakjait, beolvasztották az egyébként nagyon hasonló isteneik világába. Ily módon isten-párosok születtek.

Mivel jelen könyv célja a vallások eredetének, főbb vonásainak, az emberiség sorsára gyakorolt hatásának vizsgálata, örömmel fogadom el a szerző elgondolását.

A két vallás panteonja is önálló könyvet töltene meg, ezért nem annyira az istenekkel, félistenekkel fogunk foglalkozni, hanem a hitrendszerek fontosabb vonásaival.

A görögök igen előkelő helyet foglaltak el a koruk civilizáltnak tekinthető világában. Mind a materiális tudományok területén, mind a humán tudományok, művészetek világában mai szemmel nézve is elképesztő eredményeket produkáltak. Ennek ellenére nem tudtak eligazodni a természet világában. A villámot Zeusz kezébe adták, a vulkánok füstje Héphaisztosz tűzisten kovácsműhelyéből származott, az évszakokat Perszephoné szabályozta, akit Hadész elrabolt (a tél volt az az időszak, amit vele töltött a pokolban, gondolom).

A görög archaikus kor kezdetét a Kr.e. nyolcadik évszázadra teszik, amikor Homérosz eposzai, az Odüsszeia és Íliász tündökletes képet adnak a vallás történeteiről.

Héphaisztosz a tűz és vulkánok istene

Az istenképbe öltözött emberek viselkedése változott, különösen a rómaiakkal történő keveredés során. Más képet rajzolhatott róluk Homérosz, mást Hérodotosz. A panteon azonban élt, egészen a Kr.u. negyedik századig, amikor a kereszténység kohójában elpusztultak. Építészeti emlékeikből is csak romok maradtak fenn.

A két kultúra összeolvadására jellemző például, hogy Vergilius az Aeneid-ben Íliász eposzát írja tovább, római hősként adoptálva.

Most a célunk azt követeli, hogy térjünk rá a vallás fő vonásaira.

Teremtés: Természetes, hogy a teremtés-legenda létezik, és nagyon földi, eleven világban zajlik. Zajlik, mert nem egyetlen mozzanat, hanem folyamat: Gaia, az őselemek egyik megtestesítője és a Föld istennője, Földanya, a Káoszból kiemelkedve, alvás közben megszüli Uranosz-t, az Ég istenét, aki megszórja őt köddel és esővel. És meg is érkeztünk az első isten-pároshoz: Uranosz megfelelője a római panteonban Urános. Mindjárt felsorolok néhány párost, de most maradjunk még Gaia-nál, aki Uranosz-szal megteremti a hegyeket, felhőket, folyókat, tavakat, fákat, madarakat és más földi teremtményeket. Majd, Uranosz-tól megtermékenyülve megszüli a tenger istenét, Pontuszt, majd vele közösülve sorban szüli a tenger istenségeit és más lényeit. Újra lefekszik Uranosz-szal, és szörnyeket szül: az egyszemű Küklopsz-t és a Titánokat (hat ifjú és hat nő).

Itt megállunk, elég ennyi a görög teremtésből.

Ígéretemet teljesítve felsorolok isten-párokat a görög-római panteonokból. (Elől a görög, követi a római isten. Nem a névazonosság, vagy névhasználat, hanem a betöltött szerep fontos.)

Zeusz – Jupiter

Hera – Juno

Apollo – Apollo

Ares – Mars

Artemis – Diana

Athéné – Minerva

Démétér – Ceres
Dionüszosz – Bacchus
Hadész – Plutó
Héphaisztosz – Vulcanus
Hermész – Mercury
Hesztia – Veszta

Ők voltak Olümposz főistenei, mármint a görögök. Azt hiszem, a lista bőven bizonyítja a két vallás összeforrottságát.

Akinek kedve van böngészni a görög panteonban, megteheti Kamrás Orsolya prezízióájában¹²⁷ lapozgatva.

Szentírások, ceremóniák: A judaizmus, vagy kereszténységhez, iszlámhoz hasonló szentírások nem léteztek. Mind a görögök, mind a rómaiak azonban a világ minden történetét, saját sorsuk legapróbb mozzanataig az isteneknek tulajdonították. A közös – általában állatáldozatokkal kísért – imádságaikat templomokban tartották. A feláldozott állat mérete, jelentősége igazodott az imádott isten fontosságához, ezért például Zeusznek bikaáldozatot szoktak bemutatni.

Lélek, túlvilág: A lélek és psziché ugyanaz, minden, ami nem testi, a lélek műve. A halállal válik el a testtől, és a Hadész, a pokol felé veszi az útját, amit a háromfejű kutya-szörny, Kerberosz véd. A félelmetes alvilági révész, Charon evez át velük a Hadészt körülvevő Sztüx (Styx) folyón. Ez az átkelés egy *fém pénzbe* kerül, ezért minden halott nyelve alá tenni kell, mert az érme nélkül érkező lelkek nem kapnak nyughelyet, örökké nyugtalan lélekként keringenek. A Hadészban három ítélkező dönti el, a lelkek a *túlvilág* melyik szektorába jutnak. A „*pokol*” három részből áll. A hétköznapi lelkek az Asphodel-be kerülnek, ahol az élet értelmetlen, a lelkeket megfosztják minden személyiségjegyükől és társadalmi pozíciójuktól. A kiválók vagy hősök az Elíziumi mezőkre kerülnek. Több hős – Aiasz, Akhilleusz és Télemakhosz – lelkének örök tartózkodási helye, napfényes térség a Hadész sötétje mögött. Egyes tradíciók szerint *a lelkek választhatnak örök itt tartózkodás, vagy reinkarnáció között*. Ha egy lélek háromszori reinkarnáció után mindig eljut az Elíziumba, jutalmul „*A Boldogság szigetei*” *paradicsomi helyre* kerülnek, ahol örök életet élhetnek. A bűnelkövetőket „*A büntetés mezőire*”, más néven Tartarosz-ra küldik, a *szenvetések végtelen örvényébe*, ami olyan mélyen van a föld felszínétől, mint amilyen magasan emelkedik az ég.

A görög-római vallás is a kereszténység áldozatául esett. Amint a római birodalom hivatalos vallásának rangjára emelkedett, pogánynak nyilvánított minden politeista vallást és annak szent-helyeit, eszközeit, és kegyetlenül üldözött minden azokkal összefüggő dolgot, szellemiséget.

*

Kína

Ha kínai vallásokról kérdezik a földi halandót, általában eszébe jut a *konfucianizmus*, talán még a *taoizmus* is, a Japánnál tárgyalt *zen* kínai elődje, a *csan* már bizonyára nem. Magamból indulok ki, vagy tényleg általánosíthatok?

Első gondolatom azt sugallja, hogy tulajdonképpen egyik se vallás, a vallás kellékei közül nagyon hiányzik a *lélek*, úgy tudom.

Mielőtt azonban elvetném őket a tanulmány tárgyai köréből, győződjünk meg a lényegükről. Annál is inkább jó megtennünk, mert varázslatos hitvilágokról van szó. Vegyük sorra őket!

Konfucianizmus¹¹²

Igen, a Linkek ¹¹² sorszám alatti Sulinet egyszerűsítésének lettem áldozata, amiben a két hitrendszert egybeolvasztották. Az eljárás annyiban helyes, hogy a mi (nyugati) világunk által univerzizmusnak elkeresztelt hitvilág az ősi kínai gondolatrendszer, amit magába olvasztott, amiből kinőtt Kong mester tan-rendszere.

Most jobb, ha szétválasztjuk a kettőt, az univerzizmust Szabó Judit honlapja¹¹⁶ alapján áttekintve. Szerinte az univerzizmus „ősi metafizikai rendszer, amely az egész kínai gondolkodás alapjául szolgál. Az univerzizmus szerint az ég, a föld és az ember az egységes mindenség három alkotórésze, amelyek belső kölcsönhatásban állnak egymással, és törvény szabályozza őket – a makrokozmosz és a mikrokozmosz egymás analógiája.”

Szabó részletesen ismerteti a hitvilág főbb elemeit. Megpróbálom rombolás nélkül továbbadni.

„A tanítások a mikrokozmosz és a makrokozmosz megfelelését számos analógialáncolattal teszik érzékelhetővé. Ezek közül a legfontosabbak: az elemek, a bolygók, az égtájak, az évszakok, a színek, az ízek, a szervek, az indulatok, stb. Az elemeket nem anyagi szubsztanciáknak tekintik, hanem erőnek. Az öt alapelem: föld, víz, tűz, fa, fém – amelyeknek hosszú analógialáncolatuk van.”

Az öt elem a két őserőből, a jangból és a jinből származik, amik minden dolog szüntelen változásának okai. A jang a férfi, aktív, nemző, teremtő, fényes princípium, a jin a női, passzív, befogadó, odaadó. A kettő egymás párja, kiegészítője, ezért nem ellentétek. Ez a két őserő a szellem és az anyag, az ég és a föld, a mozgás és a nyugalom, a meleg és a hideg, és azok állandó váltakozásában nyilvánul meg. A világ kormányzását három „szellem vagy szellemistenség” látja el: Sang-ti, Tién és tao. *Sang-ti*, a legfőbb uralkodó az a főisten, aki a sarkcsillagon lévő palotájában lakik, és megjutalmazza az erényes életet élőket, a gonosztevőket pedig megbünteti. Olyan isten, aki *mindent létrehozott, de nem avatkozik bele a világ folyásába*. „A *Tién* jelentése égbolt, és a világ legfőbb princípiumának tartották. Európai felfogással egyszer istenként emlegetik, máskor személytelen hatalomnak, megint máskor természeti jelenségnek tűnik. Nem tekintik örökkévalónak és változtathatatatlannak, számos filozófus pedig csak a nagy egységből kilépő, majd abba ismét visszatérő felsőbbrendű abszolútum megnyilvánulásának tekinti.”

A mai ezotériában legismertebb a *tao* szó, amelyet nem könnyű meghatározni. A tao eredetileg „út”-at jelent, a csillagok útját az égen. A tao jelenti azonban a bölcs utat is, amely célhoz vezet, jelenti a törvényt, a rendet, amely mindenben megtalálható, jelenti a finom őspanyagot is, amelyből minden létrejött.

Mivel jelen könyv céljának és elviselhető terjedelmének ennyi megfelel, és mivel mind a konfucianizmussal, mind a taoizmussal foglalkoznunk kell, át is térhetünk az ismertetésükre.

Az egyébként helyesen, igen szűkre sűrítő Sulinet így írja le a konfucianizmust:

„A hatalmas Kína történelmét vizsgálva, láthatjuk, hogy legtöbbször a bezárkózás politikáját választotta. Belső fejlődése során jellegzetesen kínai vallások is létrejöttek. A híres ókori bölcs *Kung Fu Ce* (latinosan *Konfuciusz*, Kr.e. 5. század) eszméihez kötődik a *konfucianizmus*.

Nehéz ezt valójában vallásnak nevezni. A konfucianizmus egyfajta útmutatás, erkölcsi tartás a társadalom számára: *a tökéletes társadalmi rend megfogalmazása* kínai módra, ahol óriási szerepe van az *ősök és az uralkodó tiszteletének*. A konfucianizmus valójában a *cselekvés és erkölcsiség helyes útját* jelenti. Léteznek konfuciánus templomok, de inkább a közösségi és az otthoni szertartások formájában jelenik meg vallásként.”

Nézzünk kicsit jobban körül. Kedvenc idézeteim közé tartozik Konfuciusz igazsága:

„Az igazság nem tér el az emberi természettől. Ha az, amit igazságnak tekintünk, eltér az emberi természettől, nem biztos, hogy igazságnak tekinthető.” Miért épp ez jut most az eszembe? Mert alapvető bölcsélet, kisugárzást ad a továbbiak megértéséhez.

Lássuk, mit mond Boyett?

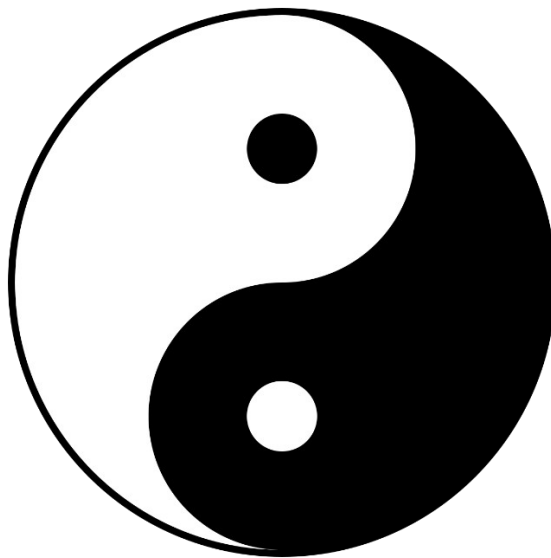
A témáról szóló első soraiban bővíti a hiányokat: nincs papja, liturgiája és teológiája a tanainak. Nem foglalkozik a halál utáni léttel, mert a most és itt emberi viselkedésre kívánja összpontosítani a figyelmet. A szentírásai (Boyett, ejnye, ha nem vallás, ne nevezzük a tanait tartalmazó írásait szenteknek!) nem a transzcendenssel foglalkoznak, hanem az evilági emberi tevékenysé-

gekkel, mint a családi kapcsolatok, etikett és kormányzás. A legtöbb világvallással szemben a konfucianizmus emberi és főként gnosztikus! Hm... Boyett nagyon erőteljesen mond ki valamit. Nyugodtan megfordítható állítás: a konfucianizmussal szemben a világvallások általában embertelenek és isten létezésének elismerésén alapszanak.

A szertartásoknak azonban híve. Az ősök tiszteletére égetett illatos pálcikák gyakorlata alapján sokan egyszerű hit helyett vallásnak hiszik a tanításait. A pálcikák égetése hasonlít más vallások (hinduizmus, buddhizmus...) gyakorlatához, a tartalma azonban egészen más.

Kr.e. 551-ben, szegény családban született, apját hároméves korában veszítette el. Rendkívüli képességekkel megáldva fiatal korától kezdve oktatta az előkelőség fiataljait. Ötvenévesen kapott nem jelentős állást régiója államigazgatásában, ellenfelei azonban hamar kitűrték onnan, fel nem fogott gondolatai miatt. Állástalanul ismét oktatással tartotta fenn magát, és papírra (minden bizonnyal kínai papiruszra) vetette eszméit. A Konfuciusz név nyugati változat, Kínában a már tanítómesterként kapott Kong Fuzi (Kong mester) néven ismert. Amikor 73 évesen meghalt, még gyakorlatilag ismeretlen volt. Tanítványai kezdték hatékonyan terjeszteni a tanításait. Mencius, majd Zhu Xi kanonizálták a tanításait, amik végül a „Négy könyv”-ben, azaz a Sishu-ban nyertek végleges formát, és alkották a kínai kormányzás alapjait egészen a XX. századig. Mindjárt foglalkozunk az „Öt klasszikus” gyűjteménnyel is.

Nincs konkrét teremtés legendája, bár a világ és a benne élő emberek az égi *tian* szülöttei, és a *Jin* és *Jang* (l. fentebb) közötti kölcsönhatás tartja fenn a világot.

Jin és Jang

A *tian* a legfelsőbb, abszolút hatalom, amit többféleképpen magyaráznak. Nyilván a kínai őshitből (univerzizmus) átvett fogalom. Bár Konfuciusz nem hitt istenben, ez a fogalom közel viszi a hagyományosan vallásos világnézetéhez.

A Jin és Jang mellett létezik másik fogalompáros is, a *ren* és *li*. A *ren* képviseli az emberi jót, emberségességet, a *li* pedig a *ren*-hez kapcsolódó szertartásokat jelenti, amelyek lehetnek bonyolultak, de akár egyszerűek is, mint a teázás, vagy ünnepi viselet.

Konfuciusznak tulajdonítják a legősibb kínai írásokat, az „Öt klasszikust”, bár, mint mindjárt látni fogjuk, részben korábbi írások felhasználásával készültek. Hogy világosan láthassuk az „Öt klasszikus” és a „Négy könyv” közötti különbséget, illetve összefüggést, átemelem ide a Konfucianizmussal foglalkozó Wikipédia-lapból¹¹⁷ a vonatkozó szakaszt:

Konfuciusz bronzszobra¹¹⁷

„Konfuciusz tudós volt, aki az ókori hagyományokat tiszta és hamisítatlan formában akarta átadni az utódoknak, továbbá morálfilozófus, aki mind az egyén élete, mind az állam kormányzása számára örök normákat tanított. Ebből következően a konfuciánus iskola mértékadó iratai tartalmaznak olyan szövegeket, amelyek korábbi időkből származnak, és Konfuciusz és tanítványai csupán összegyűjtötték, rendezték, közreadták őket, valamint olyanokat, amelyeket Konfuciusz – pontosabban követői – maguk írtak. Az általánosan mértékadónak elfogadott könyvek két csoportra oszthatók: a kanonikus szövegekre, amelyeket állítólag maga Konfuciusz dolgozott ki, és a klasszikus szövegekre, amelyeket Konfuciusz közvetlen vagy közvetett tanítványai jegyezték le.

Az Öt klasszikus (wu king)

1. *Yi jing (Ji king)*, a *Változások könyve*: ez állítólag Fu-hszi mitikus császárra (i. e. 2950 körül) visszanyúló, másoktól kiegészített és sok tudós által magyarázott misztikus mű, amely a természetfeletti hatalmakkal és azok egymáshoz való kapcsolatával foglalkozik, s főként jóslási célokat szolgál.
2. *Shi jing (Si king)*, a *Dalok könyve*: 305 régi dalból álló gyűjtemény, amelyet Konfuciusz állított össze nagyobb anyagból.
3. *Shu jing (Su king)*, az *Írások könyve*. Ez statútumokat, rendeleteket, nyilatkozatokat és más dokumentumokat tartalmaz, Jao császár korától (i. e. 2350) egészen a Csin-dinasztiából való Mu herceg koráig.
4. *Chunqiu (Csun-csiu)*, a *Tavaszi és őszi krónika*, Konfuciusz szülőföldje, Lu történetéről írott műve, amelyben morális bírálatot mond az eseményekről.

5. *Li ji (Li ki)*, a *Szertartások feljegyzései*. A legkülönbébb vallási és társadalmi szertartásokkal foglalkozik. A Han-dinasztia idején szerkesztett kompiláció, amely azonban részben Konfuciusz iskolájából származó feljegyzéseken alapul.

A modern sinológia feltételezi, hogy a *Változások* könyvének legősibb rétegei az i. e. 7. századból származnak, a mű a mai formáját azonban csak az i. e. 2. században nyerte el. A *Dalok* könyvének keletkezési idejét az i. e. 8-6. századra teszik, az *Írások* könyve állítólag csak részben nyúlik vissza az i. e. 11-6. századig; sok részletét ui., habár régi töredékek felhasználásával, de csak az i. sz. 4. században fogalmazták meg, régies stílust utánozva.

A Négy könyv (sishu, sze-su)

1. *Beszélgetések és mondások (Lun jü)*: Konfuciusz tanítványaival folytatott beszélgetései.
2. *A nagy tanítás (Ta hszüe)*: rövid, valószínűleg részben Konfuciusztól származó erkölcsi értekezés.
3. *A közép mozdulatlansága (Csung jung)*: részben Konfuciusz kijelentésein alapuló, részben unokája műve; a belső kiegyensúlyozottság állapotával foglalkozik; azt a bölcsnek mindig meg kell őriznie.
4. *Meng-ce (Meng-ce)*: Menciusz (i. e. 372–289) tanításait tartalmazó mű, amely Konfuciusz tanításainak kibontása, továbbfejlesztése.”

Konfuciusz munkásságának, műveinek az értéke egyszerűen felmérhetetlen: a XX. századig kormányzati pozícióra pályázónak tudnia kellett őket. Lehet, hogy csak a „Négy könyvet”, de nem mindegy?

Fontos: a tanítások egyik legfőbb eleme, és sikereinek is kulcsa lehet, miszerint *mindenki köteles alávetni magát a császárnak*.

Itt abba lehetne hagyni, de vádak érnének. Folytassuk néhány etikai kérdéssel. *A konfuciuszi filozófia fontos eleme az alá-fölérendeltség kérdése*. A családon belüli, az egész társadalmat érintő, és hatalmi kérdésekben egyaránt ez a szemlélet vezérli: a gyermeknek tisztelnie kell a szüleit, a felségnek a férjét (!), fiatalabb testvérnek az idősebbet, fiatalnak (a társadalomban) az idősebbet, a hatalmi rendszerben az alárendeltnek a fölérendeltet. Egyetlen kivételt a barátok jelentik, akik között egyenlőség létezhet, bár a fiatalabbnak barátok közt is engednie illik az idősebbnek. Az idősebbek iránti tiszteletet sokan az istenimádáshoz hasonlítják, de nincs ilyen szándék mögötte.

Boyett is megerősíti, hogy bár *az ősi kínai hitvilág ismerte a szellemi (hun) és a fizikai (po) lélek fogalmát*, amelyek a halálkor váltak el, Konfuciusz szkeptikusan tekintett rájuk.

A halál utáni élettel, az individuumok megváltásával nem foglalkozott, a személyes magatartást nem a túlvilági élet, hanem az embertársak iránti tisztelet, és az egész társadalom érdeke kell, hogy irányítsa. Utópisztikus elképzelést táplált a „Da Tong” közösség megteremtése lehetőségéről, ahol az emberek teljes harmóniában élnek, és felelősséggel viselkednek a teljesen stabil társadalomban.

Összegezve: *nem vallás, csak mélyreható filozófia, és a szolgálalkúság egyik legfőbb generátora*. Mivel a császár hatalmát abszolútnak fogadtatta el, annak minden aljasságát támogatta. Büntetlenül lehetett emberekkel együtt eltemettetni a császárral, a Tilos Palotába pályázó férfiak nemi szervét csövestől, tojásokkal együtt lemetszetni, háremet tartani... Nem folytatom, hiszen úgys tudják... Végül is *tekinthetjük ezt is vallásnak, az uralkodók vallásának!*

Taoizmus¹¹²

„A taoizmus a másik nagy kínai filozófiai rendszer, aminek kialakulása Konfuciusz kortársához, Lao Ce munkásságához köthető. A taoizmus a társadalmi hagyományoktól és szabályoktól való spontán szabadságot hirdeti, inkább meditatív, az elmélkedést elősegítő vallás. A természet és az emberi természet összhangjával próbál eljutni a végső valósághoz. Ebből a szempontból hasonlít a buddhizmusra, ami szintén fontos vallás Kínában és a környező országokban. E *három kínai*

vallás (konfucianizmus, taoizmus, buddhizmus) *nem válik élesen szét* a hétköznapi emberek életében. A kínai vallások, különösen a buddhizmus és a taoizmus toleránsak, nem hirdetnek kizárólagosságot, jól megférnek a különböző eszmerendszerek egymás mellett – kiegészítői egymásnak. Van, aki ezt a jellegzetes vallásos nézőpontot és többvallásosságot nevezi *univerzizmusnak*.

Az alábbi képen Lao-ce, Konfuciusz és Buddha láthatók együtt egy kínai festményen, szimbolizálva a három vallás szoros kapcsolatát és jelenlétét Kínában.”

Csak szabatosság kedvéért pontosítom, hogy a buddhizmus indiai eredetű.

Lao-ce, Konfuciusz és Buddha

A weblapomban (www.amrita-it.com) idézem Lao Ce-t (Tao Te King):

Szavamat megérteni könnyű
és megfogadni könnyű.
Mégse bírják megérteni,
se megfogadni.
A szavaknak ősapjuk van,
a tetteknek királyuk van:
ezt nem értik az emberek,
és engem ezért nem értenek.
Ha vannak, kik megértenek:
ez az én gazdagságom.

Ezért a bölc
drágakövet hord darócruhában.

(Csak halkán jegyzem meg, hogy a kiemeléssel tulajdonképpen magamra utalok. Engem se olvasnak sokan, de azért írok, hogy akik olvasnak, azok tanulhassanak valamit a világlátásomból. Talán nyújtok valamit, és az az én boldogságom!)

Folytatom, mert bár a könyvtárban kis könyvecske formájában ott található a kínai verseskönyvek sorozatában, ráleltem a Magyar Elektronikus Könyvtárban is Lao Ce „Tao te King” című bölcsélet-gyűjteményére, és abból tudok másolni. Nem állhatom meg, hogy ne idézzek, mert szinte minden sorából bölcsesség virágozik ki. Weöres Sándor fordította. Ő is műfordító-óriás!

Csak példákra futja a terjedelem-szűke miatt.

Az Út, 3.:

Ha nem emelik fel az okosakat,
a nép közt rend és béke fakad;
ha nem kell többé a ritka, drága,
megszűnik a nép kirablása;
ha nem a vágy uralkodik,
a nép szíve megnyughatik.

U.o., 10. (részlet):

A nép megnyerése, ország kormányzása
nem kíván tudós elméletet.
Ég s föld kapui nyílnak-csukódnak,
nyugalmasak és békeségesek.
E tudásból kibontakozik
a sürgés-nélküli cselekedet.
Megszülni és felnevelni,
létrehozni és nem kívánni,
megalkotni és nem birtokolni,
hatalmaskodás nélkül vezetni:
ezt kell a legnagyobb jónak nevezni.

Az Erény, 49. (részlet):

A bölcsnek nincs önnön szíve.
Szíve a nép valahány szíve.
Jó a jókhoz és jó a gonoszokhoz:
ez az erény jósága.
Hisz az igazaknak
és hisz a hazugoknak:
ez az erény bizalma.
A bölcs az ég alatt békében lakik,
megjegyzi az emberek mondásait,
s úgy nézi a népet, mint gyermekeit.

Szinte kínálja a sorok többségét vitára, aztán az utolsó három sorával békét költöztet az olvasó szívébe. Mire is jó a vita? Többet ér a béke, az idősek bölcsessége és a nép, csak oda kellene figyelni az akaratára.

U.o., 72: *Orbán és bandája figyelmébe!*

Ha a nép nem fél a hatalomtól,
a hatalom akkor tökéletes.
Ne szorítsátok ki hajlékaiból,
ne rontsátok meg az életet.
Ha nem nyomjátok el a népet,
nem fog megvetni titeket.

Ezért a bölcs
ismeri magát, de nem ismerteti,
szereti magát, de nem szeretteti,
neki nem a távoli kell, hanem a közeli.

Minden kedves olvasómnak a figyelmébe ajánlom az ugyanebben a .pdf MEK-lapban olvasható „Tao Tö King” prózafordítását is, Tőkei Ferenc tollából. Egyszerűbbé, könnyebbé teszi a zseniális tanvers értelmezését.

Azt hiszem, itt megállok, vagy legalább szünetet tartok: a Katolikus Lexikon ugyanis ősi kínai bölcsélet címen vegyesen tárgyalja mindennel, ami kínai és filozofikus jellegű, a magyar Wikipédia-lap pedig azzal kezd, hogy Lao-ce léte kétséges, a tanait tartalmazó művek pedig ősi legendákból szövődnek. Hogy ez miért baj, amikor a *Szent Biblia* sem áll másból, mint bizonytalan forrású mesékből, nem értem. Pihentetem kicsit a szürkeállományom!

Vége a pihenőnek: biztosítja a tovább haladást a Terebess Ázsia Lexikon taoizmussal foglalkozó lapja¹¹⁸. Köszönet a szerzőnek, Kósa Gábornak.

Csak a lényegem emelem át ide:

„A taoizmus, mint filozófiai tanítás a konfucianizmussal körülbelül egy időben, az i. e. 5-6. század környékén jelent meg. A taoizmus fő és alapvető művének Az Út és Erény könyvét (Dao de jing) szokás tekinteni, mely szerzőjének Laozi-t tartják. Ebben a műben megtalálható minden, ami a filozófiai taoizmus lényegét adja, és ami idővel a *vallásos taoizmus* alapjává lett. Laozi tanítása szerint a természet, a társadalom és a világmindenség lényegét a hatalmas Dao alkotja. A dao a Természet egyetemes Törvénye, a Mindenség Kezdeté és Vége. A hatalmas és mindent magába foglaló dao szül mindent, de ez a minden csak a de (szó szerint: erény) közvetítésével jelenik meg. A taoizmus egyik alapelve a nem-cselekvés (wuwei), amely arra szólítja fel az embereket, hogy ne avatkozzanak bele az élet folyásába, maradjanak szemlélődők. A műben már említés történik a YIN és a YANG kölcsönhatásáról, és az öt elemről. A taoista irányzat két másik leghíresebb műve a Zhuangzi és a Liezi. Mindkét művet szerzőjéről nevezték el. Han-kor idejére tehető a vallásos taoizmus kialakulása. Képviselői gazdag és bonyolult jelképrendszert alkottak, a természetfölötti világ panteonját egy sereg isteni lénnel, szellemmel népesítették be. A taoizmus két legnagyobb tekintélye a Sárga császár (Huangdi) és Laozi lett. Megszületett a *halhatatlanok hiedelme*, akinek birtokában van az örökélet elixírje. Általában a halhatatlanság tanának kezdetétől beszélhetünk vallásos taoizmusról. Az örök élet és a halhatatlanság hirdetésével a taoizmus terjesztői, mágusai népszerűsége tettek szert a nép körében, és ez lehetővé tette számukra bizonyos társadalmi pozíciók megszerzését, de olykor egy-egy császár bizalmát is megszerezték. Az első leghatalmasabb császár, aki a taoizmust pártfogásába vette Han Wudi volt. Óriási összegekkel támogatta a taoistákat azon törekvésükben, hogy megtalálják, vagy előállítsák az örökélet elixírjét. Templomokat, szentélyeket építtetett a számukra. A taoizmus követőinek zöme a varázserejű talizmánokban, amulettekben, elixírekben és pirulákban bízott, azt remélve, hogy ezek segítségével gyorsan és könnyen halhatatlanná válhatnak. Az ilyen szerek előállítását célzó kísérletek hozták létre a taoista alkímiát, amely a waidan („külső szerek”) nevet kapta. A taoista varázslók, mágusok hatáskörébe tartoztak az asztrológiai megfigyelések és értékelések, a jóslás, jövőmondás tudománya, a földjóslás, az orvoslás bizonyos területei és még számos mágia majd minden formája.”

(Az idézetben nem a közismert név- és megnevezés-változatok szerepelnek, de Terebessék ügyelnek a hitelességre, így nem változtatok semmit. Idézetről lévén szó, egyébként is ez a helyes eljárás. Egyetlen példa: *Laozi* Lao Ce Kínában általánosabban ismert neve.)

Remek: ismét egy *bölcsélet-rendszer*, ami ősi gyökerekből táplálkozva nem istentől, teremtetől, lélektől kiindulva tanított tiszteletre, becsületre, mindarra, amiről a Tao Te King szól, ami aztán, uralkodók, császárok befolyása és finanszírozása, sőt beavatkozása (egyik ágazat letörése) mellett *vallássá avanszál, helyesebben degradálódik*. Ez is újabb példa arra, hogy minél többet látok a vallások tengerének alakulásáról, annál inkább meggyőződom arról, hogy a vallások nem előre-mutató, előre vivő elemei az emberiség gondolatvilágának, hanem a helyenként józanként születő filozófia-rendszerekből *a hatalom, elnyomás fegyvertárát gazdagító* eszmerendszerré alakulnak.

Ezért érdemes lenne a taoizmus vallássá válását alaposabban megnézni. Meg kell azonban – sajnos – állapítanom, hogy a vallási taoizmus részletes elemzése, a bonyolult alrendszerékké váló szekták miatt, jelen könyv keretei között nem valósítható meg. Nem tudok másként segíteni a gondon, mint újabb szakasz pontos idézésével Kósa írásából:

„*A taoista vallás.* A filozófiai taoizmus tételei és szövegei a hadakozó fejedelemségek korában (Kr. e. 481-221) alakultak ki. A vallási (vagy ezoterikus) taoizmus mozgalomként és vallási közösségek hálózataként csak a Kr. u. II. században öltött testet. Tanai és spirituális gyakorlatai egyaránt az örök élet kérdése köré csoportosultak. Noha ez alapján véve összeegyeztethetetlen volt a taoizmus filozófiájával, a bölcséleti szövegek utaltak arra, hogy a taoval harmóniában élőknek lehetőségük van életük meghosszabbítására és arra, hogy megvédjék magukat minden ártalomtól. Az ilyen ‘tökéletesek’ (hszien, azaz ‘halhatatlanok’) élete a vallási taoizmus központi paradigmája lett. *Lao-ce, mint a szent szövegek kinyilatkoztatója és megváltó szinte megistenült.* Részletesen kidolgozták a lelki tökéletesedés módszereit is.

A *halhatatlanság* elérése céljából többféle módszert dolgoztak ki; ezek közé tartoztak a sajátos étrend, a légzőgyakorlatok és a meditáció, a szexuális fegyelem, az alkímia, a bűvös talizmánok használata, valamint a mesebeli Mennyei Boldogság szigetének keresése. Az étrend – miközben gondoskodott a megfelelő táplálásról – óvott azoktól az ételektől, amelyek előnyösek a test ‘három férge’ (a betegségek, az öregedés és a halál okozói) számára. A taoista beavatottak a meditáció során láthatták az emberi testben (a mikrokozmoszban) és a világmindenségben (a makrokozmoszban) lakozó istenek ezreit. Hitték, hogy a légzőgyakorlatok és a lélegzetnek a test különféle tartományai közt való mozgatás útján az ember saját életében közeledhet a halhatatlansághoz, s végül el is jut hozzá, amennyiben táplálja azt a bensőjében rejtőző, titokzatos ‘embriószerű testet’, amelyből *a halhatatlan én válik a halál után.* Úgy vélték, az ejakuláció visszatartása révén az ondó elegyedhet a lélegzettel, és ez táplálja az embriószerű testet, vagy a gerinccsatornán az agyat is megíjíthatja. Az örök élet elixírjének keresése során a taoista alkímia egyfelől kémiai kísérleteket (vaj-tan) végzett, másfelől az elméleti „belső alkímiát”-val (nej-tan) foglalkozott. A nej-tan célja az volt, hogy a test természetes öregedési folyamatait a kozmikus jin és jang egyesüléséből fakadó energiákkal állítsák meg. A talizmánokat (fu) gyógyításra, a démonok elleni védelemre, valamint a halhatatlanokkal való kapcsolattartásra használták.

Történeti fejlődés. A két korai taoista közösség egyikét, a vallási-politikai mozgalomként működő ‘nagy béke útja’ nevű irányzatot Kr. u. 184-ben *megsemmisítették, mert veszélyesnek tartották a Han-dinasztia hatalmára.* Fontosabb és hosszabb életű hagyományt jelentett a ‘mennyei mesterek útja’, amelyet Csang Tao-ling alapított Kr. u. 142-ben. Nagy szerepe volt két IV. század végi mozgalomnak is: a sang-csing (‘legfelsőbb tisztaság’) nevű Mao-hegységi szektának és a ling pao (‘szent ékszer’) *szentirati* hagyománynak.

A Tang-dinasztia (618-907) idején a taoizmus *különleges megbecsülést élvezett az udvarban*, ekkor jöttek létre a tanítások, ill. a szertartások nagy szintézisei. Noha a Ming-dinasztia idején (1368-1644) megpróbálták elejét venni a szektásodásnak, a XX. század végéig is megmaradt a szakadás a klasszikus ortodox hagyomány és a nem ortodox irányzatok között. Tajvanon a korai hagyomány folytatóit ‘feketefejú’-eknek, az újabb iskolák követőit ‘vörösfejú’-eknek nevezik.”

Egyértelmű a hatalom szolgálata...

A japán Zen-nel együtt tárgyalom a kínai **Csan**-t, amiből származik. Ennél bővebb tárgyalást ebben a könyvecskében nem érdemel a kínai bölcséletek témaköre, mert egyrészt valóban, az értékelések többsége, és az én *meglátásom szerint se vallások*, másrészt a kínai, maoi szocializmus talán minden más vallási jellegű törekvésnél hatékonyabban irtotta őket. Ha a felépülésük mégis megtörténne, kevesebb kárt okoznak az emberiségnek, mint a valódi vallások.

Valódi vallás uralja azonban a Kínához csatolt Tibetet. A kínai buddhizmus lámaizmus-változatával a feleséggel Kínában, azon belül Tibetben tett túránk alatt ismerkedtünk meg, és gondos beszámolót írtam róla. Úgy döntöttem azonban, hogy a „Buddhizmus és dzsainizmus” vallásoknál van a helye.

*

Japán

Ahogy mind mélyebbre jutok a vallások tanulmányozásával (a modern vallásoktól léptem vissza), annál világosabb, hogy nem lehet elvonatkoztatni a vallást hordozó országtól, néptől, és főként annak uralkodó rétegétől, uralkodóitól, vagy uralkodójától.

Elkezdtem például foglalkozni a buddhizmus zen-ágával, amikor is megakadtam abban a valóságban, hogy Japánt elsősorban a sintoizmus¹⁰⁴ határozza meg. Ősvallás. „A sintó szó jelentése: az *istenek útja*, helyesebben ‘a szellemek útja’, ugyanis a sintoista szemléletben a hagyományos értelemben vett istenek helyét szellemek (kamik) töltik be.” *A kamik szellemek*, gyakran az ősök szellemei vagy különböző természetben előforduló dolgok szellemei: külön kamija van a földnek, a mezőnek, a folyónak, az erdőnek. A számuk szinte végtelen. Bár Kr.u. foglalták szentírásokba a tanait, rokonságban áll a Távolkelet számos sámánisztikus hagyományával. Sok mindent megértünk a vallások feladatáról, ha rögzítjük agyunkban, hogy *a negyvenedik japán császár, Tenmu rendelte el a sintó két alapművének, a Kodzsiki-nek (Kr.u. 712) és a Nihonsoki¹⁰⁶ –nak (720) a leírását*. A tudósok többsége egyetért abban, hogy a két krónikát, különösen a Nihonsokit *saját uralmának legitimációja* céljából hozatta létre. Mint a fáraók, akik közül Ehnaton az Aton napisten vallási uralmát drasztikus politikai lépésekkel hozta létre.

Kiemelkedik azonban egy kami-pár, akik nem igen tekinthetők másnak, mint *teremtő istenségnek*, hiszen ők hozták létre Japánt, és ők teremtik a kamikat. Ők voltak az első férfi, Izanagi, és első nő Izanami, akik megteremtették a japán szigeteket, korábban létező istenségek parancsára. A két istenember teremtményei voltak a szigetek, és a természet istenségei, akik belakták a szigetek folyóit, tengereit, hegyeit, fáit. Valamennyien kamik voltak, és *minden, ami létezik, beleértve a japán népet is, Izanagi és Izanami leszármazottja*. A róluk szóló Wikipédia-lap¹⁰⁸ annyira szépséges mesevilág, hogy nagy részét beilleszttem ide:

Idézet:

Izanagi és hitvese – aki egyben húga is – Izanami hozták létre a Japán szigeteket, és nemzettek számos sintó istenséget. A legenda szerint miután megszülettek, az Ama no ukihasi-n (a mennyek lebegő hídja) állva egy ékköves lándzsával megkeverték az óceánt. Mikor kihúzták a lándzsát a vízből, a lecsöpögő víz megszilárdult, és kialakult az első szárazföld, Onogoro sziget. Izanagi és Izanami leszálltak a szigetre, és egybekeltek. Az első gyermekük (Ebiszu, más néven Hiruko) torznak született.

Az istenek azzal indokolták ezt, hogy *Izanami előbb szólalt meg a férjénél az esküvői szertartáson*.

Emiatt a pár elvégezte még egyszer a ceremóniát, ezúttal helyesen. Izanami nemsokára nyolc gyermeknek adott életet, ők lettek a Japán szigetek. Izanagi és Izanami ezután sok istent és istennőt teremtett, hogy képviselje a hegyeket, völgyeket, vizeséseket, szeleket és Japán egyéb természeti képződményeit. De Izanami a tűzisten (Kagucuci) világra hozása közben megégett. Haldoklása alatt folytatta az istenek és istennők teremtését. Izanagi gyászában kivégezte a tűzistent, valamint könnyeiből még több istenség jött létre.

Halála után Izanami Jomi no kuni-ba (az alvilágba) került, ahol Izanagi hamarosan meglátogatta annak reményében, hogy visszaszerzi őt. De Izanami addigra már evett az alvilág kemencéjében készült ételből, ami lehetetlenné tette visszatérését az alvilágból. Izanami az árnyékból köszöntötte férjét, ahogy az alvilág bejáratához közeledett. Kérte, hogy ne nézzen rá, és azt mondta, megpróbálja elintézni a szabadon engedését a Jomi istenénél. De Izanagi nem tartotta be ígéretét, fáklyát gyújtott, és szembesült felesége rettenetes, pokoli állapotával. Rémültében Izanagi menekülni kezdett. Hogy megbosszulja szégyenét, Izanami utána küldte a villámlás istenét, *Jakusza no ikazucsi no kamit* (Raidzsín) és a szörnyű vénasszonyt, *Jomocu sikomét*, hogy elfogják. Izanagi megszökött előlük, és lezárta az alvilág kapuját, ahol Izanamival felbontották házasságukat. Az istennő dühében kijelentette, hogy minden nap ezer embert fog megölni, amire Izanagi azzal vágott vissza, hogy ő minden nap ezeröt száz életet fog teremteni.

Megtisztulás és Amateraszu, Cukujomi és Szuszanoo születése

Izanagi a holtakkal való találkozás után tisztátalannak érezte magát, és megmosdott, hogy megtisztítsa magát. Jó és gonosz istenek és istennők emelkedtek ki félredobott ruháiból, amíg Izanagi fürdött. Visszatérése utáni megtisztulási szertartása alatt jött létre Amateraszu (a napistennő) a bal szeméből, Cukujomi (a hold isten) a jobb szeméből és Szuszanoo (a vihar isten) az orrából. Olyan büszke volt erre a három gyermekre, hogy három részre osztotta birodalmát közöttük. Izanagi ezen gyakorlatából származnak a sintóban a tisztulási szertartások.”

Idézet vége.

Hát nem varázslatos? És nem valódi istenalakok? De bizony, ennek megfelelően kezelem őket a továbbiakban. Hogyan tovább? Fentebb kicsit csaltam, amikor „szinte végtelenül sok” kamiról írtam, pedig akkor csak 8 millióról szólt a forrás. Megelőlegeztem, amit most Boyett is kifejez: bár a hagyomány 8 millióról szól, ez azonban értelmezhető végtelennek is. Tehát a végtelen sok kamiból a két istenemberen kívül nincs értelme sokat kiemelni: talán meg is állhatunk az előző bekezdés három szelleménél, azok közül is kiemelkedő szerepet játszik Amateraszu, a napistennő. Mielőtt azonban tovább haladnánk, újra meg kell erősíteni, hogy bár a japánok szóhasználata istenségeknek nevezi őket, a nyugati vallások istenségeivel szemben a kamik nem végtelen hatalmú istenek, „csupán” *az átlagos halandónál nagyobb erővel rendelkező szellemek.*

És ezeknek a mindent behálózó, nagyhatalmú szellemeknek három főcsoportja van. Egyes ősi eredetű törzseknek, különösen a hatalmat birtoklóknak ilyen elődeik vannak. Egy-egy törzs általában egy meghatározott kamit tisztel védelmezőként. Második csoportként a különleges halottakat kezelik, akik bátran harcoltak, vagy különleges haditettet vittek véghez. Tiszteletükre emelték Tokióban a Yasukuni Síremléket, ahol az 1869 és 1945 között elesett 2,5 millió áldozatra emlékeznek. A következő kép bemutatja a szentélyt.

Nem haladhatunk tovább, meg kell állnunk a három különleges születésű kami közül *Amateraszu napistennőnél, mert a császári rendeletre megírt szentkönyvek, a Kodzsiki és a Nihonsoki tőle eredeztetik a mindenkori császárt. Az ember lélegzete eláll, mert eszébe jut, hogy Trump világcsászár a közelmúltban tett kísérletet a hatalom isteni eredetének elfogadtatására!*

Tokió, a Yasukuni Síremlék.

A kép szerencsésen magába foglalja a szent kaput, a torii-t is. Itt ugyan nem tökéletes, mert nem ívesek a főelemei, de jó, ha tudjuk, hogy a helyesen kivitelezett torii a sintó szimbóluma. A harmadik csoportot a természeti erők képviselik. Így, egyszerűen, a sintó hívők számára kamik a szárazföldi állatok, a madarak, sziklák, hegyek, erdők, vizesések, sőt, a kártevő természeti erők, mint a földrengés, vagy a cunami. Nem csoda a japánok különleges természetimádata!

Azt hiszem, itt az ideje a fontos megállapításnak, miszerint a sintóizmus, ezzel a végtelen, és átlagos földi halandó számára felfoghatatlan (hívők mondják) szellem-hálózattal minden vallásnál erőteljesebben tartja a hatalmában Japánt. Ennek a szuper-hálónak köszönheti a császárság óriási stabilitását, a harcolók vakságig menő elszántságát, a kamikázékat, az általános társadalmi biztonságot. A napistennőtől eredeztethető Japán „felkelő nap” neve is.

Csak halkan merem megkérdezni istenfélő (milyen jó kifejezés, mindent megmond az istenről!) olvasóimtól: ennek köszönhető-e az egy csapásra lefejezés technikájának hadifoglyokon gyakorlása, a nankingi mészárlás, a hírhedten kegyetlen gyarmatosítás, a japánokra sült *kegyetlen* bélyegző?

Lépjünk egy nagyot, és soroljuk fel a szellemvallás főbb tanait, jelen könyvhöz nagy szükség van rá. Úgy érzem, a jól letapogatható ősi eredet, és császár isteni voltának a II. világháború végéig fennmaradt hite mély vizsgálatot tesz lehetővé.

A teremtés sintó legendáját már ismerjük.

Fontosnak látom, hogy *örökletes bűn nélkül*, tisztán születnek a világra. Másik fontos hit, hogy vagy az adott személy etikátlan viselkedése, vagy nem akaratlagos események, mint természeti csapások, betegség, és különösen a halállal való találkozás is bűnként hathat. *Hiányzik a sintoizmus tanaiból a halál utáni ítélet: büntetés és megbocsájtás, illetve dicséret.* Akár ritka jó vallásnak is tekinthetnénk!

A halál annyira mélyreható esemény, hogy *pap nem vesz részt temetési szertartásban, és nincs temető sem.* A szokatlanul vad félelem is a két istenember legendájából ered, ami egyikőjük halála körül alakult ki, és jobb, ha nem ismételjük. A pokol fogalma sem létezik, a halottak a *jomi-nak nevezett alvilágba jutnak, de ott nem részesednek büntetésben, csupán élik világukat a világ végezetéig...* Illetve, amíg nem engedik meg nekik az újjászületést? A temetési szokásokról csak a buddhizmussal kevert szertartásokról sikerült információt szereznem. Mind több adat szól arról, hogy ma már tiszta sintoizmusról nem is lehet beszélni. Hagyjuk el egyelőre a halál egyébként se kedves birodalmát!

Megtaláltam végre Boyett-nél: a sintó vallás szerint csak az előd-kamivá válók szabadulnak a jomiból, a többi örökké abban tölti túlvilági életét.

Templomok, papok és szertartások:

Annak ellenére, hogy a buddhizmus is erőteljesen hat Japánban, a mai napig mintegy 80 000 szenthely áll a sintó hívők rendelkezésére. A szertartásokat csak részben tartják közösségi helyszíneken, részben családi környezetben kerül sor rájuk. A közösségi helyszíneken tartott szertartásokon papok vagy papnők segédkeznek, de nincs semmiféle spirituális, imádságokhoz vagy tanításhoz köthető vezető szerepük! Házasodhatnak, gyermekeket nevelhetnek. Adományokból tartják el magukat. A vallás hagyományai eredményeként a fontosabb templomok magasabb tisztségei dinasztikus rend szerint öröklődnek.

Érdekes hagyomány a templomok húszévenkénti újjáépítése. Gyakorlatilag új templom épül ilyenkor, a réGINEK megfelelő anyagokból, a régi építményt pedig lerombolják. A sok faanyag gyors lepusztulása, és a régi építészeti hagyományok ápolása az indok. Az egyik legjelentősebb templomot, az Ikszé-nagyszentélyt 2013-ban építették hatvankettedik alkalommal újjá. Az első újjáépítésre Kr.e. 692-ben került sor!

Isze-nagyszentély

Közkincs, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=215792>

A fontosabb szertartások:

Fiú születését követő 31., lány születését követő 33. napon a *gyermeket megmutatják a kamijuknak*, a mijamarii (tiszteletadó templomlátogatás) szertartás keretén belül. Imákat mondanak a szülők és a pap, áldozatot adnak a kaminak.

Tisztulási szertartást tartanak a fent leírt bűnbeesések után, vízzel mosakodva és szájukat kiöblítve. A sót is kiváló megtisztító szernek tartják. Az éttermek bejáratánál is tartanak sót, és a szumó birkózók sót szórnak a küzdőterre, amikor belépnek a körbe.

A házassági szokások viszonylag újak, az 1900 évi császári szertartás óta divatosak, de modernizálódnak. A sintó hagyomány szerint pap vezeti a szertartást (shinzen kekkon), bejelenti a házasságkötést a kaminak. Maga a szertartás egyszerű, szakét kortyolnak három kupicából...

Hogy jobban kiteljesedjék előttünk Japán vallás-lelkülete, foglalkoznunk kell a zen-nel is.

A japán Zen¹⁰² (és a kínai Csan) a buddhizmusból leágazott vallás

Óriási ereje volt a buddhizmusnak! A lélek és a kasztrendszer elvetése óriási tömegek számára jelentett felszabadulást. Hiába csináltak csalfa (de finom vagyok!) papjai istent Gautamából, nem volt elég erejük a vallás főbb tanait is visszafordítani a hinduizmus karjaiba. Indiában megtették ezt a hinduizmus papjai, amikor Buddhát beemelték a hinduizmus bonyolult panteonjába, külföldön azonban besimult az adott népek addigi bölcsesletébe, és ezzel biztosította a fennmaradását. Új néven, valamelyest módosult tanokkal, de ahová behatolt, ott virágzik a mai napig is.

Áttekintést adnak Balázs Géza „A laoszi élő buddhizmus” című könyvében talált sorok:

„A csaknem ezeréves hagyományra tekintő laoszi buddhizmus a hinajána (‘szűk ösvény’, más néven: théraváda: ‘öregek útja’) ághoz tartozik. Ennek fő jellemzői: az ősi, eredeti buddhista szövegre, a Páli kánonra építenek; eredeti buddhista (ülő)meditáció; vallásosságtól viszonylag mentes. Laosz mellett a következő országokban terjedt el: Sri Lanka, Burma, Thaiföld, Kambodzsa.

A buddhizmusnak ma három nagy és egy kiágazó változata van. A hinajána mellett a másik nagy ág a mahájána, az erősebben vallásos, istenhívő buddhizmus (Kínában, Koreában, Vietnamban, Japánban terjedt el). A tibeti buddhizmust jellemzik a jógához hasonló tantrikus gyakorlatok, a sok buddhaforma, a vizualizációk, színes mandalák, mantrázás, szertartások, légzőgyakorlatok (területe: Tibet, Nepál, Bhután és Mongólia). A mahájánából alakult ki a zen-buddhizmus, amely Japánban terjedt el. A sokféle buddhizmus csak látszatra hasonló, Sári László szerint: ‘Az indiai és a kínai között ég és föld a különbség’.

Akit az áramlatok, irányzatok részletesebb, de mélységekbe nem törekvő ismertetése érdekel, olvassa el a buddhista.hu¹⁰¹ weblapot.

A buddhizmus szellemi leépítői még a poklot is be tudták vezetni a vallásba.
Félelmetes kép: ítélkező, katonák, adminisztrátor, muzsikus a lángok felett!

A Zen-nel tovább ismerkedve csodálkozunk rá, hogy a buddhizmus két nagy irányzata létezik: a théraváda és mahájána áramlat.

A vadzsrajána buddhizmussal kétszer is találkoztam: Nepálban, majd Tibetben. Lentebb, az Iszlám alfejezetnél Mongóliával kapcsolatban is szót fogok ejteni róla.

Sri Lankában találkoztam a théraváda buddhizmussal. Részleteket az ezzel foglalkozó Wikipédia-lapban¹⁰³ talál, kedves olvasó... A következő könyvembe, a IV. kötetbe – „Vádirat az emberi ostobaság ellen” – pedig már beültettem a Buddha foga templomról szóló beszámolómat.

Mint a térképen követhető, az I. kötetben – „Vádirat az USA ellen” – fontos állami terror-áldozatként ismertetett Koreában és Vietnamban is, Kínához és Japánhoz hasonlóan a mahájána buddhizmus az uralkodó vallás. Idézek a zen-nel foglalkozó Wikipédia-lapból¹⁰²:

„A zen (avagy zen buddhizmus) a [mahájána buddhizmust](#) követő iskolák összefoglaló japán elnevezése.

Eredetileg Indiában gyakorolták dhjána néven, ami Kínában *csan* néven vált ismertté, majd innen terjedt tovább Koreába, Japánba, és Vietnámba. A zenben különleges hangsúlyt kap a zazen néven ismert ülőmeditáció. Habár sok követője testi-szellemi gyakorlásnak tartja, a zen-t sokan vallásnak, illetve filozófiai rendszernek tekintik.” Nincs egyháza. Sokak szerint kimerül rituálék gyakorlásában, temetések intézésében...

Könyvünk szempontjából nincs különösebb jelentősége, mégis nyújtok pár sor adalékot a csan eredetéről, lényegéről:

„A hagyomány szerint a zen alapjait Kínában rakta le egy indiai buddhista szerzetes, Bódhidharma (Japánban *Daruma Daisi*, Kínában *Da mo*; Bódhidharma a Csola-dinasztia harmadik hercege volt, a Kanchipuram déli részét uraló észak-indiai Csola-ág leszármazottja). A hagyomány szerint Mahákásjapának, Buddha tanítványának 28. reinkarnációja volt. A korai források szerint i. sz. 520 körül hajózott a dél-kínai Liang királyságba, ahol kinyilatkozta, *hogy az önző céllal véghez vitt jócselekedetek haszontalanok a megvilágosodás (lásd még: bodhi) eléréséhez*. Ezek után egy Lojang melletti kolostorba vonult Észak-Kínában, ahol a legenda szerint *kilenc évet töltött meditációval egy sziklafal előtt*. Tanítványokat csak ezután fogadott. Később a kínai Henan provincia Deng Feng megyéjében hunyt el, a Sung-hegy Saolin Templomában.”

Az emberfeletti meditáción ugyan elcsodálkozik az ember, nem látom azonban, hogy istenhitté válásnak lehetünk-e tanúi?

*

Mithraizmus

Elérkeztünk a mai fontos vallások előtti utolsóelőtti állomáshoz.

Kezdjük az általam is óriásnak tartott Radhakrishnan-nal, aki az „East Religions, Western Thought” könyvének 120. – 121. oldalán foglalkozik a vallással. Legalábbis ő is vallásként kezeli. Igyekszem tömören összefoglalni a véleményét.

Az Arsakida (Pártus) birodalom dinasztiai alatt a perzsa istenek majdnem legyőzték a nyugatot, Mithra utat talált a római birodalomba. A Veda himnuszok és az Avesta dicsőítik a nevét. Annyi hasonlóságot fogalmaznak meg róla, ami nem hagy kétséget az azonosságuk felől. A Védákban ő Varuna, az Avestában pedig Ahura. Mindkét vallásban ő a fény istene. Ő az igazság védelmezője, és a hamisság, a hiba ellensége. A zoroasztrianizmusban Mithra nagyobb jelentőségre tett szert. Az ő istenük, Ahura Mazda megbízza egész mozgó világunk kezelésével, felügyeletével. Megszületik a különbség a mindenek fölött való isten, aki a békés nyugalom fent az égben, a csillagok fölött, és az aktív istenség között, aki szakadatlan küzdelmet vív a sötétség szelleme ellen.

Radhakrishnan istenek és birodalmak során vezeti keresztül Mithra „inkarnációit”, feleslegesnek érzem minden részlettel fárasztani a kedves olvasóim. A neve jólismert volt az ókori görögök körében. Papjai, a mágusok Babilóniában jelentősebbek lettek a helyieknél. Antaxerxes valamennyi fővárosában népszerűsítette az imádatát. A perzsa birodalom felbomlása után, a makedón uralom okozta erjedés hatására végleges formát öltött a vallás. Azonosították a görög és perzsa isteneket: Ahura Mazdát Zeusszal, Mithrát Héliossszal. A római birodalomban a mágusok beépültek a főszereplők közé, annyira, hogy Néró a mágusok szertartásaiban való részvételt kérte. Összeköttetést ért el Mithra a Nagy Istenasszony Ízisszel, amivel kivívta a vele azonos hivatalos védelmet is. Commodust is befogadták, és részt vett a szertartásokban. Aureliusz Mithra nevében vívta ki győzelmeit. Diocletianusz, Galeriusz és Liciniusz Kr.u. 307-ben Mithra, a birodalmuk védelmezője tiszteletére templomot emeltek a Duna partján.

Mithra imádata a kereszténység legfőbb riválisává vált. Ha a kereszténységet valami rettenetes járvány elpusztította volna, a világ mithraistává vált volna. A katedrálisokban a kereszt helyét a bika foglalta volna el.

A hettita királyok is árja (védikus) nevet viseltek.

A vallásokról szóló enciklopédia^{A2} sok újat mond, sajnos azonban sok az ellentmondás a fentiekkel, így csak arra a pár témakörre koncentrálok, ami bővít, és nem nehezíti a megértést.

Talán az a legfontosabb, hogy a római birodalomban, sok egyéb hatásra alakuló mithraizmus a *lélek koncepcióját* Platónról vette át. Azért is érdekes ez a feltételezés, mert a kereszténységnél is találkozni fogunk vele. Vajon közel egyidejű átvételről van szó? Vissza kell térnem a lélek taglalásához, és újra meg kell néznem, melyik vallás vezette be először a lelket a lelket romboló eszmék világába? Alig írtam le a magamnak kitűzött feladatot, máris rá kellett jönnöm, hogy lehetetlen vállalkozás lenne. Számtalan vallásban megjelenik a lélek, amit egyébként a vallás meghatározás egyik kellékének is tekintünk, ősiekből, maiakban egyaránt, létezett vallás, az egyiptomi, amelyben háromfajta lélek is elfért egy lényben, ki mondja meg, ezek valamelyike, vagy a hindu átman született-e meg előbb?

Foglalkozik az enciklopédia a beavatás fokozataival, szertartásaival is. Miért érdekes, nem is nagyon érzékelem, mégis leírom. Első fokozat: *corax* (holló), második: *nymphus* (vőlegény), harmadik: *miles* (katona), negyedik: *leo* (oroszlán), ötödik: *Perses* (perzsa), hatodik: *heliadromus* (futár a Naphoz), hetedik: *pater* (Atya). Minden fokozatba lépő annak megfelelő álarcot viselt: az állatképek az adott állatot ábrázolót, a perzsa perzsa süveget... Minden fokozatért teljesíteni kellett valamit. A katonának bajvívásban kellett győznie, ha sikerült, koszorút helyeztek a fejére, de le kellett vennie, kijelentve, hogy a koszorú Mithrát illeti meg. És attól kezdve élete végéig nem viselhetett koszorút. Eszembe jut a megtiszteltetés pillanatokon belüli elutasításának kényszere Indiában, ahol a virágkoszorúval (girland) megajándékozottnak egy-két percen belül le kell vennie, megtarthatja, de nem illik viselnie, mert az nagyképűségre utalna. (Eredeti kiemelések.)

A szertartások változatosak lehettek. Ismert, hogy keresztelezésnek megfelelő szertartást is alkalmaztak, közös étkezések is a kellékek közé tartoztak, kézfogással megpecsételt fogadalmakat kellett tenni. A misztikus szentté avatottak földalatti folyosókon vándoroltak, helyenként jelszót kellett tudniuk. Freskót találtak, amelyen vőlegény-díszbe öltöztetett beavatottakat látni, másutt oroszlánként vonulnak, van, ahol bekötött szemmel menetelnek a felavatás pontjához. Ott térdre ereszkednek a perzsa süveget viselő beavató előtt, majd elterülnek a földön.

Illusztrációkat találtak olyan ábrázolásokról – Mithra vagy a Sol, dicsfénnel övezett feje -, amelyeket hátulról meg tudtak világítani. Léteztek Cronos ábrázolások, amelyek – furaton keresztül – tüzet tudtak fűjni. Számtalan mítosz látható képeken, sokszor a főalak melletti kisebb ábrákon: Mithra születése fából, Mithra felhőkbe nyilazva esőt, sziklába nyilazva forrást fakaszt, arat, megszelídíti a bikát, szerződik a napistennel, szent étel látható, mennybe megy a napisten harci szekerekén!

És itt olyan szférába emelkedünk, amelynek a mýlýmégyei külön tanulmányt tennének szükségessé. A mithraizmus végül a plátóni misztériumokkal¹¹⁵ megerősödve a bolygók, a zodiákus világába emelkedik...

Platón hatása már ekkor, a világvallások alakulásának évszázadaiban valóban hihetetlen méretű volt. A későbbiekben is találkozni fogunk vele.

*

Az Északi (Norse) vallás

Nehéz lesz indokolnom, miért veszem be a vallások közé, amikor több vallás-kellék hiányzik, vagy csonka ebben az általam sem ismert, úgy érzékelem, általában nem, illetve vallásként nem ismert hitrendszerből.

Fantasztikus világ, Európa szülte. És ha elfogadjuk, hogy a kereszténység és az iszlám is a judaizmus leszármazottja, akkor kimondhatjuk, hogy az egyetlen Európában született hitvilág. Nekem úgy tűnik, hogy a legprimitívebb a primitívek között. Bár, mint tudjuk, az égvilágon minden viszonylagos, így ez a primitivizmus is az.

Mégis, mitől tűnik ennyire primitívnek? Hiszen elterjedtségét tekintve túltesz az egyiptomi és a görög, majd a görög-római valláson is, mert a németeken kívül a norvégok, svédek, dánok, normannok, izlandiak, sőt grönlandiak is a térítő hadjáratok áldozatául estek. És a vallás legfőbb

hordozói, a hadjáratok fő erői is a vikingek voltak. A vikingek, akikről rémképek keringenek a modern világ emberei körében. Vajon mások lehettek a valóságban?

Nem világos még, ők alkották-e a hitvilág alapjait, vagy csak a terjesztésben játszottak-e főszerepet? Meg kell néznünk a vikingek korát! A magyar Wikipédia-lap¹²⁸ szerint:

„A szorosan vett viking kor kezdete pontosan meghatározható: az első nagy visszhangot keltő támadás a lindisfarne-i kolostor ellen 793. június 8-án. A végét már nem lehet egy adott eseményhez kötni, de nagyjából egybeesett a kereszténység felvételének lezárásával a 11. század végén. E két időpont között a viking harcosok rettegésben tartották egész Nyugat- és Dél-Európát, meghódították Anglia és Írország nagy részét, Normandiát a mai Franciaország területén, nagy szerepet játszottak az első orosz államalakulat, a Kijevi Rusz létrehozásában. A nagy kelet-európai folyamokon eljutottak a Fekete- és a Kaszpi-tengerre, kereskedtek Bizánccal, Perzsiával. Felfedezték és benépesítették Izlandot, amelynek ők adtak nevet, csakúgy, mint Grönlandnak, ahol több száz évig álltak fenn településeik. Eljutottak Észak-Amerikába is (Vinland), de ott nem tudtak tartósan megtelepedni.” A nagy hódítók közé sorolhatók tehát, és alig indultak el, azonnal a kereszténységbe ütköztek!

Segítségül hívtam a skandináv mitológia Wikipédia-lapot¹²⁹ és Boyett urat, mindkettejük információi szerint nem kifejezetten viking, hanem széles alapokon nyugvó germán-skandináv, a kereszténységet jóval megelőző, ősi mitológiai mesevilágról van szó. Két írásmű foglalja össze elképesztő remekléssel a mitológia elemeit: az Edda énekek (vagy Verses Edda) és a Prózai Edda. Míg a nagy valószínűséggel előbb készült Prózai Edda szerzője ismert (vagy legalábbis valószínűsíthető) – „A művet a politikus és író Snorri Sturlusonnak tulajdonítják, s valószínűnek tartják, hogy az 1220-as évek körül készült el vele -, míg a Verses Edda szerzője ismeretlen. Mindkét mű a kereszténység elsöprő győzelmét követően készült, rendkívüli bátorságra vall a megírásuk: *nem hihető, hogy ne üldözte volna a vatikáni elvakultság ezeket a „pogány” legendákat, hősokeket*. Nagy örömemre a Magyar Elektronikus Könyvtárban is megtaláltam, itt olvasható, a remek műfordító Tandori Dezső tollából! Kötelező olvasmány!

Szinte kacagtató, hogy a skandináv forrásokat használó Wikipédia német, Boyett angol naptári neveket eredeztet az Norse hősoke neveiből!

Wikipédia: „Odin, az istenatya, Frigga (Frigg), az istenanya (neve tovább él a német *Freitag*, azaz ‘péntek’ szóban), Thor (vagy Donar), a mennydörgés istene (*Donnerstag* németül ‘csütörtök’), Freyr, a béke istene. Baldur (Baldr), a Napisten, Loki, a tűz leleményes és tréfás istene, Freyja, a szerelem és termékenység istennője és Hél, a halottak istene (a német *Hölle*, azaz ‘pokol’ szó a nevéből származik).”

Boyett: „A kereszténység megérkezéig Észak-Európa lakói politeisták voltak. Az istenek, istennők, óriások, sárkányok, törpék, hősoke sokszínű szereposztásban töltötték be Yggdrasil Kilenc Világát. Panteista világ volt, nem egy főisten uralta. (Közbevetőleg a panteista gondolkodásról: A panteizmus a világmindenség és a természet isteni mivoltába vetett hit, amely hitet sokan követtek a történelem legnagyobb gondolkodói közül, Lao-cétól Einsteinig. A világ számos vallását és filozófiáját hatotta át a szelleme: az itt és most, ezen a Földön töltött élet igenlése.) A valós és szellemi világ egy és ugyanaz volt: Thor villám volt, és a villám Thor volt.”

És az angol napok neveinek forrása:

Odin – Wednesday

Thor – Thursday

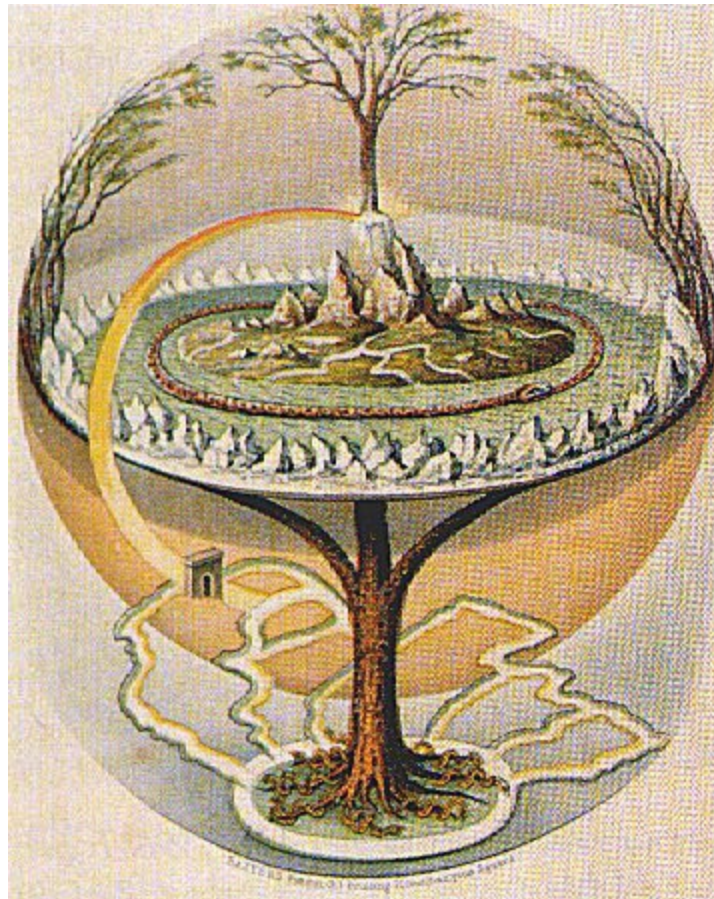
Freyja – Friday

Ez persze csupán érdekesség, következik a két nyelv közeli rokonságából is.

Most át kellene adom Önöknek a Norse legenda főbb elemeiről szóló összefoglalót, az jutott azonban az eszembe, hogy egy-egy jól megalkotott kép többet mond el a képzelt világról, mint annak hosszú leírásai. Remekül követhető a mitológia a Linkek 129. sorszámú lapjában.

Odin, a skandinávok félszemű főistene nyolclábú lován. Részlet egy 18. századi kéziratos könyvből.

Yggdrasil. Public Domain.

Feltétlenül szólnom kell a Norse világirodalmi, zenei hatásairól. Egyik legjelentősebb mű Richard Wagner Nibelung-gyűrűje (Rajna kincse, Walkür, Siegfried, Az istenek alkonya), ami több írásbeli emlékre épül. Germán és skandináv mítoszok és népmesék történeteit használta fel: az Edda-énekeket, a Thidriks saga-t, a Nibelung-éneket és a Völsung Saga-t.

Személyes kíváncsiság vezetett, amikor kerestem kapcsolatot a Norse vallás és a lapp (számi), valamint finn mondavilág (Kalevala) között. Érdekes írást tudok a figyelmükbe ajánlani, a reddit.com weblapot^{[181](#)}, amely szerint ezek eredete oly távol van egymástól, hogy ami összefüggés kimutatható, az csak kulturális kapcsolatokra utal.

Az Yggdrasil, a világfájának ábrázolása egy 17. századi izlandi kéziratban. Közkincs.

A Valhalla, a hősök csarnokának és Heimdallnak, a kapu őrzőjének alakja az izlandi kéziratban. Közkincs.

*

IV. A ma élő fontos vallások

Judaizmus

Sok hívő hagyja ott az ortodox vallást (nők baloldalt, férfiak jobboldalt ülnek a zsinagógákban). Miért ez jut eszembe, amint hozzászólatok az egyik legnehezebb kérdés tárgyalásához? Valószínűleg, mert minden eddigénél kritikusabbnak érzem Izrael helyzetét, jövőjét. Mert visító sebességű gépfűrészsel vágja maga alatt a fát.

Azt hiszem, a judaizmus tárgyalásakor nyugodtan keverhetem a zsidóság, judaizmus és Izrael fogalmát, annyira összeforró fogalmakról van szó. Vagy éppen most írtam le, hogy nincs igazam? Esik szét a több évezredes vallás közössége?

Már idős emberként kezdtem a számítástechnikával, azon belül írással foglalkozni. El is hangzottak figyelmeztető szavak: ebben a korban már nem kezdenek hozzá. Igazuk lett, nem vagyok IT-szakember, de írok. Indiával kezdtem, vodka-támogatással, majd közeli ismerős fiatal-emberrel elkezdtek szerkeszteni a weblapomat. Sok egyéb témakör mellett, a „Hátrányos helyzetűek” mezőben fejezetet nyitottam a zsidóságról. Szerintem tisztességes írás foglalkozik velük az amrita-it.com weblapomon: [Zsidóság](#).

Egyetlen bekezdést kiemelek belőle, mert a történelmükre utal:

„Gyermekeim! Testvéreim! Ezen a különös estén ez a szokatlan ünnepi asztal őseink sorsára emlékeztessen mindnyájunkat! Messzi őskorban, évezredekkel ezelőtt őseink pásztorok voltak Kánaánban és Palesztina földjén legelőről legelőre terelgették jószágukat. Egyszer szárazság, inség támadt Kánaánban. Éhségtől hajtva őseink a távol Egyiptomba, a Nílus partjára kerültek. Egyiptom már akkor hatalmas birodalom volt, óriási városokkal, s a szegény, egyszerű pásztorok, Jákob fiai, még álmukban sem láttak ilyen városokat, ilyen vártornyokat, ilyen utcákat, ilyen templomokat, ilyen hintókat, ilyen harci meneteket, ilyen palotákat és csatornákat, ilyen buja termőföldeket, ilyen ápolt állatokat: ennyi véghetetlen hatalmas gazdagságot, szépséget. Megtetszett a szegény, bámész pásztoroknak ez az új hatalmas, tarka világ és letelepedtek. De alig múlt el egy-két nemzedék, az egyiptomiak megsokallták testi, szellemi gyarapodásukat, megfosztották őket jogaiktól, vagyonuktól, és rabszolgamunkára kényszerítették mindnyájukat. Évszázadokon át robotoltak Egyiptom kőfejtőiben, s iszapjában és éltek rabszolgakenyéren. Megvetetten és utáltan. S végül még gyermekeiket is elragadták tőlük és a Nílusba fojtották őket, akár felesleges macskakölyköket.”

(Részlet a HAGGADA Peszach estéjéből.)

Zsidó hölgy (akkor még fiatalasszony, én is épp csak benyitottam az idős kor kapuján), amint szóba került, hogy „hátrányos helyzetűként” foglalkozom a zsidósággal, haragosan kifakadt: „Már hogy lennének hátrányos helyzetűek, hiszen mi vagyunk *isten kiválasztott népe!*” Azóta tudom, hogy a zsidóság egyik átká, amivel önmagát sújtja, ez a kiválasztottság hit. Nem elemi iskolás szájából hangzott el, ami csak súlyosbítja az átkot.

Akkoriban történt az is, hogy ismerős (majdnem barát) zsidó vállalkozóval beszélgetve valahogy szóba került az antiszemita, fasiszta jellegű mozgalmak és megmozdulások növekvő száma, mire ő is számomra érthetetlen véleményekkel reagált: „Nem bánt itt senki, engem se, más zsidókat se. Békében megvagyunk.” Az édesanyja karján haláltábor-bélyegző volt... Az országban pedig nyilas-jellegű lobogókkal meneteltek csizmába, magyaros hacukába öltözött szélsőségesek...

Több írásomban foglalkoztam Izraellel, sok jót írtam az ott tett kirándulásom alatt tapasztaltakról, alig foglalkoztam negatív észrevételekkel. Ami viszont napjainkban, Izrael nevében, Netanjahu vezérletével folyik, az riasztó önkényuralmi, terjeszkedő, regionális hatalomra törő politika. Hátborzongató. A judaizmussal foglalkozó, most következő soraim remélhetőleg világosabbá teszik a kedves olvasóim számára, miért is.

Foglalkozunk tehát – eredeti szándékunknak megfelelően, lényegre törően – a vallással. Alapforrásként a témával foglalkozó Wikipédia-lapot⁶⁷ és a „12 Major World Religions”³ e-könyvet használom.

A vallás papjai, rabbijai a teremtést, Ádám születését a héber naptárban⁶⁸ Kr.e. 3760-ra teszik, azaz ma 5778-at írnak. Ez a könyvünk szempontjából csupán annyiban érdekes, hogy az ember teremtés-filozófiájával a három ábrahámi gyökérből fakadó vallás közül elsőként, vezérmotívumként a judaizmusban találkozunk. Ezt természetesen meg kellett előznie a világ teremtésének. Rögtön rátérünk erre a teremtés-legendára is.

Fontos kérdésnek tűnhet, mert vallástudósok vitatkoznak felette, hogy a judaizmus-e az első monoteista vallás. Komoly kutatások szerint a vallás keletkezése, Mózes Sina hegyén istentől kapott törvénykönyvével azonosítható, ami II. Ramszesz egyiptomi fáraó uralkodásának idejére (i.e. 1279 – 1213), tehát a Kr.e. 13. századra tehető. Ha pedig így van, a zoroasztrianizmus minden bizonnyal megelőzte.

Mielőtt a világteremtés témakörére áttérnék, megjegyzem, hogy a zsidóság kivételes – a kiválasztottságon kívül – azzal is, hogy zsidóvá születés (demográfiai út) útján lehet válni, kizárólag anyai ágon örökölheto. Akinek nem zsidó az édesanyja, annak meg kell térnie. Az eljárással most nem foglalkozom.

Ugyancsak különös a kiválasztottság magyarázata: megállapodás isten és hívői között. *Mivel őt választottad egyedüli istenedül, ő védelmet és fennmaradást biztosít népének mindörökké.*

A vallás Ábrahámhoz köti eredetét, aki a mezopotámiai sumér Ur-ban született, ahol politeizmus működött, és ahol – friss kutatások szerint – az uralkodók halálakor az udvartartást kegyetlen módon megölték, és eltemették vele. Maga eljutott az egy isten gondolatáig, aki látomásban arra kérte, telepedjen át Kánaánba. Ott, mivel a felesége, Sára meddő volt, ágyasával, Hágárral szaporodott. Isten kérésére fitymája lemetzésével (körülmételés) tüntette ki magát, amit fiával, Izmaellel is megtett, majd minden férfi utódjának követnie kellett a példát. Sára, amint elérte a kilencvenedik életévét, megfogant, és Izsáknak adott életet. Izsák ikreket nemzett, Jákobot és Ézsaut. Jákobnak 12 gyermeke született, akik egy-egy zsidó törzs vezetői lettek.

Több évszázad telik el, mire Mózes kivezeti a rabszolgasorsra jutott népét Egyiptomból, ekkor kapja istentől a Tízparancsolatot, és a Szövetség alaptörvényeit.

Csodálatos meglepetések érik a kutatót. S. Radhakrishnan „Eastern Religions, Western Thought” könyvében olvasom a Mithraizmus érdekes történetét, amikor a szerző kissé váratlanul a judaizmusra tér át. Azt írja (121. – 122.), hogy a zsidók vallási elgondolásai főként a sumér, egyiptomi és indus kultúrákból származnak. A zsidók a történelemben először Tell-el-Amarna leveleiben jelennek meg, amik Kr.e. 1400-ban születtek. Arról szólnak, hogy a *nomád* zsidók az akkor egyiptomi uralom alá tartozó Palesztinába vonultak, és egyiptomi katonai szolgálatot vállaltak. A zsidók akkor *barbár nomád nép* volt, a legkezdetlegesebb szociális formákkal. A nomád zsidók rabszolgák voltak, ami alól tehetséges vezető szabadította ki őket, akinek a neve fennmaradt. Mózes meggyőzte a társait, hogy hagyjanak fel a politeizmussal. A nagy egyiptológus, Breasted mondja nekünk – írja Radhakrishnan – hogy a „Párbeszédék könyve” és a „Zsoltárok könyve” jelentős része korábbi egyiptomi írásokon alapszik, a Deuteronomiumban (Mózes 5. könyve) megjelenő kód pedig nagyrészt Hammurápi degradált kódja.

Nem tudom, érdemes-e évszámok körül tapogatódzni. A zsidó hagyomány i.e. 1813-ra datálja Ábrahám születését, a Mózesnek tulajdonított Genézis (a Tóra többi részével együtt) azonban nem kaphatott írásbeli formát a babiloni fogság, tehát az i.e. hatodik évszázad előtt. A tizenkét évszázados orális történet Ábrahám és Mózes között lehetetlenné teszi a pátriárkák létének bizonyítását.

Annak ellenére, hogy ma az Ábrahám-legenda valódisága finoman szólva is vitatható, három világvallás is Ábrahám monoteizmusához vezet vissza a gyökereit. A „12 Major World Religions”³ tesz egy csendes megjegyzést, miszerint a Héber Biblia legősibb részei még több helyi,

kánaáni isten létezését is elfogadták, de *Jahve*-t (héberül *JHWH*, az Isten kinyilatkoztatott tulajdonneve) az összesnél magasabbként imádták (monolatry – egy isten imádása több isten elismerése mellett –, és nem monoteizmus). Ez csak fokozatosan csúszott át egyistenhitté. Szerinte is – most olvasom örömmel, csak mert ismereteim megalapozott voltát igazolja – a zoroasztrianizmus az első monoteista vallás, ugyanis Kr.e. 1500 körül egyszemélyű teremtről, Ahura Mazdáról hirdetett ígét.

Fontos szakaszhoz érkeztünk: a *teremtéshez*. Minden európai ismeri, valamilyen fokon és formában tanulta, hogy *hét nap alatt teremté isten a világot*. Most szokatlan javaslatot teszek Önöknek. Leírom egymás után – egyszerűség kedvéért – a „Teremtés a Bibliában” Wikipédia-lapból⁶⁹ a történeteket, és megpróbálom a vallások teremtés-legendáiból és szürkeállományomból feltörő megjegyzésekkel ellátni. Ez az Ószövetségben található, tehát a judaizmus szülötte. Próba, szerencse?

A teremtés előtt:

A föld még kietlen és pusztá volt, a mélység fölött sötétség volt és Isten Lelke lebegett a vizek fölött.

Tehát a teremtés pillanatában már létezett a Föld és (azon belül vagy a Föld körül?) víz (tengerek). Ez egyrészt öröklétet feltételez, másrészt más vallási hiedelmekkel is találkozunk. Több vallásban, ősi hitvilágban a víz az ősközeg!

Első nap:

Akkor ezt mondta Isten: Legyen világosság! És lett világosság. Látta Isten, hogy a világosság jó, elválasztotta tehát Isten a világosságot a sötétségtől. És elnevezte Isten a világosságot nappalnak, a sötétséget pedig éjszakának nevezte el. Így lett este, és lett reggel: első nap.

A tudatlan, babonás, félelmekkel küszködő népnek nyújtott kapaszkodó. Mózes még nem tudta, hogy forog a Föld, óriási ésszel, agyafúrtan istennel magyarázza ezt a természeti csodát, tulajdonképpen a félelmetes sötétséget teszi elfogadhatóvá.

Második nap:

Azután ezt mondta Isten: Legyen boltozat a vizek között, hogy elválassza egymástól a vizeket! Megalkotta tehát Isten a boltozatot, és elválasztotta a boltozat alatt levő vizeket a boltozat felett levő vizektől. És úgy történt. Azután elnevezte Isten a boltozatot égnek. Így lett este, és lett reggel: második nap.

Ha nem olvastam volna bele a weblapon olvasható magyarázatokba, nem tudnék hozzászólni. Héber szóval magyarázza (számomra nem érthető módon), hogy tulajdonképpen a légkör megteremtéséről van szó. Ez is népn nyugtatás talán, bár érthető az ősközeg víz kettéválasztásának is, élhető alsó, és elérhetetlen, élhetetlen felső rétegre.

Harmadik nap:

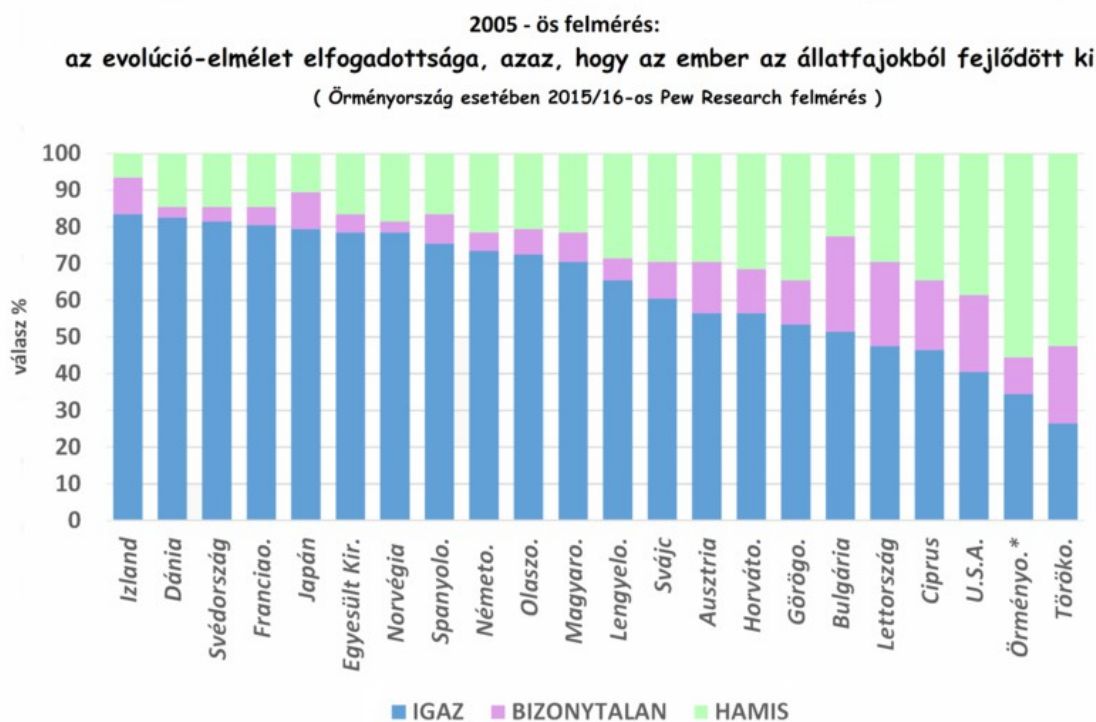
Azután ezt mondta Isten: Gyűljenek össze az ég alatt levő vizek egy helyre, hogy láthatóvá válják a szárazföld! És úgy történt. Azután elnevezte Isten a szárazföldet földnek, az összegyűlt vizeket pedig tengernek nevezte el. És látta Isten, hogy ez jó. Azután ezt mondta Isten: Növezzen a föld növényeket: fűvet, amelyek magvakat hoznak, és különféle gyümölcsfákat, amelyek gyümölcsöt teremnek, és majd abban magvak lesz a földön. És úgy történt. Hajtott tehát a föld növényeket: különféle fűvet, amelyek magvakat hoznak, és különféle gyümölcstermő fákat, amelyeknek magvak van. És látta Isten, hogy ez jó. Így lett este, és lett reggel: harmadik nap.

Hát akkor itt abba is hagyom:

1. Tele van a „hat nap alatt” mesekönyvbe illő varázslatokkal. Mózes tudatlan, sötétben tapogatódzó, félelmekkel teli, üldözésektől béna bálványimádó népnek hozta le a hegyről/égből a teremtés legendát, ő se tudhatott sokkal többet népénél. Úgy tűnik, jól fogta meg, mi mennyire volt hihető, mire volt szüksége a tömegnek. Mai szemmel, ismeretekkel azonban hihetetlen, hogy ma is bibliaimádó tömegek, valószínűleg csak papok iránymutatása mellett olvasva a szent szöveget, hisznek is abban, amit olvasnak.

2. Tele van ellentmondásokkal. Bár nekem is a *hat nap alatt* cseng a fülemben, a Biblia nem áll meg a hetedik, *szent napnál*. A Genézis további fejezeteiben (2.-3.-4.) tovább folyik a teremtés, például újra teremt az isten emberpárt, Évát a közismert „oldalborda” művelettel. Az első nap pedig már kész Földdel és vízzel indul.

3. Ez a Wikipédia-lap se okosítja semleges megközelítéssel olvasóit, a magyarázataival mindenképpen a teremtés teóriáját igyekszik igazolni, az evolúció tudományával szembe állítva azt. Bár elérhető belőle egy jó felmérés: milyen hányad fogadja el az evolúció elméletét a teremtés-hittel szemben, ami nem támasztja alá az elkötelezettségüket:

A [Views on Evolution.svg](#)-ről: [Sepultura](#) (talk · contribs), [Milei.vencel](#) (talk · contribs)

Haladjunk tovább az élet fontosabb történéseivel, a judaizmus azokhoz fűződő tanításaival. Mit is tartanak következő sarkalatos eseménynek más vallások? A kereszténységben a születést a keresztelés, első áldozás, bérmlás követi, a hinduknál a második születés, ami nagyon hasonlít a bérmláshoz. Tartanak-e hasonló, a felnövéshez igazodó ünnepet a zsidók?

Fontosnak érzem, hogy nem hisznek az eredendő bűnben!

Azt találtam, hogy a zsidóságnál a körülmetélés felel meg a keresztelésnek. A csecsemőt a születése utáni nyolcadik napon körül kell metélni! Utalok a brisz miló-val foglalkozó weboldalra⁷⁴ amely szerint „A körülmetélésre használt héber kifejezés: brit milá – az elterjedt ásenáz kiejtéssel brisz miló –, és ennek második szava, a milá jelenti a körülmetélés aktusát. Érdekes módon a zsidók a rituális körülmetélés megnevezésére általában mégsem a milá, hanem a brit, vagyis a „szövetség” szót használják.

Mit is jelent tulajdonképpen az, hogy „szövetség”? Az értelmező kéziszótárok szerint „közös cél érdekében való, szerződéses egyezség”. Az egyik felajánl valamit a másiknak, viszonzásul a másik is felajánl valamit az egyiknek: „megalkusznak”.

A *brit milá szövetség Isten és a zsidó nép között*. Az Örökkévaló vállalja, hogy Istenünk lesz, mi pedig vállaljuk, hogy az Ő népe leszünk. A testi-lelki szövetség – a szó szoros értelmében, örökre húsunkba vágóan is – megkötött.

Van viszont a bérmláshoz hasonlítható „szentség”, a *bár-micvó*, amely, idézem: „A *bar-micvó*⁷³ jelenti a zsidó 13 éves *fűgyermeket* és az ezen örömnapi alkalmából tartott lakomát. Ez a kor keleti mértékkel mérve megfelel a férfinemnél a teljes pubertás korának, ekkor lesz a zsidó ifjú

magán- és vallásjogilag nagykorúvá. Már az atyák mondásai említik: '13 esztendősen korban a vallási törvények teljesítésére van a fiú kötelezve.' Mindeddig az apa felelős fiáért, ezentúl egyéni felelősséggel bír az ifjú, az apa ezért mondja ilyenkor az ortodox rítusban ezt az imát: 'Áldott legyen, ki az érette viselt felelősség alól feloldott.' E vallási téren való önállóság megnyilatkozik abban, hogy az ifjút nyilvánosan a Tóra elé szólítják. A modern istentiszteleteknél ez mind jobban ünnepélyesebbé válik s fokozódik ajándék által, melyet rokonok és ismerősök küldenek. Régen az ünneplő ifjú nyilvános előadást tartott a zsinagógában, rendszerint a rabbinikus tudományok köréből."

Összehasonlításként jegyzem meg: engem 12 évesen, Belgiumban bérmáltak meg.

A judaizmus halálhoz kapcsolódó hittételei (eszkatológia – utolsó ítélet, mennyország, pokol) az Izraelbe visszatéréshez, a Messiás megjelenéséhez Dávid vérvonalában, a jeruzsálemi templom újjáépítéséhez, új, békés mennyország és új Föld megszületéséhez kötődik. Az utóbbiakhoz a világ nemzeteinek el kellene fogadniuk Izrael istenét (úgy hangzik, mintha az egész világtól várnák el, konok gondolat).²⁴

A zsidóság vallásával foglalkozó Wikipédia-lap⁶⁷ így fogalmazza meg a túlvilággal kapcsolatos hittételt:

„A hagyományos zsidóság hisz az 'Eljövendő Világ'-ban (*Olám Hábá*), azaz az ígért és várt Szabadító korában és a halottak *feltámadásában*, de a hitek részleteikben eltérnek. Némelyek hiszik, hogy az igazak lelkei a *mennybe* (*Gán Éden – Édenkert*) kerülnek vagy *újrászületnek* [újjászületnek], míg a gonoszok a saját maguk által készített *pokolban* szenvednek, vagy éppenséggel *halva maradnak*. Mások úgy hiszik, hogy Isten feltámasztja az igazakat, hogy a földön éljenek *miután a Messiás megtisztította a világot a 'Gonosztól'*. A liberális zsidók is hisznek az eljövendő világban és a messiási korban, de nem hisznek egy személyes Messiásban. Az egyének személyes hite az életutáni részleteket illetően meglehetősen változatosak, és *nincs semmilyen 'hivatalos' álláspont* sem. Némelyek hisznek mennyben és pokolban, de azokat csak tudat-állapotoknak tekintik, vannak, akik hisznek az újrászületésben [újjászületésben], vannak, akik úgy hiszik, hogy Isten mindent megbocsát, de vannak olyanok is, akik egyáltalán nem hisznek egy valóságos életutáni létezésben. Ezekről függetlenül megállapítható, hogy a zsidóság figyelmének központjában általában [inkább] az *erényes életvitel áll, mintsem a halál utáni jutalom elnyerésének vágya*."

Elég bonyolult, és nagyon figyelemreméltó képlet! Elismerésre méltónak találom, hogy nem korlátozza a hívők elképzeléseit, vágyait a halál utáni léttel kapcsolatban, és feltűnő, hogy a hinduizmus egyik alaptétele, az újjászületés (reinkarnáció) is beépült a lehetőségek közé. Most már nemcsak hindunak, hanem akár zsidónak is nézhetnek, amikor megoldhatatlan problémába ütközve tréfásan megjegyzem, hogy majd ha reinkarnálódok, megoldom. A halva maradás lehetősége a realitás talaján gondolkodást sejteti. Szép, az eddigi legszebb életutáni létre vonatkozó hitképlet. Nekem tetszik.

A temetésnek viszont, a zsidó temetők szentségével foglalkozó weblap⁷² szerint szigorú rendje van: zsidót csak zsidó temetőben szabad elhantolni, tilos a halottat elhamvasztani (pár éve – ideiglenesen – megengedett), nem zsidót nem szabad zsidókkal együtt eltemetni, illetve mindenkit el kell temetni, csak, hogy is van? A rabbi, *Oberlander Báruch* azt mondja, hogy a Talmud kötelez a nem zsidók eltemetésére is: „Nem-zsidó halottakat a zsidó halottakhoz hasonlóan kötelességünk eltemetni...” írja a Talmud (*Gitin* 61a. és *Rási uo.*). Ugyanakkor: „Több, mint százezer zsidó van ott eltemetve, és ők azért vették a sírhelyüket, hogy más zsidókkal együtt legyenek eltemetve. Nem-zsidókat idetemetni az mindegyikük meglopása”. Ilyen egyszerű. A zsidó temető attól zsidó, hogy ott kizárólag zsidók vannak elhantolva.

Ez eszembe juttatta a „Zorba a görög” <https://vimeo.com/164144728> című megrendítő filmet, ahol elhangzik, hogy valakit, a görög falu kurváját azért nem temetik el a közösség temetőjében, mert másként veti a keresztet. (Tetszik ugye tudni, hogy a római katolikusok a homlok és a szív érintése után először a bal, aztán a jobb vállukat érintve vetnek keresztet, míg az ortodox egyházak hívei jobb-bal sorrendet követnek.) Harmadik hazámban, Pomázon pedig a nagymagyarokat és a szerbeket elkülönített temetői szakaszokban hantolják el.

Kevés galádabb dolog uralkodik sárgolyónkon, mint a vallási gyűlölködés!

Maimonidész, muzulmán hatalom árnyékában fogalmazta meg a judaizmus főbb tételeit, amiket minden zsidónak el kell fogadnia, ha zsidó akar lenni. Az Encyclopedia of World Religions-ban találtam rá a hétköznapi olvasó számára elfogadható tömörséggel írt 13 tételre:

I.	hit az isten létében,	1.	A Teremtő Istenben hiszek.
II.	hit az isten egységében,	2.	Isten egyetlen.
III.	hit az isten eszmei jellegében (testetlenségében),	3.	Isten szellemi lény.
IV.	hit az isten örök voltában,	4.	Isten az első és utolsó.
V.	hit abban, hogy csak az istent szabad imádni,	5.	Istenen kívül senki sem méltó az imádásra.
VI.	hit a prófétákban,	6.	A próféták szavai igazak.
VII.	hit abban, hogy Mózes a legnagyobb köztük,	7.	Mózes a próféták atyja.
VIII.	hit abban, hogy a Tóra az égből származik,	8.	A mai Tóra a Mózesnek átadottal megegyezik.
IX.	hit a Tóra változatlanosságában,	9.	Nincs más Tóra.
X.	hit abban, hogy isten ismeri az emberek tetteit,	10.	Isten ismeri az ember gondolatát, tud tetteikről, megérti minden tettünket.
XI.	hit abban, hogy a jókat megjutalmazza, és a rosszakat megbünteti,	11.	Isten a parancs meg nem tartóját bünteti, a megőrzőit jóval fizeti.
XII.	hit a Messiás eljövételében,	12.	Hit az eljövendő Messiásban, és az ő várása.
XIII.	hit a feltámadásban.	13.	Hit a holtak feltámadásában.

Furcsának találtam a feltámadást, hiszen Krisztus harmadnapi feltámadása is a keresztény hitvilág egyik legvitatottabb tétele. A zsidó.com-ban találtam rá Maimonidész határozott megfogalmazására, amivel hosszasan magyarázza e tétel fontosságát: „A holtak feltámadásába vetett hit a mi tanítónk, Mózes Tórájának egyik alapvető elve. Olyan ember számára, aki ebben nem hisz, nincs se zsidó hit, se semmiféle kötődés a zsidó hithez”. Ugyanott értesülhetünk arról, hogy a zsidók írásai szerint a szentéletű emberek a Messiás érkeztek azonnal, a többiek 40 év múlva támadnak fel halottaikból. (Baloldalt van Maimonidész, jobboldalt az Enciklopédia.)

Egyik szépsége a judaizmusnak, hogy a XIV. századig nem voltak *hivatalos* rabbik! Kezdetben akárki betölthette ezt a szerepet, akár kovács vagy cipész is, ha kellő ismeretekre tett szert az írásokban. Folyamatosan nőtt a tudás szerepe a zsidó társadalomban, amit egy mondás is mutat: „Csak király fia lehet herceg, csak pap fia lehet pap, de a Tóra koronája ott hever a sarokban, és aki képes kezelni, kezelheti.” A tudás elismerése lehet a zsidóság életterejének egyik fontos záloga.

Másik fontos zálog a család ereje, a gyermeknevelés. Igen bonyolult téma, most csupán annyit jegyzek meg, hogy a család fontossága már abban is kifejeződik, hogy a vallási ünnepeket is főként családon belül tartják meg, az akár bonyolult szertartásokat is ott hajtják végre. Ami pedig a gyereknevelést illeti, én két fontos szempontot emelek ki: a tanulás fontosságát előtérbe helyezik, és pedagógiai érzékük is kiváló, tudják, hogy egyszer dicsérni többet ér, mint százszor szidni.

Ha jól érzékelem, a nők még a mai világban is hátrányokat szenvednek, a zsinagógában például – mint már említettem – külön helyük van, övük a bal padosor, a férfiaké a jobb. Nem véletlen, hogy a vallás modernizálásával foglalkozó áramlatok egyik követelése a zsinagógák belüli egyenlőség.

Nem fordítok kellő figyelmet a lélekre. Mit mond a judaizmus a lélekről?

A zsidó vallással foglalkozó Wikipédia-lap¹⁸⁸ így ír róla: „Az ortodox zsidóság hite szerint az Örökkévaló az egyetlen, személyes *Mindenható Isten*, a Teremtő, a leghatalmasabb, mindenkor jelenlévő, mindent ismerő, forma nélküli, *anyag nélküli lélek*.”

Az én lelkemnek nem egészen világos, nehéz felfogni, hogy az emberek sokaságában élő lélek maga az isten. Mindenesetre az isten testetlen!

Boyett viszont nem tartja istennek, szerinte az ember létének gyökeres feltétele, a test intelligenciájának (pszichéjének), érzelmeinek és azonosságának megtestesítője. A test része, de örökkévaló, a halálkor – mint a test gyökere – valamilyen formában további életet él.

Mivel nem vallástudománnyal foglalkozunk, ezt a kissé zavaros képletet nem boncolgatjuk tovább. A lényeg, hogy a judaizmus lényeges eleme a lélek!

Litániákat kellene írnom az étkezési tabukról, kóser eljárásokról. Most értesültem, meglepve, arról, hogy a judaizmus is tiltja a disznóhús fogyasztását, tőlük örökölhették talán a muzulmánok? A kóser eljárásokat azért érdemes megemlíteni, mert vezérfonalnak tűnik minél kisebb fájdalom okozása a leölésre szánt állatoknak. Amivel csak az utóbbi évtizedekben kezd komolyan foglalkozni a világ többi része. Hacsak nem hasonlítjuk össze ezt a motívumot az indiai eredetű vallások általános erőszakmentességével. A kóser eljárások odáig mennek, hogy nem engedik meg az anyaállat megölését az utódállat jelenlétében, mert az szenvedést okoz a csemetének.

Trump és aljas bandája ma egész más okból és módon választ el gyermekeket a szüleiktől.

Nem foglalkozom a judaizmus szentírásaival. A Héber Biblia (Ószövetség) első oldalai felébresztették bennem az ellenállást. Mesevilág. A Tóra beszerezhető az Óbudai Zsinagógánál „Zsidó Biblia: Mózes öt könyve és a Haftárak” címen. A kiadvány is öt kötet, nem látok neki, mert nem hiszem, hogy a lényegét illetően alapvetően bővülnének az ismereteim. A könyvtáramban illő helyet elfoglaló „Az igazi Talmud”-ot lapozgattam, minden judaizmussal mélyen foglalkozni akarónak ajánlom. Ha valóban a Középkor egyik legnagyobb gondolkodójának, Maimonidésznek hiszünk, miszerint minden igazhívő zsidónak a fentebb felsorolt 13 tételben kell hinnie, belőlem nem tudna hívőt faragni. Különösen a dicséret-büntetés – szinte minden vallásnál fellelhető – igazságszolgáltatási feladata, és a már megkérdőjelezett feltámadás miatt nem.

Maimonidész persze óriás volt a maga idejében, megérdemli, hogy arcképével és szobrával emlékezzünk meg róla.

Az ember teremtéséről Mózes I. könyvének 2. fejezetében van szó¹⁸⁹: „7. És formálta az Úr Isten az embert a földünk porából, és leheltet vala az ő orrába életnek leheltét. Így lőn az ember élő lélekke.” Adalék a lélekkel foglalkozó fentebbi sorokhoz: *magát leheli Ádamba az isten?*

Két kérdés is feltehető, különösebb ateista indíttatás nélkül is. Miért porból készíti a mindenható isten az embert, legfőbb teremtményét? Nem arról van-e egyszerűen szó, hogy minden nép abból gyúr alakot, ami éppen rendelkezésére áll? Mert eszembe jut a lepcsák legendája, akik a Himalája hozzájuk legközelebb eső csúcsának, a Kancsendzsungának (új helyesírás szerint Kancsendzönga) a havából gyúrnak embert és asszonyt egyaránt (másutt is megemlíttem a legendát). Vajon miért?

Teljesen elborzasztó a lélek megjelenése ilyen primitív módon. Hát a lélek nem öröktől fogva volt, van és örökké lesz egy-egy emberben, illetve hordozza őt az élet előtt és után? Miért kell akkor az orrán keresztül belé fújni (lehelni?), és *élővé tenni a lelket?* Rendkívül ritkán csúf ellentmondás! Boyett valószínűsíti egyébként, (ugyancsak adalék a fentiekhez), hogy a judaizmusban a lélek, mint az emberi lét gyökere csak folyamat eredményeként vált az intelligencia, érzelmek, és identitás tárává. Szüksége van a működéséhez a testre, de a test elmúlása után örökké fennmarad.

Forrás: [Triggerhippie4](#)

Bronzszobor Córdobában

Adós vagyok még a zsidók szellemi vezéreinek (prófétáinak) felsorolásával. Nézem, nézem a „12 Major World Religions”³ e-könyv felsorolását. Nem szellemi vezéralakokkal foglalkozik, hanem – mint a szerző írja – a zsidó vallás „kiemelkedő alakjaival”. Nem látom a bölcsességet, mert ha vallás, jobb lenne vallásfilozófusokat sorolni, nem? Mindegy, majd kiemelkedik, aki arra érdemes. Több kategóriát nevez meg: pátriárkák, biblikus vezetők, befolyásos rabbik és politikusok. Lássuk: Ábrahám, Izsák, Jákob, Mózes, már foglalkoztunk velük. Biblia, Biblia... Dávid király, aki a zsidó állam megalapítója, Jeruzsálem első építője. Minden gyerek hallott a „Dávid parittyával legyőzte Góliátot” mesészerű történetről. A zsidóság talán első jelentős uralkodója. Apja, Saul, első zsidó királyként egyesítette a 12 törzset, és erős hadsereget hozott létre, de nem bizonyult sikeres államfőnek. Dávid az Ószövetségben szerepének megfelelően széles helyet foglal el, mint az első igazán tehetséges uralkodó. Szellemi alkotóként is jelentős lehetett, csak zsoltáraiból 73 szerepel a Bibliában. A róla elnevezett zsidóság-szimbólum, a hatágú csillag állítólag a kelet-európai zsidóság szülötte. Most beiktatok néhány sort a róla szóló magyar Wikipédia-lapból⁸², ami durván megkérdőjelezi szerepének ilyen méretű nagyságát:

„Az újabb irodalomtudományi és archeológiai kutatások alátámasztják, hogy a Dávid és Salamon királyok bibliai alakja valójában nem áll fedésben lehetséges történelmi alakjukkal és korukkal. Dávid idején egyiptomi vagy asszír szempontból Jeruzsálem pusztán egy kis provincia lehetett, mintegy 1500 lakossal. A Biblia a két király korszakát, mint aranykort mutatja be, de Sámuel két könyve bizonyosan sokkal később íródott: Jósias korában, I. e. 640 után. Dávid bibliai alakjának megalkotása a *keresztény krisztológiák* szerint a zsidó messiásvárás szolgálatába állított hittanítás, mert a Messiásnak a próféciaik szerint Dávid házából kellett származnia.”

Dőlt kiemeléssel arra a tényre utaltam, miszerint a trón lefokozása keresztények véleménye, tehát nyugodtan megkérdőjelezhető.

A „12 Major World Religions”³ könyvben Salamon király követi, aki kétségtelenül a zsidóság legnagyobb alakja, mind gazdagságáról, mind bölcsességéről legendák szólnak. Van olyan arab hiedelem, miszerint ő Szulejmán¹⁹⁰. Erőteljes királysága élén jelentős építkezéseket valósított meg, amik közül az első templom a legkiemelkedőbb (amit négy évszázad múlva a babiloniak leromboltak). Kicsit furán cseng az életrajzi adat⁸⁷, miszerint az egyiptomi fáraó lánya mellett 700 feleséget és 300 ágyast tartott, túltéve a világrengető oszmán és nagymogul birodalmak uralkodóinak háremein. Ugyanez a forrás említi, hogy a feleségek el is fordították a figyelmét a judaizmusról, még bálványimádásra is vetemedett, ez az egyik oka a birodalom halála utáni kettészakadásának. Kérdés, kezelhető-e szellemi vezérként, aki a zsidóság családhatyományát ennyire le...mondjuk...kezelve éli népvezéri életét? Jeles íróként mutatja be az Ószövetség. Őt tartják a rendkívüli értéket képviselő „Énekek éneke”, valamint a Példabeszédek könyve, a Prédikátor könyve és néhány zsoltár szerzőjének. Az Énekek éneke világirodalmi remek közé sorolt, igazán értékes mű!

Nem kevésbé érdekes a Sába királynővel találkozásának története, annál is inkább, mert Salamon életrajzi adataiban nincs szó szexuális kapcsolatról, míg a királynővel foglalkozó Wikipédia-lapban (két sorral fentebb, a link) élettársi kapcsolat merül fel a habokból, és Etiópia királyai között kettejük utódai is szerepelnek etióp hagyományok szerint.

Két hittudós következik a sorban: a favágó és szelíd Hillél, és a vallási keménységéről híres Sámáj határozta meg a korszakban a zsidó nép szellemi fejlődését.

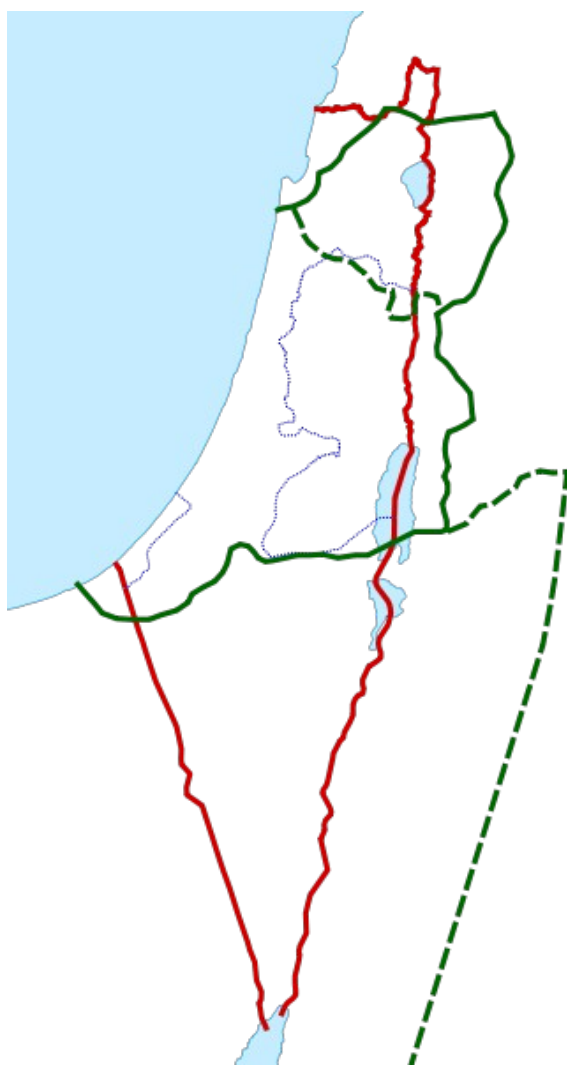
Az általánosabban, a zsidóságon kívül is ismert tudós, Maimonidész következik a sorban, akivel fentebb már foglalkoztam.

Két politikust tart legfontosabbnak a nép nagyjai közül Boyett, Dávid Ben-Gúrión-t (lengyel) és Golda Meir-t (ukrán-amerikai). Kétségtelen, hogy mindketten Izrael megalapítói és rendíthetetlen vezetői voltak, de a vallás formálóiaként ismeretlenek számomra, ilyen minőségben nem is foglalkozom velük. Ben-Gúrión-ról sokadszor említettem meg, hogy pontosan tudta, hány arab veszíti el szülőföldjét Izrael megalakulásával, és hogy ezt nem fogják ellenállás nélkül elfogadni, Golda Meir pedig minden bizonnyal kiemelkedik a világ női vezetői közül, férfiasan erőteljes kormányzása miatt. Rendkívül sikeres emberek voltak.

Ellentmondások miatt pár mondat még az izraeliták eredeti honfoglalásáról.⁷⁶ Több, egymástól évszázadokkal eltérő időpontot vizsgálnak, a legvalószínűbbnek a Kr.e. XIII. századi bevonulást tartják. Abban teljes az egyetértés, hogy általános – talán természeti csapásokkal indított – népvándorlás részeként került sor a zsidóság vándorlására, valamint abban is, hogy más vándor törzsekkel keveredve, viszonylag lassú folyamatként ment végbe.

A második honfoglalásról másutt is írtam, hogy a zsidóság vitathatatlan joga volt stabil állam-szerkezetet létrehozva visszatelepülni konkrétan meghatározott (ha megállapítható, ősi) határok közé. Nem az ő bűnük, hogy arabok (még ha nagyrészt vándor beduinok is) által lakott területen tudták csak létrehozni Izraelt. Az viszont már igen, hogy bár tudatában voltak, miszerint az általuk kikiáltott Izrael létrejöttével 700-800 ezer arabot tettek hontalanná, az ország létrejöttének első pillanatától kezdve *erőszakkal igyekeztek megoldani* az így keletkezett ellentéteket. Én legalábbis így látom, számtalan könyv és Internet-információ összegzése alapján.

Ezek a térképek talán segítenek⁷⁷:

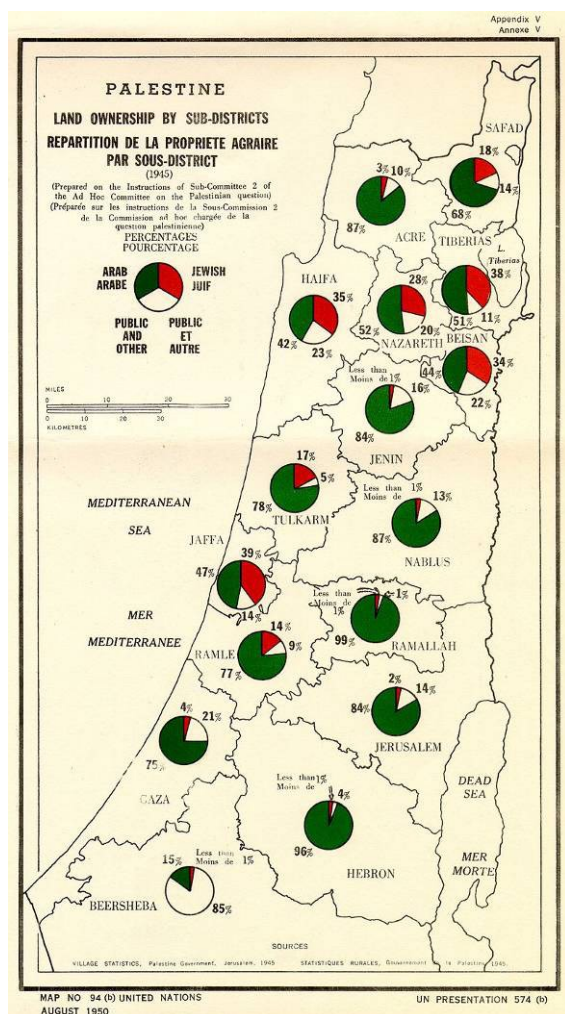

A zöld vonal a Szíria-Palesztina római tartomány, a piros a palesztinai brit mandátum, a szaggatott zöld a bizánci Palesztinák határait jelöli.

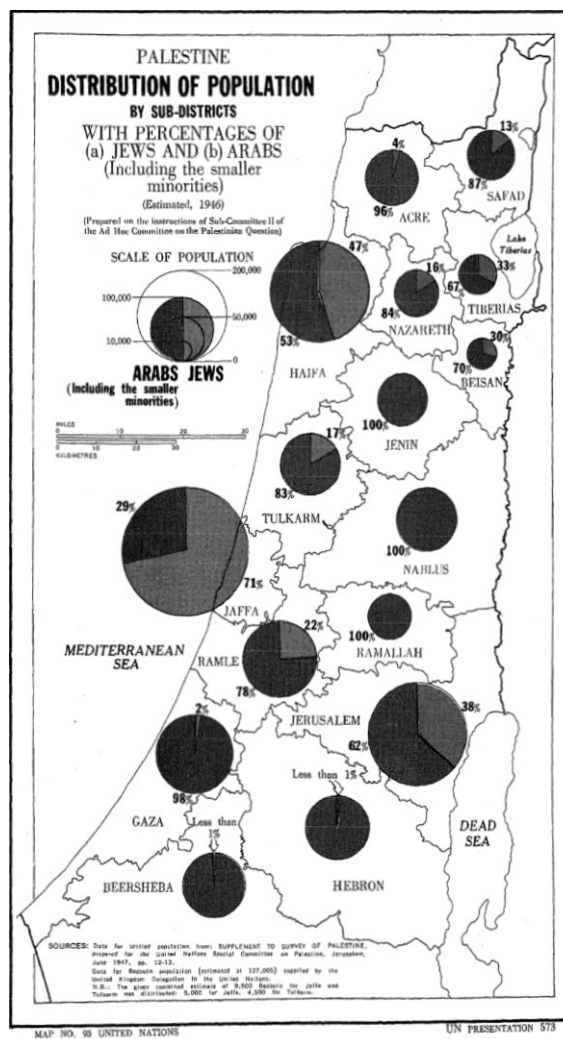

SVG UN 1947 CIA térkép, Palesztina felosztásának terve

A következő térképek közül a baloldali: Palesztina földtulajdon-térképe, 1945 (Map of Palestine Land ownership by sub-district (1945) originally published in the Village Statistics, 1945), a jobboldali: Lakossági arányok a palesztinai angol mandátum megszűnésekor, sötét: arab, világos: zsidó.

ENSZ földtulajdon-térkép,
United Nations UNISPAL weblap. Közkincs.

Egy ENSZ-térképről származtatott etnikum-megoszlás:

A lentebbi térkép a zsidó tulajdonban lévő földterületeket ábrázolja 1944 dec. 31-én. Kék: zsidó nemzeti alap tulajdona, zöld: cégek, vagy magánszemélyek tulajdona.

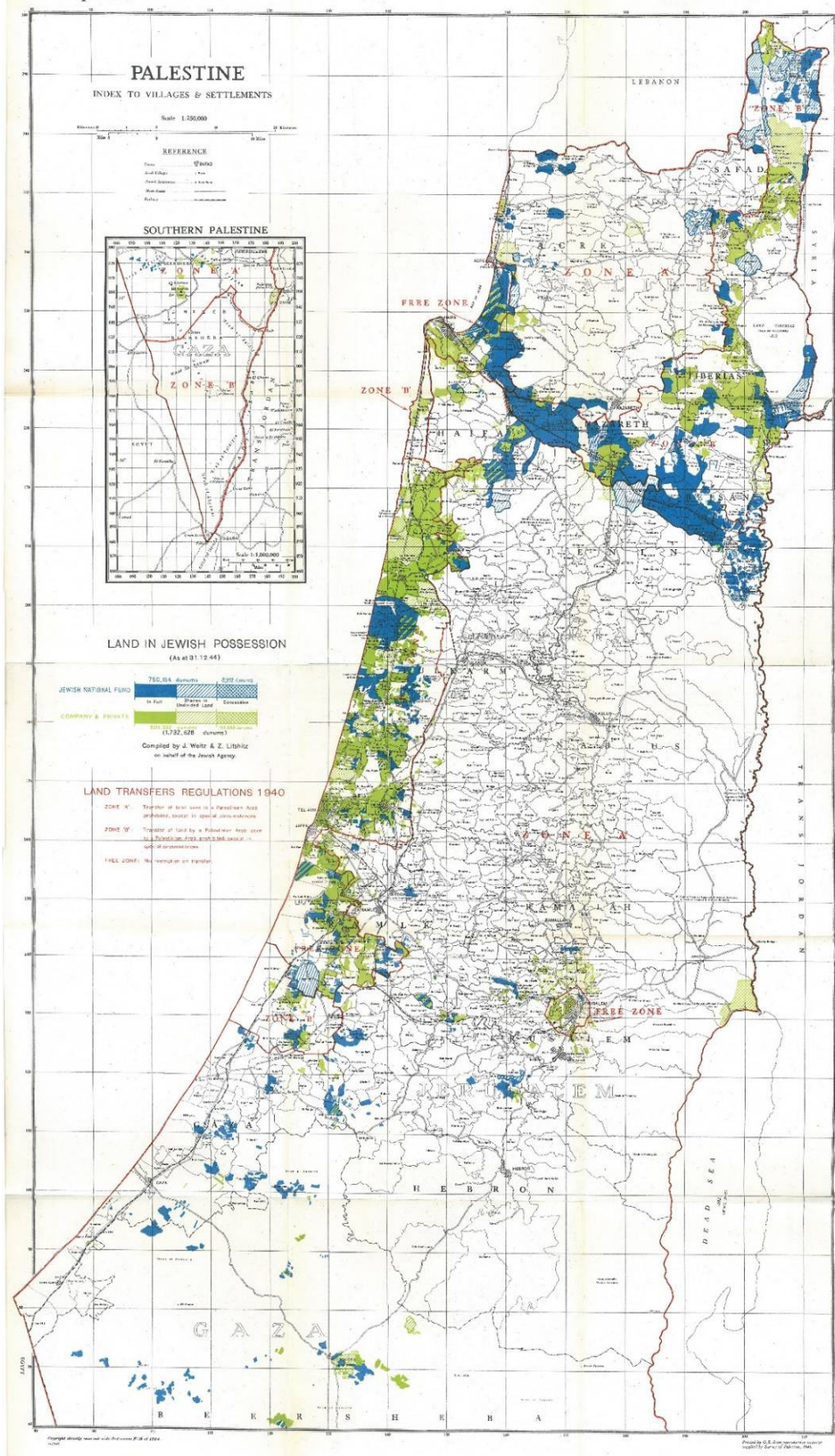
Két további tisztázás:

1. A vízszintes csíkokban a teli szakasz teljes tulajdonjogot, a vonalkázott résztulajdont felosztatlan területeken, a keresztbe vonalkázott pedig koncessziót jelent.
2. Átírási szempontból három területet jelöl meg: A – nem írható át palesztinai arabnak, B – nem írható át palesztinai arab által palesztinai arabnak (mindkét régióban kivéve speciális eseteket), Free Zone: nincs átruházási tilalom.

Nagy kérdés: ki hozta a rendeleteket? Nagy-Britannia? Egyértelműen a zsidó honfoglalást segíti az arab lakosság kárára! A térképet az „Egyesült Királyság” kormánya adta ki.

A következő oldalon látható Palestine térkép nyújtja a legjobb áttekintést. Sajnos a betűméretek nem teszik lehetővé a térkép baloldalán lévő két vízszintes sávot, amelyek a földtulajdon státuszát részletezik. A lényeg, hogy a többségi arab tulajdon fokozatosan ment át zsidó tulajdonba.

Map No. 4

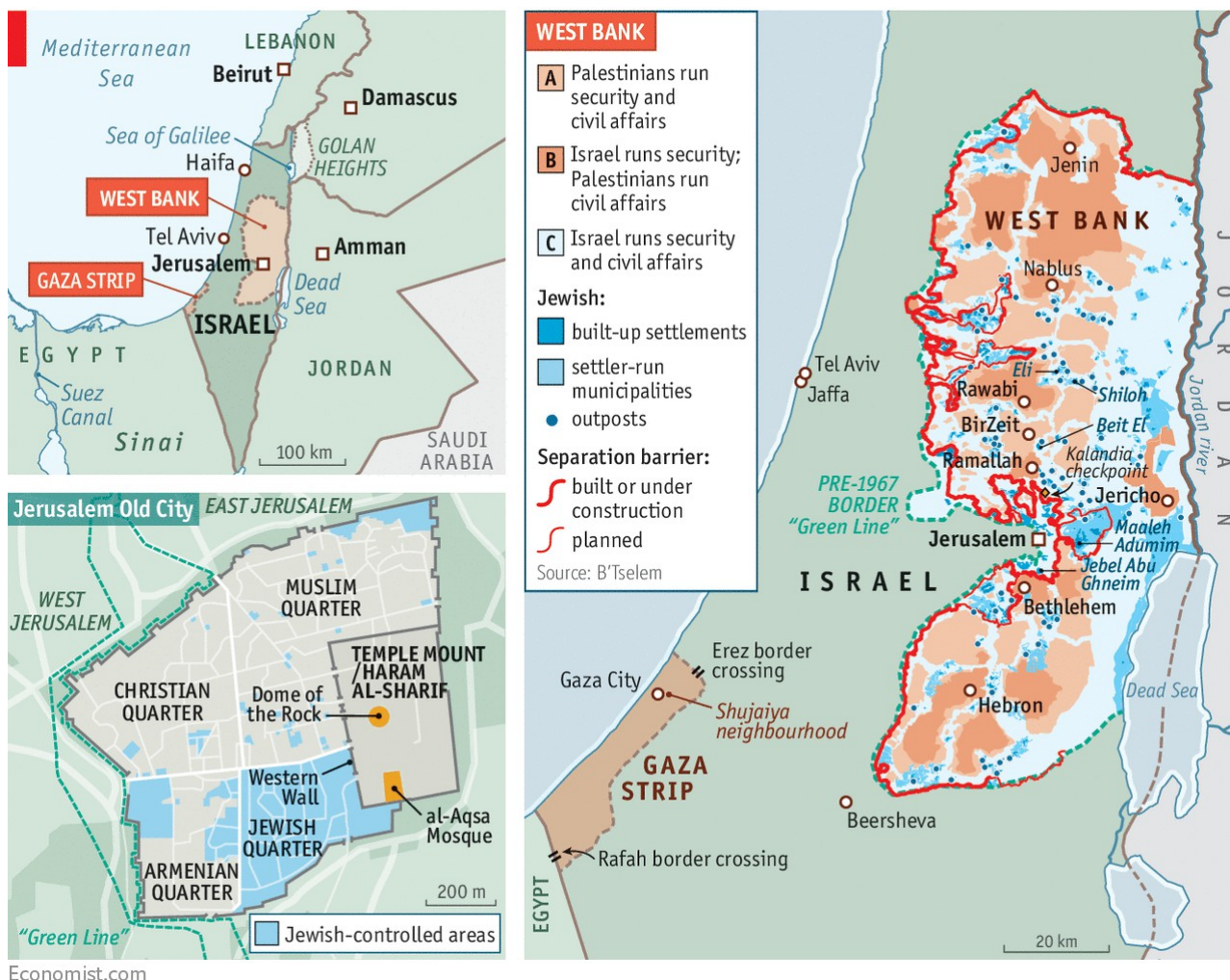
Kék: zsidó, zöld: arab

This work created by the United Kingdom Government is in the public domain.

Számomra nagy kérdés, túléli-e Izrael a szélsőjobboldali Likud és miniszterelnök vezetője, Netanjahu rasszista, iszlámellenes, regionális uralomra törő politikáját?

Három újabb hír: 1. Izrael a világ nyolcadik legerősebb katonai hatalma; 2. Izrael kikiáltotta magát zsidó nemzetállamnak; 3. térképek mutatják be, hogy Izrael a lakótelepek helyének kiválasztásával szisztematikusan szabdalja szét az arabok lakta területeket.

Íme egy térkép. Hasonlóról írták, hogy sokkolta Obamát, amikor eléje tárták:

Reménytelen...

*

Kereszténység

Szinte megoldhatatlan feladat úgy feldolgozni a kereszténységet, akár a főbb vonásaira is korlátozva a tanulmányozását, hogy minden gondolatom, szavam megtámadhatatlanul pontos legyen. A hiányos ismereteimen túl (bár lehet, a hittudomány csak zavarva) fékezi a megfogalmazásaimat, hogy a rokonaim, ismerőseim többségét érinti ez a hitvilág. Akármennyire is finoman fogok fogalmazni, elkerülhetetlenek lesznek sértődések.

Zavar továbbá, hogy előre tudom, korábbi írásaiban már foglalkoztam vele, azóta csak sűrűsödtek a vádló adatok, információk, hogy ez a vallás bizonyult a vallásüldözés leggonoszabb fegyverének, okozta a legtöbb ember halálát, szenvedését, tette tönkre a legtöbb emberéletet az emberiség történelmében.

Zavar továbbá, hogy nagy kérdőjelek veszik körül a vallás keletkezésének kérdését. Nem egy ilyen jellegű írással találkoztam korábban is, most teljesen friss olvasmány, fontosnak tűnő forrás akadt a horgomra: „*Mi a kereszténység eredete?*”⁶⁴ A szerzőn kívül külön tanulmányt igényelne az általa hivatkozott írók, művek kutatása, amire most nem vállalkozhatok. Az írás állításának lényege, hogy Jézus Krisztus nem létezett, a kereszténységnek nevezett vallás egyiptomi eredetű, hirdetője Issa (Issza), aki az egyiptomi birodalom hanyatlásának korszakában, de évszázadokkal Krisztus előtt jelent meg Közel-Keleten, legfontosabb követői a koptok.

Az egyiptomi ortodox kopt egyház volt pápája, III. Senuda, egyháza méltóságainak körében.

Nem kerülhetem ki ezt az írást, olyan állításokat tartalmaz, amik a legmélyebben hívőkben is kétségeket támaszthatnak, legalábbis a kereszténység eredetét és az egyház történetét illetően.

Természetesen mindenekelőtt a szerzőt kerestem. Sokat nem tudtam meg róla. *Lisapo ya Kama* létező valaki, szomáliai születésű néger, Afrika történelmének kutatója. Több nála ismertebb szerzőre hivatkozik, tehát érdemes odafigyelni az állításaira. Hosszú ismertetés következik. Azonnal hangsúlyozom, hogy a következő gondolatmenet leírása nem jelent azonosulást vele. Kötelességszerűen tájékoztatom a koncepcióról a kedves olvasókat.

Kezdjük Jézus Krisztussal. A következőket mondja róla, vele kapcsolatban.

Krisztus léte nem bizonyított. Eddigi ismereteim alapján – ateista létemre is – hittem benne, mint élő emberben, aki prófétaként emberileg dicséretes igéket hirdetett. Isten fiaként számomra kezelhetetlen, mivel isten létében se hiszek.

A szerző szerint szinte semmi se bizonyítható a léteire vonatkozólag. Semmit se tudni a szüleiéről, gyerekkoráról, a 12. és 30. életéve közötti hollétéről. Közbevetem: erről a 18 évről az a véleményem, hogy Indiában töltötte. Annymira sok a hasonlóság a hinduizmus-buddhizmus tanai és az ő igéi között, hogy már az, önmagában elgondolkodtató. Ha hozzátesszük, hogy a szertartások eszközei, végrehajtásuk módja is indiai eredetre utal: ott is használják ugyanis a tömjént, a gyertyát, a szenteltvizet, a virágokat, a rózsafüzért (szereztem is többfélét, hinduktól, dzsaináktól), rendkívülinek találom a felvonulások, papok kántálásainak azonos jellegét. Bár az összetett kezekkel köszöntés Indiában szélesebb spektrumban használt (nem csak imádkozáshoz), azt se tartom véletlennek, hogy a keresztények ilyen kéztartással imádkoznak. De haladjunk tovább.

Szerinte a Krisztus név nem görög (Hristos, Cristos – felkent), hanem egyiptomi, a Kher Sesheta (a misztériumok őre) torzulása. Nem is a zsidók által várt messiás, mert nincs felkenve, ami pedig a messianisztikus lét kelléke.

Semmi sem bizonyított a haláláról, még csak a kereszt formájáról sincsenek pontos információk. A haláláról mindössze annyit tudunk, hogy három nappal a halála után (milyen 3. nap? – kérdezi a szerző), üresen találták a sír-barlangot.

A *szűzen szülést* is megkérdőjelezi, később rámutatva, hogy *az egyiptomi vallásban már szereplő hittételről* van szó.

Kifejti, hogy a kereszténység írásai közül az Újszövetség mintegy felét a keresztényüldöző tarzuszi Saul írta, áttérte után, Pál (apostol) néven, Kr.u. 50-57-ben, amit aztán az egyház atyjai folytattak 65 és 115 között. Minden tanítást jóvá kellett hagyniuk a későbbi zsinatoknak, amelyek közül a niceait (nikaiai) Konstantin császár hívta össze 325-ben. Úgy tűnhet a megfogalmazásból, mintha a kereszténység kezdetét Pál apostol vezetésével az Újszövetségbe iktatott írások szerzői „költötték” volna. Ha így lenne, remek mesemondókról beszél.

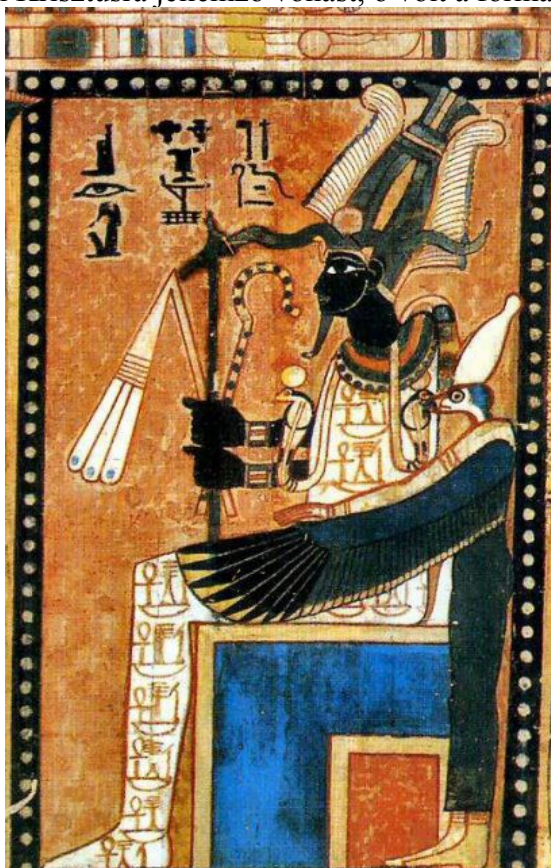
Áttér az általa, és az általa hivatkozott gondolkodók által valóságnak tartott történetekre, a kereszténység eredetére. Ezt a gondolatmenetet olvasva ismét ellenőriznem kellett, mennyire vehetők komoly forrásnak az általa felvonultatott gondolkodók.

Ezen írások közül Savant Cheikh Anta Diop könyve, a „Civilisation ou Barbarie” angolul beszerezhető az Amazon-nál (Civilisation or Barbarism), és francia eredetiben az Anis al Assiouty Sarwat „Recherches comparés sur le Christianisme primitif et l’Islam premier” című műve is kapható, tehát nem légből kapottak Lisapo ya Kama támaszai.

Többször fogok idézni Lisapo ya Kama tanulmányából, amely állítja, hogy a kutatások a Nílus-völgybe vezetnek. Anta Diop-ot idézi, aki szerint a Krisztus név nem indo-európai, hanem egyiptomi. Ő is a Kher Seshetát tartja kiinduló pontnak, amiből görög közvetítéssel lett Krisztus.

Ozirisz (Wosiré) az első lény az emberiség szellemi világában, aki jó, szenvedéseken ment át, meghalt, feltámadt, felszállt az égbe, akinek enni kell a testét és inni a véré! Az amduati piramisban, temetkezési szövegekben került elő a kenyér és bor, mint a szertartás kelléke.

Ozirisz viselt minden Krisztusra jellemző vonást, ő volt a formálója.⁸⁹

Ozirisz, az első vallástörténeti lény, aki feltámadt.

Nem illő megjegyzés: ilyen remek nevet viselt az első vitorlásom, a sztárom!

Idézetek sora következik, ritka megjegyzésekkel:

- Unas fáraó piramisában olvasható: „Idd, ez Ozirisz saját vére, edd, ez az ő húsa.”
- Történelmi kutatások igazolják, hogy Horo (Horus), Ozirisz reinkarnációja az első az emberiség történelmében, aki isteni gyermek csodálatos, szex nélküli születéséről beszélt.
- A rettenetes asszír háború után, amikor megnyűzott egyiptomiak bőrével fedtek be falakat, alakult ki, hogy „...az egyiptomiak, a 26. dinasztia korában terjeszteni kezdték Ízisz humanista és univerzális kultuszát, és tették fokozatosan uralkodó vallássá Egyiptomban és külföldön egyaránt, azzal a céllal, *hogy békét és testvériséget hozzon a világnak*. A perzsa, macedón és római domíniumok évszázadokon át csak fokozták az emberiség szenvedéseit. A nép mindenütt elszegényedett, növekedett a rabszolgák száma, a nők és gyerekek összetörtek az igazságtalanság súlya alatt. *Ízisz kultusza gyógyítólag hatott ezekre a gonoszságokra, jó üzenetet küldött a szenvedőknek, figyelmeztetést az elnyomóknak.*”
- Ízisz imádata domináns volt a Nílus völgyében, amikor idegen hatalmak (görögök, rómaiak, stb.) törtek be és foglalták el Egyiptomot.

És nincs megállás, a szerző új forrásra hivatkozik: Charles S. Finch III „The Black Roots of Egypt's Glory” (Egyiptom dicsőségének fekete gyökerei) könyvére. Teljesen ismeretlen számomra, de nem kellett sokáig keresgélnem, mígnem rátaláltam. Egyik könyvének borítóján vidám arccal néz rám. Egészségügyi kérdésekkel foglalkozik, Afrika történelméhez valószínűleg az ősi afrikai gyógyászat vezette el. Ezt a könyvét nem, de a „The Washington Post”-ban megjelent azonos című írását⁹⁰ megtaláltam! És elképesztő információk sorától kapkodom a levegőt. Aki tudja, olvassa el, mert töredékét tudom átadni itt, az alapszövegben. Mik ezek?

Számtalan tény igazolja, hogy *Egyiptom lakóinak nagy része néger volt*. (Utalok arra, hogy közhírré vált: a néger núbiai uralkodók szerepet játszottak Egyiptom történelmében.) Antropológiai és egyéb tudományos vizsgálat igazolja, hogy nemcsak az ember származik Afrikából [Ezt egyébként tudtommal már módosították *egyikre*, máshol is voltak „eredeti” ősszülek.], hanem a kultúra bölcsője is. Maguk az egyiptomiak is feketének hívták magukat, a tőlük délre fekvő területeket öregnek hívták, ami elődnek értendő. Azonos szavuk van a jobb kézre és nyugatra, valamint bal kézre és keletre. Furcsán hangozhat, én elfogadom: így az beszél, aki délre néz, ott látja az őshazát. Belső-Afrikát az istenek földjének hívták... A Noé bárkájából újra földre lépők között Noé egyik fia, Ham (az egyiptomiaknál kam a fekete), Ham fiai pedig világtájakat képviselnek: Misraim (Egyiptom), Cush (Etiópia), Kánaán (Palestina) és Phut (Punt, vagy Kelet-Afrika), és ezt az Öszövetség adja a világ tudtára. A görög írók, köztük a szemtanú Hérodotosz szemrebbenés nélkül négerekként kezelik az egyiptomiakat. Aiszkhülosz, Arisztotelész és Sztrabón is alátámasztja Hérodotoszt. Megvizsgálták több múmia bőrét, és Szaharán túli négerek pigmentjeire találtak. Végül nyelvészszel együttműködve bebizonyították, hogy az egyiptomiak afrikai nyelvet beszéltek.

Hogy megértsük mindennek a jelentőségét, tovább kell haladnunk Lisapo ya Kama könyvében.

Majdnem elfeledtem: *utalások történnek Salamon és Sába királynője kapcsolatára is, miután a királynő a mai Jemen területéről származó fekete nő volt*. Mint már írtam, egyes etiópiai regék kettejük kapcsolatától származtatják az etiópiaiakat.

Utalás történik továbbá arra, hogy *Volney szerint a Sphinx arca néger!* (Ő még épebb szobrot láthatott!)

Az *egyiptomi koptok* voltak az elsők, a fáraói civilizáció végén, akik *Ízisz imáadását terjesztették*. Ezért voltak feketék, mint őseik. A perzsák, görögök, rómaiak egyiptomi invázióját követően azonban ezek a fekete lakosok önszántukból vagy erőszak hatására keveredtek elnyomóikkal. Ennek a folyamatos keveredésnek az eredménye a ma koptnak ismert nép.

Amit Sarwat Anis al Assiouty elmagyaráz itt, az világos. *A legtöbb szertartás, amely a későbbi kereszténységben szerepet kapott, a keresztelés, gyónás (igaz, Egyiptomban halál utáni: a szív és toll mérlegre tétele), közös szent-étkezések, stb., gyakorolt volt a fáraói civilizáció utolsó szakaszában, évszázadokkal a kereszténység születése előtt.* És ki az az istenség, aki meghal, majd feltámad Ízisz imádatával összefüggésben? Nem más, mint *Ozirisz*.

A szerző idéz Apuleius Aranyszamár című csodálatos művéből. Gyorsan megkerestem a magyar fordítását¹⁹¹, ami Révay József egyenrangú teljesítménye. A magyar műfordítók általában is remek sorával közvetítették a világirodalmat kis hazánkba!

Apuleius így ír (137) Íziszről:

„Ilyen, szépségesen, ilyen felségesen, Arábia drága illatait árasztva, isteni hangján kegyesen így beszélt hozzám:

– Könnyörgéseid, Lucius meghatottak: íme, itt vagyok én, a természet anyja, minden elemek úrasszonya, időtlen idők legősibb gyermeke, istenségek legnagyobbika, szellemek királynéja, égi lakók legkülönbike, akinek alakjában minden isten és istennő egybeolvad, aki a menny ragyogó magasságait, a tenger gyógyító szellőit, az alvilág könnyes némaságát parancsaimmal igazgatom, akinek egyetlen istenségét sokféle alakban, százféle szertartással, ezernyi néven imádja a földkerekség. A legősibb nép, a phrygiaiak pessinusi istenanyának, Attica bennszülöttjei cecropsi Minervának, a tenger övezte cyprusiak paphosi Venusnak, az íjász cretaiak dictei Dianának, a három nyelven beszélő sicíliaiak styxi Proserpinának, Eleusis lakói ős-Ceres istennőnek, némelyek Junónak, mások Bellonának, ezek Hecatenak, amazok Rhamnusiának, az aethiopsok, akikre először ragyognak le a felkelő Napisten sugarai, Ária lakói s az ősrégi bölcs tanításokban dús aegyptusiak, akik külön szertartásokkal tisztelnek, igazi nevemen Isis királynőnek neveznek.”

Volney felhívja a figyelmet a számtalan istenalakra, amelyek Ízisz változatai, és nem születhettek meg egyiptomi hatások nélkül. Nekem Arábia említése is feltűnő! Aki Arábia drága illatait hordozza, nem juthat másként a felsorolt vidékekre, mint ha Arábián keresztül vándorol oda! És a legvalószínűbb kiindulópontja Egyiptom.

A 143. oldalon így folytatja:

„Mert az istennő kezében vannak a túlvilág kulcsai s az üdvösségnek oltalma; tanítását az önként vállalt halál és az ő kegye révén nyert újjászületés jelképe alatt ünnepeljük.”

Tehát *Apuleius előtt is ismert volt az egyiptomiak újjászületés, azaz feltámadás hite!*

Kicsit eltérek a témánktól, ha arra hívom fel a figyelmet, hogy az Aranyszamár, miután Ízisz főpapjának varázslata által visszanyeri emberi alakját (Lucius), részt vesz Ízisz körébe beavatáson, nem kevés pénzért. Nemsokára újra felkéri beavatásra. Nem érti, tisztázódik, hogy Ozirisz magasabb körébe fogják beavatni, ismét az ő költségére. Mivel nincs pénze, tétovázik. Erre *keményen felszólítják* (147):

„Ugye, ha valami élvezet megszerzésén törnéd fejed, könnyű szívvel elkótyavetyélnéd a ruháidat, s most, mikor ily nagyszerű szertartásokba készülsz magad beavattatni, tisztos szegénységre tán fanyalodni tétovázol?”

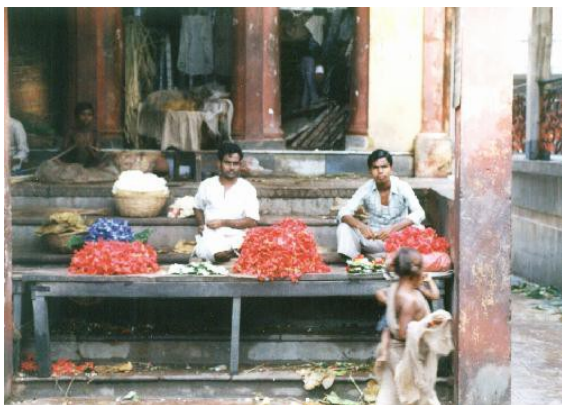
Az istenit: *ez isten nevében elkövetett zsarolás!* Az ősi, legmagasabb kultúrát képviselő Egyiptomban.

És mindez nem elég: felszólítják harmadik beavatásra (148). A magyarázat már nagyon sántít, de miközben ügyvédi munkával tisztességesen keresett, belemegy a dologba: mégiscsak ők varázsolták vissza.

Egyház, vallás, papok: pénz, pénz és pénz! Lehet, hogy Apuleius gúnyiratnak is szánta ezt a remekművét?

Az agyam azonnal berzenkedik! Eszembe jut a katolikus egyház pénzhétsége, a több évszázados adószedés, rabló-keresztesháborúkban részvétel, sőt vezetés, érsekeink mohósága, Mindszenty első szavai a rabságból szabadulva az egyházi vagyon visszaszolgáltatását követelték, Erdős szent urunk még a Mátyás-templom rekonstrukciójához se volt hajlandó egy fillért sem adni a nem kis egyházi vagyonból. Emellett *állami támogatásban részesülnek*, és nem szégyellenek még *egyházi adót* is kivetni a híveikre, sőt *perselyezni a templomi szertartások alatt*. És eszembe jut a kalkuttai (al)kirendeltség ateista (nagy ritkaság Indiában) sofőrje, Nandu, aki felhívta a figyelmem a

Káli-templomnál, ahol kecske-áldozatot is bemutatnak éppen, hogy a papoknak hordanak a hívők mindenféle, a templom istenének szánt áldozat-ajándékot, gyümölcsöt, kecskehúst, virágot, amiből valamennyit, Nandu szerint 10 százalékot megáldanak, és szenteltvíz, meg homlokjel mellett visszaadnak. És a többivel mi történik? – kérdeztem. *Valamennyit megtartanak maguknak, keveset kissejteznek, a többi visszakerül a templomhoz vezető út mentén sorakozó elárusítóhelyekhez.* Talán fotóm is van róla? Íme:

Az áldozatok árusítói. Saját felvétel.

Áldozatok a hívők fején, kosarakban. Saját felvétel.

Mivel az imádat legfőbb tárgya Ozirisz volt, az ő neve is átalakult a vallásnak behódolt ország nyelvének megfelelően. Így Ozirisz a későbbiek során Adonisz (Szíria, Főnicia), Dionüszosz, Mithrász lett.

[Mithrász egyiptomi eredete már erős túlzásnak tűnik. Valószínűbb az indiai eredet, és perzsa-görög-római útvonal, mert a hinduizmusban Mitra-ként a Rigvédában, a zoroasztrianizmus Avestájában és a manicheizmusban Mithra-ként, továbbá a görög-római mithraizmusban Mithrász-ként szerepel.]

Az Ízisz-Ozirisz kultusz nem lépte át a Közel-Keletet (mondja a szerző, pedig fentebb még földközi-tengeri szigetekről is szó volt!). Kánaánban korán megjelent a kenyér és víz: „(Genesis Chapter 14 verse 18) says that „*Melchizedek king of Salem brought out bread and wine: he was the priest of the Most High God.*”. Megnéztem Károli Bibliájában: „Melchisédek pedig Sále királya, kenyeret és bort hoz; ő pedig a Magasságos Istennek papja vala.” Tökéletesen egyezik az angol idézettel. De tulajdonképpen mit is igazol ez az egyetlen sor? Ma Melchisédek-nek írjuk, és Sále valószínűleg Jeruzsálem helyén álló város volt, Krisztus előtt 14 századdal. Melchisédek ennek a városnak, város-államnak (?) volt a papkirálya. Kenyeret és bort vitt ünnepi fogadásra! Ősrégi hagyomány tehát a kenyérrel és vízzel köszöntés, amiből a keresztény áldozás alakulhatott. További olvasmányaim alátámasztják, hogy az Eucharisztika forrásáról van szó!

Megint ugrom egyet: a kenyér azóta is a hódolat, köszöntés jele széles körben. Emlékezzünk Árpád fogadására a Kárpát-medencében – amiről Munkácsy festménye szól -, amikor tejet, gabonát, talán vizet is átadtak hódolatuk jeléül, vagy a pravoszláv *kenyérrel és sóval* üdvözlésre.

Munkácsy Mihály: Honfoglalás

Térjünk vissza Kama írásához...

„Amikor a beavatottak és fekete papok a Nílustól az ősidőkben megérkeztek, hogy terjesszék Ízisz imádatát, a békét a világnak, hirdették Palesztinában is, és azokban a városokban is, amelyekben voltak zsidók és zsidó szekták (Júdea, Jeruzsálem, stb.). (...) ...az egyiptomi tradíciók hordozója (tehát a kopt tradícióké is) egyiptomi pap volt, akit Íszá-nak (másként Issza) hívtak. Ez a név szerepel a koptok írásaiban és autentikus tradícióiban. *Ez azt jelenti, hogy a kopt tradíciók évszázadokkal a zsidó názáreti Jézus Krisztus feltételezett születése, és a keresztény korszak kezdete előtt léteztek.* (...) Az Íszá nevet tehát egyiptomi viselte, nem zsidó. Ugyanez vonatkozik Máriára is, ami az egyiptomi Meri vagy Mari névből származik (ami szeretetet jelent a fáraók nyelvén). (...) A fáraói Kher Sesheta (amiből a Krisztus név ered), a misztériumok őre (beavatottja), a Nílus-völgy papja, Issza hirdette tehát az Írisz-Ozirisz kultusz béke, felebarátság tisztelete és szeretet ígését zsidó közegekben is.”

Kama szerint Sarwat Anis al Assiouty állítja, hogy neves görög és római szerzők olyan közösségekről számolnak be írásaikban, amelyek Issza követői voltak. Ilyen Alexandriai Philón, görög nyelvű zsidó filozófus „Apology for the Jews” könyve, Josephus Flavius „A zsidók története” műve és Kaíszáreiai Euszebiosz „Egyháztörténelme”. Foglalkoznak az esszénusokkal (ez a név is Isszára utal), az egyiptomi gyógyító renddel, és több olyan csoporttal, akiknek a rituáléjai, gyakorlatai később a kereszténységben jelentek meg.

Tovább Kama írásában:

„A koptok tehát évszázadokkal megelőzték a kereszténységet, azaz tévedés első keresztényekként kezelni őket. Sohasem hívták magukat kereszténynek az írásaikban. Az első koptok nem keresztények voltak, hanem Issza követői.

Ebből következik, hogy az első, évszázadokon keresztül üldözött keresztények Issza-követők lehettek...

A kereszténység tulajdonképpen akkor született, amikor Róma megértette, hogy egységet hozó hitrendszerre van szüksége hatalmának megszilárdításához. Szerződés nem Jézus és Konstantin között, hanem Issza követői és Róma között kötött.

Ismét idézek Kamától:

„Az üldöztetés ellenére Ízisz kultuszának hirdetői népszerűségnek örvendhettek. És ez normális, miként is lehetne gyűlölni olyanokat, akik segédkezet nyújtanak a szegényeknek, a betegeknek, akik a békéért, szeretetért és igazságért küzdenek. A vallás jelentős népszerűsége okán a római hatalom számára mind fontosabb stratégiai és politikai tényezővé vált. Ezért elérkezett a pillanat, amikor szükségessé vált Róma számára, hogy hivatalosan megteremtse a Római Birodalom új vallását: a *kereszténységet*.”

Leromboltatták az egyiptomi és más hitek templomait, helyükre keresztény templomokat emeltek...

„Az egyiptomi Ízisz-templomot a római uralkodó, Justinianus a Kr.u.-i 6. században romboltatta le.”

Elkövettem azt a bűnt, hogy „megkérdeztem” a legnagyobb hindu filozófust, Radhakrishnan-t, szerinte milyen körülmények között, hatásokra született meg a kereszténység? Túlzottnak találtam ugyanis több szempontból az egyiptomi, különösen a *kizárólag egyiptomi* eredetet. A három Ábrahám-tól eredeztetett vallás hirdetőit– judaizmus, kereszténység, iszlám – felesleges lenne kérdezni...

Lássuk akkor Radhakrishnan véleményét. Nem az Antológiája a forrásom, hanem az „Eastern Religions and Western Thought”¹⁹² (Keleti vallások és nyugati gondolat), amely a linkben olvasható. Azért mérvadó, mert a legnagyobbakhoz méltón egész életében a két, egymástól messze álló szféra közelítésén, megértésén fáradozott. Megpróbálom értelmezhető módon összegezni, mit gondolt a kereszténység kezdeteiről?

Ismét nehéz szakasz következik. Számomra a megírása, Önök számára az emésztése lesz nehéz, kedves olvasók.

Radhakrishnan hosszú útra invitálja olvasóit. Elég meglepő módon Nagy Sándorral kezdi, aki Indiáig vezette hódító hadait. Annyira sikeresen tette, hogy ma is léteznek Északnyugat-Indiában népcsoportok, amelyek őt tartják ősapjuknak. Személyes élményem is meggyőzött erről. Valószínűleg a New Delhi National Museum alagsorában láttam olyan életnagyságú szobrokat, amelyekről sugárzott a görög eredet. Most ugyan kereshettem, nem találtam rájuk, de találtam utalást a görög-indiai szobrászatra, ami engem igazol. Én átöröklött művészetre asszociáltam, most azonban kiderült, hogy a görögök különféle államisággal mintegy másfél évszázadig jelen voltak Északnyugat-India régiójában, tehát tiszta görög szobrászatról is beszélhetünk. Áttekintést ad az „Indo-Greek art” Wikipedia-lap⁹². Tessék csak lapozgatni benne, görög öltözékek, életmód: tanulékonyak a népek.

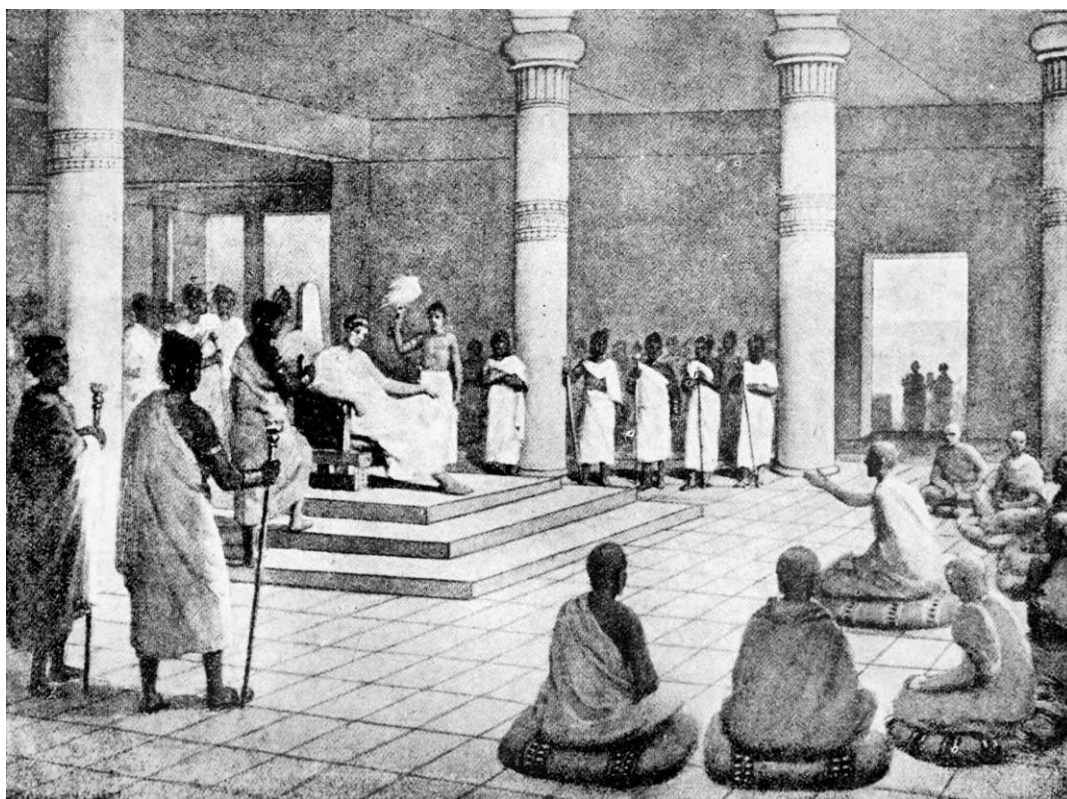
Itt van például gandharai Athéné:

Térjünk vissza Nagy Sándorhoz. A világ egyik legsikeresebb, és kegyetlen hírben álló hódítója bölcs emberi elképzeléseket is ápolt magában. Mint nagy gondolkodónk mondja, Zeusz és Athéné jó védelmezői voltak a városállamok lakóinak, de amikor a birodalma magába foglalta az akkor ismert világ jelentős részét, létrejött az ökumené, már nem tudták ellátni a feladatukat. Rendkívül érdekes, hogy hasonlóan fogalmaz a Katolikus Lexikon is. Idézem:

„**ökumené** (a gör. *oikoumené* gé, ‘az egész lakott földkerekség’ rövid formája): 1. a →**hellénizmus**ban Nagy Sándor (ur. Kr. e. 336-323) birodalma, mely kiterjedt az egész kisázsiai-egyiptomi-perzsa térségre, s végül beolvadt a →**római birodalomba**. E birod. alapvető változást hozott az ember és társad. környezetét átfogó világképben: a *polis*(városállam) áttekinthető rendje helyébe az egyetemesnek tekintett *ökumené* (oikumené) lépett. A hellén kor emberei voltak első ízben képesek arra, hogy fölfedezzék az emberiség alapvető egységét és a tökéletes emberséget, ilyen értelemben a hellénizmus a reneszánsz →**humanizmus** előzményének tekinthető. – 2. A keresztények törekvése az egységre →**ökumenizmus**. Sz.F.” (A kiemelések és rövidítések eredetiek.)

Radhakrishnan szerint a világtörténelem egyik nagy pillanata volt, amikor Sándor, nevezetes bankettjei egyikén a szívek egyesüléséért (*homonoia*), és a macedónok és perzsák nemzetközösségeért mondott imát. India számára megrendítő lehetett ez a találkozás Európa és a Közel-Közép-Kelet képviselőivel. Elindult az ismerkedés bonyolult folyamata. Az Indiában hátrahagyott görög királyságot elfoglalták a felemelkedő indiai uralkodók. Chandragupta birtokba vette egész Hinduszánt. Seleucus Nikator hozzáadta egyik lányát az uralkodóhoz, és követet küldött az udvarába, Pataliputrába. A legmeglepőbb közlései arra vonatkoznak, hogy Asóka király hittérítésbe kezdett, buddhista misszionáriusokat küldött öt nyugati uralkodóhoz: a szíriai Antiochos Theos-hoz, az egyiptomi Ptolemaiosz Philadelphosz-hoz, a macedóniai Antigonos Gonatas-hoz, a küréné-i Magasz-hoz és az epirusz-i Sándorhoz. Indiában pedig a maradék görögök indianizálása tulajdonképpen azzal ért véget, hogy legnagyobb királyukat, Menander-t (pali nyelven: Milinda) megtérítette Nāgasena buddhista tanító.

Menander (Milinda) király és Nāgasena – Public Domain

Ismét fény derült ismereteim hiányosságaira, illetve naivitásomra, és pedig kétszeresen is: egyrészt a megtérítés azt jelenti, hogy Asóka (kisebb baj) és a buddhista szerzetesek vallásként kezelték a buddhizmust, másrészt Asóka hivatalos térítést indított el, ami nem illik eddigi ismereteim

tárházába. Pedig ha Radhakrishnan így ír, és a megtérítést leíró híres Milindapanha-nak (*Milinda Pañha*) lehet hinni, akkor klasszikus hittérítésről van szó.

Bölcs tanítómesterünk további hittérítésekről ír! A buddhizmus világméretű terjeszkedése tehát nemcsak a tanok erejének, hanem szervezett hittérítésnek is köszönhető⁹³:

„A Széles út (szanszkrit: mahajána) tanításai, melyeket Buddha a felébredt szellem nagy hősei (szanszkrit: bódhiszáttva) számára adott, a nagy szkíta uralkodó Kaniska király alatt kezdtek széles körben elterjedni, aki összehívta a harmadik buddhista zsinatot Buddha igaz tanításai alapjainak lefektetésére. Ebben az időben ötszáz mester értette meg tökéletesen a Széles Út valódi értelmét. A Széles Út szutrák jelentésének terjedése érdekében ekkor alapították meg Nalandát, amely a buddhista világ leghatalmasabb és legbefolyásosabb egyetemévé fejlődött. Innen vitték a Széles Út tanításait Ázsia országaiba az elkövetkező [a következő] évezred folyamán. A kusán szkíták buddhista műveltségét a később rájuk telepedett, és az egész hatalmas birodalmukat átvett fehér hunok is tovább folytatták egy kisebb megszakítástól eltekintve. A hunok, amint azt az élő magyar hagyományból máig tudjuk, a szkíták és a magyarok rokonnépe. Ugyanezt vallja minden mai nagy ázsiai nép hagyománya és mai történetkutatása is.”

Különleges helyet foglal el az új ismereteim tárában a Ceylon királya (csakis *Sri Lanka* lehet, mert Kr.e. 2. évszázadról van szó), Dutthagamini (Kr.e.161-137) által emelt óriási sztúpa, Ruanwelli-ben. Két leírásban is megtaláltam: Marco Polo útleírásában²⁰¹, ahol a jelen könyv szempontjából fontos adatot közöl: 280 000 szerzetes vándorolt az eseményhez Kasmírból; valamint Radhakrishnan könyvében, amiben nem tudtam azonosítani a Yona (görögök neve Indiában) ország fővárosát, ahonnan az eseményre vándorolt papok számát (amit a szerző is túlzottnak tartott) 30 000-ben jelölt meg (157). Ki hibázott, meg nem mondom, Radhakrishnan Alasaddát (Alexandria) ír, míg a „*The Bhilsa Topes*,” sztupák leírásával foglalkozó mű – bár említi Alasaddát is -, az akkor még létező indiai görög királyság fővárosaként Kabult adja meg. Valószínűnek látszik, hogy csak az utóbbiról van szó.

Hát ez nagy kerülő volt, időben legalábbis. Csak a buddhizmus terjeszkedésének tisztázásával napokat töltöttem. Megérte. Tisztábban látom nemcsak a hihetetlenül békés buddhizmus, hanem általában a vallások terjedésének kérdéseit. És azt – többek között -, hogy Asóka miként érhetett el, hogy a buddhizmust államvallássá tegye.

Itt az ideje, hogy áttérjünk Radhakrishnan-nak konkrétan a kereszténység kezdeteivel foglalkozó gondolataira. Nem sokat tévővázva mondja, hogy India vallási eszméi és legendái ismertek voltak abban a körben, ahol a zsidók vallásának írásai megszülettek. A judaizmust csak akkor lehet megérteni, ha széles háttérét, a Palesztinát és Szíriát ért nem-szemita hatásokat figyelembe vesszük. Szíriában és annak északi határai felett léteztek indiai és indo-iráni közösségek, amelyek védikus isteneket, Mitrát, Varunát, Indrát és másokat imádtak a Kr.e. második évszázad közepén. A Rig Véda ezen istenei ismertek voltak a Mitanni állam hurrita népe, valamint az anatóliai hettiták előtt.

Szerinte a krisztusi kor előtt mintegy két évszázaddal a buddhizmus elérte Palesztinát. Az esszenus, mandeus és nazarénus szekták telítve lettek a lelkületével. Philo-ra és Josephus Flavius-ra is hivatkozik, akik szerint az esszenusok – bár születésüknél fogva zsidók – elvetették a házasságot, és anyagi javak tekintetében egyfajta kommunizmust gyakoroltak. Nem tartottak templomi szertartásokat, mert elutasították az állati áldozatok bemutatását. Szigorú vegetáriánusok voltak, és nem ittak bort. Nem kereskedtek, nem tartottak rabszolgákat, és Philo szerint nem gyártottak fegyvereket. Bár Mózes „Mozaik törvényét” (az Ószövetség első öt könyve) elismerték, de ugyanakkor napimádók voltak, bizonyára a fényt és életet adó láthatatlan erőt tisztelve benne. *Nem hittek a test feltámadásában, de a lélek örökkévalóságában igen. A lélek születés előtti létezésében is hittek.* Hittek az isten és ember között közvetítő lényekben, angyalokban, és gyakoroltak mágikus rituálékat, érdeklődtek okkult tudományok iránt. Misztériumaik néhány kiváltságos kegyébe tartoztak. Úgy tartották, hogy mentális fegyellemmel és koncentrációval gyógyíthatók a gondolatvilág sérülései. A szektába nehezen lehetett bejutni, szigorú iniciális rituálékon át, és ünnepélyes eskütételen keresztül vezetett a jelölt útja. Híresek voltak kítartásukról, egyszerű áhítatukról és felebaráti szeretetükről.

Nem merek Radhakrishnan-nal vitatkozni, de *mi ebben a buddhizmus?* A hinduizmus isteneinek tagadása a buddhizmus egyik alapvonása! Ráadásul a mandeusok még furcsábbak! Ma is él belőlük néhány tízezer hívő.

A mandeusok hitvilágával foglalkozó weblap⁹⁴ összegző szövegét idézem. Mielőtt megtenném, felhívom a figyelmet arra a tényre, hogy a három vallási közösség, a mostani olvasmányaim szerint gyakorlatilag összeolvadtnak látszik. A most idézett weblap „essene” (esszenus), és az idézet első sorában a mandeus tradíció és írások, mint korai nazarénus gyakorlat kerülnek említésre. Meg is változtattam az idézés tervét, közbe iktatok két sort ugyanebből a weblapból, ami a más hitekkel összehasonlítás szakaszban olvasható:

„Érdekes párhuzamok léteznek a katolikus-keresztény tradíciók és mandeusi gyakorlat között. Nem meglepő, ha az ember megérti, hogy mindkettő közös forrásból ered – a *nazarén esszenizmusból*. Egyes párhuzamok azt sugallják, hogy amiket hagyományosan tisztán kereszténynek tartottak, ténylegesen kereszténység előtti, és az *esszenusok nazarén szektájának* tradícióját képviseli.”

Nagyon hihetően hangzik, és világos utalás a három közösség összefonódására. (Megjegyzem, nem vagyok meggyőzve arról, hogy a most vizsgált nazarénusok azonosak a Krisztus első követőiként ismert, azonos nevű közösségekkel.)

Következhet tehát az összefoglalás!

„A mandeusi hagyományok és írások a nazarénus gyakorlatra vonatkozó tájékoztatások gazdag aranybányáját képezik. A korai keresztény és a modern mandeusi tradíciók közötti átlapozódások erőteljesen sugallják a kettő közös eredetét. Mivel a tradíció korai zsidó-keresztény vonulatát az uralkodóvá váló római-görög keresztény kultúra elvetette, Jeshua (szabadító, Messiás, azaz Jézus) útjának számos eredeti és fontos elemét felszámolta. A mandeusi tradíciók körültekintő elemzése lehetővé teszi sok ilyen ősi elv felfedezését a modern nazarén esszenizmus gyakorlatában. Különösen megfontolandók a következő szertartások:

- Közvetítő részvétele a keresztelezésen és más szertartásokon.
- A rituális vízbemerítés három módjának alkalmazása.
- A háromszori vízbemerítés, felkenés és megítatás alkalmazása.
- A tisztaság és tisztátalanság törvényei és egyes elemei az étkezési szokásokban.
- Az öltözet egyes részletei és a testápolás (hajviselet) törvényei.
- A halottak felkenése, gyászszertartás, pecsétek elhelyezése a testen, és 49 napig tartó rekviem-szertartások (szerepelnek a Tibeti Halottaskönyvben⁹⁵ is).
- A papságra jelöltek előkészítésének, és rituálék lefolytatásának néhány eleme. Folyóvíz, kunyhók, virrasztások, stb. használata.
- Horoszkópok használata a papjelöltek spirituális nevének meghatározásához.
- Néhány gnosztikus fogalmuk és az angyalok segítségül hívása, valamint a sötétség ördögűzése.”

Sajnos ez is arra utal, hogy nem buddhista befolyás alatt álltak ezek a Krisztus előtti vallási közösségek. Töredelmesen bevallom, hogy más hatásokat se tudok letapogatni, inkább önállóan alakuló, ősi eredetű hitrendszereket látok bennük.

Radhakrishnan említi, hogy a zoroasztrianizmus istene, Ahura Mazda is ismert volt ebben a Krisztus előtti periódusban, és talán nagyobb hatást gyakorolt az uralkodó gondolkodásra, mint az indiai eredetű vallások?

További érdekesség, hogy Boyett szerint Hippói Szent Ágoston Platón filozófiáját ültette be a kezdeti keresztény tanokba... Ez azonban már a Krisztus utáni egyházépítés témakörébe tartozik!

Itt kellene foglalkoznom Benedikty Béla „Názáreti”¹⁹³ című könyvével is, amiben a szerző a gyermek Jézus cselekedeteit világítja át röntgen-szemmel, és elég hihetően azt vezeti le, hogy létező emberfiáról van ugyan szó, de semmiféle módon nem akart isten fiának, mindenkinél bölcsőbbnek

mutatkozni, a csodái ugyan érdekes mozzanatok voltak, de ő maga nem akként kezelte őket, végül nem törekedett se világi, se égi hatalomra. Izgalmas olvasmány, ajánlani tudom!

Mit mond Benedikty Béla a „Názáreti”¹⁹³ című könyvében? A hátoldalon kérdéseket tesz fel:

- A történelem legismertebb és legcsodálatosabb alakja egyszerű, tanulatlan ács lett volna?
- Aki mégis a legnagyobb hatással van az emberiségre 2000 éve?
- Akiről felnőttkoráig semmit nem tudunk, csak az Újszövetség ismert meg velünk néhány csodát, és sok, nem túl szellemes mondatot, amikkel tanított?
- Ezért nem ölnek meg senkit. Ha elfogadjuk, hogy megszületett (Názáretben, nem Betlehemben), és meghalt elítélve, keresztre feszítve, akkor azt is kellene tudnunk, milyen volt valójában?
- Mit tett, amiért gyűlölték és meg akarták ölni?

És a könyv érdekes válaszokat ad a fiú 9 és 19 éves kora közötti életéről.

A 320 oldalas, rendkívül érdekes könyv a válasz. Lehetetlen jelen könyvben összefoglalni. Talán segít az olvasónak eldönteni, elolvassa-e, ha idézem Benedikty záró sorait:

„Bent az erődudvaron Gideón felállt. Most egy pillanatra odafordult Valerius Gratus-hoz, és azt mondta, értsd meg, nem fogunk áldozatot csinálni szóra sem érdemes alakokból. Sem abból, aki názáretinek adta ki magát, nyilván, mert figyelmet akart kelteni maga iránt, sem abból, aki gyáván elbújt egy senki mögé.

Gideón elindult a kapu felé. Valerius Gratus utána kiabált.

De hát ki az a názáreti? Mi a neve?”

A 193. link a teljes könyvet tartalmazza!

Fontos ponthoz érkeztünk. Illene véleményt nyilvánítani a hosszasan taglalt két befolyás-elméletéről. Vajon tényleg Afrikából kapta-e a Közel-Kelet, majd Rómán keresztül Európa Krisztus apostoli figuráját, ami a kereszténység megszületését jelentette, illetve lehetett-e komoly hatása a Keletről, elsősorban Indiából terjesztett tanoknak a kereszténység alakulására?

Talán hallgatni arany lenne ezúttal, mert ennyi a fegyverzetem, amit fentebb felvonultattam, és ez bizony nem erős forrás. Mégis megkockáztatom a leírtak értékelését, hangsúlyozva tévedések lehetőségét.

Valószínűnek tartom, hogy a judaizmus környezetében nemcsak ez a két jelentős hatás érvényesülhetett, hanem olyan világot élt az egész akkori történelmileg értékelhető emberiség, ami kitörni készülő vulkánhoz hasonlítható. A népvándorlások, óriási erőket mozgató háborúk új és újabb gondolatokat szültek, amik a vulkán gyomrában, gyomraiban érlelődtek, majd kisebb-nagyobb mellékkraéteket formálva a felszínre törtek. Érleltek valami nagyobb változást, ami a hitrendszerre alakuló gondolatvilágok többségében szellemvárás formájában fejeződött ki. Elnézést a szellemvárásért, de talán jobb az istenvárásnál, mert az esetek többségében nem nevezték istennek a várva várt szellemi óriást, népvezért: messiásokat, prófétákat vártak, talán csak az éppen vallásként viselkedő buddhizmus jutott el Maitreya-hoz, a 30 000 év múlva megjelenő (földre szálló) istenig. Létezhetett a nagyon okos zsidó fiatalember, aki 18 éven keresztül szívta magába – akár Indiában, akár Egyiptomban, akár a három istenfélő közösség valamelyikében – az erőszakmentesség filozófiáját, bizonyos bűvészkedést, és botladozott a nagy elvárások özönében, ami végül (kereszt- vagy nem kereszt-) halálához vezetett. Ezt a messiásvárókat megzavaró eseményt aztán okos, ravasz, sőt dörzsölt történelemírók, mesemondók kihasználták, és *három évszázadon át építették az új isten alakját*.

Nem nehéz eljutni eddig a következtetésig, ha rátalál az ember Radhakrishnan könyvének¹⁹⁴ 177. oldalára, és nem nagyon meglepődve olvassa Buddha istenné varázslásának technológiáját. Amit egyébként minden istenség megalkotásánál alkalmaztak előtte, azóta, és folytatja a világ királyok, császárok, diktátorok, más emberiség-rontó alakok megformálásakor.

Olvassuk együtt:

„Közel ötszáz évvel Jézus előtt Buddha vándorutat járt a Gangesz völgyében olyan életutat hirdetve, ami megszabadítja az embert a tudatlanság és bűn rabsága alól. Halála után másfél évszázaddal *rendszerezték életének és halálának hagyományát*. Természetfeletti módon fogant, és csodával született. Az apját angyal értesítette a várható eseményről, és – a Lalitavistara szerint – ‘a királynő engedélyt kapott harminckét hónapig tartó szűz életvitelre’. Születése napján egy brahman pap megjósolta eljövendő nagyságát. Asita a buddhista Simon. A légből érkezve tett látogatást Gautamánál. Simon ‘a Lélekkel érkezett a templomba’. Amikor megkérdezte az angyalokat, minek örvendenek, azt felelték, hogy ‘örvendenek és határtalanul boldogok, mert az eljövendő Buddha az emberek boldogulására és jólétére született’.”

Folytathatnánk, mert tovább ragozódik Buddha élete főbb történéseinek szépítése, azaz torzítása, de ennyi is elég, hogy meggyőzzön minket az istenépítés művészetének létezéséről, és arról, hogy Jézus istenné válása is történhetett hasonló praktikákkal.

Megjegyzem, a királyok, császárok és diktátorok „építése” nehezebb feladat, életükben, és uralkodásuk első időszakában kell sikerrel megvalósítani.

Fontos áttekintenünk a kereszténység főbb tanait:

A teremtés: a világmindenség a semmiből, 6 nap alatt, Ádám porból, Éva Ádám oldalbordájából teremődik. Az egyház fokozatosan jön rá a hat nap alatti teremtés primitív voltára, és áttér korszakokra.

Az isten: mindenek feletti, jóságos, mindenható teremtő, aki kapcsolatot akar az emberiséggel. Egy isten van, akit három személy testesít meg: az Atya, a Fiú (Jézus) és a Szentlélek, ez a Szentháromság. Nemcsak én nem értem, a kétkedők sem, és a hívők többsége is csak elfogadja. Érdekes a hinduizmus három főistene (Bráma, Siva, Visnu) szentháromságához való hasonlóság.

A Szentírás: az Ó- és Újszövetségből álló Biblia, ez az írás és a templomi hagyomány alkotják a keresztény teológiát és erkölcsi gyakorlatát.

Az etika: Jézus tanításainak és példájának követése. Jézus tanítása szerint az engedelmesség legmagasabb foka az isten teljes szívvel, értelemmel, lélekkel és erővel szeretete, és a „szeresd felebarátodat mint tenmagadat” tanítás követése, ebbe a körbe tartozik a judaizmustól átvett tízparancsolat, ami 7 parancsból (ne ölj, ne paráználkodj, az isten nevét hiába ne vedd, csak a te istenedet imádd, ne lopj, ne hazudj, mások tulajdonát, feleségét ne kívánd) és 3 instrukcióból (csakis az istent imádd, tiszteld a szüleidet, és a hetedik napot tartsd szentnek) áll.

A megváltás: az eredendő bűn Ádám és Éva vétkeből eredően minden emberrel vele születik, de a megváltás alóla elérhető, ha valaki hisz abban, hogy Jézus isten fia, és hogy halottaiból feltámadott. Nem általánosan hirdetett a keresztény felekezetek között, a judaizmusban se szerepelt, és nincs tudomásom arról, hogy bármely más vallás ilyen büntudattal indítja útjára újszülöttjeit. A kereszténység „építőinek” egyik legszerencsétlenebb tette hívőivel szemben!

A halál, és ami utána következik: aki elérte a megváltást, mennybe kerül, ahol örökké élvezi isten jelenlétét, aki nem érte el (bűnös maradt), az örök büntetés helyszínére, a pokolba kerül, az istentől elzárva (ez sem általános). Majdnem minden vallásban megtalálható. A hatalomgyakorlás egyik fontos kelléke: félelmet kell kelteni a nyomorult halandóban, akkor könnyebben elfogadja, hogy a feje fölé kerülő csizma esetleg nem tapos le rá.

Az idő végezte: Jézus második eljövetele történik meg az idők végezetével (a világvégén), harsonák kíséretével ereszkedik le a mennyekből, feltámasztja a megváltottakat, legyőzi a Sátánt és a gonosz erőit, és új királyságot alapít a megreformált Földön. Az élő hívőket isten boldoggá teszi, és mennybemenetelt biztosít számukra, hogy találkozhassanak Jézussal. Sokan jósolnak világvége időpontokat, félreértve, vagy félremagyarázva bibliai tételeket. Ez a tanítás is a félelemkeltés stratégiájának része. Szerintem összefüggés fedezhető fel a világhódítók (és arra készülők) megváltást hirdetése és a vallás idő végezte ígéje között. Minden hódító felszabadítóként állítja be magát, és jobb világot ígér...

A *lélek*⁹⁶: A lélek meghatározása nem létezik. A rá vonatkozó értelmezések, magyarázatok ősidők óta napjainkig annyira kaotikusak, hogy ember legyen a talpán, aki felfogja, miről is van szó. Egyszerű megoldásként utalok a magyar Wikipédia lapra.⁹⁶ Hogy ne érjen ostobaság vádja, több megjegyzést teszek:

1. A kereszténység dogmával oldotta meg a bizonytalanságot. Idézem a lap „Középkorban” alcím alatti szövegét:

„A Vienne-i zsinat (1311) úgy határozott, hogy az addigra amúgy is elhalványuló szellem fogalmát, illetve a szélsőséges platónizáló *kettős lélek* fogalmát eltörli, és bevezeti helyette azt a dogmát, hogy az embernek csak *teste* és *lelke* van, és a *léleknek vannak szellemi tulajdonságai*.

Az ezt követő bibliafordítások alkalmazkodtak is ehhez a dogmához, és a szellemet következetesen léleknek fordították, például Jézus kereszthalálánál. Ahol a *Szentlelket* olvashatjuk a magyar fordításokban, ott is eredetileg *Szent Szellem* szerepel, amelynek a különféle keresztény irányzatokban eltérő a jelentése.”

Rendet tettek, az biztos. *Kikapcsolták a pszichét* például. Mégsem tartom jó megoldásnak, mint ahogy egyetlen dogmát se fogadok el: a gondolkodás – és ezzel a haladás – gyilkosai.

2. Nem világos számomra, hogy ezzel meghatározták-e a lélek mibenlétét. Amennyiben ezzel a lelket, mint *isten szellemének porcikáját* definiálták, *milyen szerepet játszik a lélek az ember automatikus szellemi megnyilvánulásaiban* (riadalom, meglepődés, stb.)?
3. Az előző ponthoz hasonlóan kérdés marad akkor *a lélek helye a testben, a lélek örökkévalóságának kérdése, a lélek szerepe az agyfunkciókban* (gondolkodás, a test irányítása, stb.)!

Egyetlen hitrendszert ismerek, amelyik nem foglalkozik a lélek kérdéseivel: a buddhizmust. Elgondolkodtam az állításomon, mert a dzsainizmus is majdnem azonos hitvilágot képvisel. Megkérdeztem az Internetet, és három weblap is azonos álláspontot foglalt el.^{97,98,99} Hogy teljesen egyedülálló-e, azt a Lélek Wikipédia-lap¹⁸⁰ szerkesztőitől kérdeztem meg, akik egyedülként foglalkoznak a „lélektelen” hitvilággal, és ezt mondják:

„A buddhizmus tanítása elutasítja az örökkévaló lélek létezésének gondolatát, itt a ‘lélek nélküli újjászületés tana’ jelenik meg (lásd: *anatta*). Eszerint nem léteznek egyes lelkek elkülönülve egymástól, a dolgok és jelenségek csak más dolgok és jelenségek függvényében léteznek. Amint a dolgok és jelenségek létezését fenntartó okok elmúlnak, a dolgok és a jelenségek is velük múlnak. Ez a *függő keletkezés* elmélete.”

A dzsainizmus hisz a lélekben!

Haladjunk tovább a vallás szertartásokkal gyakorolt, azokkal kísért tételeihez.

Szertartások, és szentségek. Mik, és mire szolgálnak?

Templom, mise, szentmise: A templomok az istenimádás, az istennel lélekben találkozás színhelyei. A bennük gyakorolt szertartások mély benyomást tesznek a hívőkre, nem hívőkre egyaránt. A növekvő méretek és belső pompa gazdagodása évszázadokon keresztül az egyházi, sokszor az egyházi-világi hatalom elfogadtatásának eszköze volt (és maradt ma is, több országban, például Oroszországban). Minden ésszerűséget nélkülöz azonban több vallás templomának csodálatosan pazar külső-belső gazdagsága, mint például a Szent-Péter székesegyház Rómában, a Szent Pál székesegyház Londonban, a hihetetlen pompával berendezett sevillai és toledói katedrálisok, Gaudi „Sagrada família”-ja Barcelonában, a Szent Izsák katedrális Szentpéterváron, a ranakpuri dzsaina márványtemplom... Hibáztam! Rég megértettem, nem értem, miért írok mást? *Minél nagyobb a pompa, gazdagság, amit felmutat az elit, különösen a világi és egyházi hatalmasságok, annál nagyobb az alázat! Földi világunkban ez az ésszerűség!*

Valamennyi növeli az emberek bámulatát, készségét a *szentmise, mint szertartás* befogadására. Leglényegesebb eleme az áldoztatás, ami ostya és borba mártás jelképekkel az isten testének és vérének fogyasztását jelenti. Óriási meglepetés számomra, hogy más hitrendszerek is járták ezt az utat. Csak emlékeztetőül: az egyiptomiak Unas fáraó piramisában ezt hirdették: „Idd, ez Ozirisz

saját vére, edd, ez az ő húsa.” Nem zárható ki, hogy a kereszténység valóban vett át hiedelmeket, hittételeket az egyiptomiaktól.

Oltáriszentség: És az előző pontban leírtak jelentik az oltáriszentséget. A keletkezéséről idézek Müller Lajos „Az Oltáriszentség” könyvének „Az Oltáriszentség alapítása” részletéből: «Az alapítás szavai pedig a következők: „Midőn pedig vacsoráltak, vevé Jézus a kenyeret (hálát ada Lk 22,19), megáldá és megszégé és adá tanítványainak és mondá: Vegyétek és egyétek: ez az én testem (Mt 26,26; Mk 14,22), mely érettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. (Lk 22,19) És vevén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan: mert ez az én vérem, az Újszövetségé, mely sokakért (érettetek Lk 22,20) kiontatik a bűnök bocsánatára. (Mt 26,27.28; Mk 14,23) És ivának abból mindnyájan” – szövi közbe Márk (14,23).

Vegyétek, íme ez az én testem, ez az én vérem! Vegyétek! Nektek adom. Egyétek s igyátok!» (Eredeti kiemelések, rövidítések.)

Milyen nehéz is a vallások mindent behálózó pókhálóján megtalálni a kapcsolódó pontokat! Hiszen itt van egy fontos csatlakozási pont: nem kellett egyiptomi papoknak, hittérítőknak eljutniuk a zsidósághoz, és megteremteni a kereszténység hitrendszerének fontos tételeit, hiszen a zsidóság közel 400 évet egyiptomi rabságban töltött, volt ideje és lehetősége tanulni! Rokoni kapcsolatok is születtek a fáraó családjával, egyesek a Kivonulás legfőbb okának a kiugró gyorsaságú meggazdagodásukat tartják. Ez mind szoros kapcsolatokat feltételez, biztosra vehető, hogy a vallás elemei – majd áttételesen a kereszténység tanai – sokat köszönhetnek Egyiptomnak.

Keresztelés: Ősi eredetű beavatási szertartás, már Krisztus is átesett a keresztelésen. Fentebb részletesen foglalkoztam vele.

Bérmálás: Felkenés, férfiúvá fogadás szertartásainak egyik változata.

Gyónás, bűnbánat, penitencia: *a gyónás az egyik legnagyobb gazemberség a vallások egész világában. Milyen gonosz agyvelő találhatta ki, hogy a hívő katolikus (a protestánsok elvetették) többnyire az őt jól ismerő, és nem feltétlenül „szent” papnak feltárja valós, de néha akár kitalált (fiatalkorúak ütemezett gyónása esetén, például) takargatnivalóit, lehetetlen felmentés reményében, kiszolgáltatva magát ugyanolyan gyarló felebarátjának! Milyen rettenetes következményeknek teszi ki magát a gyónó, a világirodalom foglalkozik is vele. Azonnal be kellene szüntetni ezt az embertelen gyakorlatot! Minden hívőnek ajánlom, azonnal hagyjon fel a gyónással! A véleményemmel szöges ellentétes lépéssel erősítette meg a gyónás gyakorlatát a Vatikán, 2002-ben, amikor a későbbi pápa, Ratzinger megfogalmazásában így nyilatkozott: „...a személy számára gyakran nehéznek tűnhet bűneinek megvallása, mivel megalázza büszkeségét, szembeül saját gyarlóságával. Ugyanakkor éppen erre van szükségünk, ezért szenvedünk, ezért zárkózunk be ártatlanságunk álomvilágába. A pszichiátriai terápiák során a pácienseknek legbensőbb énjük súlyos és veszélyes terheit kell felszínre hozniuk. A bűnbánat szentségében a gyónó bizalommal Isten irgalmas jóságára hagyatkozik, amikor megvallja vétkeit. Így a gyónás a megszabadulás tapasztalata, amelyben a múlt súlya tovatűnik, Isten kegyelme minden alkalommal visszaadja szívünk ifjúságát.”* (Az utolsó sorok kiemelése eredeti.)

Borzalom, átkozott sötétség!

Betegek felkenése: Szerepel a kereszténység szentségei között. Nem sokat tudok róla, illetve a haldokló utolsó kenetéről igen. Legjobb, ha idézem a Magyar Katolikus Lexikont: „**betegek kenete**, *szent kenet, utolsó kenet* (lat. *unctio infirmorum*): a betegek szentsége, a hetedik a →hét szentség közül. – Általa a beteg a Szentlélek kegyelmét kapja, amely az egész embert segíti és tökéletesíti: megerősíti az Istenbe vetett bizalomban, erőt ad a kísértések ellen, s alkalmassá teszi arra, hogy betegségét erős lélekkel viselje, sőt, küzdjön egészségéért, ha az szolgál üdvösségére, ill. kérje és elfogadja a →jó halál kegyelmét, ha Istennek ez az akarata. Az →élők szentsége és a →holtak szentsége egyszerre. – *I.* Isten a földi embert fogadta gyermekévé és tette a megváltás kegyelmeinek hordozójává. A kegyelmi elhivatottság azonban nem szüntette meg az élet természetes adottságait, terheit és veszélyeit, így a kísértés, a bűn és a betegség állandó fenyegetését sem. Jézus messiási küldetésének egyik nagy jele a betegek gyógyítása, s apostolaitól is elvárta, hogy

gondjuk legyen a betegekre (Mt 10,8). Márk leírja (6,13), hogy a betegeket olajjal kenték meg. Az olajat általánosan használták a fájdalom enyhítésére, de itt a megkenés a karizmatikus gyógyítás eszköze.” (A kiemelések, rövidítések eredetiek.)

Hogy a fészkes fenébe is! Meghagytam négy linket is, nem árt beléjük nézni, *hogyan lássa az ember, mennyire fel van fűzve valami istentelen ideológiára*. Ha élete során nem mindent teljesít a vallás/egyház előírásaiból, mindenféle szenvedéssel ríogatják! Még a kegyelmi (jó) halállal távozónak is a kínok kínját nyújtó tisztítótüzőn kell átvergődnie, hogy a Nagy Isten színe elé kerülhessen. Annyira kifejezők a linkek, hogy a „jó halál” első sorait be is iktatom ide:

„**jó halál** (gör. *euthanaszia*, lat. *mors bona*): a földi élet →kegyelem állapotában történő befejezése, olyan →halál, mely után a lélek a →tisztítótüzőn át (v. közvetlenül) Isten látására, a mennyek országába érkezik (→színelátás). A jó halál tehát nem a szenvedésektől mentes halál, amint ezt az →eutanázia 20. sz. ideológiája hirdeti, hanem az élet tökéletes befejezése, a halál *tudatos*, érett fogadása. – A jó halál föltételezi a halálra való fölkészülést, melyben kiemelkedően fontosak a szentségek (→gyónás, →Eucharisztia, →betegek kenete), ill. ha ezekhez nem tudna hozzájutni a haldokló, akkor a →tökéletes bánat. Ezek előkészítik az →ítéletre és az Istennel való végső találkozásra.”

Tessék rányitni a linkekre: borzasztó, rettenetes!! Hívők, ilyen *teljes kiszolgáltatottságban* hisztek?

Utolsó kenet: 1. az előző pontban.

Házasság: a XI. századig nem volt más, mint a polgári házasságot követő áldás, attól kezdve kötelezővé, majd egyedülivé vált, *az egyház uralkodott ily módon is a lelkeken!* Itt van megint a lélek! Mi mindennel kötözte magához a hívőket az egyház! Nem engedte meg a más vallásúakkal házasságot, a rossz házasság felbontását... Igazi, hatalmas úr a hívők felett!

Cölibátus: hasonló történet, valamelyik pápa erőltette rá a papokra, több felekezetben nem előírás (pravoszláv, görög-keleti, anglikán), *itt az eredmény: pedofília!* Legújabb olvasmányaim szerint nem volt gyors folyamat. Először a monostorok szerzetesei voltak cölibátusra kötelezettek, párhuzamosan a kolostorok nővérei vállaltak szüzi életet, és csak fokozatosan terjedt át a papságra.

A katolicizmus egyik legnagyobb bűne. Fertők, mocsok forrása, a ma mind sűrűbben napfényre kerülő pedofília embert, fiatalságot, papságot, egyházat, az erkölcsöket általában is romboló átok! Ferenc pápa a napokban intézett a híveihez bocsánatkérő levelet a legfrissebb amerikai pedofília-botrány miatt. Nem semlegesítheti az elkövetett gyalázatot!

Furcsa, de Indiában is elég általánosan elfogadott értékrend, hogy az önmegtartóztató férfiak kiemelkednek az általános emberközégből. Mahatma Gandhi hites feleséggel élve, publikussá téve a lépését, hagyott fel a szexuális élettel. Nem úszta meg vádak nélkül, amikor unokahúgait használta „mankónak”, sokan vádolták velük folytatott együttéléssel.

Minden hívő olvasónak a figyelmébe ajánlom a római katolikus egyház bűnök klasszifikációját. Két listát tart nyilván: *bocsánatos bűnöket* és *halálos bűnöket*. A halálos bűnök meg nem gyónása a pokolba vezet! Nehezen viselem már a kategorizálást, ezért linkké varázsoltam mindkét lista magyarázatát, tessék békében emésztetni...

Minden hívőnek tudnia kell néhány imát: Miatyánk, Üdvözlégy, Hiszek egy istenben... Ezekből kap a bevallott bűnök súlyától függő mennyiséget, penitenciaként a gyónó. Már a megoldás maga farizeus: istenhez fohászkodás, aminek békés, ünnepélyes körülmények között kellene történnie, ha tényleg jóságos az isten, ha létezik egyáltalán. Nem büntetésként ledarálni, ami eleve rossz, büntető istent feltételez. Nekem is kellett misére járnom, valamikor, korai gyerekkoromban gyónnom is. Hamar megéreztem a templomi tömjénillatot is elnyomó kénköves büzt, és felhagytam, első lépésként a penitencia teljesítésével, majd a gyónással is. Ismétlem: *bűnök bűne a hívőkkel szemben ez a sötétséget sugárzó eljárás!*

Valószínű minden vallás tart ünnepeket. Ősidőkben a vadászból, gyűjtögetésből élők jelentős zsákmányt, nagyvad elejtését ünnepelték étkezéssel. Egyrészt általában hosszú koplalás előzte meg a zsákmányt, másrészt nem tudták tartósan tárolni a húst, diadalittas közösségi ünnepként fogyasztották el. Minden bizonnyal ez az ősi szokás indítja ma is arra az embereket, hogy étkezéssel zárják a nagyobb családi eseményeket. A katolicizmusban: keresztelés, bérmlás, esküvő, halál. Bizony, a halotti torban is ősi eredetet érzek. Nagyon nemszeretem szokás számomra.

Az ünnepek másik forrása, oka a természetben bekövetkező változás. A kereszténységben is, az indiai ünnepekhez hasonlóan, amik közül többel egyszerűen párosíthatók.

Természetesen az egyház által elrendelt ünnepek a harmadik csoport, illetve ez a legnagyobb, mivel az ősi, természetkövető ünnepeket is „megszentelik” az egyházak.

Végül öröklődnek ünnepek, amire a Karácsony a legjobb példa, amit az északi népektől vettünk át.

Felsorolom a legfontosabb felekezeteket: római katolikusok (1,1 md), keleti ortodoxok (260 millió és nincs pápaságnak megfelelő szervezet), püspöki- és anglikán protestánsok (80 millió), evangélikusok v. lutheránusok (70 millió), presbiteriánusok és az Independentek (80 millió), pentecostális és karizmatikus protestánsok (280 millió), baptisták (72 millió). Összesen cca. 20 000 keresztény hitközösség létezik. Európában csökken a híveik száma, a fejlődő világban nő, különösen a Szaharától délre eső régiókban és Dél-Amerika egyes területein. Nem kétséges, hogy az alacsonyabb képzettséggel rendelkezőket könnyebb megtéríteni!

Hosszas mérlegelés után úgy döntöttem, hogy a kereszténység öldökléseiről, kegyetlenkedéseiről, a keresztesháborúkról, inkvizíciókról, rombolásáról szóló adatokat, információkat mellékletben foglalom össze, amelyik a II. sorszámot kapja. Annyira elborzasztó, hogy nem terhelem vele az alapszöveget. Itt maradjon békésebb hangulat.

Végül hadd idézzem a kereszténység indiai sikertelenségéről a „7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra”¹⁸⁷ című könyvemben (XI.6. alfejezet) írtakat:

„A keresztény hittérítők nem sokra jutottak Indiában. Pontosabban fogalmazva a puhább anglikán hittérítők szinte teljes sikertelenséget könyvelhettek el, a tüzzel-vassal dolgozó kemény római katolikusok az egyik legkegyetlenebb gyarmatosító hatalom, Portugália hajóján evezve, a portugál kezekben maradt Goa-Daman-Dhiu területeken a lakosság mintegy 80%-át térítették meg. Az összsiker 3%-ot tett ki a hetvenes évek indiai lakosságában, gondolom, ma ez jóval kisebb szám. Nem emlékszem, hogy Bombayban láttunk volna keresztény templomot, bár lehet, ez csak az ateizmusom következménye. Azon kívül, hogy a főként Dél-Indiából származó alkalmazottak között volt katolikus, nem lehetett érzékelni semmit a keresztény hódítók hitéletre gyakorolt hatásáról.”

Át-, vagy visszatérünk a többi valláshoz. A nem indiai születésű vallásokat általában jellemzi a gyűlölet, üldözés, terror. Most csak átvezetésként annyit jegyzek meg, hogy ma az iszlámot vádolja a fél világ a keresztények elleni gyűlöletkeltéssel. Na, de kérem: mire az iszlám gyűlölködni, támadni tudott, addigra a kereszténység már *három évszázada szórta a kénköves átkot* mindenre, ami, és ölt halomra mindenkit, aki nem hódolt be neki!

*

India vallásai és istentagadó hitei

Hinduizmus

A „7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra”¹⁸⁷ című könyvemben így írtam róla (XI.1. alfejezet):

Idézet (igen apró korrekciókkal):

Mint uralkodó vallás döntően hat az ország, azon belül természetesen a bombaywalák (bombayiak) életére. Amint haladtam az India történelmével ismerkedéssel, és a vallások felszínes-nél kicsit alaposabb megismerésével, mind kevésbé tudtam megérteni, miként lehetséges, hogy a demokratikusabb vallások, a buddhizmus, dzsainizmus előretörése, a muzulmánok elvi kasztmentessége, a szikhek béketeremtő törekvései nem tudták megakadályozni a hinduizmus visszatérését. Volt ugyanis időszak Indiában, Asóka uralkodása alatt, amikor a kasztrendszer elutasító buddhizmus államvallási státuszra emelkedett. Szinte elképzelhetetlen, hogy a háttérbe szorult brahmanok hogyan tudták visszafordítani India történelmének a kerekét, és újra beletaszítani a néptömegeket abba a mélységbe, amit a hinduizmus az emberek közötti különbségek terén, a mélységesen embertelen kasztrendszer újbóli kivirágoztatásával hozott. A kitaszításnak, elnyomásnak ez az aljas rendszere eleinte csak furcsának tűnt. Hallott az ember az étkezési szokásokról, arról, hogy a szakácsnak brahmannak kell lennie ahhoz, hogy az felsőbb osztályokba tartozók megegyék a főztjét, aztán arról, hogy minden edényt, amiben főznek, amiben tálnak, külön kell kezelni, ha brahman a fogyasztó, ezekhez az edényekhez soha nem érhetett alacsonyabb rendű ember, majd arról, hogy hamarabb túlteszi egy hindu magát azon, hogy érinthetetlen keresztényt vesz feleségül, mint azon, hogy annak a főztjét fogyassza, vagy ugyanazt az edényzetet használja, amit a felesége.

Aztán jöttek a sokkal elképesztőbb hírek, információk. Érinthetetlenekről, akik – eldugottabb helyeken – a mai napig messzire kerülnek, ha kasztbélivel találkoznak, falvokról, ahol a kutat az érinthetetlenek nem használhatják, vagy külön kutat kell teremteniük, vagy egészségtelen vizet kell fogyasztaniuk. És gyarapodtak a szörnyűbbnél szörnyűbb ismeretek, a korlátokat áthágók megcsonkításáról, megvakításáról, elüldözéséről.

Mahatma Gandhi nagyságára jellemző, hogy a függetlenség kivívása utáni egyik első lépése a kasztrendszer eltöröltetése volt. Annak immár több mint fél évszázada, de – éppen mivel kiváltságok elvesztését eredményezi a kasztbéliek számára – a mai napig élnek az aljasságok és valószínűnek tartom, hogy generációk kellenek hozzá, mire el fog tűnni. Maguknak a kitaszítottaknak kell elérniük a törvény általános alkalmazását, amihez az írás-olvasás elsajátítása, közösségek szervezése, és határozott fellépés szükséges. Az elnyomók – annak ellenére, hogy legnagyobbjaik megalkották a kasztrendszer felszámolásához szükséges törvényt – nem fogják megtagadni önmagukat, hosszú és kemény küzdelem árán maguknak a megaláztatottaknak kell felszámolniuk a rendszert. A hinduizmus irodalmát olvasva nekem nem sikerült olyan gondolatokkal, béklyókkal találkoznom, amelyek a kasztrendszer eredetét segítettek volna megfejteni. Lassú, de ősi folyamat eredményeként alakulhatott ki. Mert az, hogy egyetlen „alkotóhoz”, Manu-hoz köthető, még nem válasz a kérdésre. Mint említettem korábban, a higiéniai tabuk nőhetek ilyen irtózatossá. Rövidesen visszatérek újra a kérdésre, mert több mint egy vallási filozófia alkotórésze, átfogóbb társadalmi rákfene.

Az is nehezen emészthető, és a mai napig töröm néha a fejem rajta, hogy milyen hatalmas, kívülálló részére szinte megérthetetlen és megemészthetetlen a hinduizmus panteonja. Ha ismétlésbe keveredek is, leírok néhányat az istenek közül. A rendkívül érdekes hindu szentháromság megtestesítői, a három főisten Brahma (Brahma), Vishnu (Visnu) és Shiva (Siva). Nem csupán az ábrázolásuk, fizikai megjelenésük különbözik, hanem szellemi tulajdonságaik is, amelyek emberközelibbek, mint más vallások istenei általában. Brahmát, mint Teremtőt, Alkotót ismertetik általában, ritkábban esik szó arról, hogy ő egyben a bölcsesség istene is. Többnyire négy fejjel ábrázolják, amik az univerzum négy sarkát képviselik. Az ő szájából született a négy Veda is.

Emberközeli, hogy felesége is van: Szaraszváti, a tanulás istennője, aki fehér hattyún lovagol és vínának (veena) nevezett húros hangszeren játszik. (Milyen ősi hangszerek lehetnek az istenekkel ábrázoltak?!) Ellentéte Siva, akit Romboló-ként ismer a világ. Nandi-n, a szent bikán lovagol. Rögtön meg kell említeni két másik – rendkívül elterjedt és fontos – megjelenési formáját: ő Nataradzsza (Nataraja) is, a „kozmosz táncos”, akinek a bronz-szobra szinte mindenütt megtalálható, ahol hindu szertartásokat tartanak (talán különösen népszerű Dél-Indiában), és őt jelképezi a lingam is, a férfi nemi szerv, amely a teremtést hivatott megtestesíteni. Komoly vallásfilozófusnak kell lennie annak, aki meg akarja magyarázni az ellentmondást: az eredetileg romboló isten lingammá válva a teremtő erőt képviseli. A felesége, Párváti a hindu panteon legkegyetlenebb isten-ábrázolása, különösen két inkarnációja, Durga és Káli. Durgának tíz keze van, amelyekben egy-egy szűrő-fegyvert tart. Káli „girlandja” (nyakba akasztott virágkoszorú, girland) emberi koponyákból fűzött dísz. Évekkel később talákoztunk vele legelrettentőbb formájában, Kalkuttában, ahol állítólag (a nyolcvanas évek közepén mondták) pár évtizede még rendszeresen mutattak be emberáldozatot, akkoriban már csak kecskéket áldoztak fel neki. Sivának és Párvátinak két gyermekét érdemes megjegyezni, Ganés-t (Ganesh, Ganesha) és Szubramanja-t (Subramanya). Ganés akár Bombay jelképe is lehetne, ő az elefántfejű isten, akit sűrűn ábrázolnak patkányon lovagolva. Ő az, akinek a fejét – évekig tartó távollét után, csatából hazatérve – apja, Siva, mivel Párváti hálószobájának ajtajában, felnőtté válva találta, egy kardcsapással levágott. Megtudva, hogy a fiát ölte meg, fogadalmat tett, hogy az első élőlény fejét, akivel találkozik, a levágott fej helyére varázsolja. Így lett elefánt-isten Ganésből, akit a szerencse és gazdagság isteneként imádnak. Szubramanja, a hatfejű istenség páván lovagol, Sanuga-ként (Shanhuga) is ismert. A harmadik főisten Visnu (Vishnu), a Megőrző, akinek tíz inkarnációja van, és akit kígyó hordoz, két kezében kagylókürtöt, illetve diszkoszt tart. Laksmi (Lakshmi, Laxmi), a felesége, szép istennő (a szépség istennője?), aki Vénuszhoz hasonlóan a tenger habjaiból emelkedett ki. Ő is, Ganéshez hasonlóan a gazdagság, prosperitás istennője. Érdekes vélemény, hogy a három férfi-istenség a dravidák szülötte, míg a három fő istennőt a később bevándorló áriják hozták magukkal, és az indiai (politikai) bölcsesség eredménye, hogy összeházasították őket. Remek, tényleg hihetetlenül bölcs megoldás, ha így van. Visnu inkarnációi közül négyet sorolok fel itt: Ráma-t, Krisna-t (Krishna), Buddha-t (!) és Kalki-t. Mindegyik nagyszerű példája az indiai agyvelő gazdag fantáziájának, illetve a befogadásnak. Ráma például csupán a hetedik inkarnációja Visnunak, de az indiai eposzok egyik legnagyobbjének, a Rámájának a főhőse. Krisna a kissé vásott, vidám, a nőket nem megvető, és azok kedvence remek ember-figura. Mindig vidám, mindig fuvolán játszik, mindig körül van véve gopik-kal (zavarba jöttem hirtelen, mi is lehet a magyar nevük, de nem jut eszembe jobb, mint táncos lábú ifjú hölgyek a panteonból) és mindig kék bőrrel ábrázolják. A hindu művészetek legfontosabb inspirátora. Az igazi, vallásos hindu meg tudja nevezni 100 inkarnációját. Érdemes megjegyezni, hogy mint az életben annyiszor, kicsapongásai ellenére neki is vannak hazavárói, két feleség: Rukmáni és Szattyabama. Buddha itt is az a szent, aki a buddhizmus megalapítója. Megint a hinduk nagy toleranciájáról, bölcsességéről, óriási diplomáciai érzékéről tesz tanúbizonyságot, hogy beemelték ezt a nemisten-istent a saját isteneik közé! Minden bizonnyal ez is hozzájárult a hinduizmus „reinkarnációjához”, a buddhizmus felett aratott győzelméhez. Kalki – az eljövendő Buddhához hasonlóan – a Földön még nem járt, de valamikor majd a jövőben megjelenő, várt isten. Lófejével – aminek az eredetét nem ismerem – nem tartozik a legvonzóbb jelenségek közé, és nem találkoztam a való életben rá váró, őt emlegető indussal, de rendkívül érdekesnek tartom ezt a jövőbe tekintést. (Megkerestem Kalki-t az Interneten és a következő meglepő változattal találkoztam: Kalki emberfejjel, de fehér lovon – elődei: Árpád, Horthy -, kivont, üstökösként sugárzó karddal fog megjelenni és végképp szétcsap a gonoszok között!).

Fontos itt pár mondat erejéig megjegyzést tenni arra vonatkozóan, hogy tekintenek maguk a hinduk erre a fantasztikus isten-seregletre? A legnagyobb filozófusaik szerint, így Radhakrishnan szerint is a hinduizmus monoteista vallás. Egy istenben hisznek, akit Brahma testesít meg, az összes többi csak változat, megjelenési forma, a hívó(k) saját „elvárásaihoz”, gondolatvilágához, kényelméhez alkalmazkodó megoldás. Fentebb leírtam a hinduizmus három szinten értelmezését is, ami elgondolkodtató megközelítés!

Tessék összehasonlítani a hindu gondolkodást, a több ezer éve élő, formálódó, állandó változásban lévő vallást, amelyik a világ végtelenségét alapgondolatként kezeli, szemben a keresztény gondolkodással, amelyik két évezrede vergődik a földközponthoz való gondolkodás, a tudományos haladás elleni (sokszor véres) harc ortodox mocsarában.

Az istenekhez még egy megjegyzés. A hívőknek két főcsoportja, szektája létezik: a Visnu-hívők (Vaishnavites) és a Siva-hívők (Saivites). A homlokukra festett jelekkel is feltűntetik hovatartozásukat, természetesen főként a guruk és az ortodoxabb hívők, amikor vallási ünnepen vesznek részt. A Visnu-hívők függőleges „tilak”-ot vagy fehér csíkokat viselnek, a Siva hívők három vízszintes csíkot és néha a csíkok közepén ábrát is.

Ezzel el is búcsúzom a hindu istenektől. Lehet, hogy nem örökre.

Rendkívül érdekes a hinduizmus egyik legfontosabb hite, tana, a reinkarnációba, a halál utáni új életbe vetett hit. Az egyik fontos mozzanata, hogy ez a körforgás végtelen a hétköznapi halandók számára, csak a buddhizmusban kiteljesedő, de a hinduizmusban is megtalálható nirvána, az újjászületés alóli felszabadulás jelent menekülést az arra érdemesült szentek számára. Másik érdekessége, hogy nemcsak, illetve talán nem jellemzően emberként születik újjá a kiszorított, hanem az állatvilág, sőt a növényvilág tagjává is válhat, magyarul akár patkányként, akár fűszálként is megjelenhet a körforgás új életszakaszában. Csak mellékesen jegyzem meg, hogy számtalan egyéb megnyilvánulás is utal arra (különösen talán a dzsaináknál), hogy az indiaiak a növényvilágot is az élővilág részének tekintik. Ez a növényként újjászületés hit is az állatvilággal teljesen egyenrangúvá teszi a flórát. Azt, hogy mivé születik újjá a halott, kizárólag az előző élete határozza meg, a jósága, jótettei, az embertársaival szembeni viselkedése, büntelensége, erőszakmentessége. Annyira kizárólagos, mindent átítató a reinkarnációba vetett hit, hogy a hindu életet alapvetően meghatározza. Valószínűnek tartom, hogy a nyugalom, türelmetlenség-mentesség, a halállal szemben megnyilvánuló lelki béke ennek a hitnek az eredménye. Nem égeti a hindut az élet rövideisége, nem sürgeti, hogy élje ki az evilági életet, hiszen – hacsak nem követett el súlyos bűnöket az élővilággal szemben – új élet várja. A halált, a temetést nem veszi körül akkora bánat, nem tekintik akkora szerencsétlenségnek, mint a mennyország-pokol válaszfal elé állított keresztények. Sokszor szinte zavarónak éreztem, amikor a halottégetésre tartó menetben egyetlen szomorú arcot sem sikerült felfedeznem, sőt, az éneklő-zenélő kíséret szinte táncot lejteni látszott. A halottal kommunikálnak, többször hallottam a halott tiszteletére rendezett pudzsáról (puja, vallási ünnep, szertartás), amikor a halott reinkarnációjának a megjelenésére is számítanak. Számunkra a legmeglepőbb eset az volt, amikor a feleségemet angolra tanító szanszkrit professzor lemondta a következő órát, arra hivatkozva, hogy az édesanyja halálának évfordulója lesz és pudzsát tartanak. Kérésre elmondta, hogy az ünnepség során a házuk lapos tetejére egy tál ételt tesznek ki, és várják, hogy az édesanya holló képében egyen az ételből, ezzel jelezve, hogy rendben van. Mondom, mindent átít a hit, semmin se szabad csodálkozni.

A döbbenet erejével hatott rám, amikor a magyar Parlamentben az iraki agresszió ellen tüntetők az ahimsza (ahimsza) szellemiségét nevezték meg, mint amit követve határozták el a tüntetést, és a magyar média neves személyiségei nem ismerték a fogalmat, sőt, helyesen kiejteni se tudták a szót. Ámulat, hogy a világ lakossága igen jelentős hányadának életét zászlóként vezérlő indiai bölcsélet, az erőszakmentességen túli élet-szentség, világ-szentség ködként se dereng olyanok előtt, akik egy ország publikumát lényegesen befolyásoló tevékenységvivői. Így aztán nem csoda, hogy a világot elöntő erőszak előtt különösebb megrendülés nélkül állnak. Az Indiában született vallások, hitek alapeleme az ahimsza, ennek a filozófiának (egyáltalán, a keleti vallások alapeszméinek) a tanítását kötelezővé tenném a világ iskoláiban.

Itt, a hinduizmusnál térek ki, összefoglaló jelleggel az egyházra, a papok hierarchiájára, illetve ezek hiányára. Az Indiában született vallások (hinduizmus, buddhizmus, dzsainizmus, szikhhizmus) és a „bevándorolt” keleti vallás, a zoroasztrianizmus nem ismeri ezeket a fogalmakat. Nincs hatalmi struktúra, legalábbis nem hallottam vagy olvastam egyik vallásnál sem olyan struktúráról, szervezetről, hatalmi lépcsőzétről, amely a vallást, a papságot, a hívőket irányítani, fegyelmezni, korlátok közé szorítani igyekezne, vagy akár a papság körében alakítana ki utasításos rendet. A fegyverrel, elnyomással megjelent és terjesztett két vallás, az iszlám és a kereszténység

közül a kereszténység olyan, mint másutt: kegyetlen, kíméletlen hatalmi gépezet. Amennyire érzékelni tudtam, az iszlám világában sem alakult ki viszont a hívőket vagy akár a papságot összefogó egyház, áramlatok, csoportok léteznek egymás mellett és ott, Indiában kivételként békésen. Az indiai vallásokra a hitelveket oktató, a hívők bevonásával vitatkozó „iskolák” a jellemzők, azaz a tudás nyilvános felmutatásán alapuló tekintély uralja. Döntően más és jobb, mint a keresztény gondolkodás, a hatalmi struktúra bázisán építkezés, terjeszkedési törekvés.

A hindu templomi szertartások egyszerűeknek tunk. Miseszerű, szabályok vezérelte „isten-tiszteletről” nem szereztem tudomást. A hívők kötetlenül, folyamatosan látogatják a templomokat, áldozatokat adnak át az „oltár”-t és az isten-szobrot vagy jelképet ápoló papnak, kapnak egy kanálnyi szenteltvizet a tenyerükbe, azt a fejükre szórják, esetleg isznak belőle. A pap „felkeni” őket, a homlokukra festett csikkal, vízszintessel vagy függőlegessel, attól függően, hogy a hívő Visnut tekinti-e főistenének vagy Sívát. Megállnak egy-két percre az oltár előtt és namasztéra kulcsolt kézzel, főhajtással imádkoznak. Közben tömjén-füsttel árasztja el időnként a pap a hívőket, majd nem azonos módon, mint ahogy azt a katolikus templomokban teszik, az eszköz is hasonló, a himbálással történő parázs-izzasztás mozdulata is. Általában csak pudzsák alkalmával kerül sor mantrák (imák) kántálására. Van magnófelvételem ilyen – szanszkritul előadott – imáról, félelmetesen hasonlít a katolikus papok kántálására, aki nem nagyon figyel oda, össze is tévesztheti. Egészen más jellege van viszont a nagy vallási ünnepeknek, különösen a zárándoklatokkal Összekötötteknek, de erről később.

Idézet vége

Most aztán törhetem megint a fejem, hogyan folytassam ezt a fantasztikus vallást: tudományos elemekkel-e, vagy élményekkel? Az utóbbiak mellett döntöttem, mégpedig az ugyanebben a könyvben ismertetett „furcsaságokkal” (IX. fejezet). Amik azok is, meg nem is. Tessék eldönteni!

Új idézet:

Néhány furcsaság

Bocsássa meg az olvasó, ha találkozott már az itt következők egyikével, másikával, most mesélő kedvemben vagyok, inkább ismétlek, mint keresgélek.

A rendőr térdzoknijai

Bombayban eleinte nem értettük, miért viselnek a közlekedési rendőrök olyan, láthatólag vastag anyagból készült zoknit, ami térdig ért ugyan, de nem volt feje. Alatta sarut hordtak, de a lábfejük csupasz volt. A magyar kolónia tagjai sokat viccelődtek a téma körül. Kiderült, hogy igen egyszerű oka van: sok (volt) a vipera, ami ugyan csak akkor támad, ha abszolút veszélyhelyzetbe kerül, akkor viszont felcsapja merőlegesen a teste első felét és a feje kalapácsütésével mélyeszi méregfogait a támadóba. Mivel lent nem harap, maradhat a lábfej szabadon a nagy hőségben, monszun-locsban, mivel nem hosszabb 50 cm-nél, és ugrani nem tud, térd felett felesleges védekezni. A fejetlen térdharisnya anyaga annyira vastag, amennyire a vipera foga képes behatolni a bőrbe. Ennyi. Kicsit kényelmetlen, de biztos és bölcs védelem.

Gyermezsorsok

Írtam már a szüleik által megnyomorított, koldus-sorsra ítélt gyerekekről, a prostitúcióra kényszerített, szülők által eladottakról.

Két további különlegességet említek meg itt. Az egyik a gyermek-házasság. Köztudott, hogy Indiában a szülők által elrendezett házasság (arranged marriage) szerepe döntő. A hetvenes években – az első kiküldetésem éveiben – nem is hallott az ember másról, legfeljebb az időpont megválasztásáról, amit a döntő többség asztrológussal határozott meg. Miért, miért nem, az asztrológusok rendre januárt jósolták szerencsésnek, így akkor egymást érték az esküvők. A nyolcvanas években – a kalkuttai korszakban – már lehetett szerelmi házasságokról is hallani, azóta talán sokat változott a világ. Az már kevésbé ismert, hogy mivel a lánynak szűzen kell a házasságba eveznie, és

mivel a forró égöv szexuális hatásai a szüzesség korai elvesztését indikálják, a szülők számtalan esetben tíz év alatti gyerekeknél döntik el, kiket házasítanak össze, és a döntés után meg is rendezik az esküvőt. Döbbenetes látvány volt, amikor 6-8 éves gyerekeket vezettek lóháton a tűzhöz, amit többször körbejárva esküsznek hűséget egymásnak a földből alig kinőtt csemeték. Mindennapos látvány volt, erről ennyi elég is.

A másik szörnyűség, hogy sok fiú-gyermekeket kasztrálnak, hogy a hermafroditák különös életét élve valami tisztességesebb szintre emelhessék életüket, mint amit a szülők szenvednek végig ezen a földön.

A kasztráltak, hermafroditák

Megyek egy tárgyalásra, ilyenkor sofőr vezet a kocsit. Korán érkezem, mondom, sétálok egy kicsit. Ahogy baktatok a kivételesen majdnem üres úton, hirtelen, a semmiből előviharzik pár jól megtermett, száris, tarkán öltözött, ékszerekkel jól felcicomázott, alaposan kifestett nő, a négy-öt fős csapat körülvesz és egyértelműen ajánlja magát. Hessegetem őket, de gyanússá is válnak, mert erőszakosak, hangosak. Lassan leesik: hermafroditák „támadnak”. Zavaromban gorombán kergetem el őket, azt hiszem, rendőr is a segítségemre sietett. Nem tündököltem a tárgyaláson.

A témakör külön tanulmányt érdemelne, sajnos nem mélyedtem el benne. Talán most, hogy újra írom Indiát, ha találkozom a témakörrel, visszatérek hozzá.

Két névkártya

Ha már a furcsaságoknál tartunk, elmesélek két hihetetlen – velem megtörtént – élményt.

Őfensége

Őfenségét egy fogadáson ismertük meg. A 250 vendég zsivaja éppen tetőfokára ért, és fejbiccentéssel jelezni akartam feleségemnek, hogy ideje távoznunk, amikor az iráni konzul kedves mosollyal bemutatta, szinte zakóujjánál fogva: Mr. Khan, az Indian Aluminium Cables Ltd. elnöke, kedves barátom. És Őfensége azonnal, minden formalitást mellőzve kitárulkozott: az elnökség tulajdonképpen csak egy cím volt, lemondott róla, valami formát kell találni az új életvitelhez, ugyebár, de ez nem volt neki való, nem tudta megszokni a kötöttségeket, a napi rendszeres munkát, túlságosan is gyors volt az átmenet! Hogy érti, kérem? – böktém közbe, nem értettem, mire céloz? Ó, uralkodói családból származom, a palanpuri király fia vagyok, egyetlen örököse – ami ma inkább teher, mint öröm, hiszen tudják, milyen súlyos adókkal sújtják a vagyonos osztályokat -, nem fogják elhinni, rokonaik halomra ölték egymást, amikor apám, még a Függetlenség előtt (igen, ezt a szót használta: Independence!) meghalt, – hadarta – a testvérei és az én testvéreim késekkel és törökkel egymásnak estek, halomra ölték egymást. Rám nem került azonnal sor, mert én voltam a legfiatalabb, a palota pincébe vezető lépcsőin menekültem a vérfürdő elől, amikor a bátyámat, aki üldözött, szintén elérte a végzet, szolgám – ma is a szakácsom, akkoriban ő vezetett be a haditudományokba – leszúrta, emlékszem, súlyos teste majdhogynem rám zuhant, szeme csodálkozva meredt rám. Istenem, így lettem én a hatalmas vagyon és cím birtokosa. És most nem tudom az ügyeimet kézben tartani, először az asszonyaimat voltam kénytelen a létbizonytalanság keserű megpróbáltatásainak átadni, majd a szolgálóimat kellett szélnek eresztenem, végül magamnak állást keresnem, de képzeljék, képtelen vagyok megszokni a munkát (és csendesen kuncogott hozzá). Nem, nem maga a tény zavar, tudom, hogy a gyermekeim egy modern ipari állam alkalmazottai lesznek, egyetemre járnak... ó, hogyne, nagyon jól tanulnak, a nagyobbik lányom idén fejezi be a jogi tanulmányait... de amikor vége a monszunnak és minden fűszálban forr az élet, meghallom a tigris neszezését és nem tudok a városban maradni. Ugye megértik? Remélem, sokszor fogunk találkozni! És a kezembe nyomta a névkártyáját: His Highness Iqbal Mohamed Khan, Nawab of Palanpur. Annyira fantasztikus volt a sztori – élő nawab és hol is van Palanpur? (mese íze volt a helységnevnél is) – hogy utánanéztem az Interneten. Íme az eredmény, egy idézet egy Palanpurról szóló weblapból (angolul tudóknak kis pihenés):

„Palanpur Palace was constructed more than a century ago by Nawab Sher Mohammed Khan of Palanpur state. Later his son Nawab Taley Mohammed Khan took keen interest and further furnished it to make it an ideal summer Palace. The present *Iqbal Mohammed Khan* provided more glory and glamour to this palace, to stand out amongst other palaces. It was Nawab Taley Mohammed Khan, who had the noble idea of converting a part of this Palace from 1923 to 1936 for Hotel purpose. It was named „MOUNT HOTEL” and later an Englishman named it as „Hotel Skeltania.”

Biztos, hogy az én emberemről van szó, a kis eltérés a névben szokásos alternatívákat jelöl.

Érdekességek után kutatók számára adok Youtube képsort is a palanpuri nawab-okról:

https://www.youtube.com/watch?v=JMKY6fS9_KA Az érdekességen belüli érdekesség, hogy a nawab egyik változata nabob! Innen ered-e a magyar nabob, meg nem mondom!

Driver business

Ha nem látták a Tadzs Mahal-t holdfényben, nem láttak csodát, nem láttak semmit – mondták indiai barátaink és mi elhatároztuk: ha törik, ha szakad, holdfényben is megnézzük a szerelem e megismételhetetlen, regékbe foglalt tündöklő-virágos, sejtelmes-titokzatos-hallgatag-susogó remekét. Egy napunk és egy éjszakánk volt Agrára, a hatalmas mogul birodalom fővárosára és Fatehpur Szikri-re, Aurangzeb-nek, az utolsó igazi nagymogulnak halottan is fenséges emlékmű-várvárosára. Tűző napon, árnyékot keresve is szívszorongatóan szépnek, Michelangelo-méretűnek-izzásúnak láttuk a mauzóleum-asszonytemplomot, de ez csak fokozta kíváncsiságunkat. Hullafáradtan, rövid szállodai pihenő és erő-életkedv-újító zuhany után, mese-áhitatú telihold-varázskristály fényben elindultunk újra áldozni, magunk-szívét-melengetni a várfal-szökökút-park övezte csodához.

A romantikus hangulatban kapóra jött a kuli, aki a szálló bejáratánál leste áldozatait és tört angolsággal egy szempillantás alatt meggyőzött bennünket: Tadzs nagyon szép, Szááb, de az út is szép, Hold, friss levegő, visz oda gyorsan, vár, hoz vissza, öt rúpia. A kétkerekű valamikor szebb időköt érhetett meg, mint egyedüli közlekedési eszköz nem jövedelmezhetett rosszul, most azonban a szentlélek tartotta össze. Nagyot nyekkent, amikor felkászálódttunk rá, az ülésből itt is – ott is kidugta bozontját az afrik, de ő fürgén-büszkén felpattant a paripájára és teljes súllyal rálépett a pedálra. Valami hangosan nyikkant, majd csikorogva-zötyögve elindult a tákolmány. Mesterünk emelt fővel hátranézett, mintegy büszkélkedve: na, látjátok, milyen remek? És rákanyarodttunk a lejtős útra. Néhány méter, pár lépés csupán és körülvelt minket a sötétség. A közvilágítás a kétkerekű állapotával vetekedett: ha volt is talán helyenként lámpa, az vagy régen kiégett vagy az energiakorlátozások miatt kikapcsolták, az útmenti fák a holdfényt is megszürték. A mellettünk – nekünk úgy tűnt, széleseben – elkarikázó biciklisták hazajáró lelkeknek, éjféli szellemeknek tündek. A feleségem fázósan-vacogva hozzám bújtt, szorongva csimpaszkodott a karomba. Kulink megérezte, hogy megszeppentünk, beszélni kezdett: rendőr, biztonsági – barát, őr beenged, mondom neki, baksis. Tényleg, a kapu megnyílt, a varázslat feltárulkozott, a Tadzs lebegni kezdett a fátyolos fényben, a bokrok közt bujkáló ködfoltok fölött. Csoda, maga az isteni varázslat. Megfoghatatlan, elbűvölő, felejthetetlen.

A visszaúton a kuli se törte meg az áhítatos csendet. Amint leszállttunk, zsebébe nyúlt, next time, friend, mondta és a kezembe nyomott egy névkártyát: „Driver Business”. Nagy ember, talán ma is él (a kártyája – sajnos – elkallódott).

Idézet vége

És vannak még további csodák! Hogy felfrissítsem palanpuri ismereteimet, ismét megkerestem az Interneten. Mibe botlottam bele? A palanpuri fenségek nevét viselő szállodába (gondolom, a volt palotáik egyikébe?). A hely, ahol található, ugyancsak varázslatos: a csodálatos Mount Abu, ahol a világ valószínűleg legszebb márvány templomai láthatók. Azok miatt zárandokoltunk oda, és valószínűleg elsétáltunk e mellett a szép épület mellett is.

Palanpur Hotel, Mount Abu, a világcsoda fehér márványtemplomoknál. Lehet, sétáltunk mellette.

Hát pihentünk egy kicsit. Nekem jólesett, remélem, az Önök agyának is.

Fussunk neki újra!

Az egyik legfontosabb üzenetem: Indiával kapcsolatban semmin se szabad meglepődni, az égvilágon semmin, különösen a vallásokkal kapcsolatban van szükség türelemre, megértésre. Más világ, más emberek, gyökeresen más világlátás. A Földünkön eltöltött lét csak egy röpké szakasz az életek láncolatában. A halált azonnal követi a reinkarnáció! Visszatér a lélek más testbe, ami nem feltétlenül emberi test, lehet állat is, sőt – ha jól értettem a reinkarnációról hallottakat, olvasottakat –, akár növény is lehet.

Igen, jól emlékszem, a kagylokurt.hu alátámasztja az állításom: „Azonban az emberi lét-forma lefelé, az alacsonyabb fajok felé is átjárható, a tompaság befolyása alatt álló, éppen emberi formában élő lény akár állati vagy növényi létformákba is kerülhet, ha súlyosan vét a szellemi evolúció törvényei ellen.”

Nagyon bonyolult világ!

Aki elcsodálkozik a szagokon, beleértve a testszagokat (nyilván a hőség miatt olajozzák magukat, a férfiak a hajukat is), vagy azon, hogy a lábujjukat ugyanúgy érintik, mint a kezüket, vagy, hogy a buszmegálló korlátjára fellépve, és azon sarkukra guggolva is várakoznak emberek, ne menjen Indiába.

Aki Indiáról olvas, hamarosan találkozik a jógával, meg a fakírokkal. Jógával a fél világ foglalkozik – rosszul. Mert a jóga lelkigyakorlat, és csak azt segítik a fizikai – az elmélyülést, meditációt támogató – testi pózok. Fakírok pedig percenként születnek. Vannak, akik fiatal koruktól építik a rendellenes életvitelt, kiváltságos helyzet elérése érdekében. Vannak azonban, akik valamilyen alkalom, történés miatt hajtanak végre nehéz gyakorlatokat. Az Indiáról írt könyvemben sorolok néhány ellenőrzött rendkívüli teljesítményt, most csupán két saját szememmel látott esetet említek meg. Magánúton autóval haladtunk délnek, amikor rövid dugó alakult ki. Magas rúdon lobogó zászlót lehetett látni, csak előzéskor vettük észre, hogy az aszfalton, pufajkaszerű ruhában görgeti magát egy férfi. Megálltunk, és megkérdeztem a zászlóvivőt, mi történik. Kevés angollal, kézzel-lábbal elmagyarázta, hogy akit kísér, az fogadalmat tett erre. A fogadalom okára nem derült fény... Rendszeresen jártunk az egyik hindu templomhoz, ahová az érdeklődőbb, és befogadó-képességgel megáldott utazóinkat kísértük, megmutatni nekik a hindu vallás gyakorlásának

helyszínét. Egyik alkalommal 3-4 m magas oszlop tetején – egy négyzetméternél kisebb lapon – a templom előtt ülő fakír tűnt fel, aki háromágú lándzsát tartott, merev testtartásban. Arra, hogy fakír, az a hívő mutatott rá, akit 2-3 nap múlva megkérdeztünk, mert ugyanott, ugyanabban a testtartásban találtuk. Fogadalom, mondta. Napok óta így ül? Igen, bizony... És meddig tart a fogadalma? Azt csak ő tudja. Ilyen világ...

Sok szélhámos, népszédítő él vissza a fakírokat körülvevő tisztelettel. Varáslóként, hókusz-pókusz mesterként csálnak ki pénzt a naiv hívők zsebéből. Igaz viszont, hogy elképesztő produkciókra képesek, komoly ellenőrzés mellett is teljesítenek például élve eltemetést olyan koporsóban, amit csak 40-50 nap múlva nyitnak meg... Vagy ex-főnököm mesélte, indiai útja után, hogy végignézte, amint a Delhi Vörös erőd falai mellett úgy lebegtette magát egy fakír, hogy karikákat húztak át rajta, tehát se felfüggesztve nem lehetett, se alátámasztással nem rendelkezhetett.

Próbáljunk mélyebbre hatolni a hinduizmus megismerésében.

Boyett azt írja, hogy a legősibb vallás, de nem tekinthető igazi világvallásnak. Több tucat autentikus *szent írással* rendelkezik, és *nincs központi irányító autoritása*, így rendkívül változatos. Nem uralják pontosan definiált hittételek, doktrínák. Nincsenek előírt rituálék, gyakorlatok. Bár Visnu és Siva a legnépszerűbb istenek, a hinduk válogathatnak a kisebb istenek között, ha mást akarnak imádni, akár otthon, akár templomban. A hinduizmus az utóbbi négy évezred szülte, lazán összekötött hitek, filozófiák és életvitelek összessége. A név se vallást jelöl meg tulajdonképpen, hanem a Hindus folyó völgyére utal, ahol a rendszer formát öltött.

Sajnos ismét találtam hibát Boyett leírásában. Két olyan személyt is a hinduizmus alkotói körébe tartozóként említ meg, akik igazán nem voltak azok: Mahatma Gandhi óriás volt, de nem vallásformáló, hanem ellenállás-módszerek zseniális alkotója, pozitív értelemben vett néptribun, és politikus; Maharashi Mahesh Yogi pedig a Nyugatot – mesés vagyionokat gyűjtve – hódító guruk egyik első figurája volt... Remélem, nem tévedek, ha nem sorolom az igazán nagy vallásfilozófusok közé.

A hindu írások *több teremtés-legendát* írnak le. A legősibb, a *Rig Védában* található szerint minden élet, és az egész világ egy kozmikus lény, *Purusa* gondolataiból és testrészeiből épül fel. Következőként említi meg a Visnuból történő eredetet, amit itt közvetítek, kiváló feldolgozásban.

A zseniális Baktay Ervin – aki számomra elsősorban India művészetéről írt könyve miatt fontos – összefoglalta India (a hinduizmus) teremtés-legendáját. Hosszú lesz, de már az egész könyv az, nem sikerül rövidre fognom.

Baktay feldolgozása (figyelem, a hinduizmusra korlátozva!):

Idézet:

A világ teremtése

A Világéjszaka sötét, mindent elborító, mozdulatlan tengerének színén összecsavarodva nyugodott Ananta, a Végtelenség Kígyója, s rajta álomba merülve pihent Visnu, a mindenség létesítője és fenntartója, az egyetlen hatalom. Bensejében a világ egész tartalma, mint nyugvó gondolat derengett, rajta kívül nem volt élet, nem mozdult semmi. Álmában egyszerre megrezdült benne a gondolat, és Visnu felébredt. Kinyitotta szemét, és látott. Abban a szempillantásban megindult a mozgás az odáig nyugvó őanyagban. Visnu létesítő akarata kisarjadt, és köldökéből egy lótusz nőtt elő. A lótusz széttárta szirmait, és íme, a lótusz kelyhében ült Brahmá, az Egynek Teremtő Ereje.

Brahmá körül akart tekinteni, de nem moccant meg; hogy mindenfelé láthasson, négy arca keletkezett. A gyökeret azonban, amelyből létre fakadt, nem látta, s ezért azt gondolta, hogy egyedül ő van, kívülre nincsen öntudat. Csak a lótuszt látta, mely őt hordozta, s ez a lótusz a világmindenség volt. Gondolkozni kezdett: „Honnan származott ez a lótusz? Honnan jöttem én magam?” Hosszú-hosszú időig elmélkedett e kérdéseken, míg végül a szívében, lényé legmélyén felderengett egy kép: a mindenség sötét vizén s a Végtelenség Kígyóján nyugvó Egynek, a Világ Gyökerének a képe. Hódolva fordult hozzá.

– Mi az én teendőm?

Bensejében megszólalt a hangtalan válasz:

– Gyűjtsd össze egyetlen gyújtópontba erőid teljességét!

Brahmá magába mélyedt, minden gondolatát erre az egy feladatra irányozta, és lassan elérte az összeszedettség² legmagasabb fokát. Határtalan erő töltötte el, s a tudata is mérhetetlenné tágult, értelmé vakítóvá világosult. Ezt mind akarattá fogta össze, és teremteni kezdett. Megosztotta az Ákását, az őanyagot, a benne áradó mozgás erejét határozott célra irányította. Örvénylés kavarta meg az őanyagot. Létrejöttek a világok, a világok bonyolult rendszerei s a rendszerek körei; a betölthetetlen térben és az idő határtalanságában. Így született a Három Világ.

Az egyetemes anyag legfinomabb rezgéséből létesült a felső kör, a szellemi réteg; a középső kör átmenet volt a finom rezgésű és a sűrűsödöttebb anyag síkjai között; az alsó körben pedig az anyag legsűrűbb, ütköző, nehézkes rezgései bontakoztak szét megszámlálhatatlan alakzattá.

Am Brahá, midőn az örvénylő, egyre táguló világegyetemben körültekintett, egyedül érezte magát. Ránehezedett a magányosság, és újfent összeszedve erejét, négy összellemet teremtett, azután rájuk parancsolt:

– Folytassátok a teremtés művét!

De azok nem örültek a mindenségből kiszakadt különvált létezésüknek. Visszavágytak az egyensúly mozdulatlan nyugalmaiba, nem kívántak tevékenykedni. Brahmát lángoló harag árasztotta el, amiért első teremtményeire nem tudta átárasztani akarátát. Haragja emésztő lángsugárként tört elő a homlokán, s a tűz alakot öltött: gyermek lett belőle, fiú. Fékezhetetlenül vad volt, pusztító erő lakozott benne. Nem tudott mit kezdeni erejével, s mérgében sírva, ordítózva követelte:

– Adj nevet és tanyát nekem!

– Jól van – szólott Brahmá. – Mivel bömbölve bögtél, Rudra³ lesz a neved. Minden teremtett dolgokban lakozhatsz, bennük lesz a tanyád. Életteremtő vagy, eredj hát, és sokasodj.

Rudra úgy is tett, de a lények, akiket életre hívott, mind éppen olyan szilajok és féktelenek voltak, mint ő maga, s indulatuk, mint emésztő tűzvész, pusztulással fenyegette a világot. Brahmá rádöbrent, és ráförmedt:

– Hagyd abba az ilyen teremtés művét! Szállj magadba, fürkészd ki önnön lényeged értelmét, s amikor majd megismerésre jutottál, megtalálod elhivatott feladatodat a világok tevékenységében!

Rudra megértette, hogy fékezhetetlen heve semmi jóra nem vezethet; magába vonult, leküzdötte indulatát, megzabolázta erejét, majd gondolatát a létezés értelmére irányította. Számolhatatlan idők elmúltával ráeszmélt önmaga igazi természetére és feladatára, s azontúl a törvény értelmében fejtette ki tevékenységét. Tudván tudta már, hogy lényegében egy mind a Lét Gyökerével, mind a Teremtővel, dolga pedig az, hogy a létesült dolgoknak a törvény szabta időben véget vessen, elpusztítsa a mulandó formákat, hogy új alakzatok keletkezheszenek belőlük. És mivel legyőzte önmagát, és tökéletes uralomra tett szert az erők fölött, a Jóga⁴ Urává lett.

Ez a titokzatos Háromság: az Egynek „három arca”. S ez a három nem más, mint az egy és oszthatatlan Lét hármas működése: a létrehozás, az élet fenntartása s a pusztító megújítás. A véges értelem mindegyiket különvalónak látja, de valójában ez a három: Egy, tökéletes egység. És mivel mindehhez, ami van, név és forma tapad, a Teremtő megszemélyesülése: Brahmá; a Fenntartó és Gyámolító: Visnu; a Pusztító és Megújító pedig: Siva, akiben Rudra megtisztult lénye olvadt fel.

De a világok benépesítése még hátravolt. Brahmá tehát létrehozta a tíz Életfakasztót, a Pradzsápatikat, az Ósbölcseket, akikben már tiszta értelem élt, és tevékeny erők feszültek. De hamarosan rá kellett eszmélnie, hogy azok egymagukban nem tudják folytatni a teremtés művét: nem volt mire irányítaniuk életfakasztó erejüket. Ekkor Brahmá megértette a folyamatos létesülés titkát: az egymást kiegészítő kettősséget, az ellentétek feszültségét. Az Egy tehát kettéosztotta önmagát. Egyik feléből, létesítő akarátának erejéből lett az első Atya:

Szvájam-bhúva, „Az Önmagában Létezőtől Származott”; a másik feléből, a mindent magába foglaló és formáló Természetből pedig az első Anya: Satarúpá, „A Százalakzatú”.

² Az összeszedettség a jóga alapja, a szellemi-értelmi erők egyetlen célra irányított összpontosítása. Az indiai regékben ismételtelen szerepel.

³ Rudra jelentése: „Ordító”

⁴ Jóga: szanszkrit szó; önlegyőzést, a belső-szellemi és fizikai erők teljes egybefogását s a rajtuk való uralmat jelenti.

Az első párnak fiai és leányai, majd ezeknek ismét fiai és leányai születtek. Az első leányokat Brahmá férjhez adta az ős Életfakasztóhoz, a többi fiak és leányok pedig egymással keltek egybe.

Az első fiak között az élet legjelentékenyebb tovább vivője Kasjapa volt. Feleségül kapott tizenhármát az egyik Ősbölcs, Daksa hatvan leánya közül. Kasjapa első asszonya, Aditi, világra hozta a Dévákat, a felső kör fényes isteneit, a szellemlények s a legjelesebb emberi nemzetségek őseit; a második és a harmadik asszony, Diti és Danu, a sötét erőket képviselő ellenistenségeknek adott életet, s ezektől származtak azután a Daitják és Dánavák démoni nemzetségei. Mert a létezésben szükség van az ellenállás feszülségére és az összeütközés erő kifejtésére is, hogy a tevékenység ne lankadjon el, s az ellenszegülő erők szakadatlanul tette ösztönözzék a Nagy Törvényt szolgálók igyekezetét. Kasjapa többi felesége világra hozta az egyéb élőlényfajták, az alacsonyabb és fokról fokra magasabb rendű állatok őseit.

A világ benépesült, és mindenféle élőlény a maga helyén folytatta a természetéből következő tevékenységet. Az egész folyamaton az Egyetemes Törvény uralkodott, s ennek legfőbb elve: a cselekvés és a cselekvés következményeinek Nagy Törvénye, a hatások és visszahatások szövevénye.

Idézet vége

Tökéletes, mint ahogy nem az a Boyett-től most olvasott két szakasz: a szent tehénről és a szent írásokról mondtak.

Szent tehén: Összefüggést lát a lakosság vegetarianizmusa és a tehén szentsége között. Kétlem, hogy egyenes összefüggés lenne köztük, az általános vegetarianizmuson túl, amiről persze nem tudom, nem is hiszem, hogy tízparancsolat-szerű előírás szabályozná. Az erőszakmentesség jól hódító tanából következik. Indiai ismerősök szerint egyszerűen a tehén volt ősidőktől a közelmúltig a vonóerő, és a fő táplálékkal (tej) szolgáló lény. Ezért vált a szent állatok legszentebbévé! Számtalan szent állat van egyébként a hindu mitológiában, a kóbától kezdve, a páván, elefánton (Ganés), Nandi bikán keresztül a zebuig. Sőt létezik a szent patkánynak szentelt templom is.

Az étkezések korlátait nemcsak a vegetarianizmus jelenti, hanem – és elképesztő méretekben, mint fentebb is írtam – a kasztok közötti korlátok. Annak egyik szélsőséges esetét hadd idézzem a weblapomról:

„Az ortodoxia teljesen lehetetlen megnyilvánulásainak mintapéldányát egy ‘honorary consul’ (tiszteletbeli konzul) szolgáltatta. Csöng a telefon, bejelentkezik X ország honorary consulja – előkelő hindu név – tisztelgő látogatásra kér időpontot. Mondom, jöjjön holnap, vacsorázzon velünk és természetesen a kedves feleségét is várjuk. Köszöni szépen, de inkább csak egy ‘afternoon tea’-re jönnének. OK, legyen. Megjelenik a kivasalt, intelligens úr, kenetteljes modorral és a gyönyörű, benáreszi selyemnek tűnő száríba öltözött, mérsékeltén ékszerezett hölgy. Pár pillantás és látom nem nagyon ‘látó’ szememmel is, hogy az ékszerek száma mérsékelt, de egy-két magyar nagyközséget meg lehetne venni belőlük. Jön a szakács, hozza az előkészített teát és süteményeket, olyat, hogy alkohol, nem kérdezek, mert látom, amit látok: ortodox párral ülünk szemben. Kérdem, hogyan szeretik a teát, nyilatkoznak, a szakács (én nem merem, fertőzhetek!) annak megfelelően kitölti. Unszolom, hogy ízleljék meg a sütit, beszélgetünk, elmesélik, milyen üzleti kapcsolata van a férfinak a képviselt országgal, aminek alapján elnyerte a megtisztelő megbízást. Még egy reménytelen kísérletet teszek, ő, köszönik, de lassan mennek. Pár udvarias mondat mindkét oldalról, aztán előkelő búcsú. A kiskanálhoz se nyúltak hozzá. Mondom a nejemnek, hogy aranyosak, de hogy lehet ezt a névből kitalálni, megspóroltunk volna magunknak egy eleve elvetélt kísérletet. Mi nem tudhatjuk. Nem vettük fel a meghívhatók listájára, minden találkozó kín lett volna. Milyen érzéseket válthat ki a taposómalom alján vergődőkből egy ilyen való találkozás???”

Szentírások: Helyesen a védákat¹³², azon belül a Rigvédát¹³³ (Rig Veda) és az upanisadokat¹³⁴ nevezi meg legfontosabb vallásfilozófiai alapművekként. Csak a Rigvéda 1 028 himnusz, tízezernél több versszakot tartalmaz. Az upanisadok rendkívül fontos írásgyűjtemény. Egyetlen fejezetéből, az „A teremtés költészeté”-ből emelek ki néhány sort:

A bevezetés jellegű szakaszból:

„Így hát az upanisadok sem pusztán bölcséleti művek. Nem érvelik, hanem kinyilatkoztatják, nem rendszerezik, hanem *megéneklék a valóságot*, helyesebben azt, amit a költészet, a mágia és a bölcsélet még egybemosódó ősi korában az ember valóságnak hitt és akként valósított meg.

A bölcsességnek Indiában is a *mítosz volt az alapja*. A nomád kor énekmondói az istenek világára tekintő örök emberi vágyakozást himnuszokban énekelték meg, így alakult ki évezredek során az indo-árja szellemi hagyomány legősibb, mitikus rétege, a Himnuszok Tudása, a Rigvéda.”

Az első fejezet első szakasza:

„1. Bizony a hajnalpír az áldozati paripa feje. A Nap a szeme, a szél a lélegzése, a Mindenember Tüze a torka, az év a teste. Az Ég a háta, a levegő a hasürege, a Föld a hasa domborodása. Az égtájak az oldalai, a melléktájak a bordái, az évszakok a tagjai, a hónapok és a félhónapok az ízületei, a nappalok és az éjszakák a patái, a csillagok a csontjai, a felhőzet a húsa. Abraka a sivatag homokja, erei a folyók, mája és tüdeje a hegyek, szőre a füvek és a fák. A napfelkelte az elülső fele, a naplemente a hátulsó fele. Ha vicsorít, az villám, ha megrázza magát, az mennydörgés, ha vizel, az eső. Hangja a szó.

2. A nappal később teremtetett a paripának, előtte álló áldozó-szilkeként. A nappal méhe a Keleti Óceán. Az éjjel később teremtetett a paripának, mögötte álló áldozó-szilkeként. Az éjjel méhe a Nyugati Óceán. Ez a két szilke azért teremtetett, hogy az áldozati paripát körülvegyék.

Táltosként húzta az isteneket, harci lóként a tündéreket, vágatóként az ördögöket, paripaként az embereket. Rokona néki az óceán, méhe néki az óceán.”

A második szakasz eleje:

„1. *Kezdetben nem volt semmi sem*. A mindenséget éhség és halál fedte be. Mert halál az éhség. Akkor az éhség megalkotta magának az észet, hogy megtestesüljön. Ezután ragyogva vándorolt. Mert ragyogott, *megszületett a víz*.

Azt gondolta: E ragyogás (arcs) örömömre (ka) szolgált!

Így keletkezett a ragyogó víztükör (arka). Öröme lesz annak, ki tudja, hogy miből lesz a ragyogás.

2. Mert ragyogás a víz. *A víznek föle lett, az megcsomósodott. Ebből lett a Föld*. Ő fáradzott ezen. És mert fáradzott, mert felhevült, ereje és verítéke tüzzé változott.”

Fantasztikus mesevilág, és ez is, mint minden vallásfilozófia a természet valóságából indul ki, azt próbálja értelmezni, a benne küzdelmes életet élő számára érthetővé tenni. És itt is belép később a papság, és a maga „képére” alakítja. Óriási munkát végzett a fordító: Tenigl-Takács László.

De térjünk vissza Boyett-hez, aki a Mahábhárata-val¹⁹⁵ folytatja. A világirodalom méreteit tekintve legnagyobb eposza, jelentőségét tekintve is egyike a legnagyobbaknak! Boyett elnagyolja.

Részlet 18. századi kéziratból: Mahábhárata, a Kurukshetra-i csata. Public Domain.

Elnagyoltnak érzem, mert egyrészt nem említi meg, hogy egyetlen csatáról, a ma is létező Kurukshetra mezején vívott „Bharata nagy nemzetségének harca”-ról szóló ősi, mintegy háromezer éves, szanszkrit nyelvű eposz. Százezer versszakával a világirodalom leghosszabb alkotása, nyolcszor hosszabb, mint az Iliasz és az Odüsszeia együttvéve. Szerzetesek évszázadokon keresztül adták tovább orálisan a következő generációnak (csoda! a memória művészete is), csak a Kr.e. negyedik században fektették le írásban. Én egyetlen vaskos kötetbe tömörített angol fordítását olvastam, így is elvarázsolt a mese széles spektrumával, a fantázia pazar hullámlásával, villogásával. Hihetetlenül gazdag mese- és tanítóvilág. Másrészt csak megemlíti a Bhagavad-gíta-t¹³⁵, a remekmű egyik fejezetét, a nemzetség egyik vezetőjének, Ardzsunának párbeszédét Krisnával az emberek kötelezettségeiről, és a moksa eléréséről. A költemény csúcspontja kozmikus vízió: Krisna látomásszerűen megmutatja Ardzsunának, hogy az egész világmindenség pusztán az ő lényének megnyilatkozása, a világ pedig csak káprázat. A hindu hívők Bibliája, minden szállodai szobában az éjjeliszekrényen fogadja a vendéget! Külön könyvként szerepel a könyvtáramban is.

Hanumán. Szerző: Sujit kumar

A kép ezúttal megelőzte a témát! Azt bátorodom kérdezni Boyettől, miért nem tett említést a másik, többnyire párhuzamosan emlegetett eposzról, a Rámájana-ról¹³⁶? A második helyet foglalja csak el a Mahábhárata mögött, mégis elengedhetetlen foglalkozni vele. Több oka is van, részben személyes. A vallási ok, hogy a Rámájana is csupa szellem, istenség, fantasztikus harc, amiben hősök, áldozatok, gonosz uralkodók történeteinek fantáziadús leírásán ámuldozhatunk. A személyes kettős: egyrészt az eposz egyik főszereplője a magyarság történetében is megjelenő arany csodaszarvas. Mintha egymás másolatai lennének. Búsmagyarok, rovásírás-fejtők, ne legyetek öngyilkosok, hogy a páva mellett az aranyszarvastól is megfoszt benneteket India, egyszerűen térjetelek észhez! Másrészt: hogy a ma 41 éves (szabad illet közhírré tenni?) lányom, Amrita, a kalkuttai „International school” nebulójaként remekül eljátszotta angolul a főhős Szíta szerepét. Kár, hogy nincs fotó róla, a jelenetről készült amatőr film minősége is gyenge...

Mindkét eposz ünnepi események alkalmából népi játékként szerepel országszerte. Volt alkalmam rácsodálkozni a dél-indiai utazásom alkalmával. Egy focipályához közeledve messziről hallottam, majd láttam is, hogy óriási előadás zajlik a pályán és környezetében: a Rámájánát adták elő, éppen majmoknak öltözött szereplők nyilaztak valódi íjakkal, nyilakkal, nem is értettem, hogy merik, mert ülő közönség is nézte őket a pálya szélén, a járókelők közül is sokan álltak le a pálya mellett, nézelődni. Azt mondták, két napig tart az előadás.

És az *ünnepek, fesztiválok* sora végtelen. Több vallás vetélkedik az ünnepek hivatalossá tételéért a kormányzatnál, ami igyekszik is – amennyire lehetséges – a hívősereggel arányosan eleget tenni a kéréseknek. Vannak persze politikai, nemzeti hősközhöz és naptári fordulókhoz kötődő, vagy ahhoz is igazodó ünnepek: a Holi tavaszünnep, a Divali (Diwali, Deepavali) hindu újév. Itt nyitható jó felsorolás az indiai ünnepekről, bár nem egyértelmű, hogy mind hivatalossá lett-e nyilvánítva 2018-ban, ugyanis évente hirdetik ki a hivatalosokat, akkora a választék. Nem sokat változtatnak az előző évihez képest, főként a kis vallásoknál élnek csereberével. És itt az idei ünnepek hivatalos listája, furcsa, hogy úgy tűnik, először látok a minden államra kiterjedő összeállítást. Három személyes élményt érdemes talán megemlíteni.

Ha már ünnepi előadásokról van szó, vessünk egy pillantást a bombayi *Genés-fesztiválra*:

Ganés-ünnep, Bombay. Saját felvétel.

Ganés fesztivál Bombayban.

Már a rege is csodálatos, de a bombayi ünneplése minden európai képzeletet felülmúl. Hetekig készülődnek a Ganés-figurák nagyon változatos méretben és megjelenítésben megformálásával, beszerzésével (házi oltárhoz gyári készítményeket használnak), az imádására alkalmas térség, emelvény megépítésével. Az oltáron ünneplés 10 napig tart, etetik, édességgel is, itatják az elefánt-fejű istent, virágokkal, ajándékokkal kedveskednek neki, mantrákat énekelnek, majd átemelik hordszékre, és beviszik, amilyen mélyre csak tudják, a tengerbe, és a természetre bízzák. Hitük szerint felszál a szent Kailash (Kajlás) hegyre. Miért mesélem mindezt? A hit és a tömegpszichózis óriási ereje miatt. Az egyik nagyobb formátumú Ganést (a fenti saját felvételem) elkísértem az ünneplése színhelyétől a tengerpartig, amíg a tömeg nyomása nem vált félelmetessé. Az út kezdeti szakaszán Európában is elfogadható szinten ünnepeltek a kísérők, énekeltek, valószínűleg mantrákat, fúvós hangszerekkel, dobokkal növelték a hangulatot, a tengerparton azonban tobzódássá fokozódott az öröm. Hüledeztem. Akkor még nem tudtam a Gangesz-menti, hatalmas embertömegeket vonzó ünnepekről, mint a „Kumbh mela”, amikor hívő hinduk tízmilliói fürdenek meg a szent folyóban.

Holi: Hivatali feladataim mellett rám hárult a tiszteletteljes, és sok örömmel járó feladat, hogy a Bombayban akár egy napot is töltő okosabb utazókkal foglalkozzam. Különleges helyet foglalt el közöttük Marx György, a modern Magyarország legnagyobb fizikusa, neves voltán túl két oknál fogva is: egyrészt – mint akkor kiderült – volt kollégiumi társam a helyettese, másrészt, mivel (sajnos szokatlan) érdeklődést mutatott az indiai vallások iránt, és – mint ugyancsak ott derült ki – tájékozottabb volt a hindu istenségek panteonja tudományában, mint jómagam. Szégyelltem is magam. Amikor megtudta, hogy másnap van a Holi, ami alatt mindenki akárkit megszórhat festépporral, megöntözhet festék-folyadékkal, és a környék településeire akarok menni autóval, hogy fotózzam az ilyenkor (is) extázisba zuhanó tömeget, szépen megkért, vigyem magammal. Elmagyaráztam, mibe jön velem, kidobni való ruházatba öltözzön, nem rendítette meg, sőt csak nőtt a kíváncsisága. Aztán persze úgy kellett döntenem, hogy ne szálljunk ki az ordítóan külföldi kocsiból, (Toyota Corolla) mert az a szegényekből álló ünneplő tömeget ezúttal nem tiszteletre intette, hanem a vadász-szellem erősödését váltotta ki belőlük. Több településen körülvették a lépéssel haladó kocsinkat, és locsoltak, hintették a port, ami belefér. Megúsztuk baj és festék nélkül, csak a kocsit kellett szervizbe küldeni. Marx úr határtalanul boldog volt, nagyon köszönte az élményt. A valóban megismételhetetlen élményt.

Diváli: Sehol sem olvasható, hogy Újév, az sem, hogy a nép, az isten- (illetve gazdag-) adta szegény nép ekkor éli ki igazán, hogy valamiben hasonlíthat a nála gazdagabbakhoz. Olyan rakéta- és puffogató parádét rendez, amihez képest a budapesti Szilveszter egércincogás. Élvezhettem közről is. Először a II. Ázsiai Vásár magyar pavilonja igazgatójaként, amikor a Diváli estét New Delhiben, magyar kiküldött lakásában ünnepeltük társaságban. A külső durrogástól alig értettük egymás szavát, de aztán eldurrantottam egy „kockát” a lépcsőfordulójukban, és napokig csöngött a fülem. Másnap tudtuk meg, hogy a nagykövetünk szobájába berepült egy rakéta, szerencsére ott tartózkodtak, el tudták oltani. Aztán Bombayban és Kalkuttában is. Valamelyik Diválin olyan hangvihar érte a lakásunkat, ami után Amrita lányunk hetekig nyugtalanul aludt...

Miért szántam ennyi időt erre a három ünnepségre? Mert mindhárom pénzkidobálással jár, különösen a Diváli. Hallott és olvasott információk szerint is a legszegényebbek is egész évben erre gyűjtögetik a fillérjeiket (pajszáikat), hogy egyszer egy évben kitombolhassák magukat.

Az *eskiivői*, ismét csak a legszegényebbek számára is *kötelezőnek tartott hozomány* rosszabb csak ezeknél, amikor általános, hogy uzsorakamatra vesznek fel kölcsönt, mert csak így tudják kellő formában férjhez adni gyermeküket, a nyomorultak. Többnyire – valószínűleg ma is – a hátralévő életükre tönkreteszik magukat.

Mielőtt messze kanyarodnék az ünnepektől, ne menjünk el az egyik legszentebb városban, Puriban épült Dzsagannáth templom mellett. A weblapomból idézek:

„A körút következő állomása és egyben központja Puri volt, ahol az Indiai Vasutak közvetlenül a tengerparton épült üdülőjében kaptunk szállást. Sugárzott mindenről, hogy nem a pórnép részére készült, mégsem lehetett luxus-szállónak értékelni. Különösen a hálószobákat találtuk furcsának a földre rakott ágybetétekkel, de hát nem ez vonzott oda, hanem a város és különösen a templom híre. Mert Puri India négy legszentebb városának egyike. Volt már egy felsorolásom, azt hiszem a hat legszentebb zarándokhelyről, ne tessék kérdezni, hogy Purival kapcsolatban melyik a másik három város? (Megtaláltam: Dvárka, Rameswaram és Badrinath. Hogy a hatok és négyek közül aztán melyek a legfontosabbak, maradjon feladatul az olvasóknak.) Annyira szent, hogy állítólag az, aki eltölt itt három napot és éjszakát, felszabadul a reinkarnáció körforgása alól, azaz eléri a nirvánát. Mi egy nappal rövidebb időt töltöttünk itt, félünk kell a reinkarnációtól.

A Dzsagannáth templom éjszaka

A három főisten házi oltárhoz

A templom egy furcsa istenről, Dzsagannáth -ról (Dzsagannat), Visnu inkarnációjáról, másként 'a világegyetem uráról' kapta a nevét, akinek az oltára a templom központja, és nagy méretéről nevezetes. Két mellékalakot tisztelnek közel azonos szinten, fiú-testvérét, Baladeva-t és húgát, Subhadra-t (Szubadra). A 'Puri-1' linken ([most itt](#)) megtalálható az arcképük és a szent hintóik méretsora, amiből a fontossági sorrendre is lehet következtetni, Baladevát a méretben második és Szubadrát a harmadik. Az istenábrázolásokat színük szerint is szokták emlegetni: a fekete isten, a fehér isten és a sárga. Nem tudom, melyik melyik, India-érzekem azt mondatja velem, hogy Dzsagannat a fekete, de tévedhetek. Egyikőjüket tanulmányozni lehet (a weblapomon található) az India-fotógaléria felső sorában, ő a jobbról második!

Valami sorrendet kell találnom a fantasztikumok ecseteléséhez. Kezdjük talán a templommal.

Nem hindu nem teheti be a lábát. Én, remélve, hogy fekete képem és hindu öltözékem lehetővé teszi, hogy besurranjak, megkíséréltem a lehetetlent. Ajtatos tekintettel lassan elindultam a főtérrel nyíló bejárat felé. A nagy tömeg ellenére is azonnal észlelték a merényletet, és hamar ember-gyűrű közepén találtam magam. Nem bántottak, még csak nem is jeleztek semmit, csak néztek, mint egy rakoncátlan állatot. Álltak és néztek. Hm, jobbnak láttam visszavonulni. Lassan megfordultam, és a gyűrűnek a templomtól távolabbi része szépen megnyílt előttem. A szemük se rebtent, csak elhátráltak előlem. Utólag visszagondolva, nagy szerencsém lehetett, hogy nem bentebb vettem észre. A templom leírásai hihetetlen dolgokról adnak számot. Mi nem sokat láttunk, és még kevesebbet 'érezkeltünk' belőle. A templomot ölelő tereket-utcácskákat nappal is olyan tömeg árasztotta el, amitől mozogni se nagyon lehetett, nemhogy látni valamit is. Már a nappali nyüzsgés is leírhatatlan, pedig csak a hindu Újévet ünnepelték. Mintha óriási hangyaboly készült volna valami forradalomra, itt is, ott is kis csoportok keringtek valami láthatatlan mágnes körül, az utca kövezetén máglyákat raktak és körülöttük csoportosultak, minden második lépésnél valamit áruló, kis asztalka mögött álló vagy nyakában áru-tálcát tartó mozgó árusba ütköztünk. A tereket méter magasságban füstköd vagy csak kúszó füst borította, időnként négy-öt kis emberke nekilódult és futólépésben loholt valami távoli cél felé. A pokol is hasonló lehet, kicsit forróbb kivitelben. Elképedve botorkáltunk, kerestünk valami biztos pontot. Az útikönyvből (Fodor's India Guide) tudtuk, hogy ha valamit látni akarunk, fel kell menni a könyvtár (hogy is hívják? híresen gazdag irodalmi gyűjteménnyel büszkélkedik) felső szintjére, ahonnan belátni a mintegy 7 m magas falakon túlra, a templom udvarára. Ott keringtünk körülötte, mígnem egy hippi kinézetű nyugati kölyök rá nem bökött (a 'Puri' fotók között megtalálható a weblapomon, címkép). Szűk lépcsőkön felküzdöttük magunkat főként fehér emberek között először egy emeleti, oszlopos körfolyosóra, majd a tetőre. Nem sokat lehetett látni onnan se, csupán magáról a templomról tudtam pár jobb képet csinálni. Baktay felismerte, hogy „...A Dzsagannátha-templom formáiban a nágara és a drávida típusok keverednek...” Azaz, ahogy én mondanám, az árja-hinduk és a dravida népek templomépítő művészetének ötvözete. Két forrásban is olvasom, hogy a legutóbbi évtizedekig nem értették, miért olyan szokatlanul egyszerű, sima a templom homlokzata, mígnem rájöttek, hogy távoli évszázadokkal ezelőtt valamelyik uralkodó – hogy megvédje a díszítőelemeket a sós tengervíz maró hatásától – vakolattal boríttatta be azokat. Ottlétünkkor, és talán azóta is folyton kellett a rekonstrukciónak, kibányásszák óvatosan a szobrokat, domborműveket, és alakkövető védőréteggel látják el az újra világra kerülő szépségeket. A főtemplomot a falakon belül 30 kis templom veszi körül. A főbejárat előtt egy 11 m magas oszlop emelkedik, az 'Aruna Stambha', amely a konaraki 'Sun Temple' (Naptemplom) előtt állt és csak a XVIII. században vitték át Puriba. Az oszlop tetején látható alak Aruna, a Mahabharata egyik főhőse, itt a Napisten hintójának kocsisa.

Csak Baktay tájékoztat arról (u.o.), hogy 'újabbán az a feltevés merült fel, hogy Puri a buddhizmus egyik fontos szenthelye volt, ahol különösen becsült Buddha-ereklyét őriztek; amikor a buddhizmus kiszorult Indiából, a puri papok hindu istenségek alá rejtették a buddhista ereklyét, és a hinduista látszat alatt továbbra is a buddhista kultuszt szolgálták. Állítólag a beavatott papok Puriban ezt jól tudják, de a világiak elől elrejtik.' Nagyon furcsán hangzó elmélet vagy rege, mert egyrészt ellentmond annak a valószínű ténynek, hogy a hinduizmus nem tűzzel-vassal hódította vissza a híveket a buddhizmustól, hanem bekebelezte azt, másrészt viszont magyarázatul

szolgálhat arra a nehezen kezelhető tényre, hogy a Dzsagannat-templom az egyetlen Indiában, ahol mindenki egyenlő, ahol nincs kaszt-megkülönböztetés. Annyira, hogy a templomban üzemel a világ legnagyobb konyhája, amelyik a 'Rath Yatra' fesztivál alatt 100 000 hívőt lát el, de egyszerű hétköznapiokon se ritka, hogy 25 000 főre főznek.

Maga a templom egyéb vonatkozásokban is különleges intézmény. Ha igaz, 6000 pap, őr és a zarándokokat kalauzoló férfi áll a templom szolgálatában és 20 000 ember függ valamilyen módon a templom bevételeitől. A papok 36 rendre és 97 osztályra tagozódnak, élükön áll a puri rádza (király), akit 'a mozgó istennek' tekintenek, és kiváltságai közé tartozik Dzsagannat ernyőjének és egyéb kitüntető jelvényeinek a viselése. A templom életének minden mozzanatát szigorú rendszerben működtetik. És még azt mondtam, hogy a hinduizmusban ismeretlen fogalom az egyház?! Hát, ha nem is létezik Indiát átfogó, hierarchikus rendbe ötvözött egyház, ilyen mini-egyházak hálózhatják át a hívők mély áhítatának kihasználására szolgáló gépezeteket.

A templom-környéken kívül végigsétáltunk az igen széles főutcán, hát, nem Champs-Elysées, a fotógyűjtemény elég jó képet ad az alacsony, rendkívül elhanyagolt épületekről, a sok kis boltról, az utcán nyüzsgő vagy számtalan esetben semmittevő tömegről. Nem nagyon húztuk fel a szemöldökünk a békésen sétálgató elefánton és a kolduló leprásokon se. Az egyik leprás látványa azonban még az Indiához szokott szemnek is riasztóan hatott. Ezt is nehéz leírni, mint India csodálatos szépségeit. Akkor a ládikóban közlekedett, amibe épphogy belefért, a láda-kocsi kerekei kis tömör gurigák voltak, a gézzel bekötözött végtagjai közül a jobb lábáról már lerohadt a lábfej: iszonyat, iszonyat. Őt is megörökitettem, bár a szerencsétlenek fotózását nem nagyon kultiváltam.

A hosszú út túlsó végén rátaláltunk a parkká szélesedő térre, ahová a három istenséget telepítik át a minden júniusban sorra kerülő 'Rath Yatra' (Rat Játra) tébolyult, eszeveszett vallási menet alkalmával. A helyszínt, az istenségek 'nyári rezidenciáját', a Gundicha Mandir-nak (Gundicsa Mandír) nevezett isten-kertet az emlékezetem nem sorolta a jelentősebb varázslatok körébe, de a felvonulás miatt, amit mindjárt megkísérlek – laikus tollal – leírni, meg kellett említenem.

Itt megint megállok egy pillanatra, mert a nem indiai agyvelő számára talán a legelfogadhatatlanabb, megemészthetetlen a három isten. Puriból távozásunk előtt megvettük a papírmáséból készült szobrocskáikat, egyet most magam elé teszem, és úgy írom, mit látok, mit gondolok. A feje felfelé tartott lapátot formál, a felül vízszintes síkban elvágott felületből közepén kis kúp, egy púp nő ki. Az arca lapos, az orra alig türemszik ki a függőleges síkból, az arc közepét két hatalmas, kerek (a másik két istennél mandula-) szem foglalja el, a körök kívülről indulva vörös csíkból, tömör fehér 'szemfehérjéből' és fekete pupillából állnak. A fej nagyobbik fele, a homlok, orr és az arccsont környéke fekete. Az orrnak alig nevezhető kitüremkedés alatt félhold alakú vörös száj és az alatt a száj ívét követő fehér csík látható. Alul áll helyett tarka 'nyakörv' zárja az arcot, ebből – és nem a testből – ugrik előre, vízszintes tartásban a kéz-csonk, igen, a karok sárgára festett csonkokban végződnek, mintha amputálták volna a kézfejeket. A legkisebbnek ilyen csonkjai sincsenek. A nyaka négyzet-keresztmetszetű rövid összekötő-elem a nem is tudom, minek nevezhető, a fejnél kisebb, lekerekített sarkú zöld kocka-testhez, aminek se keze, se lába. Tessék ránézni a 'Puri-I'-ben (a most megadott linken) látható ábrázolásukra, jobb, mint a leírásom.

Miért foglalkoztam kivételesen ilyen részletesen a három isten egyikével? Mert ezeket az igazán primitív megjelenésű isteneket emberfeletti módon imádják, valószínűleg már a templomban. Az ünnepi felvonulás azonban minden emberi képzeletet felülmúlhat. Nyugodtan állíthatom, mert mindjárt rátérek az esti történések, látvány leírására, amiből én következtetni tudok, mi játszódhat le a Rath Yatra alatt. És most idézem Baktay¹⁵ (18-19): '...A szentélyben három primitív, emberi alakokra emlékeztető, tarkára festett fakoloncot őriznek – a hagyomány szerint Krisnát, feleségét és fivérét [Két tévedés, egyértelműen Visnúról és két testvéréről van szó!] ábrázolják és legenda fűződik hozzájuk. Kezdetleges őskultuszok emlékei olykor elválaszthatatlanul összevegyülnek egy magasabb rendű szemlélet megnyilatkozásaival a hinduizmusban; Puri jó példa erre, s az időtlen alakzatok ezúttal ugyanúgy elvont belső élmény serkentői, mint a legmagasabb rendű művészet alkotásai.' Ismét kalapot le Baktay előtt!

És ezek az ősprimitív isten-fantáziák olyan imádat tárgyai, hogy a templom nevének angol torzításaként nyugaton elterjedt 'juggernaut' kifejezés '...az eszeveszett fanatizmus szinonimájaként

szerepel...'¹⁵ (18). Én nem ismertem, de Baktayn kívül – aki egy ‘g’-vel írja – Fodor is megemlíti – két ‘g’-vel – ugyancsak mint a fanatizált istenhitet idéző kifejezést. Ami az istenek át- és egy hét múlva visszaszállítása körül zajlik, az tényleg a végtelenségig felkorbácsolt fanatizmus diadala. Több százezer ember özönli el a várost, a három isten-szobrot szent hintóikra, a rathákra emelik, azok fölé ‘...nágara sikharák (észak-indiai templomtornyok) formájára alakított mennyezetek, ernyők borulnak..., hívők ezrei tolonganak oda, hogy megragadják a hosszú köteleket és vontathassák az istenek járműveit.’ Több forrás utal arra, hogy a világon másutt elképzelhetetlen a tömeg, a küzdelem, amit a szekerek köteleiért vívnak – merthogy az annak húzásában való részvétel megdicsőülést hoz – és hogy a közelmúltig sokan vetették magukat a rendkívüli méretű hintók embernél magasabb kerekei alá, mert a szent kerekek alatt meghalni megváltást jelent. Kivétel nélkül mind finomítja a dolgot, állítva, hogy csak a tömeg nyomása okozta szerencsétlenségekről van szó, én azonban, hét év Indiával a hátam mögött állítom, jóval valószínűbb, hogy önfeláldozásról van szó, és nem csodálkoznék, ha a mai napig előfordulnának fanatikus öngyilkosságok. Ha van olyan olvasó, aki végigböngészte az Indiával foglalkozó írásaimat, emlékezni fog a szatí ma is élő gyakorlatára, a rituális gyilkosságokra, a fanatikus hit egyéb megnyilvánulásaira. Hozzáteszem, hogy olyan olvasmányra is emlékszem, amely szerint a tömeges önkorbácsolás ma is kísérője az ünnepségnek.

A [Ráth Yatra](#) felvonulás a mai modern időkben

Nem tudom nem idézni megint Baktayt (19-20), akinek Purival kapcsolatban jut eszébe összefoglalni: ‘A hinduizmus tág, rugalmas keret, amely mindent magába tud foglalni, ami a tömegek gondolatában évezredekken át hagyománnyá gyökeresedett; mély bölcsesség, a lét ős tényeinek ösztönös átélése, magasztos jelképek közkinccsé vált értelmezése, kőkorszaki vad és sötét kultuszok, emberáldozat és orgiasztikus kicsapongások kísértő emlékei, primitív babonák és gyerekes hiedelmek mind jól megférnek egymással.’ Nagy ember, mind nagyobbra nő a szememben!

Másnap este – a nappali fürdőzés és pihenés után – visszamentünk a templom főbejáratához. Valaki felhívta a figyelmünket, hogy igazi élményben akkor lesz részünk. Igaza volt! Olyan látvány fogadott minket, amit ember nem tud elképzelni, még kevésbé leírni. A silány közmegvilágításnál több fényt adtak a változatlanul égő tábortüzek, amellet mindenütt olajmécseseket gyújtottak, falak tövében, ablakokban, lépcsőkorlátokon. Kisebb oltárokat emeltek az isteneiknek, díszítették azokat, imára kulcsolt kézzel hajlongtak előttük. A sok alig vagy rosszul felöltözött mezítláb ember, fél-

meztelen hívő látványa lassan félelmet költöztetett a szívünkbe, mind közelebb húzódtunk egymáshoz. Szinte percenként szaporodott a valahová nagyon siető emberek, kis csoportok száma. Komolyan megijedtünk, amikor a könyvtár-lépcső közelében, a ház sarkánál álldogálva majdnem nekünk rohant egy magának kurjongatással utat törő négyes, vállukon hord-oltárra ültetett Ganés szoborral. Futólépésben fordultak be a keskeny utcáról a térre. És a hatalmas térséget elborította a füst, a virágszirmok és olaj csúszós keveréke. Félve lopakodtunk, lassan szótlanná válva, a tengerpart felé. Soha nem sajnáltam, hogy nem foglalkoztam videózással, most nagyon. Ezt a leírhatatlan kavalkádot, a hit örületté válását az alig-fényben a videokamera még éppen felvette volna. Most módomban lenne levetíteni a felfoghatatlant.

Teljesen mellékessé és felejthetővé vált, hogy közben az útleírások szerint India egyik legnagyobb tengerpartján pihentünk. Igazi szörfözők paradicsoma lehetne (esetleg mára azzá is vált), mert itt is fáradhatatlanul dübörgött a tenger, mint Digában vagy a távoli Hawaii-szigeteken. Egy fuvallatnyi szélmozgást se lehetett érezni, de a 3-4 m magas hullámok nem fáradtak el, nem csillapodott támadó kedvük. Itt is (vagy csak itt és az én emlékezetem vetíti át Digába is?) süveges, egyenruhás, inas, cserzett emberkék segítettek a száris hölgyeket a víz élvezetében, itt is fáradhatatlanul dolgoztak a halászok. Egy kilométerrel arrébb a világ egyik legszentebb, legfánatikusabban imádott temploma, a tengerpart pedig a béke és nyugalom szigete. India.

Életemben három hely varázsolt el annyira, hogy elhagyva sokáig bennem maradt a gondolat: ide vissza kell jönnöm. Benáreszbe és Barcelonába sikerült újra eljutnom, Puri beteljesületlen álmom maradt. Pedig a Rath Yatra megérne egy misét!

Érdekes, hogy az anyósom feljegyzései ismét tartalmazznak olyan megfigyeléseket, amik bennem nem maradtak meg. Idézem néhány mondatát:

‘...Az egész város tele volt kisebb-nagyobb oltárokkal. Az első, amit megcsodáltunk, egy kis utca elágazásánál volt. Igen díszes, virágokkal teleaggatott oltár, élénk színekkel kifestett istenekkel és pazarul kivilágítva... Alig tudtunk kivergődni a tömegből, a kocsit ott kellett hagyni, rendőr irányította egy sarokba és mi kézen fogva mentünk tovább a város főtere felé, ahol a nagy templomkomplexum bejárata van. Ezt a tömeget nem tudom leírni. Félelmetes volt. Leprások nyújtogatták csonka végtagjaikat, taligákon tolták, aki már menni se tudott... Én is iszonyodtam, de nem lehetett kikerülni (a leprásokat), mert a tömeg valósággal sodort maga előtt... Hogy mégis lássunk valamit, felmentünk egy épület tetőteraszára, ahol belépődíj fejében megnézhattuk felülről a templom udvarát. Nagyon érdekes látvány, ahogy hömpölyög a sok ember és viszi az ajándékait. Minden színes és kavarog, fentről nagyon szépnek látszik, de lent egész India látható minden szépségével és iszonyával. Tarka sátrakban mindenféle csemegéket árusító, kiáltozó árusok, mellettük rühes kutya és meztelen koldusok hada, nem beszélve a tehenekről... A templom bejáratánál rendőr állt, mellette egy elefánt... A szülők ráültették a gyerekeket az elefánt hátára, majd megsimogatták, utána megérintették a homlokukat és a mellüket, úgy mentek be a templomba.’

‘Megérkezésünk után még javában sütött a nap, úgyhogy lementünk a tengerhez. Én csak álltam és bámultam, mert ehhez foghatót nem lehet látni, hatalmas víztömeg zúg, harsog. Óriási hullámok csapódnak a parthoz, szinte porzik a víz... A víznek olyan ereje van, hogy az embert, mint tollpelyhet sodorja magával. Tónit is elkapta egy hullám és úgy sodorta, hogy tenyérynyi helyen lehorzsolta a bőrt a combjáról...’

‘Másnap este visszamentünk a főtérre Puriban és megnéztük, hogyan gyűjtik egy helyre az összes istent, teszik állványokra, majd szertartás kíséretében a folyóhoz viszik és bedobják őket a vízbe. este minden másként hatott. [Keveredő emlékek: Puriban nem dobják vízbe a templom isteneit, Ganés-ünnep zavarja az emlékezést!] A tömeg ugyan nem volt kisebb, de nem láttunk annyi koldust. Minden csillogott-villogott, úgy ragyogott, mintha itt nyomornak nyoma se lenne, pedig töményen jelen van. A mellékutcákban gyertyák pislogtak a kis bódékban... Füstöltek a bádoggödörökben égő trágya-lepények, ezeken főzték az ételeiket, rizst és mindenféle zöldséget. Kísérteties látvány volt, mert együtt volt kutya, tehén, kecske, no meg a szutykos gyerekek. Ami a legerőteljesebb, hogy ugyanitt csodás paloták állnak... Az egyik mellékutcából hoztak egy oltárt, számtalan fiatal férfi cipelte és mi nem tudtunk már kitérni, felugrottunk egy ház lépcsőjére, hogy el ne tapossanak. Akkor mondtuk, hogy ebből elég, menjünk vissza a szállodába.’”

A templom ma

Most értesülök a Los Angeles Times cikkéből¹³⁸, hogy a templom páncélszobájában tárolt hihetetlen mennyiségű kincshez a vizsgálatra kiküldöttek nem tudtak információhoz jutni, mert a *páncélterem kulcsa elveszett*. Érdemes rögzíteni a dátumot: 2018.07.19! Idézem a cikk első bekezdéseit, laza fordításban:

„PURI, India — PURI, India – Férfiak egy csoportja Puriban, Indiában, egy forró áprilisi napon a 12. századi templom előtt arra készül, hogy mélyen behatoljon egy olyan sötét páncélterembe, ahol arany- és ezüst ékszereket tárolnak zár és kulcs alatt.

Ahhoz, hogy bejusson a Dzsagannáth templomba, melyet egy fontos hindu istenségnek szenteltek, a 16 régészből, hindu papból és a kormány tisztviselőiből álló csoportnak fém-detektorokon kellett áthaladnia. A szegényes öltözékre biztonsági intézkedésként volt szükség, amint oxigénmaszkokra is, ha a teremben, amit több mint három évtizedig nem nyitottak meg, nem lett volna lélegzésre alkalmas levegő.

Az utasításaik egyszerűek voltak: Ellenőrizték a páncélterem szerkezeti integritását, és hagyják figyelmen kívül a több millió dollár értékű régiséget.

Bárki, aki sok időt tölt az indiai hindu templomokban, hozzászokott ahhoz, hogy csupán lépésre van extrém gazdagságtól. Az ország legnagyobb templomainak százaiban megrendítő mennyiségű arany van elzárva, ami akár 8,8 millió fontot is nyomhat, a Világ Arany Tanácsának becslése szerint. A jelenlegi piaci árak szerint ez a készlet körülbelül 160 milliárd dollárt érne.

Ám az antik kincsekben gazdag voltuk ellenére az indiai templomokat gyakran rosszul kezelik. A biztonsági intézkedések hiányában a tolvajok számára igen vonzó célpontok lehetnek.”

A Dzsagannáth templom isteneinek boltja

Sok hozzáfűzni valóm nincs. Nandu csak apró népámításra hívta fel a figyelmem. A vaskos valóság azonban ez: *a vallás – egyház nélkül is – fojtogató méreteiben feji meg a hívő tömegeket!*

Hát az ünnepektől nem szakadtunk el, Boyett-től viszont nagyon. Tulajdonképpen a szentírások témakörétől jutottunk idáig, ideje visszatérnünk a hinduizmus jellemző vonásaihoz. És egyszerűség kedvéért hozzá, mert Radhakrishnan ugyan megrendítően alapos elemzést ír a Bhagavad Gíta-ról (rögtön idézem), de ha vele kalandoznék tovább a hinduizmus titkaiban, három könyvet kellene megírnom csak a hinduizmusról!

A Bhagavad Gíta (Bhagavadgītā) Radhakrishnan szemével (Radhakrishnan Reader, 240):

(A teljes mű – más tollából – olvasható a 196. linkben.)

„A Bhagavadgíta inkább vallási klasszikus, mint filozófiai tanulmány. Nem ezoterikus mű, amit nem speciálisan beavatottak számára alkottak, és azok értik meg, hanem népszerű költemény, ami azok számára is segítség, akik ‘a sokak és sokrétűek régióiban barangolnak’. Kifejezésre juttatja valamennyi szekta aspirációját, akik az isten városába vezető belső út nyomvonalát keresik. A legmélyebben érintjük a realitást, ahol az emberek küszködnek, megbuknak és győzedelmeskednek. Hinduk milliói, évszázadokon keresztül találtak enyhülést ebben a nagyszerű könyvben, amelyik pontos és behatoló szavakkal írja le annak a spirituális vallásnak az esszenciális elveit, amelyik nem megalapozatlan tényeken, tudománytalan dogmákon és önkényes nézeteken nyugszik. Szellemi ereje hosszú történelmével a háta mögött, ma is fénysugárként szolgál azok számára, akik megvilágosodást nyernek a bölcsessége mélységétől, ami szélesebb és mélyebb világgal foglalkozik, mint amit a háborúk és forradalmak érinteni tudnak. A szellemi élet megújításának erőteljes formáló tényezője és helyet biztosított és erősített meg a világ nagy szentírásai között.”

És hosszasan, félelmetesen jól taglalja tovább. Remélem, a könyv terjedelmébe jól illik ez, a lényeget megfogó bekezdés.

A hinduizmust nem lehet elhagyni néhány fontos fogalom említése nélkül. Legtöbbje felfoghatatlan, vagy legalábbis nehezen értelmezhető nem Indiában születettek számára. Kedvessé vált indiai üzletember ismerősünk keresztnévnek megfelelő neve Darsan volt. Megkérdeztük, mit

jelent? El is kezdte magyarázni, majd egy legyintéssel abbahagyta, mondván, hogy hindunak kell ehhez lenni. Érdekesség kedvéért tessék rányitni a névnél nyitható linkre, és beleolvasni. Ugye, milyen pofonegyszerű?

A megnyíló Wikipédia lapból ki is emelhetünk néhány tételt: *átman* – az örökkévaló, újraszülető lélek fogalma; *karma* – az emberi élet tetteinek milyensége; *moksa* – a reinkarnációtól megszabadulás; *dukkha* – szenvedés. Feltétlenül fontos még az *ahimsza*, a *darma*.

Lapozzuk fel tehát a hinduizmus tételeit Boyett-nél. Ő a karmával kezdi:

A *karma* az adott ember élete során elkövetett tetteinek az összege a születés és reinkarnáció közötti időszakban. Ha ez az összeg jó, a reinkarnáció is pozitív lesz. A test elpusztul, de a belső én, az *átman* túléli a halált, és valamilyen más formában újjászületik.

A *moksa* az az állapot, amikor a lélek megszabadul az életeciklustól, az újjászületéstől. A hitbuzgalom, meditáció, imádság, önismeret és a darma elérésére törekvéssel érhető el, több életeciklus átélése után.

A *darma* az ember morális kötelessége.

Az *átman* a lélek... Az egyén lényege, vagy a valós én – öröktől fogva létező, kortalan szintje a létnek, a *testtől és értelemtől (pszichétől) elkülönülve*. Az *átman* vagy önismeret megértése fontos a hinduizmus gyakorlatában.

Mégiscsak meg kell kérdezni Radhakrishnan-t is. Hogy tömörebb legyen, az „Eastern Religions and Western Thought” könyvében lapozgatva, a 46. oldalnál álltam meg:

„A valódi vallás jegyei az *abhaya*, azaz a félelemtől való szabadság, ami a test és lélek, a kéz és az agy közötti harmóniában, egyensúlyban, tökéletes egyezségben fejezi ki magát, és az *ahimsza*, azaz szeretet. Az *abhaya* és *ahimsza*, az életérzés és szimpátia, a szeretet szabadsága a vallás két sajátsága, elméleti és gyakorlati.”

Utal Mahatma Gandhi-ra, aki kijelentette, hogy ha India ügyét csak erőszakkal lehetne előre vinni, inkább hagyná elsüllyedni az országot. Mennyivel vallásosabb ő – mutat rá Radhakrishnan -, mint azok a magukat vallásosnak mondók, akik szerint néha vallásos kötelességünk ölni a hazáért.

Végül hallgassuk meg, mit mond Boyett a hindu *túlvilágról*.

„A bűnösök az életeciklusok között ideiglenesen pokolhoz hasonló helyszínen, a Naraka-ban töltik büntetésüket. Az Univerzumtól délre elhelyezkedő *Naraka*-ban *Jama*, a halál istene uralkodik. Minden földi lény – az állatokat is beleértve – *Jama* bírósága elé kerül, aki ítélkezik felettük. Kivételt képeznek a kiválóak, adakozók (!), háborús hősök (!!), aszkéták, és akik elérték a *moksa* állapotát. Ők a mennyországhoz hasonló *Svarga*-ba jutnak. A bűnösök a 28 pokol (mivel ideiglenes, inkább tisztító tűz, amit Bethlenfalvy a buddhizmusban vizsgált) valamelyikébe kerülnek, bűnöségük súlyának megfelelően.”

Istenemre mondom, ez a hinduizmus meggyalázása. Ki/kik mikor kezdték ezt a keresztényiesen hangzó gyalázatot beépíteni a lelki béke vallásába? Megnézem, hátha találok valami magyarázatot? Találtam bizony, nem egyet. Magyarul csupán a buddhizmus azonos néven szereplő poklait, és *Jama*-t félistenként, de angolul a fent, a névbe illesztett linket, amiből a poklokat és az ítélkező *Jamát* ábrázoló festményt is át tudtam ültetni. Aztán a *Naraka* angol Wikipedia-lapjában megtaláltam a pokol eszméjének a forrásait: több *Purana*-t, köztük a valószínűleg legfontosabb *Devi-Bhagavata Purana*-t, a gonosz istennőnek szentelt verseket, valamint a velejéig gonosz *Manusmriti*-t, a Manu-nak tulajdonított hindu törvénygyűjteményt. Ez utóbbi egyrészt a kasztrendszer szülte Indiának, másrészt az angol gyarmatosítók erre alapozták az elnyomásukat mintegy törvényesítő hindu törvényeiket (három törvényrendszert alakítottak ki: angolt, hindut és muszlimot). Nem foglalkozom velük tovább, több oknál fogva: szakértők (főként angolok, persze) vitatták a keletkezésük időpontját (Kr.e. 1500-tól Kr.u. 400-ig), szerzőit (egy vagy több írta-e), tartalmuk hitelességét (fordítás, ferdítés). És mert gyűlölöm a hinduizmust tönkretevő gonoszságukat. A *Manusmriti*-t Dr. Babasaheb Ambedkar annyira aljasnak ítélte, hogy 1927-ben nyilvánosan elégette. Gandhi a könyvégetést, mint olyant, elítélte, és bár a kasztrendszer a legfőbb gonosznak tartotta, állította, hogy annak, és a róla szóló, azt megalapozó írásoknak semmi közük a hinduizmus-hoz. Részletesebben is felhívta a figyelmet a szövegben fellelhető ellentmondásokra, különösen az *ahimsza* elvbe ütközőkre. Az eredeti szöveg nem is található – mondta.

Naraka jelenetek, közepén Jama és alistenei ítélkeznek. Public Domain

Hogy a csudába lehetséges, hogy sokezer kilométer távolságra, és évezredes időkülönbséggel azonos pokolképek jelenjenek meg az emberiség riogatásával fegyelmezni akarók fegyvertárában? A fark, szarv, denevérszárny, tűz, víz, vízbefojtás, hasfelmetszés, fűrészelés, kígyó, mintha keresztény poklról olvasna az ember! És mindez az erőszakmentesség birodalmában is ronthatja a levegőt?

Itt le is kerekítem a hinduizmust. Számtalan témakör fog zavarni a könyv megjelenése után is. Miért nem foglalkoztam a szertartásokkal (mert túl sokfajta létezik), miért nem foglalkoztam a családi eseményekkel (születés, második születés, házasság, szex, halál, mert itt-ott érintettem), a társadalmi szélsőségekkel, a tabuk tömegével? Talán, mert részletesen olvashatók az Indiáról írt könyvemben¹⁸⁷, és a többségük nem igazán tartozik a vallás kérdéskörébe.

*

Buddhizmus és dzsainizmus

Ugyancsak az Indiáról szóló könyvemben¹⁸⁷, a XI.2-3 alfejezetekben foglalkozom két fontos, a hinduizmusból leágazó hitrendszerrel, a buddhizmussal és a dzsainizmussal. Két reformként kezelem őket.

Maradjon így, összefonva? Nagyon közeli vallások, időben is, szellemiségben is. Gondolom, ésszerű az eljárás, ezért idézem a róluk írtakat:

Idézet:

Közel egy időben, a Kr. előtti VI. században két reformkísérlet törte meg a hinduizmus egyeduralmát Indiában. Siddhartha Gautama, egy kasmíri „herceg” (az európaiak értelmezése szerint) – látva a tömegek embertelen nyomorát, szenvedését – jutott arra a következtetésre, hogy a vallás tanításai alapvető módon járulnak hozzá a nyomor kialakulásához, és hosszú évekig meditált az igazságot keresve, majd elkezdte az új ígét hirdetni. Tanítása, a buddhizmus gyorsan terjedt. Sem a filozófiája alaptéziseiben, sem a siker okaiban nem vagyok annyira jártas, hogy meglátásaimban biztos legyek, de pár gondolatot kifejték kicsit később. Most azonban vessünk egy pillantást a dzsainizmus indulására. A magát a 24. tirtankarának (Tirthankara, avagy apostol, próféta) tartó Mahavira alapította, és érdekes módon Gautamához nagyon hasonló tézisekre alapozta tanításait. Történészek szerint a két gondolkodó élete átfedte egymást, de nem található utalás arra, hogy valaha is találkoztak volna. Természetesen egyikőjük se tudott elszakadni a hinduizmus alapelveitől (mint ahogy Jézus és Mohamed sem a környezetükben uralkodó vallásától), csak módosították, továbbfejlesztették azokat. Még érdekesebb, hogy se Gautama, se Mahavira *nem tekintette magát felsőbbrendű lény képviselőjének, nem beszélt istenről vagy istenekről*, mind többször hallani ma olyan véleményt, hogy tanításaik ateista elveknek tekinthetők. Mindkét gondolkodó erősebb hangsúlyt adott az erőszakmentességnek, Mahavira a világmindenség végtelenségének. A reinkarnáció alóli felszabadulás lett egyértelműen az elérendő cél, a dzsainizmus ezt *moksa*-nak (moksha, üdvözülés), a buddhizmus *nirvana*-nak hívja. Buddha rendkívüli erővel hangsúlyozza, hogy ennek eléréséhez senki se várjon felsőbbrendű lénytől segítséget, mindenkinek önmagának kell megküzdenie érte saját karakterének, tudásának, tetteinek alakításával. Milyen elképesztően merész elszakadás az istenhittől, a külső erőttől függés gondolatrendszerétől! A buddhizmus gyors elterjedésének a titka azonban valószínűleg a kasztrendszer tagadása, elvetése. Ez és talán az a lényeges különbség a két filozófiai rendszer között, hogy míg Gautama nem tekintette magát sem isten képviselőjének, se prófétának, Mahavira a tirtankarákat, így önmagát is szentnek, apostolnak titulálta. (Megkockáztatom, hogy 23 elődjét – akiket a történelem nem talál sehol – azért kreálta, hogy öndicsőítése ne legyen annyira feltűnő.)

Idézet vége

Íme egy vallás, amely megalapítójának szülőhelye minden szempontból pontosan azonosított: az indiai határtól közel fekvő Lumbini-ban, Nepálban emlékhelyként látogatható.

Lumbini (Nepál), Buddha születésének emlékhelye. Google térkép.

Nem lesz egyszerű a buddhizmus lényegét felfognunk, mert ég és föld a Buddha által hirdetett, istent nélkülöző tanok, és a pillanatok alatt istenhitté, egészen a poklokkal megfélemlítésig átalakított gyakorlatig. Ezt a meglátásomat is datálhatjuk: akármit is hirdetnek meg bölcs, tisztaszívű, jószándékú próféták, apostolok, filozófusok, *a papság saját, és (mind nagyobb valószínűséggel) az általuk kiszolgált uralkodók érdekeinek megfelelően átalakítja, akár istenné varázsolva* azt, aki minden szavával tiltakozott az ellen, hogy istenhez akár közelebb is minősítsék (2018.07.19 = Halmos II. tétele ☺). Fentebb, a 104. oldalon foglalkoztam a buddhizmus lelkét megölő átalakítással, itt csupán két mondatot ismételtek meg abból:

„Halála után másfél évszázaddal *rendszereztek életének és halálának hagyományát.* Természetfeletti módon fogant, és csodával született.” – az új *vallás* szerint.

Annyira más a Buddha által hirdetett ateistának tekinthető hitrendszer, és az abból faragott vallás, hogy kísérletet sincs értelme tennem az összehasonlítására! A Buddhával foglalkozó Wikipédia-lap¹⁴⁰ részletes leírásokkal áll mindenki rendelkezésére, aki az istenné varázsolt Buddha életével, röpködéseivel, lábnymaival, hamisított tanításaival meg akar ismerkedni.

Törtem a fejem, miként zajlott vajon le ez a színeváltozás? Az első gondolatom mindjárt telitalálatnak bizonyult. Nem is értem, ez másnak miért nem jutott az eszébe? Asóka király alatt vált államvallássá. Megnéztem, mikor is hirdette Buddha a tanításait? A legújabb kutatások szerint – mondja a fenti Wikipédia-lap – Kr.e. 445 és 400 (a halála éve) közé tehető. Mikor élt Asóka? Kr.e. 304-től és 232-ig. *Ha száz-százötven évvel Buddha halála után „alakították át” a buddhizmust, az pontosan Asóka uralkodása előtt kezdődött, és alatta zajlott.* Tévedés kizárva! Asóka érzékelte, hogy a kasztrendszer alóli szabadulás, és az emberek befelé fordulását propagáló buddhizmus hívei rendkívül gyorsan szaporodnak, és hogy a (valószínűleg hindu!) papság már dolgozik az uralkodók számára kedvezőbb alternatíva kialakításán, egyszerűen államvallássá tette azt, ugyanakkor támogatva a papságot a vallássá formálás izzasztó munkájában: végül is *szolgalelkekre volt szüksége, nem új önértzetre megnyíló emberekre.*

Maitreya Buddha szobra Thikse kolostorában, Indiában. Szerző: Pusztella

Inkább kötelességérzet, mint kedv vezényel, amikor mégis foglalkozom a buddhizmus főbb tételeivel, ha sikerül meggyőzőnöm magam, hogy eredeti gondolatokra találtam.

Valószínűleg igaz, hogy hosszú vajúdas, meditáció alatt születtek meg azok a gondolatai, amiket aztán *megvilágosodottként* hirdetett, főként Észak-Indiában vándorolva.

Fontos gondolat, hogy az emberiséget sújtó sok *szenvedés* (*dukkha*, l. fentebb is) oka az önzés és vágyakozás. Ha az önzést kicsit felerősítjük kapzsisággá, megkapjuk a modern kapitalizmus legfőbb átkát, éltető elemét, amire számtalan gondolkodó esküszik. A vágyakozás is tulajdonképpen a másoknál többre vágyás átkát jelentheti, aminek azonosak a gyökerei. Azt is el lehet fogadni, hogy az ettől szabadulást Buddha az úgynevezett. „nemes nyolc ösvény” követésében látja, amik a helyes szemlélet, a helyes gondolkodás, a helyes beszéd, a helyes cselekvés, a helyes élet, a helyes törekvés, a helyes vizsgálódás, a helyes elmélyedés. Csupa szép gondolat, ha valaki így él, eljut az életciklus alóli felszabadulásig, a *nirváná*-ig. Az ő nirvánája a hindu védák elvetését, a kapzsiság (Boyettnél!), szenvedés, sőt a személyiség teljes hiányát jelenti. *Buddha számára a végső valóság a nemlétezés*, ami nem istenségek imádásával, hanem emberi erőfeszítésekkel érhető el.

A tanítványok teljesen leszakadtak a hinduizmusról. Boyett szerint amint Asóka „felvette” a buddhizmust, mozgósította hatalmas tartalékait, hittérítőket küldött szerte a kontinensen, és a buddhizmus néhány évszázad alatt meghódította egész Ázsiát. Bár Indiából eredt, ott csak törmelékként lelhető fel. Fentebb már tárgyaltuk, hogy a hinduizmus fantasztikus diplomáciai ravaszságának az eredménye ez a visszaszorulás: a hinduizmus „lenyelte”, magába ölelte a buddhizmust. Meg persze annak is köszönhető, hogy Asóka birodalma rövidesen felbomlott, így a buddhizmus hatalmi háttér nélkül maradt.

A tömörség kedvéért ismét Boyetthez fordulok.

Dogma: nincs lényeges dogma-rendszere.

Teremtés: nincs teremtés-mítosza, az univerzumnak nincs kezdete vagy vége, ciklusokban regenerálja magát.

Istenségek: nem hisz felsőbbrendű teremtőben, nem imád istenségeket.

Imádság: a meditáció tekinthető a megszokott imádsághoz hasonló tevékenységnek. Buddha szobra az otthonokban és templomokban is csupán az elmélyedés eszközéül szolgál.

Szentírások: Buddha öt évtizeden keresztül tanított, de semmit sem írt le. A tan hatalmas irodalma halála után mintegy száz évtől napjainkig született.

Lélek: nincs örökéletű lélek vagy állandó én. Az életciklusok alatt a tudat folyamatosan változik.

Karma: a hinduizmus fogalmával azonos.

Nirvana: a megszabadulás, az újjászületés alóli szabadság állapota.

Halál: megbékélve fogadás a cél. Szerzetes jelenlétét többnyire kérik. Általában hamvasztják a halottaikat.

Túlvilág: itt megjelenik a szerintem hamisított ítélkezés-rendszer, amit fentebb, a hinduizmusnál már említettem: előbb találkoztam vele, mint a hindu ideiglenes poklokkal. Hatféle újjászületés létezik: *Naraka* lények, akik ideiglenes pokolban bűnhődnek; *Preta* lények, láthatatlan, éhes szellemek, akik éhségük csillapításáért küzdenek; állatok; emberek; *Asura* lények, azaz alacsony eredetű félistenek és *Déva*-k, azaz hatalommal rendelkező és láthatatlan természetfeletti lények, akik élvezik a jó karmájuk előnyeit. *Ez összeegyeztethetetlen Buddha világ- és hitképével!*

Papság, hierarchia: szerzetesrendek léteznek, nincs hierarchia. Földre borulással fejezik ki tiszteletüket Buddha előtt, amit általában meditáció követ. Négy szenthelyre zárandokolnak: Bodh Gaja – a megvilágosodás helyszíne, Kusinara (vagy Kusinagar) – a halálának a helye, Lumbini – a szülőhelye, Szárnáth – az első szentbeszéde helyszíne.

Otthonokban és templomokban is létesítenek oltásokat, ahol egyszerű (virág, gyümölcs...) áldozatokat mutatnak be.

A buddhizmus különlegessége a *sztúpa*, köralakú építmények, amelyek alatt Buddha valamelyik kis testrésze van eltemetve, hajsza, köröm, fog. Ha ezer Buddha élt volna, akkor se létezne annyi testrész, amennyi sztúpát a tiszteletére emeltek szerte a világon.

A születéssel, házassággal kapcsolatos szertartások egyszerűek, nem istennek adóznak vele.

A lámaizmus

Ismét Terebess segít képet adni a tibeti lámaizmusról. A kereszténység kezdeteivel foglalkozva találtam rá az általa is publikált „Tibeti Halottaskönyvre”⁹⁵, és abból idézek néhány bekezdést:

„A tibetiek vallása a lámaizmus, amely a buddhizmusnak egy sajátos változata. Eredete visszanyúlik arra a „pogány” *bon* vallásra, amikor még sem a buddhizmust, sem a brahmanizmust nem ismerték, illetve az utóbbiból ismerték és átvették azt az ősi tanítást, hogy *egyetlen valóság a lélek*, minden egyéb csak káprázat. Ennek a káprázatnak a neve *mája*.

A bon vallás ősi természetvallás, tömérdek istennel, az elhaltak szellemének tiszteletével, sok varázslattal, áldozatbemutatással és azzal a természetvallások közt nem ritka felfogással, hogy az ember és a természetfölötti lények (istenek) között rituális kapcsolat létesíthető. Papjaik – korábban sámánok, később lámák – abban különböznek a közönséges emberektől, hogy hosszas gyakorlattal, meditálással, imával, aszketikus életmóddal, koncentrációval stb. magukba fogadják a természeti erőket, és a fizika törvényeit áthágó tevékenységre képesek. Például ki tudják kapcsolni a fájdalomérzést, a legnagyobb hidegben hőt tudnak a testükben gerjeszteni, és nem fagynak meg, járatosak a szellemidézésben és a jövődőlésben, olykor repülni is tudnak, testükből kilépnek, haláluk után időnként elevenen megjelennek, betegeket kézrátétellel meggyógyítanak, tanítványaikba éltető erőt sugároznak át, stb. Mindez nálunk csodának minősül, ha ugyan nem szemfényvesztésnek, bűvészmutatványnak, de a fakírok rendkívüli teljesítményei a kételkedőket is meggyőzték arról, hogy a fiziológia törvényei engedékenyebbek Ázsiában, mint nálunk.

Amikor Tibetben uralkodóvá vált a buddhista tan, az ősi bon vallásnak sok mágikus vonását és még több istenét megtartották. Tibet férfi lakosainak egyharmada kolostorban élt, szerzetes volt, életét főként szent iratok olvasásával, szövegek szavalásával töltötte. Csodatevő képességük mellett az aszketizmus hajlamát odáig fejlesztették, hogy néha éveket, sőt évtizedeket töltöttek önkéntes rabságban, földalatti cellákban vagy sötét barlangokba zártan.

Az aszketizmus és minden egyéb mágikus tevékenységük nem öncél volt, hanem módszeres fölkészülés a nagy célra: a szerencsés újjászületés elérésére.

A folyamatos újjászületés (*reinkarnáció*) a tibeti vallás Indiából származó ősi sajátossága. Tudjuk, hogy valami hasonlóról az ógörög pitagoreusok is elmélkedtek, talán éppen indiai hatásra, de míg náluk a lélek vándorlás csupán filozófiájuk mellékterméke volt, addig Indiában és különösen Tibetben nemcsak a bölcséletüket és hitvilágukat, hanem a mindennapi életüket is döntően meghatározó meggyőződés.

Ahogy a hívő katolikus a siralmas földi létet csupán előkészületnek tekinti a túlvilági – remélhetőleg boldog – öröklétre, úgy készül a hívő tibeti arra, hogy nem egy távoli és ismeretlen másvilágon, hanem itt, a földön újra megszületik, de – és ez a meglepő – ez nem öröm számára, hanem folytatólagos szenvedés. Vágyva vágyott reménysége az, hogy egyszer megszabadul az újraszületés kényszerétől, és eljut a *megvilágosultság vágy nélküli állapotába*.⁹⁶

Talán nem fogja untatni a kedves olvasót, ha saját tibeti tapasztalataimmal folytatom, idézve a weblapomról (www.amrita-it.com – A világ – Kína):

„Mi azért választottuk éppen ezt az utat, mert Tibet is szerepelt a programban. Volt útitárs, aki vallotta, hogy az egész utat a Potala Palota miatt tette meg. Rendkívül különleges programpont egész Tibet, ez a kis ország, amelyiknek a történelme kezdetektől fogva napjainkig összefonódik Kína történelmével. Lazább vagy igen szoros formában függött a szomszéd nagyhatalomtól, különösen – ha jól értelmezem – a gyengébbnél gyengébb Dalai Lámák ‘uralkodása’ idején. De ezt a kérdéscsokrot történészekre hagyom, túlságosan nagy a súlyos tévedések lehetősége.

A saját érzéseimet azért vázolom néhány sorban. Amikor Kína bekebelezte Tibetet, egyértelműen a tibetiek pártján álltam. Áldozatok is voltak, de lényegesebb, hogy a világtörténelemben unos-untalan ismétlődő esemény zajlott le: egy nagyhatalomnak szüksége volt a kis ország területére, természeti kincseire és ki tudja még mire. Lehet, hogy Kína esetében döntőbb szerepet játszott, hogy a vallás- és egyházellenes kemény kommunista harcot nem tudta a buddhizmus-lámaizmus papkirály (Dalai Láma) által vezetett bátyájának megdöntése nélkül befejezni. Halvány megérzés a

részemről, talán nem tévedek súlyosan. Az utóbbi hónapokban – miután felfigyeltem Kína gyors fejlődésére és a Dalai Láma ismételt nyilatkozatára, hogy már nem ragaszkodik Tibet teljes függetlenségéhez, csak nagyobb autonómiára – én is úgy éreztem, itt lenne az ideje a teljes megegyezésnek, a teljes függetlenség feladásával. Járva-kelve Lhasában és szoros környezetében meg kellett állapítanom: a mai helyzet nem tartható, az egy kis nép arrogáns elnyomása a nagy és brutális hatalom által. Egyszerű a képlet, amiből ezt a következtetést kellett levonnom: a lakosság nagyobb százaléka kínai, a helyi tibetiek kisebbségbe szorultak; a kínai betelepültek olyan támogatásokban részesednek (pl. magaslati pótlék), amiben a helyiek nem részesülhetnek; minden középületen és szinte minden harmadik házon ott lobog a kínai zászló; a feliratok, hivatalokon, boltok portáljain egyaránt tibeti írással kezdődnek ugyan, de a méretük feleakkora, mint az alatta írt kínai szavaké. Mindkét nép számára fontos lenne, Kína nemzetközi presztízsét növelni, a világ közérzetét javítani, ha Tibetet tibetiek vezetnék, az ország rendje, igazgatása, szabályozása elsősorban az ő boldogulásukat szolgálná. Talán egyetlen vigasz, hogy a vallásszabadság rendezettnek tűnik.

Az idegenvezetőnk többször figyelmeztette a társaságot, hogy Lhasában hegyibetegek leszünk, mert a 'Világ Teteje' tényleg magasban van. Nevetgéltem: nekem nem lesz bajom, mert síeltem már ilyen magasságban és nem éreztem semmi különösebbet (igaz!). A figyelmeztetés nem szólt arról, hogy az erre kitalált gyógyszereket előre kell szedni, a baj bekövetkeztekor már kicsit késő, napok kellenek a teljes hatáshoz. Nekem mindegy volt, úgysem szedtem volna.

A reptérre délután érkeztünk, 3680 m magasban van és 90 km-re a várostól. Már a reptér épületében éreztem, hogy valami nem stimmel: ólomcsizmákat éreztem a lábamon és ködössé vált a közérzetem. A 90 km csak azért volt kellemetlen, mert ilyen fejbevert állapotban és hőségben jó két órát ballagott a nem beijingi minőségű busz. A reptér közelében épült az út, akadályokat kellett kerülni, tovább is csak 2x1 sáv, kanyargós úton haladtunk. Úgy tudni, épül a sztráda és alagutak fűrészával 50 km-re fog rövidülni a távolság. A busznál a helyi idegenvezető egy-egy fehér selyemkendőt terített a nyakunkba: kedves tibeti üdvözlés a vendégnek. A busz hangosító-rendszere pocskéknak bizonyult, nem hallottunk semmit. Első esetként Tibetre fogtuk, sajnos később is előfordult valahol, talán a beijingi pótnapokon. Van még mit csinálni a tökéletes technikai szint biztosítása ügyében. Az úton befelé két látnivaló kötötte le a figyelmem: a táj, amelyik a hegyek fantasztikus kopaszságával furcsa, riasztó diszletként hatott és a kis falvakban elég primitív technikák alkalmazásával, de lázasan folyó építkezés. A háromcsillagos Himalaya Hotel tulajdonképpen nem volt rossz, csak nem sikerült a légkondicionáló rendszerét fűtésre állítani, az első éjszaka majdnem megfagytam, alig aludtam. A másodikon legyőztem a nehézséget, a cipőt leszámítva teljes hadi felszerelésben feküdtem le és a pót-pokrócot is magamra húztam. Itthon olvastam el a hegyibetegség szimptomáit és rájöttem, hogy az összes tibeti gondom abból ered: fázékonyság, fejfájás (nálam nyakfájásként jelentkezett), szédülés (megúsztam), légszomj (ajaj! – Potala) és hasmenés. Ez utóbbit gyógyszerekkel gyorsan le tudtam állítani, ez is igazolta, hogy nem fertőzés, hanem a magasság okozta. A késői érkezés ellenére úgy döntöttünk többen, hogy akklimatizációs céllal sétálunk egyet. Hát nagyon rövidet sikerült. Közben elkaptak az utcai árusok és indiai tapasztalataim és edzettségem ellenére nem tudtam ellenállni a csaléteknek, vettem pár pénzérmét, biztos hamisítványok, meg egy rajz-leporellót, amit később viszontláttam a Barkhor-bazársoron. A vásárlás, mint mágnes vonzotta az arra tévelygőket, szemlélte az imamalmát szorgosan pörgető láma, kisgyerek.

Ha már a vásárlásoknál tartunk: aranyszabály legyen, hogy a komoly üzletekben vásárolunk, ahová az utazási irodák viszik a turistákat, ott biztos nem csapják be a minőséggel, az idő rövidsége miatt a bazároknál tapasztalt keleti vásárló és tévedhet és az igazi kincseket nem veszi észre. Kínában ugyan terjed a kártyával fizetés, de mindenféle csacska korlátokba ütköztünk, a pénzváltó automaták pedig ritkán találhatók és korlátozott pénzüsszeget adnak ki egyszerre. Ha kockázatos is, vigyünk magunkkal a terveinknek megfelelő mennyiségű készpénzt.

Nagyon elkalandoztam, térjünk vissza a látnivalókhoz.

Az első programpontunk Tibetben a Drepung kolostor volt, amely Lhasától 5 km-re fekszik. Kolduló gyereksor fogadja a turistákat és itt nem túlzott a tisztaság sem. Általában Tibet valamivel elmarad Kínától tisztaság tekintetében, de hozzánk képest nincs szégyellnivalója. Drepung Tibet legnagyobb kolostora, 1416-ban alapították. A szerencseszámok törvénye szerint 7777 láma

lakik itt szűk cellákban. A durva külső vakolat fehér mindenütt, az ajtók és ablakok fölött keskeny napellenző függönyöket lebegtet a szél, helyenként falhoz erősített állványokon imamalmok állnak a hívő lelkek rendelkezésére. A templom-helyiségek bejárata díszesebben dekorált: vörös oszlopok, szélesebb és ábrákkal díszes függöny-csíkok. A belső terekben nem szabadott fotózni, pár kísérlet azért sikerült. Kiemelem ezt a képet, amelyik doboló lámát mutat be, azt hiszem, ez kiváló.

És nem lehet leírni a hangulatot: vörös sugárzása van, számtalan szobor, a lámák kis csoportokban üldögélnek, az oltárszerű főalak előtt jak-vajat és füstölőket égetnek. Kelet, misztikum és varázslat. Mély hatás a nem okos hívőseregére. Mit akart itt a vallásüldözés? Lehetetlen! Megjegyzem, hogy 10-20 lépcsőfok után pihenőt kellett tartanunk, mindenki légszomjjal küszködött.

Itt valami rendellenes várakozásra, ebédre meg sétára (akklimatizáció is) került sor. A csomagokra várakozva jól láthattuk a Potala Palotát, séta közben viszont lekaptam egy fodrászszalon bejáratát, hogy bemutathassak egy igazi helyi szépséget. Szokatlan éghajlati viszonyokat 'élveztünk'. Hajnalban 10 fok alá süllyedt a hőmérséklet, a szálló portása télikabátba burkolózott (mit csinálhat a téli zimankó idején?). A busz óra-hőmérője a déli órákban 40-41 fokot mutatott. Száraz lehetett a levegő, mert nem érezte a hőgutát az ember.

Következett a Jokhang-templom, amely még mélyebb, misztikus hatást gyakorol a hívőkre. A központi magja a 7. század közepén épült, a kínai Wencheng hercegnő és Songtsan Gambo tibeti király házasságának állítva emléket. A szobruk ma is része a templom-együttesnek, amit a későbbi uralkodók folyamatosan bővítettek. Tibeti, nepáli és tang-kori kínai stílusjegyek keverednek. Az itt látható képek mind erről a bonyolult, helyenként nagy teremmé bővülő, másutt keskeny labirintussá szűkülő birodalomról szól. Fény alig szivárog be, kis fényerőjű lámpák, a szobrok megvilágítása és a rengeteg avas szagú jak-vajból készült gyertya vagy egyszerűen vaj-tepsibe dugott égő kanócok adják a megvilágítást. Fotózni egyes termekben pénzért lehetett – ha jól emlékszem – többnyire azonban nem. A vaku nélküli kísérleteim így ritkán sikerültek, de felraktam azokat is, amik csak körvonalakban árulkodnak a céltárgyról. A legfontosabb műtárgy a színarany Sákjamuni Buddha-szobor, amelyet maga Wencheng hercegnő vitt Tibetbe. Óriási tömeg vette körül. Felsorolhatatlanok a tibeti művészet emlékei, állítólag ez az épületcsoport őrzi a legszebb és legrégebb kincseket Tibetben. A főbejáratnál látható a Nagybácsi-Unokaöcs Szövetség emléktáblája. A szerződést valamelyik kínai császár, magát nagybácsinak kinevezve kötötte az éppen regnáló Dalai Lámával, mint unokaöccse. (Testvéri vagy rokoni szövetség – de ismert Európában is!) Most jut eszembe,

hogy a főbejárat előtt láttam először hason fekvő hívőket. A nők csak leborulnak a templom előtt, a férfiak viszont csúszkát a tenyerükre kötve úgy vágják hasra magukat, hogy egy-két métert csúsznak is előre. A templom tetejéről jó kilátás nyílt a város főterére és a Potala Palotára, több fotó ezekről szól.

A napot a Barkhor-on – a templomot körülvevő szertartási útvonalon – tett séta zárta. Mindennek nézné az ember, csak szertartási útvonalnak nem, ugyanis bazári kirakodóvásárrá alakult. Van ott minden, kisebb-nagyobb, sőt előkelőnek is mondható üzletek, napernyős standok, teaházak. Itt is óvatosan kell vásárolni, talán csak a tetszetősebb üzletek áruiban bízhat meg a vásárló. Az alku kötelező, és messze 50% alá lehet nyomni az árat. A hasmenésem miatt a legelőkelőbbnek tűnő üzletben az illemhely meglátogatására kényszerültem, hát... itt nem lehetett európainak nevezni a megoldásokat. Mentségükre legyen mondva, hogy sokkalta rosszabbakkal is találkoztam jóval fejlettebbnek tartott országokban.

Másnap a rossz reggeli közben lefényképeztem a nagyon szorgos és komoly pincérnőinket, a lencse előtt kedvesen mosolyogtak és kíváncsién nézték meg magukat, beszállásra várakozva pedig a helyi idegenvezetőt kaptam le. Állítólag kivételes dolognak számít, hogy tényleg tibeti volt az illető és nem han (kínai), de ő is Kínában kapta a kiképzést.

És következett a tibeti látnivalók csúcsa, és az egész út egyik kiemelkedően izgalmas csodája, a Dalai Lámák és a tibeti lámaizmus székhelye, a Potala Palota. A 13 emelet, amiből áll, 117 m magas. Két hölgy a csoportból nem vállalkozott a megmászására, olyan betegek voltak. Öten-hatan oxigén-palackkal segítettek magukon. Annak ellenére, hogy egy nap és két éjszaka már mögöttünk volt, mindenki légszomjjal birkózott, sokszor meg kellett pihennünk. A hívők áhítatának elképesztő fokát már a palotához vezető úton érzékelni lehetett, többen közelítettek hozzá csúszkák használatával hason csúszva. Egyszerűen nem vállalkozom a palota leírására, azt javaslom minden olvasónak, hogy szerezzen be szakavatott könyvet róla. Már a történelme oly zaklatott, hogy átölelhetetlen. A VII. században kezdték építeni, de az eredeti palotából már csak két terem létezik, először villámcsapás következtében leégett, majd háború okozott súlyos sérüléseket. Az V. Dalai Láma – mongol és kínai támogatással (az akkor uralkodó, a Csin-dinasztiához tartozó Sun-cse császár ráruházta a Tibet feletti politikai és vallási uralmat) vagy jóváhagyással – kezdte el a mostani palota építtetését a XVII. században. A Fehér Palota a Pekingbe tett látogatása alatt készült el, a Vörös Palota 1693-ban. Az utóbbit hétezer ember építette. A teljes palota hossza 360, szélessége 140 m. Az alapokat mélyen a sziklákba mélyítették, a gránitfalak vastagsága helyenként eléri az 5 métert. A tetőt összefüggő aranyozás borítja. Ottlétünk alatt rekonstrukciós munkák folytak és megállított a munkásnők dala. Ez volt a harmadik alkalom, hogy munkadalt hallottam, ezelőtt indiai teherhordókat és halászokat hallottam előénekes vezénylete mellett munka közben énekelni. Lehet, hogy nem imádják a munkát, de nem is utálhatják! Funkciók szerint megosztott a palota, a fehérre meszelt Fehér Palota a Dalai Lámák rezidenciája, munka- és lakóhelye. Itt avatták felnőtté őket és itt hirdették ki, mutatták be az új Dalai Lámát. A Vörös Palota – amennyire érzékelni lehetett beleszédülés nélkül, hogy éppen hol jártunk – temetkezési csarnokok, sztúpák sora. A Dalai Lámák tetemét sáfránnyal és egyéb fűszerekkel konzerválták és a sztúpák közepén helyezték el. Talán a legnagyobb és legékesebb az V. Dalai Láma sztúpája, amely 15 m magas. Száztízezer arany táellel (tibeti pénz) fedték be és ezeröttszáz gyémánttal, piros és zöld drágakövekkel, jádéval, gyöngyökkel, acháttal díszítették. 16 faragott oszlop veszi körül és számtalan értékes dísz tárgy. Nem érdektelen az 1934-ben épült sztúpa sem, amelynek építését még maga a XIII. Dalai Láma vezette, akinek a teteme részére készült. Csak aranyból 590 kg-ot használtak fel a díszítésére, a többi szót sem érdemel. Megemlítem a legnagyobb csarnokot, a Sixi Puncong-ot, amely az V. Dalai Láma sztúpájához kapcsolódó emlékhely. A területe 680 m², hat méter magas, a mennyezetét 48 oszlop tartja. Maga a csarnok is tele művészeti és teaurációs célokat szolgáló tárgyakkal, festményekkel, de a hozzá csatlakozó három oldalterem gazdagsága párját ritkítja. A 'Mennybe Vezető Csarnok' hetvennél több szoborral büszkélkedhet. Ahogy írtam és felderengett újra ez a hihetetlen kincstömeg, ment fel a vérnyomásom. Eszembe jutott – rossz szokásomhoz híven – egyrészt az az irtózatoss tömegű nehéz munka, amit ez az épület maga és összes kincse képvisel, másrészt *a sok hívő, aki tolongva hagyta ott a pénzét*. Valahol olvastam, hogy fél élet alatt összekuporgatott pénzüket viszik

sokan a palotába és adományozzák az ékes szobroknak. Mi végett, kérdem én? Hogy a számtalan lámának jó életet biztosítson és növelje a pompát, ami még nagyobb tömegeket vonz adakozásra. Minek hívjam? *Égig érő áldozat-spirál!* De szép, lenyűgöző, meg kell hagyni.

A tibeti zárónap délutánján két program szerepelt: a Sera-kolostor és egy falu megtekintése.

A Sera-lámakolostor Tibet három legnagyobb kolostorának egyike, eléggé a Drepungot formázza, kisebb léptékben. 5000 szerzetes számára épült, ma 300 láma lakja. Különlegessége, hogy minden hétköznapi szertartásos vitadélután rendeznek a kolostor köves udvarán. A lámák párokra oszlanak, a kérdező áll, a kérdezett (úgy tűnt, nebuló) ül a sarkán. Nem vita ez tulajdonképpen, hanem feleltetés. A kérdező – ejnye, mit is csinál? – elmondja a kérdést, egyik lábát felemelve, majd dobbant és tapsol. Ez a felszólítás a válaszadásra. A kérdezett vagy válaszol, vagy hallgat, a hallgatás a ‘tétel’ elfogadását jelenti. Letelepedtem egy körre és vártam a fejleményeket. A lámák gyűltek, csoportokban a sarkukra ültek és beszélgettek, majd mintegy varázsütésre elkezdődött a szeánsz. Rövidesen a 713 képen látható párosra terelődött a figyelmem: a kérdező (oktató?) nagyon elégedetlen volt a párjával, a fa innenső oldalán üldögélő kisfiúval, úgy látszik, nem adott valami bölcs válaszokat. Volt alkalom, hogy fel is nevetett a hosszú legény (rossz pedagógus – gondoltam magamban). Hogy ez jobb módszer-e, mint az európai keresztény oktatás? Ki tudja?

Sera-lámakolostor, a vitatkozó pár: oktató és tanítványa. Saját felvétel.

Végül – nagyon fáradtan – meglátogattunk egy Lhászához közel fekvő falut. Helyi kezdeményezés, be akarják mutatni a falvaik fejlődését. Minta-falvak ezek valahogy, váltogatják őket, részesednek is a belépti-díjakból, meg árusítják a termékeiket. Az általunk meglátogatott faluban biotermékeket. Népitánc-bemutatót is tartottak, szépen és kedvvel ropták a táncot, olyannyira, hogy amikor visszafelé jöttünk a boltjukból, még mindig táncoltak, maguknak. A falu rendkívüli érdekessége, hogy ott született a ma is élő Dalai Láma, megmutatták a nagyon szegényes házat. Jobban nézett ki az a házikó, amelyet a családi élet, gazdálkodás bemutatására választottak ki. Szegényes, de tiszta, rendes ház, a lakói egyszerű emberek, de ott van már a TV a ‘tisztaszobában’. A családfő az udvaron téblábolt és váratlanul *kinyújtotta egyikünkre a nyelvét*. Tibeti köszöntés, a békés közeledés jele. Hogy mik vannak?

Este fakultatív tibeti népitánc bemutatóra lehetett volna menni. Fáradtan és úgy vélve, hogy Indiában elég népi táncot láttunk, nem mentünk el. A hat magyar turista részére előadott műsorról elmondottak és Heves útitársam fotóit látva bánom. Azt mondták, talán felülmúlta az előző két előadást.

Hajnalban keltünk, elbúcsúztunk Tibetről a reptéri úton megállva egy kis tónál, amelynek a túloldalán mini-lakótelep vagy tán inkább üdülőtelep vonzotta a szemet, az innenső oldalán pedig egy sziklába vésett Buddha nézett ránk a köré varázsolt fehér selyemkendők gyűrűjéből.

Két megjegyzéssel tartozom még. Az egyik: Tibetről azt írtam, hogy magas fokú autonómiára van szüksége. Fenntartom, bár nem fogadtam vakságot: Lhászán látni, hogy gyorsan fejlődik, feltételezhető, hogy ez egész Tibetre is érvényes. Remek. Az emberek azonban olyan fából vannak faragva, amelyik csak saját földben, saját levegőn virágzik bőven, virágzik szépen. A másik: A Himaláját délről, Nepálból és India északkeleti csücskéből láttam, elképesztően gyönyörű. Nagyon reméltem, hogy megadatik nékem, északról is gyönyörködhessek benne. Ez azonban elmaradt, fáj a szívem. Pedig a kopár, csupasz hegyek világa nem az enyém. Felülről, a repülőgépből se lehetett mást látni, mint havas foltokat. Pá, Himalája, azért maradjunk jóbarátok, lehet, hogy reinkarnálódok, ha sikerül, embernek és visszatípegek hozzád!”

És hívő asszony a gyermekével (micsoda szemek!). Saját felvétel.
És – jaj – adománynak szánt pénz a gyerek kezében!

Elgondolkodtam a leíráson, és hiányolom az összegzést. Három részlet emelkedik most ki a látottakból:

1. A csúszó-mászó *hívők*. Sokan hihetetlen távolságból zarándokolnak el a Potalához, egy-egy deszkán hasalva, felemelkedve, a deszkát előre dobva, újra ráhasalva. Nem emberi a hit, ami erre készíti őket, és a fizikai rátermettség, amivel végre tudják hajtani.

2. A mérhetetlen mennyiségű *pénz*, amivel ezek a nagyon szegény, nyomorult emberek adakoznak. Nem véletlenül fotóztam le (nem itt, de mindegy is) a hívő asszonyt, a hátán cipelt gyermekkel, aki áldozatra szánt pénz tart a kezében, és a lámát, akinek az asztalán szép összegek landolnak. *Szabad rablás, szegény emberek kifosztása. És ezt is vallásnak, istenhitnek hívják!* Az útikalauz tájékoztatása szerint a kínai kormány tiltja (joggal) az adományok elfogadását, de láthatólag nem tudja, vagy tán nem is nagyon akarja/meri érvényesíteni a tilalmat. Komoly mennyiségű pénz látható egy-egy kosárkában, lámák mellett, vagy akár egyszerűen az istenszobrok előtt, de láttam zárt helyiség folyosóra nyíló ablakának keretébe dugott bankjegyeket is.

3. A leírt sztúpák *kincseit* érdemes összegezni, hozzáképzelni a láthatatlanul teaurált kincstömeget, és azonnal a Vatikán jut az ember eszébe.

Már írtam: a vallásüldözés kétélű fegyver! Soha, sehol sem járt a szándéknak megfelelő eredménnyel. A kommunista világrendszer országaiban a rendszer bukása után villámgyorsan helyreállt a vallás ereje, az egyházak szerepe és gazdagsága. Valahol meg kell fogalmaznom, miként fog (ha fog) megoldódni a kérdés! Ha igen, évszázadok kellenek hozzá, mint a kasztrendszer felszámolásához. Egyelőre annyit teszek hozzá, hogy fel kell hozzá számolni a szegénységet, mert *a szegénység az egyik legátkosabb táptalaja a vallásosságnak*. Hirtelen a cigányságra asszociálok. Nincs vallásosabb rétege a magyar társadalomnak, mint a cigányság. Azonnal, nagy meglepetéssel tapasztaltam, amint kapcsolatba kerültem velük.

A dzsainizmus – ismereteim szerint – töretlen maradt. Legalábbis nincs tudomásom hasonló átalakításról. Ha így van, csak annak köszönhető, hogy uralkodó nem vetette rá a szemét, nem találta uralma oszlopaként hasznosíthatónak. Ez persze nem változtat azon a tényen, hogy hívők tömege imádja a tirtankarákat istenként!

*

Szikhizmus

Az ötödik helyet foglalja el a világvallások között. Nem tudtam, és nem is könnyű elhinni. Fontos szerepet játszanak India életében, de lélekszámot tekintve ott igencsak kisebbséget alkotnak. Mindjárt mesélek róluk, mert jobb kedvvel tekintek rájuk, mint a nagy vallásokra.

Mit is írtam róla a weblapomon¹⁹⁷?

„A harmadik indiai vallás, amelyik a hinduizmusból ered, a szikh közösség (inkább nevezhető annak, mint vallásnak).

Guru Nanak alapította a 15. században azzal a céllal, hogy megbékítse a hindukat és a hódító mogulokat. A célt nem sikerült megvalósítani és miután több kegyetlen mogul támadás áldozatául estek, a 17. században vezetőjük, Guru Góbind Szingh (Singh) katonás közösséggé alakította őket, előírva – más változások bevezetése mellett – öt kitüntető jel viselésére, hogy az ellenség könnyen felismerhesse őket, ezzel a furcsa módszerrel kényszerítve arra, hogy mindig készenlétben legyenek, mindig harcra késznek és győzni tudóknak bizonyuljanak. Valamennyien azonos vezetéknév voltak kötelesek viselni, a Szinget, ami oroszlánszívűt jelent és az öt jel: nyíratlan hosszú haj (turbán alatt hordják), ennek összefogására szolgáló fésű, acél karkötő, hosszú tőr és az egyéb öltözké alatt hordott rövidnadrág.

Ha kedves akar lenni egy szikhez, hívja szárdárdzsi-nak.

Guru Góbind Szingh elgondolása fényesnek bizonyult: a szikhek magas, sportos emberekké váltak és ma is azok, jó harcosok (a brit-indiai hadsereg tisztjeinek többsége szikh volt), kiváló technikusok.”

Valószínűleg téves megállapítás volt részemről, hogy inkább közösség, mint vallás. Ha végig tekintjük a jellemzőit, mindjárt kiderül az igazság.

Hogy miért érezkelhettem „inkább közösségnek”? Mert ... de lépünk vissza a történelmükre, amiről tömör képet vázol fel Boyett.

Nanak a Nagymogulok birodalmához tartozó Pandzsáb szülöttjeként két vallás közötti villongások időszakában töltötte gyermekkorát. A muzulmánok kisebbségben voltak, de a hatalom mögöttük állt, így elég erősnek érezték magukat, hogy a többségi hindukra támadjanak. Hogy ennek köszönhette-e spirituális szellemiségét, nem tudni, de harminc évesen egy patakban végzett rituális

fürdés közben isten-látomása volt. Ruháit a patakparton hagyva (a rokonság már azt hitte belefutott a vízbe) három napra elvonult meditálni. Visszatérve kinyilatkoztatta, hogy istennel töltötte az időt. Nem létezik se hindu, se muszlim, csak ember. Kinek az útját kövessem? Az isten útját kell követnem. – jelentette ki. Tanai szerint az iszlámnak van igaza, amikor egy istenben hisz, de a hinduknak van igazuk a karma és újjászületés tanrendszerében. Bár mindkét vallás elutasította a tanításait, békében élt, és hirdetni tudta, hogy a megváltás és istennel egyesülés az emberek helyes viselkedésétől, és a másoknak nyújtott szolgálattól függ. Követői Guru Nanak-nak kezdték hívni, őket pedig szikh-ként (szanszkritul tanítvány) tartotta számon a világ. Ő volt a *vallás* – most már így kell írnom, hiszen isten főszerepet játszik benne – első tíz, megalapítóknak tekintett Gurui közül az első. Ahogy nőtt a követők száma, úgy nőtt az ellenségeskedés mind a muzulmánok, mind a hinduk részéről. A hinduk eretnekként üldözték őket, a Nagymogulok pedig mindenkit iszlám-követővé tettek, az ellenállókat halállal büntették. Számítalan követőt bebörtönöztek, több Gurut kivégeztek, a szikhek militánsabb életvitelre kényszerültek. Végül *Guru Góbind Szingh* 1708-ban kinyilatkoztatta, hogy nem lesz tovább élő vezére a vallásnak, hanem a szentkönyvük, az *Ádi Granth* (Granth Száhib) lesz a jövőben az egyetlen tanítómester, akit (amit) követni kell. Röviddel ezután két bérgyilkos, akiket a Nagymogulok egyik kormányzója, *Wazir Khan* küldött. Még a halála előtt elrendelte, hogy a szikh férfiak neve Szing (oroszlán) legyen, és öt K-val kezdődő megnevezésű tárggyal tüntessék ki magukat, hogy felhívják velük a figyelmet magukra, támadásra provokálva az ellenfeleket (mint a weblapomban is írtam). A Szing nevet mások is viselhetik, tehát minden szikh Szing, de nem minden Szing szikh.

Közösség, mondtam. Mert az.

Eredetileg a tizedik guru, Góbind Szing alapította meg a *khálszát*, azaz *Tiszták nevű közösséget*. Bátran nevezhetjük a bátrak közösségének is. A khálsza tagjai részesültek a *khandé di páhul* beavatási szertartásában, és ők viselték az *öt k (kakké)* jegyét. A khálszák közé olyan szikhek tartoztak, akik hajlandóak voltak harcolni az elnyomás ellen, megvédeni a hitüket, ha kellett, karddal is, egyúttal rendkívül szigorú erkölcsi kódexet kellett követniük. A khálsza első öt tagját az ún. *amrittal* (az örök élet nektárát jelképező cukor és víz keverékével) kenték fel. Ittak a folyadékból, majd valamennyit a fejükre locsoltak. Az öt férfit sárga ruhába öltöztették, majd Góbind Szing elnevezte őket *Pándzs pjárénak*, azaz a Szeretett ötnek.

Az Indiában született Amrita lányom nevét nem innen vettük át, hanem hivatalos magyar keresztnév-listából választottuk. Tudtuk, hogy mind a hinduizmus, mind a zoroasztrianizmus panteonjának kis alakja (a zoroasztrianizmusban Amirita változatban), és hogy Északnyugat-Indiában népszerű, de azt nem, hogy ma is élő szerepet játszik a szikizmusban. A szikizmus legszentebb városának, *Amritsárnak* a neve is a szent nektártól származik.

Mára a közösség tagjává válik mindenki, aki betölti a 14. életévet, és átesik a Szeretett öt eredeti beavatásán alapuló szertartáson, az *amriton*. Ezt a közösség öt kimagasló személyisége végzi, az egykori Szeretett öt képviselőiben.

Amikor a szikhek belépnek a Khálszába, felveszik a Guru Góbind Szing által előírt neveket, a férfiak a Szing-et, a nők a Kaur-t (hercegnő). Az új név célja eredetileg az volt, hogy mindenki egyenlő legyen, és ellensúlyozza az indiai társadalom hindu kasztrendszerét, amely az egyes ember fontosságát a nevükben is kifejezésre juttatta.

Összekovácsolta őket a több évszázados harc két nagyon eltérő vallás ellentéteinek kiváltásáért. Nem sikerült nekik, az angol gyarmatosítóknak sikerült három darabra tépniük Indiát: nagy hindu, kisebb muszlim, és még kisebb muszlim területre. A szikhek őshazáját, Pándzsábot kettéfűrészelték, a népeket, vallásokat, szíveket nem ismerő térképészekkel, akiknek féltévedés volt a határ megrajzolásához. Soha, senki nem tudhatja megszámolni az áldozatok számát: csak halott legkevesebb egymillió esett az örület áldozatául. Hinduk menekültek Pakisztánból Indiába, muszlimok Indiából Pakisztánba, mindenüket hátrahagyva. De a szikhek közösség maradtak. Messziről megismerszenek: a férfiak turbánt viselnek, a szakállukat, bajuszukat hálóval szorítják le, fém karperecet viselnek, a tör helyett már csak jelképet viselnek a ruházatukon. Lendületes a mozgásuk, ők

művelik a sportokat, ők a taxisok, legalábbis, ha taxira volt szükségem, igyekeztem szikh sofőrt választani. Az angolok rájuk, és a nepáli gurkhákra építették a hadseregüket. A tisztikar jelentős része szikh volt. Talán a szabad India hadserege is sokat profitál a szikhek rátermettségéből.

Fontos, hogy a két vallás megbékéltetésén túl a kasztrendszer sem ismerik el. A templomaikban, a *gurdvárák*-ban közös étkezéseket tartanak, amire általában a szertartáson résztvevő hívők kapnak helyet, de vallástól és származástól függetlenül bárki betérhet, ellátják. Sajnos máris helyesbítenem kell: a szikh etnikummal foglalkozó Wikipédia-lap¹⁴³ szerint annak ellenére, hogy elvileg kaszt nélküli társadalmat képeznek, a gyakorlatban él a kasztrendszer. A kasztonkívüliek ugyan beléphetnek a templomokba, de ott nem főzhetnek, és nem szolgálhatnak fel ételeket. Hiába, a világ egyik legveszedelmesebb rákfeneje az indiai kasztrendszer, mindenbe berágja magát.

Fussunk át gyorsan még a lényegesebb sajátságokon.

Létezik írott törvénykönyvük, a *Rahit Marjáda*, amely szerint az egy Istenben, a tíz guruban, az Ádi Granthban, és a tizedik guru amritjában való hit a szikh hívő kötelessége, és nem követhet más vallásokat sem.

Tekintsük át a vallás lényeges elemeit:

Teremtés:

A mindenek feletti (szuper) isten, Waheguru létezett egyedül öröktől fogva. Évmilliárdokkal ezelőtt ő teremtette meg az Univerzumot, valamennyi galaxissal, a Nappal és bolygókkal együtt. A Földön három szférát hozott létre: a vizet, földet és levegőt, majd benépesítette őket. Minden lény tőle származik, és valamikor vissza fog kerülni a lelkébe.

Isten:

Naam a neve (szanszkritul név), nem nélküli, formátlan, mindenütt jelenlévő, mindent átható. Meditáció útján lehet kommunikálni vele.

Születési szokások:

Születés után néhány nappal a szikh csecsemőt elviszik a gurdvárába a névadási (nám karan) szertartásra. Ott felütik valahol a Guru Granth Száhib-ot, és a gyermek olyan nevet kap, amelynek kezdőbetűje megegyezik a baloldal első szavának kezdőbetűjével.

A betűt vagy a nevet kihirdetik az egybegyűltektől, és a gyermek ajkára *amritot* csepegtetnek. Imádkoznak és himnuszokat énekelnek. A karáh-parsád hozzávalóit a szülők biztosítják.

Esküvői szertartás:

*Ánand karádzs*nak hívják, ami annyit jelent: „az üdvösség szertartása”. Az esküvőt bármilyen nyilvános helyen megtarthatják. A szerződés szentségének érdekében az ifjú párnak a Guru Granth Száhib jelenlétében kell letennie az esküt.

A szertartás nagyon egyszerű. A vőlegény megígéri, hogy gondoskodni fog a feleségéről, a menyasszony pedig elfogadja új szerepét. A pár – kendőt tartva kettejük között – négyszer körbejárja a Granth Száhib-ot. Ezután imádkoznak, és himnuszokat énekelnek.

A halállal kapcsolatos rítusok:

A halált a szikhek az *újjászületés* körforgásán belüli természetes folyamatnak tekintik. Szerintük a *lélek* vagy reinkarnálódik, vagy ha valaki méltó életet élt, azaz kiváló a karmája, lelke Istennel egyesül. Ezért a szikhek úgy gondolják, hogy a halál után nincs szükség a testre, így általában elégetik vagy elhamvasztják. A halott személy hamvait általában a legközelebbi *folyóba* szórják. A szikhek *ellenzik a sírhelyek megjelölését* például sírkövel, mivel szerintük ez a holttest kultikus tiszteletére ösztönözheti az embereket. A temetési szertartás során nem helyeslik a siratást és a fájdalom más nyilvános kimutatását, mivel *csak a test halt meg, a lélek nem*.

Azt hiszem, elég világos kép rajzolódik ki a vallásról.

Érdekes viszont, hogy nem volt tudomásom arról – és véletlenül találtam csak rá –, hogy létezett független szikh királyság is. Dr. Celler Tibor érdekes írásából¹⁴² idézek:

„A független szikh királyság

Ahogy csökkent Delhiben a mogulok hatalma, úgy erősödött Pandzsábban a khalsza (katonai kaszt) által irányított szikhizmus. A 18. század végén Randzsit Szingh maharadzsa (1780–1839) megteremtette az első és egyben utolsó szikh királyságot, amely olyan erős volt, hogy egészen a 19. század közepéig dacolt a terjeszkedő brit gyarmatbirodalommal.

Randzsit Szingh halála után azonban az állam gyorsan széthullott. Az ellenségeskedésektől tartó britek a pandzsábi határra vezényelték csapataikat, s megkezdődtek a szikh háborúk. A szikhek veresége (1849) után Pandzsábot Brit Indiához csatolták. A khalsza tagjai ezután, kiváló harci képességeiket a brit korona szolgálatába állították. A gyarmattartók ezt követően gyakran szikh segítséggel verték le a hinduk és a muzulmánok lázadásait.”

Az amritszári Aranytemplom. Szerző: Ken Wieland.

*

Az Iszlám

Kezdjük talán azzal a pár sorral, amit a „7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra” könyvemben (XI.4. alfejezet) írtam róla:

Idézet:

A nem indiai eredetű vallások közül az iszlám a legjelentősebb, mert bár arányaiban nem túlzottan jelentős, tizen százalékot képvisel, ez azonban hatalmas tömeget jelent, különösen ma, amikor India összlakossága közelít az 1,1 milliárdhoz! Nem keresgélve a statisztikákban, nyugodt lélekkel leírható, hogy mintegy 125-130 millió muzulmán él ma az országban.

Bár az első moszlim invázió korán, a Kr. u. második évezred elején érte Indiát, az igazi, tömeges hittérítésre a mogulok (mongolok) beözönlésével került sor a XVI. századtól. Mivel a hódítók északnyugatról érkeztek, és a Nagymogulok birodalma soha nem terjedt ki Dél-Indiára, az iszlám hívóinek többsége ma is a fővárosban és attól északnyugatra él. Természetesen a nagyvárosok szívóhatása náluk is érvényesült, így Bombayban is számottevő a mohamedán populáció. Akárcsak Delhiben, itt is a piacokon feltűnő a jelenlétük. Nagyrészüket arcra is megkülönböztethető a hinduktól: a bőrük egy halvány fokkal világosabb, az arccsontjuk kiugróbb, de legfeltűnőbb a bajusz nélküli, az állon is borotvált szakáll-viseletük. És persze a nevük: akárha az arab világban járna az ember.

Fentebb leírtam két bombayi mecsetet, többre nem emlékszem. Most az villan az agyamban, hogy a két mecset a fenntartói közötti óriási vagyoni-társadalmi különbséget tükrözi, mintha két világ lenne. Alaposabban kellene azonban végiggondolni a tükrök működésének okait, a háttérét, a szekták filozófiái közötti differenciákat, a hívők összetételét és sok egyéb tényezőt. Nem vállalkozom többre, mint erre a megállapításra. Viszonylag nagy arányuk és számuk ellenére én úgy láttam, hogy a muzulmánok nem játszanak ennek megfelelő szerepet sem a politikai, sem a gazdasági, sem pedig a társadalmi életben. Ritkán lehetett neves muszlim politikusról hallani, a gazdasági életben pedig a piacokon játszott jelentős szerepükön kívül csak kis- és középvállalkozókkal találkozott az ember. Abban a körben pedig, amiben az ember mozgott, az elitek között ritkán ütköztem olyanba, aki akár a neve, akár külső jegyei alapján muzulmán lett volna. Márpedig ennek döntően másként kellene lennie, különben elégedetlenséget fog szülni (ha már eddig nem jelentkezett a függetlenné válás óta?). Tudjuk, hogy India feldarabolásának – az ősi és angol „oszd meg és uralkodj” politikán kívül – a moszlimoknak ettől a háttérbe szorulástól való félelme volt az oka.”

Idézet vége

Az arabok értékelésébe sűrűn csúszik hiba. Olvasom a sűrűn használt forrásban, hogy az arabs számokat és a tízes számrendszert az arabok találták fel. Elemista tévedés, ma már talán kisdíjak is tudják, hogy mind a számjegyek, mind a tízes számrendszer, sőt, a 0 (nulla) bevezetése a számsorba indiai felfedezés, az arabok, akiknek óriási középkori tudását nagyra becsülöm, ezt a tudományt „csak” közvetítették az akkor éppen nagyon sötét Európának!

Ezt azért nem lényegtelen hangsúlyozni, mert az iszlám hit születésével és terjesztésével kapcsolatban sok félreértés éri az arab világot, kár a kutatókat ilyen felesleges pozitív tévedéssel zavarni.

Különösen sok a Koránnal kapcsolatos félreértés. Napokat töltöttem a Koránt ért vádak tisztázásával, egyrészt a saját arab-angol Koránomat, másrészt több magyar fordítást használva. Az eredményt a III. Mellékletben – „A Korán elemzése: mely veresiben uszít kifejezetten háborúra, terrorra más vallások ellen?” – foglaltam össze. Minden olvasóm érteni fogja, hogy lehetetlen vállalkozás lett volna a teljes Koránt átfésülni, átkok után kutatva. Elég azonban a felmerült vádak ellenőrizve bizonyítani, hogy azok döntő többsége hibás, vagy kifejezetten tudatos ferdítés, ahhoz, hogy az ember a továbbiakban ne a Koránt ért inzultusok, rágalmak alapján értékelje magát a vallást, hanem józanul mérlegelje annak történelmét és fontosabb jellemzőit.

A történelmét lehetetlen ebben a könyvben részletesen taglalni, a legmerészebb tömörítés is csak halvány kísérlet tudna lenni. Mégis kell foglalkoznunk vele, a vallás megértéséhez kellék!

Az iszlám a második legnagyobb vallás a kereszténység mögött, és a leggyorsabban erősödő vallás (később foglalkozunk a legújabb ágával, a *bahái*-jal, amelyik különlegesen gyorsan fejlődik).

A második legnagyobb, de a kívülállók által legkevésbé megértett vallás. A legtöbb félreértés az előtte már létezett két monoteista valláshoz való viszonyát érinti.

A magát sokezer évesnek valló vallás, a judaizmus, és a hatszáz éves kereszténység virágzott, amikor megszületett az arab többistenhívők messiása, Mohamed. Úgy tartják a követői, hogy ő volt Allah (arabul: isten) prófétáinak utolsó tagja. Elődjének tartják Ísát, Ábrahámot és Ádámot. Fordított sorrendben talán jobb lenne. És hogy Ádám miért próféta, nem értem, Boyett sorolja közéjük. Mohamed, akit Próféta-nak is hívnak, a Korán szentírást közvetlenül Dzsibril (Dzsibráil, azaz Gábiel) angyaltól kapta. A muszlimok nem imádják Mohamedet, csak tisztelik, mint Allah által választott közvetítő eszközt.

A legsúlyosabb tévedés, amit a közelmúlt eseményei és a nyugati média gerjeszt, az, hogy a muzulmánok a keresztények és a zsidók esküdt ellenségei. Pedig a három vallás számtalan vonatkozásban azonos gyökerekből táplálkozik, és közel azonos tanokat hirdet. Mindhárom vallás a Közel-Keleten született, mindháromban szerepelnek azonos bibliai alakok. A fentiekén kívül például Noé és Mózes. A muzulmánok nemcsak prófétának tartják Jézust, hanem *Ísza* néven imádják is.

És itt ledermedtem, megállt bennem az ütő, ahogy mondani szokás. Kérdések merülnek fel bennem:

Hogy a csodában lehetséges, hogy a kereszténység eredetével foglalkozó néger tudós, Lisapo ya *Kama ugyancsak Ísza néven illeti azt a személyt*, aki szerinte az egyiptomi vallás hittérítőjeként Palesztinában is terjesztette az egyiptomi vallást. Megismétlem a fenti eszmefuttatást:

„...az egyiptomi tradíciók hordozója (tehát a kopt tradícióké is) egyiptomi pap volt, akit Íszának (másként Issza) hívtak. Ez a név szerepel a koptok írásaiban és autentikus tradícióiban. *Ez azt jelenti, hogy a kopt tradíciók évszázadokkal a zsidó názáreti Jézus Krisztus feltételezett születése, és a keresztény korszak kezdete előtt léteztek.* (...) Az Ísza nevet tehát egyiptomi viselte, nem zsidó.”

Hogy lehetséges, hogy évszázadokkal a néger-kopt történetek után, és a kereszténység többszáz éves uralma után *az araboknál ismét ezen a néven jelenhet meg Jézus*. Nem valószínűbb, hogy a Jézus név későbbi ragadvány, és *az a személy, aki új tanokkal jelent meg a zsidók között, valóban Ísza névre hallgatott, akárhonnán származott is?*

Korábban úgy nyilatkoztam, hogy hiszek Jézus történelmi létében, most azonban helyesbítok: hiszek egy történelmi lény létezésében, aki a zsidóság körében új hitet hirdetett valamikor kétezer évvel ezelőtt.

De haladjunk tovább az iszlámmal!

A muzulmánok Allahot ugyanannak az istennek tartják, akit a zsidók és keresztények is imádnak!

Az iszlám is hisz a feltámadásban, a végítélet eljövételében, szellemi birodalomban, amelyben angyalok és démonok lakoznak, és túlvilági létben, amely mennyre és poklra osztott.

Igaz, úgy hiszik, hogy az előző két vallás nem perfekt, és Allah Mohamedet hatalmazta fel a bennük rejlő hibák kijavításával.

Tovább a történelem útján!

Mekkában, a Kába-oltár, a fekete kő volt a többistenhívők oltára, amit Ábrahám és fia, Izmael emeltetett. Az oltárt Hubal istenként imádták, aki mellett 360 különféle bálvány fért el. A szám valószínűleg csillagászati tudást tükrözött.

Mohamed 40 éves volt, amikor Kr.u. 610-ben megjelent neki Gábriel és átadta neki a Korán első verseit, valamint azt az isteni utasítást, hogy hirdesse az egyetlen isten létét, és hogy más istenek imádata bűn. (Itt kezdődnek a bajok: *az egy igaz istennél!*)

Mohamed azonnal elkezdte az ige hirdetését Mekkában, de ahogy nőtt a híveinek a száma, úgy nőtt az ellene megmutatkozó ellenségeskedés. Elsősorban a város vezetését érintette kellemetlenül a monoteizmus, mert a pogány zarándokok táplálták a város gazdagságát. 620-ban újabb misztikus álomban Gábriel arkangyal lovon Jeruzsálembe, majd a mennyekbe repítette, ahol találkozott Ábráhámmal, *Musa*-val és Íszával.

Merénylet lehetősége elől 622-ben a később Medinára keresztelt városba menekült kíséretével együtt, ahol azonnal térítésbe kezdett. Ez a menekülés – a *Hidzsra* – képezi az iszlám naptár kezdőpontját. Itt több sikerrel járt, ez a város fogadta el elsőként a sárija törvényeket.

Amint erőre kapott a hívősereg, összecsapásokat folytatott Mekka „pogányaival”, majd 630-ban elfoglalták a várost. Mohamed kihirdette az iszlámot, lerombolta a Kába bálványait, és amnesztiát hirdetett az ellenségeinek.

Itt ismét eddigi ismereteimmel ellentétes hírt olvasok Mohamed haláláról: 632-ben, hosszas, korábbi mérgezésnek tulajdonított betegség után halt meg. Eddig úgy tudtam, leszúrták valahol a hegyekben. Itt a valószínű igazság a haláláról.

Képtelenség megbirkózni az iszlám további történelmével. Kiváló magyar Wikipédia-lap¹⁴⁵ ad róla részletes képet, rá kell bíznom az olvasók kíváncsiságára, mennyit olvasnak el belőle.

Két részletre tud kiterjedni a figyelmem: az „Omajjádok az Ibériai-félszigeten” címen ebben a Wikipédia-lapban szereplő „fejezetre” és a jelen könyvben (lentebb) már megírt „mongoloktatárok” alfejezetre. Az utóbbi nem szigorúan az iszlám hatásokat vizsgálja...

De miért töltök ennyi időt a történelemmel? Nem azt keresem-kutatom ezzel a könyvvvel, hanem a vallások jellegzetességeit, és azok hatását a történelemre, az emberiségre! Térjünk talán át az iszlám vallásra. Mik a fő tanai?

Kérdések önmagamhoz:

Elégséges indíték-e ahhoz, hogy az iszlám a fél világot maga alá gyűrje, ha a két másik világvallás elleni küzdelemre szólít fel? Hiszen üldözött volt a kereszténység által már születése előtt: a kereszténység minden nem keresztény hitet, vallást, bálványt, embert elítélt! És irtott!

Nincs-e szoros összefüggés abban, hogy a nagy hódítók előbb kezdenek hódítani, aztán veszik fel valamelyik vallást, teszik azt mindenek felettivé? Példák: a fáraók, a római császárok, a mongolok, a kínai császárok... Halmos III. tétele! :) (2018.07.21)

A vallás főbb tételei:

Teremtés:

A judaizmus teremtés-legendájára épül (l. fentebb), azzal a kis különbséggel, hogy Allah Ádámot oly magas piedesztálra emelte, hogy mindenkinek le kellett borulnia előtte, amit csak *Íblisz*, azaz a Sátán tagadott meg. És így érthető, miért sorolódott Ádám is a proféták közé.

Ádám előtt leborulnak az angyalok, de Íblisz nem.

Szerző: Abū Ja'far Muḥammad ibn Jarīr al-Ṭabarī (839–923). Közkincs.

Íblisz nagyobbra tartotta magát a többi teremtménynél, mert isten füst nélküli tűzben alkotta meg, ezért nem fejezte ki hódolatát Ádám előtt. Isten örök kárhozatra ítélte, ettől kezdve a Sátán az emberiség megrontásán fáradozott. Tulajdonképpen nagyon primitív kép, valóban a Biblia folytatása.

Isten:

Allah a mindennekfelett álló isten. A szó arab jelentése egyszerűen isten. Mivel mind az iszlám, mind a kereszténység az Ószövetségből vezeti le az isten eredetét, Allah ugyanaz az isten, mint a zsidók és keresztények istene.

Próféták:

(Ismét bővül az eddigi kör!) A Korán 25 profétát említ meg, a kiemelkedők: Ádám, Noé. Ábrahám, Jákob, Mózes, Illés, Íszá és végül Mohamed.

Szentírások:

A *Korán*, ami Mohamed látomásainak gyűjteménye: Mohamed a 610-kor történt első látomását követően haláláig, azaz jó 20 éven keresztül látomásokkal áldott meg. Sohasem írta le (nem is tudott írni!), illetve foglaltatta írásba a látomásai alatt született szövegeket, azokat hallomások alapján foglalták össze a Koránban. Istenem, *akár a Bibliánál: mennyi hamisítási lehetőség!* A muzulmánok isten szavaként hisznek benne.

Másodfokon tisztelik szentírásként a *Hadisz*-t, ami Mohamed életével kapcsolatos híreknek, a proféta mondásainak orális hagyományok útján alkotott gyűjteménye. A tanulmányozása, kritikája a XX. században önálló tudományággá fejlődött. Az első kritikusok 600 000 mondatból kezdték kiválogatni a hiteleseknek tarthatókat.

Ennyit az iszlám szentírásairól, van még, de nem érdemes foglalkozni velük, ha a Hadisz ilyen „mestermű”.

Logikus lenne, ha a Tízparancsolat is szerepelne a szentszövegek között, de azt az iszlám nem fogadja el, hasonló parancsokat a Koránban találni.

Az iszlám öt oszlopa:

A muzulmánok öt kötelességéről van szó:

Shahada: azaz tanúságtétel: Legalább két hívő előtt el kell mondani, hogy „Nincs más isten az Egyetlen Igaz Istenen kívül és Mohamed az Isten küldötte”. Ezzel befogadást nyer a hívők körébe. Ajánlatos többször elismételni az élete során. *Megbocsáthatatlan bűn, a vallások többségének bűne: az „egy igaz isten” a vallásháborúk gyújtóbombája!*

Szalat: minden muzulmán kötelessége naponta ötször imádkozni, Mekka felé fordulva. Az imádság előtt kezet-lábat kell mosni. (Higiéniai előírás!)

Zakát: minden muszlim kötelessége az adományozás. A jövedelme 2,5 százalékát várják el, és a mecset gyűjti! Ki más is tehetné, *vallás, papokkal...* Egyes államokban, mint például Szaúd-Arábiában adóként kezelik, hajtják be.

Böjt: közismert a Ramadán ünnepek alatti nappali böjt, amikor (elvileg) semmi sem fogyasztható napkelte és naplemente között.

Hadzs: Minden muszlim, aki meg tudja engedni magának, köteles életében egyszer ellátogatni Mekkába. Nagy örület, hétszer kell megkerülniük a Kába-követ, akkora a tömeg, hogy sűrűn taposnak halálra zárandokokat, volt eset, hogy 2500 ember esett áldozatul. Itt se nehéz letapogatni a pénz beszél, kutya ugat mondás valósággá válását. Boyett szerint ez a világ legnagyobb vallási összejövetele. Pedig tud a nagy hindu zárandoklatokról, a „Khumb melá”-król, amiken a Hadzs-gyülekezet mintegy hárommillió tömegének többszöröse fürdik meg a Gangeszben.

A metafizikai elemekből, amiket az iszlám hívőinek el kell fogadniuk:

Lélek: Allah teremtette meg az emberek fizikai testét, majd lelket lehelt beléjük. A lélek születéskor tiszta, azaz *nincs eredendő bűn*. Fontos, hogy ez a gazemberség nem sújtja őket.

Túlvilág: Az elhalálozott hívők, és *valamennyi* dzsinn (jó és gonosz szellemek egyaránt) fel fog támadni a világvége előtt, és Allah végítéletet tart felettük. Aki megérdemli, a mennyországba kerül, aminek több szintje van, a legmagasabb szint a profétáknak és mártíroknak van fenntartva. Akit nem talál a mennyországra alkalmasnak, főként a nem iszlámhívőket a keresztény pokolhoz hasonló tűzvillágra ítél.

A családi körben gyakorolt szertartásokról:

Születés:

Az apa úgy fogja az újszülöttet, hogy a gyermek jobb füle kerüljön az ajka közelébe, majd Mekka felé fordul. Ilyen helyzetben a gyermek fülébe suttogja az iszlám imádságra hívást, az adhan-t (adzán), hogy az életében hallott első szavak Allahról szóljanak. Három-hét nappal ezt követően kopaszra nyírják a fejét (tisztatlanságtól megszabadítás), és ekkor adnak nevet neki.

Körülmetelés:

Az Allah és a gyermek közötti kapcsolat létrejöttének aktusaként kezelik. Mohamed is körül volt metélve.

Zene:

Egyes szekták, mint a szúfik, zenekísérettel adják elő vallási rituáléikat, a zene azonban nem játszik általános szerepet a muzulmánok életében. Kivételt képez a müezzinek imára szólító éneke, ami különleges képességeket kíván, és azért énekkel hívják imára a hívőket, hogy különbözzék a szertartás a zsidó harsonától, és a keresztény harangzúgástól.

Házasság:

Két tanú jelenlétében aláírandó szerződéssel köttetik meg. A férfi pénzt vagy gyűrűt ajándékoz a menyasszonynak, ami nem hozomány jellegű, hanem kötelező része az eljárásnak. Ezt követően arab házassági esküt mondanak el.

Bár a Korán megengedi a többnejűséget, a hagyomány visszaszorulóban van.

Pihenésként elmesélem, hogy – mint emlegetni szoktam, általában eléggé befogadnak a *nem fehér* népek – annyira közel kerültem egyik arab kapcsolatomhoz, hogy, összeszedve a bátorságom, megkérdeztem, hány felesége van? Kapásból visszakérdezett: és neked? (Angolul beszélgettünk.) Egy – válaszoltam. És nem elég? ... Dehogynem, sok is... Na, látod, így vagyok én is... Ennyit a soknejűségről.

Ma három iszlám tétel körül forog a világ: sárija törvénykezés, dzsihád és a kétfelé szakadt, egymás gyilkoló két felekezet, a szunniták és síiták!

Mind a négy témakörhöz Terebess-linket csatoltam, mert egyszerűek, világosak és szélsőségektől mentesek. Csak megjegyzéseket fűzök a Terebess-féle interpretációkhoz.

A sárijával Kadhafi Líbiájában találkoztam először, éspedig az hívta fel a figyelmem, hogy a megdöntött királyság sárijájához képest Kadhafi enyhített a büntetőjogi alkalmazásán. Akkoriban engem is a sárija szörnyűségeivel foglalkozó hírek befolyásoltak. Az egyébként is pozitív lépések sorával – nők felszabadítása, munkához való jog biztosítása a nőknek, az államigazgatás emberibbé tétele, az olajipar életszínvonal emelésre (is) felhasználása – előttem nagyra nőtt vezető sárija-reformja utólag azt a tudást biztosította számomra, hogy még a sziklaszilárdnak tartott, hithez kötött törvény, a sárija sem örök és változtathatatlan. Azt sem árt tudni, hogy a sárija rögzíti mindazt a tilalmat, ami közismert, és nyilvánvalóan egészségügyi rendszabály, mint a forróságban gyorsan romló sertéshús és a szellemtorzító szerek tilalma, a szex bizonyos szabályozása. Közben olvasgatva az iszlám történelemről, megtudtam, hogy államok sora szakított teljes mértékben a sárija törvénykezéssel, és sorban szüntetik meg a vallási bíraskodást, áthelyezve azt polgári bíróságok hatáskörébe!

A dzsiháddal kapcsolatban megfontolásra érdemes gondolatnak tartom: ha vallási okok miatt irtják a muszlimok a hitetleneket, miért uralta a „honfoglaló” háborúk után béke az arab mórak és a keresztény-zsidó közösségek közötti életet az Ibériai félszigeten, és miért öldököltek a mongol-nagymogul-tatár hódítók non-stop a világ minden tájékán (l. lentebb)? Nem etnikai kérdések uralják ezt a bonyolult képletet? Talán nem is etnikai, hanem vallás nélkül is világuralmi törekvésekkel megátkozott, uralomra törő személyek, majd hozzá csatlakozó csoportok vesznek fel vallást, vesznek fel az iszlámot, hogy annak zászlaját lobogtatva igazolják barbarizmusukat?

Ide csatolom a magyar Korán-fordításban⁵⁰ található dzsihad-értékelést („Az időszak problémái” fejezetben, 585. o.):

„2. Az Iszlám Arábián kívüli érvényesítésének jogát csak úgy lehetett biztosítani, ha a nem Muszlim világ tudomást szerez az iszlám Állam erejéről és annak szuverenitását elismeri. Mivel a Bizánci és Perzsa birodalmak voltak a kor két legnagyobb hatalmai, a konfrontáció elkerülhetetlen volt velük. A Dzsihád célja nem a hit terjesztése volt, mert abban mindenki szabadon dönt, hogy elfogadja-e az Iszlámot, vagy sem. A Dzsihád az Iszlám Államának, az Iszlám értékeinek védelméről szól, hogy külső erő se fizikailag, se spirituálisan ne hozzon az Iszlámmal nem rokonítható értékrendet, elhajlást a Muszlimok nemzedékeire. A Muszlimok a saját fennhatóságuk alá tartozó területen, szabad vallásgyakorlást kell, hogy biztosítsanak nem-Muszlimoknak, akik Dzsziziya adót kötelesek fizetni (29. vers).”

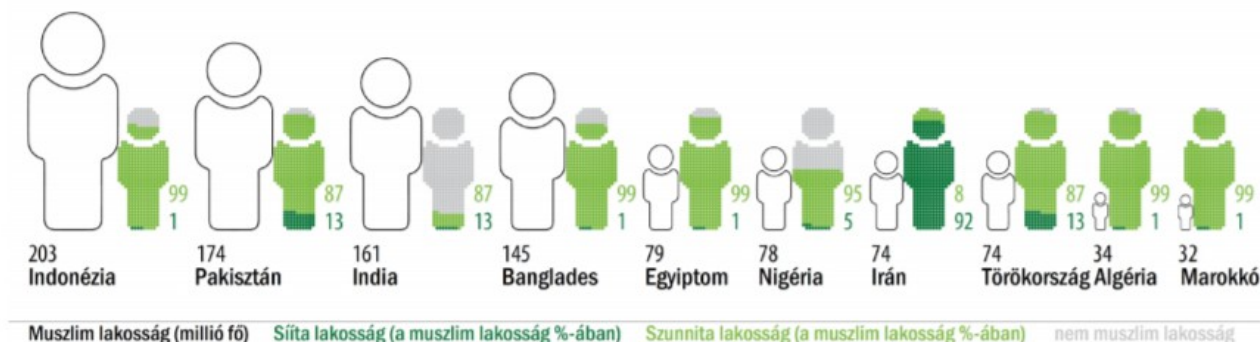
Kétségkívül lehetetlen értékelní a Koránt, ha kiszakítjuk abból a történelmi periódusból, amiben született. Ez természetesen érvényes valamennyi vallás szentírására.

Végül vessünk egy pillantást a szunnita és síita felekezetre. Számtalanszor megállt az agyam a vallások lehetetlenségeinek láttán, de talán ez a szétválás és következményei a legsötétebb témakör számomra. Már az végtelenül emészthetetlen, hogy két sémita nép, az arabok és a zsidók a világ legvadabb ellenség-párja, de hogy az iszlám arab világ két fő felekezetre szakadjon igen primitív okból, arra már nem lehet szavakat találni. Mert miért is szakadtak el egymástól? A szunniták Mohamed, illetve a közösség által választott kalifák követői, míg a síiták Mohamed unokaöccsének (egyben vejének), Ali ibn Abi Tálib-nak a követői. Nyilvánvaló hatalmi harc a Mohamed után következő Abu Bakr és a később „uralkodó” Ali Tálib között a vallás két ágra szakadásának, és a közöttük azóta is megszakítás nélkül folyó csatározásoknak az oka. Csak ez az egy valláson belüli szakadás ártatlan embermilliók (mit milliók, felmérhetetlen embertömeg) életébe került.

Nem foglalkozom a további szakadásokkal, a számtalan szektával: Drúzok, Szúfizmus, Szalafizmus... Csak a tisztánlátást zavarják!

Remek áttekintést ad az Európai Unió Parlamentje részére készült tanulmány az iszlámról¹⁴⁶. Egy térképet és egy oszlop-grafikont kiemelek a tanulmányból, segítik a helyzetértékelést:

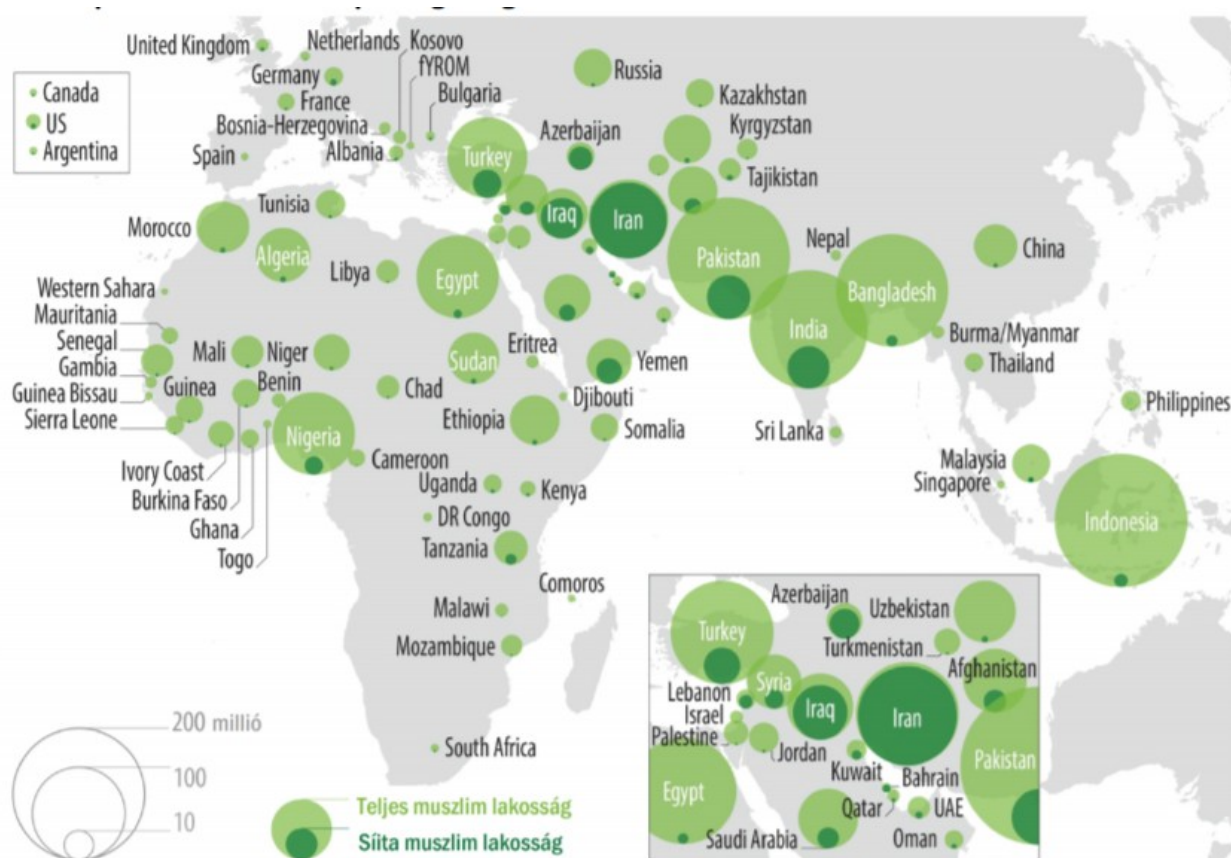
A tíz legnagyobb muzulmán népességgel rendelkező ország

Forrás: Pew Research Center, 2009.

Ez az ábra fontos arányokra világít rá: a 10 legnagyobb iszlám lakossággal rendelkező ország adja az összes muzulmán emberfő – 1,57 md – 67 százalékát (1,054 md), azaz kétharmadát. A tízből a legnagyobb négy adja a tíz 65 százalékát, azaz az összes 44 százalékát, közel a felét. És ez a négy ország – Indonézia, India, Pakisztán és Banglades – Ázsiában fekszik, messze az USA kavarta mészárlástól és Izrael regionális nagyhatalmi törekvéseitől. És lehet tovább finomítani: a Közel-Keleten és Észak-Afrikában fekvő négy ország a tízből mindössze (óriási néptömeg, itt mégis mindössze) 219 millió emberfő (az összes 14%-a), ha hozzáteesszük Irak, Szíria és Jordánia lakosságát (63 millió), akkor is csak az összes 18 százalékát teszik ki. A mind kevésbé fontos olaj az elképesztő öldöklés titka! Az iszlám csak a ködöt adja hozzá, kiváló takaró, könnyű belekötni!

A muzulmán népesség világszerte

Forrás: Pew Research Center, 2009.

Megjegyzés: Törökország: a síta népességben az aleviták is benne vannak;
Omán: a teljes muzulmán népességben az ibádik is benne vannak.

Vissza kellene térnem történelmi áttekintéshez, hogy megértsük a három nagy monoteista vallás mai, szinte napról napra élesedő problémáit. Hiába vizsgálom azonban a fentebb már említett magyar Wikipédia-lapot¹⁴⁵, amely az iszlám szédületes történelmét taglalja, és ismét csak rá kellett jönnöm, hogy kezelhetetlen jelen könyvben ez a rendkívül széleskörű és vad történelem. Kulturális csúcsteljesítményekre akartam volna koncentrálni, de ezúttal ezirányú gondolataimat elnyomja a belső véres hatalmi, és felekezeti közötti harcok, és a hódító hadjáratok özönvízszerű hulláma. Aludnom kell egyet, hogy rátaláljak a megoldásra...

Érdemes volt aludni rá. Megnyugodtam: nem tehetek más, mint hogy négy-öt bekezdéssel lekerekítsem az iszlámot, mert ha nem ezt tenném, ezer oldal alatt, és éveken belül nem tudnám befejezni a könyvet.

Kezdem új állítással. Annyira logikus, hogy előbb is ki kellett volna jelentenem, mondjuk a judaizmusnál. A monoteizmus feladata a szórt, és egymással is harcban álló törzsek összefogása egy vallási-, és ezzel nemzetállammá. Ezzel lendületet kaptak a gyorsabb, rendezettebb fejlődéshez, és egyben könnyebben kezelhetővé, irányíthatóvá váltak, egyszerűbbé vált uralkodni rajtuk. Mindig a kialakulóban lévő elit érdekeit szolgálták. Mondhatni, hogy sem Mózes, sem Mohamed nem elit-származék. Igen, de amit tettek, azzal az *elit szolgálatába álltak, majd kiemelkedtek, kiemelték magukat a tömegből*. Mohamed valamelyik kései „látomása” felhasználásával, illetve valószínűbb, hogy kreálásával intézte el Allahhal, hogy ő legyen a mohamedánok vezére. (2018.07.23 – Halmos IV. tétele. ☺)

Le kell még zárnom az iszlám harciasságáról, hódító törekvéseiről szóló témakört.

Ezt a kérdéskört se szabad a Koránban keresgélve tisztázni. Nem tartom valószínűnek, hogy az abban folytatott kutatás kifejezetten hódításra felszólító sűrűségeket találja. Nem látszik kiemelkedő

autentikus írás-gyűjteménynek, úgy látom, a muzulmán vezetők inkább támaszkodtak a Haditra, ami még szedettebb-vedettebb volt, könnyebb volt beleiktatni olyan szólamokat, amikre éppen szükségük volt. Az iszlám világméretű, gyorsan váltakozó sikerek és bukások eredőjeként is rendkívül sikeres térhódítása nem vallási előírások, hanem hatalomgőzös, szabad, és/vagy könnyen bekebelezhető területekre vadászó, uralkodásra vágyó, a vallást erre felhasználó önjelöltek örületének köszönhető. Megálljt parancsol a gondolatmenetben az Ibériai félszigeten lejátszódó több évszázados béke, nyugalom, és az ennek eredményeképpen kivirágzott csodálatos kultúra. Ha jól értelmezem a történelem ide illő szakaszát, igazi lendületet az ottani kivirágzásnak a Damaszkuszban szétvert Omajjadok egyetlen megmenekült tagja adott. Idézem¹⁴⁵:

„Amikor a damaszkuszi Omajjád-dinasztia (Umaiya) 750-ben az abbászida forradalom következtében megbukott, a kegyetlen leszámolást csak egy omajjád élte túl (Abd al-Rahmán), aki később az Ibériai-félszigetre menekült, és ott córdobai székhellyel megalapította a hispániai Omajjád-dinasztiát. Utódai a várost virágzó kulturális és tudományos központtá tették, és 756–1031-ig fennhatóságuk alatt egy toleráns befogadó jellegű centrum alakult ki a körzetben.”

Volt szerencsém az ott móroknak nevezettek építészeti csodáit látni. Hihetetlen volt arról értesülni, hogy sokkal magasabb szintű kultúráról van szó, mint amit a keresztény rekonkvizta hozott a félszigetre: a keresztény uralom a virágzó mezőgazdaság lepusztult, az építészeti emlékek jórészt lerombolták, a mórok alatt a kultúra építőköveiként működő zsidóságot a kereszténység felvételére kényszerítették, illetve, aki nem tette meg, azt elűldözték. Az egyik legvarázslatosabb építészeti emléket mutatom be az alábbi fotóval. A córdobai nagymecsetet ábrázolja, amit az mentett meg a keresztény utókornak, hogy csodálatos szépsége lefogta a romboló kezeket, úgy döntöttek józan építészek, hogy nem a helyére, hanem bele építenek székesegyházat. Fantasztikus látvány a kettő együtt.

A córdobai nagymecset. Balra nyílik a székesegyház. Szerző: schuro.blog.xfree.hu

És ismét „nem tudom megállni” következik. Idézem a weblapomon erről a mecsetről írtakat: „Córdoba történelme több mint 2000 éves, római, majd mór uralkodók választották fővárosuknak. Egyben egy világszenzáció bölcsője. A córdobai mecset, az Aljama, közepén a katolikus katedrálissal több szempontból is egyetlen és megismételhetetlen a világon. Az eredetüket Damaszkuszig visszavezető mór (arab) uralkodók, mondák szerint az ottani mecsetek után sóvárogva, építették. És most van az a pillanat, amikor kegyetlenül felsorolok neveket és néhány sokatmondó adatot:

Az építkezést 780-ban kezdték a Szent Ince nevű vizigót templom szerkezetét felhasználva. Ez a világ valaha is ismert legnagyobb mecsetje, alapterülete 23 400 m², közel 500 oszlopból és az azokra épített boltívből áll. Építtetői: I. Abderramán, II. Abderramán, II. Alhaken és Almanzor. 987-ben készült el. Sokan a világ egyik legszebb templom-enteriőrjének tartják. Meglepő módon a Mihrab (a mecset kötelezően Mekka felé néző része) nem arra néz. Nem ismerem az okát. Lennie kell, mert a mórok magasszintű csillagászati ismeretekkel rendelkeztek.

És itt most történelemnek kellene következnie, de nem lapozok utána. A lényeg, hogy 1253-ban a mecset közepére katolikus katedrálist emeltek, amely a maga nemében ugyancsak csodálatos. Hosszú vita előzte meg a döntést, az ortodox főurak és papok a mecset teljes lerombolása mellett kardoskodtak és talán kivételesen a király mondta, hogy ami szépség adva van, azt nem kell feltétlenül tönkretenni.

Nincs a világon több olyan építmény, mint ez az együttes, amely stílusok sorának keveréke. Csak felsorolom a stílus-elemeket: vizigót, mór, bizánci, keleti, hispano-román. Ha tévednék, vagy kihagytam volna valamit, tessék szólni. Részletes leírással nem tudok szolgálni, mert nem vagyok se építész, se művész. Aki elutazik oda, megcsodálni, szerezzen szakszerű leírást és mélyedjen el benne.

Az én ámulatom-bámulatom határtalan.”

*

Mongolok-tatárok³⁷

Előljáróban néhány szót kell szólnunk a „mongol”, illetve „tatár” népnevekről. Európában a mongol hódítókat általában tatárokként említik, a magyar köztudatba is így vonultak be. Ez az elnevezés tulajdonképpen téves. A tatár egy mongol nyelvet beszélő erős sztyeppe-i törzs volt, amely azonban a mongolok európai hódításai idején már nem létezett. Dzsingisz kán ugyanis, akinek apját – legalábbis a Mongolok titkos története szerint – a tatárok mérgezték meg, még mielőtt az 1206-os kurultajon minden mongolok uralkodójává választották volna, a tatárok felett nagy győzelmet aratott, jelentős részüket lemészárolta, maradékukat pedig szétszította a különböző őt követő törzsek között. Dzsingisz kán saját birodalmának – amúgy rendkívül vegyes etnikumú – népét mongolnak nevezte, a maga kisebb törzsének nevét kiterjesztve az általa meghódítottakra. Ennek ellenére nyugaton a mongolok tatárként váltak ismertté. Ennek talán a tatárok korábbi nagy tekintélye az oka, de az is lehet, hogy mivel a legyőzött tatárok maradéka a mongol seregekben a legveszélyesebb helyre, elővédnek volt beosztva, az európai népek először e valóban tatár csapatokkal találkoztak, s az ő nevüket alkalmazták a főseregre is. Mi a továbbiakban a pontosabb „mongol” elnevezést használjuk – annál is inkább, mivel Kelet-Ázsiában Dzsingisz népét így ismerték és emlegették.

Birkózom, nehezen élem meg, hogy mennyire megbízhatatlanok egyes hírforrások. Olvasok egy wordpress.com bejegyzést, ami az *iszlám* keresőszóra bukik elő. Azt állítja, hogy a muszlim inváziók 400 millió hindu halálát eredményezték. Hozzászólások tömege pro és kontra. Egyesek iszlám-gyűlölettől izzanak, nem is érdemlik meg, hogy józan mérlegelésnek vessük alá őket.

Ellenőrizném, de reménytelen összevethető számadatokat találni. Meg kell nézni a korszak népességi adatait. Mit mond a „Growth of Muslim Population in Medieval India (1000-1800)” Wikipedia-lap³⁸, ami a korszakot jól ismerő indiai történész, K. S. Lal azonos című könyvében alapoz? E szerint az indiai szubkontinens lakossága 1000-ben 200 millió, 1500-ban 170 millió volt. Lal figyelmeztet, hogy a népszámlálások előtti adatok becsültek, és a becsült adatok természetüknél fogva megközelítők.

Szerinte 60 – 80 millió áldozata volt az iszlám invázióknak Indiában 1000 és 1525 között.

A Linkek 39. tételében 1700-ra 158,4 millió indiai lakost találunk.

A 400 milliós vád az iszlám ellen tehát elképesztően primitív aljasság! Másik oldalról pedig hihetetlen, hogy az egyébként gyorsan szaporodó indiai lakosság létszáma évszázadokon keresztül csökken. *Ki tud itt eligazodni?* Irtózatos emberirtások folyhattak, ha nem is a most felsoroltak mélységéig, esetleg kemény járványok, éhínségek is tizedelhették a lakosságot.

Érdekes kérdés: hogyan tértek át a mongolok az iszlámra?

Úgy tűnik, kiváló a kérdésem, mert csodának tartják a mongolok megtérését.

Dzsingisz Kán még keményen üldözte a muzulmánokat! A korabeli megfigyelők szerint félni lehetett az iszlám eltörlésétől (hogy milyen területen, az nem világos). Az iszlámon kívül a keresztények és buddhisták is – üldözöttekként – próbálkoztak a megtérítéssel.

Dzsingisz Kán halála után négyfelé osztották a birodalmát, és az egyik tartományban történt meg a csoda. Az Arany Horda 1256 és 1267 közötti uralkodója, Baraka Kán vette fel elsőként az iszlámot. Történt pedig ez valóban hihetetlen egyszerűséggel, a 40. Wikipedia-lap szerint. Buharából (Bukhara, Bokhara) érkező karaván két kereskedőjét vonta félre, kifaggatta őket az iszlám doktrínáiról, akik olyan lelkesedéssel magyarázták el a vallás alapjait, hogy Baraka azonnal megtérült. Először csak testvéröccsének árulta el a történeteket, de aztán széles körben hirdette a hitet maga is. Rövidesen kapcsolatot létesített Az-Záhir Bajbarsz-szal, Egyiptom mameluk szultánjával, aki kezdeményezte, hogy az Arany Horda csapataiból kétszáz fő vegyen részt oktatáson Egyiptomban. Ez később rendszerré vált, és gyorsan terjedt a hit a mongolok között.

Mesének szép, de mesélőként sem tartom indok nélkülinek a mongolok színeváltozását. Valószínűbbnek tartom, hogy mind nagyobb muzulmán tömeget szálltak meg, a teljes megsemmisítésük nem lehetett céljuk, ezért inkább áttértek. Hogy miért az iszlámra, és nem a kereszténységre, vagy buddhizmusra, arra nem tudom a választ. A kereszténység már nem lehetett cél, hiszen csak évtizedekkel előbb vonultak vissza Magyarországról, de a buddhizmust csak találgatni lehet: India csak évszázadok múltán vált célpontjukká, és akkor már nem buddhistákkal, hanem hindukkal találták szemben magukat.

*

A bahái vallás, az iszlám legújabb hajtása

Nem tudtam róla semmit, a létezéséről is csak izraeli túrámon értesültem, amikor a magyar túravezető bemutatta nekünk a csodálatos haifai székhelyüket.

A legfiatalabb világvallás. Sikerre vivőjét, Bahá'u'lláh-t hívei isten küldötteként tisztelik. Gyorsan terjed, azt a tudományosan megalapozott tényt hirdeti, hogy az emberiség egy faj, és eljött az idő, amikor egyesíteni kell egyetlen univerzális civilizációban.

Természetesen, mint vallás attól az, hogy istenhitet hirdet, de az istenről is azt vallja: a sok vallás istene egy és ugyanaz. Az akkor 24 éves Ali-Muhammad 1844-ben kezdte az új ígét hirdetni. Azt állította magáról, hogy ő a síita iszlám rég várt megváltója. Kapunak, arabul „Bab”-nak nevezte magát. Hívők ezrei csatlakoztak hozzá. Hamarosan azonban kiváltották a vallási vezetők és a kormányzat ellenszenvét. Eretnekekké nyilvánították őket, pár éven belül háromezren estek az üldöztetés áldozatául. Bab is hat évig hirdethette az új vallást, 1850-ben eretnekségért elítélték, és sortűzzel kivégezték. Hm, nagyon nem szeretik a hatalmasok az új, emberibb ígék hirdetését, Jézus Krisztus – ha élt – 3 évet kapott?

Bab a halála előtt kijelentette, hogy Allah hamarosan új követet fog küldeni. Kéttucatnyian jelentkeztek is az ügy folytatására. A börtönben sínylődő Husszein-Ali bizonyult a legjobb trónkövetelőnek. Még börtönben, 1852-ben kinyilatkoztatta, hogy üzenetet kapott Allahtól, miszerint ő az új megváltó. Baba több követőjével együtt száműzték Konstantinápolyba, ahol 1863-ban felvette a „Bahá'u'lláh” (isten dicsősége) nevet. Az ő hívei hívták magukat Bahá'i-nak (bahái-nak), a dicsőség követőinek. Ő se prédikálhatott sokáig, a palesztinai Akkában (ma Akkó Izraelben) börtönytáborba zárták, élete végéig ott írta és hirdette tanításait.

Rettenetes ígéket hirdettek Bab, ez a szerencsétlen ember, majd a követői? Igen, *a világ valamennyi vallása, egyháza és hatalmása számára veszélyeseket!* Mert mik is ezek?

Az *egy isten* sok igehirdetőt küldött a Földre, Zoroasztert, Buddhát, Jézust és Mohamedet, hogy alapítsanak vallásokat, amelyek megfeleltek az adott helynek és időnek. Valamennyi vallás és szentkönyvei tartalmaztak igazság-elemet, és korábbi kinyilatkoztatásokra épültek. Őt, isten prófétáját követni fogják, mert ki fog teljesedni az isteni üzenet, ami nem vallási konfliktusokhoz fog vezetni, hanem globális egységet és békét fog létrehozni. Az 1892-ben bekövetkezett halála előtt fiát, 'Abdu'l-Bahá-t nevezte meg utódjául, aki a száműzetésből 1908-ban szabadulva utazni kezdett, és világszerte terjesztette apja tanításait. Amerikába készülve helyet ajánlottak fel neki a Titanicon, amit nem fogadott el. A vezető szerepet unokájának, Shogi Effendi-nek adta át, aki széleskörű kampányokat vezetett 1921 és 1957 között. Létrehozta a Spiritual Assemblies (Lelki Gyülekezetek) intézményeket, amelyek feladata volt a vallás terjesztése külföldön. Az ükapja, dédapja és nagyapja írásait angolra fordította (mifene, hát nem magyarra?), megalapította a vallás szenthelyét, az Igazságosság Egyetemes Házát Haifában. Halála óta ez az intézmény vezeti a vallást. (Vallást? Lassan hasonlít a Vatikánra, nemcsak intézmény volta, hanem gazdagsága miatt is.)

A családdal (házasság, feleség szerepe, gyermeknevelés), a vallás elfogadása, az idegenekkel szembeni magatartás szempontjából egyaránt emberi, modern megoldásokat hirdet, fogad el.

Érdemes végignézni a vallások fontosabb tanításait.

Teremtés: a világ örök, nincs se kezdete, se vége. A természeti környezetet védeni kell.

Isten: mindentudó és mindent szerető. A vallások azért nevezik eltérő névvel, mert az emberi ész – különösen kultúrák területén – korlátozott, nem tudja felfogni az istent. Ezért az isten progresszív kinyilatkoztatásokkal közelít az igazsághoz, olyan hírnököket küldve, akik az adott helyen, időben és az emberi értelem szintjén tanítanak.

Hírnökök (küldöttek): az isten próféták segítségével hat az emberi történelemre. A próféták isten manifesztációi. Ilyenek Ábrahám, Mózes, Zoroaszter, Krisna (hiba, Krisna második sorba tartozó isten), Buddha, Jézus Krisztus, Mohamed, Bab, Bahá'u'lláh. Az adott környezet megérti őket a megjelenésük pillanatában, amit gyakran az emberiség különleges fejlődési szakasza követ.

Szentírások: Bab és Bahá'u'lláh írásai tekintendők isteni kinyilatkoztatásnak, és 'Abdu'l-Bahá', valamint Shogi Effendi szavai autoriter interpretációi az ő kinyilatkoztatásaiknak. Különösen fontos Bahá'u'lláh több ezer írásának a gyűjteménye, a Kitab-i-Aqdas. Hangsúlyozzák azonban, hogy minden vallás szentszövegei tiszteletet érdemelnek, így a Biblia és a Korán isteni kinyilatkoztatásai is.

Az emberiség: Minden ember lelke örök, és isten szemében egyenlők, nemtől, fajtól (rossz fogalom! etnikumról lehet szó), vagy társadalmi osztálytól függetlenül.

Tilalmak és engedelmek: Kerülni kell az alkoholt, dohányt és drogot. A pletyka, és másokról rosszálló nyilatkozat különösen káros viselkedések. A házasságon kívüli szex tilos. Eltérő vallás hívői közötti házasság megengedett, az eltérő etnikumok közötti házasságot bátorítani kell. A társadalmi jó javítása hangsúlyos, de az emberiség egységét is fejlesztenie kell.

Imádkozás: Az egyházközösségben folytatott ima kis szerepet játszik, a bahái hívők családi jellegű gyülekezetben imádkoznak, vagy ünnepi, havi rendszerességű áldomásokkal erősítik az egységet, felebaráti szeretetet.

Lélek: A fogantatástól van jelen, de az embriótól eltérő formában. Képviseli az egyén azonosságát, gondolatait, értelmét és fantáziáját. A halál után halhatatlan, halad az istennel való egyesülés felé.

Megváltás: Nem egyszeri esemény, a bűnöktől való megszabadulás, vagy a transzcendens állapot elérése. Az istenhez közeledés folyamata. Nem egyénenként történik, hanem a közösség együttesen törekszik az egység és béke megvalósítására.

Temetkezés: Lehetőleg a halál helyszínétől órányi járáson belül, fejjel a Qiblih, Bahá'u'lláh sírja felé kell eltemetni a halottakat. A jelenlévők együtt mondják el a „Halottakért” imát.

Halál és túlvilág: A lélek örök, de nincs menny és pokol, a lélek közeledik istenhez.

Liturgia: Különlegesség a vallások között a rituálék teljes hiánya. Nincs pap, beavatási szertartások, liturgia.

Míg az emberiség fölött uralkodók számára veszélyes, úgy tűnhet, a tömegek számára a világ legjobb vallása, legemberibb, legkevesebb megkötöttséggel működik.

Alig gondoltam végig, azonnal meg is inogtam ebben a hitben, mert eszembe jutottak a haifai épületeik, parkjaik, atombiztos bunkerük gazdagsága. Viharos sebességgel terjed, és talán annál is gyorsabban gazdagodik a bahái vallás/egyház.

Bab sírhelye, Haifa, Izrael. Fotó: [Юкaтaн](#)

V. Mi a baj a vallásokkal?

Hát mi is lenne? Hogy léteznek egyáltalán. Mint a könyv mottójában idéztem Martin Amis-t: Ha isten lenne, nem adott volna nekünk vallásokat.

Mert a vallások lelki mérések: az a hit, hogy létezik felsőbbrendű lény, aki mindent elrendez, és pedig jól, gátolja az önmegvalósításra törekvést, a határozott ellenállást a Föld gonoszaival szemben. Az, hogy az istent minden vallás Jóistenként hirdeti, ugyanakkor a túlvilágot (evilági megfélemlítés érdekében) csupa szenvedéssel, irtózáttal teliként ábrázolja, *istenfélelmet* kelt az embereken. Ez óriási erőt biztosít a papságok, egyházak számára.

Métey, mert a (sajnos) mindig ravaszabb hatalomra törekvő ki tudja használni a hívők naivitását, istenhitét hatalmának elfogadására, sőt, hatékony támogatására.

- Gondoljunk csak bele, milyen óriási hatást váltott ki a tömegekben egyes országok, országrészek szentségsgolálatának betiltása. Képesek voltak kardot fogni az etnekeknek kikiáltottak ellen.
- Vagy gondoljunk bele, milyen barbár emberirtásokra, hadjáratokra tudtak feltüzelni vallási-etnikumi ismérvek alapján szinte teljes népeket (keresztshadjáratok, örmények elleni genocídium, Holokauszt).
- Vagy gondoljunk bele, milyen sikerrel tudja befolyásolni a magyarországi választásokat a klérus, amelyik mérhetetlenül gazdagszik befolyásának Orbánék előtti meglibbentése óta.

Mert a vallási szentségek intézményével teljesen kiszolgáltatottá tudja tenni a hívő seregeket az egyházaknak (katolicizmus), vagy aljas eszme alapján hozott vallási törvényekkel a társadalom alacsonyabbrendűvé degradált rétegeit a hatalmasoknak (hindu kasztrendszer). Itt is álljunk meg egy-két gondolat erejéig.

Nézzük át ismét, milyen szentségekkel szolgáltatja ki magának a római katolikus egyház a híveit:

- *Örökletes bűn és keresztelés: pokoli kitaláció*, hogy már bűnősként jön a világra minden kised. A nem valódi, vadállat bűnösöket kivéve az így bűnösnek nyilvánított emberi lényt könnyebb fenyegetésekkel (pokol, tisztítóűz) manipulálni. A kereszteléssel pedig „felmentést kap” ugyan, de egyben regisztrálják, adóalannyá válik, és szaporulatával is az egyházat erősíti. Ha nem nyitják fel a szemét!
- *Bérmálás*: Nyugodtan tekinthetjük a kereszttség megerősítésének. Mintegy figyelmeztetés: regisztrálva vagy, figyelünk, most új nevet is kapsz, a bérmanevet. Hogy ne feledd: az egyház szolgálja vagy!
- *Gyónás, feloldozás*: Mérhetetlen, felfoghatatlan, elfogadhatatlan gyalázat. *Teljes kiszolgáltatottságot biztosít* egy akármilyen – mint a fentiekben láttuk, többnyire gyenge, a cölíbátus által maga is nagyon kiszolgáltatott – ember, és rajta keresztül az egész egyház számára!
- *Cölíbátus*: Komplet idiotizmus és gyalázat. Olyanok erőszakolták rá papjaikra, akik maguk nem szűz életet éltek, hanem korlátlanul hajhásztak élvezeteket, beleértve a szex minden változatát: szerető, annak anyja, saját testvérhűg. És ma – hála a kommunikáció erejének – naponta derül fény pedofíliai bűnsorozatokra.
- *Házasság*: A közvetlen közelmúltig szigorú rácsokat zártak rá a házassulókra a vezető egyházak többségében. Nem adtak össze házassulandókat, ha nem mindkettő volt azonos vallású. Nem választották el őket, csak ha hűtlenség volt bizonyítható. Folytassam? Középkori szellemiség uralta a kérdést tegnapig.
- *Betegek felkenése*: Töredelmesen bevallom, nem értem, hogy számontartáson és pénzszerzésen kívül mi értelme van. Hacsak nem árusítottak ilyen alkalmakkor is bűnbocsánatot. Óhatatlanul felmerül az emberben a gondolat!
- *Halottak kezelése*: A felkenéstől (utolsó kenet) kezdve, a koporsóban temetéshez ragaszkodás, a pap jelenléte mind-mind a kereset (hogy ne mondjak vagyont) növelésének eszköze.

Egy mondatba tömörítve: *a vallás az egyházi és világi hatalom kiszolgálásának fantasztikusan rafinált eszköze!*

És *csapda, verem*, amibe könnyen beleszedülnek a hiszékeny, jóindulatú, a világot csak hittal megértő emberek!

VI. Egyházak

A római katolikus egyház

Peter de Rosa tömören fogalmazza meg, mi a baj napjainkban a pápasággal (Előszó):

„...a papi rendszer tévedhetetlenként prédikál olyan dolgokat, amiket az Egyház, azaz a hívőereg nem hisz el, és sohase fog elhinni.”

Rögtön világossá fog válni, hogy az *egyház felső vezetése* gyakorlatilag az egész történelme alatt aljas, korrupt, hatalomőrült, kegyetlen szövetség volt. Majdnem hozzátettem, hogy ma is az. Meg kell azonban várnunk ezzel az állítással Ferenc pápa sokak által követelt félreállítását, lemondását, vagy halálát.

Talán egy fokkal kevésbé gonoszak a középvezetők (püspökök, bíborosok) és a szerzetesrendek vezetői.

Végül nem merek általánosítani az egyszerű papok, pásztorok kasztja vonatkozásában. Bizonyára sok közöttük a hittel azzá váló, és esküjét becsülettel követő ember. A pedofiliák modern történelme azonban mély árnyékot vet rájuk is.

Aki nehezen *akarja* elhinni az alább következőket, zárandokoljon el a Vatikánba, sétáljon körbe a Szent Péter székesegyházban, és a Vatikáni Múzeumban, és ha amit lát, nem győzi meg arról, hogy ez az építészeti és művészeti csodagyűjtemény nem születhetett meg másként, mint zsarnoki hatalomgyakorlással, a hívőereg szélsőséges elnyomásával, kizsákmányolásával, óriási tömegek kapzsi kizsigerelésével, az csukja be ezt a könyvet, és mondjon átkot a fejemre.

A Sixtus-kápolna

A Laokoón szoborcsoport

Bombasztikusan hathat, de nagy igazságot tárnak fel a következő sorok:

A másképp gondolkodást (ördögöt) tüzzel-vassal irtó kereszténység tömeggyilkosságban felülmúlta a fasizmust és a kommunizmust. A szeretet nevében elkövetett keresztes- és vallásháborúk, eretnek- és boszorkányirtás, inkvizíció áldozatainak száma meghaladja a többszáz milliót.

„Az 1800-as évek elején egy hívő angol katolikus, Robert R. Madden egyik barátjával ellátogatott a pápaság egykori központjába, Avignonba. Benyomásait közreadta a ‘Galilei és az inkvizíció’ című könyvében. Mélyen megrázta az, hogy az óriási pápai palotában milyen nagy helyet foglaltak el a bírósági termek, a cellák és az inkvizíció börtönei. Látta a kínzókamrákat és azokat az akusztikai berendezéseket, rendhagyó módon épített falakat, amelyek képesek voltak az

áldozat jajkiáltásait elnyelni. Rendkívül gonosznak találta azt, hogy bár életről és halálról volt szó, a foglyok sem a vádlót, sem a vád tanúit nem láthatták, és azt sem közölték velük, hogy mivel vádolják őket. Felkereste azt a szörnyű helyet is, ahol az állítólagos eretnekeket elégették. Egy keskeny folyosón át belépett egy nagy, kör alakú helyiségbe, olyan volt, mint egy melegházi kemence vagy mint egy nagy, tölcser alakú kémény, amely mintegy 60 méter magasra nyúlt, vasgyűrűkkel és rácsokkal volt felszerelve: ezekhez láncolták a foglyokat. Kénes inget kellett magukra venniük, hogy jobban égjenek. A falak feketesége árulkodott arról, hogy mennyi ember szenvedett kínhalált e szörnyű helyen.” (Peter de Rosa: Krisztus helytartói – A pápaság árnyoldalai)

A következő írást „FB-ismerős” tette fel a Facebookra. Hozzájárulását kértem a publikálására. Mivel nem szólt vissza, és a bejegyzés amúgy is publikus, névtelenül közlöm. Íme:

Idézet

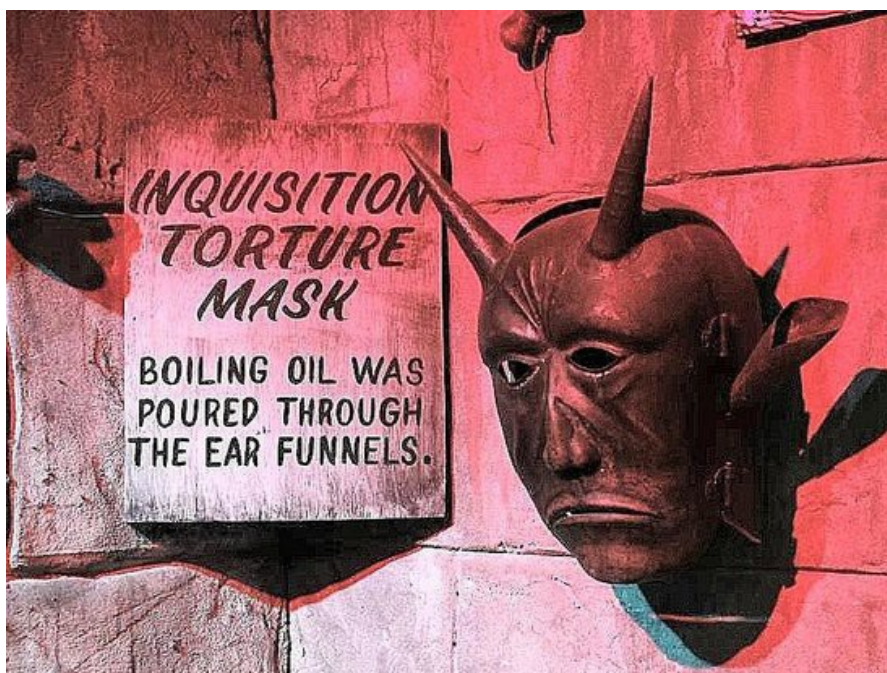
Boszorkányság vs kereszténység

A 15–18. század közötti boszorkányüldözések kivégzett áldozatainak száma durva becslések szerint megközelíti a kilencmilliót! Ez a hihetetlen szám egyaránt tartalmaz nőket, férfiakat és gyermekeket. Néhány helyen még állatokat is végeztek ki, mert azt hitték, hogy állat testébe bújt a boszorkány. Ez az időszak jó alkalom volt a hatalmon levők számára is, hogy leszámoljanak politikai vagy családi ellenségeikkel, illetve azokkal, akiket irigyeltek.

Két kép a kínzásokról:

Festmény

Múzeumi tárgy: a fülekhez vezető tölcéserekbe forró olajat öntöttek. Eszembe jut Tarkovszkij Rubljov című filmje, ahol tatárok öntenek forró ólmot a kincseket el nem áruló fülébe. Két kor? Nem, két barbarizmus.

Idézet vége

A kereszténység terrrorszervezetnek tekinthető. A történelem eddig ismert legmegátalkodottabb terrrorszervezete: a Kr.u. III-IV. évszázadban már bevezette a pogány és eretnek (renegát) fogalmakat, és még római emlékművekkel játszadozó gyermekeket is képes volt megölni. Írtóhadjáratokban a közelmúltig (Afrika: tuszik és hutuk) aktívan részt vett, illetve támogatott (II. világháború – fegyverek megszentelése, tábori papi szolgálat...).

Idézek a „Beteg emberiség, mocsok világ” című e-könyvemből:

Idézet kezdete

A VI. fejezetből (A háborúk és népirtások):

„Az indiánok irtása – a los angelesi Loyola Marymount egyetem diáklánya tanulmánya tömör megfogalmazásban foglalkozik azzal, hogy az indiánok ellen genocídium folyt Kolumbusz partraszállásától a közelmúltig, ami a föld iránti igény növekedésével a XX. században intenzifikálódott. Idézi Lincoln elnököt. ‘Ha a vadakat nem lehet civilizálni és nem hagyják abba jelenlegi tevékenységüket, a csökönyösségük eredményeként el fognak sorvadni és szét fognak morzsolódni általunk talán felfoghatatlan okok miatt, mígnem valamennyien el nem tűnnek.’ Ha egy állam elnökének ez a véleménye a legázolt kontinens honpolgáraitól, nem is végződhetett az indián genocídium másként, mint a majdnem teljes kiirtásukkal.”

Találkoztam olyan, hihetetlennek tűnő adattal, amelyik szerint durván százmillió indiánt irtottak ki néhány évszázad alatt!

Egyetlen bekezdés a szörnyű néger rabszolgaság áldozatairól:

„...szomorúan kell megállapítanunk, hogy legkevesebb 33 millió embert érintett a rabszolgaság gyálázata. (Találtam forrást az Interneten, amelyik szerint ‘...legkevesebb 30 millió, de lehetséges, hogy 40–60 millió afrikait öltek meg, többségüket életük virágjában és mielőtt még dolgozni tudtak volna az ültetvényeken...’”

Ha ugrunk egy nagyot, a XXI. század eddigi legszörnyűbb emberirtásánál, az USA iraki háborújánál kell megállnunk. Annak általam adott összegzése:

„Ennek a háborúnak a legrettenetesebb aspektusa, hogy a XXI. században, a remélt béke századában egyáltalán sor kerülhetett rá, mert

- a Föld legerősebb gazdasági és katonai ereje indította, visszaélve azzal a pozícióval, amit „egyetlen szuperhatalomként” élvez,
- az a hatalom, amelyik a parlamentáris demokrácia bajnokának hirdeti magát, úgy nyerte el a belső támogatást és tudott maga köré koalíciót szervezni, hogy a háború megindítása szükséges-
ségének okait nyilvánvaló szélhámossággal fabrikálta, az ENSZ rosszallása mellett, azt félresöpörve indította.
- Minden ellenkező esküdözés ellenére ez a háború gyarmatosító jellegű, a világ ismert legnagyobb olajkincsének megszerzése a célja.
- Magán viseli a vallásháborúk jellegzetességeit, faj- és vallásgyűlöletet szít.
- Fentebb már említettem, hogy 2006-ig több százezer ártatlan civilt mészároltak le a meg-
szállók, ennek nyilvánvalóan többszöröse a fizikai sérült és megszámlálhatatlan lelki sérült. Egy
országot romba döntöttek.
- Végül az USA vezetőinek a háború körül tett nyilatkozatai egyértelművé teszik, hogy a
háború fabrikált okait felhasználva elvi döntések születtek arról, hogy az USA gátlástalanul fogja a
jövőben is kihasználni szuperhatalmi pozícióját arra, hogy tetszése szerint gázoljon le másokat.
Utalok a „megelőző csapás”, a „nukleáris fegyverek bevetésének joga” doktrínákra és a „gonosz
tengelye” billogra. Világra született a gátlástalan, arrogáns szörny, amely bármelyik pillanatban
lángba boríthatja a világot!”

A IV. fejezetből (Az extrém népszédítés eszközei):

A keresztesháborúk tömeggyilkos vallásháborúk voltak:

„Az About/Atheism weblap 2005. 06. 12-i értékelése szerint a kereszteslovagok gondolko-
dásában jól megfért egymással a vallási szenvedély, a barbár hadviselés és az önző meggazdagodási
vágy. Megtérve a csatából, az ellenség vérével borítva és a zsákmánytól elnehezülve képesek voltak
örvendezve sírni afölött, hogy a Megmentő Jézus Szent Sírjánál imádkozhatnak.

Jeruzsálem elfoglalásakor a kereszteslovagokat nem csupán vérszomj és kapzsizság vezette,
hanem autentikus és rajongó keresztény elhivatottság is. Fontos az autentikus kifejezés, mert a ke-
resztesháborúk a keresztény odaadás aktusai voltak, nem erőszakos aberrációk. Ezek a hadjáratok
nem mondanak ellent a keresztény tanításoknak, hanem követik az évszázadok alatt kialakult ke-
resztény teológiát és a háborúkról szóló írásokat. Követték a „pozitív erőszakról” szóló tanításokat,
amik konzisztensek a keresztény doktrínákkal. A keresztesháborúkat nem lehet leválasztani a
kereszténységről és a kereszténységet sem a keresztesháborúkról.

Egy leírásból: ‘A hadak keresztülhaladtak Kisázsian, elfoglalták Nicaea-t (1097), leverték a
törököket Dorylaeum-nál és elfoglalták Antioch-ot (1098). A hadjáratot 1099 júliusában fejezték
be, amikor elfoglalták Jeruzsálemet, ahol lemészárolták a muzulmánokat és zsidókat.’ Így,
egyszerűen, megölték a muzulmánokat és a zsidókat. Más forrásból eredő információ, hogy a
szerencsétlenek közül cca. 10 000 ember, főként ellenállásra képtelen muzulmán és zsidó öregek,
asszonyok és gyerekek a Nagytemplomba menekültek, gondolva, hogy ott nem bántják őket. A hős
kereszteslovagok azonban – ‘bokáig vérben gázolva’ – lekaszabolták őket, mind egy szálalig!

[A ‘térdfig’ téves fordítás. Megtaláltam az eredetit, amiben boka szerepel. Az iszonyat,
kegyetlenség nagyságrendjén semmit sem változtat!] Összesen legkevesebb 60 000 áldozatról tudni.
Micsoda istenverés a világ nyakán a vallási bigottéria!”

Milyen terrornak tekintsem a keresztény felekezetek közötti rettenetesen kegyetlen öldöklé-
seket?

Mit írtam róluk?

„Következzenek a hugenották elleni háborúk – 1562-től 1598-ig hét számozott és két néven
ismert (The War of the Three Henries és The Wars of the League) vallásháború, valamint 1572-ben a
„Szent Bertalan éji mészárlás” dúlt Franciaországban a katolikusok és a protestáns hugenották között.

A Bertalan-éji mészárlás volt talán a legszörnyűbb:

Lehet, az okot az adta a katolikusok kezére, hogy a radikális-protestáns Thomas Muntzer
istenteleneknek titulálta őket és saját hívőit a kiirtásukra szólította fel. ‘Ha ellenállnak, könyörtele-
nül mészároljátok le őket!’ – mondta. És tényleg ez történt, a katolikusokat újra és újra könyörtele-
nül irtották.

A katolikus egyház bosszúja irtózatossá volt. A XVI. század Franciaországában ezrével irtották a kálvinistákat. Csecsemőket szúrtak le, asszonyoknak levágták a kezüket, hogy a karkötőjüket megszerezzék, 'eretnek' könyvek kiadóit a könyveikből rakott máglyán égették meg. Az egyik protestáns vezető, Gaspard de Coligny megölése nem állt példa nélkül. A lemészárolt ember hulláját kidobták az ablakon az utcára, ahol a keresztény arisztokrácia oszlopos tagja (herceg) duc de Guise rugdosta a tetemet, annak arcát is, és közben üvöltözte, hogy ez a király óhaja. A felhergelt tömeg feldarabolta, levágták a fejét, kezét és nemi szervét, végighurcolták az utcákon, meggyújtották, majd egy folyóba vetették. Ez se elégítette ki őket, hogy ne táplálhassa a halakat se, kihalászták a maradványait és Montfaucon bitófájához vonszolták, hogy férgek martalékává váljon. A katolikusok a kalapjukon fehér kereszttel jelölték meg magukat, és a rendfenntartó erők hatékony közreműködésével mészárolták 3 napig a szomszédaikat. Ez az ádáz düh a XVII. század mélyéig tartott. Amikor például a katolikusok megszállták a protestáns Magdeburgot, legkevesebb 30 000 protestáns mészároltak le. Friedrich Schiller szemtanúként írta le a történeteket: „Egyetlen templomban 54 asszony lefejezett holtteste hevert. (...) Másutt csecsemőket szúrtak le és vetették őket lángra. (...) Szörnyű és az emberiségre nézve visszataszító volt a feltárulkozó látvány, élők kúsztak ki halottak alól, gyerekek barangoltak mindenfelé, a szüleik után kutatva és szívszagatóan sírva, voltak csecsemők, akik még mindig szívták élettelen anyjuk emlőjét.”

Mindezek mellett ne feledkezzünk meg a hányingert keltő gonoszsággal évszázadokon keresztül folyó inkvizícióról, boszorkányüldözésről. A keresztény vallási téboly ártatlan áldozatok tömegét követelte.

Hogy régen volt, és hogy ellenoldala is volt? Ne gondoljuk, hogy annyira régen. Nemrég találkoztam azzal a szörnyűséggel, hogy belga gyarmatosítók jó évszázada még teljesítményt írtak elő az embertelen körülmények között dolgoztatott őslakosok számára. Akik nem teljesítették, azoknak levágták csukló fölött a kezét. Kosárból számolgatták esténként, hány kezét termelt a nap. Mit mond az inkvizícióról Bakos Ferenc „Idegen szavak és kifejezések szótára”: „a katolikus egyház politikai-rendőri intézménye, törvényszéke a középkorban és egyes országokban a 19. század közepéig az eretnekség üldözésére és elnyomására”.

És meddig tartott a gyarmati birodalmak uralma? Szinte napjainkig, hiszen csak a II. világháború után, India indította el a felszabadulás folyamatát.

Aki egyenlőségjelet tesz az iszlám és a terror közé, az nem ismeri a történelmet, képtelen józanul gondolkodni.

Aki a terrort fegyverrel, esztelen, polgári áldozatokat is követelő bombázásokkal, távirányítású repülő eszközökkel akarja felszámolni, téved.

Aki világcsendőrként szabad kezét követel és kap ilyen ellenterrorista akciókra, az maga is terrorista, és olyan közegben fokozza az ellenszenvet, amitől békét vár. Terror-spirált ér el béke helyett.

Aki pedig idegenek bevándorlásától félti országa nyugalma, képtelen az 1x1-et is felfogni. Azt, hogy csak a népek keveredése tud tartós nyugalmat hozni.

A téma lezárása előtti pillanatokban leltem rá a következő Facebook bejegyzésre. A szerzője „Bármikor, haver” álnevet használt, tehát én se tárom fel a nevét:

Idézet:

Javasolom: a kommunizmus és a náciizmus áldozatainak emléknapja mellett legyen egy nap, amikor a kereszténység áldozatainak állítunk emléket. Az igény jogos, hiszen ennek a vallásnak a nevében majd nyolcszor annyi embert öltek meg, mint a két modern kori rémrendszerben.

6. rész. 20. század:

20. századi katolikus bűncselekmények: a katolikus haláltáborok. Különös, hogy kevesen tudnak róla, hogy nem csak a náci megsemmisítő táborok voltak az egyedüliek Európában a második világháború idején. 1942-1943-ban Horvátországban is számos haláltábor működött, amelyet a

katolikus Usztasa működtetett, Ante Paveli diktátor uralma alatt, aki gyakorló katolikus és a pápa rendszeres vendége volt. Gyermekek számára külön táborokat is felállítottak. Ezekben a táborokban – a leghírhedtebb Jasenovac volt, melyet ferences szerzetes vezetett – ortodox-keresztény szerbeket és nagyszámú zsidót is meggyilkoltak. A nácikhoz hasonlóan a katolikus Usztasa is kemencékben égette el áldozatait, de ellenben a nácikkal, akik előtte elgázosították őket, élve dobták a krematóriumokba a foglyokat. Voltak foglyok, akiket egyszerűen agyonvertek, lelőttek. Az áldozatok száma 300.000 és 600.000 közé tehető egy viszonylag kisebb országban. A gyilkosok többsége ferences szerzetes volt. Az atrocitások olyan mértékben elborzasztották még az SS Biztonsági Szolgálatát (SD) is, hogy panaszt tettek Hitlernél, akit ez nem érdekelt. A pápa is tudott ezekről a bűnökről, mégsem tett semmit.

Ruandai mészárlás: 1994-ben Ruanda kis országában alig pár hónap alatt több százezer civilt mészároltak le, nagyrészt a hutu és tuszi etnikai csoportok konfliktusában. A katolikus klérus aktívan is részt vett a 94-es ruandai mészárlásokban. A katolikus egyházi lapokban már akkor megjelentek cáfolatok, mielőtt még bárki gyanúsította volna az egyház tagjait. Szemtanúk szerint papok feladták a bujtatott tuszikat a hutu milíciáknak.

A Magdolna-mosodák szörnyű rejtélye: tízezerre becsülhető azoknak a legkülönbözőbb korú nőknek a száma, akik 1922 és 1996 között az Ír Köztársaság területén található dologházakban megfordultak. Az ENSZ kínzás elleni bizottságának 2011 júniusában nyilvánosságra hozott jelentése indította el a vizsgálatot. Az 1400 oldalas összefoglaló szerint, a katolikus apácák vezette – és Mária Magdolnáról elnevezett – Magdolna-mosodákba a társadalom kivetettjei kerültek: árvák, elhanyagolt, családon belüli erőszaknak kitett, nevelőszülei által elutasított lányok, illetve többnyire kevésbé súlyos bűncselekményeket, például kisebb lopásokat elkövetett felnőttek. De ahhoz, hogy a szerencsétlen lányok-asszonyok a dologházakban kössenek ki, elég volt akár jegy nélkül utazniuk a vonaton, mint ahogyan ide jutottak az iskolakerülők, vagy akár a tanulmányaikat tizenhatodik évük betöltése előtt félbeszakított fiatalok és törvénytelen gyermekeknek életet adó nők is. A katolikus egyház által működtetett írországi intézményekben – árvaházakban és javítóintézetekben – papok és apácák évtizedeken át több ezer fiút és lányt terrorizáltak, testi fenyegetésekkel, szexuálisan zaklattak, megrontottak és megaláztak. A mosodákból megszökött nők ellen a rendőrség körözést indított és visszavitte őket az intézményekbe. A lényegében rabokat dolgoztató intézményeket az egyház és az állam szoros összefonódása tette lehetővé.

A holland katolikus egyház több fiatal fiút kasztráltatott az 50-es években, hogy kigyógyítsa őket állítólagos homoszexuális hajlamukból. A kasztráltak olyan kiskorú fiúk voltak, akiket korábban katolikus iskolákban vagy internátusokban egyházi személyek megrontottak. A sebészeti beavatkozásokra az egyház fennhatósága alá tartozó pszichiátriai klinikákon került sor: a műtétek indikációja úgy hangzott, hogy a gyerekeket „meg kell szabadítani a betegségüktől”. Hollandiában tavaly decemberben tették közzé egy vizsgálóbizottság jelentését, amelyből kiderült: 1945 után az ország katolikus egyházi intézményeiben több tízezer gyermeket rontottak, illetve erőszakoltak meg.

Idézet vége

Az előszóban említettem, hogy több könyvet olvasok párhuzamosan. Most éppen kettőt: Peter de Rosa: *Vicars of Christ – The Dark Side of the Papacy*, Kindle Edition, 2015^{E3}
Henry Kamen: *The Spanish Inquisition*, Kindle Edition, 2014^{E4}

Kamen könyve hamar felháborított. Íme, a véleményem:

Ez az ember szerecsenmosdatással foglalkozik. Olyanokat ír, hogy az Ibériai-félszigetről kiűzött zsidók, ha visszatértek, visszakapták vagyonukat, volt, aki a bagóért megvett házai egy részét visszakapta, hogy nem is egyházi, hanem főként polgári intézmények gyakorolták az inkvizíciót – mintha nem kötelezte volna a IV. Lepantói Zsinat az államok vezetőit is az inkvizícióra -, hogy az inkvizíció börtönei jobbak voltak az államiaknál. És hogy Ferdinánd király és I. Izabella királyné nem is voltak antiszemiták, meg az arabokra se haragudtak. Elképedve megnéztem, ki is ez az ember? Az életrajzában¹⁸⁴ találtam félmondatnyit arról, hogy sikeresen küzdött a spanyol inkvizícióról szóló *Fekete Legenda* ellen, „thanks to decades of engaged scholarship” (hála a több évtizednyi **elkötelezett ösztöndíjnak**)! Megnéztem, helytálló-e a gyanúm, hogy az illető magyarul

lefizetett seggnyalónak hívják. Igen, a 185. weblap (Models of Engaged Scholarship) szerint „For the University of North Carolina at Chapel Hill to become fully „engaged” in Boyer’s sense is not without significant, systemic challenges.¹⁸⁵ For instance, UNC partnerships with government, business, and private organizations, which all provide funding to the university, and especially the professional schools, are already deeply integrated into our academic work.” A dőlt mondat fordítása: „Például a kormánnyal, üzleti vállalkozásokkal és magánszervezetekkel fenntartott UNC-partnerségek, amelyek mindegyike finanszírozást nyújt az egyetem számára, és különösen a szakiskolák számára, már mélyen *be vannak építve tudományos munkánkba.*”

Világos beszéd. Nulla értéke van az ilyen „tudományos munkának”! Gyorsan be is csukom a koldus, szolgálélek Kamen könyvét. És sokadszor mondom magamnak: csecsemőkorban kellett volna elkezdenem írni, nem 75 éves koromban, rég átlátnék minden ilyen gazemberségen: néven nevezett, pénzelt, elfogadott, *elkötelezett történelemhamisítás!*

Határtalan döbbenet ért, amikor mindkettőben az első húsz-harminc oldalon (e-könyvek: 2-3 százalékon) belül találkoztam azzal a fontos információval, ami végre érthetővé teszi a zsidóság embertelen üldözésének okát: a III. Lateráni Zsinat (1179) 26. egyházi törvénye egyrészt megtiltotta zsidóknak és muzulmánoknak (!) keresztény szolgák alkalmazását, másrészt, hogy a keresztények zsidók elleni tanúvallomását mindig el kell fogadni. Örület, nem? A IV. Lateráni Zsinaton (1215) pedig a világ szellemi csúcsának tartott keresztény főpapok – a pápa vezetésével – Krisztus haláláért felelősnek kiáltották ki a zsidókat, mivel ők követelték a keresztrefeszítést. Kötelezték őket (hogy a fenébe avatkozhattak be polgári közigazgatás dolgaiba?) „*kitüntető*” *jel viselésére. Sárga jel a szív fölött...* Spanyolországban a gettókat is felszámolták. Másutt meg gettókat hoztak létre, amelyeket éjszakára kulcsra zártak. A magyar Wikipédia lap ismét gyenge. Az angolból³⁰ idézem a zsidókra és muzulmánokra vonatkozó kánont (egyházjogi törvényt): „Zsidókra és muzulmánokra vonatkozó rendelkezések:

67. kánon: A zsidók nem alkalmazhatnak uzsorakamatot.

68. kánon: A zsidók és muzulmánok kötelesek különleges öltözetet viselni, ami lehetővé teszi a megkülönböztetésüket a keresztényektől, nehogy a keresztények összeházasodjanak velük, nem tudva, kik is ők.

69. kánon: Kinyilvánítja, hogy zsidók kizáratnak köztisztviselők elfoglalása alól, amit az egyházi törvénybe foglal a Szent Keresztény Birodalomra vonatkozó rendeletként.

70. kánon: Intézkedéseket hoz annak megakadályozására, hogy átkeresztelkedett zsidók visszatérjenek eredeti hitükre.

Ezen felül kiátkozással fenyegette meg azokat, akik hajókat, fegyvereket, és más háborús eszközöket szállítottak szaracéneknek.

A kánonok gyakorlati alkalmazása helyi feltételek és hagyományok szerint változott.”

A zsidók és muzulmánok iránt megnyilvánuló legfelsőbb szent keresztényi gyűlölet eszembe juttatta, hogy emlékezetem szerint mintegy 800 millió áldozata van a kereszténységnek. Keresgéltem, mert nem jutott eszembe azonnal, hogy korábbi írásomban is szerepeltettem azt az összeállítást, ami ezt az eredményt mutatja ki.

Első lépésben a Quora lap aktivistáinak a kérdésre adott válaszaiban találtam közeli adatot. A kérdés így hangzott: „How many people have been killed in the name of Christianity?” (Hány embert öltek meg a kereszténység nevében?) A válasz:

Warren Kramer, a Graphic Design dolgozója

[2016 nov. 26-án válaszolt](#)

„How many people have been killed in the name of Christianity? I'm writing a thesis about comparison of history of religions. Violence in the name of religions is one of my topics. What's the number for Christianity? Crusades, religious extremism, everything counts. Some sources I found put the number around 700 million since the birth of Christ.” (Eredeti kiemelés.) azaz „Hány embert öltek meg a kereszténység nevében? Tézist írok a vallások történelmének összehasonlításáról. A témáim egyike a vallások nevében elkövetett atrocitások. Mi a kereszténységhez tartozó szám? Keresztesháborúk, vallási extrémizmus, minden számít. Több általam talált forrás 700 millió körülre teszi a Krisztus születés óta megölték számát.”

És megtaláltam a keresett összeállítást! A II. Mellékletben teljes angol lista és teljes magyar fordítás olvasható!

Az Európa 22-es csapdában, nagyrészt ennek felhasználásával készült szöveg:

Idézet:

2.3. A kereszténység

És eljutottunk a harmadik oszlopig, a kereszténységig. A kereszténység se lehet példakép sehol a világon. Számptalan bűnt követett el Európa életében is.

2.3.1. A keresztény terror Európában

A téma – a kereszténység véres múltja – évek óta foglalkoztat. Több könyvemben írtam róla, majd a blog-oldalam megnyitásától kezdve ott is kommentáltam. Félek, elég sokszor fogom idézni magam. (Megjegyzem, az angol „I am afraid” értelmében mondom, amit szinte kizárólag rosszul, *féleknek* fordítanak, pedig egyértelműen *biztos vagyok bennét* fejeznek ki vele.) Sokáig hezitáltam, a kereszténység erőszak-vonulatát kiemeljem-e az erőszak általános tengeréből? Végül az igen mellett döntöttem. A kereszténységet ugyanis példaképként lobogtatják az euroatlanti eszmerendszer hívei, ezért a kritikának is itt a helye.

Sok kegyetlen, gonosz hatalom gyilkolt a világunkban, elég csak Mezopotámiát, az egy gyökérből táplálkozó tatár-mongol-nagymogul vonulatot, az iszlám összesített öldökléseit vagy Európa és Ázsia gyilkos hatalmait, a hitleri Németországot, a kommunista Szovjetuniót, valamint Kínát, és Japánt, vagy a két világháború rémtetteit felsorolni, és megáll az ész. Pokol volt mind.

Bizonyítani fogom azonban, hogy *a kereszténység a legaljasabb gyilkoló-gépezetek közé tartozott* egészen a közelmúltig.

Nem nehéz utánanézni: amint államvallássá vált a kereszténység a Római Birodalomban, szinte azonnal, és rendkívüli kegyetlenséggel elkezdte üldözni a nem keresztényeket. Aki ma csodálkozik azon, hogy az iszlám szélsőségei is hadjáratot indítottak az iszlámot saját vallásként el nem ismerők ellen, kérem, nagyon figyeljen. Hívőknek is nehéz lesz megemészteni a most következőket. Őket arra kérem, értsék meg, nem a hitüket vádolom, mindenki abban hisz, amiben tud, vagy éppen akar (ha engedik), a felháborodásom oka az egyházak, felekezetek, keresztény vallási szélsőségesek végtelen rémtetteinek történelme. Elég néhány weblapot és a „Beteg emberiség, mocsok világ”⁴¹ című könyvem vonatkozó részeit átlapozni ahhoz, hogy ez a rémséges világ feltárja titkait, olyan események sorát, amikről a világ, különösen a keresztény egyházak keveset beszélnek. Időnként időben nagyokat ugrok, csak arra ügyelek, hogy a folyamatosság érzékelhető legyen.

Lentebb többször emelek át szövegrészeket, adatokat a most említett könyvemből. Nem jelzem a forrásokat, alapvetően ennek a könyvnek a Linkek rovatában 22. pont alatti weblapból erednek az információk.

A kezdetek, a kereszténység által gyakorolt vallásüldözések következnek. Vallási üldözések? Eretnekek, pogányok, zsidók voltak az üldözöttek. A közelmúltig legalábbis. Tehát részben nem vallások, hanem vallástalanok ellen irányult a – mint rövidesen megtudjuk – barbár üldözés.

Intettek jó előre: biztos előhozod majd az inkvizíciót, mindenki azt rántja elő, ha a kereszténység kegyetlenkedéseiről van szó. Igen, nem vitás, ez a kereszténység történelmének egyik leg-szomorúbb fejezete. Nem ezzel kezdem azonban, visszalépek a keresztény terror kezdetéig, amikor Theodosius császár uralma alatt üldözni kezdték a nem Jézus Krisztust imádókat. Lássuk csak:

Flavius Theodosius, másként Nagy Theodosius 380-ban kiadott vallási rendeletével államvallássá tette a nikaia–konstantinápolyi hitvallás szerinti kereszténységet. A császár ediktuma, majd további vallásügyi rendeletei már felosztották az emberiséget hívőkre, eretnekekre, zsidókra és pogányokra. A rendeletei szövegét a Codex Theodosianus tartalmazza, ami fennmaradt. 387-től vallási kérdésekben Szent Ambrus mediolanumi (milánói) püspök nézeteinek hatására és befolyására egyre keményebb intézkedéseket hozott a pogányokkal szemben.

A 391-től kezdve kibocsátott rendeletei a pogány „istentisztelet” valamennyi formáját szigorúan betiltották; attól kezdve tilos volt végezni minden pogány rítust, vallási szertartást. A császár 387-től egyre inkább Szent Ambrus hatása alá került. Azt, hogy a császár valóban alávetette magát a milánói püspök akaratának, jól példázzák a 390-ben történt híres események. Ebben az évben Thesszalonikében a katonaság egy helyi lázadás leverése után a császár parancsára megtorlásul szinte az egész lakosságot lemészárolta. Amikor Ambrus a vérengzésről tudomást szerzett, kijelentette, hogy Theodosius mindaddig nem léphet be a templomba, és nem járulhat a szentségekhez, amíg nyilvánosan bűnbánatot nem gyakorol. A császár meghajolt a püspök akarata előtt, és 390 karácsonyán Milánóban nyilvánosan bűnbánatot tartott. Ez az esemény bizonyította, hogy a diadalmaskodó keresztény egyház kiterjesztette a befolyását az állam hatalmi körére is.

Máris vissza kell lépnem pár évet. 325-ben került ugyanis sor a niceai zsinatra, amin már egységesítették a hittételeket, dogmákat. Akik nem fogadták el a zsinat határozatait, azokat anatómával, egyházi átokkal sújtották. Őket hívták később eretnekeknek, vagy „kiváltaknak”. A kereszténységet egyáltalán nem követők voltak a pogányok. Az egyetemes zsinatok lettek az egyház alaptörvényeit, dogmáit köbe véső fórumok.

Néhány példa a korai kereszténység vak kegyetlenségéről.

Már az V. században üldözték a „pogányokat”, lerombolták „templomaikat” azaz a szertartásaik színhelyeit, kivégezték a felnőtteket, sőt – ha pogány szobrok, idolkok maradványaival játszadoztak, *gyermekeket* is.

Ugyanott olvasható: „.....számos művész és kifinomult ízlésű műértő számára a fennmaradt vagy a föld mélyéből előkerült, az esztétikai élvezet tárgyává váló antik emlékek már a koraújkorban olyan revelációt jelentettek, hogy elpusztítóikat – alkalmanként az ókori „bálványokat” megsemmisítő egyházi személyeket, pápákat is – a kultúrbarbárság bélyegével illették. „Quod non fecerunt barbari fecerunt Barberini” – azaz: amit meghagytak a barbárok, lerombolta azt Barberini (pápa) – bírálta a római szólásmondás az antik épületek köveit építőanyagként, az ókori görög és római márványszobrokat mészégetők alapanyagaként hasznosító pápai építkezéseket is.” Azaz a kereszténység ugyanúgy rombolt – legalábbis korai korszakában, mint azt a szélsőséges iszlamisták teszik ma (is).

A világhírű filozófusnőt, az alexandriai Hypatia-t 415-ben egy Péter nevű pap által vezetett hisztérikus keresztény tömeg darabokra szabdalta üvegcserepekkel egy templomban. A katolikus egyház hierarchikus rendszere is gyorsan kialakult. 800-ra a (Szent) Római Birodalom világi feje a császár, vallási vezetője a pápa lett. Püspökök vezették a régiókat. Nagy Károly halála után arabok és normannok törtek be Itáliába. A pápai trón Róma és Közép-Itália nemesi családjaik kezébe került. Polgárháborús állapotok alakultak ki, lehet, hogy még női pápát is választottak, bár erre nincs bizonyíték. Az akkor uralkodó állapotokat jól szemlélteti, hogy 897-ben VI. István pápa zsinaton íteltette el ellenfelét, az akkor már kilenc hónapja halott Formosust, aki elődje volt. A holttestet felültették a trónra, úgy ítélkeztek. A „hullazsinaton” elítélt pápa testét megcsönkítva a Tiberisbe dobták.

A X. század eleje a „ringyóuralom” kora, amikor a pápák szeretői kormányozták a várost.

Nagyon furcsa, hihetetlen, nem? Most selejteznem kell. Annyi szörnyűség gyűlt össze korábbi írásaiban, meg most, hogy nem lehet valamennyit felhasználni, kiválasztok pár döbbenetes eseményt. Kezdem a misszióknak nevezettekkel:

- I Károly frank király 782-ben *lefejeztetett 4500 szászt*, akik nem voltak hajlandók felvenni a kereszténységet. A pápaság nagyra értékelhette munkáját, mert 800. december 25-én III. Leó pápa Rómában, a karácsonyi misén a fejére helyezte a császári koronát, ezzel „római császárrá” koronáztatta magát.
- II A német Steding parasztjai megtagadták a fojtogató egyházi adó fizetését, ezért 5000 és 11000 közötti számú férfit, nőt és gyermeket mészároltak le 1234-ben.
- III A Német Lovagrend a XV. században 1019 templomot és 17987 községet dúlt fel Lengyelországban. Ha már itt tartunk, megemlítem, hogy a baltikumi keresztesháború, ami három és fél évszázadon keresztül tartott, az egyik legszörnyűbb fejezete a kereszténység hódításainak. Fél Európa hatalmai fogtak össze a „pogány” balti népek (és Lengyelország) megszelídítésére, határtalan kegyetlenséggel térítve őket a keresztény kultúra nevében. A XIV. század első éveitől a XVI. század húszas éveig tartott. Különös kegyetlenséggel zajlott az írek megtérítése is, ami a XVI. és XVII. században zajlott. Angol csapatok „pacifikálták és civilizálták” Írországot, ahol csak kelta „vad írek”, „esztelen vadállatok éltek, akik se istent, se jó modort nem ismertek”. Az egyik legsikeresebb harcos parancsba adta, hogy „*a nap során megöltek fejét vágják le, az út egyik oldalán rakják sorba. Az ó-angol [remélem, jól fordítom] szöveg szerint „ez a civilizálási erőfeszítés valóban nagy terrorként hatott a népre, amikor látták halott apáik, bátyáik, gyerekeik, rokonaik és barátaik fejét a földön.”* Kelta írek tízezrei estek a vérontás áldozatául.
- IV Sokat tett a vallásüldözés erősítéséért a Negyedik Lateráni Zsinat (1215), amelynek a bűnök üldözése volt a célkitűzése. Hetven cikkelyben fogalmazták meg a céllal összefüggő teendőket. A cikkelyek között olyanok találhatók, mint az eltérő tanok képviselőit eretneknek nyilvánítók, akiknek üldözése *nemcsak az egyházi inkvizíció, hanem a világi fejedelmek kötelessége is*; fokozzák a zsidók és keresztények elkülönülését (Nagyhéten kijárási tilalom, valamint *megkülönböztető öltözet a zsidók számára*). Ezek szerint már működött az iszonyatos inkvizíció, de a zsinat nagy hordó olaj volt a tűzre!

Itt most előrefutás, mégis megemlítem, hogy a zsinat 1217. június elejére Egyiptom meghódítását célul kitűző keresztes hadjáratot hirdetett meg. Azért is érdekes ez az ötödikként ismert hadjárat, mert II. András magyar király vezette (VI. Lipót osztrák főherceg – társvezér – és Lajos bajor herceg támogatása mellett). Végül – logisztikai okok folytán – nem Egyiptom lett a cél, és a lassú előrehaladás miatt a sereg több lépésben bomladozott. Pár sikeres csatát megnyert: Betszaidánál megverték az egyiptomi szultán seregét, harcoltak a Jordán völgyében, a Tábor-hegyet sikertelenül ostromolták és a Kinneret-tó környékén is jelentősebb ütközetekben vettek részt. Ezt követően II. András ereklgyűjtő körútra indult, hajón a Tripoliszi Grófságba látogatott, majd maga is feladta a hódítást, és – a jeruzsálemi patriarcha átkával kísérve – hazatért.

Visszatérünk az eretnekekhez. Többségük az egyházban eluralkodó pompa, gazdagság, hatalom ellen lépett fel. Nem fegyveresen, hanem a szegénységről hirdetett tanokkal. Ilyen volt a Dél-Franciaországban sikeres eretnekmozgalom:

„A XII. század közepén, Franciaországban bontakozott ki az egyház hatalmát leginkább megrendítő eretnekmozgalom, melynek központjai Toulouse és Provence városai voltak. Hamar elterjedtek az aszkézisről és szegénységről szóló tanok, és Albi városának püspöke hiába várta a híveket a székesegyházba. Az ‘albigensek’ saját egyházat alapítottak, magukat ‘katharoknak’, ‘tisztáknak’ nevezték, s tanításaik már a katolikus dogmákat is kikezdték. A világot két részre, fényre (szellem) és árnyékra (test) osztották, a megváltás tanát tagadták. A XII. század végére Dél-Franciaország lakosságának többsége csatlakozott a mozgalomhoz. III. Ince pápa keresztes hadjáratot hirdetett ellenük, amelynek során és az inkvizíció segítségével kiirtották a mozgalmat.” – olvashatjuk a Fazekas gimnázium jegyzetében. Ez volt az első keresztények által keresztények ellen indított irtóháború. Az albigensek hű keresztényeknek tartották magukat, de nem fogadták el a római katolikus előírásokat, adókat és a születésszabályozás tilalmát. III. Ince pápa (akit sokan a nácik előtti legnagyobb gyilkosnak tartanak) hadjárata során 1209-ben lerombolták Beziérs-t, és lemészárolták minden lakosát. Az áldozatok számát – beleértve azokat a római katolikusokat, akik

nem árulták el eretnek szomszédjaikat, barátaikat) 20 000-70 000-re teszik. A következő 20 évben minden kathart kiirtottak, ami a most Dél-Franciaországgént ismert terület akkori lakosainak mintegy felét jelentette. Csak a kathar áldozatok száma egymillió körül lehetett.

Négy évszázaddal később a hugenották ellen folyt iszonyatos kegyetlenséggel az eretnekekkel való leszámolás. Az eseménysorozat a Szent Bertalan éjszakája néven ismert borzalommal indult. A Wikipédia Szent Bertalan éjszakája lapja így ír a hihetetlen vandalizmusról: „23-áról augusztus 24-ére virradó éjszakán a békülési cézzal Párizsba gyűlt hugenották (francia reformátusok) nagy részét a király beleegyezésével lemészárolták. (...)

Augusztus 22-én egy, a Guise-ekhez közelálló nemes muskétájával megsebesítette Colignyt. A felháborodott hugenották igazságtételt követeltek, és a király másnapra vizsgálatot rendelt el. A szálak a király öccséhez, a későbbi III. Henrikhez, Anjou hercegéhez, és Medici Katalinhoz vezettek. Ők, megrettenve az esetleges megtorlástól, a Tuileriákban összegyűltek híveikkel, és kidolgozták a tervüket: a hugenották összes vezérét egyszerre meg kell ölni. Erre a király beleegyezése nélkül nem volt lehetőség, de este hamis bizonyítékokkal olyannyira sikerült a protestánsok ellen hangolniuk Károlyt, hogy az beleegyezett minden hugenotta elpusztításába. A Katalin és kisebbik fia által összeírt listán eredetileg csak pár tucat ember szerepelt. A hugenották vezérei közül egyedül Condé hercege és Bourbon Henrik számíthatott kegyelemre, lévén vér szerinti hercegek, de csak azzal a feltétellel, ha áttérnek a katolikus vallásra.”

Más forrásból ered a „Beteg emberiség, mocsok világ”⁴¹ című könyvemben megjelent szöveg, kicsit másként is hangzik. „Lehet, az okot az adta a katolikusok kezére, hogy a radikális protestáns Thomas Muntzer istenteleneknek titulálta őket, és saját hívőit a kiirtásukra szólította fel. ‘Ha ellenállnak, könyörtelenül mészároljátok le őket!’ – mondta. És tényleg ez történt, a katolikusokat újra és újra könyörtelenül irtották.”

„A római katolikus egyház bosszúja irtózatoss volt. A XVI. század Franciaországában ezrével irtották az ‘eretnekeket’. Csecsemőket szűrtak le, asszonyoknak levágták a kezét, hogy a karkötőjüket megszerezzék, ‘eretnek’ könyvek kiadóit a könyveikből rakott máglyán égették meg. Az egyik protestáns vezető, Gaspard de Coligny megölése nem állt példa nélkül. A lemészárolt ember hulláját kidobták az ablakon az utcára, ahol a keresztény arisztokrácia oszlopos tagja (herceg) duc de Guise rugdosta a tetemet, annak arcát is, és közben üvöltözte, hogy ez a király óhaja. A felhergelt tömeg feldarabolta, levágták a fejét, kezét és nemi szervét, végighurcolták az utcákon, meggyújtották, majd egy folyóba vetették. Ez se elégítette ki őket, hogy ne táplálhassa a halakat se, kihalászták a maradványait és Montfaucon bitófájához vonszolták, hogy férgek martalékává váljon. A katolikusok a kalapjukon fehér kereszttel jelölték meg magukat, és a rendfenntartó erők hatékony közreműködésével mészárolták 3 napig a szomszédjaikat. Ez az ádáz düh a XVII. század mélyéig tartott. Amikor például a katolikusok megszállták a protestáns Magdeburgot, legkevesebb 30 000 protestánst mészároltak le. Friedrich Schiller szemtanúként írta le a történeteket: ‘Egyetlen templomban 54 asszony lefejezett holtteste hevert. (...) Másutt csecsemőket szűrtak le és vetették őket lángra. (...) Szörnyű és az emberiségre nézve visszataszító volt a feltárulkozó látvány, élők kúsztak ki halottak alól, gyerekek barangoltak mindenfelé, a szüleik után kutatva és szívszaggatóan sírva, voltak csecsemők, akik még mindig szívták élettelen anyjuk emlőjét.’”

Az európai uralkodók ellentmondóan reagáltak az eseményre: II. Fülöp spanyol király hahotában tört ki a hír hallatán. I. Erzsébet angol királynő figyelmeztette a francia udvart a tett veszélyes következményeire. II. Miksa német-római császár (IX. Károly apósa) szégyent érzett rokonai miatt. Rómában XIII. Gergely pápa három napig tartó díszkivilágítást rendelt el, búcsúval egybekötött hálaadó misét tartottak, és érmet adtak ki Ugonottorum strages 1572 felirattal. Bátorkodtam a borítón (címlapon) szerepeltetni. Ámulatra méltóan aljas a pápa viselkedése: örömujjongás, diadal az emberirtás hallatán.

A francia protestánsok az eseten felháborodva rendezték soraikat, és ismét kitörtek a vallásháborúk, amelyekbe hamarosan II. Fülöp Spanyolországa is beavatkozott a katolikusok oldalán, egyes német fejedelmek és Anglia pedig a protestánsokat segítette. Ugyanott ismertettem a keresztények között elvileg csupán a hatalomért, de sokak szerint vallási ellentétek miatt (is) dúló harmincéves háborút is (1618-48): „A harmincéves háború átfogó európai háború, amelyik főként Németországban zajlott. Egész Európa öldökölt: Franciaország 1635-ben lépett a háborúba. Svédország – hogy megtartsa német területeit – támogatta. A franciák Spanyolországgal harcoltak, a küzdelmük Olaszországban is folyt a hatalomért, Franciaországban és Németországban véres harcok dúltak, az Ibériai félszigeten a portugálok felkeltek a spanyolok ellen, északon a dánok a svédek ellen.

A következmények: Németország teljesen kimerült. A lakossága jelentős pusztulást szenvedett, a mezőgazdaság tönkrement, a kereskedelme és ipara romokban hevert. A német parasztság hihetetlen szenvedéseit évszázadok alatt heverte csak ki. Egyes német területek (Brandenburg, Pomeránia, Württemberg) 60–70%-a elnéptelenedett. A Szent Római Birodalom szétesett, a következő évszázadokban árnyéka volt önmagának. A Habsburgok nagysága romlásnak indult. Németország és Ausztria elidegenedésének folyamata elindult. Nagy pozitívuma, hogy a vallási okokból induló háborúk korszaka véget ért.”

Becslések szerint *a háború folyamán 8–11 millió ember vesztette életét*. Ennél több áldozatot azóta csak a napóleoni háborúk, majd a két világháború okozott Európában. Világháború volt, igazi világháború.

És – bár sokan megvetéssel lökik el maguktól a témát, mint minden „vádiratban” szereplőt – javaslom, foglalkozzunk azért pár sor erejéig az inkvizícióval is, ami 609 évig tombolt! A Spiegelben megjelent cikkben olvashatjuk:

„Hogyan lehet elhallgatni a hit nevében elkövetett erőszaknak megannyi formáját? A vallásháborúkat, az inkvizíció törvényszékeit és az emberi jogok megsértésének más formáit? A Péter apostol székében trónoló katolikus egyházfő elismerte, hogy módszereit tekintve az inkvizíció a Gestapo, a KGB és a Stasi előfutára volt. Brutalitását számos európai levéltár jól dokumentálja. A vádlottaknak semmiféle joguk nem volt, a vádló a bíró is volt egy személyben, gyermekeknek a szüleiket, asszonyoknak a férjeiket, férfiaknak a feleségeiket kellett besúgniuk. A kínzást nemcsak megengedték, hanem meg is parancsolták. Az eddig hiányzó információkat a római inkvizíció ez évben hozzáférhetővé vált iratainak kell majd feltárniuk: hogyan működött az egyházi megtorló gépezet a nyugati társadalomban. Négyezeröttszáz iratköteg várja a Szent Péter téri Palazzo del Sant Uffizio termeiben, hogy végre beszélhessen. Az íráskor sok tekintetben hasonlítanak a volt NDK állambiztonsági minisztériumának (Stasi) jelentéseihez. Miként a Gauck-hivatalban megőrzött Stasi-iratok, úgy a vatikáni titkos dokumentumok is tartalmazzak kihallgatási jegyzőkönyveket, besúgók beszámolóit, bírósági ítéleteket és szakvéleményeket az egyházi hajtóvadászat számtalan áldozatáról. Összességében a most nyilvánosságra hozott anyag a katolikus egyház legsötétebb korszakának alapvető dokumentumgyűjteménye: *Lettere degli Inquisitori*” (Inkvizítorok levelei); 225 dokumentumköteg, mely az „egyházbiztonságiak” terjedelmes levelezését tartalmazza; a sienai inkvizíciós bíróság ügyiratai; zsidókkal való bánásmódról szóló anyagok; gazdasági ügyiratok; megvesztegetési összegek pontos adatai. Ezeket egészíti ki az uzsora, a szodomizmus, a varázslás és a babonáság eseteit tartalmazó ötven könyv, valamint a Szent Hivatal könyvcenzúrájának ügyiratai.”

A Wikipédia vonatkozó lapja¹⁷¹ négy inkvizícióról beszél. Időrendi sorrendben négy szervezett, intézményes alapon működő inkvizíció létezett: a középkori inkvizíció (vagy domini-kánus–ferences inkvizíció, 1230 – 15. század közepe), a spanyol inkvizíció (állami intézményként, 1478–1833), a portugál inkvizíció (1531–1821) és a római inkvizíció (vagy pápai inkvizíció, 1542-től máig), valamint ezekről függetlenül, a spanyol inkvizícióból létrejött több önálló újvilági szervezet is. Mindegyiket megelőzte a 12. század végi, szervezeti háttér nélküli tekintélyelvű (episzkopális) inkvizíció. Vita folyik az egyház és állam szereposztásáról, a meghurcolt, kivégzett emberek számáról, az alkalmazott kínzásokról, ezért nem megyek nagy mélységekbe. Amit magam

olvastam, láttam (a Linkekben szereplő Internet-lapok, TV, egyéb műsorok, amszterdami múzeum), annak alapján az emberiség legnagyobb gazemberségei között tartom számon.

Két „youtube” videót is találhat, kedves olvasó az inkvizícióról a Linkekben, a¹⁹⁸ és ¹⁹⁹ sorszám alatt. Érdemes végignézni mindkettőt. Nem azonosítom magam teljesen a videókban elhangzottakkal, de jó adaléknak tartom őket a száraz tények mellett. *Sajnos pro és kontra szélsőségesen durva, sokszor nyomdafestéket se tűrő megjegyzések kísérik a bemutatottakat.*

Az inkvizíció része a boszorkányüldözés is. A korszakot ugyan 1484-től 1750-ig datálják, de már a kereszténység kezdetei és 1484 között is több ezer „boszorkányt” öltek meg. Magában a korszakban modern kutatók véleménye szerint több százezer ember (cca. 80 százalékuk nő) esett az üldözés áldozatául, máglyán elégetve vagy felakasztva. A szörnyű kivégzési módok mellett a világtörténelem legaljasabb kínzásaival vallatták a szerencsétleneket. Egyetlen inkvizítorról, a spanyol Torquemada-ról megállapították, hogy egymagának 10 220 máglyahalál terheli a lelkét (ha lett volna neki). Ő fogalmazta meg azt az ediktumot, amellyel Ferdinánd és Izabella 1492-ben kiűzte az országból a spanyolországi zsidókat. Valamennyi inkvizíció közül a spanyol ért véget utolsóként, 1834-ben (!). A vatikáni hierarchiában előkelő helyet elfoglaló rövid nevén Szent Hivatal csak 1908-ban vette át a római inkvizíció szerepét, és azt csak 1965-ben váltotta fel a Hittani Kongregáció, amely ma is működik, 2005-től 2012-ig a nagyon ortodox Ratzinger (a későbbi XII. Benedek pápa) utódja, William Joseph Levada állt a hivatal élén és 2012-től Gerhard Ludwig Müller bíboros vezeti. A hivatal elsősorban a katolikus tanítást felügyeli. Azoknak mondom, akik azt tanácsolták, hogy ne évszázadok bűneivel foglalkozzam, csak a modern időkkel. Lám, a mai időkig nyúlnak az eretnek-üldözés csápjai. Jelentős egyházi személyek is állítják, hogy 1963-ban létezett még a vádlottak vádirat nélküli beidézése és elítélése (kölni érsek a II. Vatikáni Zsinaton), és hogy a Hittani Kongregáció ugyan megváltoztatta a nevét, de az alapját képező ideológia megmaradt. Módszereit tekintve semmit sem változott. Még mindig hitelt ad névtelen feljelentéseknek, szinte sohasem foglalkozik közvetlenül a vádlott személyével, a megvádoltaktól kijelentéseik visszavonását követeli, és hallgatásra kényszeríti őket, valamint továbbra is harmadrendű teológusokat alkalmaz szakértőként és bíróként. – mondja Dr. Paul Collins 1997-ben.

Ugyancsak a Wikipédia értesít arról, hogy „Az inkvizíció elsődleges célpontjai továbbra is a zsidók voltak, 1484 és 1505 között áldozatainak 99,3%-a volt zsidó vagy konvertita (akikre ráfogták, hogy marranó, azaz csak a látszat kedvéért keresztelkedett meg, de valójában régi vallásához hű). Valenciában 1484 és 1530 között az összes tárgyalt per 91,6%-ában volt zsidó vagy konvertita a vádlott.” A zsidóság sorsáról lentebb kicsit részletesebben foglalkozom.

A husziták története is bicskanyitogató. Elment a prágai egyetem professzor teológusa, Husz János uralkodói menlevéllel a konstanzi zsinatra, hogy hitvitán győzze meg ellenfeleit reformtanainak helyességéről. A legfőbb katolikus egyházi fórum semmibe vette a menlevelet, eretneknek nyilvánította, és 1415-ben máglyán elégette a cseh tudóst. Voltak hasonló rémtettek a modern történelemben is, de azokat átkozza az emberiség. E fölött elég gyorsan átsiklottunk, annak ellenére, hogy Husz tanai erőseknek bizonyultak.

A tudományok legnagyobbjait fenyegette az eretnekség vádja. Giordano Bruno-t is máglyán égették meg. Volt is oka a római inkvizíciónak félni tőle: hihetetlen agyvelő volt. Úgy ismertem (és gondolom, a köznapi gondolkodók többsége is így van vele), hogy csillagászati tanai miatt vádolták meg eretnekséggel. Ez annyiban igaz, hogy tényleg elképesztően messze látott a csillagvilágban, számtalan megállapítása csak a XX. században igazolódott. Tudta, hogy a Föld a Nap körül kering (ebben nem volt első), hogy a csillagok távoli napok, amelyek körül ugyancsak bolygók keringenek, feltételezte, hogy azokon a bolygókon is létezhet élet, állította, hogy a világmindenség végtelen és nincs égitest központja. A Kopernikusz tanainak továbbfejlesztéseként is kezelhető csillagászati tanain túl – domonkos szerzetesként – konkrét teológiai kérdésekkel is foglalkozott, a katolikus egyház több alaptanát tagadta: az örök kárhozatot, a szentháromságot, Krisztus isten voltát, Mária szüzességét, az átlényegülést. Azt vallotta, hogy az Univerzum (vagy a természet) azonos az istenséggel, hogy a világon minden egy mindenre kiterjedő immanens istenből áll, azaz nem létezik körülhatárolható személyes antropomorf isten. Emellett más filozófiai kérdésekkel, matematikával

is foglalkozott, verseket írt. Hát ő aztán valóban pogány lélek volt, a tudományok fejlődését mindenkor több évszázados késéssel követő római katolikus egyház nem viselhette el a létét, kegyetlenül megölték. Talán igaz, hogy a máglyára küldés előtt a nyelvét is kivágták (vagy átszúrva kipeckelték), nehogy átkozhassa az egyházat, annak sötétségét.

Galileo Galilei megúsza a szörnyhalált, őt csak könyvei betiltásával, tanainak megtagadásával, házi őrizetben tartással büntette az inkvizíció.

Borzasztó a katolikus egyház pedofília-tobzódása is. Sok pap nem bírja a nőtlenséget, néha püspökök se, a püspökök majdnem mindig fedezik a vétkező, büntettet elkövető papokat, a Vatikán egészen a közelmúltig többnyire hallgatásba burkolózott. Pedig a cölibátust nem Jézus követelte meg a papoktól (követőitől), legjobb tudomásom szerint soha nem beszélt erről. Az egyéb kegyetlenségek és a vallási terror terjedésének hatására valamikor Siricius pápa alatt (384-399) kötelezték a püspököket és papokat az aszkéta cölibátusra. Lehet, hogy Ferenc pápa megszünteti ezt az ostoba rendelkezést.

2.3.2. A kereszténység Európán kívüli vallási terrorja

Európán belül is döbbenetes, amit a keresztények műveltek a hitetlenekkel, a már nem azonos hitet vallókkal (kilépőkkel), egymással, a más vallást vallókkal, vagy nem keresztény etnikumokkal (zsidókkal), tudós koponyákkal. Talán még rettenetesebb, legalábbis elképesztőbb, amit Európán kívül vittek véghez. Mert más hitet, más kultúrvilágot támadtak véres háborúkban.

Csak hivatalosan is keresztesháborúknak nevezett barbár hadjáratból több volt. Ez a Wikipédia lap²⁰⁰ nyolcat sorol fel, és a IV. és V. század közötti (1212), megrendítően álságos *gyermek* keresztesháborúját. Nézzük meg, mit jegyeztem meg az elsőről:

Az előzményeken nyilván vita folyhat, mert olyan kérdésekről van szó, hogy Mohamed, majd halála után a kalifák hódító hadjáratokat folytattak előbb Ázsiában, majd Afrikában és végül elfoglalták az Ibériai félszigetet. Olyanról, hogy 638-ban I. Omár kalifa serege elfoglalta Jeruzsálemet. Olyanról, hogy – dzsiháddal ide, dzsiháddal oda – a keresztények évszázadokon keresztül látogathatták a Szent Sírt, mert az arabok tisztelték a keresztényeket és zsidókat, mivel azok vallása is kinyilatkoztatott, és mivel szent könyveik vannak. Olyanról, hogy a két vallás követőit a könyv népének hívták (!), és gyakorolhatták a vallásukat a kalifátusok területén is. A gondokat rövid időre Hakem kalifa okozta, aki elindította a keresztények üldözését, de halála után (1021) még helyreállt a rend. Az igazi okot a szeldzsukok okozták, akik nagy fejfájást okoznak most nekem, mert keveset tudok hatalmas, Anatóliától Kínáig terjedő birodalmukról. Első fontos felfedezésem, hogy semmi közük az arabokhoz, sőt levertek a Bagdadi Kalifátust, és 1078-ban elfoglalták Jeruzsálemet. Közép-Ázsiából származó török népek voltak. Kutatgattam, de mivel nem túl fontos a kereszteshadjárat szempontjából, abbahagytam. Fontosabb, hogy haladjak. Lehet, hogy maguk a gyilkos keresztények se voltak pontosan tudatában, hogy arabokat, vagy szeldzsukokat ölnek-e? Mindenesetre, akinek kedve van elmélyedni a kérdésben, nyissa ki a Nagyszeldzsuk Birodalom Wikipédia lapját. Visszatérve a témához, meg kell említeni, hogy amikor a szeldzsukok megtámadták Bizáncot, alaposan elverték a császár seregét. Alexiosz császár a pápasághoz fordult, segítséget kérve. II. Orbán pápa nagy késéssel reagált, mivel elődjével együtt el voltak foglalva a Német Római Császársággal.

Végül kézbe vette a dolgot, de *trükközött*: „*fegyveres zarándoklatot*” hirdetett meg 1095-ben a clemonti zsinaton, és *feloldozást, bűnbocsánatot* hirdetett a zarándoklatban sikerrel járóknak. Mindenki meglepődött a hatalmas érdeklődésen, amit a meghirdetett zarándoklat kiváltott. A feloldozáson kívül szerepet játszott ebben a remélt zsákmány is. A hadjárat négy pontról indult, majdnem mindegyik sereg Magyarországon vonult át, és gyülekező népség képét alkotta, ahol akadályba ütközött, már menet közben is gyilkolt. Az egyik például Zimonyban – ahol nem fogadták barátságosan őket – megrohanta a várat és a védőket *lefejeztette*! Fel kell figyelnünk az általános „keresztény” módszerre, a lefejezésre, ami most – joggal – óriási felháborodást vált ki világszerte, amikor az iszlám szélsőségek gyakorolják!!

A Wikipédia szerint a zsinattal „megkezdődött Nyugat-Európa (a követendő példakép!) kétszáz évig tartó *fegyveres expanziója a Közel-Keleten*, ami éppúgy kihatott a kor társadalmára, mint kulturális fejlődésére.”

A zsidók mindenesetre gyásnapon, a tisá beávon emlékeznek meg a zsinatról (sok egyéb tragikus eseményt belegyömöszölve ebbe a napba).

Két nagy mészárlásról van még energiám megemlékezni. Antiókhia 1097-ben foglalta el az egyesült sereg. A város török lakosságát a helybeli görög és örmény lakosság segítségével lemészárolták. Százezernél több áldozatról olvasok. „A keresztények itt nem okoztak más kárt a nőkben, csak átdöfték a dárdájukkal a hasukat.” – írta a keresztény Fulcher. Adtak a békés jövőnek.

Jeruzsálemet 1099-ben vették be, és „tömegesen mészárolták le a város zsidó és muszlim lakosait, majd elzarándokoltak a Szent Sírhoz, és körmenetet tartottak a város elfoglalásának öröme.” Mit mondtam erről a „Beteg emberiség, mocsok világ”¹³⁸-ban?

„Jeruzsálem elfoglalásakor a kereszteslovagokat nem csupán vérszomj és kapzsiság vezette, hanem autentikus és rajongó keresztény elhivatottság is. Fontos az *autentikus* kifejezés, mert a keresztesháborúk a keresztény odaadás aktusai voltak, nem erőszakos aberrációk. Ezek a hadjáratok nem mondanak ellent a keresztény tanításoknak, hanem követik az évszázadok alatt kialakult keresztény teológiát és a háborúkról szóló írásokat. Követték a „pozitív erőszakról” szóló tanításokat, amik konzisztensek a keresztény doktrínákkal. A keresztesháborúkat nem lehet leválasztani a kereszténységről és a kereszténységet sem a keresztesháborúkról.

Kicsit furcsán hangozhat, de Tyre (ma Libanon) *érseke*, aki szemtanú volt, döbbenten írta: „Borzalom nélkül nem lehetett nézni a nagyszámú lemészároltat; mindenféle emberi testrészek heverték, és a talajt a megöltek vére takarta. Nem csak a fej nélküli testek és a mindenféle szétszórt tagok keltettek borzalmat mindenkinben, aki látta azokat. Még borzasztóbb látványt nyújtottak maguk a győztesek, akik fejtől lábigr csöpögő vérrel voltak borítva, baljós jelként, ami mindenkit elborzasztott, aki találkozott velük. Hírek szerint csak a Templom területén tízezer hitetlen pusztult el.” Az azonos szám a hír hitelességét erősíti.

A XXI. században Európa csatlakozott az Irak, majd általában az arab világ elleni vallásháború jellegű viselő barbár világhatalmi akciókhoz. A háborús bűnös George W. Bush, Amerika történelmének eddigi legsötétebb elnöke (valószínű rosszabb lesz a most következő) *crusade* (félreérthetetlen: vallásháború!) felkiáltással jelentette be a 9/11 megbosszulásának tervét. A nála alig bölcsesebbeknek is sok volt, intették, hogy kerülje a szó használatát.

A kis kitérő után visszatérek a keresztesháborúhoz, de nagyon rövidre fogom a folytatást. Néhány összefoglaló jellegű adatot sorolok fel, valamennyi korabeli keresztény krónikából származik.

Az első keresztesháború során 1098 januárjáig 40 nagyvárost és 200 várat foglaltak el.

Az ismert keresztény krónikás, Aura-i Ekkehard jegyezte fel, hogy még a Jeruzsálem bevételét követő nyáron is egész Palesztinában hullaszaggal volt tele a levegő. Csak az első keresztesháborúban egymillió ember vesztette életét.

Az Aszkalon-i ütközetben 200 000 pogányt kaszaboltak le a mi urunk Jézus Krisztus nevében.

A többi keresztesháborúról részletek nélkül (mondja az egyik hír):

Akkon elesteig (1291) valószínű húszmillió áldozat volt a Szentföldön és az arab/török területeken.

Jól megalapozták a kultúrák közötti békét, együttélést, szeretetet!

Végül, hogy eleget tegyek azon kéréseknek, melyek szerint a modern időkig vizsgáljam a kereszténység példakép jellegét, felhívom a figyelmet egy weblapra, amely a mai vallási villongásokról összefoglaló képet, táblázatba foglalt történéseket ismertet olvasóival. Nekem sok.

A kereszténység történelméből kiragadott fenti példákat elégnek tartom annak kijelentésére, hogy az egyházakat szigorúan ki kellene... nem, ki *kell* zárni a társadalmi élet minden olyan területéről, ahol a legcsekélyebb befolyással lehet annak életére, a szorosan vett hívői kapcsolatokon kívül. Ott is, a templomokban is meg kell tiltani, hogy politikai kérdésekkel foglalkozzanak az

egyházak képviselői. A kereszténység példája miatt ezt a szigorú elzárást minden egyházra ki kell terjeszteni.

Eltelt néhány évszázad. Fel kell végre ocsúdnunk: nem ugyanaz a történet-sor zajlott le a kereszténység köreiben, amiért ma az iszlámot átkozzuk? Kezdődik a „mienk az igazi vallás, az egy igaz isten”, aztán megjelölik a nem ugyanazt a hitet vallókat, majd elkezdik üldözni őket... Máris hibás a megfogalmazásom, az iszlám kezdeteit ugyan expanzió jellemezte, de aztán békés korszakok, fejlett kulturális élet jellemezte az iszlám követőit. Az igazi vallási, etnikai, kulturális összetűzés talán a kereszteshadjáratokkal kezdődött. Mindenesetre végtelenül fel tud háborítani, amikor egyes vallások hívői, sokszor forgács-felekezetek megszállottjai is azt bizonygatják, hogy övék az egy igaz isten. Egy második generációs amerikai magyar baptista hölgy is ezt adta elő nekem. Nyomdafestéket tűrő szavakkal próbáltam ráébreszteni, milyen sötétségről árulkodik, amit állít. Mennyi összetűzés, csatározás indult ki ebből az ostoba gyökérből. Ateista létemre vallom: ha van isten, akkor egynek kell lennie, azt az egyet imádja, féli, szereti minden hívő a világon.

Nem biztos, hogy itt is foglalkoznom kell vele, de megemlítem, hogy a kommunista országokban folytatott vallásüldözések is – ellentétes pólusú – vallásháborúknak tekinthetők. Két részlet (Beteg emberiség, mocsok világ):

„A széleskörűen alkalmazott vallásellenes propaganda, az oktatási intézményekben folytatott ateista nevelés mellett hihetetlenül kemény, barbár fizikai erőszak is alkalmazásra került. A szovjethatalom első öt évében a bolsevikok 28 ortodox orosz püspököt és 1200 papot végeztek ki. Senki se tudja talán, hány papot börtönöztek be vagy küldtek munkatáborba. A hívőket üldözték. A legtöbb papnevelőt bezárták, vallási kiadványok nem jelenhettek meg. 1941-ben az egész Szovjetunióban 500 templom működött az I. világháború előtti 54000-ből. Moszkvát a kommunista uralom előtt az 1000 templom városaként ismerték, a II. világháború előtt alig maradt belőle mutatóba. (...)

Hogy mi zajlott le Mao Kínájában, az is leírhatatlan és túllépné a kereteinket. Mongóliáról tudjuk, hogy mintegy 4000 buddhista kolostort fosztottak ki, romboltak le. És ez messze nem minden, az összes európai szocialista ország és több elvadult ázsiai kommunista rezsim üldözte, gyilkolta a papokat, szerzeteseket. Megbocsáthatatlan bűnök!”

Elgondolkodtató, hogy kizárólag a keresztények elleni vallásüldözéssel foglalkozom. Most ébredek rá, milyen komoly hibát vétek! Hiszen a Szovjetunió összeomlásának egyik oka az *általános vallásüldözés* volt. Alapvetően – gazdasági kérdéseken túl – ez idegenítette el a központi orosz tömbtől az iszlám vallású déli régiókat, a kaukázusi kis népeket, ez vezetett a zsidóság kizorításához minden fontos gazdasági-politikai tevékenységből.

Idézet vége!

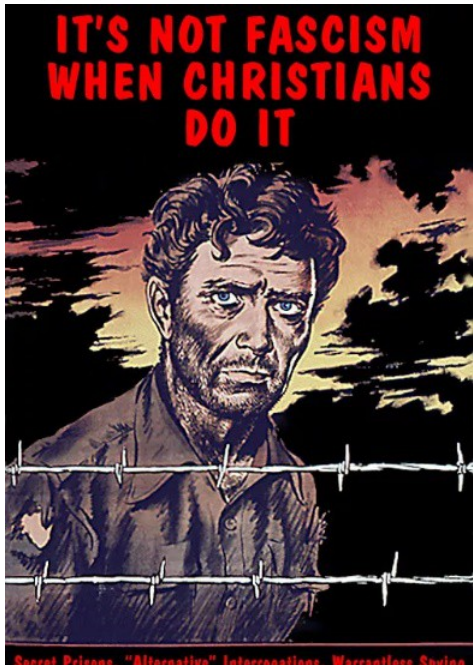
A mai vallási alapokon történő hatalomgyakorlás pillanatok alatt megérthető, ha ránézünk egy USA-ban készült plakát-sorozatra. „Christian Right Propaganda Posters”, azaz A keresztény jobboldal propaganda plakátjai.” Gúnyiratok! A 150. weblap olyan amerikai plakátokat ismertet, amelyek az USA hatalmi örületét alátámasztó vérlázító ígéretet figuráznak ki, mint hogy egyetlen gyalázat se gyalázat, ha azt keresztények a kereszténység védelmében követik el; Bush-t az isten küldte, hogy háborút indítson az iszlamofasizmus ellen; a kínzás nem bűn, ha a keresztény Amerika követi el a terrorellenes háborúban vagy az iszlamofasizmus ellen. Negyvenegy plakát: negyvenegy felkiáltójel! Jól ábrázolja, micsoda rettenetes károkat okoz a világnak (és nem utolsósorban magának a kereszténységnek) a féktelen vallási bigottéria. Bepillantást enged a keresztesháborúk lélektanába (is)! Ide kívánczik közülük néhány, nevezzük talán tükör-plakátoknak (a sötét jobboldali keresztény lélek tükrei). Tizennyolcat bemutatunk! Megjegyzem csupán, hogy a lap által használt iszlamofasizmus nem létező teória, hosszú lenne a kérdés részleteit boncolgatni.

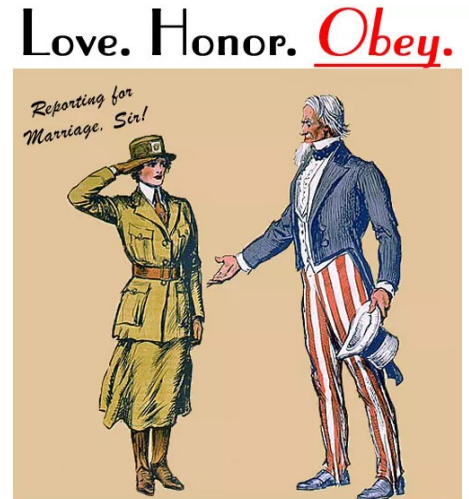
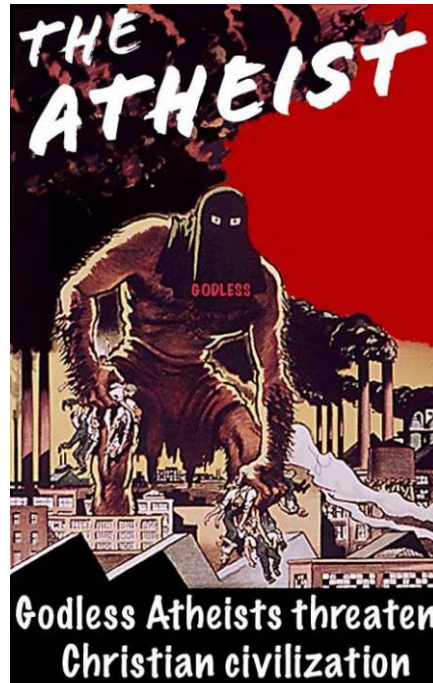
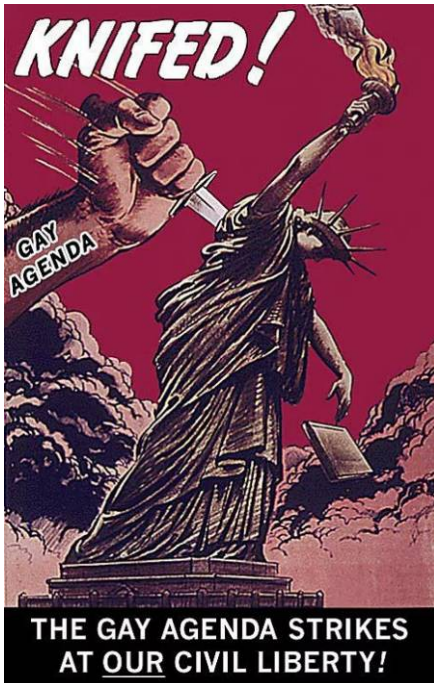
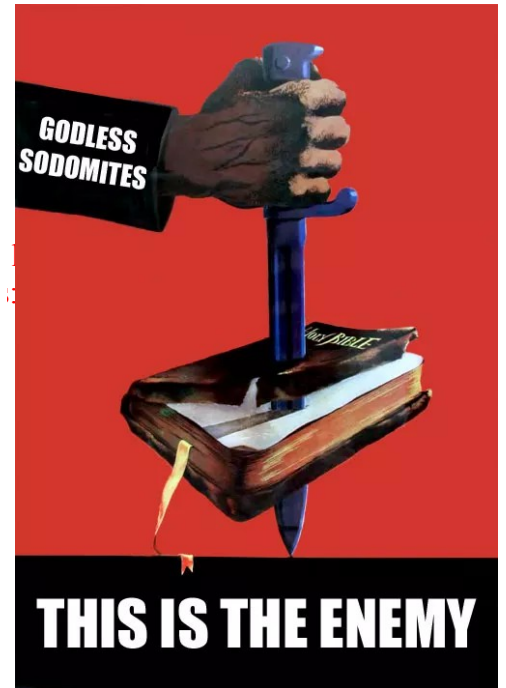
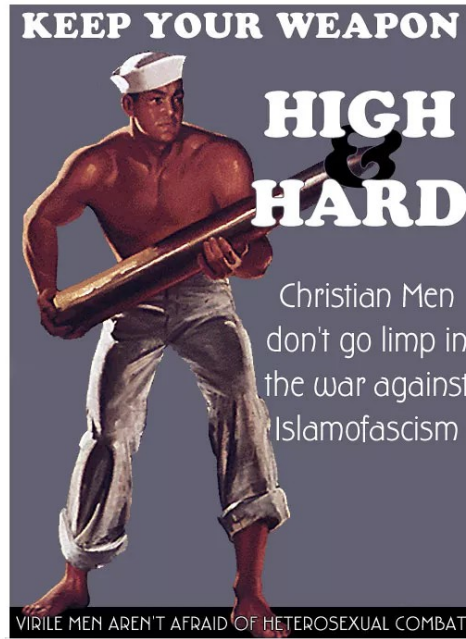
One Nation, Under God

Remember, if you don't believe in God, you're not a REAL American.

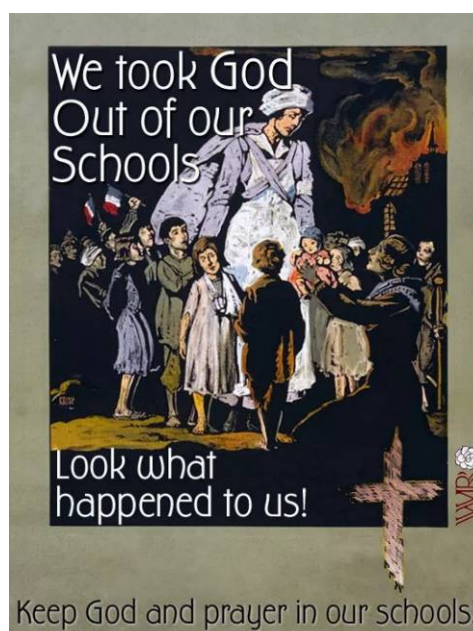
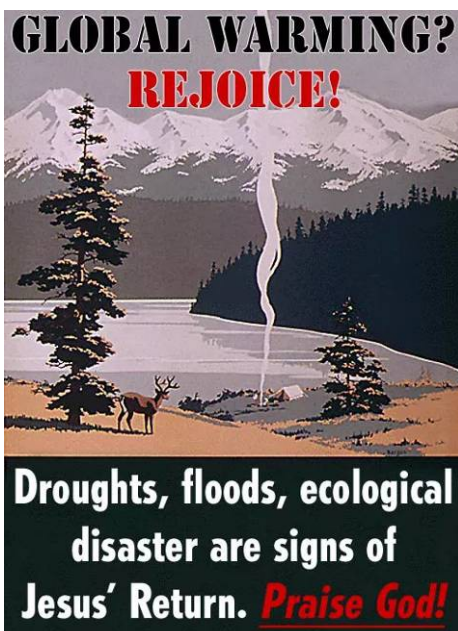
Keep prayer and God in school, where they belong!

Men lead your Church
Men lead your State
Men lead your Family

This is God's order for the world.
Woman, obedience is your duty and your virtue

Kiemelem a pápaság intézményét a keresztény barbarizmus témakörön belül, mert eszembe jutott a kiváló mondás: fejtől bűzlik a hal!

Egy képpel kezdem, ami sokat elárul a szent keresztény inkvizíció barbarizmusáról:

A fentebb említett FB bejegyzéshez csatolt fotó: boszorkányégetés.

Bizonyára sokan találhatják túlzásnak a kínzásokról, élve tűzre vetésről szóló képeim. Fontolgtatom magam is, szabad-e ennyi barbarizmussal riogatni az olvasóim. Két oka van, hogy végül helybenhagytam a módszerem: egyrészt azt a nem eléggé hangsúlyozott tényt erősítem vele, hogy a keresztény felekezetek jórésze barbár tömeggyilkos volt, különösen kiemelkedik a római katolikus egyház vezetése, a pápaság, másrészt napjainkban is mind durvább módszereket alkalmaz a világcsendőr hatalom, az USA a kereszténység védelmét (is) hirdetve, amikor nemcsak megengedi, hanem diktálja a szörnyű kínzások alkalmazását terroristáknak nevezett ellenállókkal szemben. Épp napjainkban ment el odáig, hogy a CIA vezetését gyakorlott kínzó asszonyra bízta. Félelmetesen haladunk a modern barbarizmus felé.

A pápaságtól eredt szinte minden aljasság, amit a kereszténység nevében 17 évszázad alatt elkövettek. Peter de Rosa tömören foglalja össze^{E3}.

Hosszasan taglalja többek között a keresztény papság pedofil aljasságait, a cölibátus eredményeit, majd így ír:

„Nincs messze az idő, amikor Péter utódai a világnak nem a szolgái, hanem mesterei lesznek. Lila színbe fognak öltözni, mint Nero, és Pontifex Maximusnak, Nagy Főpapnak fogják hívni magukat. A Halászra mint ‘első pápára’ fognak hivatkozni, és nem a szeretet autoritására fognak hivatkozni, hanem a benne megtestesülő hatalomra, hogy Néróként cselekedjék. Jézust megtagadva, a keresztények megtesznek másokkal mindent, amit mások tettek velük, és még rosszabbakat tesznek. Az a vallás, amely a szenvedés erejével győzedelmeskedett az üldözés fölött, a világ leginkább üldözött hitvévé fog válni. Azt az etnikumot is üldözni fogják, amelyből Péter – és Jézus – származott. Krisztus nevében rendelik majd el, hogy mindazokat, akik nem értenek egyet velük, megkínózzanak és olykor tűz felett feszítsék keresztre. Szövetséget fognak létrehozni a trón és az oltár között; ragaszkodni fognak ahhoz, hogy a trón a hit örököse. Elképzelésük a trónra (az államra) az lesz, hogy a keresztény vallást minden alattvalójára rákényszerítse.”

Ez tökéletes összefoglalás! Mégis érdemes folytatni. Olvasgatom de Rosa könyvét, és álmélkodok azon az aljasság-hegyen, amit a pápaság intézménye képezett a hatalomra kerüléstől Ferenc pápáig. Csak néhány epizód kiemelésére van lehetőségünk a pápaság berkeiben elkövetett elképesztőnél elképesztőbb gaztetek közül.

Az egyik legriasztóbb eseményt alaposan körbejártam, annyira hihetetlennek tűnt:

III. Leó pápa szemének kiszúrása és nyelvének kivágása ügyében pillanatok alatt három alternatívát találtam, (1) megtörtént, (2) a támadáskor ott volt Nagy Károly és megvédte, illetve (3) csak fenyegetés történt, a tettelegesség elől Nagy Károlyhoz menekült, aki aztán pár hónap erős katonai kísérettel küldte vissza Rómába, majd összehívta a (Szent) Egyház nagyjait, a vad ellenségeket, hogy megvitassák, ki kell-e szúrni a pápa szemét, ki kell-e tépni a nyelvét. Leó megesküdtött, hogy az ellene felhozott vádak alaptalanok, ezért – miután a pápai eskü szent – felmentették a vádak alól. Leó pedig a (Szent) Római Birodalom királyává koronázta Nagy Károlyt.

Több megállapítás tehető:

- ez nem történelemírás,
- csúcsra járatott gazemberségek zajlottak a pápaság köreiben,
- így születnek szent szövetségek a (felszent) világi és egyházi hatalmasságok között.

Érdemes egy pillantást vetni a két szövetséges személyi vonásai és tettei között.

III. Leó: Csupán ennyivel vádolták: esküszegés, hamis tanúskodás, árulás, házasságtörés. Ugyanabban a weblapban így hangzik a felsorolás: hamis eskü, hivatali visszaélések és fajtalankodás. Pápai esküje mentette meg. Részletek a 45. Wikipédia-lapban olvashatók.

Utána másfél évszázadig: feslett erkölcsű, züllött, gyilkos, házasságtörő, háborús héja, zsarnok, szentségárulást gyakorló (lelki javakkal, egyházi tisztségekkel üzletel) pápák követték egymást. Majdnem kivétel nélkül mind inkább pénzzel és intrikákkal foglalkozott, mint vallással. Korrumpálták az egész kereszténységet! Nem eretnekek bomlasztották az egyházat, hanem a pápák. Csoda, hogy ilyen pápák mellett a nyugati keresztény egyház olyan sokáig egységes tudott maradni. Sokan voltak. Mindezt a *kiugrott pap*, de Rosa írja, aki szerint a Kr.u. 880-tól kezdve számított

másfél évszázad alatt 35 pápa uralkodott, átlag 4 évig ültek a trónon. Korábban a hasonlóan sűrű váltások oka az öregség volt, ebben a korszakban azonban többen a húszas éveikben jártak, volt köztük tinédzser is. Többet letaszítottak a trónról, másokat megöltek. Ha eltűnt valaki közülük, nem lehetett tudni, átmetszették-e a torkát, és a hulláját bedobták-e a Tiberis-be, vagy börtönben rohadta-e, esetleg kuplerájban aludta-e mély álmait? Levágták-e fülét, orrát, amint tették VIII. Istvánnal, aki többet nem jelent meg a publikum színei előtt? Vagy talán elmenekült, mint V. Benedek, aki, miután megbecstelenített egy kislányt, Konstantinápolyba távozott, és vitte magával Szent Péter teljes kincstárát. Csak akkor tért vissza Rómába, amikor elfogytak a kincsek. Az istenfélő egyház-történész, Gerbert így ír róla: „a leggonoszabb az istentelenség összes szörnyei között”. Korai volt az ítélete. Ezt a pápát egy féltékeny férj ölte meg. A száz tördöfés sebét viselő hulláját végig vonszolták az utcákon, majd emésztőgödörbe dobták.

Hosszan taglalja a talán általa „pápai pornokráciának” elnevezett korszakot.

Ezek a pápák képezték a történelem legmegvetendőbb uralkodó-csoportját, akár világi, akár egyházi hatalmasokról beszélünk. Barbárok voltak, az ősi Róma sem vetekedhetett rothadságukkal.

Nem lehet nem megemlékezni a teljesen örült VII. Istvánról, aki a korzikai elődjét, Formózusz-t (891-6) exhumálta, a kilenc hónapja eltemetett, bűzlő hullát teljes pápai díszbe öltöztette, a lateráni trónra ültette, és megrendezte a Hullazsinat (Synodus Horrenda) néven ismert színjátékot. Személyesen vallatta, azzal vádolva, hogy jogtalanul foglalta el a pápai trónust. Ifjú segédlelkész válaszolt Formózusz nevében. Bűnösnek találtatott, természetesen. Letéptek róla mindent, kivéve a rothadó húshoz tapadt szőringet, levágták a két ujját, amivel a pápai esküt tette, majd bedobták a Tiberisbe. A hívei megtalálták, és eltemették. II. Istvánt pedig fellázadt rómaiak később börtönre vetették, és ott megfojtották.

Jean Paul Laurens festménye (1870) – Formózusz pápa és VI. István

Nagyot lépek előre! A pápák angol nevének magyarjait keresve találtam rá az „A tíz leg-pocsékabb pápa”⁴⁶ weblapra, amelyben magyarul követhetik, kedves olvasók, a pápaság díszvirágjainak áldozatos életét és tevékenységét. Ez az írás egyébként III. Szergiusz pápa nevéhez köti a pornokrácia fogalmát. Felsorolom a weblapban szereplő pápákat:

VI. István pápa – aki hullazsinatot tartott;

III. Szergiusz pápa – aki gyilkosságokat rendelt el és bevezette a „pornokráciát”;

XII. János pápa – aki zarándok nőket erőszakolt meg;

XV. János pápa – aki az egyházi bevételeket rokonai között osztotta szét;

- IX. Benedek pápa – aki eladta a pápaságot;
- IV. Ince pápa – aki a „cél” érdekében a kegyetlen kínzást is bevezette;
- VI. Orbán pápa – aki szerint, kínzáskor a kardinálisok nem sikoltoztak eléggé;
- VI. Sándor pápa – aki orgiákat rendezett és felemelte a Borgia-családot;
- X. Leó pápa – aki búcsú- [bűnbocsánat]-cédulákat árult és bíborosokat ölt meg;
- VII. Kelemen pápa – akinek a politizálása Róma kifosztásához vezetett

A császár-pápaság szövetség egyik vezéralakja Nagy Károly volt. Mik voltak vitéz tettei, amik szentté avatásához vezettek (évszázadokkal később)? A kereszténység áldozatos híve és terjesztője volt már a frankok királyaként. Olyan tettekkel gazdagította a kereszténység történelmét, mint a 782-ben szervezett tömeggyilkosság, amit az Aller folyó partján követett el: 4 500 szász foglyot fejeztetett le. És most mi szörnyülködünk, amikor a muzulmán fundamentalista ISIS 11 vörösbe öltöztetett hitetlent fejez le. Igaz, kamera előtt, ami nagyobbat durran, mint a közel másfél évezredes hír.

Családi élete is keresztény mintaként szolgált. Volt vagy hat felesége, nem tudni hány szeretője, közel húsz gyermeke. Állítólag gondos apaként foglalkozott velük. A feleségeit nem fejezte le, borba se fojtotta, mint az angol uralkodóházakban volt szokás.

Az akkori világ legnagyobb uralkodójaként *halállal büntetett* minden szászt, aki nem volt hajlandó megkeresztelkedni. Milyen óriási különbség a keleti vallások és a kereszténység között: a keresztények ölve szaporították a híveiket, a keletiek nemhogy nem erőszakoltak senkit a hitük elfogadására, hanem ellenkezőleg, nehéz volt felvenni a hitüket!

Minden világi és egyházi (!) posztra saját embereit ültette.

Vissza kell térnem a világ legcsodálatosabb uralkodó rendjéhez, a keresztény pápákhoz. Nem lehet letudni a 46. weblappal, mert elállt a lélegzetem, amikor tovább olvastam róluk de Rosa könyvében! Kiemelkedő a szörny-pápák, pápa-szörnyek közül Marozia, akit saját fia csukatott börtönbe, a csodálatos Angyalvárba, ahol 50 évet töltött úgy, hogy egyetlen napra se léphetett ki az épületből. Előre szaladtam.... Az édesanyja, Theodora már két pápát léptetett trónra, majd le róla, amikor kézen fogta szeretőjét, Bolognaban püspökké, majd Ravennaban bíborossá szenteltette, végül Péter trónjára emeltette, aki X. János-ként vált ismertté. Marozia ekkor, 914-ben 22 éves volt, a fia még csak hatéves, még az akkori viszonyok között is túl fiatal a pápasághoz. Ekkor jelentek meg viszont a színen a toszkánai Alberic-ok. János javaslatára szeretője, Theodora összeadta Marozia-t az egyik Alberic-kel. A frigyből született Alberic Junior. Alberic Senior – bizonyára felesége biztatására – elsietett kísérletet tett a Róma feletti hatalom megszerzésére, amiért halállal fizetett. János kényszerítette a fiatal özvegyet, hogy nézze meg a megcsónkított hullát. Rosszul tette. A nő, aki már aludt Szergiusz pápa ágyában, mindent tudott a bosszú tudományáról.

Amikor Theodora 928-ban meghalt, Marozia börtönbe záratta a pápát, megparancsolva, hogy fojtsák meg ott. Első fia 17 évesen érzeki és immoralis élettel készült a pápaságra. A következő két pápa rövid időt töltött az egyház trónján, mindketten eltűntek, furcsa körülmények között. Ekkor Marozia és Szergiusz pápa fia betöltötte huszadik életévét, és XI. János néven elfoglalta a trónt.

Marozia ambíciói ezzel nem teljesültek. Amikor második férje, Guy meghalt, férjhez ment annak féltestvéréhez, Hugóhoz, Provence királyához. Hugó még házas volt, de a feleségét nem volt nehéz eltávolítani. A fia pápaként könnyen mentesítette őket minden vád alól, beleértve a vérfertőzést is. Semmi sem állt útjukba, hogy férje uralkodóvá, ő maga királynővé váljék.

Közelbért az azonban Marozia féltékeny, 18 éves második fia, Alberic Junior. Megjelent Rómában, hogy ő legyen az új pápa-csináló. Hugó szégyentelenül elmenekült, feleségét is elhagyva. Alberic a Lateránban állandó őrizet alá helyezte féltestvérét és egyben egy pápa fiát – aki négy év múlva ott lehelte ki a lelkét -, és bebörtönözte saját anyját is. Tizenhat éves volt, és annyira elvetemült, hogy egész kolostorok imádkoztak a haláláért. A hívők annyira feldühödtek a rémtettein, hogy a vérét akarták. Általános vélemény volt, hogy a teremtés óta nem követtek el annyi bűnt, mint ő. Felsorolást érdemelne itt is a bűnlajstroma, de elégedjünk meg Ottó király hozzá intézett levelével:

„Mindenki, egyházi és világi egyaránt, vádol téged, Szentség, gyilkossággal, hamis tanúzással, szentségtöréssel, vérfertőzéssel a rokonaiddal, beleértve két húgodat, és azzal, hogy mint a pogányok, Jupiter, Vénusz és más démonok szellemét idézed.”

János nem elégedett meg ellenfelei kiközösítésével, megnémította (kitépette a nyelvüket?), vagy kivégeztette őket.

Őt is féltékeny férj ölte meg, aki a feleségével in flagrante delicto kapta. A pápával a fejére mért egyetlen kalapácsütéssel végzett.

Marozia mindezt a börtönében élte meg. Kilencvenen túl már csak rongyokba bugyolált csontgyűjtemény volt. A 23 éves V. György pápa, és a 15 éves III. Ottó uralkodó „megsajnálták”, felmentették bűnei és a kiközösítés alól, majd kivégeztették.

Folytassam? Igazi fantáziadús rémregény eddig is, de van még folytatása!

Könyörgőre fogom: kedves olvasóim, ne kívánják, hogy a római katolikus pápaság egész rémtörténetét fessek ide, erősebb gyomorral lenne szükség, mint amilyen az enyém. Válogatni fogok egészen a XX. századig, amit esetleg részletesebben rajzolok meg.

Marozia kivégzésének követő közel 50 év múlva „lépett” a trónra. Mint az autentikus hírnök, Raoul Glaber szerzetes írta, hogy trónra „választásakor” *IX. Benedek Őszentsége 11 éves volt*. Más főpap szerint akkor még „csak kis csibész volt... hosszú időnek kellett eltelnie, mire *ártalmassá vált*”. A hangja még nem mutált, de a pápai tiarát kellett viselnie, miséket kellett pontifikálnia, püspököket kineveznie, eretnekeket kiközösítenie. És élni a pápák fényűző életét! Korán elérte a pubertás korát. Krónikák szerint 14 évesen már túltett valamennyi elődje feslett életén és szertelenségén.

Damiani Szent Péter a bűnök hiteles bírása így szólt róla: „Ez a roncs, a pontifikációjától kezdve haláláig az erkölcstelenségben lakmározott.” Más krónikás meglátása: „Papnak álcázott pokoli ördög foglalta el Péter trónját.”

Itt elhagyom Benedeket, mert követhetetlen, sötét színjáték zajlott vele, körülötte, merénylet-kísérletet „úszott meg”, szemet vetett unokahúgára, Girard de Saxo lányára, tonnányi aranyért lemondott, azaz eladta a pápaságot, több pápajelölt viaskodásába bonyolódott bele. Végül III. Henrik német-római császár, az általa összehívott zsinaton csapott szét az önjelöltek között, lemondatta a trónt már elfoglalt pápát... Közben az általa trónra segített új pápával császárrá koronáztatta magát.

Mire a pápaság elérkezett ide, a kincstár üres volt, minden egyházi személy legalább egy szeretőt tartott, a templomok omladoztak.

Peter de Rosa nálam jobban gyűlölheti a római katolikus egyházat, mert vitriolos gúnnyal ír a pápaság szörnyűségeiről. Nehéz haladnom vele, olyan részletekre tapint rá, amikkel másutt nem nagyon találkozok az ember. Próbálkozom, próbálkozom, sűrítetek, válogatok. Így is hosszú lesz!

Két pápa-óriás következik, a pápaság megmentői.

Hildebrandnak született az egyik, pápaként a VII. Gergely¹⁴⁷ nevet vette fel. A Wikipédia-lap természetesen egész más tónusban ír a pápáról, a pártatlanság megőrzése vezet abban, hogy erre a forrásra is utalok. Újabb adalék ahhoz, hogy a történelem, most az egyháztörténet is követhetetlen, minden szerző mögött áll valami érdek, ha más nem, tudói tisztesség, tessék eligazodni. Én de Rosa könyvét követem. Tehát: 18 éven keresztül négy pápa tanácsadójaként, majd kancellárjaként „szenvedett” a hatalom árnyékában. Máris vitatott téma: a II. Sándor pápa temetésére összehívott kongregáció közfelkiáltással választotta pápává: „Szent Péter őt választotta” – kiáltották...

Késedelem nélkül kérte a fiatal IV. Henrik császárt, hogy ismerje el a jelölését. A császárt figyelmeztették, legyen óvatos: a jelölt aszkéta, és akként fog kezelni másokat is. Amint megkapta, elkezdett dolgozni a világi hatalom biztosításán. Hiszen a klérus tagjai – alacsonyabb rangban is – haldokló királyokat is gyóntatnak, és megbocsátják bűneiket. Melyik uralkodó nyújthat isteni megbocsátást, vagy teremtheti meg Krisztus testét és vérét ajkai mozgásával? Világos, hogy a papok a királyok felett állnak. És mennyivel magasabban áll Péter utóda, a pápa? Sikerral meggyőzte magát, és hozzálátott az elv érvényesítéséhez.

Huszonhét pontban összefoglalta a téziseit. A fontosabbak:

- A pápa fölött nem bíraskodhat senki a Földön.
- A római egyház sohasem hibázott, és nem fog hibázni az idők végezetéig.
- Csak a pápa menthet fel püspököket.
- Csak a pápa viselhet birodalmi jelvényeket.
- Császárokat és királyokat taszíthat le trónjukról, és mentheti fel alattvalóikat a hűség alól.
- Minden hercegnek [világi hatalmasságnak?] meg kell csókolnia a lábát.
- A küldöttei, még ha nem is egyházi személyek, minden püspök felett állnak.
- A törvényesen megválasztott pápa vitathatatlanul szent, Péter akaratából.

Nem tudni, volt-e tudomása arról, hogy tézisei többsége hamis okmányokon alapszik.

Különösen nyugtalanító a megalapozatlanság, ha figyelembe vesszük, az Újszövetségben hány Péter által elkövetett hiba található. A görögök pedig hét évszázadon keresztül Rómát a hamisítások otthonának tartották. Gergely azonban nem elégedett meg Konstantinusz hagyatékával, az orra előtt is készültek pápai pecséttel ellátott dokumentumok, valahányszor szükség volt rájuk. Ősi papírokat írtak át úgy, hogy az eredeti állítás ellenkezőjét kapják. Sokszor már az „eredeti” is hamisítvány volt. Ez a történelemhamisítás rendkívül sikeresen működött, különösen annál fogva, hogy a hamisítványok azonnal egyházi jogi érvényre jutottak. Számptalan körmönfont változtatással a kereszténységet változtathatatlaná tették. A mát öröktől fogva voltta és örökké tartóvá tették.

A hamisítványok között volt olyan, amelyik megtiltott minden kommunikációt a kiátkozott személyekkel. Gergely ezt kiterjesztette a császárokra és királyokra. Ha kiátkozott egy uralkodót, és alattvalói nem kommunikálhattak vele, mire volt jó? Trónfosztásra, amit Gergely örömmel tett meg. A pápaság leghívebb védelmezői se tudják megbocsájtani neki az egyházi és világi jog egyesítését. A kiátkozás szellemi elvét politikai fegyverré kovácsolta, ami romboló eszközzé vált a kezében. Kiközösített állítólag görög uralkodót és kiátkozta II. Boleszláv lengyel királyt. A pápaság többé nem engedte meg, hogy Lengyelország királyság legyen. Országok sorában hintett el elégedetlenséget, felkeléseket, polgárháborúkat.

Az ebben az időben hamisított dokumentumokat egy Gratián nevű bolognai tudós, kamalduli szerzetes *Decretum* címen egyházi jogi kódexszé rendszerezte. Valószínűleg ez a legnagyobb hatású mű, amit valaha is keresztény szerző írt. Nagy mű, valóban! Tele van három évszázad hamisítványaival, és a szerző saját fiktív kiegészítéseivel. A pápának tulajdonított 324 idézetből 11 bizonyult valódinak. A saját kiegészítéseinek része a kiátkozottak eretnekként kezeléséről szólt. Riasztó tény, ha figyelembe vesszük, hogy a XI. század végén II. Orbán pápa¹⁴⁸ *elrendelte az eretnekek kínzását és megölését*. A tisztesség okán elérhetővé tett Wikipédia-lap erről nem mond semmit, viszont részletesen taglalja az általa a pápai trónusért, és világi hatalmak feletti uralom biztosításáért vívott véres háborúit, és az I. keresztesháború meghirdetését, szervezését. Gratián bővítette a pápa hatalmát: Róma egyetértésével kijelentette, hogy a pápa minden törvény és annak forrása felett áll, ennél fogva *Isten Fiával egyenlőnek* tekintendő.

Amikor Aquinói Tamás a második legfontosabb keresztény mű, a *Summa Theologiae* írásába kezdett, az alapító Atyák és pápák mondásait Gratián *Decretum*-ából vette át. Nem tudott görögül, így Gratián írása könnyen félrevezette, különösen a pápák vonatkozásában. Jelentős befolyása volt a pápaságra, főként az Első Vatikáni Zsinat alkalmával, amikor a pápa csatározhatatlanságának a kérdése felől született döntés.

XVI. Benedek a pápai trónon, XXI. század (2005-2013)!

Aquinói Tamás ebben a művében az eretnekekre – a hamisítókhoz hasonlóan – halálbüntetést kért. Nem kérdezte meg, hogy a pápaság több évszázada működő hamisítói, beleértve saját magát, milyen büntetést érdemelnének.

A rég elfelejtett cölibátus érvényesítése is VII. Gergely nevéhez köthető. Kihirdette, hogy a feleségüktől el nem váló papok nem teljesíthetik papi feladataikat. Híveik nem fordulhatnak hozzájuk szertartásokért. Óriási felháborodás mellett a papok többsége kénytelen volt elválni, volt feleségüket lehetetlen helyzetbe taszítva. A végtelenül megalázott asszonyok közül sokan öngyilkossággal vetettek véget életüknek. A rendelet végül is félsiker volt: a cölibátus gyakorlatát ráerőltethette a papságra, az erkölcsiséget nem.

Gergely következő célpontja a szentségárulás (szentséggel kereskedés) volt. Rendeletileg szabályozta, hogy egyházi személy nem fogadhat el élő (kacsától hercegig) ajándékot. Elrendelte, hogy püspököket kizárólag a pápa nevezhet ki, csökkentve ezzel a világi uralkodók hatalmát.

Megerősödve ádáz harcba kezdett IV. Henrik császárral. Megvádolta szentségárulással, mire ő Wormsba birodalmi gyűlést hívott össze, ahol visszavonta a pápa elismerését. Gergely egyházi átokkal sújtotta, és pápai körlevéllel tiltotta meg számára a kormányzást, követőit pedig a szolgálatát, kiátkozással fenyegetve meg a rendelkezés ellen vétőket. IV. Henrik édesanyja és nagyhatalmú unokahúga is a pápa mellé állt, így kénytelen volt béketárgyalást ajánlani a pápának.

A találkozót a világ canossa-járásként emlegeti. A pápa diktálta a megalázó feltételeket, a császári jelképeket letétbe helyezte magánál, kijelentette a császárral, hogy nem méltó a hatalom gyakorlására, majd a canossai vár kapuja után következő térségben levetkőztette, darócruhát doba-

tott neki, és télen, hóban, az egy szál ruhában váratta három napig. Mesének tűnik, ember ilyen súlyos fagyások nélkül nem tud elviselni, de három forrás mondja ugyanazt, el kell hinni.

A teljhatalmat elért pápa és a mélységesen megalázott császár még viaskodott egy darabig. de Rosa szerint történészek összeszámolták: csak a két hatalomőrült viaskodása 75 véres csatát eredményezett. Mindketten megtört emberként fejezték be életüket. Vitatkoznak Gergely-en, én nem fogok: a világ kevés hozzá mérhető gazembert tudhatott a feje fölött. Napóleon értékelése méltó kettejükhöz: „Ha nem lennék az, aki vagyok, Gergely szeretnék lenni.”

A következő pápa-titán III. Ince pápa¹⁴⁹ volt, akit a Középkor legnagyobb pápájának, és kiváló politikusnak tartanak. de Rosa könyve azonban őt is rendkívül kritikus hangon bírálja. Hosszú évekig folytatott hatalmi harcot (Földnélküli) János angol királlyal, először a házasságai, majd egyházi személyek adóztatása miatt. A pápa a meggyilkolt Canterbury érsek helyére János által léptett főpap miatt végleg megorrolt, a világi – császárok és királyok feletti – hatalmát féltette. A vita oda vezetett, hogy interdictum-ot (misetilalom) rendelt el, azaz befagyasztotta a vallásgyakorlást Angliában. A halottakat megkenték, a penitenciákat abszolválták, a csecsemőket megkeresztelték, de minden más szünetelt.

A pápa végül kiátkozta a királyt, és felkérte II. Fülöpöt, Franciaország királyát, hogy támadja meg Angliát, és taszítsa le a trónról Jánost. Fülöp fel is készült a támadásra, amikor János végül „megadta magát” a pápának, ígéretet tett az egyházi javak teljes helyreállítására, elismerte a pápa fennhatóságát Anglia felett, bérleti díjat fizetve az ország „használatáért” a pápának. Ezt a kötelezettséget III. Eduárd 1333-ban nem ismerte el, az ezt követő vita vezetett Anglia leválásához a római katolikus egyházzal I. Erzsébet uralkodása alatt. (Ez téves: A végső szakadás az 1534-es – más forrásban 1531-es – Act of Supremacy-val következett be, amellyel a király, VIII. Henrik válik az egyház teljhatalmú vezetőjévé. I. Erzsébet 1533-ban született! Az okok között persze szerepelhetett!)

János nem volt angyal, a nemességnek annyira elege lett belőle, hogy megfogalmazták a híres Magna Carta-t, ami egyházi és polgári jogokat biztosítva számukra, és a csatlakozó polgárság számára, korlátozta a király jogait. Az épp hű katolikus király aláírta ugyan a dokumentumot, de panaszt tett a pápánál, aki dühbe gurulva semmisnek nyilvánította azt, és kiátkozott mindenkit, aki aláveti magát a Carta paragrafusainak. A király semmi körülmények között sem lehet kiszolgáltatva báróknak és a népnek, kizárólag isten és a pápa uralkodhat felette. – mondta. A Canterbury érsek nem publikálta a pápai bullát.

Az egész világ feletti hatalom biztosításán kívül III. Ince pápa két fronton indított barbár eljárásokkal fűszerezett fegyveres harcot. Egyik a kereszténységen belüli eretnekség (a legkisebb mértékben is a pápaság doktrínáitól, dogmáitól eltérő gondolkodás) elleni első keresztények közötti keresztesháború, az albigensek, másként katharok kiirtását eredményező barbár irtóhadjárat volt. Az irtóhadjáratot nem én találtam ki a keresztény-keresztesháborúra, hanem róla szóló sorok közt olvastam. *Volt, aki megkérdezte valamelyik eretnek-városban kegyetlenkedők vezérét, miért ölik a hithű keresztényeket is?* A válasz a pápához illő volt: majd isten megtalálja köztük a bűnösöket. Éppen 200 eretnek miatt öltek halomra 20 000 embert. Több száz ezer ember esett a pápa áldozatául. 1229-ben befejezték a hadjáratot, de hogy egy lélek se maradhasson életben a gonoszok közül, akkor indították meg az inkvizíciót, minden inkvizíció egyik legbarbárabbját, ami „föld alá szorította” az eretnekeket. A fentebbi két link sokféleképpen értékelhető, én amondó vagyok, hogy akár a Reformáció elődjének is tekinthetők, a legfőbb bűnük a katolikus klérus dolyfe, pompája, fundamentalizmusa ellen emelt szavuk volt, minden valószínűség szerint. Tudjuk, hogy napjainkig ennél súlyosabb bünt nehéz elkövetni: ki a kapzsiság, mások véréből élés, rablás ellen szót emel, jobb, ha elbújik messze a megbíráltaktól...

A másik bűn, ami ellen III. Ince minden tőle telhetőt (ami nagyon sok) megtett, az a kereszténység elleni külső vallási és/vagy civil fenyegetés volt. Tizennyolc éves pontifikátusa során többször is indított keresztes hadjáratot. Támogatta a mórok elleni hadjáratokat az Ibériai félszigeten valamint küzdelmes előkészületek után sikerrel elindította a délről fenyegető iszlám elleni negyedik keresztes hadjáratot. A bonyolultan alakuló hadjárat emlékezetes „epizódja” Konstantinápoly véres

második ostroma volt. A győztes keresztesek „...rettentő rablást és pusztítást vittek véghez a városban, nem kíméltek sem sírokat, sem műemlékeket. Több antik műalkotás Velencébe került vagy megsemmisült.” – olvashatjuk. de Rosa keményebben fogalmaz: ölték mindenkit, hitre és vallásra tekintet nélkül, asszonyokat, sőt apácákat erőszakoltak meg. Ince ugyan kiátkozta a féktelen keresztes sereget, a negyedik keresztes háború azonban mindenképpen III. Ince pontifikátusának korát, az eltorzult eszméket mutatta meg, amely méltatlan volt a Szentszékhez.

Számtalan bűne közül én a gyónás intézményének bevezetését tartom. Az 1215 évi IV. Lateráni Zsinaton a papság 1500 vezetője bölintott rá a rendeletre, anélkül, hogy egy szót is kérdeztek volna, amelyik *minden katolikust arra kötelezett, hogy az egyház helyi képviselőjének évente legalább egyszer vallja be a bűneit*. Pokolian gonosz rendszer: kiszolgáltatja a hívőt a többnyire nála bűnösebb papnak, azt a püspöknek, azt a pápának, *lelkiismereti rabláncra fűzi az egyház minden láncszemét*.

Kövessük de Rosa záró szavait: III. Ince zseniális politikus volt, ijesztő akaraterejével rendelkező pápa, húsz évig vezette a világot nyugodt fenséggel. Ez idő jórésztében terrorral töltötte be a kereszténységet. (...) *Célja elérésére törekedve több vért ontott ki, mint bármelyik elődje*. Mélyen félreértette az Evangéliumot, az egyházat, sőt a jó és rossz közötti különbséget. Csodálatos perverzitására jellemző egyik nyilatkozata: „*Minden egyházfinak engedelmeskednie kell a pápának, még ha rosszat is parancsol: mert senki se ítélkezhet a pápa felett.*”

Ha nagy lépésekkel is haladunk tovább, nehéz elviselni a sok gazemberséget, ami a pápaság uralmának egyik fő jellegzetessége.

Gaetáni Benedeket 1294-ben koronázták pápává VIII. Bonifác¹⁵¹ néven. de Rosa idéz róla főpapok által mondottakat:

„Csupa nyelv és szem, minden mása rohadt.”

„Sokan tisztelték, mindenki félt tőle, és senki sem szerette.”

Elődje, az imádságos életű, egyszerű gondolkodású V. Celesztin tökéletesen alkalmatlan volt a pápaságra (milyen érdekes ellentmondás!), így Gaetáni Benedek könnyen (elsőként a pápaság történetében) lemondatta a pápai trónról, így jellemezte: „Úgy ugrottál a trónra, mint egy róka, oroszlánként fogsz uralkodni, kutyaként fogsz megdöglenni.”

Kevés pápa tette olyan gazdaggá a környezetét, mint ő. Spanyol diplomata mondta: „*Ez a pápa három dologgal törődik: hosszú élettel, gazdag élettel, és anyagiakban dúskáló családdal.*” Három unokaöccséből csinált bíborost, óriási földterülettel és javakkal ajándékozva meg őket.

A Colonna család, a tusculumi grófok leszármazottai, megelégedte, hogy a földjeiket osztogatta családjá körében, és hogy két Colonna bíborost közösített ki – akik IV. (Szép) Fülöp francia királynál kerestek menedéket -, és szabályos háború tört ki a család és a pápa között. A pápa sorra rombolta le kastélyaikat, megölve vagy rabszolgaságra vetve a parasztjaikat, míg végül már csak Palestrina vára szolgált oltalmukul.

Végül sor került a palestrinai vár ostromára és földig rombolására. Óriási értékek pusztultak el, csak a katedrális maradt meg. Hatezer halottról szól a fáma, és a leromboltak helyét – mint anno Karthágót – felszántották és beszórták sóval.

Hatalomvágyára jellemző, hogy az 1300-as századfordulót teljes díszben és a pápai jelvényeket tartva, a trónon ülvé, és énekelve ünnepelte: Pápa vagyok, én vagyok a pápa...

Főművének tekinthető az *Unam Sanctam* bullája¹⁵³. Sok főpap hangoztatta később: bár sohasem írta volna meg. Fél mondatba sűrítve a tartalmát, azt mondja ki, hogy a világi hatalom az egyházi hatalom szolgálatában kell, hogy álljon. Nem először a pápaság történetében, mint már láttuk... Durvábban fogalmazott azonban elődeinél: „Egyetlen szent egyház van, a katolikus és apostoli, amin kívül nincs üdvösség és a bűnök megbocsátása.” *Két kardról írt, spirituálisról és anyagiról. A spirituális az egyház kezében van, az anyagi a királyok és császárok kezében, a papság szolgálatában*. Hangsúlyozta, hogy az üdvösségben kizárólag a római pápaság alattvalói részesülhetnek.

A bulla főként a görögkeleti egyház vezetésének szólt, akik már egy ezredév alatt nem hajtottak fejet a pápaságnak. Fülöp is felháborodva fogadta a bullát, és kancellárjával elkezdte az előkészületeket a pápa eltávolítására.

Hatszáz emberrel betörnek az Anagni-i pápai palotába, majd a lakosztályba. A pápa teljes díszben ül a trónján, Sciarra vasökölrel sújt le rá, majd emeli a kardját, amikor értesül, hogy Fülöp király élve akarja Lyonba, hogy ökumenikus zsinaton fossa meg a pápaságtól. A római nemes hűvelyébe tolja a kardját, majd leveri a pápa fejéről a tiarát, és törével letépi róla pompázatos ruházatát. Sciarra kísérete kifosztja a termeket, elképedve azon a gazdagságon, amit a pápai kapzsiság fel tudott halmozni bennük.

A pápát fogságban tartják, de a város lakosai, a nemesség egy részének felbujtásával három nap múlva kiszabadítják, és őrség kíséretében vonulhat be Rómába... Ott, a zárt lateráni szobájában élt még 35 napig. Egyes krónikások szerint verte a fejét a falba, és karjaival csontját őrző kutya pózát vette fel. Elődje jóslata látszott beteljesülni.

A magyar királyság alakulására is befolyással volt: az Árpád-háziakkal szemben az Anjoukat támogatta, neki köszönhetjük az első Anjout, Károly Róbertet.

Következtek a francia pápaság évtizedei. Könnyed mondat, mert nagyjából ennyit tudhat róla az átlag magyarság, így jómagam is. Pedig parádés évtizedek voltak. Most, induláskor úgy gondolom, neveket se érdemes emlegetni, úgyis elszállnak. A parádé jobban megmarad az emlékezetben. Mert miről szól a fő hírforrásom, Peter de Rosa?

A fejezet címe is sokatmondó: „Paradise in Provence”, azaz Paradicsom Provence-ban. Egyetlen mai turisztikai propaganda-fotó is sokat mond róla:

Provence, a pápai erőd, palota és katedrális.

Az utazási iroda így hirdeti:

„Leghíresebb épülete a pápai palota, amely Európában a legnagyobb középkori gótikus épület. Pápai székhely volt, amely egyidejűleg erődként és palotaként szolgált. A 14. században hat pápát választottak meg itt, akik a vatikáni politikai viszályok elől menekültek Avignonba.

A palota díszítéséről a sienai iskola legjelesebb freskókészítői, Simone Martini és Matteo Giovanetti gondoskodtak. Könyvtára 2000 kötetével a kor Európájának legnagyobbja volt. A humanista költő, Petrarca gyakran elidőzött itt, s három szonettjében örökítette meg az avignoni pápai udvar korrupt voltát.”

Álljunk meg a korrupt voltjánál, és talán Petrarca-nál?

„Az avignoni pápák nem voltak sem jók, sem rosszak. Jeles képviselőjük volt VI. Kelemen¹⁵⁵.” Ó, hát idézhetek ebből a Wikipédia-lapból is:

„Az új egyházfő a francia udvar fényességéhez szokva felvirágoztatta az új pápai kastélyt. Szent Péter tiszteletére új kápolnát toldott a palota épületéhez, amelyet díszes freskókkal díszített fel. A palota komor kőfalait drága szőnyegekkel és finom kelmékkel boríttatta be. Egy krónika feljegyzése alapján Kelemen állítólag kijelentette, hogy addigi elődjeinek fogalmuk sem volt arról, hogyan kell élni egy pápának. A mindig víg kedélyű egyházfő pedig nem sajnálta elődjei keservesen összekuporgatott pénztárát megcsapolni, és így Európa legfényesebb udvarát rendezte be. Kelemen, mint több utóda, rajongott a művészetekért. Viterbából elhívatta *Matteo Giovanellit*, a kor legkiválóbb festőjét. De mindenekelőtt a zene kerítette hatalmába a pápát. Franciaország északi területéről hívott zenészeket az udvarába, akik a fényes bálók, ünnepségek és fogadások mellett a pápa mindennapjaiban is édes muzsikát játszottak. A korabeli pletykák szerint Kelemen pontifikátusának első pénzkiadása is zenészekre fordítódott, akik közül a legnevesebb Philippe de Vitry volt. A pápa szerette magát körülvenni művészekkel és tudósokkal. A fényes bálókön nem volt ritka a női vendég sem, és amikor páran szemére vetették féktelen költekezését és életmódját, a források szerint a következőt válaszolta: *‘Bűnősként élek a bűnösök között.’*” (Eredeti kiemelések.)

Mivel a politikai csatározások nem hagytak alább, inkább visszatérünk a korrupcióhoz, züllöttséghez, aminek jó kürtöse, de Rosa. Megerősíti, hogy a pápa sűrűn büszkélkedett azzal, hogy elődei nem tudták, miként kell élnie a pápának. Ő tudta. Több bíborosa élt a leggazdagabb négy-öt-száz ember szintjén. Ha szépséges fiatal fiúkhoz, vagy szolgálattevő udvarhölgyekhez volt kedvük, megkapták. Mindenki jól élt Avignonban, a muzsikások, kézművesek, bankárok, aranyművesek, asztrológusok, zsebmetszők, ragyogó szajhák. Voltak, akik panaszkodtak, hogy Bacchus és Vénusz nagyobb tiszteletnek örvend, mint Jézus Krisztus.

Kivételt képezett Petrarka, akinek az ellenszenvét először az váltotta ki, hogy Kelemen elődje, XII. Kelemen szemet vetett a húgára, akit meg is kapott, mert sikerrel korrumpálta a költő bátyját. Több évet töltött a pápai udvarban, majd anonim szonettekben (nem akarta fátklán végezni) lerántotta a leplet az udvartartásról (nehéz tűzbe tenni a kezét a következő sorokért, mert fordítások sora, és tudjuk Karinthytól, az hová vezet! mégis): „...az emberiség szégyene, bűnök mocsara, kloáka, amiben a világ minden szennyét gyűjtik. Az istent semmibe veszik, csak a pénzt imádják, és az isten és ember törvényeit lábbal tapossák. Minden hazugságot áraszt: a levegő, a föld, a házak, és mindenekelőtt az ágyak.” Nagyságának egyik jelének tudták be, hogy a szexuális eseményeket nem fedte titok: „A teljes élvezet ülése” néven emlegették.

Érdemes idézni a real.mtak.hu weblapon¹⁵⁶ Petrarca véleményéről írtakat:

„48. A Daloskönyv CXXXVI. és a CXXXVII. szonettje elsősorban azért híres, mert Petrarca az avignoni pápai udvart bírálja bennük, amennyiben azt írja, hogy a Kúria a „bornak [...] szolgálja” („de vin serva”, RVF, CXXXVI, 7, Rónai M. A. ford.), és inkább Venust és Bacchust, mint Jupitert és Pallast imádják („à fatti suoi dèi / non Giove et Pallas, ma Venere et Bacco”, RVF, CXXXVII, 3–4, „[a véték] Jupiter s Pallas térdéről ma téged / Vénusz és Bacchus oltárára kaptat”, Rónai M. A. ford.). (....) Lásd főként a CXIV., CXVII., CXXXVII. és CXXXVIII. szonetteket, melyekben a költő kikel az avignoni pápaság ellen, és a várost Babilonhoz hasonlítja. Ugyanez a témája például a Sine nomine XVIII. levelének, mely az egyház elleni heves kirohanás, s a végére Petrarca egy maróan szatirikus elbeszélést illeszt egy vén „bakkecskéről”, azaz egy groteszk, kéjenc egyházi vezetőről. A Sine nomine-gyűjteményről lásd Ronald Martinez tanulmányát a kötetben.”

A tomboló pazarlást még a kiváló gépezetként működő Kúria se bírta, a pápai kassza kiüresedett. Kelemen nem törte sokáig a fejét, megemelte az adókat, sűrűbben cserélte a főpapokat, akik busásan fizettek a kinevezésért.

Kitört a Fekete Halál, a híres pestisjárvány. Avignon lakosságának mintegy fele esett áldozatul, a teljes keresztény lakosság harmada pusztult el. Elődei százévenként rendezett szent évét – a járványtól függetlenül – Kelemen ötven évenkéntire sűrítette, és maga is meglepődött, mennyi zarándok érkezett a városba, lóháton, szekéren, gyalog. Aki nem halt meg a korától, valamilyen betegségben, nem fosztották ki, nem ölték meg, az elhelyezte az áldozatát Péter sírjánál, megköszönve istennek, hogy megmentette őt a fekete haláltól.

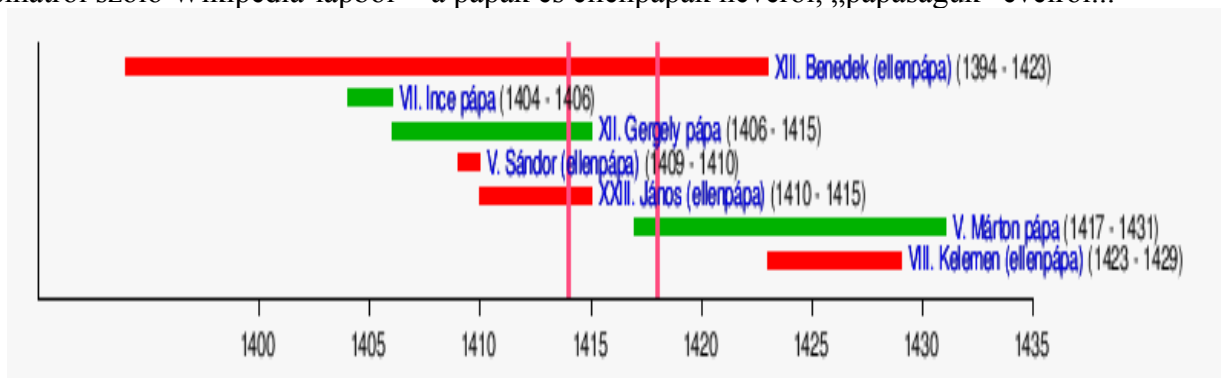
Keresték a járvány okát, hamar rátaláltak: csakis a zsidók tehették. Ölték őket, ahol érték, tűzzel, akasztással, vízbefojtással, még azután is, hogy a pápa bullában ítélte el a zsidók elleni erőszakot. Volt, aki a pápát vádolta a szélsőségesen zuhlott életmód miatt.

Ha tudta volna a pápa, ki volt a vádló, ugyanolyan sorsban részesítette volna, mint amivel azokat a szerzeteseket és barátokat büntette, akik azt hirdették, hogy Jézus szegénységben élt, és nem úgy, mint „Új Babilon kurvái” élnek, Sokan hívták így Avignont.

Mert az avignoni erőd az inkvizíció székhelye, börtöne és kínzókamrája volt egyben. Mesteri építészeti megoldások csillapították a megkínzottak üvöltését, sikítását. Kelemen nem szerette a torzába kínzott emberi testek látványát, időnként mégis felment a „La Salle de Torture” melletti lépcsőkön a felette található sötét terembe, aminek a közepén nyílás szolgált az „eretnek” testek ledobására. Valahogy el kell taposni az eretnekséget!

Halála megválthatta volna a kereszténységet, de nem ez történt.

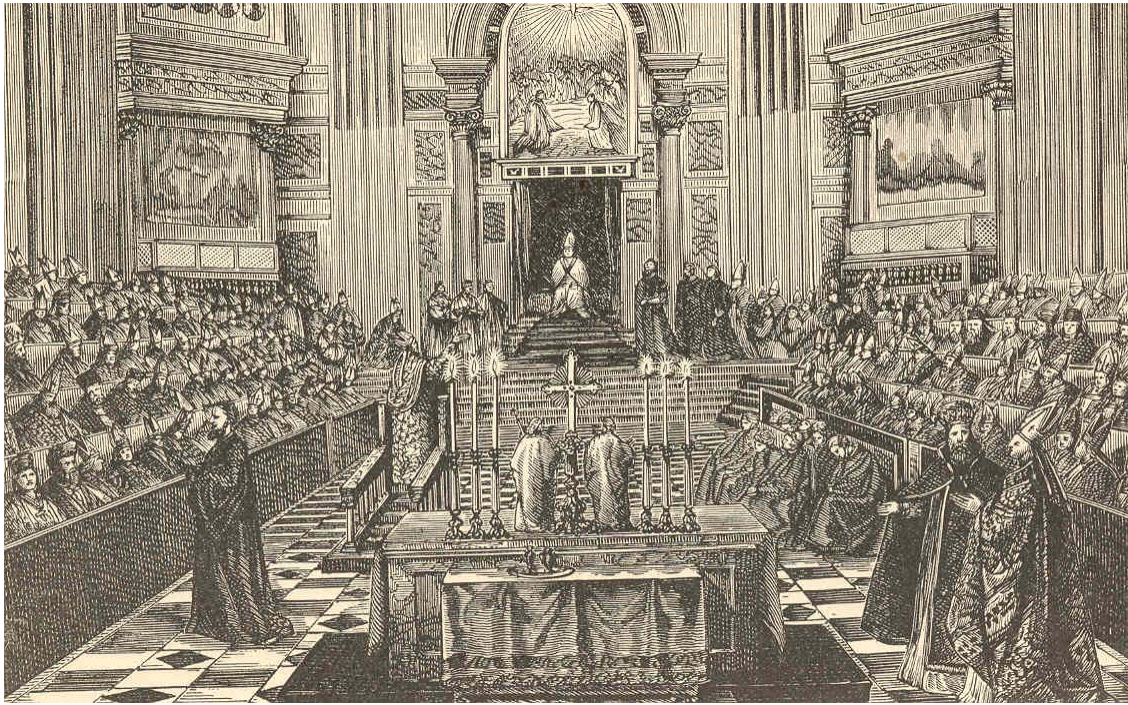
Következett a pápaság legsötétebb korszaka. Ezúttal hűtlen lesznek de Rosa-hoz, annyira sötét, elvetemült és bonyolult a következő 38 év, a „nagy nyugati egyházszakadásnak” hívott korszak. Először két, majd három pápa vívta meg harcát az egyházi hatalomért. Mindhárom alkalmatlannak bizonyult. Hogy képet kaphassunk a helyzetről, beilleszték egy ábrát a Konstanzi zsinatról szóló Wikipédia-lapból¹⁵⁷ a pápák és ellenpápák nevével, „pápaságuk” éveiről...

Ezzel nem is foglalkozom tovább, akit nagyon érdekel, olvassa el a lapot. Egyetlen témát emelek ki, ami lélegzetelállító döbbenet erejével hatott rám. Ez a sötét banda, miközben egymást átkozták ki, mondták le, évekig dőzsöltek Konstanz-ban – aminek a lakossága ötezerről 120 ezerre nőtt, amit 1200 kurva szállt meg és szolgált a cölibátus híveit nonstop – képesek voltak a német-római császár és magyar király Zsigmond menlevelével a zsinatra érkező Husz Jánost halálra ítélni, és az ítélet napján, máglyán elégetni.

Maga a zsinat négy év küzdelem után két fontos döntést hozott. Megválasztotta az új – és egyetlen pápát (V. Miklós), és több évszázados „a pápa mindenek felett” uralom után a pápát a mindenkori zsinat alá rendelte (konciliarizmus). Ez az alárendeltség 450 évig tartott, csak az 1869-70 évi I. Vatikáni zsinat tért ismét vissza a pápai felsőbbrendűség elismerésére.

Kedves olvasóim, hihetetlen, nem? Az 1800-as évek vége felé kimondja a katolikus egyház legfőbb szerve, hogy a feje tévedhetetlen, csalatkozhatatlan! Amikor már demokráciáknak mondott államok léteznek, amikor még fél évszázad kell a Sztálinok, Hitlerek megszületéséig?! Megrendítő a világ ostobasága, hogy ez megtörténhetett! Tessék ránézni a következő képre: bohócok döntenek a fél világ sorsáról! Elmebetegségek ők is, mi is. Utóbbi alatt azokat a hívőket értem, akik akkor nem törtek be a Vatikánba, és nem zavarták szét ezt a farizeus-csúcs bandát!

Az I. Vatikáni zsinat, 1869-70. Közkincs.

És az utolsó konklávé, 2005-ben. Közkincs

És következik Borgia és kora, ha visszalépünk a pápaságot „megmentő” Konstanzi zsinatot követő korszakra.

Négy pápa titkárának, Burchardnak a naplójában lapozunk!

Bizonyára valamennyi olvasóm tud a Vatikáni múzeum részét képező Sixtusi-kápolnáról, sokan láthatták is. Sok csodáját láttam világunknak, és ritkán növeszt gyökereket a lábam, de amikor először léptem be a részben éppen restauráció alatt álló kápolnába, körülnéztem, majd kerestem egy padot, leültem, és bámultam, bámultam. Na, ezt a csodát a világ az 1471-ben pápai trónra kerülő IV. Sixtusnak köszönheti. Több gyermek (az akkori szokások szerint a pápa unokaöccsei) atyjaként hármat nevezett ki közülük bíborosnak. Mellettük további hat rokon részesült ugyanebben a kitüntetésben. Ez a züllött alak alakította ki a róla elnevezett szentélyt a művészetek varázslatos szentélyévé, ahol azóta minden pápaválasztás zajlik, ahol ilyenkor a bíborosok sokszor aludtak, étkeztek, birokra keltek, ahol Napóleon lovakat vágatott le.

A Sixtusi-kápolna mennyezete. Michelangelo, 1512. Közkincs.

Sixtus volt az első pápa, aki bérbe adta Róma kupleráit. Érdekes újításai voltak az egyház adópolitikájában is: *adót vetett ki a szeretőt tartó papokra; pénzügyi feltételek mellett jogot biztosított gazdagoknak egyes matrónáknál vigasztalódáshoz, férjük távollétében.*

Az élvezetek ezen régiójában megérintette a zsenialitás. Elsőként határozta meg a pápák között, hogy a halottakra is ki lehet terjeszteni. Maga is meglepődött a megoldás sikerén. A jövedelem olyan végtelen forrására talált, amiről a legkapzsisbb elődje se álmodott. Lélegzetelállító volt az alkalmazása: az isten testének és vérének alkotója a halottak testrészei feletti hatalmat biztosította magának! Zseniális, de megelőzték a buddhisták, akik Buddha testrészei fölé sztúpákat emeltek. A sztúpákról szóló Wikipédia-lapban olvasható: „Az i. e. 3. században Asóka felnyitatta ezeket a sztúpákat, és a hamvakat szétosztotta az általa épített több ezer sztúpában.” Íme, *egyszerre két fronton okosodik az ember: egyrészt a zsenialitást is át lehet venni ősi zseniális egyházépítőitől, másrészt újabb adalék ahhoz, miként is lehet államvallássá tenni az uralkodó szolgálatába szegődő hitrendszert.* Sixtus annyiban volt valóban zseniális, hogy nem egyetlen istennek tartott személyre alapozta a hullarészek kereskedelmét, hanem minden halandóra, aki hajlandó volt pénzt adni elhunyt hozzátartozója üdvéért. Csak még kegyetlenebb képet kellett terjeszteni a tisztítótűzről, és rohantak az özvegyek, a gyermeküket elvesztett szülők, hogy megváltsák a halott lelki üdvét. A halottak (mártíroknak nevezettek) testrészei képviselhették a megváltást, azt fizették meg, ugyanis Róma „exportja” hosszú éveken keresztül hullákból állt, részekből, vagy egészükben.

T.H. Dyer mondta: Egy mártír ujjá vagy lábujja közepes szinten élők számára morzsa lehetett, de a hercegek és püspökök egész csontvázakat tudtak vásárolni. A zsenialitás abban is fellelhető, hogy a pápa nem adott el mást, mint megfoghatatlant. A mártírok csontja nem újítható meg, a bűnök pedig végtelenek, minden zsebre lehetett megfelelő árat kalkulálni. *A bűnösöktől, vagy vevőktől nem vártak el semmit, se szeretetet, se imádságot, se bűnbánatot, csupán pénzt. Soha, semmilyen gyakorlat sem volt ennél vallásgyalázóbb.* A pápa meggazdagodott azon a „szolgálaton”, ami a szegények becsapására épült.

Nem kell nagyon ellenségesnek lenni ahhoz, hogy az embernek két lehetőség is eszébe jusson. Egyrészt, hogy *hasznos lehetett a mártírok (szentek) számát növelni* (érdemes lenne tanulmányozni), másrészt *megvan a magyarázat a „Szent Jobb”¹⁵⁹ és hasonló relikviák születésére.* A Szent Jobb elő se került Szent István sírjának feltárásán, aztán hol eltűnt, hol előkerült, adták-vették...

Idézek Mc. Cabe-től: „Szűz Máriának ránk maradt hajtincseiből meg lehetne tölteni egy dupla matracot és amennyi üveg tej fennmaradt a Szűzanyától Európa templomaiban, kolostoraiban, és zárdáiban, annak mennyisége talán elég is lenne néhány kis boci megetetéséhez. Jézus fogai megtöltenének egy fogorvosi rendelőt, és pelenkáiból már egy kisebb szatócsboltot lehetne nyitni. Szűz Mária után fennmaradt kegytárgytömegből (menyasszonyi ruhák, gyűrűk, cipők, ingek, köpenyek) meg lehetne tölteni egy múzeumot.” (Forgery in Christianity)

A Tisztítótűz nem alapozza meg semmi, sem a szentírások, sem a logika. A valódi alapja a pápai kapzsiság. Simon Fish angol protestáns reformer írja „Supplication for the Beggar” című, indexre került könyvében, tökéletesen romba döntve a tisztítótűz-kitalációt: „Az egész Szentírásban

nem szerepel egyetlen szó sem róla, és *ha a pápa pénzért meg tud menteni egyetlen lelket, azt pénz nélkül is meg tudja tenni: ha meg tud menteni egyet, meg tud menteni ezret is: ha meg tud menteni ezret, meg tudja menteni valamennyit; tehát rombold le a Tisztítótűzet: és akkor ő kegyetlen zsarnok, minden kegyelem nélkül, ha ott tartja őket börtönben és fájdalomban, amíg nem fizetnek neki.*”

Még nagyobb bünt követett el az Egyház ellen, amikor 1478-ban *bullával szentesítette a Castile-i inkvizíciót.* (Kasztíliai Izabella királynő nevét viseli, ő hirdette meg!) Tűzként terjedt: 1482-ben 2000 eretneket égettek el máglyán csak Andalúziában.

Több ismerőse „méltatta” pápai őszentsége személyiségét:

„*Püspöksüveg-mélységben gázolt bűnben és vérben.*”

„*Megtestesítette az emberi gonoszság lehetséges legnagyobb koncentrációját.*”

„*Lesüllyesztette Európa erkölcsi tónusát.*”

Burchard szolgált VIII. Ince pápa uralkodása alatt is, aki – egyéb gáztettei mellett – ediktumot bocsájtott ki a spanyolországi zsidók ellen. A Holokauszt előtti legnagyobb zsidóellenes akcióra került sor: százezren menekültek el addig békés, arabok uralta közösségből, százezren tértek át, jórésük csak színlelte az áttérést, a Catholic Dictionary elszólása szerint „évszázadokig munkát adva az inkvizíciónak”.

Nem foglalkozott a szenny kisöprésével a városból. A vikáriusa kérte, szólítsa fel a papjait a szeretőtartás beszüntetésére. Mit felelt őszentsége? „*Felesleges erőfeszítés, annyira általános, hogy még a Kúria tagjai között se lehet szerető nélkül találni.*” Valaki kommentálta a döntést: „Őszentsége kurva mellől kel fel az ágyából, hogy nyissa-zárja a Tisztítótűz és a Mennyek kapuját.”

Haldoklása alatt három szép fiatalembert áldoztak fel vérátömlesztés címén. A halottaság mellől még el tudták őket szállítani, de egy napon belül mindhárman belehaltak a vérvesztésbe.

Általános volt a vélemény, hogy a pápaság nem sülyedhet tovább.

Következett azonban Borgia!

Már gyermekkorában gyilkolt, játszótársait késelte meg.

Nagybátyja, III. Kallixtusz pápa erős támogatásával gyorsan haladt előre az egyházi pályán, annak ellenére, hogy 25 évesen már szexuális életet élt egy özvegyasszonnyal és annak két lányával. 26 évesen foglalhatta el a római bíboros-széket. Özvegy szerelmét a gazdag Velencébe költöztette, luxuskörülmények közé.

A nagybátyját követő II. Piusz nem támogatta, szexuális viselkedéséért meg is fedtte.

Meglepetés meglepetés után éri az embert. Olvasom III. Kallixtuszról, hogy törökellenes pápaként támogatta a magyarokat, kevés sikerrel ugyan, de például az ország elleni török támadás elleni védekezésként déli harangozást¹⁶⁰ és imádkozást rendelt el a keresztény hívek számára, isten segedelméért könyörgésként. „A magyar történelmi közgondolkodás a bulla kiadását a nándorfehérvári győzelemhez köti. Azonban történelmi véletlenként a június 29-én kiadott pápai bulla és Hunyadi János július 22-én történt nándorfehérvári győzelmének híre szinte egyszerre jutott el Budára és Bécsbe. Ez a tény azután nagyban hozzájárult a rendelet későbbi értelmezéséhez és a keresztény seregek *győzelméért* elrendelt imabulla, illetve a nándorfehérvári diadal örömhírét követő ünnepi harangozás összekapcsolódásához. Ezért a déli harangszó a kereszténység katonai diadalának emléket is őrzi Magyarországon és világszerte is.”

Vissza Borgiához. A pápaválasztó gyűlés működéséről is hű képet kapunk Burchardtól. Ömlött a pénz a konklávéba, bankok közvetítésével. Cardinal de la Rovere, a későbbi II. Gyula pápa rendelkezésére állt a francia királytól származó 200 000 arany dukát, valamint 100 000 arany dukát a Genovai Köztársaságból. Őt szavazat hiányzott Borgiának. Mint a Pápai Kancellária alkancellárja, ő volt a leggazdagabb jelölt, *villákat, városokat, apátságokat ajándékozhatott.* Csak Sforza bíborosnak négy öszvér ezüstöt küldött, hogy lépjen vissza, ami négy szavazatot jelentett. Az ötödik szinte az ölébe hullott, a szenilisnek tartott, 96 éves velencei bíboros rá ruházta a szavazatát.

A megválasztását ünneplők között voltak, akik egymás közt félelmüket nyilvánították: „A világ talán legvérszomjasabb farkasának karmai közé kerültünk, vagy menekülésre fogjuk, vagy felfal minket. *de la Rovere bíboros mentette is az életét, külföldre menekült, és csak Borgia halála után tért vissza.*

Sándor és Giulia botrányfreskója. Közkins.

VI. Sándor pápa. Cristofano dell'Altissimo, Uffizi

Két szeretőjét ismeri a világ név szerint, az általuk szült gyermekei is legálissá tétettek, hála az ilyen esetben rugalmas pápai rendnek. Több gyermeket nemzett, de ami sok, az sok...

Vanozza dei Cattanei négy gyermekkel áldotta meg, sorrendben: Giovanni, Cezare, Lukrécia, Gioffre. Mind szárnyat kapott, hatalmat, dísz. Ötvennyolc volt, amikor Vanozza „elhalványult”, ekkor szeretőt váltott, Giulia Farnese nevű gyönyörű nemesasszony, Orsino Orsini fiatal felesége képében. Ő is szült neki gyereket: Laurát. Neki, vagy férjének, nem lehet tudni. A nép a pápa kurvájának vagy Krisztus menyasszonyának becézte.

A szabados szexuális életet tetézték hétmérföldes tivornyák. Cezare gyermeke felnővén sok tekintetben túltett édesnemes apján: hírhedt volt az egyik általa szervezett szex-orgia, amikor a főpapokon és a nemesség krémjén kívül kurvákat is meghívott. Egyes pletykák szerint Cezare *díjat tűzött ki annak, aki a legtöbb szajhát tudja megfoszni az esemény alatt.* Szinte hivatalosnak tekinthető, hogy az egyik főesemény abból állt, hogy gyertyatartókat tettek a padlóra, azok közé gesztenyét szórtak, amiket a lotyók meztelenül szedtek össze. Katolikus papának való multság!

Magát a korszakot „Fattyúk (angolul gazemberek is lehetnek) Aranykoraként” emlegették. Maga II. Piusz is megállapította, hogy Róma az egyetlen város, amit gazemberek vezetnek.

Két érdekes szokásáról olvashatunk de Rosa könyvében. Szokása volt fizetség ellenében megbocsájtani bűnözőknek. Mint mondta, állítólag, az isten nem a bűnös halálát akarja, hanem hogy fizessen és éljen. Másik *szokása volt kinevezni fix összeg fejében bíborosokat, majd megmérgezni őket.* Nem teljesen azonos eljárás, mint amire a bevétel szaporítása kérdésében fentebb utaltam, de a kerékvágás ugyanaz. A fegyver is kiderült: fehér arzén alapon készült koktél (arzen-trioxid, As_2O_3).

Nagyon kevesen merték felemelni a hangjukat a pápai udvar botránya miatt. Ilyen volt a dominikánus perjel, Savonarola, akit a későbbi pápa, XIV. Benedek szentté avatásra méltónak tartott. VI. Sándor másként gondolta. Hogy elhallgattassa, ingyen felajánlotta neki bíborosi kalapot, amit az – nagy meglepetésére – nem fogadott el. Nem volt más hátra, mint elítélni, felakasztani és elégetni. A papát nem vezérelte rosszakarat. – mondták.

Egyetlen pozitívumaként kerül említésre, hogy szerette és támogatta a művészeteket. Igaz lehet, ha az ember végigszáguld a Vatikáni Múzeumon, nyilvánvalóvá válik számára, hogy nem egy, de több rendkívül gazdag pápa közreműködésére volt szükség a megvalósítására, és hogy valóban a világ legnagyobb művészei részesedtek a kegyben, hogy részt vehettek a csodák alkotásában.

Nem volt kedvem bármit is visszaadni VI. Sándor életének utolsó szakaszáról. Rémtettek, gusztustalan életvitel, testvérgyilkosság, a lányának háromszori házassága, ami csak pápai engedélyekkel történt válásokkal vált lehetővé, végül Cezare sikeres ön- és apamérgezése a bizonyos – természetesen másoknak szánt – fehér arzénal. Cezare túlélte, apja irtózatossá halált halt.

Rögtön döntő mozzanathoz érünk: a katolicizmus világfékké válásának mozzanatához.

Előbb azonban megemlítek még két pápát!

Röviddel Borgia után lépett a pápai trónra II. Gyula. Többszázezer dukáttal vette meg az isten követének székét. Aztán rendeletet adott ki, miszerint aki ezentúl megvesztegeti a konklávet, az nem nyerheti el a trónt. Atléta termete ellenére bottal járt, hogy rácsaphasson arra, aki nem kedvére való.

Rák, tuna, ingola és legjobb fajta kaviár volt a böjti étke.

A művészetek patrónusaként emlékeznek rá. Bevezette a Sixtusi kápolnába a 31 éves Michelangelo-t, a botjával felmutatott a mennyezetre. „Ez. Ezt fesse be nekem.” Michelangelo szobrász volt, követ szeretett faragni. Festett is, de nem nagy kedvvel. És ki tud homorú felületen perspektivikus ábrázolást megvalósítani? Hazament... Két év múlva a pápa elővezettette, és rávette a munkára. De még az első 500 dukátos csekk vételét is szobrászként ismerte el.

Négy éven keresztül festette hanyatt fekvő az 540 m² felületre azt a 300 alakot, akik az emberi élet enciklopédiáját ábrázolták születéstől halálig. Golyva nőtt a nyakán, a háta meggörbült, az arca festék mozaikká vált, de amikor 1512 Mindenszentek napján kitárta a kápolna ajtaját, a világhírre nyitotta rá. Bizony, bizony, ami abban a kápolnában festve vagyon, az túltesz az emberi művészetén. Nem véletlen, hogy fentebb azt is bemutattam. Gyula is tudtában lehetett, amikor misét celebrált az oltárnál, hogy a világ legnagyobb művészeti remekét hozatta létre.

A Vatikánból ő csinált a mai napig utolérhetetlen remekművet.

A vallás és egyház kevésbé érdekelte. 1508-ban a Nagypénteki misén a ceremóniamester kihirdette, hogy a pápa lábát nem csókolhatják meg a megjelentek, mert „francia fekélyes” (szifilisz). A pápai hadakat azonban maga vezérelte, bátran és sikeresen. Az általa megnövelt Vatikáni államot csak a modern, egységes Olaszország tudta elnyelni.

X. Leó érdemel említést, nem annyira érdemei, mint a kereszténység bomlasztásában végződő tevékenysége miatt. Pápává avatásának ünnepi szertartását a régi bazilika romjai előtt épített emelvényen tartották, elődje már csak a homlokzatot hagyta rá. Leó folytatta az új bazilika, a Szent Péter bazilika építését, bár a pápai kasszákat hamar kimerítette. Nemcsak ezzel, hanem azzal is, hogy nem sokat törődött a holnappal.

Az ő korában érte el talán a csúcsát a dőzsölés. Volt bíboros, Cornaro, aki 65 fogásos vacsorákat adott. Leó se maradhatott le. A fogások közt voltak olyan bravúr-étkek, mint pávanyelv, fülemülék repültek ki süteményekből, meztelen fiúcskák ugrottak ki puddingokból. Volt dominikánus szerzetes, aki azzal szórakoztatta a pápát, hogy egy ültőhelyében megevett 40 tojást, vagy 20 csirkét. Karneválok idején egész napos bikaviadalok folytak, amiket álarcosbálokba átmenő bankettek követtek. Ezeken Leó a bíborosait és hölgyeiket szórakoztatta. Az udvartartás 638 főből állt (messze lemaradva a Nagymoguloktól, vagy akár az angol uralkodó indiai alkirályának udvarától), de tartott udvari bolondokat, zenekart, állandó színházat, amelyen főként Rabelais-darabokat adtak elő. Vadállatok is szórakoztatták, főszerepet azonban a portugál király ajándéka, egy fehér elefánt játszott.

Elődjéhez hasonlóan szeretett művészetekkel foglalkozni. Korának történésze, Sarpi jegyezte meg: „*Tökéletes pápa lehetett volna, ha ezekhez a (művészi) teljesítményekhez hozzáadta volna a legcsekélyebb tudást a vallásról.*”

Ahogy kimerülőben volt a pénztár, bankhiteleket vett fel 40 százalékos kamatra. Ezt a 7 000 regisztrált prostituált sem fedezte (a város lakói 50 000 főt tettek ki). Széles körben tarolt a szifilisz, érintett pap is mosolyogva mondta: nagyon általános a papság körében. Hogy növelje a bevételt, Leó új hivatalokat állított fel a palotája körül. IV. Sixtus csak 650-nel rendelkezett, X. Leó 2 150-nel. Aukciókon értesítette őket. Legkelendőbbek a bíborosi kalapok voltak, átlag 30 000 dukátért keltek el. A vevő eminenciások saját korrupt eladásaikból fedezték a vételárat.

Elégedetlen fiatal főpapok merényletét leplezte le az egyházi titkosszolgálat. A vezéralakot felakasztották, és felnégyelték, egyik társát selyemkendővel lassan megfojtották.

Az igazi veszély azonban nem Olaszország felől fenyegette a pápaságot, hanem Németország felől. Az ország már mintegy száz pápai visszaéléstől szenvedett. Magas adókat fizettek, például egyházi jövedelmek szentszéki adóját, a törökök ellen meghirdetett kereszteshadjárat jövedelmeire kivetett dézsmát, ami sohasem következett be (mármint a hadjárat és a jövedelem). A kiátkozás fegyverével a klérus hatalmas jövedelmeket hajtott be. A Római Kancellária könyvben rögzítette, milyen feloldozás mennyibe kerül. Gyilkosságban vétkes diakónus bűnbocsánatot nyerhetett húsz koronáért. Ellenfelét láb alól eltevő püspök vagy apát háromszáz fontért nyerhette el a feloldozást.

A (nemzeti) vagyon jelentős része mindenütt az egyház kezében volt, Németországban, becslések szerint a felét tartották kézben. Mentés volt minden állami adó és kötelezettség alól, mint például a honvédelem.

Az országot lángba borító tüzet Hohenzollern Albert herceg szikrája lobbantotta fel. (Felsorolom a teljes nevét: Brandenburgi Albert, németül *Albrecht von Hohenzollern am Brandenburg-Ansbach*) Bonyolult történet, a lényege, hogy a herceg többre vágyott, a pápa a kánonjogot felrúgva eladta neki hússzezer dukátért a meinzi érsekséget, a már meglévő posztjai mellé, azokért tízezer dukátot kérve. Albert nem rendelkezett likvid pénzeszközökkel, de a pápa késedelem nélkül hozzásegítette, hogy vegyen fel kölcsönt a Fuggerektől elképesztően magas kamatokra. (A róluk szóló Wikipédia-lapból: A 15-16 századi Európában sem pápa, sem császárválasztás az ő megkerülésükkel nem történhetett.) És miből tudta a pénztelen herceg visszafizetni a magas kamatokat? Leó ezt is elrendezte: nyolc évre szóló jogot adott Albertnek, hogy lukratív bűnbocsánat-akciót folytasson.

Megtalálták a megfelelő embert az akció levezénylésére: Tetzl dominikánus szerzetest. Kiváló szónokként fantasztikus képeket tudott zengő hangon elhíttetni a hívőkkel a tisztítótűzről. Különösen a tűzben vergődő bűnösök könyörgését adta elő kiválóan. Jól megfizették: költségtérítés mellett egyetemi tanárok jövedelmének hússzorosát kapta. (A mai Magyarországon ez nem jelentene semmit! Középszintű banktisztviselőhöz kellene hasonlítani.) Mint a pápa képviselője, ünnepélyes keretek között lépett be a soron következő városba. Civil és egyházi méltóságok kísérték. Előtte ministráns vitte a pápai címerrel díszített keresztet. A *bűnbocsánat bullát* aranysegélyű bársonypárnán vitték. A keresztet felállították a piactéren, és kezdetét vette az üzletmenet. *A Paradicsomba bebocsájtást biztosító leveleket árusítottak.* 12 pennyvel megválthatta bárki az apja agóniáját. Tetzl kétsorost is kitalált: „Amint az érme a pénzszekrényben leül / egy lélek a tisztítótűzből repül.” (Elnézést a rímért, angolul „rings / springs”, ki tudja németül, hogy hangzott?) Mindig kéznél volt a Fuggerek képviselője, aki a bevételt rögtön széfbe zárta.

Az akármilyen szempontból vizsgált gazemberséget nyugodtan folytathatták volna idők végtelenjéig, ha a 34 éves Ágoston-rendi szerzetes, Luther Márton¹⁶⁴ nem jár az egyik akció székelyén. Gyökeret vert a lába. – írja a krónikásunk. A Mindenszentek népszerű ünnep lehetett akkoriban, Luther is azon a napon tűzte ki 95 tézisből álló felhívását Albert wittenbergi kastélytemplomának ajtajára 1517-ben. A pápa először részeges alaknak bélyegezte, de amint tanai terjedni kezdtek, felrendelte Rómába, a Szent Inkvizíció elé. Az mentette meg a tűzhálaltól, hogy a szász választófejedelem közbelépett, és Augsburgba helyeztette át a meghallgatást.

A tézisei kitűzésének napját tekintik a Reformáció kezdetének.

A pápaság hívők ellen elkövetett bűnét a Szent Péter bazilika téglái és márványlapjai őrzik. A bazilika építése okán végrehajtott gyalázat bontotta meg a nyugati kereszténység egységét! – véli a szerző! Ennél sokkal több oka volt, mint láttuk és látni fogjuk.

A pápaság javíthatatlan! Luther előtt évszázadokkal szót emeltek a sok gyalázat ellen a legkülönbözőbb oldalakról, és az egyházon belül is minden szinten: eredménytelenül. Hogy lehetne elérni bármit, ha az is előfordulhat, hogy a francia pápaság korszaka után Hugó érsek, a pápa nevében olyan köszönőlevelet ír Lyon népéhez, amelyben ezek a sorok is olvashatók:

„Az Önök városában élve mi [a Római Kúria] nagyon jótékonyan támogattuk Önöket. *Érkeztünk alig három-négy megvásárolható szerelem-nővért találtunk, míg távoztunkkor a nyugati kapuktól a keletiig terjedő, hogy úgy mondjam, kuplerájt hagytunk Önökre.*”

Annyira elképesztő, és hihetetlen ez az idézet, hogy valahogy rá kellene találnom az eredetire. Addig is megadom a pontos forrást: Peter de Rosa: Vicars of Christ – The Dark Side of the Papacy^{E3}, The Irreformable Papacy fejezet!

A Tridenti zsinat vagy Trentói zsinat^{165. 166} körül elképesztő az értékelések szélsőségesen eltérő skálája. Van katolikus weblap, amelyik szinte imába foglalja, a magyar Wikipédia-lap¹⁶⁶ is alapvetően pozitív értékelést ad (amiből egyetlen bekezdést idézek lentebb), az angol Wikipedia¹⁶⁵ már visszafogottabb, Peter de Rosa pedig poklok poklának tartja. Azt hiszem, minden olvasóm számára világos kell legyen, hogy semleges, pártatlan értékelés mindebből nem faragható ki. Mivel ateista is vagyok, meg alapcélom ezzel a könyvvel a gazemberségek leleplezése, a félrevezetett hívőseregek szeméről a hályog eltávolítása, nem tehetek mást, mint hogy az utóbbi két forrásra támaszkodom.

Íme a magyar Wikipédia bevezető bekezdése.

„A tridenti zsinat ... a katolikus egyház bel- és küléletére nézve az egyik legfontosabb egyetemes zsinat, amely a 16. századi *reformátorok ellenében a katolikus egyház igazi megformálását* hozta létre és új életre keltette azt. A tridenti zsinat az *ellenreformáció* kezdetét jelentette. E zsinatot, sorrendben a 20-ikat, számos akadály után, aminők a keresztény fejedelmek között dúló konfliktusok és háborúk voltak, III. Pál pápa 1542. május 22-ére hívta össze Tridentbe (ma: Trento), a bullában kifejezett e céllal: »Isten dicsőségére és magasztalására, a hit és keresztény vallás fejlesztésére és *felemelésére*, a *tévtanok kiirtására*, az egyház békéjére és *egységére*, a *papság és a keresztény nép megjavítására*, a keresztény név *ellenségeinek megsemmisítésére*«.

Ha a kiemeléseim nem elég világosan mutatnak rá az egész zsinat célkitűzéseivel szembeni véleményemre, itt a magyarázatom. Amit meg kell reformálni, az rossz, az ellenreformáció már a szóban kifejezi, hogy az elismerten szükséges reformáció elleni intézkedésekről van szó, ami kizárja a vitát, a segíteni szándékozók ellen indít támadást. A vallás felemelése valami elsüllyedt rendszer kiemelését jelenti. Honnan? Nyilván lezüllesztett állapotból. A többi egyértelmű inkvizíció: kiirtás, megjavítás (botrányos, hogy a keresztény népet is ide sorolja, tehát az *ellen* is irányul mindez), megsemmisítés! Nehéz pozitív célkitűzésnek nevezni, akár részben, akár egészében!

Az angol Wikipedia-lapból szedem össze a lényegét, a fontosabb döntéseket. Nem lényegtelen ugyan, hogy keresztény fejedelmek háborúi miatt kétszer is félbe kellett szakítani, hogy három pápa vezetése mellett zajlott két évtizeden keresztül. Az is említést érdemel, hogy felajánlották a részvételt több protestáns vezetőnek, de huzavona után végül nem vett részt rajta egyikőjük sem, állítólag, mivel nem kaptak szavazati jogot. Szerény véleményem szerint fontosabb lehetett a tűzhaláltól való félelem, jó évszázad telt el azóta, hogy a császári menlevéllel érkező Husz Jánost máglyán égették el a Konstancai zsinaton. Nem voltak elég örültek, hogy a példáját kövessék!

Csak a döntések egy részével van lehetőségünk foglalkozni ebben a könyvben, és se a fontossági sorrendet, se a tökéletes megfogalmazást nem tudom garantálni. Igyekezni fogok, természetesen minél jobb megközelítést adni.

Elítélték, eretnekinek nyilvánították a protestantizmus elveit és doktrínáit, azaz ezzel a tanok hirdetőit is. Foglalkoztak a katolikus egyház doktrínáinak vitatott pontjaival, megerősítve azokat.

Téma volt az egyházi fegyelmet és adminisztrációt érintő reformok hatása. Az egyház adminisztrációjában nyilvánvalóan uralkodó korrupció volt a reformátorok számtalan követelése mögött. A témakör tárgyalása főként bizottságokban folyt, ahol a liberális elképzelések képviselői háttérbe szorultak. A zsinat végül megszüntette a legkiáltóbb visszaélések egy részét, és bevezetett reformokat. Az érintett vétségek: a bűnbocsánat árusítása, a kolostorok erkölce, az egyházi személyek oktatása, a püspökök helytelen lakása (nem a rendelkezésükre bocsájtott rezidencián), és többszintű kedvezménye, a cenzúra óvatlan kihirdetése, a párbaj betiltása. Elutasította a csak hit általi megigazulás protestáns elvét (azaz a gyónás intézményének fenntartása mellett döntött).

A szentírások legfőbb interpretátora az egyház. A Biblia és az egyházi tradíciók egyaránt és egymástól függetlenül autoriter intézmények.

A protestánsok által támadott számtalan egyházi gyakorlat *megerősítést nyert*: a bűnbocsánat, a szentek és relikviák, valamint Szűz Mária tisztelete, csak a velük való visszaélés büntetését rendelték el.

A szent zenére és egyházi művészetekre vonatkozó határozatokat megvizsgálva megátkoztak több reneszánsz és középkori stílust, ikonográfiát, meghatározva ezen művészeti ágak fejlődését.

Megerősítették a hét szentséget a protestánsok által kettőre szűkített szentséggel szemben. Fel kell sorolni az öt megerősítettet, hogy világosan lássuk a mögöttes szándékot. A hét szentség: *keresztség*, bérmlás, *oltáriszentség*, bűnbánat szentsége, betegek kenete, egyházi rend, házasság. A protestánsok két szentsége: keresztség és Úrvacsora (az oltáriszentség megfelelője). Tehát a nem döltbetűs szentségek a katolikus egyház tovább erőltetett láncai, amikkel egyrészt magához láncolja a híveit, másrészt pénz zsarolhat ki belőlük.

Mi minden maradt ki? Sok. Például:

Bizottságot hoztak létre a tiltott könyvek listájának létrehozására *Index Librorum Prohibitorum*, később a pápa kezére adták ezt a szent, és jövőbemutató feladatot!

A katekizmus, breviárium és misekönyv átdolgozásán is fáradoztak. Meghatározták, a Biblia melyik változata legyen az egyetlen szent és sérthetetlen. Azt a Vulgate-nek nevezett latin verziót fogadták el kötelezően használandó Bibliának, amelynek a kikiáltás pillanatában nem volt egyetlen hiteles példánya sem, a róla szóló angol Wikipedia-lap¹⁶⁸ szerint. *Jeromos kapott felhatalmazást anno a görögből fordított latin gospel-ek revíziójára, és önhatalmúlag csatolta hozzá az Újszövetség könyveit. Az így jóváhagyott Biblia maradt érvényben a római katolikus egyházban 1979-ig!*

Kimondatott a *cölibátus* hasznos és szent volta, de *elfelejtették egyértelműen kötelezővé tenni a papság részére*. Vajon miért is?

A zsinat pápa felettségét mondták ki, erre válaszként 300 évig nem hívtak össze zsinatot, a pápa uralma zavartalan volt.

Magyarul kimondva, *ráhúzták a korrupst, velejéig gennyest egyházra azt a vaskalapot, ami alól a mai napig képtelen szabadulni. Az elmaradottság, tudománytalanság, vallási bigottéria jelképévé vált, az emberiség fejlődésének óriási fékjévé.*

Búcsúzóul még két véleményt említek meg:

de Rosa írja: „Trent megszentelte a középkori teológiát, biztosítva ezzel a kereszténység besűkülését, és évszázadokig tartó hátrafelé tekintetét. Megkezdődött a vallási Hidegháború.”

Paulo Sarpi atya szerint pedig: „Trent volt felelős az egyház addigi legnagyobb deformációjáért, aminek eredményeként ma a kereszténységet gyűlölik.”

Nem is lapozgatok tovább a gazember pápák között, csupán azt tárom fel a következő hat évszázadból, ami a pápaság képtelen elmaradottságát, illetve kegyetlenségét bizonyítja. Elsősorban a tömeges emberirtásról, azon belül az inkvizícióról van szó, természetesen. Mint már írtam, a II. Mellékletben olvasható gondos összeállítás a kereszténység öldökléseiről, angolul és magyar fordításban is. Az angol szerző neve a szöveg elején adott, a magyar fordítás weblapjának impressuma szerint Vajnai Attila neve fémjelzi azt. Az inkvizíció¹⁷¹ több írásom témája volt, jelen

könyvben is helyt adtam korábban általa írtaknak, valamint két ismeretlen szerző Facebook bejegyzésének. Angolul tudóknak ajánlom Henry Charles Lea két rövid e-könyvét. Az Irodalom/Könyvek rovatban E11 sorszámu általános áttekintést ad, az E12 sorszámu a spanyol inkvizícióról szól.

Husz Jánosról elég részletesen írtam fentebb, de sokkal több tudóst ölt meg, vagy hallgattott el az inkvizíció!

A zsidóüldözésben vétkes egyetemi tanár Balthasar Hubmaier-ről nem igen hallani. Teológia vitái voltak az egyházzal, például a keresztelest az értelem megszületése után vélte alkalmazhatónak. Megkínózták kínpadon, majd *Bécsben* máglyán égették meg. Három nappal később a feleségét súlyos kövel a nyakán a Dunába hajították (1538)

Kopernikusz¹⁶⁹ nem került az inkvizíció karmai közé, óriási szerencsével. Nevéhez fűződik a heliocentrikus világmép kidolgozása, amely szerint a Föld és a többi bolygó kering a Nap, a Hold pedig a Föld körül. Kopernikusz ennek az elméletnek a publikálásával forradalmasította az egész világmepet, és megalapozta Galilei, Kepler és Newton felfedezéseit, megindította a Középkor végét is jelző tudományos forradalmat. Az üldöztetést valószínűleg azért úszta meg, mert az elméletét élete utolsó két évtizedében a fromborki székesegyház tornyában berendezett csillagvizsgálójában dolgozta ki, és csak halála évében – erőteljes baráti nyomásra – adta ki.

Galileo Galilei¹⁷⁰ is csak megemlítettem fentebb, többet érdemel. Tudományos eredményei ellentmondtak az uralkodó ptolemaioszi, geocentrikus világmepnek, ezért összeütközésbe került a katolikus egyházzal. Az inkvizíció 1633-ban a könyveit betiltotta, Galilei tanainak megtagadására kényszerítette, és házi őrizetben kellett élnie 1642-ben bekövetkezett haláláig. A katolikus egyház csak 1992-ben érvénytelenítette az ítéletet.

Három és fél évszázad béklyó! Vajon mit tanítottak az egyházi iskolákban? Jártam én is olyanba, de nem emlékszem...

A Wikipédia-lapban található eskü szövege annyira szívfájdító, hogy idézem. Milyen pokoli rettenet készíthet tudóst ilyen förmedvény aláírására?

„Ezért, el akarván üzni Eminenciátok, valamint minden hű keresztény gondolatából ezt az erős gyanút, mely joggal támadt felőlem, igaz szívvel és nem színlelt hűséggel eskü által megtagadom, megátkozom és megvetem az említett hibákat és eretnokségeket, és általában minden bármiféle más hibát, eretnokséget és szektát, melyek ellentétesek a Szent Egyházzal; és esküszöm, hogy a jövőben soha többé nem fogok sem mondani, sem pedig állítani szóban vagy írásban olyan dolgokat, melyek miatt hasonló gyanú támadhatna felőlem. Ha pedig megismernék bármilyen eretneket vagy olyan valakit, aki az eretnokségben gyanús, őt feljelentem ezen Szent Hivatalnál, vagy pedig az inkvizitornál, avagy pedig azon hely ordiariójánál, ahol éppen tartózkodom.

Esküszöm továbbá és ígérem, hogy teljesítem és szem előtt tartom mindazokat a büntetéseket, melyeket ezen Szent Hivatal kiszabott vagy ki fog szabni reám; ha pedig bármiképpen megsérteném ezen ígéreteimet és eskümet, melytől Isten mentsen, alávetem magam minden kinnak és büntetésnek, melyeket a szent kánonok, valamint más általános és egyedi törvények hirdetnek és kiszabnak a hasonlóan vétkezők ellen. Isten engem úgy segéljen, és az ő Szent Evangéliuma is, melyet saját kezemmel érintek.

Én, a fentnevezett Galileo Galilei esküvel megtagadtam, megesküdtem, megígértem és köteleztem magam, mint fent; és az igazság hitelül saját kezemmel aláírtam ezen írást az eskümről, és szóról szóra elmondtam Rómában, Minerva kolostorában, a mai napon 1633. június 22-én.”

Kora újkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Szerk. Poór János. Budapest, Osiris Kiadó, 2000. 225. old.

A zsinat után keménykedés következett, amikor XIII. Gergely pápa erősített az ellenreformáción, és tartott egészen napjainkig. Kiemelkedően vaskalapos volt napjainkban II. János Pál, a szocialista Lengyelország volt érseke, majd Ratzinger, aki a Hittani Kongregáció, az Inkvizíció hivatal utódszervezete prefektusából avanszált XIV. Benedekké. József pápa az első, aki próbál kivergődni ebből a vérrel kevert mocsárból, amiért vádak sorozata éri az egyházon belül!

Más keresztény egyházak

Egyetlen keresztény felekezet se követi a pápaság hierarchikus rendjét. Bár olvastam valahol a római pápán kívül még kettőről, de nem találom őket.

A *nyugati keresztény egyházak* általában országokként tagoltak, egymástól többé-kevésbé független püspökségek kormányozzák az alájuk rendelt területet. Előfordul, hogy valamelyik püspök vezető szerepet játszik, de csak püspöki testület döntéseit követve.

Nem is foglalkozunk a részletekkel.

A *keleti keresztény egyházak* felépítéséről részletes információval szolgál az Ortodox kereszténység Wikipédia-lap¹³¹. A lényeg, tömören:

„A keleti ortodox egyház nem egyetlen szervezetet jelent, hanem 13 önálló helyi egyházat tömörít magába, melyek elnevezése országokként más és más (például Görögországi Ortodox Egyház, Orosz Ortodox Egyház). Egységesek a szentségekről, tantételekről, liturgiáról és egyházvezetésről vallott nézeteik, de mindegyik autonóm módon, önállóan kormányozza magát.

Az egyes ortodox egyházak élén pátriárka áll. A konstantinápolyi (Isztambul, Törökország) pátriárkát tekintik az ökumenikus – vagy egyetemes – pátriárkának. Szerepe valamelyest hasonló a római katolikus pápához, ám a pápával ellentétben, akit *Vicarius Christi* (*Krisztus földi helytartója*) néven említene, a konstantinápolyi püspök az ortodox hit szerint *primus inter pares*, azaz „első az egyenlők közt”. Különleges tiszteletet élvez, de nem avatkozhat bele a 14 másik ortodox részegyház ügyeibe.” (Eredeti kiemelések.)

Kis kitérő következik! Elkezdtem a gyűjtögetést a jelen sorozat IV. kötetéhez, a „Vádirat az emberi ostobaság ellen” címűhöz. Kedves ismerős a figyelmembe ajánlotta Ráth-Végh István „Az emberi ostobaság története.” könyvét. Sikerrel letöltöttem az olvasómra és belelapoztam. Mindjárt az első lapokban belebotlottam az európai fejedelmi udvarok életébe. Könyv is született róla: Julius Bernhard von Rohr 1729-ben foglalkozott a témával. A ceremóniák szükségességéről így nyilatkozott: „Miután a nagy urak a mindenható képét viselik a földön, kell, hogy lehetőleg hasonlítsanak is hozzá. Isten a rend istene, amely rend minden teremtetett dologban megmutatkozik. Az ő földi képét viselők mennél inkább óhajtanak hozzá hasonlítani, annál nagyobb rendet kell tartaniuk a saját dolgaikban. A tömeg inkább igazodik uralkodójának példaadásához, semmint a törvényekhez. (...)

Az isteni hasonmás elmélete legnagyobb megértéssel a *bizánci császárok* körében találkozott. Arcadius és Honorius császárok 404-ben valamely eseményből kifolyóan megrendszabályozták az udvari tisztviselőket. A tilalmi rendeletek záradéka ebben a fogalmazásban maradt ránk: ‘Mindazok pedig, akik *szentségtörő* vakmerőségtől indítatva szembe merészelnek szállni *istenségünkkel*, megfosztandók hivataluktól és vagyonuktól.’ A bíbortintával írt rendelkezést nem pogány római császárok, hanem *keresztény* császárok mennydörögték el. A bizánci császár levele szent volt, törvénye *égi kijelentés*. Megszólítani így kellett: *Örökkévalóságod*.

Mint égi hasonmást, őt is megillette az *adoratio, az imádás*.” (Eredeti kiemelések.)

De hiszen ez istenkáromlás!

Mennyi mindent meg lehet érteni ebből a pár sorból:

- A végtelen hatalomvágyat, ami a pápáéval vetekedett.
- A keleti és nyugati kereszténység útjainak szétválását (még ha világi hatalmasságokról is van szó).
- Az egész kereszténység embertipró voltát...

Az anglikán egyház

Külön érdekességgként kell kezelni az anglikán egyházat¹⁷². Szinte átmenetet képez a római katolikus és a protestáns vallások között. Megtartotta a hierarchikus rendet, sőt, a pápa teljhatalmával ellentétben az egyházi és világi uralkodó egy személyben testesül meg. Nagyon friss hírek szerint valószínű változás következik be az uralkodó szerepét illetően.

VIII. Henrik, Edward herceggel. Közkins

A bahái egyház

Mint a vallásként tárgyalása során említettem, egyháznak tekinthető. Most megerősítem, hogy az, mert egyrészt kötelező érvényű szentírások forrasztják egybe a hívőket, másrészt az egy-
személyes vezetés négy generáción keresztüli családon belüli delegálását felváltották helyi, ország-
gos és nemzetközi szinten választott testületek. Így is megmaradt a határozott központi hatalom, az
„Igazságosság Egyetemes Háza”, aminek a feladatai a Wikipédia-lap¹⁷³ szerint: *„És miként az
Igazságosság Házának felhatalmazása van arra, hogy azokban a napi vonatkozású ügyekben,
amelyek a Könyvben nincsenek határozottan feltüntetve, törvényeket hozzon, ugyanúgy arra is joga
van, hogy ezeket visszavonja... Megteheti, mert ezek a szabályok nem részei az Isteni Szövegeknek.”*
(Eredeti kiemelés)

Egyház bizony, tévedés kizárva!

Az Igazságosság Egyetemes Házának székhelye (Izrael, Haifa). David Haslip felvétele. Közkincs.

Keleti egyházak:

Nincs tudomásom egyházi rendet, hierarchiát felmutató *keleti egyházzól!*

Megjegyzés:

Megjegyzem, hogy a magyar törvényhozás által nyilvántartott egyházak és felekezetek¹⁷⁵
többsége nem felel meg az általam, több szakértő véleményének figyelembevételével kialakított
meghatározásnak. Nem ismerem kormányzataink többnyire nem józan megfontoláson alapuló
elveit, de nem is kívánok foglalkozni vele. Ami rossz, az rossz!

Különösen rossz, egyértelműen a kormány kiszolgáltatásától függő a „történelmi egyházak” csak lebegtetett, privilégiumok sorát élvező kategóriája. Lássunk egy értékelést¹⁷⁶:

„Vagyis tanúi lehetünk egy olyan folyamatnak, amikor a ‘történelmi egyházak’ kifejezést magát inkább felcserélik kevésbé kompromittált, semlegesebb értelmű kifejezésekkel, miközben a jobboldali kormánypártok hajlandónak mutatkoznak az eredetileg, a legutóbbi időig ‘négy nagy’-ra értelmezett kört újabbakkal bővíteni a hatalommal együttműködni kész egyházakkal, vallási közösségekkel. Ezt írja körül néhány jogi dokumentum, például a magyar kormány és az orosz, szerb illetve bolgár ortodox egyházakkal kötött megállapodások (azonos) szövege. A kormány ezek szerint a másik felet ‘Magyarország történelmében és kultúrájában jelentőséggel bíró egyháznak tekinti és a többi hasonló egyházzal azonos működési feltételeket biztosít számára’. Azt csak a rendszerváltó jogalkotás befejezése és gyakorlati megvalósulása után ítéldhetjük meg, hogy a ‘történelmi egyház’ kifejezés valóban csak a társadalomban szabadon és egyenjogúan működő vallási közösségek múltjára vonatkozó, semleges értelmű sorrendiséget fejeznek ki – vagy ellenkezőleg: legújabb kori diszkrimináció forrásává és/vagy kifejezőjévé válik.”

2013-ban, Fazekas Csaba tollából született megállapítás. Lehetséges, hogy azóta változott a helyzet, de nem találok nyomát. Jobb nem lehet, az Orbán-rendszer és a római katolikus egyház összeforrottsága minden képzeletet felülmúl!

VII. Összegzés

Tömören fogalmazva: ateista meggyőződésesem jelen könyv írása közben megszilárdult. Tökéletesen bizonyítottnak érzem, hogy *a vallások emberek által kreált, az emberiség elnyomását szolgáló eszmerendszerek*, és mint ilyenek, az emberiség ellen elkövetett legsúlyosabb bűntettek kategóriájába sorolandók, különösen azok, amelyek maguk, vagy világi hatalmak támogatóiként, önös érdekeket követve *tömegeket képesek halomra ölni, vagy öletni*.

Az iránt se volt kétségem – mint korábbi írásaimban is kifejtettem -, hogy az egyházak között *a római katolikus* kiemelkedően aljas, képmutató, szuperhatalomra törekvő, annak érdekében *minden embertelenséget elkövet*. Ez az ismeretem is újabb tényekkel bővült.

Tekintsük át, mik a legfontosabb tényezők, amik megerősítették ateista hitemet.

Pontokba foglalom, az alapszövegben ismertetett adatokra támaszkodva, *miért nincs igazuk az istenben hívőknek*:

- I. Isten nem létezik, a (természeti) vallásokat meglovagolók, vagy hatalmasok, hatalmuk alátámasztására alkották! A hitrendszerek alapjául szolgáló szentírások többnyire eleve az uralkodók megrendelésére készültek, vagy az uralkodók emelték hatalmuk bázisává:

Állításomat a következőkre alapozom, más támaszok mellett:

- A görög Kolophóni Xenophánész a Kr. előtti hatodik évszázadban (...) felhívta a figyelmet *az istenek etnikai jellemzők szerinti kondicionáltságára és antropomorf (emberi tulajdonságokkal felruházás) voltára*. Zseniális meglátás, egyértelműen következik belőle, hogy *az isteneket emberek alkotják „saját képükre és hasonlóságukra”*.
- A Kr.e. első évszázadban Lucretius kifejtette, hogy *a vallások az emberek haláltól és ismeretlentől való félelmét kihasználó gátlástalan papok és látnokok szüleményei*. Azt tanította, hogy a halál végső megsemmisülés, az utána következőktől nincs mit félni. Az ateistákat káromlóknak szóló ősi intelem!
- A *taoizmus* bölcsélet-rendszerként született, ősi gyökerekből táplálkozva nem istentől, teremtéstől, lélektől kiindulva tanított tiszteletre, becsületre, mindarra, amiről a Tao Te King szól, amit aztán uralkodók, császárok befolyása és finanszírozása, sőt beavatkozása (egyik ágazat letörése) mellett *vallássá írtak át*.
- A *buddhizmus* józannak született filozófia-rendszerből *a hatalom, elnyomás fegyvertárát gazdagító* eszmerendszerré alakult. Radhakrishnan tökéletesen ír le istenépítést a fentebb idézett *Buddha istenné faragása* történetében. Csodálatos, pótolhatatlan kép arról a gátlástalanságról, amivel a két és fél évezreddel ezelőtt született isten nélküli hitrendszer alkotójából istent szobortak, a filozófiai rendszerből vallást faragtak, uralkodók érdekében!
- Az *egyiptomi vallás* korszakváltásai egyes fáraókhoz kötődnek, akik képesek voltak korábbi hitvilágokat lerombolni, megtiltani, és újakat megfogalmaztatni;
- A *sintoizmus* két alapművének, a Kodzsiki-nek és a Nihonsoki-nak a leírását a negyvenedik japán császár, Tenmu rendelte el. A tudósok többsége egyetért abban, hogy a két krónikát, különösen a Nihonsokit *saját uralmának legitimációja* céljából hozatta létre; a sintoizmus lényegére utal továbbá, hogy a rendeletre megírt szentkönyvek *Amateraszu napistennőtől eredeztetik a mindenkori császárt*.

- A *kereszténység*: az Újszövetség egy részének megírásával Jeromost bízták meg, ő azonban – megbízatásának korlátait túllépve – sokkal többet ültetett be a Bibliába, mint amit elvártak tőle, és minden változtatást a világi hatalmakat vagy kiszolgáló, vagy maga alá gyűrő *zsinatok hagytak jóvá*. Pál apostolnak a rómaiakhoz írott levelének 13. fejezetében az apostol tanítványait arra szólítja fel, hogy „*Mindenki vesse alá magát a fölöttes hatalomnak. Nincs ugyanis hatalom, csak Istentől. Ahol hatalom van, azt Isten rendelte.*” Nehéz ennél jobb bizonyítékot találni arra, hogy a kereszténység a hatalom szolgálatában áll.
 - A *Norse* vallás szentírásnak tekinthető eposzai közül a Prózai Edda-t is – nagy valószínűséggel – rendelkezésre írták meg, jóval a vallás felszámolása után.
- II. Jézus Krisztus léte kétséges: Három vallási régióban is Íssza (Íszá) néven szerepel. Az egyiptomi Íssza csak hittérítő, aki a fáraói vallást igyekszik terjeszteni a Krisztus által bejárt területeken. Az iszlám fokozza a kétségeket azzal, hogy Jézus Íszá-ként szerepel a panteonban. Az indiai Ladakh Hemis monostorában talált tekercsek szerint Jézus Indiában töltötte „hiányzó” éveit, és Szent Issa-ként tisztelik.
- Krisztust minden lényeges tettet, jellemzőjét megtalálhatjuk Egyiptomban. Mint az alap-szövegben írtam: *Ozirisz (Wosiré) az első lény az emberiség szellemi világában, aki jó, szenvedéseken ment át, meghalt, feltámadt, felszállt az égbe, akinek enni kell a testét és inni a véré!*
- III. Nem létezik lélek sem: Buddha eljutott eddig, de később „átírták” (a le nem írtakat), valószínűleg Asóka parancsára.
- IV. Megrendítő „hüvelykujj”-igazság, néhány szóba sűrítve: a Kelet hite szerint a világmindenség örök, a Nyugat hitvilága szerint isten teremtette; Kelet hitei békét hoznak, Nyugat hitei gyűlöletet, amint a *Vallás* Wikipédia-lap mondja:
- „...a keletiek ‘az örök világtörvény vallásai’-ként jellemezhetők, mivel e vallások szerint a világ örökkévaló, nincs őskézdet és meghatározott vége, a benne végbe-menő valamennyi történet önmaga szabályozza és minden létezés legfőbb elvét személytelen világtörvény képviseli;
 - a ‘történeti Isten-kinyilatkoztatás’ nyugati (ábrahámi) vallásai mindennek a létezését egy, a világtól elkülönült, annál végtelenül hatalmasabb személyes istentől eredeztetik, aki mindent a semmiből hozott létre, autonóm módon uralkodik mindennek felett. A kereszténységben a Föld teremtése és vége közötti időszak egyszeri és megismételhetetlen.”
- V. A vallásháborúk a vallásokból már eredő gyűlöletből fakadnak, amit az egyházak (főként a római katolikus) felerősítettek. Az egyházak többet pusztítottak, mint bármi más. A kereszténység halálos áldozatainak száma 800 millióra tehető. Mind a kereszténység, mind az iszlám belső gyűlölet által vezérelve is gyilkolt, ölte halomra hittársait.
- VI. A pápaság sorozatban „alkotott” olyan vallási/egyházi tételeket, amelyekkel – főként retteget generálva – magához láncolta a hívőket, papokat (is):
- a pogányok, eretnekek üldözése,
 - cölibátus,
 - tisztítótűz,
 - gyónás
 - Eucharisztia, amit Egyiptomban (Ozirisz) és Sálemben (Jeruzsálem) annak papkirálya, Melkisédek (Melkizedek) is gyakorolt.

- VII. A kereszténység igazi terror-szervezetként működött jó másfél évezredig: hitetleneket, eretnekeket gyilkolt, borzalmas inkvizíciókkal irtott ártatlanokat, keresztesháborúkat vezetett délre, északra, Európában is, a kereszténységen belül vallásháborúk dúltak, tudósokat égetett meg.
- VIII. A vallási emlékek rombolását nem az iszlám kezdte, hanem Krisztus után a kereszténység, de jóval előtte is gyakorlat volt (a judaizmus templomai, például).
- IX. Az írások cenzúrázását, indexelését a pápaság találta ki: a haladás fékezésének, rombolásának azóta is töretlen eszköze.
- X. Egyes szerzetesrendek kivételével a papság minden vallás képviselőjében az adott társadalom elitjéhez tartozik, kiváltságok sorát élvezi! Van tanítás, a konfucianizmus, amelynek a legfőbb parancsa így szól: *mindenki köteles alávetni magát a császárnak*. A sintoizmus papjairól: „A vallás hagyományai eredményeként a fontosabb templomok magasabb tisztségei *dinasztikus rend* szerint öröklődnek.”
- XI. A kereszténység több fontos tétele korábbi vallásokból vándorolt át, pl. a teremtés (zoroasztrianizmus, sintoizmus, Mezopotámia, görög-római), szűznemzés (Mezopotámia, Egyiptom), lélek (hinduizmus, fáraók világa, görög-római, univerzizmus, Platón, és más), utolsó ítélet (hinduizmus, zoroasztrianizmus, Egyiptom, görög-római), keresztelés, avagy beavatás (sintoizmus, mithraizmus, szikhizmus, judaizmus), mennybemenetel (mithraizmus, Egyiptom).
- XII. Az egyházak legfontosabb jellemzői: pénz, pénz, pénz, harácsolás minden szinten, hataloméhség, hierarchia, elitizmus, tobzódás, szexuális szabadosság...

További fontos tényekre mutat rá a könyvünk!

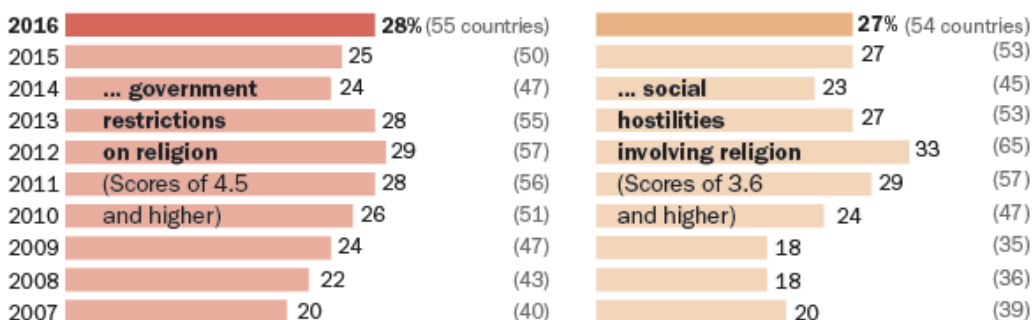
Errol Morris állapítja meg, hogy a vallásokkal könnyű megbabonázni az embereket, mert „Az emberek hiszékenyek. Az embereket becsaphatják hazugok, és rászedhetik csalók; manipulálhatók retorikával, és félrevezethetők az önbecsülésükkel; lehurroghatók, levehető a lábukról, megfélemlíthetők, elcsábíthatók, áltathatók, bizalmukba lehet férközni, rászedhetők és csapdába csalhatók. Ebben a tekintetben az emberek *egyedülállók az állatvilágban*. (...) Az embereket nemcsak félre lehet vezetni, hanem *a legtöbb ember félre is van vezetve*.”

Rendkívül fontos tény a vallások vezetőinek, egyházaknak az összefonódása a világi hatalommal. Léteztek perszónáluniók (a vallási vezető és a világi vezető egy személyé összeolvadása), mint az egyiptomi fáraók, léteznek ma is, mint például az anglikán egyház, a pápaság másfél évezredig uralkodott a fél világ császárai és királyai fölött. Ma is egyértelmű az egyházak befolyása a világ országainak mintegy kétharmadában. Mindez megengedhetetlen, mert akadályozza a tudományok fejlődését, háborúkat generál, komoly erőforrásokat szív el a társadalomtól: az egyházak általában nem adóznak, költségvetési támogatást élveznek, műemlékeik javát az állam tartja rendben, az oktatási intézmények finanszírozásában is részt vállal az állam, ezenkívül (pl. Magyarországon a katolikus egyház) közvetlen adót vet ki a híveire, és templomi szertartásai alatt adományt gyűjt. Így összegezve szinte hihetetlen, hogy a XXI. században ez – sokszor zsarolással fűszerezve – megtörténhet!

Európában a modern, demokratikusnak mondott/hitt országokban törvényileg szétválasztják a világi és egyházi hatalmat. Bemutatok egy ábrát arról, hol tart ma ez a folyamat:

Share of countries with the highest levels of government restrictions on religion climbs, while social hostilities involving religion remain steady

% of 198 countries with high or very high levels of ...

"Global Uptick in Government Restrictions on Religion in 2016"

Pew Research Center

Baloldal: vallások – egyházak korlátozása (az állam és vallás elválasztása), jobboldal: vallási kérdések miatti „villongások”! (198 ország százalékában). Sajnos, a folyamat igen lassú, a vallási jellegű háborúk pedig napjainkban is folynak!

Sajnos – számomra teljesen elszomorító módon – hiába növekszik a világ lakosságának általános műveltsége, a vallásoktól elszakadás tempója igen lassú. Különösen elképesztő, hogy a szegény régiókban (Fekete Afrika, Dél-Amerika) és a legszegényebb társadalmi rétegekben a vallásosság növekedni is tud! Igen, hihetetlen: *a szegénység nem vallás elleni lázadásra, hanem szolgálatra buzdít!*

A kereszténység terjedése Afrikában és Dél-Amerikában – ősi hiedelmekkel, okkultizmussal fűszerezve, és sokszor önjelölt Krisztusok vezetése alatt – azt a gondolatot erősíti bennem, hogy a vallási hit *atavisztikus primitívizmus!*

A vallások rendszerbe foglalására tett reményteljes kísérletünk, amit Lónyai Péter jóbaráttal követtünk el, [itt látható](#). Táblázatba rendeztük a vallások főbb ismérveit, jellemzőit, ami érdekes összehasonlításokat tesz lehetővé. Érdemes lapozgatni benne!

Rendelkezésükre áll az „Összehasonlító vallástudomány” Wikipédia-lap¹⁷⁴ is, aki el szeretne mélyedni az összehasonlításokban, megteheti.

Óriási reményeket fűzök a kvantumbiológiához! Remélem, sikerül tudományosan is bebizonyítani, hogy nem léteznek istenek és szellemek.

A mesterséges intelligencia fejlesztése is érdekes eredményeket mutat fel: elkészült az első program, amelyik más programok *gondolatait tudja tanulmányozni, és meg tudja jósolni, miként fognak a vizsgált programok cselekedni.*¹⁸⁶ Ha valóban embertől független mesterséges intelligencia jön létre, nehéz lesz másként értelmezni, mint hogy az emberi intelligencia is anyagi természetű!

Sok országban jártam, mindenütt betértem templomokba, meglepő hasonlóságokat vettem észre. Csak kérdezni tudom: mi minden kötheti még össze a vallásokat? Titkok titka övezi számomra például a következőket:

- a rózsafüzér katolikussal majdnem azonos fajtáit fedeztem fel az arab világban, és az indiai vallások templomaiban;
- szenteltvizet használnak Indiában is;
- tömjént használnak az ortodox keresztények és a hinduk is;
- a csengettyű és harang megtalálható a hindu szertartásokban is, (a műezzin pedig azért szólítja énekszóval imára a híveit, hogy ne más vallások harangszavával tegye);

- az imára kulcsolt kéz Európától Indiáig azonos (namaszté);
- az isten képe előtti térdepelés általános a világ vallásaiban, két vallás – iszlám, lámaizmus – hívei földre borulnak előtte.

A könyv lezárása előtti záró mondataim: *Menthetetlen a világ, amíg vallások léteznek!* Egyéb forrású gyűlölködésekkel (fajgyűlölet) együtt az emberiségnek ez a kegyetlen mérge *csak akkor tűnhet el a világunkból, ha az emberiség etnikumtól, vallástól függetlenül összekeveredik.* Annyira, hogy a könyvünkben tanulmányozott ismérvek felismerhetetlenné válnak!
Ámen!

Lezárva: 2018. szeptember 15

A kész könyvön már Lónyai Péter, szerkesztő jóbarátom dolgozott, én pedig elkezdtem anyagot gyűjteni a IV. kötethez, amikor az Amazon akciót hirdetett meg 25-30 könyvre. Lapozgatom, lapozgatom, és mit találok? Két vallásokat érintő könyvet. Az egyiket elraktam a IV. kötethez, a másiknak pedig már a címéből is – „A Nagy és *Szent* háború” – következett, hogy ide való. A tartalma pedig azonnal döbbenet erejével hatott rám. Egyértelművé vált: ez a könyv nem az emberi ostobaság témakörhöz illik, hanem a vallásokhoz, egyházakhoz. Persze a mérhetetlen ostobaság is sugárzik belőle! Ennyire ostoba csak az emberállat lehet: hagyja magát mészárszékre hajtani isten és haza nevében, harcolni ugyanazon isten zászlaja alatt öldöklő ostoba embertársai ellen. Új fejezettel egészítjük ki a könyvünk. Itt következik:

VIII. A Nagy és *Szent* háború

Mottó helyett:

**És mindent átdöf a
szentesített gyűlölet**

Majdnem teljes évszázadot léptem vissza a sötétség birodalmában, amikor elkezdtem olvasni a neves angol-amerikai, vallási kérdésekkel is tudósként foglalkozó Philip Jenkins „The Great and Holy War: How World War I Became a Religious Crusade” című könyvét. Nem véletlenül írom le teljes egészében a könyv eredeti címét – A Nagy és Szent háború: hogy válhatott az I. világháború vallási hadjáratná -, mert már a címet olvasva is hátborzongató: tán csak nem isten nevében öltek halomra rettenetes körülmények között tízmillió embert? Az se véletlen, hogy nem használom a *crusade* legáltalánosabban megjelenő értelmét, a keresztesháborút, mert az Oszmán Birodalom is belépett a háborúba, azaz nem keresztes, hanem általános vallásháborúról van szó, amint arról pillanatok alatt meggyőződhet az olvasó.

A természetfeletti erők megjelenítésére jó példa Arthur Machen velszi író esete a fantáziája szülte meséjével, amely láncait szakítva vallási-katonai fegyverré vált. Az író azt a fantázia-képet írta meg mindössze 1200 szavas zöngéjében, hogy amikor a szövetségesek vert hadai visszavonulóban voltak, brit hősök ellenálltak a francia Mons községben. Amikor az egyik katona Szent Györgyhöz fohászkodik segítségért, meglepve tapasztalja, hogy angol íjászok serege lép elő a múltból, és olyan fergeteges nyilazással lepi meg a németeket, hogy a nyilak elsötétítik az eget (mint a magyarok nyilai, amikor megjelentek Európában), a németek pedig kutathatják, milyen gáz- vagy titkos fegyvert alkalmaztak az angolok. A szerzőt felkeresték szemtanúk: ott voltak, látták a nyilak ütötte sebeket a német hullákon, írók támadták meg: miért tagadja, hogy megrendelésre hozta nyilvánosságra az igaz történetet? Írók sora túpírozta tovább a mesét azzal, hogy angyal, majd angyalok védtek meg a hősokeket. Globális örületté vált, plakátokon is szerepeltették, művészek használták fel, sőt zenét is komponáltak hozzá, támogatták vele az „isten velünk van” nimbuszt. Machen megdöbbsent: miként lehetséges, hogy a fantáziájának termékét, a természetfeletti beavatkozás meséjét igazsággént fogadja el a világ?

Íme, a mese festményként:

WW1 Picture 49 – A Mons angyalait bemutató festmény.

Kezdjük is rögtön az Oszmán Birodalommal! Ó, nem, előbb adjuk át a szót a tömeggyilkos háború utolsóként, 2009-ben, 111 éves korában elhunyt túlélőjének, az angol Harry Patch-nek, aki szerint a háború egyetlen áldozatot se ért, és arra a látványra utalva, amikor két félvad kutya az egyik elesett katona zsebéből kiesett kekszen marakodott, feltette a kérdést: „Mit csinálunk mi, ami ettől akármint is különbözzünk? Mi a pokolért is harcoltunk, most sem tudom.” (Az első mondatban a veterán, vagy a szerző is jelen időt használ.)

A szerző döbbenetes erővel írja le, hogy a háború minden cseppjét átitatta a vallási meggyőződéssel kísért hit, a szenvedő katonák között is: a többség meggyőződéssel harcolt a hazáért, istenért, amit jól jellemez a cári hadseregben használatos szlogen: „Hit, cár, haza!”. Bár a háborút általában eurocentrikusnak tekintik, az nemcsak a harcoló felek kereszténységét erősítette fel, hanem hatott a többi nagy vallásra is, különösen a judaizmusra és az iszlámra. A kormányok és az egyházi vezetők határozottan és ismételten deklarálták a konfliktus vallási jellegét. Folyton folyvást hangsúlyozták, hogy a háborút az istenért, vagy annak dicsőségéért vívják, és hogy az állam és a hadsereg az isten képviselője, vagy eszköze! Az ellenség pedig megszegi az isteni akaratot, ezért természeténél fogva gonosz, és sátáni erőket képvisel. Ebben a kozmikus háborúban meghalni önfeláldozás, vagy vértanúság. Odáig is elmehet az állam és a média, hogy kijelentse: különleges, természetfeletti támogatásban részesül.

E-könyvet olvasunk, ahol nincs oldalszám, csak százalék. A második százaléknál tartunk csupán, és máris itt az Oszmán Birodalom belépése a háborúba. Uralkodója, a szultán-kalifa a hadüzenetet kísérő nyilatkozatban is istenről szól! Idézek a könyvben megjelenő részletből:

*„...az igazság és a lojalitás a mi oldalunkon van, a gyűlölet és zsarnokság pedig az ellenségeink oldalán, és ezért nem kétséges, hogy az **igaz isten** mennyei segítsége és támogatása, és dicsőséges prófétánk morális pártfogása a mi oldalunkon lesz, bátorítva bennünket.”*

A szerző fakónak minősíti a nyilatkozatot a Berlinből és Párizsból sugárzott lázas nyilatkozatokhoz képest.

Egyértelműen kijelenti, hogy az első világháború teljes egészében vallási esemény volt: túlnyomóan keresztény államok harcoltak egymás ellen. A vallás elengedhetetlen a háború megértéséhez, annak felfogásához, miként lehetséges, hogy nem a Középkorban, vagy a Reformáció idején, hanem repülőgépek és gépfegyverek világában a keresztények többsége valóban vallásháborút vívott, ami több mint tízmillió áldozatot követelt.

Közbevetőleg jegyzem meg, hogy mint majdnem mindig, itt is csak a hullákat veszik számba, a roncokat, örülteket, családjaikat nem...

A háború azonban nemcsak a kereszténységet formálta át, hanem más fő vallásokat is, főként a judaizmust és az iszlámot. Szétrombolta a fél évezrede létező, és a földgömb jó részén uralkodó globális vallási rendet, a ma létezővé átrajzolva azt.

A vallási jelleg mellett természetesen fontos indítékok léteztek: nagyhatalmak rivalizálása, gazdasági sérelmek, birodalmi ambíciók!

Nem volt egyforma mélységű a vallási befolyás a részvevő országokban. Nagy erővel jelentkezett a monarchiákban – Oroszországban, Németországban, Nagy-Britanniában, az Osztrák-Magyar Monarchiában, és az Oszmán Birodalomban. Különös erővel működött a két, magát messianisztikus nemzetnek tartó országban, Oroszországban és Németországban, ahol egyszerűen lehetetlen volt a vallási és világi tényezők szétválasztása.

Csupán szembetűnő érdekesség: a szerző számtalanszor ír az Osztrák-Magyar Monarchiáról, és talán egyszer Magyarországról. Már a világhatalom részeseként is minimális volt a szerepünk, jelentőségünk. Töménytelen hús-vért adtunk, és lehet, a bevonulók többsége hitte is, hogy szent ügyért fog harcolni? Mert két nagybátyám vonult be önként, és vesztette életét heteken belül. Őket vajon mi vezérelte?

A felsőbbrendű támogatást a szokásos isteni jelenségek, Krisztus és Szűz Mária mellett sokszor képviselte a Sárkányölő Szent György.

Minden harcban álló országban az irodalom és művészetek széles skálájában kapott teret a szent háború eszméje. Kiemelkedő példát képvisel a neves francia író, Paul Claudel „La Nuit de Noël de 1914” (1914 Karácsony estje) drámája, amelyben elesett katonák és megölt civilek támadnak fel. Valamennyien áldott mártírokként szerepelnek a német agresszió ellen folytatott katolikus szent harcban. A Marne melletti csatában Szent Genová és Szent Johanna (Az orléans-i szűz) harcolt vállvetve a francia csapatok mellett, írja Claudel. A legáltalánosabban szereplő védőszent azonban Szűz Mária, még katonák is megemlítik levelezésükben, volt, aki látta égni a frontvonal centrumában.

A színdarab záróakkordja az éjféli mise, amiben az égi képben az éjféli harangszó helyett a Reims-i katedrális ért német tűzérési támadás robaja hallható.

Szent Genováva, 17. századi festmény a párizsi Musée Carnavalet-ben. Közkincs.

A Nagy Háború mindkét ország számára a kozmikus gonosz elleni éjjeli-nappali konfliktust jelentette.

Amikor az USA 1917-ben belépett a háborúba, Randolph McKim, a washingtoni Epifánia templom püspöki rektora nyilatkozatot tett közzé, amelyben így írt: Az isten hívott be minket ebbe a háborúba. Az ő háborújában harcolunk. ... Ez a konfliktus valójában vallásháború. *A történelem legnagyobb és legszentebb vallásháborúja. A legmélyebb és legigazabb értelemben Szent Háború.*

Kell ennél többet mondani a balga amerikai népnek?

Nem sorolom azon amerikai szentemberek nevét, akik a legsötétebb középkori kifejezésekkel szították a gyűlöletet. Ilyeneket írtak-mondtak: Keresztény kötelesség gyűlölni a birodalmi Németországot és annak minden művét. Más: Jézus maga is részt venne a harcokban, ha tudna. Szuronyt, gránátot, bombát és puskát fogna. Egy nevet mégis ki kell emelni, mert az emberi aljasság minden korlátján átgázolva uszított. Newell Dwight Hillis írta: Meg kell semmisíteni a sátán földi szolgáit, ki kell irtani a német fajt. A német férfiak (katonák) sterilizálását, a nők szegregációját követelte. A „Liberty Loan Committee” másfél millió példányt szórt szét a könyv részleteit tartalmazó szórólapokból.

Nemcsak vallási fanatizmus, hanem az Amerikára annyira jellemző mély fajgyűlölet vezérelte ezt az ember-állatot!

Nemigen maradt le tőlük a tengelyállamok egyházi vezérkarának felsőbbrendűséget, isten által vezéreltséget, gyűlöletet hirdető demagógiája sem. Vezette a kórust a német papság, de a muzulmán klerikális vezetés se kullogott messze mögöttük. Valamennyien középkori szellemben azt, a ma kizárólag az iszlám fundamentalisták bűnlajstromában szerepeltetett elvet hirdették, hogy a hősi halál, mint a mártíromság formája a véráldozattal lemossa az élet bűneit, és azonnali bebocsájtást biztosít a Paradicsomba.

Természetesen voltak józan papok is, de aki szembe mert menni a lázálommal, azt vagy üldözőbe vették, vagy hallgatásra kényszerítették.

A Szent Háború gazdag táptalajként szolgált elképesztő hiedelmeknek, ezoterikus gondolatvilágnak. Ilyen volt a több fronton elterjedő hit, miszerint az elhullott katonák feltámadnak, és újra támogatják a fronton harcolókat. Kifejezés is született, például Franciaországban: „Debout les Morts!” (Keljenek fel a halottak!). Terjedtek az ezoterikus, misztikus, okkult hitvilágok. A spiritualizmus új csúcspontokat döntögetett. Élen jártak a tábornokok! Mind a német fővezér, Erich Ludendorff, mind orosz ellenpárja, Alekszej Brusilov mélyen okkult hívő volt. Ezek az alternatív áramlatok nagy hatással voltak a gondolkodás fő áramlataira, *átfedve a hivatalos vallásokat*. Gigantikus kozmikus változásokat jelenítettek meg a horizonton.

Döbbenetes erővel emelkedtek ki a propaganda-víziókból az angyalok. Írók, művészek vetélkedtek a megformálásukon. Minden harcban álló országnak megvolt a maga vezérangyala, a németek Szent Mihályt használták leggyakrabban. A szerző komikus képregény oldalához hasonlítja a gondolatot: ki győzne, ha valóban a fronton ütköznének meg a francia monsi angyalok a német császár Szent Mihály angyalával?

Eddig a Bevezetés közepéig jutottunk, aminek a második fele a háború és vallások kölcsönhatásával, a spiritualizmus előretörésével, Európa vallási uralmának megszűnésével, a kereszténységen túli, a judaizmusra és iszlámra gyakorolt hatásával, és a Szent Háborút követő alapvető változásokkal foglalkozik. Rövid mondattal zárja a Bevezetést: A háború teremtette meg a valóságunkat.

Tizenhárom fejezetet tölt meg a részletes tárgyalás. Még a fejezetcímek felsorolásának sincs sok értelme, jelen könyvünk terjedelme csupán abszurd ostobaságok és barbár történetek kiemelését teszi lehetővé. Mégis, mikkel is foglalkozik? A mészárlás kora ... Az isten háborúja ... Az isten kozmikus háborújának, az áldozatnak és mártíromságnak a szemtanúi ... Armageddon ... A világi messiás eljövetele ... A kereszténység romjai ... Az új Sion ... Az elnyomottak spirituális felszabadítása ... A legősibb keresztény világ lerombolása ... Afrika prófétái ... Kalifa nélkül. Csak tíz, és nem teljes fejezetcím, mégis kifejezi a lehetetlent: erről a könyvről írni másként nem lehet, mint vagy lefordítani teljes egészében, vagy mint ahogy most megpróbálom érzékeltetni a vallási elvakultság barbarizmusát!

A francia-német frontvonal első borzalma az 1914. augusztus 22-i ütközete Ardennes-nél és Charleroi-nál vívott ütközet, amit „A határ menti csaták”-ként könyvelt el a történelem. A franciák 27 000 katonát veszítettek. A leírások hullahegyekről, és puskájukat tartó, szorosan egymás mellett álló hullákról számolnak be. Ömlik az eső, a lövedékek sivítanak, robbannak. Egyetlen nap alatt annyian estek el, mint a vietnami háború összes amerikai áldozatának fele. Augusztus és szeptember alatt négyszázezer francia katona esett el, és a két oldal kétmillió áldozattal szolgált isteneinek. [Itt nem világos, összesen, vagy oldalanként? Mindenképpen iszonyat!]

Az óriási veszteségek alátámasztották a természetfölötti erők beavatkozásának legendáját: földiek erre önmagukban képtelenek!

Mindjárt olvashatjuk az egész háború katonai áldozatainak adatait. Nem ellenőrzöm, nagyon szórnak az adatok. A szörnyűség barbár mértéke a mérvadó:

Összesen több mint 10 millió halott (pillanatokkal ezelőtt olvastam 15 millióról is, másutt)!

Németország: 2 millió,

Franciaország: 1,4 millió,

Osztrák-Magyar Monarchia: 1,1 millió (korábbi írásaimban szerepelnek részadatok, emlékszem, hogy Magyarország adta a hústöltelék javát),

Olaszország: 700 000,

Oroszország: 1,8 millió (csak a háborúban, nem szerepel benne a két forradalom és a polgárháború),

Brit Birodalom (Kanadával, Indiával, Dél-Afrikával és Ausztráliával együtt): 1,1 millió,

USA: 114 000 (főként 1918-ban).

Ámen, legyen könnyű a föld felettük, a vallási idiotizmus nyomorult katonái fölött!

Ez közel van a tízhez, a sebesültek, megvakultak, és a polgári áldozatok a háromszorosát is kitehetik!

Mennyire függenek össze a háborúval a világszerte pusztító járványok, meg nem mondom. Biztos, hogy a hírhedt spanyolnátha – már a nevéből is következik – Európából terjedt szét a világon, és ölt meg cca. 50 millió embert! Pokoli... Nem kell tudósnak lenni ahhoz, hogy kimondjuk: a háborút kísérő higiéniai mocsár nagy segítséget jelenthetett a vírusok terjedéséhez. Az Oroszországban, Lengyelországban, Romániában egyidejűleg tomboló tifusz is a háború okozta éhínség és egészségügyi ellátatlanság eredménye lehetett. „Csak” hárommillió emberrel végzett, közte első feleségem analfabéta költő nagyapjával is. Micsoda tehetség volt! Valószínű, hogy az általános tömeggyilkosságon belül óriási „tisztogatást” végeztek a háború és következményei az ész birodalmában is.

Hosszasan olvashatunk a háború előkészületeiről, a felek által elkövetett atrocitásokról. A háborúnak a vallási tébolyon kívüli okai közül az általános fegyverkezésről, arról, hogy Németországnak kidolgozott elképzelései voltak a Franciaország és Oroszország ellen indítandó háborúkról, amik – stratégiák szerint – 1912 előtt nem, de 1917 után se kecsegtettek sikerrel. Az atrocitásokról terjedő hírek részben valós eseményekről szóltak, részben a háborús propaganda hazugságáradatát képezték. Elfogott kanadai katona, akit deszka-kerítésre keresztrefeszítenek, kezébe, lábába szuronyt szúrva (valóban megtörtént), csecsemőket bajonettre hányva öldökölnék a német katonák (hamis hír), megrohant helyiségekben fegyverropogást hallva (többnyire valószínűleg saját egységektől származót) lekaszabolnak mindenkit, civileket, hadifoglyokat, felégetnek házakat. A német főparancsnok *Ludendorff eljut a zsidókig: kijelenti, hogy minden rossz tőlük származik*. Az angolok dum-dum golyókat használnak (az akkor még Kalkutta melletti Dum Dum város angol hadiüzemében gyártották, volt, hogy átkocsiztam a városon), amik eleinte „csak” szétnyíltak becsapódáskor, modernizálást követően mintegy „felrobbantak” az áldozat testében. Embertelennek nyilvánítva betiltották, valószínű már a háború előtt.

A németek nemcsak a háborús előkészületekben és atrocitásokban jártak élen, pontos terveik voltak a győztesként kötendő békeszerződésekről is. Ezek klasszikus példajaként kezelhető a hatalomra került, de végtelenül gyenge szovjetekkel kötött breszt-litovszki béke, amely gyilkos feltételeket kényszerített az oroszokra. A békével részletesen foglalkozom a jelen sorozat előző, II. kötetében.

Hiába tudom, hogy át kellene lépnem rajtuk, két momentumot mégis közvetítek. Az egyik a gázfegyverek bevetése: kezdték könnygázzal, folytatták klórral, végül mustárgázzal. Iszonyú vergődéssel, kínok között haltak meg tömegével, a szerencsésebbek csak megvakultak. A másik egy katona visszaemlékezése a bombázások eredményeire, amikor a katonák nem maradtak egyben. Angol katona meséli: beugrott egy ágyúgolyó ütötte gödörbe, bűdös volt, hamarosan maga is bűdös lett, karok, lábak, döglött patkányok, döglött minden. Rohadt hús, emberi belek. „És nem tudtam megfürdeni három-négy hónapig.” – kiáltott fel.

Felvillant pillanatokra a remény: 1914 Karácsonyán a belgiumi Ypresnél a heves harcokat vívó német és angol katonák előmászta lövészárkaikból, barátkoztak, ittak, sőt fociztak. A franciák is lelkesen csatlakoztak. A szerző annak bizonyosságát látja, hogy a háborúkat és ideológiai küzdelmeket a kormányok és elitek vívják, míg a hétköznapi emberek meg tudják őrizni emberi méltóságukat. Hamar hozzáteszi, hogy a tartóssá váló harcok megkeményítették a lelkeket. A németek sohasem fogadták el az angol gentleman-szabályokat, túl nagyra nőtt (overgrown) gyermekek *Sportidiotismus*-ának nevezték. Katonák levelezéséből az is kiderült, hogy a megadást sűrűn nem fogadták el, a foglyokat a helyszínen lekaszabolták. Isten nevében?!

Kevesen gondolták – mondja a szerző -, hogy a keleti fronton még vadabb öldöklés folyt. Az orosz haderő modernizálását látva indítottak támadást Oroszország ellen a németek. A frontvonal kétszer olyan hosszú volt, mint a nyugati. Megverték őket Tannenberg-nél. A korszakosnak minősített győzelmet vezénylő Paul von Hindenberg nemzeti hőssé emelkedett. A vesztes orosz tábornok főbe lőtte magát. Pedig a veszteségeket akár nevetségesnek is mondhatjuk a háború többi csatájánál elszenvedettekhez képest: a németek ötezer katonát, az oroszok nyolcvanezret veszítettek. A hangsúly rövidesen a Kárpátok vidékére tevődött át. Az Osztrák-Magyar Monarchia legnagyobb erődje, Przemysl birtoklásáért három csata is zajlott, a harmadik a Gorlice-Tarnów áttörés részeként, ami a központi hatalmak elsöprő győzelmével végződött. A húsdaráló óriási veszteségeket okozott mindkét félnek: a szerző szerint egy-egymillió katonát veszítettek. (Más, magyar forrás szerint az oroszok kétmillió, a központi hatalmak félmillió hullát hagytak hátra. Most nem foglalkozom mélyebben az adatokkal, rettenetes az egész!) A Przemysl-nél elszenvedett veszteségeket részben annak köszönhetik, hogy frissen bevonultatott parasztokkal vívták, a téli harcok rendkívüli hidegben folytak, és katasztrofálisan látták el a hadseregeket, sokan egyszerűen éhen haltak. Lassan helyet kapott a borzalmak dicsőségtábláján: az első világháború Sztálingrádjaként emlegetik.

Fel kell figyelni arra az egyszerűnek tűnő tényre, hogy a hadvezérek felkészületleneknek bizonyultak a hagyományos hadviselés reformjára, ami a modern fegyverek megjelenése miatt döntő jelentőségre tett szert. Francia tábornokok például a lövészárkokból támadásra ugratták ki a gyalogosokat, akiket a német golyószórók pillanatok alatt lekasaboltak. Alig hangzott el a parancs, máris összefüggő sort képeztek a hullák. Sokáig ismételték a kísérletet, mert azt hitték, hogy a támadók számának növelésével a tömeg végül eléri a német lövészárkokat. Hasonló eredménnyel jártak az angolok Somme-nál, bár a tüzérségi előkészítésük sokat fejlődött. Somme-ra is pokolként emlékeztek a szemtanúk, például a frontra épp ott érkező Hitler. Inkább pokol, mint háború – mondta. Angol katona így emlékezett vissza: „Halott arcok feküdtek a tavakban, sápadt arcok, mélyen a sötét vízben. Láttam őket: torz arcok és gonoszak, nemes arcok és szomorúak. Sok büszke arc, sás az ősz hajakban. De mind szennyezett és rothadó, mind halott.”

A tábornokok jellemzően nem a veszteségeket számolták, hanem a rendelkezésükre álló emberszámot vetették össze az ellenség által hadba hívható tömeggel. Többen vagyunk, győzni fogunk, csak ez érdekelte őket, a gyilkolás méretei és következményei kevésbé. Ha egyes egységekben a szokottnál kevesebb ember tűnt el, a legfontosabb kérdés, ami felmerült bennük: nincs baj a harci szellemmel?

A háború fontos mérlegei voltak az élelmiszer és olaj. A szövetségesek sikerrel vágták el az élelmiszer-útvonalakat, a szűkülő ellátáshoz az éghajlati viszonyok (hőség és szárazság) is társultak: 1916-17-ben éhínség tört rá a központi hatalmakra. Tarlórépa-korszaknak is hívják, amikor az állati táplálék szolgált alapétekként. Skorbut- és vérhas tömeges előfordulása mellett jó táptalaja volt az influenzának.

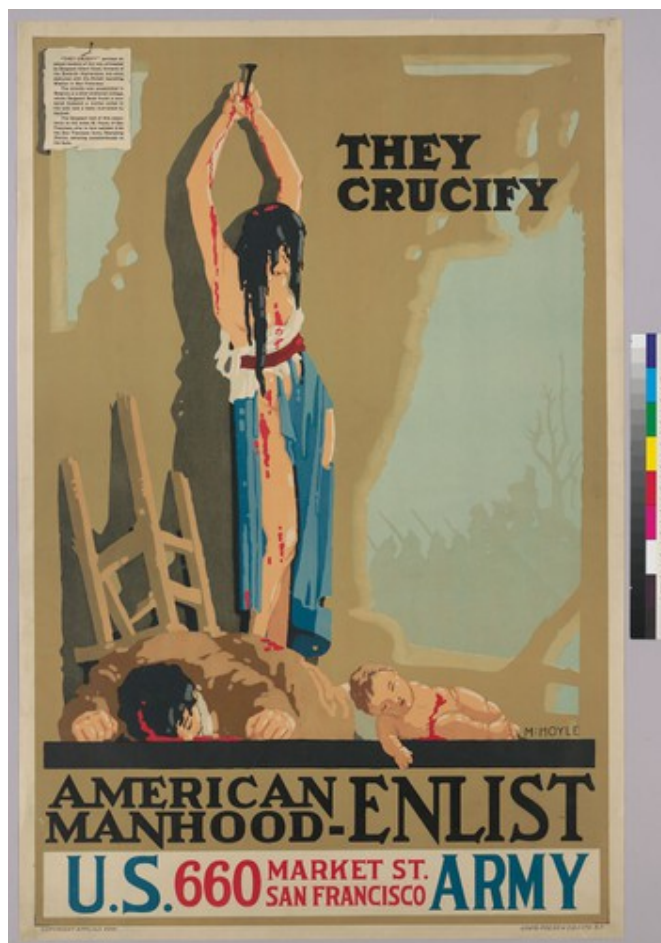
A vallási téboly ismét istenhez fordult: megjelent olyan plakát, amelyik egy súlyosan sérült isten-szobrot, korpuszt ábrázol, amint lövészárkból széttéekint a pusztasággá rombolt világon. Íme:

A lövészárk Krisztusa. (Rykoff Collection/CORBIS)

A legfőbb keresztény fórum, a Vatikán volt az egyetlen, amelyik felemelte a szavát a keresztény országok között indított, majd rettenetes emberirtást produkálva tomboló háború ellen. Feltételezik, hogy XI. Piusz pápát annyira megviselték a történetek, hogy azok vezettek a halálához. Utódja, XV. Benedek egy héttel a székfoglalása után nyilatkozatot tett közzé, amiben mélységesen elítélte a keresztények sokaságának halálával járó borzalmat. Az istenharag átkának, csapásának nevezte a Szent háborút. 1916-ban a civilizált Európa öngyilkosságáról beszélt, 1917-ben fegyverszüneti feltételekre tett javaslatot. A Vatikán volt az egyetlen világi hatalomtól független fórum, ezért tehetette meg, hogy felszólaljon, az összes többi egyházi vezetés vagy teljesen össze volt fonódva a világi hatalommal, vagy a létét, fennmaradását köszönhette neki. Volt kivétel, például a nem-anglikán protestánsok Angliában, de azok jelentéktelen szereplői voltak az eseményeknek. Legelkötelezettebb az orosz pravoszláv egyház volt, amelyet a kormány által kinevezettek közül álló, és miniszteri rangot birtokló személy felügyelete alatt működő szinódus vezetett. Az egyházi vezetők azonban nemcsak kötelességüket teljesítették, hanem szinte extázisba esve hirdették, hogy ők képviselik az istent, az ellenfél pedig a gonosz. Kiemelkedett közülük az ördögi gonoszsággal uszító angol püspök, Arthur F. Willington-Ingram, aki prédikációban hirdette: öld a németeket, öld, hogy ments a világot, öld a jót, úgy, mint a rosszat, öld a fiataalt, és az öreget, öld, aki segítséget nyújtott sebesültjeinknek... Hihetetlen, nem? Az Oszmán Birodalom feje, a messianisztikus szerepkört vindikáló kalifa kivételnek tekinthető: az iszlám istent (aki ugyanazokból a gyökerekből emelkedett ki, mint a keresztények Krisztusa) képviselte. Az oroszok minden déli területfoglalásukat ezzel igazolták, a kereszténység megmentőjeként szerepeltek.

A kölcsönös ördögítő propagandában vezető szerepet játszott az isten, a vértanúság, a nők elleni erőszak. Az utóbbira jó példa az amerikai verbuváló-plakát, a „Keresztrefeszítenek”. Itt se véletlen a fiatal női test, amit általánosan használtak az érdeklődés és a bosszúhajlam fokozása érdekében. Itt a plakát:

Keresztre feszítenek! Amerikai férfiak – vonuljatok be.
Hoyle, M., művész alkotása

És itt van mindjárt egy újabb kép: a szögverés járványának nyitánya. A könyv teljes fejezetet szentel a háború lelki hatásainak. Mit vittek haza a frontról a katonák? Igen kevés jót, de sokakban megmaradt valami istenhit. És zavaros emlékek elhalt parancsnok, több évtizede halott zárdai főnökkasszony megjelenéséről. A lakosság körében többféle okkult gyakorlat terjedt el, kapaszkodás a reménybe, hogy a harcoló családtag visszatér. Felelevenedett egy osztrák tabu: faszoborba vertek szöget, ami reményt adott a sikeres visszatérésre, amikor hosszabb útra indultak. Bécsből elindult a szögelés elmebaja, és gyorsan elterjedt egész Németországban. Kapva az alkalmon, a német hadipropaganda gépezet engedélyezte, hogy Hindenburg hatalmas szobrába is verjenek szöget, díj ellenében: 1 márka – acélszög, 5 márka – ezüstszög, 10 márka – aranszög. Milliókat söpörtek be a remény vámosai. Volt asszony, akinek négy fia harcolt a fronton, négy szöget vert be a szoborba!

A Vas-Hindenburg felavatása Berlinben. (Gutenberg-i felvétel)

Lázás lendületet kapott a szellemidézés. A halott katonák visszatérésének hiedelme minden bizonnal hozzájárult a szélhámos vajákosok szeánszainak gyors szaporodásához. Hullák tömegét vette körül a szülők végtelen reménye, elhitték, hogy valóban az eltűnt lélekkel tudnak beszélgetni. Csúcsteljesítmény is támogatta a hamis varázslókat. Fizikus veszítette el gyermekét, és tudományos kísérletekkel alátámasztott” könyvet írt, címként elveszett gyermeke nevét, Raymond-ot használva a vele folytatott kommunikációkról. A könyv bombasikerként tíz kiadást ért meg! Az emberi hiszékenységg, ostobasággal valóban határtalan.

Az ezoterikus jelenségek hódítását hatékonyan segítették a hihetetlennek tűnő tudományos eredmények: az elektromágneses erők, rádióhullámok, rádióaktivitás. Növelték a paranormális erők, pszichikai intuíció, látónoki képesség és spirituális gyógyítás valószínűségének lehetőségét. Ha most fel tudjuk bontani az atomokat, el fog jönni az idő, amikor az anyag maga felbontható, majd rekonstruálható lesz.

Gombamód terjedt a világvége jóslata. Ez a háború a világvégét jelentheti. Szaporodtak a szörnyek, a gonosz elleni harcot ábrázoló festmények, írások. Természetesen a Szűz vezette az emberiség védelmezőinek kis csapatát.

Kiemelkedő szélhámos, Raszputyin szerzetes mágikus szemfényvesztéssel, jóslatokkal olyan hatalomra tett szert az utolsó cár, II. Miklós családjában, hogy fontos kormányzati döntésekbe is bevonták.

A védőszent Szűz Mária egyik ábrázolása:

A fénybe öltözött Szűzre hétfejű sárkány támad. (Wikimedia Commons)

A háború régióiban 1917-ben változatos események zajlottak. A nyugati fronton a német lövészárkok alá fúrt alagutakban a britek végrehajtották a nukleáris fegyverek megjelenése előtti korszak legnagyobb robbantását, megölve egycsapásra 10 000 német katonát. Új fegyverek sora jelent meg vagy vált mindennapivá: mind jobb repülőgépek, tankok, lángszórók, hangdetektorok, mind hatékonyabb gázok, mind tökéletesebben célzó tüzérség. A németeknek sikerült támadásokat indítani a francia fronton, ami – részben parancsnokaik súlyos hibáinak köszönhetően – tömeges elégedetlenséget, engedetlenséget, parancsmegtagadást váltott ki. A britek új támadást indítottak flamandföldön, óriási, fél-félmillió veszteséget okozva mindkét félnek, 5 mérföld térryeréssel. Ez mintegy 5 cm-t jelentett elvesztett emberekként.

Folytatódott a spiritualizmus hódítása. A portugál Fatimán lezajlottak, a Szűz jelenése óriási izgalmat váltott ki a hívők körében, mint írtam fentebb.

Oroszországban két forradalom zajlott le egymás után, a bolsevikok hatalomra kerülését ünnepelve fogadták a vezető ipari hatalmak munkásai, és rémülettel töltötték el a tőkét és a klérust. A keleti front hamarosan felszámolódott, ami egymillió német katona bevetését tette lehetővé a nyugati frontokon.

Németországban ellentétes áramlatok ütköztek. Megjelentek a békekötés hívei, ugyanakkor Luther védőszentté avanzált. A wittenbergi kiáltvány kitűzésének négyszázadik évfordulóját országszerte megünnepelték, lózungok sora jelent meg, az ünnepi beszédek szuperhazafias hangulatot gerjesztettek, *antiszemita áramlattal kísérve*. Megmentőként, messiásként is emlegették.

Ilyen körülmények között meglepetésként hatott az angol tábornok, Edmund Allenby, aki 1917 júniusában a Közel-Keleti régió parancsnokságát vette át, majd rövidesen teljesen új stratégiát választva harcot indított az Oszmán Birodalom megszállása alatt álló Palesztina, azon belül elsősorban Jeruzsálem felszabadításáért. Új volt nemcsak a gyors könnyű lovasság bevetése, hanem a legendáris T. E. Lawrence vezetése mellett harcoló felkelt arabok felhasználása is az ellenséges erők destabilizációjára. Annyira biztosra vették a győzelmet, hogy a hírhedt Balfour nyilatkozatot a bevonulás előtt bocsájtották ki. Azt, amelyik megcsillantotta a reményt a világ zsidósága előtt, majd nem tartották be az ígért feltételeit. Az angolok kerülni igyekeztek az esemény keresztesháború jellegét. Hangsúlyozták az arab részvétel jelentőségét. Allenby pedig, alázata jeléül – annak ellenére, hogy lovastábornok volt – gyalog menetelt a bevonulók élén. (Horthyval ellentétben, aki Kassára fehér lovon vonult be!)

A köz nem volt ilyen kegyes, megkoronázta messiási ranggal. Legendák vették körül: Jeruzsálembe egyik kezében Bibliával, másik kezében kereszttel sétált be, csata előtt a legénységnek le kellett térdelnie vele közös imát mondva, minden éjszaka Biblia-órát tartatott (mintha tőle tanulta volna Trump kabinetje a Biblia-órákat?), vitt magával Bibliát a harcba. Jeruzsálem földjére lépve állítólag felkiáltott: „Ma befejeztük a keresztesek háborúit!” A legendák hamisnak bizonyultak, mégis *jellemzik a világ mély sötéttségét*. Igen, az egész világ sötéttségét! *A felszabadított arabok is szinte istenné avatták a tábornokot*, arab neveket fejtve ki az Allenby-ból: Allah Nabi = God, the Prophet, al-Nabi = the Prophet.

Allenby tábornok beveszi Jeruzsálemet, 1917

A háború, halál, pusztulás és éhínség betetőzéseként megjelent a később spanyolnátha nevet kapott influenza-járvány. Két hullámban ölt meg sokkal több embert, mint maga a Szent Háború. Az első hullám Amerikára csapott le 1918 márciusában. Júniusban elérte Indiát és Ausztráliát. A második hullám augusztusban jelentkezett. Minden ország a saját halottait számolta akkor, későbbi összesítések adták ki az elképesztő 50 milliót, egyes számbavételek a 100 milliót.

Sok minden megrendült, a háború nem. Minden hadvezetés tudta, hogy két tényező fogja eldönteni a háborút: Oroszország kiesése, és az amerikaiak belépése. A németeknek nem volt más választása, meg kellett előzniük Amerika hatékony haderővé kibontakozását. 1918. március 21-én

megindították a háború talán legnagyobb offenzíváját, 70 hadosztállyal, az angol fronton. Egyetlen nap alatt 80 000 katona esett áldozatul (a két fél közös vesztesége), amiből 19 000 meghalt. 20 000 angol katona adta meg magát. A háború legszörnyűbb napjai közé tartozott. Nincs terünk a háború eseményeinek részletes leírására. Azzal kerekítem le a történeteket, hogy az erőteljes német ellentámadások (két hullám nevet kapott: a márciusi Michael – Mihály, az áprilisi Georgette – Zsorzsett) erőteljes előnyomulást és erőteljes áldozatokat hoztak. Főként a kiváló élcsapatok pusztultak. A Párizs felé, illetve a Csatorna partjai felé közeledő haderők lefékeződtek. A már a háború elvesztésétől félt szövetségesek végül levegőhöz jutottak, ismét hatékony ellentámadást indítottak. Két lényeges momentumra derült fény a német előnyomulás, illetve a hadifoglyok tapasztalatai alapján: egyrészt felmérhetetlen volt a különbség a szövetséges csapatok, illetve németek élelmi-szer-ellátása (a németek gyakorlatilag éheztek) és fegyverei között, a szövetségesek javára.

Az augusztusban indított, később „Száz Nap” néven ismertté vált ellentámadás felőrölte a németeket. Annyira, hogy néhány hónap alatt 700 000 német (és csatlós?) katona és matróz dezertált. A háború történelmének egyik legjelentősebb hadjárata volt. A németek sorban elvesztették partnereiket, Bulgária, az Oszmán Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia különbékét kötött a szövetségesekkel. Végül a császár lemondott, az Osztrák-Magyar Monarchia nemzet-államokra bomlott.

Az eddig létezett világnak vége volt...

John Collier-t idézi a szerző (1919): „Tudtam, hogy a régi világnak vége.”

A vallásoknak azonban nem volt vége. Jelentősen csökkent a népszerűségük, és a kontinens a világi gondolkodás útjára tért, mintegy büntetve a vallásokat a háborúban betöltött szerepükért. Évtizedeknek kellett azonban eltelnie, mire a nézet, miszerint *a háború az emberi ostobaság emlékműve*, általános elismerésre tett szert. Sokak tagadták, hogy – az óriási veszteségek ellenére – a háború teljesen értelmetlen lett volna.

A szerző szerint elég ránézni Európa háború előtti és utáni térképére, hogy átlássuk a vallások politikai dimenzióinak történelmi változásait. 1914-ben a kereszténység volt a politikai-vallási rend Európa nagy részében, különösen a három szent hatalom – Oroszország, Németország és Osztrák-Magyar Monarchia – által uralt területeken. A háború után ez a rend vagy halott volt, vagy haldoklott.

A helyzet azonban nem volt ennyire egyértelmű: az egyházak egy része megőrizte, sőt rövid távon növelni tudta a presztízsét és politikai erejét. Különösen jól jött ki a háborúból a római katolikus egyház. Béke hívének vallotta magát (elég meglepő, nem?). Az orosz egyházat megölték, az iszlám már nem uralkodott a szenthelyek felett. Az új német köztársaság nem tartott szoros szövetséget a protestáns egyházakkal. Népszerű mondás terjedt Németországban: „Luther veszttette el a háborút!” A papok egy része népszerűségnek örvendett, sokan káplánként szolgáltak, és vállalták a front veszélyeit. A belga bíboros, Mercier népszerűségét, aki a német megszállás alatt nemzeti vezető szerepet töltött be, a későbbi Dalai Láma-éhoz és Desmond Tutu-éhoz lehet csak hasonlítani. Több állam kereszténynek nyilvánította magát, és valamelyik egyháznak preferenciális vagy kizárólagos jogot biztosított. A papság domináns szerepet vállalt a háború halottjainak emelt számtalan emlékmű körüli szertartásokban, megemlékezésekben.

A vallások mellett a spiritualizmus is változatlanul széles körben vonzotta az embereket.

Kegyetlen sorsban részesült az orosz ortodox egyház, amelyet a forradalommal hatalomra került kommunista kormány nem tűrt meg maga mellett. *Ismerve, hogy milyen óriási hatást gyakorolt mintegy százezer pappal és durván ugyanannyi szerzetessel, apácával, és a cári kormánnyal szövetségben*, betiltotta az egyházat, államosította annak teljes vagyonát, és fizikailag felszámolta először az egyház vezetőit, majd konfiskálta vagyontárgyait, végül lerombolta, vagy polgári célokra igénybe vette a templomok többségét, GULAG-táborokban tette tönkre a papokat, szerzeteseket. Még a rendszer híveiben is felháborodást váltott ki a szenzációs, a Kutuzov borogyinói győzelmének emléket állító templom kirablása és felrobbantása. Népuszodát építettek a helyére, amiben „volt szerencsém” úszkálni. A kegyetlen eljárásra jellemző, hogy Lenin egyszer kijelentette: hibát követtek el azzal, hogy nem minden papot irtottak ki. Volt olyan hivatalnok, aki viszont felismerte: *a vallás olyan, mint a szög, minél erősebben ütöd, annál mélyebben hatol be*. Az egyház felszámo-

lása, főként az alkalmazott módszerek miatt, növelte a szocializmustól való félelmeket. A hosszú évekig tartó, sokszor tömeges tiltakozást erőszakkal nyomták el.

A vallásüldözés reménytelenségét bizonyította az egyházak gyors feltámadása, gazdagodása, régi pozícióik visszafoglalása a volt szocialista országokban, sőt – mint Oroszországban – új trón elfoglalása (a Kremlben) a Szovjetunió összeomlása után.

Világszerte erősödésnek indultak a jobboldal politikai erők.

Németországban a konzervatív és nacionalista gondolkodás megszülte a *csak árulók okozhatták a vereséget* koncepciót. Az árulók nevet is kaptak: Dolchstoss (tördöfés). A háborús bűnöket és a vereség okait vizsgáló bizottság előtt Hindenburg kijelentette: *A hadsereget nem az ellenség verte meg, hanem a hátszágaiak döfték le a rend megbontásával, és főleg a háborús gazdasági erőfeszítések szabotálásával.* Mit is várhatott tőle a világ, felelősségvállalást sokmillió ember haláláért, Európa romba döntéséért?

A koncepciót gyorsan kiterjesztették a zsidókra. Kiemelkedő szerepet játszottak ebben a protestáns vezetők. „Nem isten hagyta el a népet, hanem a nép hagyta el istent, áruló módra meggyalázva a haza oltárát.” – hirdették. A katolikus hierarchia felső köreiből, mint Faulhaber bíboros környezetében eluralkodott a vélemény, hogy a köztársaságot árulás szülte.

Luther újjászületésének vagyunk tanúi. Tanításait egyesek fegyverként használják fel a zsidóság ellen. Azt állítják, hogy Luther meg akarta tisztítani a kereszténységet zsidó kötelékeiktől. Voltak, akik odáig elmentek, hogy követelték: töröljék a Bibliából az Ószövetséget!

Ettől a momentumtól a náciizmus vallási alapokon történő elfogadásáig, majd dicsőítéséig terjedő – számomra eddig ismeretlen – folyamatot oldalakon keresztül vázolja fel a szerző. Ismét csak kiemelni tudok!

A rasszizmus a húszas években folyamatosan erősödött az egyházakban. Alfred Rosenberg – aki Hitler főideológusa lett, és mint ilyen 1946-ban Nürnbergben felakasztottak – 1930-ban írta meg a „Der Mythos des zwanzigsten Jahrhunderts” (A huszadik század mítosza). A vele foglalkozó Wikipédia lap így ír a könyvről: Ideológiáját megfogalmazva kiadta a *Huszadik század mítosza* című könyvet, melyben kifejtette és megfogalmazta a nemzetiszocializmus alapjait és filozófiáját. Ebben dolgozta ki elméletét a *zsidó világ-összeesküvésről*. Szerinte a zsidók diaszpóráként szétszóródva a világban, de egységes irányítás alatt, tudatosan szerzik meg a gazdasági hatalmat, a kultúra és a sajtó kulcspozícióit, majd ezek birtokában a gazdasági hatalmat politikai hatalommá váltják át.” Tagadta, hogy Jézus zsidó volt, nemes tanításait korrumpálták, először a zsidó Pál, majd a cinikus egyházak, elsősorban a római katolikus. 1931-re *népi* mozgalmak újabb nyomásgyakorló csoportba, a *Deutsche Christen*-be tömörültek, akik protestáns templomok fölötti ellenőrzésért harcoltak. Erőteljes állami támogatás mellett 1933-ra több templomot sikerült is a náci ügy szolgálatába állítaniuk, a csoportot egyesült *nemzeti* protestáns templomok névre keresztelték, élükre pedig *Reichsbischof* titulussal felügyeletüket ellátó püspököt állítottak. A *német keresztények* teljes egyességét nem sikerült megvalósítaniuk, mert amint szolgálatukra nem volt már szükség, ejtették őket.

A német keresztény szektáns csoporton kívül a német lutheránus fősodort is hasonló elméletek uralták el. A neves teológus Paul Althaus tömören fejezte ki: „*Protestáns templomaink az 1933 évi fordulatot ajándékként és isteni csodaként üdvözlötték.*” A göttingeni Emanuel Hirsch Hitlert Krisztushoz hasonlította, és a náci hatalomátvételtől „*mennyei istenség napkelte a végtelen harag és szenvedés sötét éveiből*” metaforával emlékezett meg. A tübingeni Gerhard Kittel, az Újszövetség és annak zsidó kontextusának ismert tudósa is szívből üdvözölte a *Volk*-ot, annak minden „*vérével, földjével és történelmével*”, és dicsőítette Hitlert. Mindhárom keresztény gondolkodó egyetértett abban, hogy legalább *el kell különíteni a zsidókat a német élettől, és eltávolítani a [keresztény] zsidó eredetet vallókat a templomokból.*

Tompítja a szerző a Hitlert üdvözlők jelentőségét azzal, hogy kijelenti: nem lehet a náciizmust Luther örökségének tekinteni, sem a vallás hívőit vádolni annak megteremtésével, de több vezető teológus és tudós készen mutatkozott a szélsőséges vonalnak a logikus konklúzióig kísérésére.

A katolikus egyház legfőbb gondja az kereszténységet ért pusztító események sora volt. Az ortodox orosz egyház évek alatti megsemmisítése folyamatos rettegést indukált Vatikánban is: ami megtörténhetett ma Szentpéterváron és Kijevben, miért ne történhetne meg Kölnben, Párizsban és

Rómában holnap? A védekezési effektusra talán még nagyobb hatással volt a Mexikóban, majd Spanyolországban megjelenő veszély: a vallásüldözés, és a szekuláris államhatalom megjelenése. Több reakciót eredményezett a katolicizmuson belül a „triumvirátus” szörnye. A vezetők egy része a kemény antikommunista jobboldalban látta a megoldást, beleértve az antiszemita csoportokat is, amelyek a bolsevizmus gyökerét zsidó összeesküvésként kezelték. Mások a kommunizmus megjelenésének okait keresve úgy látták, hogy az egyház tanításainak képesnek kell lenniük hatékonyan versenyre kelni azzal. Ez hozta létre a szociális katolicizmust, amely a munkásosztály jogaiért és szociális igazságosságért kezdett harcolni.

Kénytelen vagyok a szerző gondolatmenetét nagyon rövidre fogni, mert a II. világháborúig vezet. Ami most még fontos lehet számunkra, az a Vatikán fokozatos megbékélése az egyház és állam szétválasztása, jó esetben a funkciókban megállapodás felett. A fasizmussal szembeni mérsékelt szembenállásának oka a diktatórikus világi hatalmak hajlama az egyházak háttérbe szorítására, sőt megsemmisítésére. A Vatikán nem tudta, győzhet-e a fasizmus, és ha igen, miként lép fel vele szemben.

Teljes fejezetet szentel a szerző a zsidóság kérdésének. Elemzi, hogy a zsidóság 80 százaléka a XX. század elején Európában élt, míg ma 80 százaléka Izraelben és az USA-ban tölti életét. Elmondja, hogy a Szent Háborúban *minden ország zsidósága szolgálta a haza érdekeit, harcolt a fronton, sőt, egyes országokban a katonai vezetésben is helyet kapott*. A helyzete ugyanakkor Oroszországban elviselhetetlen volt, törvények korlátozták keményen a jogait, érvényesülési lehetőségüket. Sűrűn támadták őket pogromokkal, maga a szó is onnan ered.

Számunkra most a háború alatti, illetve azt közvetlenül követő események, gondolkodás érdekes. Meglepőnek tűnik, hogy az angol kabinet tagja, Edwin Montagu mennyire világosan látta, hogy a zsidó állam létrehozása Palesztina földjén milyen súlyos hátrányokkal járna. A zsidók kivételes helyzetet élveznének az ott lakó muszlimokkal és keresztényekkel szemben, a zsidó államon kívül pedig külföldiekké válnának. Lehetségesnek vélte, hogy állampolgárságot is csak vallási teszten megfelelők nyerhetnék el, amikor hasonló eljárások ellen a zsidóság tiltakozik. Mintha a mai helyzetet távcsövön keresztül látta volna!

A többség azonban reménykedett abban, hogy a zsidóság végre olyan körülményeket élvezhet, amikben nem lesz többé kitéve üldöztetésnek. Mivel a háború közepéig nem látszott megoldhatónak a zsidó állam létrehozása Palesztinában, ami török megszállás alatt állt, a megvalósításra alkalmas helyszín keresése folyt Kelet-Afrikától kezdve, Mezopotámián keresztül Kelet-Líbiáig, sőt Argentínáig. Amikor a világ tudomást szerzett a Balfour nyilatkozatról, majd Allenby bevonulásáról Jeruzsálembe, általános örömmel üdvözölték a megnyílt lehetőséget. Még A.B. Simpson, a Keresztény és Misszionárius Szövetség megalapítója is *sírva olvasta fel a nyilatkozatot a kongregáció tagjainak*.

A zsidóság elleni erők azonban újra felszínre léptek, amint a német győzelem esélyei elhalványultak. A cionizmus erősödésekor, a XIX. század végén napvilágot látott hamis írás, a „Sion tanult öregjeinek protokollja”, amely a zsidóságot világhatalmi törekvésekkel rágalmazta, és amely orosz kiadásban is mérgezte az amúgy is mérgezett orosz antiszemitizmust, most újra felúszott, mint egyszerű, hétköznapi propaganda. Része lett a *háttá szúrták a nemes német erőket legendának*. Széles körben terjedt el a nézet, miszerint *a zsidók a népességben betöltött arányuknál kisebb számban harcolnak a fronton*, és ha egyenruhát is öltöttek, nem harcolnak, hanem hivatalokat töltenek be, vagy másként kerülnek ki a fegyvereket. A propaganda részévé váltak a szabadkőművesek, állítva, hogy az is zsidó összeesküvés. Ez a vád elsősorban Franciaországot érintve bizonyult olyan tekintetben élesnek, hogy ott valóban élénken terjedtek a páholyok, a tagok azonban jellemzően nem zsidók voltak. Panaszlevelek tömege érkezett a hadügyminisztériumba, ahol végül is úgy döntöttek, hogy számba veszik a fronton részvételi arányokat. *Rémseges lépés volt, nem az előkerülő számok esetleges rossz jellege miatt, hanem mert a kormányzat nyilvánosan elfogadta annak lehetőségét, hogy a zsidók munka- (front-)kerülők és manipulátorok*. Ráadásul a *cenzus eredményét – ami igazolta, hogy a hadbavonult zsidók 80 százaléka a fronton harcolt – nem publikálták, fokozva ezzel a gyanút*. A kérdést tovább mérgezte a Reichshammerbund antiszemita szervezet akkori vezetőjének, Alfred Roth-nak 1919-ben megjelent „Zsidók a hadseregben” című könyve, ami *szent parancsként* szolgált az antiszemita jobboldal számára.

Nehéz pontos képet adni a zsidóság reakciójáról. Első bonyolító tényező, hogy mindannak ellenére, ami antiszemita erők közreműködésével az akkori Németországban történt, a zsidóság helyzete ott jobb volt, mint Oroszországban. Ezzel együtt – úgy tűnik – a németországi zsidóság – talán elsősorban az értelmiség – figyelmeztető jelként reagálta le a cenzust. Jellemző példa *Arnold Zweig, aki éppen a verduni csatában harcolt német zászló alatt*, amikor értesült a gaztetről. Amellett, hogy ekkor mélyült el a tudatában zsidó volta, megrendülve *átértékelte, mennyire szabad német hazafinak maradnia. Elárultnak érezte magát és undor töltötte el*. Ádáz dühvel rövid történetet írt „Judenzählung vor Verdun” címen, amelyben Azrael arkangyal, a halál angyala megfűjja a kürtjét, amivel összehívja a német fronton életét vesztett zsidó katonákat, hogy megfelelő módon lehessen megszámolni őket. Ez a lelki fordulat indította el azon az úton, amely a keleti országokban nyomorult körülmények között élő – és a német zsidók által is alsóbbrendűként kezelt – zsidóság helyzetének feltáráshoz vezette.

Pár mondatot tudok szentelni a szerző alfejezetének, a „Poisoning Europe”-nak (Európa megmérgezése), amelyben a zsidóságot a háború körüli időszakban ért atrocitásokat foglalja össze. A konzervatívok döbbenettel figyelték radikális baloldali vezetők megjelenését nemcsak Németországban (Rosa Luxemburg) és Magyarországon (Kun Béla, született Kohn), hanem általában az új szociáldemokrata rendszerekben. Zsidó alkotta a Weimari Köztársaság alkotmányát, és a zsidó Walther Rathenau-ban találták meg a Köztársaság egyik jó képességű vezetőjét, aki külügyminiszeri posztot töltött be.

A keleti országokban kiéleződtek a nem is nagyon szunnyadó antiszemita érzelmek, amelyek megmozdulásokba csaptak át. Míg a korábbi orosz pogromok általában esetenként néhány tucat áldozattal jártak, addig a háború vad emberirtásba csapott át. A „keleti zsidóság” többsége a keleti frontvonal mentén vergődött. A „Protokoll”-ban kifejtett világhatalmi törekvés általános elfogadást nyert a keresztény országokban, így *nem volt nehéz a zsidóságot a nemzetállamok vereségére törekvéssel vádolni*. A hullámozó front tálalta a lehetőséget az antiszemita erők számára: könnyű volt az éppen adódó vereség okaként a „nem támogató erőket” vádolni. *A több mint pogromokban összesen több százezer ember esett áldozatul*. A terrorhajlamot növelték a Birodalom vezetőinek mérgezett antiszemita megnyilatkozásai, amik nem sokban különböztek a későbbi náci ideológiától. A császár 1818-ban a haditanácsában azt mondta, hogy *Németország zsidók és szabadkőművesek bűnös szövetsége ellen harcol*.

Rathenau szervező zsenialitása nélkül a Német Birodalom be se tudta volna fejezni a háborút, semmiként se lehetett vereségre törekvéssel vádolni. [Ebből annyit sikerült tisztáznom, hogy a háború első éveiben 8 hónapig a hadsereg hadtáp-főnöke volt, és még 1918 elején is, a vereség elkerülésére általános mozgósítást javasolt.] Ez azonban nem akadályozta meg a szélsőjobboldalt, hogy – az Organisation Consul terrorszervezet kivitelezésében – merényletben megöljék!

Vita tárgya, hogy mikortól lehet számítani a Holokauszt eredetét, 1933-tól, vagy csak 1941-től. Biztosra vehető, hogy ha a Nagy Háború nem is vezetett önmagában a zsidó Európa megsemmisítéséhez, de megnyitotta az oda vezető út kapuját.

Kicsit lejjebb megtalálják a „Protokoll” tartalomjegyzékét, minden idők egyik legaljasabb és legravaszabb lejárato írását. Nem kell nagyon tudni angolul, hogy a fejezetcímeket megértse az ember: alávaló rágalom valamennyi!

Hihetetlen az a törés nélküli, folyamatos rágalomhadjárat, gyűlölet, szenvedés, amit a világ zsidósága kénytelen elszenvedni!

The Protocols of the Learned Elders of Zion

Table of Contents

Preface
Introduction
Who are the Elders?
Protocol I - The Basic Doctrine
Protocol II - Economic Wars
Protocol III - Methods of Conquest
Protocol IV - Materialism Replaces Religion
Protocol V - Despotism and Modern Progress
Protocol VI - Take-Over Technique
Protocol VII - World-Wide Wars
Protocol VIII - Provisional Government
Protocol IX - Re-education
Protocol X - Preparing for Power
Protocol XI - The Totalitarian State
Protocol XII - Control of the Press
Protocol XIII - Distractions
Protocol XIV - Assault on Religion
Protocol XV - Ruthless Suppression
Protocol XVI - Brainwashing
Protocol XVII - Abuse of Authority
Protocol XVIII - Arrest of Opponents
Protocol XIX - Rulers and People
Protocol XX - Financial Programme
Protocol XXI - Loans and Credit
Protocol XXII - Power of Gold
Protocol XXIII - Instilling Obedience
Protocol XXIV - Qualities of the Ruler

Színes háborúnak is nevezhető: a gyarmattartó hatalmak felhasználták gyarmataik lakosságát és kincseit. India egymillió katonát adott Angliának, hetvenötezren vesztették életüket.

Amikor az Oszmán Birodalom belépett a háborúba Németország oldalán, ez automatikusan kiterjesztette azt a Közel-Keletre is.

A háború elérte a Csendes-óceán régióját is. Japán elkötelezettnek érezte magát Nagy-Britannia mellett, és kiűzte a németeket például Csingtao kikötővárosból. 1917-ben Kína és Brazília is csatlakozott a szövetségekhez.

A spanyolnátha gyorsan terjedt a gyarmatokban is: India bizonyult az egyik legnagyobb vesztesnek, lakosságának öt százaléka halt bele.

Lázadások sora tört ki a gyarmatokon, az elnyomásuk a szokottnál is erőteljesebbnek mondható.

Ezt a széles, messze nyúló kört lezárom, közvetlenebb szörnyűségek kötik le a figyelmem. Egész fejezet foglalkozik a világtörténelem egyik legaljasabb, méreteiben is legnagyobb, és iszonyatos kegyetlenséggel végrehajtott genocídiumával. A fejezet címe: „Genocide, The Destruction of the Oldest Christian World” (Genocídium, a legősibb keresztény világ lerombolása)

Emlékezzünk, hogy a XIX. század végéig a ma Közép-Keletnek nevezett térség nem volt monolit iszlám terület, a lakosság mintegy 11 százaléka kereszténynek tudta magát, és nem bevándorlók voltak, hanem a legősibb keresztény közösségeket alkották: Örményország [Grúziával a háta mögött] és Görögország, amelynek a lakói a görögkeresztény vallást gyakorolták, ősi vallások voltak. Szíriában találkoztam magát ős-szírnek valló családdal, akik keresztények voltak. Kirándulást tehettem a szíriai Malulába, ahol Kr.u. 60 körül alapították az egyik első keresztény monostort. Kis-Ázsiában a keresztények aránya elérte a 20 százalékot. Valóban, emlékezzünk: magában Konstantinápolyban a keresztények adták a lakosság 50 százalékát, a 40% muzulmán és 5% zsidó mellett. A ma Izmir néven ismert Szmirna az Újszövetségben is szerepelt, és jó 50 százalékát görögkeleti vallá-

súak alkották, nem beszélve az örményekről, és nyugati keresztényekről. A törökök egyszerűen *gyaur* városként becsmérelték. Csak sorolom a további neves keresztény városokat: Chrysostomos (ma Antakya), Trabzon, és Diyarbakir. Az utóbbi már 1894-95-ben átélt egy mészárlást, de a régió lakossága abban a hitben maradt a helyén, hogy nincs olyan rendszer, amelyik egész népet ki tud irtani.

A háború egyenes következményeként 1915-ben mégis sor került a lehetetlennek vélt genocídiumra. Az Oszmán kormányzat rettegett attól – helyesen értékelve a nyugati hatalmak ambícióit –, hogy a keresztény kisebbség léte okot adhat arra, hogy feldarabolja és gyarmatosítsa a Birodalmat. A XVIII. század végétől meg is indult a Birodalom szélső területeinek leszakítása: a franciák birtokba vették Egyiptomot, az oroszok terjeszkedtek a Fekete-tenger vidékén, és a Kaukázusban. Következett Algéria és Tunézia megszállása a franciák által, és Egyiptomot „átvette” Anglia. Görög és bolgár felkelések törtek ki.

A régió történelmében fordulópontot jelentett 1911, amikor a brit parlament kijelentette, hogy szénről át akar térni olajra, mint fő energiaforrásra katonai tengerészete számára. Ez csak megerősítette azt a véleményt, hogy az Oszmán Birodalom összeomlása, és az, hogy ki lesz a haszonélvezője csak idő kérdése. Fennállását annak köszönhetette, hogy az európai keresztény hatalmak öldöklő rivalizálással voltak elfoglalva.

És a keresztény kisebbségek felhasználása se fantáziaszülte terv volt: a franciák Nagy-Szíriára fenték a fogukat, a görögök az egész Égei-tenger térség felett akartak uralkodni, az oroszok pedig mind a görögkeleti, mind az örmény vallásúak fölé ki akarta terjeszteni „atyai védelmüket”. A várhatóan kialakuló határokat nem volt nehéz elképzelni. Görögország határos lesz Franciaországgal, Nagy-Britanniával és Olaszországgal, Örményország pedig a Kaukázustól a Földközi-tengerig húzódva eldöntheti, hogy Oroszországtól független entitásként akar-e létezni. Az Oszmán Birodalmat ugyanúgy elnyelheti Európa, mint ahogy a Nagymogul Birodalom került brit uralom alá. És – amint ez Algériával történt – tömegesen fognak betelepülni fehér keresztények, akik alatt a muzulmánok vagyontalan idegenekként élhetnek.

Az Oszmán Birodalom reakciója kettős volt: vallási és világi. Az állam ugyan elindult a nyugati világ liberális politikája felé, a reakciós erők azonban tovább védték az iszlám felsőbbrendűség régi eszméjét. Ördögi kör alakult ki 1850 körül: minél erősebben formáltak az európai hatalmak a keresztény kisebbség védelmére vonatkozó ambíciójukat, annál erőteljesebbé vált a helyi muzulmánok ellenséges viszonya hozzájuk, és az üldözésük valószínűsége. II. Abdul Hamid szultán és kalifa parancsára 1894-95-ben megölték mintegy százezer örményt, ami mai szemmel nézve akár a későbbi genocídium tréningjének is tekinthető. Az amerikai sajtó holokausztként írt az emberirtásról.

Annyira bonyolultak az 1915-16-ban elkövetett örmény népirtás előtti politikai fordulatok, hogy Jenkins könyvével folytatom ugyan az ismertetést, de segítségként – az előző sorba beiktatva – linkként elérhetővé teszem a szörnyűséggel foglalkozó magyar Wikipédia-lapot. Azt hiszem, nem hibázom el a lényegét, ha hangsúlyozom, hogy az Ifjútörökök, azon belül a három pasa rémtette ugyan a világháború alatt lezajlott akciósorozat, de az örmények teljes kiirtásának örülete jóval előbb született, és a húszas évek elején is tartott. Ennek alátámasztására ugyancsak linkké teszem az Örmény Kulturális és Információs Központ által kiadott, és a Sulinet által (is) megjelentetett kiadványt.

Jenkins rávilágít arra is, hogy az Oszmán Birodalom sorozatos csonkítása során a felszabadított területen élő muzulmán lakosságot vallási és/vagy etnikai üldöztetés érte, jelentős népességet űztek el ősi tekinthető lakhelyükről. Így a Kaukázus vidékéről cserkeszeket (1860), a Balkánról bolgárokat (1870) és más etnikumokat (1912-13) száműztek. Jelentős lehetett Bulgáriában a török származásúak aránya, mert ma is sok töröknek mondott lakosa van. Volt módom együtt üldölni a Fekete-tenger partján két gyönyörű, sötét bőrű, koromfekete szemű és hajú hölgygel (sajnos gavallérok kíséretében voltak), akik büszkén vallották török származásukat. A Nagy Háború kezdetére számottevő menekült állt készen vallása és a Birodalom védelmére. A három pasa mindegyike menekültnek tekinthető: Talát Pasa Bulgáriából, Enver Pasa Albániából, Dzsemaal Pasa égei-tengeri szigetről származott. Atatürk, a későbbi diktátor Thessaloniki-ben született.

A népirtást megelőzte az oroszok 1914 évi első győzelme a törökök felett. A Kaukázusból örmények lakta területre érve az elnyomottak megmentőinek szerepében tetszelegve jelentős örmény létszámot mobilizáltak a hadseregükbe. A törökök csak az 1945. januári, Sarikamis-nál

lezajlott csatában mintegy 50 000 főt vesztek. Bár a hadvezetés súlyos hibákat vétett, *a vereséget az örmények nyakába varrták, árulással és felforgatással vádolva őket.*

A gyanús kisebbségek üldözése röviddel a sarikamisi tragédiát követően kezdődött. Először a hadseregben szolgáló mintegy 40 000 örményt küldtek munkatáborba, ami halálos büntetéssel volt egyenlő: a foglyokat vagy halálra dolgoztatták, vagy éhenhalatták. Ugyanez a sors várt a kényszermunkára összerelt civilekre is. Elkezdődtek a fegyverek utáni házkutatások, sokszor kínzások kíséretében. Var városban fegyveres ellenállás tört ki, amit a törökök átfogóbb örmény felkelés kezdete-ként kezeltek.

A genocídium kezdeteként a történészek általában azt az áprilisi napot jegyzik, amikor *letartóztatták az örmény kulturális élet 250 kulcsembert.* Májusban hozták meg a Tehcir-törvényt, ami elrendelte az örmények eltávolítását Anatóliából. Kijelölték a Szíria északi területén található Dajr-ez-Zaur sivatagot, ahová a katonailag érzékeny vidékekről *áttelepítették a nőket, gyerekeket, öregeket, lévén, hogy a harcra fogható férfiakat munkatáborokba kényszerítették.* Henry Morgenthau, az USA nagykövete szerint *1,2 millió szerencsétlent tereltek úttalan utakon a halál felé. Se élelmet, se ruházatot nem volt idejük magukhoz venni induláskor, útközben pedig jóformán semmihez sem juthattak hozzá.*

Az étlen-szomjan menetelők ellen minden aljasságot elkövettek a törökök, amit el lehetett követni: meg-megtámadták őket, csoportosan megerőszakolták a nőket, törekedve a teljes vallási és etnikai megalázásra. Megfigyelők szerint a kísérők sokszor előre értesítették azon helyiségek lakóit, amerre a menet haladt: asszonyok és lányok jönnek! Felajzott férfiak vártak a prédára.

A tisztogatást (!) a keleti régiókban kezdték, júniusban és júliusban, a volt Kilikiai Örmény Királyság területével július-augusztusban végeztek, majd szeptemberben került sor Szíriára és Mezopotámiára. *Több esetben került sor tömeggyilkosságra: elevenen elégetésre, vízbefojtásra.*

A Kilikiai Királyság számomra is teljesen új információ. Már írtam, hogy írás közben én is – élvezettel – tanulok! Most a rég megszűnt királyság térképét ámulják, kérem, velem együtt.

Teljesen egyértelmű, hogy *a kormányzat pontosan tudta, hogy ezt a keresztény, zavaró etnikumot ki akarja irtani. Minden kiadott parancsuk ezt célozta meg!*

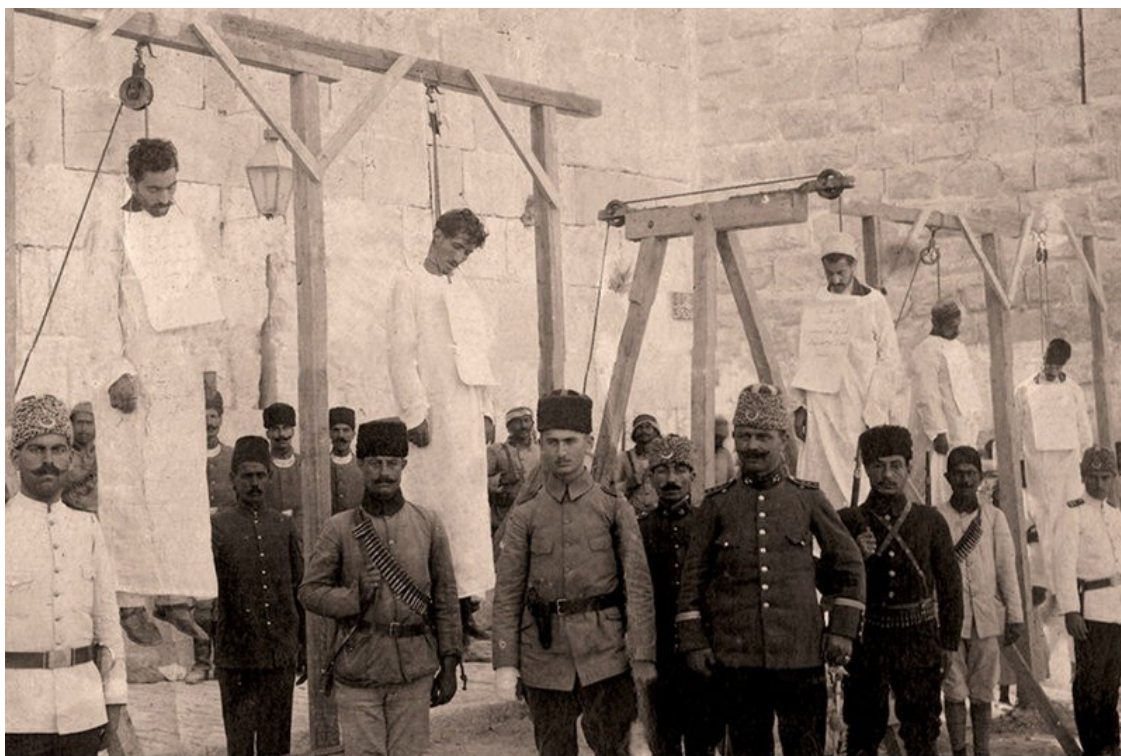

A Kilikiai Örmény Királyság térképe. Szajci műve.

Annyi vandalizmusról írtam már korábbi írásaiban is, hogy most visszafogom magam. A nyilvános akasztás önmagáért beszél. A szerző könyvében keresztre feszített örmény nők képét is bemutatja, de az dokumentumfilm részlete, ezért sem alkalmas közvetítésre. Találtam hozzá megjegyzést, miszerint *a valóság rosszabb volt: a vaginájukon keresztül karóba húztak nőket! Olyat is leír a szerző, hogy férfiakat megtalpaltak lópatkóval, majd járatták őket városi utcákon.*

Az emberirtás mellett felmérhetetlen károkat okozott a tomboló gyűlölet a kulturális kincsekben is. Az örmény területek gyakorlatilag romokban álltak.

Az összes áldozatról szóló adatok szórtak. *A szerző szerint a háború előtti 2,5 milliós népességből 1914 és a török függetlenségi háború végéig másfél milliót kaszaboltak le! Igazi genocídium, csak a náci Holokaust volt ennél is rosszabb.*

Armenian clergymen hanged in Haifa

Örmény lelkészek (!) felakasztása nyilvános téren.

Felvetődik a kérdés, jelen könyvünk szempontjából fontos kérdés: vallásháborúról van-e szó? Jenkins nem tud egyértelmű választ adni. A téma taglalásának lényegi megállapítása szerintem, hogy az éppen szekularizmusra törekvő kormányzat nem vallási alapokon indította a népirtást, inkább a későbbi bolsevizmushoz hasonló radikalizmus szellemében, valamint katonai jellegű félelmektől vezérelve. A korábbi népirtások (1894-95 és 1909) azonban mérhetetlen lappangó vallási gyűlöletként maradtak meg az iszlámhívő lakosokban, amik a megnyíló csatornában törtek ismét felszínre. *A tömegek és rendfenntartó erők annyira átvették az iszlám szlogeneket és szimbólumokat, hogy a hivatalos irányzat hamar populáris vallási, sőt apokaliptikus mozgalommá szélesedett. Élen jártak a papok, akik a pénteki imák alkalmával a keresztények ellen uszították híveiket. Magyarul: nem vallásháborúnak indították, de azzá fajult!*

Ugyanez volt a sorsuk a szír vallásoknak. A történelem azért fordít kevesebb figyelmet rájuk, mert a nagyobb népességet érintő örmény genocídium mellett szinte jelentéktelenné váltak. *A káldeus és asszír vallások híveinek mintegy kétharmadát kaszabolták le.* Éhínség is pusztított, az összes áldozat számát 300 000-re teszik.

Végül a görög kereszténység sorsa várna még ismertetésre, de bonyolult, és alapvetően a háború utánra csúszik át, amikor a görögök álmodták valami csoda képében: három kontinens és öt tenger országát akarták elérni a megvert Oszmán Birodalom feletti osztozkodás során. Harcok

dúltak, főként az akkor Szmirna birtoklásáért. A város visszafoglalásakor a törökök ismét kitétek magukért, *a görög egyház érsekjét például vad vandalizmussal szabadalták darabokra. Végül azonban a konfliktus (milyen puhító erejű is ez a kifejezés) lakossági cserével zárult. Vallási cserével.* A görögök olyan polgáraiktól is szabadultak, akiknek az ősei több évszázados gyökerekkel rendelkeztek görög földön, de muzulmánok voltak. A végeredmény vallási tekintetben tiszta iszlám Törökországot eredményezett.

A könyvismertetéssé satnyult fejezetet le kell kerekítenem, bár a szerző tovább halad a háború utáni történésekkel, és a világ átrajzolódásának elemzésével.

Úgy gondolom, elég két témakörrel foglalkozni tömören.

Az iszlám világ más, jórészt mesterséges határok között tovább küzdött a függetlenségért. A Szent háború nem maradt rá nézve sem hatások nélkül. Megteremtődtek a világuk gyors növekedésének és öntudatosodásának feltételei. A háború mindent lehetővé tett, és a világ – beleértve az iszlámot is – ma is birkózik a következményeivel.

Másik vetület a kereszténységet ért hatások, Európában elszenvedett beszűkülése, illetve az elmaradottabb térségekben zajló térnyerése. Európában nemcsak az Oroszországban végbement szinte teljes leépülés jelent térvessztést, hanem az általános szekularizáció is. Meglepő viszont, hogy Afrikában és Dél-Amerikában a keresztény tanok gyorsan terjedtek már a háború alatt is, majd változatlan lendülettel tovább. Igaz, nem tiszta biblikus tanok adják a lendületet, hanem ősi (pogány) hiedelmekkel fűszerezett spirituális, de krisztusi kereszt alatt formálódó vallások adják az igazi lendületet.

A folyamatot, a vallási hit spontán születését – a jelen kötet elején ismertetett, [Deborah Kelemen](#) által végzett kutatásokra is utalva – *atavisztikus primitívizmus*-nak kereszteltem el.

Még két megjegyzés:

A napokban végignéztam egy erről a pokoli háborúról készült francia filmet (talán a NatGeo csatornán). Nagyrészt eredeti felvételeket használtak az alkotók, esetenként Jenkins által is idézett mondatok hangzanak el benne. Például Arthur F. Willington-Ingram fentebb idézett prédikációja. Írtózatossá a különbség a leírt szavak és a mozgó képek között: annyira elborzasztó volt a film, hogy komoly erőfeszítésbe került végignézni.

A magyar kormánynak 2015-ben módja lett volna csatlakozni az örmény népirtást annak, genocídiumnak elismerni. Nem tette meg. Szijjártóék – talán, mert mi pedig aktív részesei voltunk a náci Holokausztnak, talán, mert az Erdogan-diktatúrával kötött barátságunkat zavarta volna – nemet mondtak. Mindössze 28 ország ítélte el a török barbarizmust!

Lezárva 2018. október 8-án. (Éppen ölelkeznek Budapesten Erdogan-nal!)

Mellékletek:

I. Melléklet

Bemutatok egy kis töredéket a hinduizmus panteonjából. Picuri részlet, de ez is sokat mond.

Ábrázolja a hindu „szentháromságot”, Brahma – Siva – Visnu főisteneket hitvestársukkal együtt. Visnu kilencedik inkarnációjaként (megtestesüléseként) megtaláljuk Buddhát. A buddhizmusnál foglalkozunk a hindu papság ravasz megoldásával: amikor államvallássá emelkedett a buddhizmus, beépítették a hitrendszer alapítóját a hindu panteonba! A Siva–Párvati páros egyik gyermekeként pedig láthatjuk Ganést (Ganesh, Ganésa), az elefántfejű istent. Érdekes Kalki is, az eljövendő lófejű isten.

Angolul tudók a nevek alatt rövid jellemzést olvashatnak az istenségekről.

Bővebb áttekintést ad a Hindu isteneket kategorizáló lap.

Over soul

BRAHMA

The Creator
Symbolized by four heads representing the four quarters of the Universe. The four Vedas emanated from his mouths.

God of wisdom

SARASVATI

Consort of Brahma
Rides a white swan, holds a veena (stringed musical instrument)

Goddess of learning

VISHNU

The Preserver

Image supported on a couch made from the coils of a serpent.
Has four hands—holds the conch shell in one and the discus in the other. Vishnu appears in Ten Incarnations

Important Incarnations of Vishnu

No 7—**Rama**
Hero of Ramayana

No 8—**Krishna**
Popular god; hero of tales, poems, art. Consorts: Rukmani & Satyabhama.

No 9—**Buddha**
No 10—Yet to come (in the form of **Kalki** riding a horse)

Sita
Consort of Rama
Radha
Consort of Krishna, head of the Gopis.

KRISHNA

LAKSHMI

Consort of Vishnu

Beautiful goddess who rose from the sea.

Goddess of wealth and prosperity

SHIVA

The Destroyer

Also known as **Nataraja** (the Cosmic Dancer)

Represented by the 3rd eye in the middle of the forehead; image colled by a snake. Shiva rides **Nandi** the Bull, worshipped in the form of a lingam as the source of creation. Shiva has matted hair with the Ganga—goddess of river Ganges in them

2 Sons

Ganesh

Elephant-headed god

God of prosperity & providence riding a rodent

PARVATI

Consort of Shiva (also known as **Durga**)

Holds weapons of battle in her 10 hands.

Kali—one of the fiercest gods. Represented as a black goddess weaving a garland of skulls. Worshipped with flowers instead of human sacrifice.

Subramanya

Lord with 6 faces also called Shanbhoga riding a peacock

II. Melléklet

Korábbi írásomban (Beteg emberiség, mocsok világ) is szerepeltettem már a TruthBeKnown.com weblap összesítését a kereszténység áldozatairól. Autentikus forrásnak, alapos munkának ismerem el, annak ellenére, hogy az egyszemélyes lap szerzője. [Acharya S](#) (eredeti nevén D.M. Murdock) furcsa ezzel az álnévvel. A nevével nyitható link végén még részletesebb életrajzi adatok találhatók, amik meggyőzik az embert a hölgy nem hétköznapi képzettségéről, és széleskörű teológiai érdeklődéséről. Komolyságát támasztja alá továbbá az összeállításhoz felhasznált irodalom.

Jelen könyv meggyőzheti az olvasót arról, hogy a kereszténység egyik alapelve a világuralomra törekvés, hódít, ahol csak tud, és amivel csak tud. És ahol hódít, ott rombol is! Rombol mindent: az ősi hitet, az abban tovább hívőket pogányoknak kiáltja ki, üldözi, bünteti, öli őket, a templomaikat, emlékműveiket lerombolja, leromboltatja, még a gyerekeket is megöli, ha pogány bábukkal játszanak (Római Birodalom). Áldozatául estek Egyiptom, majd a görög kultúra emlékei, később a Norde hitvilág építészeti emlékeit rombolta porig.

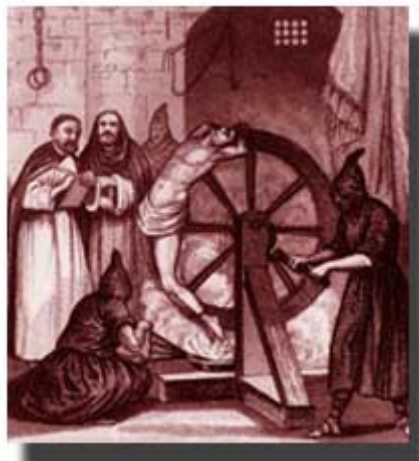
Az összeállítás szerint a kereszténység áldozatainak a száma 800 millió fő!

Íme a borzalmak krónikája, először angol eredetiben, aztán magyarul:

How many people have died in the name of Christ, Christianity and Catholicism?

VICTIMS OF THE CHRISTIAN FAITH

by Kelsos

„WONDERFUL EVENTS THAT TESTIFY TO GOD’S DIVINE GLORY”

Listed are only events that solely occurred on command of church authorities or were committed in the name of Christianity. (List incomplete)

Ancient Pagans

- As soon as Christianity was legal (315), more and more pagan temples were destroyed by Christian mob. Pagan priests were killed.
- Between 315 and 6th century thousands of pagan believers were slain.
- Examples of destroyed Temples: the Sanctuary of Aesculap in Aegaea, the Temple of Aphrodite in Golgatha, Aphaka in Lebanon, the Heliopolis.
- Christian priests such as Mark of Arethusa or Cyrill of Heliopolis were famous as „temple destroyer.” [DA468]
- Pagan services became punishable by death in 356. [DA468]

- Christian Emperor Theodosius (408-450) even had children executed, because they had been playing with remains of pagan statues. [DA469]
According to Christian chroniclers he „followed meticulously all Christian teachings...”
- In 6th century pagans were declared void of all rights.
- In the early fourth century the philosopher Sopatros was executed on demand of Christian authorities. [DA466]
- The world famous female philosopher Hypatia of Alexandria was torn to pieces with glass fragments by a hysterical Christian mob led by a Christian minister named Peter, in a church, in 415.
[DO19-25]

Mission

- Emperor Karl (Charlemagne) in 782 had 4500 Saxons, unwilling to convert to Christianity, beheaded. [DO30]
- Peasants of Steding (Germany) unwilling to pay suffocating church taxes: between 5,000 and 11,000 men, women and children slain 5/27/1234 near Altenesch/Germany. [WW223]
- Battle of Belgrad 1456: 80,000 Turks slaughtered. [DO235]
- 15th century Poland: 1019 churches and 17987 villages plundered by Knights of the Order. Victims unknown. [DO30]
- 16th and 17th century Ireland. English troops „pacified and civilized” Ireland, where only Gaelic „wild Irish”, „unreasonable beasts lived without any knowledge of God or good manners, in common of their goods, cattle, women, children and every other thing.” One of the more successful soldiers, a certain Humphrey Gilbert, half-brother of Sir Walter Raleigh, ordered that „the heddes of all those (of what sort soever thei were) which were killed in the daie, should be cutte off from their bodies... and should bee laied on the ground by eche side of the waie”, which effort to civilize the Irish indeed caused „greate terrour to the people when thei sawe the heddes of their dedde fathers, brothers, children, kinsfolke, and freinds on the grounde”.
Tens of thousands of Gaelic Irish fell victim to the carnage. [SH99, 225]

Crusades (1095-1291)

- First Crusade: 1095 on command of pope Urban II. [WW11-41]
- Semlin/Hungary 6/24/96 thousands slain. Wieselburg/Hungary 6/12/96 thousands. [WW23]
- 9/9/96-9/26/96 Nikaia, Xerigordon (then turkish), thousands respectively. [WW25-27]
- Until Jan 1098 a total of 40 capital cities and 200 castles conquered (number of slain unknown) [WW30]
- after 6/3/98 Antiochia (then turkish) conquered, between 10,000 and 60,000 slain. 6/28/98 100,000 Turks (incl. women & children) killed. [WW32-35]
Here the Christians „did no other harm to the women found in [the enemy’s] tents—save that they ran their lances through their bellies,” according to Christian chronicler Fulcher of Chartres. [EC60]
- Marra (Maraat an-numan) 12/11/98 thousands killed. Because of the subsequent famine „the already stinking corpses of the enemies were eaten by the Christians” said chronicler Albert Aquensis. [WW36]

- Jerusalem conquered 7/15/1099 more than 60,000 victims (Jewish, Muslim, men, women, children). [WW37-40]
(In the words of one witness: „there [in front of Solomon’s temple] was such a carnage that our people were wading ankle-deep in the blood of our foes”, and after that „happily and crying for joy our people marched to our Saviour’s tomb, to honour it and to pay off our debt of gratitude”)
- The Archbishop of Tyre, eye-witness, wrote: „It was impossible to look upon the vast numbers of the slain without horror; everywhere lay fragments of human bodies, and the very ground was covered with the blood of the slain. It was not alone the spectacle of headless bodies and mutilated limbs strewn in all directions that roused the horror of all who looked upon them. Still more dreadful was it to gaze upon the victors themselves, dripping with blood from head to foot, an ominous sight which brought terror to all who met them. It is reported that within the Temple enclosure alone about ten thousand infidels perished.” [TG79]
- Christian chronicler Ekehard of Aura noted that „even the following summer in all of Palestine the air was polluted by the stench of decomposition”. One million victims of the first crusade alone. [WW41]
- Battle of Askalon, 8/12/1099. 200,000 heathens slaughtered „in the name of Our Lord Jesus Christ”. [WW45]
- Fourth crusade: 4/12/1204 Constantinople sacked, number of victims unknown, numerous thousands, many of them Christian. [WW141-148]
- Rest of Crusades in less detail: until the fall of Akkon 1291 probably 20 million victims (in the Holy Land and Arab/Turkish areas alone). [WW224]

Note: All figures according to contemporary (Christian) chroniclers.

Heretics

- Already in 385 C.E. the first Christians, the Spanish Priscillianus and six followers, were beheaded for heresy in Trier/Germany [DO26]
- Manichaean heresy: a crypto-Christian sect decent enough to practice birth control (and thus not as irresponsible as faithful Catholics) was exterminated in huge campaigns all over the Roman Empire between 372 C.E. and 444 C.E. Numerous thousands of victims. [NC]
- Albigensians: the first Crusade intended to slay other Christians. [DO29]
The Albigensians...viewed themselves as good Christians, but would not accept Roman Catholic rule, and taxes, and prohibition of birth control. [NC]
Begin of violence: on command of Pope Innocent III (greatest single pre-Nazi mass murderer) in 1209. Beziers (today France) 7/22/1209 destroyed, *all* the inhabitants were slaughtered. Victims (including Catholics refusing to turn over their heretic neighbours and friends) 20,000-70,000. [WW179-181]
- Carcassonne 8/15/1209, thousands slain. Other cities followed. [WW181]
- subsequent 20 years of war until nearly all Cathars (probably half the population of the Languedoc, today southern France) were exterminated. [WW183]
- After the war ended (1229) the Inquisition was founded 1232 to search and destroy surviving/hiding heretics. Last Cathars burned at the stake 1324. [WW183]
- Estimated one million victims (Cathar heresy alone), [WW183]

- Other heresies: Waldensians, Paulikians, Runcarians, Josephites, and many others. Most of these sects exterminated, (I believe some Waldensians live today, yet they had to endure 600 years of persecution) I estimate at least hundred thousand victims (including the Spanish inquisition but excluding victims in the New World).
- Spanish Inquisitor Torquemada alone allegedly responsible for 10,220 burnings. [DO28]
- John Huss, a critic of papal infallibility and indulgences, was burned at the stake in 1415. [LI475-522]
- University professor B.Hubmaier burned at the stake 1538 in Vienna. [DO59]
- Giordano Bruno, Dominican monk, after having been incarcerated for seven years, was burned at the stake for heresy on the Campo dei Fiori (Rome) on 2/17/1600.

Witches

- from the beginning of Christianity to 1484 probably more than several thousand.
- in the era of witch hunting (1484-1750) according to modern scholars several hundred thousand (about 80% female) burned at the stake or hanged. [WV]
- incomplete list of documented cases:
The Burning of Witches – A Chronicle of the Burning Times

Religious Wars

- 15th century: Crusades against Hussites, thousands slain. [DO30]
- 1538 pope Paul III declared Crusade against apostate England and all English as slaves of Church (fortunately had not power to go into action). [DO31]
- 1568 Spanish Inquisition Tribunal ordered extermination of 3 million rebels in (then Spanish) Netherlands. Thousands were actually slain. [DO31]
- 1572 In France about 20,000 Huguenots were killed on command of pope Pius V. Until 17th century 200,000 flee. [DO31]
- 17th century: Catholics slay Gaspard de Coligny, a Protestant leader. After murdering him, the Catholic mob mutilated his body, „cutting off his head, his hands, and his genitals... and then dumped him into the river [...but] then, deciding that it was not worthy of being food for the fish, they hauled it out again [... and] dragged what was left ... to the gallows of Montfaulcon, ‘to be meat and carrion for maggots and crows’.” [SH191]
- 17th century: Catholics sack the city of Magdeburg/Germany: roughly 30,000 Protestants were slain. „In a single church fifty women were found beheaded,” reported poet Friedrich Schiller, „and infants still sucking the breasts of their lifeless mothers.” [SH191]
- 17th century 30 years’ war (Catholic vs. Protestant): at least 40% of population decimated, mostly in Germany. [DO31-32]

Jews

- Already in the 4th and 5th centuries synagogues were burned by Christians. Number of Jews slain unknown.
- In the middle of the fourth century the first synagogue was destroyed on command of bishop Innocentius of Dertona in Northern Italy. The first synagogue known to have been burned down was near the river Euphrat, on command of the bishop of Kallinikon in the year 388. [DA450]
- 17. Council of Toledo 694: Jews were enslaved, their property confiscated, and their children forcibly baptized. [DA454]

- The Bishop of Limoges (France) in 1010 had the cities' Jews, who would not convert to Christianity, expelled or killed. [DA453]
- First Crusade: Thousands of Jews slaughtered 1096, maybe 12.000 total. Places: Worms 5/18/1096, Mainz 5/27/1096 (1100 persons), Cologne, Neuss, Altenahr, Wevelinghoven, Xanten, Moers, Dortmund, Kerpen, Trier, Metz, Regensburg, Prag and others (All locations Germany except Metz/France, Prag/Czech) [EJ]
- Second Crusade: 1147. Several hundred Jews were slain in Ham, Sully, Carentan, and Rameru (all locations in France). [WW57]
- Third Crusade: English Jewish communities sacked 1189/90. [DO40]
- Fulda/Germany 1235: 34 Jewish men and women slain. [DO41]
- 1257, 1267: Jewish communities of London, Canterbury, Northampton, Lincoln, Cambridge, and others exterminated. [DO41]
- 1290 in Bohemian (Poland) allegedly 10,000 Jews killed. [DO41]
- 1337 Starting in Deggendorf/Germany a Jew-killing craze reaches 51 towns in Bavaria, Austria, Poland. [DO41]
- 1348 All Jews of Basel/Switzerland and Strasbourg/France (two thousand) burned. [DO41]
- 1349 In more than 350 towns in Germany all Jews murdered, mostly burned alive (in this one year more Jews were killed than Christians in 200 years of ancient Roman persecution of Christians). [DO42]
- 1389 In Prag 3,000 Jews were slaughtered. [DO42]
- 1391 Seville's Jews killed (Archbishop Martinez leading). 4,000 were slain, 25,000 sold as slaves. [DA454] Their identification was made easy by the brightly colored „badges of shame” that all Jews above the age of ten had been forced to wear.
- 1492: In the year Columbus set sail to conquer a New World, more than 150,000 Jews were expelled from Spain, many died on their way: 6/30/1492. [MM470-476]
- 1648 Chmielnitzki massacres: In Poland about 200,000 Jews were slain. [DO43]

(I feel sick ...) this goes on and on, century after century, right into the kilns of Auschwitz.

Native Peoples

- Beginning with Columbus (a former slave trader and would-be Holy Crusader) the conquest of the New World began, as usual understood as a means to propagate Christianity.
- Within hours of landfall on the first inhabited island he encountered in the Caribbean, Columbus seized and carried off six native people who, he said, „ought to be good servants ... [and] would easily be made Christians, because it seemed to me that they belonged to no religion.” [SH200]
While Columbus described the Indians as „idolators” and „slaves, as many as [the Crown] shall order,” his pal Michele de Cuneo, Italian nobleman, referred to the natives as „beasts” because „they eat when they are hungry,” and made love „openly whenever they feel like it.” [SH204-205]
- On every island he set foot on, Columbus planted a cross, „making the declarations that are required” – the *requerimiento* – to claim the ownership for his Catholic patrons in Spain. And „nobody objected.” If the Indians refused or delayed their acceptance (or understanding), the *requerimiento* continued:

I certify to you that, with the help of God, we shall powerfully enter in your country and shall make war against you ... and shall subject you to the yoke and obedience of the Church ... and shall do you all mischief that we can, as to vassals who do not obey and refuse to receive their lord and resist and contradict him.” [SH66]

- Likewise in the words of John Winthrop, first governor of Massachusetts Bay Colony: „justifieinge the undertakeres of the intended Plantation in New England ... to carry the Gospell into those parts of the world, ... and to raise a Bulworke against the kingdome of the Ante-Christ.” [SH235]
- In average two thirds of the native population were killed by colonist-imported smallpox before violence began. This was a great sign of „the marvelous goodness and providence of God” to the Christians of course, e.g. the Governor of the Massachusetts Bay Colony wrote in 1634, as „for the natives, they are near all dead of the smallpox, so as the Lord hath cleared our title to what we possess.” [SH109,238]
- On Hispaniola alone, on Columbus visits, the native population (Arawak), a rather harmless and happy people living on an island of abundant natural resources, a literal paradise, soon mourned 50,000 dead. [SH204]
- The surviving Indians fell victim to rape, murder, enslavement and spanish raids.
- As one of the culprits wrote: „So many Indians died that they could not be counted, all through the land the Indians lay dead everywhere. The stench was very great and pestiferous.” [SH69]
- The indian chief Hatuey fled with his people but was captured and burned alive. As „they were tying him to the stake a Franciscan friar urged him to take Jesus to his heart so that his soul might go to heaven, rather than descend into hell. Hatuey replied that if heaven was where the Christians went, he would rather go to hell.” [SH70]
- What happened to his people was described by an eyewitness:
„The Spaniards found pleasure in inventing all kinds of odd cruelties ... They built a long gibbet, long enough for the toes to touch the ground to prevent strangling, and hanged thirteen [natives] at a time in honor of Christ Our Saviour and the twelve Apostles... then, straw was wrapped around their torn bodies and they were burned alive.” [SH72]
Or, on another occasion:
„The Spaniards cut off the arm of one, the leg or hip of another, and from some their heads at one stroke, like butchers cutting up beef and mutton for market. Six hundred, including the cacique, were thus slain like brute beasts...Vasco [de Balboa] ordered forty of them to be torn to pieces by dogs.” [SH83]
- The „island’s population of about eight million people at the time of Columbus’s arrival in 1492 already had declined by a third to a half before the year 1496 was out.” Eventually all the island’s natives were exterminated, so the Spaniards were „forced” to import slaves from other caribbean islands, who soon suffered the same fate. Thus „the Caribbean’s millions of native people [were] thereby effectively liquidated in barely a quarter of a century”. [SH72-73] „In less than the normal lifetime of a single human being, an entire culture of millions of people, thousands of years resident in their homeland, had been exterminated.” [SH75]
- „And then the Spanish turned their attention to the mainland of Mexico and Central America. The slaughter had barely begun. The exquisite city of Tenochtitln [Mexico city] was next.” [SH75]

- Cortez, Pizarro, De Soto and hundreds of other spanish conquistadors likewise sacked southern and mesoamerican civilizations in the name of Christ (De Soto also sacked Florida).
- „When the 16th century ended, some 200,000 Spaniards had moved to the Americas. By that time probably more than 60,000,000 natives were dead.” [SH95]

Of course no different were the founders of what today is the US of Amerikkka.

- Although none of the settlers would have survived winter without native help, they soon set out to expel and exterminate the Indians. Warfare among (north American) Indians was rather harmless, in comparison to European standards, and was meant to avenge insults rather than conquer land. In the words of some of the pilgrim fathers: „Their Warres are farre less bloody...”, so that there usually was „no great slawter of nether side”. Indeed, „they might fight seven yeares and not kill seven men.” What is more, the Indians usually spared women and children. [SH111]
- In the spring of 1612 some English colonists found life among the (generally friendly and generous) natives attractive enough to leave Jamestown – „being idell ... did runne away unto the Indyans,” – to live among them (that probably solved a sex problem). „Governor Thomas Dale had them hunted down and executed: ‘Some he apointed (sic) to be hanged Some burned Some to be broken upon wheles, others to be staked and some shott to deathe’.” [SH105] Of course these elegant measures were restricted for fellow englishmen: „This was the treatment for those who wished to act like Indians. For those who had no choice in the matter, because they were the native people of Virginia” methods were different: „when an Indian was accused by an Englishman of stealing a cup and failing to return it, the English response was to attack the natives in force, burning the entire community” down. [SH105]
- On the territory that is now Massachusetts the founding fathers of the colonies were committing genocide, in what has become known as the „Peqout War”. The killers were New England Puritan Christians, refugees from persecution in their own home country England.
- When however, a dead colonist was found, apparently killed by Narragansett Indians, the Puritan colonists wanted revenge. Despite the Indian chief’s pledge they attacked. Somehow they seem to have lost the idea of what they were after, because when they were greeted by Pequot Indians (long-time foes of the Narragansetts) the troops nevertheless made war on the Pequots and burned their villages. The puritan commander-in-charge John Mason after one massacre wrote: „And indeed such a dreadful Terror did the Almighty let fall upon their Spirits, that they would fly from us and run into the very Flames, where many of them perished ... God was above them, who laughed his Enemies and the Enemies of his People to Scorn, making them as a fiery Oven ... Thus did the Lord judge among the Heathen, filling the Place with dead Bodies”: men, women, children. [SH113-114]
- So „the Lord was pleased to smite our Enemies in the hinder Parts, and to give us their land for an inheritance”. [SH111].
- Because of his readers’ assumed knowledge of Deuteronomy, there was no need for Mason to quote the words that immediately follow: „Thou shalt save alive nothing that breatheth. But thou shalt utterly destroy them...” (Deut 20)
- Mason’s comrade Underhill recalled how „great and doleful was the bloody sight to the view of the young soldiers” yet reassured his readers that „sometimes the Scripture declareth women and children must perish with their parents”. [SH114]

- Other Indians were killed in successful plots of poisoning. The colonists even had dogs especially trained to kill Indians and to devour children from their mothers breasts, in the colonists' own words: „blood Hounds to draw after them, and Mastives to seaze them.” (This was inspired by spanish methods of the time)
In this way they continued until the extermination of the Pequots was near. [SH107-119]
- The surviving handful of Indians „were parceled out to live in servitude. John Endicott and his pastor wrote to the governor asking for ‘a share’ of the captives, specifically ‘a young woman or girle and a boy if you thinke good’.” [SH115]
- Other tribes were to follow the same path.
- Comment the Christian exterminators: „God’s Will, which will at last give us cause to say: How Great is His Goodness! and How Great is his Beauty!”
„Thus doth the Lord Jesus make them to bow before him, and to lick the Dust!” [TA]
- Like today, lying was OK to Christians then. „Peace treaties were signed with every intention to violate them: when the Indians ‘grow secure uppon (sic) the treatie’, advised the Council of State in Virginia, ‘we shall have the better Advantage both to surprise them, & cutt downe theire Corne’.” [SH106]
- In 1624 sixty heavily armed Englishmen cut down 800 defenseless Indian men, women and children. [SH107]
- In a single massacre in „King Philip’s War” of 1675 and 1676 some „600 Indians were destroyed. A delighted Cotton Mather, revered pastor of the Second Church in Boston, later referred to the slaughter as a ‘barbeque’.” [SH115]
- To summarize: Before the arrival of the English, the western Abenaki people in New Hampshire and Vermont had numbered 12,000. Less than half a century later about 250 remained alive – a destruction rate of 98%. The Pocumtuck people had numbered more than 18,000, fifty years later they were down to 920 – 95% destroyed. The Quiripi-Unquachog people had numbered about 30,000, fifty years later they were down to 1500 – 95% destroyed. The Massachusetts people had numbered at least 44,000, fifty years later barely 6000 were alive – 81% destroyed. [SH118] These are only a few examples of the multitude of tribes living before Christian colonists set their foot on the New World. All this was before the smallpox epidemics of 1677 and 1678 had occurred. And the carnage was not over then.
- All the above was only the beginning of the European colonization, it was before the frontier age actually had begun.
- A total of maybe more than 150 million Indians (of both Americas) were destroyed in the period of 1500 to 1900, as an average two thirds by smallpox and other epidemics, that leaves some 50 million killed directly by violence, bad treatment and slavery.
- In many countries, such as Brazil, and Guatemala, this continues even today.

More Glorious events in US history

- Reverend Solomon Stoddard, one of New England’s most esteemed religious leaders, in „1703 formally proposed to the Massachusetts Governor that the colonists be given the financial wherewithal to purchase and train large packs of dogs ‘to hunt Indians as they do bears’.” [SH241]
- Massacre of Sand Creek, Colorado 11/29/1864. Colonel John Chivington, a former Methodist minister and still elder in the church („I long to be wading in gore”) had a Cheyenne village of about 600, mostly women and children, gunned down despite the chiefs’ waving with a white flag: 400-500 killed.

From an eye-witness account: „There were some thirty or forty squaws collected in a hole for protection; they sent out a little girl about six years old with a white flag on a stick; she had not proceeded but a few steps when she was shot and killed. All the squaws in that hole were afterwards killed ...” [SH131]

[More gory details.](#)

- By the 1860s, „in Hawai’i the Reverend Rufus Anderson surveyed the carnage that by then had reduced those islands’ native population by 90 percent or more, and he declined to see it as tragedy; the expected total die-off of the Hawaiian population was only natural, this missionary said, somewhat equivalent to ‘the amputation of diseased members of the body’.” [SH244]

20th Century Church Atrocities

- **Catholic extermination camps**

Surprisingly few know that Nazi extermination camps in World War II were by no means the only ones in Europe at the time. In the years 1942-1943 also in Croatia existed numerous extermination camps, run by Catholic Ustasha under their dictator Ante Paveli, a practising Catholic and regular visitor to the then pope. There were even concentration camps exclusively for children!

In these camps – the most notorious was Jasenovac, headed by a Franciscan friar – orthodox-Christian serbians (and a substantial number of Jews) were murdered. Like the Nazis the Catholic Ustasha burned their victims in kilns, alive (the Nazis were decent enough to have their victims gassed first). But most of the victims were simply stabbed, slain or shot to death, the number of them being estimated between 300,000 and 600,000, in a rather tiny country. Many of the killers were Franciscan friars. The atrocities were appalling enough to induce bystanders of the Nazi „Sicherheitsdienst der SS”, watching, to complain about them to Hitler (who did not listen). The pope knew about these events and did nothing to prevent them. [MV]

- **Catholic terror in Vietnam**

In 1954 Vietnamese freedom fighters – the Viet Minh – had finally defeated the French colonial government in North Vietnam, which by then had been supported by U.S. funds amounting to more than \$2 billion. Although the victorious assured religious freedom to all (most non-buddhist Vietnamese were Catholics), due to huge anticommunist propaganda campaigns many Catholics fled to the South. With the help of Catholic lobbies in Washington and Cardinal Spellman, the Vatican’s spokesman in U.S. politics, who later on would call the U.S. forces in Vietnam „Soldiers of Christ”, a scheme was concocted to prevent democratic elections which could have brought the communist Viet Minh to power in the South as well, and the fanatic Catholic Ngo Dinh Diem was made president of South Vietnam. [MW16ff]

Diem saw to it that U.S. aid, food, technical and general assistance was given to Catholics alone, Buddhist individuals and villages were ignored or had to pay for the food aids which were given to Catholics for free. The only religious denomination to be supported was Roman Catholicism.

The Vietnamese McCarthyism turned even more vicious than its American counterpart. By 1956 Diem promulgated a presidential order which read:

„Individuals considered dangerous to the national defense and common security may be confined by executive order, to a **concentration camp**.”

Supposedly to fight communism, thousands of buddhist protesters and monks were imprisoned in „detention camps.” Out of protest dozens of buddhist teachers – male and female – and monks poured gasoline over themselves and burned themselves. (*Note that Buddhists burned themselves: in comparison Christians tend to burn others*). Meanwhile some of the prison camps, which in

the meantime were filled with Protestant and even Catholic protesters as well, had turned into no-nonsense death camps. It is estimated that during this period of terror (1955-1960) at least 24,000 were wounded – mostly in street riots – 80,000 people were executed, 275,000 had been detained or tortured, and about 500,000 were sent to concentration or detention camps. [MW76-89].

To support this kind of government in the next decade thousands of American GI's lost their life....

- **Rwanda Massacres**

In 1994 in the small african country of Rwanda in just a few months several hundred thousand civilians were butchered, apparently a conflict of the Hutu and Tutsi ethnic groups.

For quite some time I heard only rumours about Catholic clergy actively involved in the 1994 Rwanda massacres. Odd denials of involvement were printed in Catholic church journals, before even anybody had openly accused members of the church.

Then, 10/10/96, in the newscast of S2 Aktuell, Germany – a station not at all critical to Christianity – the following was stated:

„Anglican as well as Catholic priests and nuns are suspect of having actively participated in murders. Especially the conduct of a certain Catholic priest has been occupying the public mind in Rwanda's capital Kigali for months. He was minister of the church of the Holy Family and allegedly murdered Tutsis in the most brutal manner. He is reported to have accompanied marauding Hutu militia with a gun in his cowl. In fact there has been a bloody slaughter of Tutsis seeking shelter in his parish. Even two years after the massacres many Catholics refuse to set foot on the threshold of their church, because to them the participation of a certain part of the clergy in the slaughter is well established. There is almost no church in Rwanda that has not seen refugees – women, children, old – being brutally butchered facing the crucifix.

According to eyewitnesses clergymen gave away hiding Tutsis and turned them over to the machetes of the Hutu militia.

In connection with these events again and again two Benedictine nuns are mentioned, both of whom have fled into a Belgian monastery in the meantime to avoid prosecution. According to survivors one of them called the Hutu killers and led them to several thousand people who had sought shelter in her monastery. By force the doomed were driven out of the churchyard and were murdered in the presence of the nun right in front of the gate. The other one is also reported to have directly cooperated with the murderers of the Hutu militia. In her case again witnesses report that she watched the slaughtering of people in cold blood and without showing response. She is even accused of having procured some petrol used by the killers to set on fire and burn their victims alive...” [S2]

As can be seen from these events, to Christianity the Dark Ages never come to an end....

References:

[DA] K.Deschner, *Abermals krhte der Hahn*, Stuttgart 1962.

[DO] K.Deschner, *Opus Diaboli*, Reinbek 1987.

[EC] P.W.Edbury, *Crusade and Settlement*, Cardiff Univ. Press 1985.

[EJ] S.Eidelberg, *The Jews and the Crusaders*, Madison 1977.

[LI] H.C.Lea, *The Inquisition of the Middle Ages*, New York 1961.

[MM] M.Margolis, A.Marx, *A History of the Jewish People*.

[MV] A.Manhattan, *The Vatican's Holocaust*, Springfield 1986.

See also V.Dedijer, *The Yugoslav Auschwitz and the Vatican*, Buffalo NY, 1992.

[NC] J.T.Noonan, *Contraception: A History of its Treatment by the Catholic Theologians and Canonists*, Cambridge/Mass., 1992.

[S2] Newscast of S2 Aktuell, Germany, 10/10/96, 12:00.

[SH] D.Stannard, *American Holocaust*, Oxford University Press 1992.

[SP] German news magazine *Der Spiegel*, no.49, 12/2/1996.

[TA] *A True Account of the Most Considerable Occurrences that have Hapned in the Warre Between the English and the Indians in New England*, London 1676.

[TG] F.Turner, *Beyond Geography*, New York 1980.

[WW] H.Wollschlger: *Die bewaffneten Wallfahrten gen Jerusalem*, Zrich 1973.

(This is in german and what is worse, it is out of print. But it is the best I ever read about crusades and includes a full list of original medieval Christian chroniclers' writings).

[WV] Estimates on the number of executed witches:

- N.Cohn, *Europe's Inner Demons: An Enquiry Inspired by the Great Witch Hunt*, Frogmore 1976, 253.
- R.H.Robbins, *The Encyclopedia of Witchcraft and Demonology*, New York 1959, 180.
- J.B.Russell, *Witchcraft in the Middle Ages*, Ithaca/NY 1972, 39.
- H.Zwetsloot, *Friedrich Spee und die Hexenprozesse*, Trier 1954, 56.

Megtaláltam a magyar megfelelőjét is (<http://www.amiidonk.hu/elemzes/a-keresztenyseg-bunei/>):

A kereszténység bűnei

2014. október 24.

A keresztény szeretetvallás nevében hozzávetőlegesen 800 millió embert gyilkoltak le. Vagy nem csak a nevében, hanem a keresztény ideológia közvetlenül felelős a mészárlásokért?

Ősi pogányok

Ahogy a kereszténység törvényes lett (315-ben), egyre több pogány templomot pusztított el a keresztény gyülekezet. Pogány papokat gyilkoltak.

316 és a 6. század között pogány hívők ezreit mészárolták le.

Példák az elpusztított templomokra: az aegaeai Aesculap szentély, a Golgotai Afrodité templom, a libanoni Aphaka és a Heliopolisz.

Keresztény papok, mint a helipoliszi Cirill és aretúziai Márk „templomrombolóként” híresültek el.

A pogányság 356-ban lett halállal büntetendő.

Teodóziusz, keresztény császár (408-450) még gyermekeket is kivégeztetett, csak mert pogány szobrok maradványaival játszottak.

Keresztény krónikák szerint „betű szerint követte a keresztény tanításokat...”

A 6. században a pogányokat minden joguktól megfosztották.

A negyedik század elején a filozófus Szopratoszt kivégezték a keresztény hatóságok követelésére.

415-ben a világ leghíresebb női filozófusát, alexandriai Hypatiát egy Péter nevű keresztény képviselő által vezetett, feldühödött keresztény tömeg üvegcserepekkel szabdalta darabokra.

Missziók

Károly császár (Charlemagne) 782-ben 4500 szászt fejezett le, akik nem akarták felvenni a kereszténységet.

Steding parasztjai megtagadták a fojtogató egyházi adók fizetését: kb. 5000-11000 férfit, nőt és gyermeket mészároltak le közülük 1234. május 27-én a németországi Altenesch közelében.

1456: Nándorfehérvári csata: 80.000 törököt mészároltak le.

A 15. századi Lengyelországban 1019 templomot és 17987 falut raboltak ki a Rend Lovagjai.

Áldozatok száma ismeretlen.

A 16. és 17. századi Írországot angol csapatok „pacifizálták és civilizálták”, ahol „vad írek”, „oktalan bestiák éltek az isten és a jómodor ismerete nélkül, a javak, marhák, nők, gyermekek és egyebek közösségében.” Egy bizonyos Humphrey Gilbert nevű katona, Sir Walter Raleigh féléstvére elrendelte, hogy „ezeknek a fejeit (vagy bármi másukat), akiket ezen a napon megöltünk, le kell vágni a testükről, és az út két oldalára kell kifektetni.” Ennek hatására az írek úgy civilizálódnak, hogy „az emberekre hat a nagy terror, mikor meglátják az út mellett a halott apáik, testvéreik, gyermekeik, szomszédjaik és barátaik fejeit.”

Kelta írek tízezrei estek áldozatul a mészárlásnak.

Keresztes háborúk (1095-1291)

Első keresztes háború: 1095-ben II. Orbán pápa parancsára.

1096. június 24-én Magyarországon, Zimonyban ezeket mészároltak le,

1096. június 12-én Mosonban ezeket mészároltak le.

1096. szeptember 9 és 26 között Nikaibán ezeket mészároltak le.

1098 januárjáig 40 fővárost és 200 erődöt foglaltak el (a mészárlás adatai ismeretlenek).

1098. június 3-a után Antiókiát elfoglalták, 10.000-60.000 embert mészároltak le.

1098. június 28-án 100.000 törököt öltek meg (nők és gyermekek is). Itt a keresztények „mást ártalmat nem okoztak a nőknek, mint hogy a kardokat átdöfték a hasukon” – mondja a keresztény krónikás a chartres-i Fuchler.

1098. december 11-én Marrában (vagy Maraath-an-numan) ezeket gyilkoltak le. Az ebből következő éhezés miatt „a keresztények kénytelenek voltak megenni az ellenség már bűzlő hulláit” – írja Albert Aquensis krónikás.

1099. június 15-én elfoglalták Jeruzsálemet, több mint 60.000 embert öltek meg (zsidókat, muszlimokat, férfiakat, nőket, gyermekeket). Egy szemtanú szavai szerint: „Salamon temploma előtt akkora mészárlás volt, hogy az embereink bokáig gázoltak az ellenségeink vérében”, aztán pedig „boldogan és örömtől könnyezve meneteltek embereink a Megváltónk sírjához, hogy dicsérjék és leróják tiszteletüket.”

Tyre érseke szemtanúként ezt írta: „Lehetetlen volt borzalom nélkül nézni a mészárlást; mindenhol emberi testrészek feküdtek, és az egész talajt a lemészároltak vére fedte. Nem csak a minden irányba szétszórt fejetlen testek és megcsontított törzsek látványa keltette a borzalmat azokban, akik látták ezt. Sokkal szörnyűbb volt rámeredni a győztesekre, akikről tetőtől talpig csöpögött a vér. Bárki aki rájuk nézett, elborzadt. A jelentések szerint csak ebben a templomban egyedül tízezer hitetlen pusztult el.” Aurai Eckehard, keresztény krónikás megjegyezte, hogy „még a következő nyáron is a rohadás szaga szennyezte egész Palesztina levegőjét.”

Csak az első keresztes hadjáratnak 1 millió áldozata volt.

1099. augusztus 12.: Askaloni csata: 200.000 hitelent mészároltak le „Jézus Krisztus urunk nevében”.

Negyedik keresztes háború: 1204. április 12-én Konstantinápolyt kifosztották, az áldozatok száma ismeretlen, több ezer, sokuk keresztény.

A többi keresztes háború nem részletezve: Akkon elestéig (1291) 20 millió halott (csak a Szentföldön és az Arab/Török térségben).

Megjegyzés: Minden adat kortárs keresztény krónikák alapján.

Eretnekek

Már 385-ben a spanyol Priscillanust és hat követőjét fejezték le a németországi Trierben.

Manicheai eretnekség: egy őskeresztény szektát, amely gyakorolta a születésszabályozást, óriási hadjáratok során mészárolták le szerte a Római Birodalomban 372 és 444 között. Több ezer áldozat.

Albigensek: Az első keresztes hadjárat során más keresztényeket is lemészároltak. Az albigensek jó keresztényként tekintettek magukra, de a római katolikus szabályokat, adókat és a születésszabályozás tiltását nem fogadták el.

Az erőszak kezdete: III. Ártatlan pápa parancsára 1209-ben. Bezirs-t (ma Franciaország területén) 1209. június 22-én elpusztították, minden lakóját lemészárolták. Még olyan katolikusokat is megöltek, akik nem voltak hajlandók eretnek barátaik, szomszédjaik ellen fordulni. 20.000-70.000 halott.

1209. augusztus 15-én Carcassonneban ezreket mészároltak le. Több más város is hasonló sorsra jutott.

A következő 20 évnyi háború során majdnem minden Kathart (Languedoc, a mai Dél-Franciaország akkori lakosságának felét) kiirtották.

A háború végezte (1229) után pár évvel (1232) megalakult az Inkvizíció, hogy felkutassa és elpusztítsa a megmaradt és bujkáló eretnekeket. Az utolsó Kathart 1324-ben égették el máglyán.

Csak a kathar eretnekek kiirtása 1 millió áldozatot számlál.

Más eretnekségek: waldéziai, paulkiánus, runkarianus, jozsefita és sok más. Legtöbbjüket kiirtották. Legalább százezer áldozat.

Torquemada, spanyol inkvizítor egyedül 10.220 ember elégetéséért felelős.

John Huss-t, a pápai esendőtlenség és bűnbocsánat kritikását 1415-ben égették el máglyán.

B. Hubmaier egyetemi professzort 1538-ban máglyán égették el Bécsben.

Giordano Bruno, dominikánus papot hét évnyi rabság után égették el máglyán, a római Campo dei Fiori-n, 1600. február 17-én.

Boszorkányság

A kereszténység kezdeteitől 1484-ig több ezer embert gyilkoltak meg boszorkányság miatt.

A boszorkányüldözés korában (1484-1750) a modernkori adatok szerint több százezer embert (80%-ban nőket) égették el máglyán vagy akasztottak fel.

Vallásháborúk

15. század: keresztes hadjárat a husziták ellen, több ezer lemészárolt.

1538: III. Pál pápa keresztes háborút hirdetett a hitehagyott Anglia ellen, és minden angolt az egyház szolgájává nyilvánított (szerencsére nem volt hatalma végrehajtani ezt az akciót.)

1568: A Spanyol Inkvizíciós Bíróság 3 millió lázadó kiirtását rendelte el az akkoriban spanyol fennhatóság alatt lévő Hollandiában. Ezreket ténylegesen le is mészároltak.

1572: Franciaországban 20.000 hugenottát ölnek meg V. Pius pápa parancsára. A 17. századig 200.000-en menekülnek el.

A 17. század: Katolikusok lemészárolják Gaspard de Coligny, protestáns vezetőt. Miután megölték, a katolikus tömeg megcsonkította a testét, „fejét, karjait, nemi szerveit levágták... aztán bedobták a folyóba... de akkor úgy döntöttek, hogy nem elég jó eledel a halaknak, kihalászták újból, és a maradványokat a montfaucon-i akasztófához vitték, hogy húsként és döggként szolgáljon a férgek és varjak számára.”

17. század: a katolikusok kirabolják a németországi Magdeburg városát: 30.000 protestánt öltek meg. „Csak egyetlen templomban ötven nőt találtak lefejezve” – Friedrich Schiller, költő szerint, „és a gyermekek még szopták élettelen anyjuk emlőit.”

30 éves háború a katolikusok és protestánsok között: Németország lakosságának 40%-át kiirtották.

Zsidók

Már a 4. és 5. században zsinagógákat égettek fel a keresztények. A mészárlások száma ismeretlen. Az első zsinagógát a negyedik század közepén a dertonai Innocentus püspök parancsára pusztították el Észak-Itáliában. Az első ismert elpusztult zsinagógát az Eufrátesz folyó mellett égették le, 388-ban Kallinikon püspökének parancsára.

17. Toledoi Gyűlés, 694-ben: A zsidókat rabszolgásították, a javaikat elkobozták, gyermekeiket erőszakkal megkeresztelték.

Limoges (Franciaország) püspöke 1010-ben elűzte és megölette a város zsidóságát.

Első keresztes hadjárat: 1096-ban zsidók ezreit mészárolták le, kb. 12000-et összesen. Helyszínek: Worms 1096. május 18. ; Mainz 1096. május 27. (1100 halott); Köln, Neuss, Altenahr, Wevelinghoven, Xanten, Moers, Dortmund, Kerpen, Trier, Metz, Regensburg, Prága és más helyszínek.

Második keresztes hadjárat: 1147. több száz zsidót ölnek meg (Ham, Carentan és Rameru (Franciaország)).

Harmadik keresztes háború: 1189-1190-ben angol zsidó közösségeket fosztanak ki.

1235, Fulda, Németország: 34 zsidó férfit és nőt mészárolnak le.

1257-1267: London, Canterbury, Northampton, Lincoln, Cambridge, és más városok zsidó lakosságát irtják ki.

1290-ben, Lengyelországban (akkor Bohémia) 10.000 zsidót öltek meg.

1337-ben kezdődött zsidó-gyilkos őrület a németországi Deggendorfban, mely kiterjedt Bajorország, Ausztria és Lengyelország 51 városára.

1348-ban a svájci Bazel és a franciaországi Strasbourg minden zsidó lakosát elégették (2000 halott).

1349-ben több mint 350 németországi város teljes zsidóságát megölték, többségüket élve égették el. (Csak ebben az évben több zsidót öltek meg keresztények, mint ahány keresztényt 200 évvel ezelőtt a római üldözésekben elpusztítottak).

1389. Prága: 3000 zsidót mészároltak le.

1391: Martinez püspök vezetésével zsidókat mészároltak le Sevilleben. 4000-et öltek meg, 25.000-et eladtak rabszolgának. Könnyen meg lehetett őket különböztetni a világos színű „szégyenjelek” miatt, amelyet minden 10 éven felüli zsidónak viselnie kellett.

1492, az év, amelyben Kolumbusz felfedezte Amerikát: több mint 150.000 zsidót üldöztek el Spanyolországból, sokan az úton pusztultak el.

1648-as Chmielnitzki mészárlás: Lengyelországban 200.000 zsidót ölnek meg.

A történet folytatódik egészen az auschwitzi krematóriumokig.

Bennszülöttek

Kolumbusszal kezdve (aki korábban rabszolga-kereskedő volt) megkezdődött az Újvilág leigázása, a kereszténység szokásos terjesztési módjaival. Pár órával a partra lépés után elfogtak hat bennszülöttet, akikről Kolumbusz megállapította, hogy „jó szolgák lennének... és könnyen kereszténnyé lehetne őket tenni, mert nem tűntek vallásosnak.”

Amíg Kolumbusz „bálványimádóknak és a korona jó szolgálóinak” írta le az „indiánokat”, a barátja, Michele de Cuneo, olasz nemes úgy vélekedett róluk, mint „fenevadak”, mert „akkor esznek, amikor éhesek”, és akkor szeretkeznek, „amikor csak kedvük támad”.

Minden szigeten, ahol Kolumbusz partra szállt, keresztet helyezett el. Ezzel kinyilatkoztatta a katolikus támogatói tulajdonjogát a területekre. És senki nem tiltakozott.

Ha az indiánok ellenkeztek vagy hezitáltak, az emlékeztető így szólt: „Biztosítalak, hogy isten segédelmével, erővel lépünk be országotokba és háborút kezdünk ellenetek. El kell fogadjátok az egyház hatalmát és engedelmeskednetek kell. És mindent meg kell tennetek azok ellen, akik vazallusként megtagadják az engedelmisséget vagy nem fogadják be az urat és ellenállnak neki”.

Átlagban a bennszülöttek kétharmada halt meg a gyarmatosítók által behurcolt fekete himlő miatt, mielőtt a vérengzés megkezdődött volna. Ez az „Úr csodálatos jósága és gondviselése” volt a keresztények felé, ahogy a Massachusetts Öböl Kolónia kormányzója írta 1634-ben.

Hispaniolán, ahol Kolumbusz szerint a bennszülött arawak népesség inkább ártalmatlan boldog emberekből állt, akik harmóniában éltek a természettel, egy valódi paradicsomban. 50.000-et mészároltak le közülük. A túlélők áldozatául estek a spanyol hódítók nemi erőszakának, rabszolgásításának és gyilkosságainak.

Ahogy az egyik tettes írta: „Annyi indián halt meg, hogy meg sem lehetett volna számolni, mindenhol a földjükön halottak feküdtek. Óriási dögszag volt.”

Hatuey, indián főnök elmenekült az embereivel, de elfogták és élve elégették. Ahogy „próbálták lekötözni a máglyára, egy ferences sürgette, hogy fogadja Jézust a szívébe, így a lelke inkább a mennybe juthat, minthogy a pokolba süllyedjen. Hatuey azt mondta, hogy ha a keresztények a mennybe mennek, ő inkább a pokolba.”

Ami az embereivel történt, leírja egy szemtanú: „A spanyolok élvezetet találtak minden kegyetlenségben. Egy hosszú akasztófát csináltak, elég hosszú, hogy a lábujjak elérjék a földet, és elkerüljék a fojtást, és tizenhármukat felakasztották Jézus és a 12 apostol tiszteletére... aztán szalmát raktak a megvert testük köré és élve elégették őket.”

Másik leírás: „A spanyolok levágták egyikük kezét, a másikuk lábát vagy csípőjét és néhányuk fejét is egy csapással, mint amikor a hentes marhát és birkát szeletel a piacon. 600-at mészároltak így le, mint az állatokat... Vasco (de Balboa) elrendelte, hogy negyvenet közülük marcangoltassanak szét kutyákkal.”

A „sziget populációja Kolumbusz érkezésekor, 1492-ben 8 millió volt, 1496-ra a felére-harmadára csökkent.” – a leírások szerint. Valójában a sziget bennszülött lakosságát kiirtották, így a spanyoloknak más szigetekről kellett behozniuk rabszolgákat, akik később ugyanerre a sorsra jutottak. Így „Karib-szigeteki milliókat likvidáltak alig egy negyed század alatt.” „Egy emberöltő alatt emberek millióit, évezredes kultúrákat irtották ki.”

„És a spanyolok aztán Mexikó és Közép-Amerika felé fordították figyelmüket. A mészárlás hamar megkezdődött. Tenochtitlán (ma Mexikóváros) volt soron”. Cortez, Pizzaro, De Soto és más konkvisztádorok százai rabolták ki a déli- és közép-amerikai civilizációkat Krisztus nevében (De Soto még Floridát is).

„Amikor a 16. század véget ért, 200.000 spanyol költözött Amerikába. Eddig már több mint 60 millió bennszülöttet öltek meg.

Bár egyetlen európai telepes sem élte volna túl a telet a bennszülöttek segítsége nélkül, ők mégis eltervezték az indiánok kiirtását és elűzését.

1612 tavaszán néhány angol gyarmatos elhagyta Jamestownt, mert vonzónak találták a bennszülöttek életét, és beálltak az indiánok közé. Thomas Dale kormányzó levadászta őket és mindet kivégezték: „Néhányukat felakasztották, néhányukat elégették, néhányukat kerékbe törték, másokat kikötözték és agyonlőttek. Ez az elegáns elintézési mód csak az angoloknak járt: „Így bánunk azokkal, akik indiánként óhajtanak viselkedni. Azok számára, akiknek nem volt választásuk, mert Virginia bennszülöttei voltak” más bánásmódot találtak ki: „Ha egy indiánt rajtakapnak, hogy ellopja egy angol csészéjét és nem tudja visszaszolgáltatni, a bennszülötteket meg kellett támadni, és az egész községüket leégetni”.

A területen, amelyet ma Massachusettsnek hívunk, a gyarmatok alapító atyái népiertásokat követtek el, amely a „Pequot Háború” néven vált ismertté. A gyilkosok Új-Angliai puritán keresztények voltak, akik szülőföldjükről, Angliából menekültek el az üldözések elől.

Amikor egy gyarmatos meggyilkolva találtak, feltehetően Narragansett indiánok által, a puritán gyarmatosítók bosszút akartak. Az indián főnök esküje ellenére támadtak. Közben elfelejtették, mit is akartak, mert amikor üdvözölték őket a Narragansett indiánok régi ellenségei, a Pequot-k, mégis inkább a Pequot-kat gyilkolták le és felégették a falvaikat is.

John Mason, a puritánok vezére így írt egy mészárlás után: „És micsoda szörnyű terrorral sújtotta az úr a lelkeket, amelyek egyenesen a lángok közé repültek, ahol mind elpusztultak... Isten felettük volt, kinevette ellenségeit, és a népe ellenségeit, izzó kályhává változtatva őket... így sújtja az úr a pogányokat, megtölti a teret holttestekkel”: férfiakkal, nőkkel, gyermekekkel.

Így „az Úr kielégült az ellenfelek lesújtásától, és hogy nekünk adták örökül a földjeiket.” Mason egyik társa is elmeséli, mennyire „nagy és gyászos volt a fiatal katonák véres látványa”, „néha a szentírás fiatal nőket és gyerekeket is pusztulásra ítél szüleikkel együtt.”

Más indiánok mérgezőes merényletek áldozatai lettek. A gyarmatosítók még kutyákat is kiképeztek, hogy indiánokat öljenek és csecsemőket faljanak fel. (Ezt spanyol módszerek inspirálták.)

Ez addig folytatódott, amíg a Pequot-kat ki nem irtották.

A maroknyi túlélő indiánt arra kárhoztatták, hogy szolgaságban éljenek. John Endicott és a lelkésze írt a kormányzónak, hogy „részesedést” kapjanak a foglyokból, különösképp „fiatal nők vagy lányok és egy fiatal kisfiú, amennyiben jónak véli.”

Más törzsek is hasonló sorsra jutottak.

1624-ben 60 állig felfegyverkezett angol 800 védtelen indián férfit, nőt és gyermeket ölt meg.

„Fülöp király háborújában” 1675 és 1676-ban 600 indiánt pusztítottak el. Egy bostoni templom lelkésze később barbeque-nak nevezte a mészárlást.

Összefoglalva: Az angolok érkezése előtt a nyugati abenaki népesség New Hampshireben és Vermontban 12.000 főt számlált. Kevesebb mint fél évszázaddal később 250-en maradtak csak életben – 98%-uk elpusztult. A Pocumtuck nép 18.000 főből állt, 50 évvel később 920-an voltak csak – 95%-uk elpusztult. A Quiripi-Unquachog nép 30.000 főt számlált, 50 évvel később 1500-an maradtak – 95%-ukat megölték. A Massachusetts nép 44.000 tagjából 50 év múlva csak 6000 volt életben – 81%-ukat elpusztították. Ez csak néhány példa a számos törzs ellen a keresztény telepesek által elkövetett népirtások közül. Több mint 150 millió indiánt öltek meg az egész amerikai kontinensen 1500 és 1900 között.

További „dicső” események az Egyesült Államok történelméből

Solomon Stoddard, Új Anglia legmegbecsültebb vallási vezetője „1703-ban azt ajánlotta a massachusettsi kormányzónak, hogy a gyarmatosítóknak pénzügyi támogatást kell adni, hogy vásároljanak és kiképezzenek csomó kutyát, hogy úgy vadásszanak indiánokra, mint a medvékre.”

A Sand Creek Mészárlás, 1864. november 29. Colorado. John Chivington ezredes, korábbi metodista miniszter 400-500 többségében nőt és gyereket lövetett le egy Cheyenne faluban, annak ellenére, hogy a törzsfőnök fehér zászlót lobogtatott.

Egy szemtanú szerint: „30 vagy 40 indián asszony volt egy veremben, hogy megvédjék őket; kiküldtek egy hat éves kislányt fehér zászlóval; alig lépett pár lépést, mikor rálőtték és megölték. Utána minden indián asszonyt megölték...”

20. századi katolikus bűncselekmények

Katolikus haláltáborok

Különös, hogy kevesen tudnak róla, hogy nem csak a náci megsemmisítő táborok voltak az egyedüliek Európában a második világháború idején. 1942-1943-ban Horvátországban is számos haláltábor működött, amelyet a katolikus Usztasa működtetett, Ante Pavelić diktátor uralma alatt, aki gyakorló katolikus és a pápa rendszeres vendége volt. Gyermekek számára külön táborokat is felállítottak.

Ezekben a táborokban – a leghírhedtebb Jasenovac volt, melyet ferences szerzetes vezetett – ortodox-keresztény szerbeket és nagyszámú zsidót is meggyilkoltak. A nácihoz hasonlóan a katolikus Usztasa is kemencékben égette el áldozatait, de ellenben a nációkkal, akik előtte elgázósították őket, élve dobták a krematóriumokba a foglyokat. Voltak foglyok, akiket egyszerűen agyonvertek, lelőttek. Az áldozatok száma 300.000 és 600.000 közé tehető egy viszonylag kisebb országban. A gyilkosok többsége ferences szerzetes volt. Az atrocitások olyan mértékben elborzasztották még az SS Biztonsági Szolgálatát (SD) is, hogy panaszt tettek Hitlernél, akit ez nem érdekelt. A pápa is tudott ezekről a bűnökről, mégsem tett semmit.

Katolikus terror Vietnámban

1954-ben a vietnámi szabadságharcosok (viet minh) végleg legyőzték Észak-Vietnám francia gyarmati kormányát, amelyet addig több mint 2 milliárd dollárral támogatott az Egyesült Államok. Bár a győztesek szavatolták a vallásszabadságot mindenkinek (a legtöbb nem buddhista vietnámi katolikus volt), a tetemes antikommunista propaganda hatására sok katolikus délre szökött. A washingtoni katolikus lobbis és Spellman bíboros, a vatikáni szóvivő segítségével kidolgoztak egy tervet a demokratikus választások megakadályozására, amely egyértelműen a kommunista viet minh számára kedvezett volna a déli országrészen is. Itt a fanatikusan katolikus Ngo Dinh Diemet tették meg bábelnöknek. Spellman bíboros volt, aki a Vietnámba küldött csapatokat „Krisztus katonáinak” nevezte.

Diem elintézte, hogy az amerikai élelmiszer, technikai és általános segélyek csak a katolikusok számára legyenek elérhetőek, a buddhisták és falvaik nem részesültek ezekből, vagy fizetni kellett azokért az árakért, amelyeket a katolikusok ingyen kaptak meg. Ez egyetlen támogatott vallás a római katolikus volt.

A vietnámi mccarthyizmus sokkal borzasztóbb volt, mint az amerikai részeken. 1956-ban Diem a következő nyilatkozatot adta ki:

„Azok a személyek, akik veszélyesek a nemzetbiztonságra és a közbiztonságra, különleges rendelet szerint koncentrációs táborba zárandó.”

A kommunizmus elleni harc okán buddhista tüntetők és szerzetesek ezreit börtönözték büntetőtáborokba. Buddhista szerzetesek tucatjai gyűjtötták fel magukat tiltakozásképpen. Eközben a táborokba protestáns és tiltakozó katolikusok is kerültek, és lassan haláltáborrá alakultak. A becslések szerint az 1955-1960 közti terror során 24.000-en sebesültek meg utcai tiltakozásokban és 80.000 embert végeztek ki. 275.000-et bebörtönöztek és megkínóztak, és kb. 500.000-en jártak meg a koncentrációs táborokat.

A következő évtizedekben a dél-vietnámi rendszer támogatásában amerikai katonák tízezrei veszítették életüket.

Ruandai mészárlás

1994-ben Ruanda kis országában alig pár hónap alatt több százezer civilt mészároltak le, nagyrészt a Hutu és Tuszi etnikai csoportok konfliktusában.

A katolikus klérus aktívan is részt vett a 94-es Ruandai mészárlásokban. A katolikus egyházi lapokban már akkor megjelentek cáfolatok, mielőtt még bárki gyanúsította volna az egyház tagjait.

Szemtanúk szerint papok feladták a bujtatott tuszikat a hutu milíciáknak.

III. Melléklet

A Korán egyes verseinek vizsgálata: vajon valóban uszít kifejezetten háborúra, terrorra más vallások ellen, amint azt vádaskodók állítják?

A könyv alapszövegében folytattam az Iszlám témakörön belül az iszlámellenesek által megnevezett versek (aják) vizsgálatát, annak értékelésére, mennyire uszító vallás az iszlám. Annyira megterhelte a könyvet a kialakult – általam három Korán-fordítás felhasználásával folytatott – vita, hogy átemeltem ide. A könyvben csak utalok a mellékletre, és ott is megjelentetem az itt megfogalmazandó következtetést.

Íme:

Most pedig megvizsgálunk egy állítás-sorozatot, amit a Google keresővel talált weblap gyűjtött össze, bizonyítandó, hogy az iszlám antiszemita és kereszténységellenes vallás. Istenem, nem jegyeztem fel rögtön a weblap URL-jét, most újra kérdeztem a Google-t, és számtalan lapban fedezte fel ugyanezt a gyűjteményt. Vad hangulatkeltés! Idézem:

„The Qur'an tells us: „not to make friendship with Jews and Christians” (5:51), „kill the disbelievers wherever we find them” (2:191), „murder them and treat them harshly” (9:123), „fight and slay the Pagans, seize them, beleaguer them, and lie in wait for them in every stratagem” (9:5). The Qur'an demands that we fight the unbelievers, and promises „If there are twenty amongst you, you will vanquish two hundred: if a hundred, you will vanquish a thousand of them” (8:65).”

Annyi hazugságot olvastam már Korán idézetekben, hogy ellenőriznem kell a Koránomban!

Megtörtént. Szomorú szívvel jelentem, hogy először találkozom olyan Korán-idézetekkel, amelyek közel állnak az igazsághoz (nem egyértelmű hazugságok), bár több szakaszban (ájában) találtam olyan kifejezéseket, amelyek elhagyása csúsztatásnak minősíthető, illetve a (nálam) V.51 nem is nevezi néven a zsidókat és keresztényeket. Antik angolra fordított szöveg az én Koránom, előfordulhat a nem azonos fordításból, vagy az antik szöveg értelmezéséből eredő zavar is. Az én példányomban apróbetűs magyarázatok is találhatók, de azok átadására most nincs idő. Egyébként valamennyi puhítás, tehát az elhagyásuk ellenem szól. Annyira fontosnak tartom ezt az elég szórt (nem lehetett egyszerű összegyűjteni) vádsorozatot, miszerint a Korán gyilkosságra buzdít, hogy tételesen átnézem Önökkel, kedves olvasók. Tehát:

- 5:51 (V.51): Hosszú, nem találom benne a két vallás hívőit. Azt a részt emelem csak ki, amely utalhat erre: „To thee We sent the Scripture in truth, confirming the scripture that came before it, and guarding it in safety: so judge between them by what God hath revealed, and follow not their vain desires, diverging from the Truth that hath come to thee.” Azaz nem a két vallás képviselői ellen uszít, csupán – minden más valláshoz hasonlóan – csak arra szólít fel, hogy más Írások eltérő óhajait kövesse, hanem ezt az igazságot. Annyira nem merev, hogy a korábban született írások ismeretére utal.
- A 49.-ben más: „O you who believe! Do not take the Jews and the Christians as allies; some of them are allies of one another. Whoever of you allies himself with them is one of them. Allah does not guide the wrongdoing people.” Néven nevezi a zsidókat és keresztényeket, de nem üldözésükre buzdít, csak ellenzi a szövetekezést velük.
- 2:191 (II.191): De nehéz, leürített szövegcsont, kénytelen vagyok az én Koránom angol szakaszát teljes egészében idézni, dőlt fonttal kiemelve a lényeges elemeket: „And slay them wherever ye catch them, and *turn them out from where they have turned you out; for tumult and oppression are worse than slaughter*; but fight them not at the Sacred Mosque, unless they (first) fight you there; but if they fight you, slay them, *such is the reward of*

those who suppress faith. A fordítás világos: csak az öld meg uralja a fenti, vitatott szöveget, az nem, hogy védekezésre szólít fel. Azokat öld, akik kitaszítanak, a Szent Mecsetben ne harcolj, csak akkor, ha megtámadnak ott, és öld azokat, akik elnyomják a hitedet. Gyökeresen más értelme van ennek a szakasznak!

- 9:123 (IX.123): A két fordító két világban él. Kíváncsi lennék a vitatott szöveg fordítójára! Idézem az ezúttal rövid szakaszt: „O ye who believe! Fight the Unbelievers who gird you about, and let them find firmness in you: and know that God is with those who fear Him.”
- A 49.-ben: „O you who believe! Fight those of the disbelievers who attack you, and let them find severity in you, and know that Allah is with the righteous.” Első pillantásra másnak tűnt, de lényegében ugyanaz!
- 9:5 (IX.5): Na jó, ez a pár szó a szakasz közepe, és nehéz öldöklésre felszólításnak minősíteni, mert kb. annyit mond, hogy „fog el, kerítsd körül, és várj minden hadicselre”. Fölüle azonban hiányzik a „But the forbidden months are past...”, ami türelmi hónapokra vonatkozik, és „elfeledkezett” a fordító a folytatásról, ami szerint ha megtér, imádkozik, adakozik, akkor nyíljon meg előttük az út, mert az isten megbocsájtó...
- 8:65 (VIII.65): Igen, ez így hangzik, mint szokás a harcra buzdításkor: tízszer akkora hitetlen erőt is legyőzünk. Előle hiányzik az apostoli felhívás (nem lényeges), utána pedig a magyarázat: mert ők meg nem értő népek. Azaz a hit győzedelmeskedik.

Semmi értelmét nem látom, hogy az iszlám-ismereteimet ebből a weblapból merítsem, mert ez is hamisít, csak nagy jóindulattal nevezhető az eljárás *csúsztatásnak*. És ilyen forrásokat ért félre a fél világ, amikor az ISIS, vagy más valóban terrorista jellegű ellenállót a Korán által biztatottként ír le. Kétfenekű félreértések szülője, a muszlimok is félremagyarázzák a Koránt, amikor a gyűlöltre és öldöklésre tanítás forrásaként próbálják vele igazolni a rémtetteiket. A Korán nem hirdet inkvizíciót, vallásháborút, inkább vallások közötti gyűlölködés áldozata.

Azt hiszem, a Wikipedia egész rendszerével rendkívül óvatosan kell bánni, könnyű hamisításokra felhasználni. Megpróbálok indiai írásokra támaszkodni.

Megismételtem az ellenőrzést a Linkekben 49. sorszám alatti, arab által angolra fordított Koránnal. Egyetlen aja-ban találtam alapvető eltérést, az 5:51-ben, azt újra megnézem a nyomtatott Koránomban. Biztos vagyok benne, hogy a hitetlenek üldözésére buzdítás nem a Koránból ered, hanem fundamentalista hitszónokok hirdetik. Alapos vizsgálatra van szükség! Már csak azért sem lehet mérvadó a Korán, mert az általam kezelt két Korán olyan egyszerű meghatározásokban is eltér egymástól, hogy az egyik hitlent, a másik politeistát fordít, márpedig a kettő nem ugyanaz, a nem iszlámhívó monoteista is hitetlen az ő szempontjukból nézve.

Megnéztem ismét a Koránomban az 5:51 verset, és csak megerősíteni tudom a róla fentebb írtakat.

Megtaláltam a magyar Koránt, gondos magyarázatokkal. Következik tehát a harmadik változat!

2:191: „Öljétek meg őket, bárhol is találtok rájuk és üzzétek ki őket onnan, ahonnan ők üztek ki titeket. A Fitna (zavarkeltés) nagyobb bűn az ölésnél. Ne harcoljatok velük a Sérthetetlen Szentélynél addig, amíg ők ott rátok nem törnek. Ha rátok törtek, öljétek le őket. Ekképpen részesülnek a hitetlenek.”

És a magyarázat:

„Sokan kiemelik manapság a Koránból azokat a verseket, melyek háborúra hívnak és az Iszlámot az erőszak vallásának mutatják be. Ez nem igaz. Ha a szöveget kivesszük a környezetéből és nem ismerjük a körülményt, amiben a kinyilatkoztatás született, félreértelmezzük. Ez a rész a

Hudaybiai eseményeket ábrázolja, a Hidzsra (Iszlám időszámítás, ami a Próféta Mekkából Medinába történő menekülésével kezdődik) hatodik évében. Ekkorra a Muszlimok már egy erős és befolyásos társadalom voltak. Sokan közülük Mekkából menekültek ide, ahol a pogányok egy intoleráns önkényuralmat tartottak fent, üldözték a Muszlimokat, megakadályozták őket abban, hogy saját házaikat meglátogassák. Az általános fegyverszünet (Hudeybiai béke) ideje alatt is erővel visszatartották a Muszlimokat a zarándoklattól. Ez az intolerancia, elnyomás és autokrácia utolsó foka volt. Csak a Muszlimok kompromisszum képességének volt köszönhető, hogy Arab polgárokként, vérontás nélkül tudták érvényesíteni jogaikat egy megállapodásban. A pogányok ezt a megállapodást nem vették komolyan. Általában az Iszlámról elmondható, hogy a béke, a jóakarát és kölcsönös megértés vallása. De nem egyezik bele a rossz tettekbe, követői könnyen feláldozzák életüket a becsület és vallás oltárán, ami számukra szent. Ebben az áyában és később is találkozunk a „Fitna” szóval. A szó jelentését a kísértés, zavarkeltés és ármány fogalmak együtt adják. Az Iszlámban a Fitna a legnagyobb bűn, nagyobb, mint a gyilkosság. Ha nem lenne Fitna, ami az emberek belső szándékának mozgatójaként rossz cselekedetek elkövetésére indít másokkal szemben, akkor nem lenne elkövetett bűn és gonosz tett sem.”

5:51: „Ó, kik hisznek! Ne vegyétek (azokat) a Zsidókat és Keresztényeket oltalmazókul, (akik köztük) egymás oltalmazói (a ti ellenetekben). Aki közületek hozzájuk fordul, az közülük való lesz. Mert bizony, Allah nem vezeti a bűnösök népét.”

És a magyarázat:

„Akad néhány félreértés e vers értelmezése körül. Először is tudatosítanunk kell Allah felénk megnyilvánuló szeretetét. Mindegy, hogy milyen vallás, vagy hovatartozás a sorsunk, Allah szeretete mindig vár ránk. Másodszor, nem beszélhetünk az emberekről általában. Ha azt állítjuk, hogy a Zsidók és a Keresztények általában rosszak, akkor ők szintén azt nyilatkozhatják, hogy a Muszlimok általában rosszak. Ezért érdemes a részleteket is feltárni. Minden tisztelem mellett Yusuf Ali Öexcellenciájának, de a fenti elvek alapján javasolom ennek az angol fordításnak a megváltoztatását: „Ó, kik hisznek! Ne vegyétek a Zsidókat és Keresztényeket oltalmazókul: Ők egymás oltalmazói.” Ehelyett javasolom: „Ó, kik hisznek! Ne vegyétek azokat a Zsidókat és azokat a Keresztényeket oltalmazókul, akik egymás oltalmazói (ellenetek). Az Arab szöveg is ezt adja ki. Az én alázatos véleményem szerint Allah szándéka azoknak a Zsidóknak és Keresztényeknek kizárása a mi baráti körünkből, akik egymás oltalmazói annak érdekében, hogy ellenünk szövetséget alkossanak. Így a figyelmeztetés logikus. Úgy gondolom, az örökké szerető Allah nem kéri tőlünk, hogy kategorikusan töröljünk minden Zsidót és Keresztényt a névlistánkról. Köztük vannak kiváló és tiszta emberek, amit a mi Koránunk meg is erősít.”

8:65: „Ó Próféta! Buzdítsd a hívőket a harcra. Ha van köztetek húsz állhatatos, ők legyőznek kétszázat, s ha van köztetek száz, ők legyőznek ezret azok közül, kik tagadnak, miáltal ők az a nép, kik nem érik fel.”

Nincs magyarázat!

9:5: „Ha elmúlnak a Sérthetetlen Hónapok, öljétek meg a pogányokat, ahol csak fellelitek őket. Vegyétek őket, ostromoljátok meg őket és várjátok be őket minden fortéllyal. Ha bűnbánatot fogadnak, imára állnak, kötelező alamizsnát adnak, engedjétek útjukra őket. Mert bizony Allah a Megbocsájtó, a Kegyelmes.”

Ez elég vallásüldözőnek hat, ebben a fordításban. Lássuk tehát a magyarázatot:

„Ha a négy hónap elteltével kiderül, hogy a szerződő fél áruló, akkor fennáll a háború meghirdetésének esélye a Hit és Hitetlenség között. A bűnbánat lehetőségét minden esetben nyitva kell hagyni a bűnös részére. Ha ezzel él, akkor kötelességünk a megbocsájtás és béke megteremtése.”

(Megelőzi annak ismertetése, hogy a muzulmánok négy hónapig kötelesek megtartani a szerződéseket.)

9:123: „Ó, kik hisznek! Küzdjete meg azokkal a hitetlenekkel, kik titeket öveznek és hadd találjanak haragot bennetek. Tudjátok, hogy Allah az őrizkedőkkel van.”
Nincs hozzá magyarázat!

Újra, bővebb: Word Against Bias. Csak az új verseket nézem meg a magyar Koránban:

Allah and his messenger announce that it is acceptable to go back on our promises (treaties) and obligations with Pagans and make war on them whenever we find ourselves strong enough to do so (9:3).

3. Nyilatkozat Allahtól és az Ő Prófétájától az embereknek a Legnagyobb Zarándoklat napján, hogy Allahnak és az Ő Prófétájának nincs kötelezettsége a (szerződésszegő) pogányokkal. Ha bűnbánatot fogadtok, jobb nektek. Ha szembeszálltok, hát tudjátok, hogy nem térhettek ki Allah elől. Vidd a fájdalmas büntetés hírét azoknak, kik tagadnak.

It asks the Muslims to „slay or crucify or cut the hands and feet of the unbelievers, that they be expelled from the land with disgrace and that they shall have a great punishment in the world hereafter” (5:34)

34. A férfiak ki kell, hogy álljanak az asszonyokért, miáltal Allah kiváltságában részesültek fölöttük, s miáltal áldoznak vagyonukból (rájuk). A jóra való asszonyok engedelmesek, megőrzik (a férfiak) távollétében azt, amit Allah akar, hogy megőrizzenek. Azok (viszont), akiknek féltek megátalkodottságától, intették őket, (ha az nem elég), tartóztassátok magatokat tőlük az ágyban, (ha az nem elég), legyintsétek meg őket. És ha engedelmeskednek, ne keressetek ellenük utat (megbántásukra). Mert bizony, Allah a Magasságos, a Nagy.

As for him who does not believe in Islam, the Prophet announces with a „stern command”: „Seize ye him, and bind ye him, And burn ye him in the Blazing Fire.....” (69:30-37)

30. (Parancs hangzik): „Fogjátok! Kötözzétek meg!”

31. „Majd a Pokolban perzseljétek!”

32. „Majd láncon vezessétek, minek hossza hetven könyök!”

33. „Ő volt az, aki nem hitt Allahban, a Hatalmasban!”

34. „S nem bíztatott a szegények etetésére!”

35. „Neki Ma itt nincs barátja,”

36. „Se étke, csak az, mi sebeiből kimosódik,”

37. „Mit nem eszik más, csak kik bűnösök.”

Our holy book asks us to be disobedient towards the disbelievers and their governments and strive against the unbelievers with great endeavour” (25:52)

52. Hát ne engedelmeskedj a hitetleneknek, hanem küzdj ellenük ezzel (a Koránnal), a legodaadóbb küzdelemmel.

Then he advises us to „strike off the heads of the disbelievers”; and after making a „wide slaughter among them, carefully tie up the remaining captives” (47:4).

4. Ha találkoztok a hitetlenekkel (harcban), sújtsatok le nyakaikra, míg felül nem kerekedtek rajtuk. Kötözzétek meg (őket) szorosan. Ezután (elérkezett az idő) a nemes lelkűségre, vagy váltságdíj kiszabására, míg a háború terhe le nem csillapszik. Ekképpen (rendeli el nektek): ha Allah akarta volna, elégtételt vett volna venni tőlük, de (Ő hagy küzdeni), hogy próbára tegyen titeket egymással. Kiket Allah útján megöltek, tetteik, soha nem vesznek el.

//Our God has promised to „instill terror into the hearts of the unbelievers” and has ordered us to „smite above their necks and smite all their finger-tips off them” (8:12).

12. Mikor azt sugallta Urad az Angyaloknak: „Én veletek vagyok, tegyétek rendíthetetlené azokat, kik hisznek, Én majd félelmet vetek azok szíveibe, kik tagadnak. Sújtsatok le a nyakak fölé, sújtsatok le minden ujjukra.”

//He also assures us that when we kill in his name „it is not us who slay them but Allah, in order that He might test the Believers by a gracious trial from Himself” (8:17).

17. Nem ti öltétek meg őket, hanem Allah ölte meg őket. Nem te hintettél (port szemükbe), amikor hintettél, hanem Allah hintett, hogy próbára tegye a hívőket Tőle jövő dicső megpróbáltatással. Mert bizony, Allah a Meghallgató, a Mindentudó.

//He orders us „to strike terror into the hearts of the enemies” (8:60).

60. Készüljetek elő számukra, amivel csak tudtok erővel, harci paripával, hogy félelmet ültessetek általuk Allah ellenségébe és a ti ellenségeitekbe, s másokba rajtuk kívül, kiket nem ismertek, de Allah ismeri őket. Bármit, amit Allah útján áldoztok, megtérítik nektek és nem visznek kárhozatba titeket.

Irodalom

Könyvek és linkek

A. Összefoglaló (áttekintő) művek

1. New Larousse Encyclopedia of Mythology, The Hamlyn Publishing Group Limited, Tenth Impression, 1974, ISBN 0 600 02350 8
2. Encyclopedia of World Religions, BPC Publishing Ltd., 1975.
3. Dr. S. Radhakrishnan előszavával: Glimpses of World Religions, Jaico Publishing House, Bombay, 1957
4. Halmos Antal: Beteg emberiség, mocsok világ, Magyar Elektronikus Könyvtár:
<http://mek.oszk.hu/04200/04276/html/>
5. [Jim Al-Khalili](#) and [Johnjoe McFadden](#): Life on the Edge: The Coming of Age of Quantum Biology, Kindle Edition, 2014

B. Görög vallások

1. <http://mek.niif.hu/00400/00408/html/> Homérosz-Odüsszeia
2. <http://mek.oszk.hu/00400/00406/00406.pdf> Homérosz-Íliász

C. Római vallás(ok)

1. http://khazarzar.skeptik.net/books/rel_rom1.pdf

D. Kínai hitvilágok

1. <http://mek.oszk.hu/00100/00191/00191.pdf> Lao Ce: Tao te King

E. Kereszténység

1. Szent Biblia, Károli Gáspár fordításában, Magyar Biblia-Tanács, Budapest, 1981.
2. БИБЛИЯ, Книги священного писания Ветхого и Нового Завета, Библейские общества
3. Peter de Rosa: Vicars of Christ – The Dark Side of the Papacy. Kindle Edition, 2015 (Krisztus helytartói – A pápaság árnyékában)
4. Henry Kamen: The Spanish Inquisition, Kindle Edition, 2014
5. Halmos Antal: Európa 22-es csapdában, <http://mek.oszk.hu/15700/15757/15757.pdf>
6. Benedikty Béla: Názáreti, Athenaeum, Budapest, 2016.
7. [Constantin-François Volney](#): Voyage en Syrie et en Égypte pendant les années 1783, 1784 et 1785: Volume 1-2 (Cambridge Library Collection – Feb 6, 2014, Kindle Edition ???)
8. Apuleius: Aranyszamár – <http://www.berkano.hu/downloads/aranyszamar.pdf> – Révay József kiváló fordítása!
9. https://books.google.hu/books?id=_C47g4G-VdkC&pg=PA169&dq=Dutthagamini%27s+great+tope&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwjxl_Cf5fXbAhVBLVAKHadSBbIQ6AEIJzAA#v=onepage&q=Dutthagamini's%20great%20tope&f=false
10. Muller_Lajos_Az_Oltariszentseg_1.doc vagy <http://www.ppek.hu/k717.htm>
11. Henry Charles Lea: A History of the Inquisition of the Middle Ages, Kindle Edition, 2012
12. Henry Charles Lea: A History of Inquisition of Spain, Kindle Edition, 2016

F. Iszlám

1. The Holy Qur-An, Text, Translation and Commentary by Abdullah Yusuf Ali, 1968, Dar Al Arabia
2. Duncan Greenlees: The Gospel of Islam, The Theosophical Publishing House, Adyar, Madras, 1973.

G. Zsidóság

1. A Biblia Ószövetsége, Tóra
2. A Valódi Talmud, Molnár Ernő összeállítása, Makkabi Kiadó Kft., Budapest, 2007.
3. Duncan Greenlees: The Gospel of Israel, The Theosophical Publishing House, Adyar, Madras, 1955
4. Veszprémy László Bernát: Írország a Szentföldön.pdf

H. A zoroasztrianizmus

1. Maneckji Nusservanji Dhalla: History of Zoroastrianism, The K.R. Cama Oriental Institute, Bombay, 1963
2. Framroz Rustomjee: The Life of Zarathustra, Calcutta, 1977
3. Piloo Nanavutty: The Parsis, National Book Trust, New Delhi, 1977
4. Szentkönyvei (kincsek, hosszas utánjárással szereztem párszi kapcsolatokról)
5. Tehmurasp Rustamji Sethna: Yashts, 1976, a szerző saját kiadása, Karachi
6. Tehmurasp Rustamji Sethna: Khordeh Avesta, 1975, saját kiadás, Karachi
7. Tehmurasp Rustamji Sethna: Yasna, Excluding Gathas, 1977, saját kiadás, Karachi
8. Tehmurasp Rustamji Sethna: Vendidad, 1977, saját kiadás, Karachi
9. Irach J. S. Taraporewala: Aruna Vairya and the Argument of the Gathas, Published by B. I. Taraporewala, Bombay
10. Szentkönyv-magyarítások
11. Framroz Rustomjee: The Philosophical, Spiritual and Ethical Interpretation of the Gathas of Holy Zarathustra, Published by Mrs. S. H. Kotwal, Bombay

I. Indiai eredetű vallásokhoz

1. Incent A. Smith: The Oxford History of India, Oxford University Press, Delhi, 1976
2. A. L. Basham: The Wonder That Was India, Fontana Books, India, 1973. 395. oldal: a dravidanyelvek távoli rokonságban vannak a finn-ugor nyelvekkel...
3. Bombay Handbook, Published by American Women's Association, Bombay, 1973
4. Baktay Ervin: India művészete I, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1981.
5. Baktay Ervin: India művészete II, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1981.
6. Halmos Antal: 7 év a csodálatos Indiában és két nepáli túra, Magyar Elektronikus Könyvtár, 2012.
<http://mek.oszk.hu/10500/10527>

J. Hinduizmus

1. Radhakrishnan Reader, An Anthology, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, 1969.
2. S. Radhakrishnan: Eastern Religions and Western Thought, Oxford University Press, Delhi, 1973.
3. Kamala Subramaniam: Mahabharata, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, 1977.
4. Ramesh C. Dutt: The Ramayana, Jaico Publishing House, Bombay, 1975 (?)
5. C. Rajagopalachari: Ramayana, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, 1976
6. Ajit Mookerjee and Madhu Kanna: The Tantric Way, Thames and Hudson, London, 1977.
7. Indiai regék és mondák, feldolgozta Baktay Ervin, Móra Ferenc Könyvkiadó,
8. Ananda K. Coomaraswamy and Sister Nivedita: Myths of the Hindus and Buddhists, Dover Publications, Inc., New York, Standard Book Number: 486-21759-0
9. Heinrich Zimmer: Myths and Symbols in Indian Art and Civilization, Princeton University Press, 1974.
10. Heinrich Zimmer: Philosophies of India, Princeton University Press.
11. R.D. Ranade: Vedanta, the Culmination of Indian Thought, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, 1970.

12. Sadashiv Ambadas Dange: Cultural Sources From the Veda, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, 1977.
13. P.N. Srinivasachari: A Synthetic View of Vedanta, The Adyar Library, 1952.
14. N. Aiyaswami Sastri, The Adyar Library, 1950.
15. Swami Nikhilananda, The Upanishads, Harper & Row Publishers, New York, 1963.
16. The Way and Goal of Raja Yoga, Published by Prajapita Brahma Kumaris Ishwariya Vishwa-Vidyalaya, Mount Abu, India, 1975.

K. Buddhizmus

1. The Dhammapada, Penguin Classics, 1975, ISBN 0 14 044 2847
2. Buddhist Scriptures, Selected and translated by Edward Conze, Penguin Books, 1975.
3. https://books.google.hu/books?id=RhE5ZUcZ_Q4C&printsec=frontcover&hl=hu#v=onepage&q&f=false

L. Szikhizmus

1. Kushwant Singh: A History of the Sikhs, volume I: 1469-1839, Oxford University Press, Delhi.
2. Kushwant Singh: A History of the Sikhs, volume II: 1839-1974, Oxford University Press, Delhi.
3. Duncan Greenlees: The Gospel of the Guru-Granth Sahib, The Theosophical Publishing House, Adyar (Madras), 1975.
4. Selection from the Holy Granth: Gurbachan Singh Talib, Vikas Publishing House Pvt. Ltd., 1975.

M. Dzsainizmus

1. Colette Caillat, A.N. Upadhye, Bal Patil, Jainism, The Macmillan Company of India Limited, 1974.

N. Manicheizmus

1. Dncan Greenlees: The Gospel of the Prophet Mani, The Theosophical Publishing House, Adyar (Madras), 1956

O. Ősi hitek

1. Dr. Baktay Ervin: A csillagfejtés könyve, Aquincum Kiadás, Budapest, valószínű 1945
2. Kunjunni Raja: Astronomy and Mathematics in Kerala (borító nélküli ronc)

Linkek

1. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Hit_\(filoz%C3%B3fia\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Hit_(filoz%C3%B3fia))
2. <https://www.thoughtco.com/atheism-and-agnosticism-4133105>
3. Jason Boyett: 12 Major World Religions, Zephiros Press, Kindle Edition, 2016
4. http://www.uni-miskolc.hu/~foldrajz/hallgato/segedlet/Nepessefoldrajz_2015.pdf
5. <https://adrianalcott.wordpress.com/2018/04/12/common-patterns-of-religions/>
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Ancient_philosophy
7. <https://en.wikipedia.org/wiki/Teleology>
8. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Teleol%C3%B3gia>
9. https://index.hu/tudomany/2017/05/19/vallasos_a_magyar/
10. <https://en.wikipedia.org/wiki/Manichaeism>
11. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Manicheizmus>
12. http://www.jainbelief.com/benne_„kérdések-feleletek”:_http://www.jainbelief.com/qa_vow.htm
13. https://en.wikipedia.org/wiki/Sarvepalli_Radhakrishnan
14. <http://www.nagyutazas.hu/magazin/article.php?id=245> az indiánok hitvilága
15. https://en.wikipedia.org/wiki/Native_American_religion
16. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Mithr%C3%A1sz>
17. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Vardham%C3%A1na>
18. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Konfucianizmus>
19. https://hu.wikipedia.org/wiki/Bethlenfalvy_G%C3%A9za
20. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Teoz%C3%B3fia>
21. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F_%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0
22. https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%96sszehasonl%C3%ADt%C3%B3_vall%C3%A1studom%C3%A1ny
23. <https://www.sbg.ac.at/syt/texte/Winkler/Material/Clooney-comparative-theology-2007-Oxford-handbooks.pdf>
24. <https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%B3ra>
25. <http://www.szabadgondolkodo.hu/ateizmushonlap/bakkenh.html>
26. https://hu.wikipedia.org/wiki/Stephen_Hawking
27. http://khazarzar.skeptik.net/books/rel_rom1.pdf
28. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Vall%C3%A1s>
29. http://www.pewforum.org/2018/05/29/being-christian-in-western-europe/?utm_source=Pew+Research+Center&utm_campaign=e3321b6953-EMAIL_CAMPAIGN_2018_05_30_02_03&utm_medium=email&utm_term=0_3e953b9b70-e3321b6953-400497001
30. https://en.wikipedia.org/wiki/Fourth_Council_of_the_Lateran#Regulations_relating_to_Jews_and_Muslims
31. <http://www.truthbeknown.com/victims.htm>
32. <http://www.truthbeknown.com/islam.htm>
33. http://www.religioustolerance.org/curr_war.htm
34. <http://wri.leaderu.com/wri-table2/primitive.html>
35. https://en.wikipedia.org/wiki/Muslim_conquests_in_the_Indian_subcontinent

36. https://en.wikipedia.org/wiki/Persecution_of_Hindus#During_Islamic_rule_of_the_Indian_sub-continent
37. https://hu.wikipedia.org/wiki/Mongol_h%C3%B3d%C3%ADt%C3%A1s_Kelet-%C3%81zsi%C3%A1
38. https://en.wikipedia.org/wiki/Growth_of_Muslim_Population_in_Medieval_India
39. https://en.wikipedia.org/wiki/Mughal_Empire
40. <http://www.ilmgate.org/the-conversion-of-the-mongols-the-power-of-dawah/>
41. <http://mek.oszk.hu/04200/04276/html/>
42. http://www.erdekessegek.hu/index7_41.htm
43. <https://en.wikipedia.org/wiki/Charlemagne#Beatification>
44. [http://ghhv.quetroi.net/74LEHAINAM/Gale%20Group%20The%20New%20Catholic%20Encyclopedia%202nd%20Vol%2010%20\(Mos-Pat\).pdf](http://ghhv.quetroi.net/74LEHAINAM/Gale%20Group%20The%20New%20Catholic%20Encyclopedia%202nd%20Vol%2010%20(Mos-Pat).pdf)
45. https://hu.wikipedia.org/wiki/III._Le%C3%B3p%C3%A1pa
46. <http://www.foodandwine.hu/2016/12/08/a-10-legrosszabb-papa-minden-idok-10-legpocsekabb-papaja/>
47. <https://bostonreview.net/science-nature-philosophy-religion/tim-maudlin-defeat-reason>
48. https://play.google.com/store/apps/details?id=com.isysway.free.alquran&hl=en_US
49. <https://www.clearquran.com/downloads/quran-english-translation-clearquran-edition-allah.pdf>
50. <http://a.civilhetes.net/files/Al-Quran.pdf>
51. https://hu.wikipedia.org/wiki/Egyiptomi_istenek_list%C3%A1ja
52. http://www.hetek.hu/hit_es_ertekek/199905/az_elso_parancsolat
53. <https://terebess.hu/keletkultinfo/teremtes.html>
54. <http://film.sapientia.ro/uploads/oktatas/segedanyagok/041-Mitosz.pdf>
55. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_Zoroastrian_population
56. http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/06/12/education-of-muslim-women-is-limited-by-economic-conditions-not-religion/?utm_source=Pew+Research+Center&utm_campaign=bbe0474ec1-EMAIL_CAMPAIGN_2018_06_13_03_22&utm_medium=email&utm_term=0_3e953b9b70-bbe0474ec1-400497001
57. http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/06/13/younger-people-are-less-religious-than-older-ones-in-many-countries-especially-in-the-u-s-and-europe/?utm_source=Pew+Research+Center&utm_campaign=bbe0474ec1-EMAIL_CAMPAIGN_2018_06_13_03_22&utm_medium=email&utm_term=0_3e953b9b70-bbe0474ec1-400497001
58. https://www.christiantoday.com/article/age-gap-revealed-in-religious-observance-around-the-world/129682.htm?utm_source=Pew+Research+Center&utm_campaign=bbe0474ec1-EMAIL_CAMPAIGN_2018_06_13_03_22&utm_medium=email&utm_term=0_3e953b9b70-bbe0474ec1-400497001
59. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Pergamonmuseum>
60. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Ist%C3%A1r-kapu>
61. https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_%C3%B3k%C3%B3r%C3%A1_mia_vall%C3%A1sa
62. https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_izraelita_honfoglal%C3%A1s
63. https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93k%C3%B3r%C3%B6g_vall%C3%A1s
64. <http://en.lisapoyakama.org/from-isis-to-christ-an-assay-on-the-true-origins-of-christianity/>
65. http://www.thewhitegoddess.co.uk/articles/ancient_egypt/heka_magic_or_meaningful_speech.asp
66. <http://www.pewforum.org/2015/11/03/chapter-1-importance-of-religion-and-religious-beliefs/>
67. https://hu.wikipedia.org/wiki/Zsid%C3%B3_vall%C3%A1s
68. https://en.wikipedia.org/wiki/Hebrew_calendar

69. https://hu.wikipedia.org/wiki/A_teremt%C3%A9s_a_Bibli%C3%A1ban#A_bibliai_sz%C3%B6veg_%C3%A9s_komment%C3%A1rja
70. https://hu.wikipedia.org/wiki/Eredend%C5%91_b%C5%B1n
71. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Kereszts%C3%A9g>
72. <http://zsido.com/zsido-temeto-szentsegerol/>
73. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Bar-micv%C3%B3>
74. <http://zsido.com/fejezetek/amit-a-briszlol-tudni-kell/>
75. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Port%C3%A1l:Zsid%C3%B3s%C3%A1g>
76. https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_izraelita_honfoglal%C3%A1s
77. <https://en.wikipedia.org/wiki/Palestine>
78. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Palesztina>
79. https://hu.wikipedia.org/wiki/Maimonid%C3%A9sz#13_hitt%C3%A9tel
80. <https://mailchi.mp/pewglobal.org/global-uptick-in-government-restrictions-on-religion-in-2016?e=dbeb042cdb> és belőle nyitható
81. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/06/21/key-findings-on-the-global-rise-in-religious-restrictions/>
82. https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A1vid_zsid%C3%B3_kir%C3%A1ly
83. https://hu.wikipedia.org/wiki/Zsid%C3%B3_kir%C3%A1lyok_list%C3%A1ja
84. https://en.wikipedia.org/wiki/Mandatory_Palestine
85. https://en.wikipedia.org/wiki/Balfour_Declaration
86. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Balfour-nyilatkozat_\(1917\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Balfour-nyilatkozat_(1917))
87. <https://en.wikipedia.org/wiki/Solomon>
88. <http://szentiras.hu/>
89. <http://boldognapot.hu/blog/ozirisz-aki-a-sotetsegtol-szabaditja-meg-egyiptomot-2/>
90. https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2farchive%2fopinions%2f1987%2f10%2f11%2fthe-black-roots-of-egypts-glory%2f1c3faf74-331c-4cc1-a6a0-3535fa3e098a%2f%3fnoredirect%3don%26utm_term%3d.83fc2094b7b3&noredirect=on&utm_term=.601ef886e924
91. http://www.documentacatholicaomnia.eu/03d/0265-0339_Eusebius_Caesariensis_Church_History_EN.pdf
92. https://en.wikipedia.org/wiki/Indo-Greek_art
93. <https://buddha-tar.hu/buddhizmus/szkita-hun-magyar-buddhizmus/>
94. <http://www.essene.com/B%27nai-Amen/vbelief.htm>
95. <https://tereless.hu/keletkultinfo/lexikon/Tibeti-halottaskönyv.pdf>
96. <https://hu.wikipedia.org/wiki/L%C3%A9lek>
97. <https://www.quora.com/How-the-concept-of-soul-is-different-in-Jainism-and-Buddhism>
98. <http://www.bbc.co.uk/religion/religions/jainism/beliefs/soul.shtml>
99. <https://en.wikipedia.org/wiki/Anatta>
100. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Buddhizmus>
101. <http://www.buddhapest.hu/2014/08/a-theravada-es-mahajana-iranyzat.html>
102. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Zen>
103. https://hu.wikipedia.org/wiki/Buddhizmus_Sr%C3%AD_Lank%C3%A1n
104. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Sint%C3%B3>
105. <https://en.wikipedia.org/wiki/Shinto>
106. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Nihonsoki>
107. <https://tereless.hu/keletkultinfo/lexikon/szufizmus.html>
108. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Izanagi>

109. <https://en.wikipedia.org/wiki/Underworld>
110. <http://lexikon.katolikus.hu/L/l%C3%A1maizmus.html>
111. https://hu.wikipedia.org/wiki/Tibeti_buddhizmus
112. <http://hirmagazin.sulinet.hu/hu/pedagogia/egy-kis-vallasfoldrajz-a-kelet-varazsa>
113. <http://lexikon.katolikus.hu/L/l%C3%A9lek.html>
114. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Vall%C3%A1st%C3%B6rt%C3%A9net>
115. <https://plato.stanford.edu/entries/plato-myths/>
116. http://www.spiritualis-tanitasok.hu/ezoterikus_iranyzatok/keleti_hagyomany/univerzizmus.html
117. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Konfucianizmus>
118. <https://tereless.hu/keletkultinfo/lexikon/taoizmus.html>
119. https://hu.wikipedia.org/wiki/Bah%C3%A1i_hit
120. <http://www.mek.iif.hu/porta/szint/human/vallas/teremtes/html/001.htm#d14>
121. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Ptah>
122. https://hu.wikipedia.org/wiki/Koloph%C3%B3ni_Xenophan%C3%A9sz
123. https://hu.wikipedia.org/wiki/Titus_Lucretius_Carus
124. <https://holdimado.weebly.com/a-guaraniacute-indiaacutenok-teremteacutesmiacutetosza.html>
125. http://www.thewhitegoddess.co.uk/articles/ancient_egypt/heka_-_magic_or_meaningful_speech.asp
126. https://hu.wikipedia.org/wiki/R%C3%B3mai_mitol%C3%B3gia
127. <https://prezi.com/nf8sygwymjsb/a-gorog-istenek-csaladfaja/>
128. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Vikingek>
129. https://hu.wikipedia.org/wiki/Skandin%C3%A1v_mitol%C3%B3gia
130. <http://mek.oszk.hu/00300/00377/html/Edda>
131. https://hu.wikipedia.org/wiki/Ortodox_kereszt%C3%A9nys%C3%A9g
132. <https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%A9d%C3%A1k>
133. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Rigv%C3%A9da>
134. <http://mek.oszk.hu/01300/01326/01326.htm>
135. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Bhagavad-g%C3%ADta>
136. <https://hu.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1m%C3%A1jana>
137. <https://en.wikipedia.org/wiki/Manusmriti>
138. https://www.nytimes.com/2018/07/14/world/asia/india-Dzsagannáth -temple-key-gold.html?utm_source=Pew+Research+Center&utm_campaign=42274251bb-EMAIL_CAMPAIGN_2018_07_18_04_36&utm_medium=email&utm_term=0_3e953b9b70-42274251bb-400497001
139. https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_amerikai_%C5%91slak%C3%B3k_vall%C3%A1sa
140. https://hu.wikipedia.org/wiki/Gautama_Sziddh%C3%A1rtha
141. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szikhizmus>
142. http://www.fokusz.info/File/tortenelem/Dr_Celler_-_india2.pdf
143. http://www.wikiwand.com/en/Sikhism#/Sikh_people
144. <http://iszlami.com/>
145. https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_iszl%C3%A1m_t%C3%B6rt%C3%A9nete
146. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/577963/EPRS_BRI\(2016\)_577963_HU.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/577963/EPRS_BRI(2016)_577963_HU.pdf)
147. https://hu.wikipedia.org/wiki/VII._Gergely_p%C3%A1pa
148. https://hu.wikipedia.org/wiki/II._Orb%C3%A1n_p%C3%A1pa
149. https://hu.wikipedia.org/wiki/III._Ince_p%C3%A1pa

150. <https://www.thoughtco.com/christian-right-propaganda-posters-4122782>
151. https://hu.wikipedia.org/wiki/VIII._Bonif%C3%A1c_p%C3%A1pa
152. https://mno.hu/migr_1834/colonnak-ezer-eve-a-hatalom-kozeleben-549883
153. <http://www.katolikus-honlap.hu/1302/unamsanctam.htm>
154. <http://www.katolikus-honlap.hu/1302/bonifac.htm>
155. https://hu.wikipedia.org/wiki/VI._Kelemen_p%C3%A1pa
156. http://real.mtak.hu/81266/1/petrarca_kalauz_nyomdai_0523_12_30h.pdf
157. https://hu.wikipedia.org/wiki/Konstanzi_zsinat
158. https://hu.wikipedia.org/wiki/Index_librorum_prohibitorum
159. https://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_Jobb
160. https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9li_harangsz%C3%B3
161. https://index.hu/tudomany/tortenelem/2014/12/31/prostitualtak_szorakoztattak_a_papa_vendegeit/
162. https://hu.wikipedia.org/wiki/Vannozza_de_Cattanei
163. https://en.wikipedia.org/wiki/Giulia_Farnese
164. https://hu.wikipedia.org/wiki/Luther_M%C3%A1rton
165. https://en.wikipedia.org/wiki/Council_of_Trent
166. https://hu.wikipedia.org/wiki/Tridenti_zsinat
167. https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrelmi_rendelet
168. <https://en.wikipedia.org/wiki/Vulgate>
169. https://hu.wikipedia.org/wiki/Nikolausz_Kopernikusz
170. https://hu.wikipedia.org/wiki/Galileo_Galilei
171. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Inkviz%C3%ADci%C3%B3>
172. https://hu.wikipedia.org/wiki/Church_of_England
173. https://hu.wikipedia.org/wiki/Bah%C3%A1i_hit#A_bah%C3%A1i_hit_int%C3%A9zm%C3%A9nyrendszere
174. https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%96sszehasonl%C3%ADt%C3%B3_vall%C3%A1studom%C3%A1ny
175. https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1gon_m%C5%B1k%C3%B6d%C5%91_egyh%C3%A1zak_felekezetek_list%C3%A1ja
176. http://forrasmedia.hu/vallasszabadsag/2_konferencia/Eloadasok/Fazekas-Csaba.pdf
177. https://hu.wikipedia.org/wiki/Azt%C3%A9k_teremt%C3%A9sm%C3%ADtosz
178. <https://books.google.hu/books?id=Y-OMCgAAQBAJ&pg=PT53&lpg=PT53&dq=%C3%A9lek+az+indi%C3%A1nok+vall%C3%A1saiban&source=bl&ots=e2B0AAP7HD&sig=gCzTuSVTRM6kYwWSAuHDG5Zemqc&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwj164Hx4N3cAhUGMuwKHYAIDAcQ6AEwAXoECAGQAQ#v=onepage&q=l%C3%A9lek%20az%20indi%C3%A1nok%20vall%C3%A1saiban&f=false>
179. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Alvil%C3%A1g>
180. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Lélek>
181. https://www.reddit.com/r/Norse/comments/6lhx3w/connections_between_norse_saami_and_finnish/
182. https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93kori_egyiptomi_vall%C3%A1s
183. <http://boldognapot.hu/blog/a-szent-issa-eleterol-szolo-tekercek-felfedik-hogy-jezus-tobb-evet-toltott-indiaban-es-tibetben/>
184. https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Kamen
185. <https://engage.uci.edu/wp-content/uploads/sites/23/2018/01/Holland-et-al.-2010..pdf>

186. http://www.sciencemag.org/news/2018/07/computer-programs-can-learn-what-other-programs-are-thinking?utm_campaign=news_daily_2018-07-27&et rid=17056787&et_cid=2218105
187. <http://mek.oszk.hu/10500/10527>
188. https://hu.wikipedia.org/wiki/Zsid%C3%B3_vall%C3%A1s
189. http://www.biblia.hu/biblia_k/k_1_2.htm
190. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-ki-kicsoda-a-bibliaban-F8DCE/s-F90D4/salamon-F90DA/>
191. <http://www.berkano.hu/downloads/aranyszamar.pdf>
192. <http://amrita-it.com/vallasok/GIPE-011587.pdf>
193. http://static2.lira.hu/upload/M_28/rek3/1271786.pdf
194. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.208994/page/n197>
195. http://amrita-it.com/vallasok/mahabharata_krishna_dharma.pdf
196. <http://amrita-it.com/vallasok/Bhagavad-gita.pdf>
197. <http://www.amrita-it.com/india/vallasok.htm>
198. <https://www.youtube.com/watch?v=NhJlm6mKGOg>
199. <https://www.youtube.com/watch?v=392ViRCk1qQ>
200. https://hu.wikipedia.org/wiki/Keresztes_h%C3%A1bor%C3%BAk
201. http://amrita-it.com/vallasok/marco_polo_utazasai.pdf